Предмет: **СРПСКИ ЈЕЗИК**

Разред: ПРВИ

Недељни фонд : 5 часова Годишњи фонд: 180 часова

Циљ предмета : Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Област-тема	исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ **И ПИСАЊЕ**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – влада основном техником читања и писања ћириличког	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима.	–Комбинацију монографског и групног поступка, групни или комплексни поступак. - При учењу читања могу се користити игре словима и речима, језичке игре (ребуси, испуњалке, укрштене речи). - мотивација деце, читање у свакодневним животним ситуацијама, удаљеност текста од	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ

	текста; – разуме оно што прочита; – активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; – препозна песму, причу и драмски текст; – одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; – уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; – изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу;	Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).	очију је 30 центиметара и сл. - Писање увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина. - Усвајања облика слова, смера писања самог слова, посебну пажњу треба обратити на просторну оријентацију у свесци. -Појединачно писање слова се ограничава на један до два реда у свесци. -Дневна оптерећеност писањем не треба да је дужа од 25 минута. - Леворука деца пишу	

КЊИЖЕВНОСТ	– препозна загонетку и разуме њено значење; -препозна басну и разуме њено значење; – разликује слово, реч и реченицу; – правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; – правилно употреби велико слово; – учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; – обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима;	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма, Ја сам чудо видео Јован Јовановић Змај, Зимска песма Војислав Илић, Пролетња зора/Воја Царић, Пролеће/Мира Алечковић, Ветар сејач	левом руком. -Усавршавање читања треба вежбати на текстовима који су кратки, динамични, интересантни и примерени узрасту ученика, као и на текстовима школске и домаће лектире. --- Важно је настојати да се уоче догађаји, просторни и временски односи и битне појединости у описима бића и природе - Да ученици уоче ликове у књижевном делу, њихове особине и поступке; њихова емоционална стања (радосно, тужно, смешно) и да разликују појмове добра и зла - читање текста у наставцима, на примеру Јежеве кућице Бранка Ћопића	КЊИЖЕВНОСТ

	– усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; – усмено описује ствари из непосредног окружења; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – пажљиво и културно слуша саговорнике; – слуша, разуме и парафразира поруку;	Десанка Максимовић, Првак; Хвалисави зечеви/У гостима/Ливадско звонце Гвидо Тартаља, Китова беба/Мрави/Постеља за зеку Бранко Ћопић, Јежева кућица (читање у наставцима) Душан Радовић, Јесења песма/Срећна Нова година Љубивоје Ршумовић, Ау што је школа згодна; Дете/Деца су украс света Стеван Раичковић, Цртанка/Бранислав Лазаревић, Сликар Перо Зубац, Добар друг ти вреди више Драгомир Ђорђевић,	-Треба да одреди где се и када дешава радња и да разуме узрочно-последични распоред догађаја, односно шта се у фабулативном тексту десило прво, а шта следеће, шта је претходило неком догађају а шта из њега следи. -Ученик треба да уочи формалну различитост поезије, прозе и драмског текста (разликовање стиха од прозног и драмског текста писаног по улогама) - Ученици се оспособљавају да уоче непознате и мање познате речи у тексту и да питају учитеља за њихово објашњење како би што боље	

	– слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;	Није лако бити дете Проза Народна прича, Свети Сава и ђаци Народна прича, Деда и репа /Голуб и пчела Народна басна, Лисица и гавран Доситеј Обрадовић, Два јарца; Две козе Лав Николајевич Толстој, Два друга Драган Лукић, Јоца вози тролејбус/Игор Коларов, Дум-дум Оливер и његов бубањ Ђуро Дамјановић, Дан кад је јутро било слово/Весна Ћоровић Бутрић, Ноћни ћошак Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка	разумели значење текста , Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (сценски наступ, драмска игра, луткрска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Усвајање књижевних појмова не подразумева учење њихових дефиниција, већ њихово именовање и описно образлагање појма, уочавање његове улоге у књижевноуметничком тексту.	

		Максимовић, Загонетке лаке за прваке ђаке, Загонетке Григора Витеза и Бране Цветковића) Драмски текстови Гвидо Тартаља, Зна он унапред Душан Радовић, Тужибаба Александар Поповић, Неће увек да буде први Бора Ољачић, Први дан у школи Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности	- Речи увек треба уочавати и обрађивати у оквиру реченице. -У писању посебно треба скренути пажњу на то да реченице почињу великим словом и завршавају се тачком, знаком питања или знаком узвика. У вођеном разговору о књижевном тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. - Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног школског живота. У току сваког разговора ученици се подстичу да говоре, односно да	

		и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: Буквар ДОМАЋА ЛЕКТИРА Јован Јовановић Змај, Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу Књижевни појмови: – песма; – прича; – догађај; место и време збивања; – књижевни лик – изглед, основне особине и поступци; – драмски текст за децу; – шаљива песма;	износе информације, своја мишљења, именују осећања, уз одабир одговарајућих речи. - Препоручени облици усменог изражавања јесу причање, препричавање и описивање. - Говорне вежбе уз помоћ датог или заједничког плана. - Учење напамет и говорење одабраних текстова или њихових кратких одломака - Говоре се напамет научене одабране песме. - Сценски се изводе драмски текстови из школске лектире и драматизовани текстови. -Језичке игре: , разговор са непослушном лутком, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у	

ЈЕЗИК **Граматика,правопис,ортоепија**	– примењује основна правописна правила; – пише читко и уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у крађу целину; – пише реченице по	– басна; – загонетка. Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у	продавници, разговор код лекара, преметаљке, ребуси, палиндроми, уланчавање, допуњалке, једноставне укрштене речи. - Игре за развијање слушне пажње изводе се у наставном контексту: пажљиво слушање са задатком, на пример, Препознај ко говори, Слушај како говорим (тихо, брзо), Чујем глас т... -Ученици писмено одговарају на једноставна питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, као и на питања о књижевном и некњижевном тексту. Осим тога, ученици самостално осмишљавају и пишу реченице о сопственом искуству,	ЈЕЗИК

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	диктату примењујући основна правописна правила; – гласно чита, правилно и са разумевањем; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту. – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту.	реченици. Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре.	бићима, предметима, појавама. Такође, записују наслов слике или наслове слика у низу и реченице на основу слике или низа слика (прича у сликама). - Ученици се оспособљавају да запишу крађу писану поруку којом преносе информације и која има практичну намену. Ове поруке немају класичну форму, већ служе за свакодневне намене, на пример, информације о школским обавезама (информације о ваннаставним активностима, списак школског прибора, потребног материјала за школске предмете). -Посебна пажња треба да је усмерена на	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

		Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње. Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање. Књижевни текстови.	читање информативних текстова, према интересовањима ученика и у друштвеном контексту, према препорученим садржајима програма - Потребно је практиковати следеће врсте читања: гласно читање (целог текста, штафетно, флексибилно, драмског текста по улогама); тихо читање (у себи). Разумевање текста показује се помоћу подстицаја или питања и исказивањем теме/поенте текста (у складу са прецнањем), као и представљањем кључних делова текста сликом (илустрација текста).	

		Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, Буквар; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.		

СТАНДАРДИ ЗА наставни предмет

СРПСКИ ЈЕЗИК – 1. разред

РЕДНИ БРОЈ:	НАСТАВНА ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НОВО
1.	ПРИПРЕМА ЗА ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	**1CJ.0.1.1.** **1CJ.0.1.2.**	-	-
2.	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	**1CJ.0.1.1.** **1CJ.0.1.2.**	-	-
3.	ЈЕЗИК	**1CJ.1.4.3.**	**1CJ.2.4.7.** **1CJ.2.4.8.**	**1CJ.3.4.4.**
4.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА	**1CJ.1.3.1.** **1CJ.1.3.2.** **1CJ.1.3.3.**	**1CJ.2.3.7.** **1CJ.2.3.8.**	**1CJ.3.3.5.**
5.	КЊИЖЕВНОСТ	**1CJ.1.2.2.** **1CJ.1.2.8.** **1CJ.1.5.3.**	**1CJ.2.2.3.** **1CJ.2.2.8.** **1CJ.2.2.10.** **1CJ.2.5.5.**	**1CJ.3.2.7.** **1CJ.3.5.1.**

ШИФРА СТАНДАРДА	**Искази који описују шта ученик/ученица на крају 1. разреда зна и уме:**
ОСНОВНИ НИВО	
1CJ.0.1.1.	познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике
1CJ.0.1.2.	користи форме учтивог обраћања
1CJ.1.2.2.	одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)
1CJ.1.2.8.	процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и еитуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате
1CJ.1.3.1.	пише писаним словима ћирилице
1CJ.1.3.2.	уме да се потпише
1CJ.1.3.3.	почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком
1CJ.1.4.3.	препознаје врсте реченица по комуникативној функцији(обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
1CJ.1.5.3.	одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту
СРЕДЊИ НИВО	
1CJ.2.2.3.	раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту
1CJ.2.2.8.	износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова
1CJ.2.2.10.	вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације
1CJ.2.3.7.	саставља кратак дескриптивни текст
1CJ.2.3.8.	користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање)
1CJ.2.4.7.	саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику
1CJ.2.4.8.	препознаје синонимију
1CJ.2.5.5.	уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)
НАПРЕДНИ НИВО	
1CJ.3.2.7.	објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. Објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста,

	или износи свој став о догађајима из текста)
1СЈ.3.3.5.	користи богат фонд речи (у односу на узраст)
1СЈ.3.4.4.	одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
1СЈ.3.5.1.	тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

играчке,наставне слике, CD, CD плејер, словарица,збирке песама и приповедака, дечији часописи,цртежи,табеле,природни материјали,штампани и писани материјали,рачунар,ТВ емисије

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , текстуална , метода писања , демонстративна, метода почетног читања и писања, рад на тексту , радионице , ученичка истраживања

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцњиивања
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни задаци са допуњавањем кратких одговора , спаривање појмова,задаци са означавањем
РАЗУМЕТИ (навести пример,упоредити,објаснити,препричати..)	Дискусија на часу,мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци
АНАЛИЗИРАТИ (систематизовати,разликовати...)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ (поставити хипотезу ,планирати...)	Истраживање

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО-оцењивање наученог	Усмено испитивање ,тестови
ФОРМАТИВНО –оцењивање за учење	Посматрање , контролне вежбе,самоевалуација,вршњачко оцењивање,практичне вежбе

Назив предмета : **ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК И МАТЕМАТИКА**

Разред: **ПРВИ**

Недељни фонд **: 1 час** Годишњи фонд : **36 часова**

Циљ предмета: ДОПУНСКА НАСТАВА - СРПСКИ ЈЕЗИК

- савладавање технике читања и писања на елементарном нивоу,

- подстицање коришћења језичких компетенција за организовање и проширивање сопствених знања и изражавања искуства,

- правилно обликовање слова и њихово повезивање у речи,

- поштовање тачке, запете, упитника, узвичника,

- поседовање активног и пасивног речника који одговара узрасту,

- одвајање ртечи приликом писања,

- употреба великог слова на почетку реченице, у писању личних имена и имена насеља,

- овладавање техником почетног читања

Област-тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	**-** Ученик ће бити у стању да: – разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – влада основном техником читања и писања ћириличког текста; – разуме оно што прочита;	- Правилно компоновање реченица у усменом и писаном изражавању, - Разликовање гласова Ч и Ћ, Џ и Ђ - Вежбе читања ради изграђивања технике читања - Групе писаних слова - Вежбе моторике писањем	– Комбинацију монографског и групног поступка, групни или комплексни поступак. - При учењу читања могу се користити игре словима и речима, језичке игре (ребуси, испуњалке, укрштене речи). - мотивација деце, читање у	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ

		фризова - Писање речи и реченица писаним словима	свакодневним животним ситуацијама - Писање увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина. - Усвајања облика слова, смера писања самог слова, посебну пажњу треба обратити на просторну оријентацију у свесци.	
КЊИЖЕВНОСТ	Ученик ће бити у стању да: – усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о	-школска и домаћа лектира (анализа дела, вежбе читања)	--- Важно је настојати да се уоче догађаји, просторни и временски односи и битне појединости у	КЊИЖЕВНОСТ

	доживљајима; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;		описима бића и природе - Да ученици уоче ликове у књижевном делу, њихове особине и поступке; њихова емоционална стања (радосно, тужно, смешно) и да разликују појмове добра и зла - читање текста у наставцима -Треба да одреди где се и када дешава радња и да разуме узрочно-последични распоред догађаја, односно шта се у фабулативном тексту десило прво, а шта следеће, шта је претходило неком догађају а шта из њега следи.	
ЈЕЗИК граматика , правопис и ортоепија	Ученик ће бити у стању да: – примењује основна правописна правила; – пише читко и	-Вежбе правилног писања и повезивања слова у речи - Анализа и корекција дечјих	-Писање по диктату (употреба великог слова :на почетку реченице,личних имена ,презимена ,насеља,улица	ЈЕЗИК

	уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у крађу целину; – пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;	грешака у писању Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночлани х) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивањ е (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.	) -Писање по диктату : врсте реченица (упитник , узвичник,тачк а)	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА говорење,слушање,писање,чита ње	Ученик ће бити у стању да: – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – пронађе информације експлицитно	- Говорна вежба на основу низа слика - Препричавањ е краћих текстова -Богаћење речника:	-Правилно усмено изражавање на основу датих слика -Богаћење речника : Извођење нових речи - Игре за развијање слушне	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

	изнете у тексту.	лексичке и синтаксичке вежбе. -Игре за развијање слушне пажње.	пажње изводе се у наставном контексту: пажљиво слушање са задатком, на пример, Препознај ко говори, Слушај како говорим (тихо, брзо), Чујем глас т...	

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

Буквар ,илустрована словарица,свеске,маказице,лепак,фломастери, наставни листићи,збирке текстова

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

интерактивно учење, дивергентно учење, вербална метода,игра, вербална метода,цртање, демонстрације,амбијентална метода

Ниво циља учења
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)
РАЗУМЕТИ (навести пример,упоредити,објаснити,препричати..)
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)
АНАЛИЗИРАТИ (систематизовати,разликовати...)
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)
КРЕИРАТИ (поставити хипотезу ,планирати...)

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – 1. РАЗРЕД

Циљ наставе енглеског језика у првом разреду је оспособљавање ученика да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

Недељни фонд часова: 2 часа **Годишњи фонд часова:** 72 часа

Област/тема Комуникативне функције	**Исходи** По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** (језичке активности у комуникативним ситуацијама)	**Кључни појмови**
1.ЈА И МОЈИ ДРУГОВИ -упознавање -представљање -боје -бројеви до 10 -другови и особе из окружења	- препозна и именује ликове из уџбеника; - представи се, користи формалне и неформалне поздраве и једноставне изразе који се односе на општу друштвену комуникацију са вршњацима; - изговори речи којима се именују боје и бројеви до 20; - разуме кратку причу која се односи на тему	Изрази и речи који се користе код представљања и упознавања – *Hello. I'm (Miloš). Goodbye!* Речи којима се именују боје; бројеве до 10; језичке структуре и изразе. Песме и приче које се односе на тему.	-слушање краћих и једноставнијих песмица -слушање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације ; -реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; -усмено давање информација о себи и тражење и давање информација о другима. -драматизација дијалога; -игре подађања и физичке активности	*Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is…* *Tony is 11. How old are you?* *Can you count to ten?* *One,two,three….ten.* *What colour is this?* *Blue,yellow,green,red,pink,orange,brown,black,white,purple.* *Who is this?* *This is my friend Mia.*

2.ШКОЛА -школски прибор -школски простор -учионички намештај -активности	-препозна и именује предмете из учионице; -разуме једноставан опис места; -описује место користећи најједноставнија језичка средства; - разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; -формулише једноставна упутства и налоге; - разуме изразе за захваљивање и упућују захвалност; -уочи сличности и разлике у школском животу у циљној култури и код нас.	Речи којима се именују предмети из учионице и школски прибор;језичке структуре и изразе. Речи којима се именују школски предмети – *bin, board, chair, table, door, window, picture*; - језичку структуру – *What's this? It's a …*; - једноствне наредбе – *Stand up. Sit down.* - дијалошки модел – *It's for you. Thank you.* - кратку причу која се односи на тему.	-описивање предмета; -позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; -изражавање количина; -разумевање и давање једноставних налога. -слушање и понављање дијалога -израда цртежа и апликација делова школског намештаја и прибора за постер -певање уз гестикулацију	*What`s this?*  *Is it a... ?*  *Yes, it is/No,it isn`t .* *There's a (book).* *This is my bag.* *How many (pencils)?* *Five (pencils).* *Three and one more is four.* *Clap. Look.* *Come on everybody!* *Do the conga. Dance with me.* *Yes.* *No.* *Thank you.*

3.ПОРОДИЦА -чланови породице -односи у породици -ужа-шира породица	-препозна и именује чланове породице; -представи чланове своје породице; -представи чланове уже или шире породице -уочи сличности и разлике у породичним односима у ВБ и код нас.	- речи којима се именују чланови породице – *baby, brother, dad, grandma, grandpa, mum, sister,family*; - језичке структуре – *Who's this? It's (my aunt). He's /She's … You're … They're… We're … This is my /your …* - кратку причу која се односи на тему.	-адекватна реакција на упутства -практична примена знања, -исказивање односа у породици -именовање чланова уже и шире породице, -давање информација о својој породици -слушање и понављање дијалога -израда цртежа и апликација (чланова породица) -певање уз гестикулацију	*-baby, brother, dad, grandma, grandpa, mum, sister,family*; *- Who's this?* *It's (my aunt).* *He's /She's … You're … They're… We're …* *This is my /your …*

4.ПРАЗНИЦИ -важни празници (Нова година,Божић,Ускрс...распуст) -обичаји -честитање и поклони	- препозна и именује појмове који се односе на тему; - разуме једноставно исказане честитке и одговоре на њих; - упуте једноставне честитке; - уоче сличности и разлике у начину прославе Божића и Нове године у ВБ и код нас; - пева традиционалне, дечје Божићне песме. -уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса у ВБ и код нас; - пева традиционалне, дечје Ускршње песме.	Изразе и речи које се односе на Божић и честитање Божића и Нове године - *a Christmas tree/fairy/bell /star, Merry Christmas. Happy New Year. Look* -*j*езичку структуру за изражавање жеља - *What do you want? I want…*; Божићну причу и песмицу *We wish you a merry Christmas.* Изразе и речи које се односе на Ускрс - *Happy Easter. It's Easter Day. It's an Easter egg/a rabbit/chicken/basket.* језичку структуру *How many eggs in Anna's basket?* песме и приче које се односе на тему.	-певање и рецитовање песама -честитање Божића и Нове године -примање и давање поклона -изражавање емоција -слушање краћих и једноставнијих песмица -певање традиционалних песама -слушање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници -описивање празника, рођендана и значајних догађаја; -реаговање на упућену честитку у усменом облику; -упућивање пригодних честитки у усменом облику;	*a Christmas tree/fairy/bell /star,* *Merry Christmas.* *Happy New Year.* *Look!* - *Happy Easter.* *It's Easter Day.* *It's an Easter egg/a rabbit/chicken/basket.*

5.МОЈ ДОМ -кућа,стан -намештај -описивање просторија -обавезе у кући	-препозна и именује делове намештаја -именује просторије у стану -препозна просторне односе - именује активности у различитим просторијама стана -разуме једноставна питања и формулише кратке једноставне одговоре	Речи којима се именују предмети из куће и намештај; језичке структуре и изразе. Речи којима се именује намештај – *bed, chair, table, sofa,cooker,fridge...* - језичку структуру – *What's this? It's a …*; - једноствне наредбе – *Get up! Go to sleep* - дијалошки модел – *Where is the ball?* *It's under the table.* - кратку причу која се односи на тему.	-адекватна реакција на упутства, -практична примена знања, -именовање и описивање делова стана (набрајање намештаја), -учешће у комуникацији размењивањем исказа. -слишање и понављање дијалога -израда цртежа и апликација делова намештаја за постер -певање уз гестикулацију	*This is my home.* *This is a room, a kitchen, a bathroom.* *My room,my bed,my chair…* *Get up* *Sleep* *In,on,under*

6. ХРАНА -оброци, омиљена храна, здрава храна -воће и поврће -изражавање „волим“ и „не волим“	-препозна и именује основне прехрамбене производе -препозна и именује воће и поврће -препозна и именује оброке -уочи разлику између допадања и недопадања -изрази осећања глади и жеђи -изрази став у вези са храном	Речи којима се именују храна и пиће; језичке структуре и изразе *What's for breakfast?* *What's your favourite breakfast?* *My favourite breakfast is…*	-именовање оброка, -тражење одређеног оброка, хране, воћа и поврћа, -изражавање шта воле а шта не, -описивање и састављање менија користећи усвојене речи и реченичне моделе, -учествовање у комуникацији у групи, -упознавање обичаја и културе других народа.	*My favourite food…* *I like…* *I don't like…* *Healthy/unhealthy food…* *I'm hungry.* *I'm thirsty.*

7. ОДЕЋА -одевни предмети -изражавање припадности -обућа -делови тела	-препозна и именује основне одевне предмете -препозна и именује одећу и обућу -препозна и именује одећу и изрази припадност -уочи разлику између допадања и недопадања -именује делове тела -изрази став у вези са облачењем -опише своју и туђу одећу и обућу : предмет,боја и величина	-изразе и речи којима се именују делови одеће; -језичке структуре и изрази којима се описују предмети *Where's my hat/jumper/skirt/ shoe /T-shirt/sock?*; *This is my black/grey/ purple/white T-shirt.* *How many orange T-shirts?* *Four orange T-shirts,* -којима се изражава допадање-*This is my favourite (T-shirt). What's your favourite (T-shirt)?*, -којима се дају савети и упозорења и реагује на њих *- Put on/Take off your (hat). Don't forget your (hat). Be careful! Here you are. Thank you*; -приче и песме које се односе на тему.	-именовање делова одеће, -описивање одеће (именовање и описивање боје), -изражавање припадности, -разумевање краћих текстова и одговарање на одговарајући начин, -коришћење једноставних структура у описивању слике или другова. -драматизација дијалога -креирање ситуације на постеру са апликацијама -цртање,бојење,певање	*Where's my hat/jumper/skirt/ shoe /T-shirt/sock?* *This is my black/grey/ purple/white T-shirt.* *How many orange T-shirts?* *Four orange T-shirts.* *I'm wearing a red skirt.*

8.ОКРУЖЕЊЕ -место и улица где станујем, -важне установе у окружењу, -називи кућних љубимаца, -описивање животиња,домаће и дивље животиње -набрајање радњи и одговарање шта могу или не могу да раде (ходање, летење, скакање...)	-препозна и именује место и улицу становања -разуме једноставан опис места; -опише место користећи најједноставнија језичка средства; - разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; -формулише једноставна упутства и налоге; - разуме изразе за захваљивање и упућују захвалност; -уочи сличности и разлике у школском животу у циљној култури и код нас. -именује домаће и дивље животиње	Речи којима се именују место и улица становања; језичке структуре и изразе. Речи којима се именује место–*big city,a street,a shop,a farm,a park…* - језичку структуру – *What is the monkey doing?Who says meaow?* - једноствне изразе – *by car,by bus,on foot* - дијалошки модел – *Where do you live?* *I live in Belgrade.* - кратку причу која се односи на тему.	-разумевање краћих текстова и одговарање на одговарајући начин, -именовање,описивање љубимаца и набрајање облика кретања, -кратке информације о окружењу, набрајање установа, -коришћење једноставних структура у описивању окружења. -слушање описа слике и показивање -кратки одговори на питања у вези са сликом -слушање и понављање кратких дијалога,драматизација дијалога -игре препознавања и погађања -израда цртежа и апликација	*Where do you live?* *I live in Belgrade.* *I go to school by bus.* *A cow, sheep, horse…* *A monkey, lion, ,tiger, giraffe…*

Број и назив теме	Облици рада	Методе рада	Стандарди постигнућа	Процена и провера постигнућа	Корелација	Активности ученика	Активности наставника
1. Ја и моји другови	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ– слушање и понављање, играње улога, симулација.	1.1.1. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.4.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.	Грађанско васпитање	Ученици уче и увежбавају изразе и речи које се користе код представљања и упознавања; слушају и понављају дијалошке моделе, симулирају ситуације из учионице, школе, улице, парка.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
2. Школа	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

3. Породица	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/ показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
4. Празници	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/ показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

5. Мој дом	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/ показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
6. Храна	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ – слушање и понављање/певање, глума, сецкање, бојење, прављење предмета од папира и предмета за рециклажу.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.	Грађанско васпитање, верска настава, музичка и ликовна и драмска уметност.	Ученици слушају и показују/понављају; праве украсе, пакетиће, честитке; глуме кратку драмску представу; упоређују и откривају сличности и разлике у културама.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

7. Одећа	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/ показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.
8. Окружење	Фронтални, индивидуални, у пару, групни.	КМ - слушање и показивање/понављање/заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, ТПР, глума, пантомима, играње улога.	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.15. 1.2.1. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.12. 2.1.13.	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.	Ученици слушају песмице и приче, певају, глуме, симулирају ситуације, играју тимске игре, слушају и цртају/заокружују/ показују/спајају, сецкају, боје и лепе сличице, раде мини пројекте.	Наставник мотивише ученике за рад; подстиче сарадњу и самосталност у раду, креативно / критичко мишљење; пружа подршку; прати и евидентира рад и напредовање ученика.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.

Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица,

опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог контигента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Предмет: Математика

Разред: први

Недељни фонд: пет часова недељно Годишњи фонд: 180 часова

Циљ предмета: Циљ учења предмета математика је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Корелација: Српски језик,свет око нас,Физичко васпитање,Ликовна култура.

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Геометрија/Положај,величина и облик предмета	– одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; – упореди предмете и бића по величини; – уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; – именује геометријска тела и фигуре;	Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао.	1. Описивање положаја објекта у односу на више других објеката у сложенијој реалистичној ситуацији на слици или у табели. 2. Описивање редоследа објеката у датом низу посматраном из различитих позиција, нпр. навођење објеката од последњег до првог у низу. 3. Описивање на мапи (у лавиринту) путање од једне до друге тачке, уцртавање путање на мапи (у лавиринту) или прелажење пута од једне до друге позиције према упутству. 4. Прављење модела геометријске	Односи у простору Геометријски облици

	− групише предмете и бића са заједничким својством; − сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика		фигуре од сламчица или модела геометријског тела помоћу штапића и куглица од пластелина. 5. Састављање одређене фигуре од задатих делова (танграм). 6. Допуњавање фигуре делом који недостаје. 7. Издвајање предмета са одређеним својством из колекције предмета. 8. Прекривање задате фигуре у равни плочицама квадратног, правоугаоног и троугаоног облика (без преклапања и шупљина). 9. Откривање следећег члана низа састављеног од геометријских облика, уз објашњење како се дошло до закључка.	
Геометрија/Линије	− разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; − црта праву линију и дуж помоћу лењира;	Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.	1. Моделовање положаја тачке у односу на линију помоћу траке и предмета. И обрнуто, цртање слике према реалној ситуацији. 2. Цртање слике или доцртавање започете слике у квадратној или тачкастој мрежи према датом упутству.	Односи у простору Геометријски облици

Бројеви	− броји унапред и уназад и са прескоком; − прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; − користи редне бројеве; − разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; − користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; − сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; − сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; − растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; − реши текстуални задатак са једном операцијом; − разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;	Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоређивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом. Динар, кованице и новчанице до 100 динара.	1. Пребројавање предмета исте врсте и приказивање дијаграмом или табелом (нпр. уписивањем „цртица” у табелу, односно бројева када науче запис бројева). 2. Читање података из једноставнијих стубичних и сликовних дијаграма и табела. 3. Повезивање редних бројева и просторних прилога, нпр.први одозго,трећи одоздо,други слева,први здесна, трећи спреда, други скраја. 4. Упоређивање и размена новца; рачунање са новцем, приказивање датог новчаног износа најмањим могућим бројем кованица/новчаница. 5. Разлагање броја на могуће сабирке у реалистичним ситуацијама (на пример: У кутији се налази 10 плавих и црвених куглица. Колико може бити црвених, а колико плавих куглица у кутији? Решење треба записати у табели.) 6. Одређивање следећег члана у задатом бројевном низу.	Број Сабирање и одузимање

Мерење и мере	− прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; − измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; − преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.	Мерење дужине нестандардним јединицама мере.	Мерење различитих предмета истом јединицом мере (нпр. сламком, спајалицом, корацима) и мерење једног предмета коришћењем различитих јединица мере.	Мерење

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност);

1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе;

1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност);

1.МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој;

1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања до 100;

1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом;

1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине;

1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе;

1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица;

1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама;

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ

1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни;

1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни;

1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број)и разуме декадни бројни систем;

1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза;

1МА.2.1.4. рачуна вредност израза са највише две операције;

1МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине;

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна на НАПРЕДНОМ НИВОУ

1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака;

1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени;

1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми;

1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама;

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ методе
модели,зидне слике,цртежи,табеле, ,штампани и писани материјал,рачунар,филмови,мерни инструменти,дидактички материјал.	монолог,дијалог,радионице,рад у пару/групи,ученичка истраживања,усмена и пимена провера знања (тестови,контролни задаци)

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памтити	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора,задаци са означавањем,задаци вишеструког избора,спаривање појмова
Разумети	Дискусија на часу,проблемски задаци
Применити	Проблемски задаци,конкретне вежбе,симулација
Анализирати	Решавање проблема,истраживачки задаци
Евалуирати	Критички приказ,проблемски задаци
Креирати	Експерименти

Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО-оцењивање наученог	Тестови,писмене вежбе,извештаји,усмено испитивање
ФОРМАТИВНО-оцењивање за учење	Посматрање,контролне вежбе,самоевалуација,вршњачко оцењивање,практичне вежбе

Циљ предмета: **ДОПУНСКА НАСТАВА –МАТЕМАТИКА**

-развијање основних знања о количини и броју;

-развијање основних елемената логичког мишљења

Област-тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ГЕОМЕТРИЈА положај,величина и облик предмета,линије	Ученик ће бити у стању да: -одреди међусобни положај предмета и бића, -упореди предмете и бића по величини, -уочи и именује геометријске облике предмета из околине, -именује геометријска тела и фигуре, -разликује:криву,праву ,изломљену,затворену и отворену линију, -црта праву линију и дуж помоћу лењира	-Просторне релације. -Величина предмета и бића. -Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. -Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао. -Права, крива и изломљена линија. -Затворена и отворена линија. -Тачка и линија. Дуж.	**Положај,величина и облик предмета:** 1. Описивање положаја објекта у односу на више других објеката у сложенијој реалистичној ситуацији на слици или у табели. 2. Описивање редоследа објеката у датом низу посматраном из различитих позиција, нпр. навођење објеката од последњег до првог у низу. 3. Описивање на мапи (у лавиринту) путање од једне до друге тачке, уцртавање путање на мапи (у лавиринту) или прелажење пута од једне до друге позиције према упутству. 4. Прављење модела геометријске фигуре од сламчица или модела геометријског тела помоћу штапића и куглица од пластелина. 5. Састављање одређене фигуре од задатих делова (танграм). 6. Допуњавање	ОДНОСИ У ПРОСТОРУ ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЛИЦИ

			фигуре делом који недостаје. 7. Издвајање предмета са одређеним својством из колекције предмета. 8. Прекривање задате фигуре у равни плочицама квадратног, правоугаоног и троугаоног облика (без преклапања и шупљина). 9. Откривање следећег члана низа састављеног од геометријских облика, уз објашњење како се дошло до закључка. **Линије:** 1. Моделовање положаја тачке у односу на линију помоћу траке и предмета. И обрнуто, цртање слике према реалној ситуацији. 2. Цртање слике или доцртавање започете слике у квадратној или тачкастој мрежи према датом упутству.	
БРОЈЕВИ	Ученик ће бити у стању да: -броји унапред и уназади са прескоком; − прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној	**-Бројање, писање и** читање бројева. -Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. -Упоређивање	1. Пребројавање предмета исте врсте и приказивање дијаграмом или табелом (нпр. уписивањем „цртица” у табелу, односно бројева када науче запис	БРОЈ, САБИРАЊЕ И ОДУЗИМАЊЕ

	правој; − користи редне бројеве; − разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; − користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; − сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; − сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; − растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;	бројева. -Редни бројеви. -Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. -Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. -Својства сабирања.	бројева). 2. Читање података из једноставнијих стубичних и сликовних дијаграма и табела. 3. Повезивање редних бројева и просторних прилога, нпр.први одозго,трећи одоздо,други слева,први здесна, трећи спреда, други скраја. 4. Упоређивање и размена новца; рачунање са новцем, приказивање датог новчаног износа најмањим могућим бројем кованица/новчаница. 5. Разлагање броја на могуће сабирке у реалистичним ситуацијама (на пример: У кутији се налази 10 плавих и црвених куглица. Колико може бити црвених, а колико плавих куглица у кутији? Решење треба записати у табели.) 6. Одређивање следећег члана у задатом бројевном низу.	
МЕРЕ И МЕРЕЊЕ	Ученик ће бити у стању да: − измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; − преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу	-Мерење дужине нестандардним јединицама мере.	-Мерење различитих предмета истом јединицом мере (нпр. сламком, спајалицом, корацима) и мерење једног предмета	МЕРЕЊЕ

	задатог упутства.		коришћењем различитих јединица мере. - Решавају се задаци пресликавања (померања) тачке или фигуре у квадратној мрежи, на пример: 1) померање тачака или дужи у одређеном смеру (налево, надесно, нагоре, надоле) за дату дужину (нпр. две дужине квадрата); 2) ротирање фигуре на слици из усправног у водоравни положај и обрнуто (без употребе термина ротирање). Оваквим задацима се повезују знања о облицима, дужима и мерењу.	

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

апликације,дидактички материјал,оловке у боји,играчке,слике,жетони,модели,друштвене игреапликације,модел метра

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

интерактивно учење,рактично смисаоно учење,смислено рецептивно учење,игра,учење путем открића и решавањем проблема, индивидуални радрад у пару**,** смислено рецептивно учење

Ниво циља учења
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)
РАЗУМЕТИ (навести пример,упоредити,објаснити,препричати..)
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)
АНАЛИЗИРАТИ (систематизовати,разликовати...)
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)
КРЕИРАТИ (поставити хипотезу ,планирати...)

Предмет: СВЕТ ОКО НАС

Разред: Први

Недељни фонд: 2 часа Годишњи фонд:72 часа

Циљ предмета: **Циљ** учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Корелација: математика, српски језик, музичка култура, физичкио васпитање, ликовна култура, час одељењског старешине, грађанско васпитање, пројектна настава, слободне активности.

Област/тема		**Исходи** По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** (кроз наставу и остале организационе форме рада у школи)	**Кључни појмови**
НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ	**Ја и други**	- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.	Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну истраживачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника. Пожељне су активности које омогућују интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света око нас, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућују	- Осећања: радост стрх, туга, бес; - животне потребе: дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом; - Сличности и разлике: -пол, -старост, -способности , -интересовања

				различите начине учења: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Процењивање - самостално одмеравање; - Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. ********** -Указивати на дуализам права и обавеза ученика, - Размишљање и дискусија не само о својим потребама већ и уважавање потреба и осећања других,	

	Породични дом, школа	-придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - чува своју, школску и имовину других;	Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски.	-Разговор о правилима понашања; -сачињавање плаката о правилима понашања, -импровизовање драмских ситуација на дату тему, -сарадња у заједничким активностима Активности: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Процењивање - самостално одмеравање; - Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; - Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и	- Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи; - Права и обавезе; - Правила понашања; - Празници;

				друштвеног окружења; - Стварање - креативна продукција; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. **********	
	Здравље и безбедност	- одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;	Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).	Активности: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Процењивање - самостално одмеравање; - Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена; - Бележење - записивање графичко,	-Здравље: -лична хигијена, - становање, - одевање, -рад, -одмор; -безбедност; -саобраћај; -понашање; - опасне ситуације; - природне непогоде.

				симболичко, електронско бележење опажања; - Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; - Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - Стварање - креативна продукција; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. -Разговор о личној хигијени , начину одевања, очувању здравља (мини пројекти, плакати, презентације, истразивање ученика у сопственом окружењу, посете медицинских радника-родитеља...) -Упознавање са временским непогодама и њиховим последицама; -Опасности због неправилног руковања руковања кућним	

				апаратима и уређајима (искуство ученика, разговор, симулације ситуација...) - Симулације саобраћајних ситуација, израђивање саобраћајних знакова, сачињавање плаката о основним саобраћајним правилима... (Пројекат :"Како пазиш док улицом газиш") - Развијањње навика здравог живљења и оспособљавање ученика да препознају и адекватно реагују у потенцијално опасним ситуацијама по њихово здравље и живот. Посебну пажњу у овом сегменту потребно је обратити на безбедност ученика у саобраћају, првенствено на оспособљавање ученика за безбедно кретање од куће до школе.	
	Оријентација у простору и времену	- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;	Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче,	Активности: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;	-Простор, - напред-назад, лево-десно, горе-доле, -време, - делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после,

			прекосутра.	- Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена; - Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - Стварање - креативна продукција; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. - Вежбати практично , кроз игру да се ученик снађе у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; *Сналажење у времену* конципирано је тако да се полази од основних, временски ближих појмова (делови дана; сада, пре, после; прекјуче, јуче, данас, сутра, прекосутра; дани у недељи) који су потребни ученику за планирање и реализовање	јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра

				свакодневних активности. Важно је код ученика освестити цикличност у смењивању наведених временских одредница - смена: обданице и ноћи, делова дана и дана у седмици. Касније ће се појам цикличности јављати и у различитим природним појавама (животни циклус живих бића, ланац исхране, кружење воде у природи итд.), што је у складу са основним принципима и законима природних наука.	
	Човек ствара	- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;	Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко).	Активности: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена; - Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење	- Рад, -средства за рад, -производи људског рада, -материјали, -својства материјала.

				опажања; - Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - Експериментисање - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; - Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - Стварање - креативна продукција; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. -Упознавање материјала прикупљањем из окружеања и уочавање њихових особина, -извођење огледа , -употреба материјала у изради играчака -Уочавање делова иприроде и	

				производа људског рада из окружења , посматрањем, истраживањем, сакупљањем података, упоређивањем, класификобањем...	
	Разноврсност природе	- препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; - уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; - препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - се понаша тако да не угрожава биљке и животиње	Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу. Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност; Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело - делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса,	Активности: - Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена; - Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - Експериментисање - намерно модификоване активности, огледи	-Сунчева светлост и топлота, -ваздух, - вода, - земљиште, -својства, -биљке, -животиње, -човек - особине, - делови тела, - чула, - животна средина, - брига о животној средини.

		у непосредном окружењу; - повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.	мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).	које изводи сам ученик; - Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; - Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - Стварање - креативна продукција; - Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре; - Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација. **********	
	Кључни појмови: оријентација, култура живљења и друштвена стварност у непосредном окружењу.				

ПРИЛОЗИ:

СТАНДАРДИ

СТАНДАРДИ ЗА наставни предмет
СВЕТ ОКО НАС – 1. разред

РЕДНИ БРОЈ:	**НАСТАВНА ОБЛАСТ**	**ОСНОВНИ НИВО**	**СРЕДЊИ НИВО**	**НАПРЕДНИ НОВО**
1.	ЈА И ДРУГИ	**1ПД.1.5.1.**		
2.	ЖИВА ПРИРОДА	**1ПД.1.1.2.** **1ПД.1.1.5.**	**1ПД.2.1.2.** **1ПД.2.1.4.**	
3.	НЕЖИВА ПРИРОДА	**1ПД.1.3.1.**	**1ПД.2.3.1.** **1ПД.2.6.1.**	
4.	ВЕЗА ЖИВЕ И НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ	**1ПД.1.2.3.**		
5.	ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	**1ПД.1.4.1.** **1ПД.1.4.3.**	**1ПД.2.4.1**	
6.	КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	**1ПД.1.5.2.** **1ПД.1.2.3.** **1ПД.1.5.5.**		

ШИФРА СТАНДАРДА	**Искази који описују шта ученик/ученица на крају 1. разреда зна и уме:**
ОСНОВНИ НИВО	
1ПД.1.1.2.	зна ко и шта чини живу и неживу природу
1ПД.1.1.5.	препознаје и именује делове тела живих бића
1ПД.1.2.3.	разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе
1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
1ПД.1.4.1.	уме да препозна кретање тела у различитим појавама
1ПД.1.4.3.	уме да одреди стране света помоћу Сунца
1ПД.1.5.1.	зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови
1ПД.1.5.2.	зна основна правила понашања у породици, школи и насељу
1ПД.1.5.5.	зна поступке за очување и унапређивање људског здравља
СРЕДЊИ НИВО	
1ПД.2.1.2.	зна основне разлике између биљака, животиња и људи
1ПД.2.1.4.	зна улогу основних делова живих бића
1ПД.2.3.1.	зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање
1ПД.2.4.1	зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела
1ПД.2.6.1.	препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процеси и продукти учења. Д аби вредновање било објективно и у уфнкцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Посматрати и запажати (циљно посматрање и запажање појединости зависно од постављеног задатка)	Дискусија на часу (у учионици или амбијентално)
Памтити (навести ,, препознати , идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Применити (употребити , спровести демонстрирати ...)	Експерименти, лабараторијске вежбе, проблемски задаци, егземпларни задаци (по узору).
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати...)	Разговори-дебате, истраживачки радови, решавање проблема.
Евалуирати (проценити , критиковати, проверити...)	Дневници, табеле, ликовни и графички прикази, проблемски задаци.
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати ...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Усклађиавање оцењивања са његовом сврхом.

Свраха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СУМАТИВНО - оцењивање наученог	Усмено испитивање, тестови, писмене вежбе, извештаји, збирке, ликовни и графички прикази, практичне активности
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање, контролне вежбе, дневници , самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају првог разреда ученик ће бити способан да упознавањем себе свог природног и друштвеног окружења развија способности за одговоран живот у њему.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На крају првог разреда ученик ће бити способан да:

- Развије основне појмове о непосредном природном и друштвеном окружењу и њиховом повезивању:
  - разликује живу природу од неживе,
  - именује биљке и животиње са различитих станишта,
  - разликује основна својсва воде , ваздуха и земљишта,
  - именује основне геогрсфске објекте локалне средине,
  - описује непосредно окружење,
  - препознаје групе људи из свог окружења,
  - именује основне производе човековог рада,
  - орјентише се у простору користећи се одредницама: горе, доле, лево, десно, изнад,испод...
  - сналази се у времену(делови дан, дан, седмица, месец, пре, после, јуче, данас, сутра),
  - препознаје и именује занимања људи.
- Развије способности уочавања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу, и уочава њихове повезаности:
  - препознаје разлике и сличности међу живим бићима, као и разлике и сличности међу појединцима и уважава их,
  - разуме да су сунчева светлост и топлота важни за живи свет,
  - препознаје разлике и сличности између објеката и материјала,
  - групише објекте на основу својстава материјала,
  - уочава својства материјала под различитим утицајима,
  - уочава како својства материјала одређују њихову намену,
  - уочава и именује различите природне појаве (обданица-ноћ, годишња доба, временске прилике)
- Развије основне елементе логичког мишљења:
  - уочава узрочно-последичне везе појава и процеса у окружењу и изведеном огледима (нпр.узроци и врсте кретања, услови гајења биљака...)
  - самостално и у тиму испробава и тражи решења помоћу једноставних огледа.
- Развије радозналост интересовање и способност за активно упознавање природног и друштвеног окружења:
  - посматра и истражује промене у окружењу и помоћу једноставних огледа исказује своја запажања,

- показује своја интересовања у вези са појавама и процесима у окружењу, поставља питања , износи идеје...

-Развије одговарајући однос према себи и окружењу и уважавању других:

- препознаје своје жеље и интересовања,
- именује групе којима припада и одређује своје место у њима,
- описује своју породицу, обичаје и празнике,
- информисан је о постојању дечјих права,
- познаје и поштује неке елементе културе живљења,
- испуњава своје обавезе,
- чува своја, заједничка и туђа материјална добра,
- чува и уређује простор у ком живи,
- има одговоран однос према природи,
- препознаје опасне ситуације и уме да се помнаша у њима,
- тражи помоћ када има тешкоће

- Самостално учи и проналази информације:

- користи основне изворе информација,
- самостално исказује своја , знања, умења и искуства и размењује их са друговима,
- изводи једноставне истраживачке задатке,

- Познаје основна информациона и комуникациона средства и њихову употребу:

- користи обавештење и поруку
- познаје основна правила у саобраћају и придржава их се,
- користи рачунар кроз игру,
- користи основна комуникациона средства.

- Користи различите социјалне вештине у непосредном и друштвеном окружењу :

- препознаје своја осећања и потребе и осећања других,
- примењује правила пристојног понашања у комуникацији са одраслима и вршњацима,
- примењује правила понашања у групама којима припада,
- сарађује са вршњацима и одраслима у раду и игри,
- способан је да учествује у јавном наступу,
- учествује у доношењу правила у раду и игри.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
Зидне слике, цртежи, табеле, шеме, плакати, материјали, предмети из окружења, материјали и прибор за извођење огледа, штампани и писани материјали, компас, трагови прошлости, фотографије, дигитални фотоапарат, презентације , образовни софтвер, рачунар, филмови, ТВ-емисије	-Метода усменог излагања: причање , описивање, објашњавање, извештавање; -методаразговора: хеуристички, дискусија, слободан разговор... -метода рада на тексту, -метода демонстрације: демонстарција предмета, огледа, слика, графикона, пројекција, демонстрација, карте, плана -методе графичких радаова:писани радови у облику описивања и извештавања, графички радови-цртежи, дијаграми, табеле, шеме. -истраживачке методе(експеримент, праћење, сагледавање, упоређивање, закључивање, класификовање...), -методе рада у дигиталном окружењу-ИКТ. Облици наставе као методе рада: -хеуристичка, проблемска, егземпларна, амбијентална, пројектна.

Назив предмета : **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Разред: **ПРВИ**

Недељни фонд **: 3 часа** Годишњи фонд : **108 часова**

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Област-тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ **МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ (ходање и трчање)**	- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - примењује	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Ходање: - кратким корацима, - дугим корацима, - у различитом ритму, - ходање са реквизитом, - ходање са променом, правца и	-Ходање са опружањем колена стајне ноге уз правилно држање тела и са радом руку, кратким и дугим корацима, у различитом ритму, уз правилно постављање стопала (користити	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ВАСПИТАЊЕ ИГРА ЗДРАВЉЕ КУЛТУРА ВАСПИТАЊЕ ИГРА

Скакање и прескакање	правилну технику дисања приликом вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила игре; навија фер и бодри учеснике у игри;	смера, Техника трчања: - трчање преко препрека, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање 20 m са стартом из различитих почетних положаја, - игре са коришћењем научених облика ходања и трчања. Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење	обележене линије на спортским теренима); на прстима, уз узручење са истезањем тела. -Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена (користити препреке - палице и вијаче поређане на једном делу сале или спољних терена), са забацивањем потколенице; брзо трчање са поласком из стајања, лежања, упора чучећег и другим начинима поласка. -Игре са различитим облицима ходања и трчања. Поскоци у месту:	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ

Бацање и хватање	– прихвати сопствену победу и пораз уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; – уочи промену у расту код себе и других; – уочи разлику између здравог и болесног стања; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – схвати значај коришћења воћа у исхрани; – се правилно понаша за столом	различитих облика скакања и прескакања. -Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.	суножним одскоком и суножним доскоком са опружањем тела, лево-десно, напред-назад, у доскок разножно и поново суножно; са вијачом (са међупоскоком и без међупоскока); једноножним одскоком и доскоком на једну ногу, са опружањем тела, лево-десно, напред-назад. - Поскоци у кретању, - Скокови удаљ: повезати залет од неколико трчећих корака са једноножним одскоком са обележеног простора (шира површина, или линије) и доскок на меку површину (струњача за скок у вис, песак), - Скокови увис:	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ИГРА

			из залета право , Вежбе **(**скакања и прескакања**)** упором рукама, - Бацање лоптице (левом и десном руком) из места и у даљ и у циљ у ходању и трчању; - Бацање лопте увис и после њеног одбијања од тла, хватање обема рукама; - Вођење лопте у месту и ходању , Додавање лопте у паровима, у месту, са груди и изнад главе; - Игре са вођењем и додавањем лопте и гађањем у циљ.	
Пузања, вишења**,** упори и пењања		Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном. Упори.	Пузања по струњчи на различите начине (лицем према тлу, леђима на тлу...) Пењање: уз рибстол, уз морнарске	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ИГРА

			љество, чеоно, наизменичним прехватањем, пењање. Провлачење кроз окна шведског сандука, клупе и реквизита (обруч) и др. Пењање и спуштање на и са различитих справа. Вишења: у вису лежећем опруженим телом, помицање улево и удесно. Помицања у вису слободном. Вис активни на свим справама на којима се вис може извести. Упор активни на тлу и на свим справама, на којима се упор може извести.	
Вежбе на тлу		**Основни садржаји** Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колут напред из чучња у чучањ. Поваљка на стомаку.	*Основни садржаји* Клек, усправ без помоћи руку; клек суножни на струњаче, клек једноножни, усправ; кретање у упору чучећем и упору склоњено,	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ

		Састав од научених елемната. Игре са усвојеним вежбама. **Проширени садржаји** Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.	лицем и леђима ка тлу; из чучња, малим одразом доскок прво на руке, а затим на стопала у упор чучећи ("жабљи поскоци"). --- Клек, узручење, заклон. -Поваљка на леђима. Став на лопатицама (“свећа”), грчењем и обухватом колена поваљка низ косу површину. -Колут напред, из чучња у чучањ, низ косу површину (на рипстолу окачене шведске клупе и прекривене струњачама). -Колут напред, из чучња у чучањ, и из чучња до става усправно и узручења. -Поваљка на стомаку (лежање на трбуху, обухватити рукама скочне зглобове - поваљка). *Проширени*	

			садржаји -Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину; -Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби;	
Вежбе равнотеже		Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди. Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.	- Ходање по линији напред са правилним постављањем стопала и у назад ; - Ходање по широком делу шведске клупе; - Лагано трчање на предњем делу стопала са правилним држањем тела	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ИГРА
Вежбе реквизитима		Вежбе обликовања са реквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом.	- Вежбе обликовања са палицом, обручем, вијачом и другим реквизитима; - Дизање и ношење: предмета и реквизита ; - Елементарне игре са коришћењем реквизита	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ИГРА
Плес и ритмика		Ходње и трчање са променом	-Ритмичко ходање и	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ

		ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечији поскок. Њихање и кружење вијачом или траком. Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.	трчање са променом ритма, темпа уз пљесак и одговарајућу музичку пратњу. Кретања са променом положаја руку, ногу и трупа. Галоп напред и странце. Дечји поскок. Сачинити састав од научених елемената уз музичку пратњу.	ИГРА КУЛТУРА
Полигони		Кобиновани полигон од усвојених вештина (вежби).	- Комбиновани полигон са задацима на тлу уз коришћење справа и ревизита; - Комбиновани полигон са елеменима пењања;	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ИГРА
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Култура вежбања и играња		Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада. победим. Навијам фер.	- Упознати ученика са правилима понашања која важе у просторима за физичко вежбање како у школи, тако и вањ ње. Истицати неопходност поштовања правила	ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ ЗДРАВЉЕ ИГРА КУЛТУРА

			понашања током вежбања; - Развијање свети о потреби поштовања правила игара, као и последицама њиховог не поштовања; - Неговање такмичарског духа. Прихватање победе и пораза на социјално прихватљив начин; Подстицати ученике да приликом игре или такмичења поштују своју и противничку екипу и награде сваки леп потез и поступак учесника у игри.	
Здравствено васпитање		Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим.	- Проширити ученичка знања о сопственом расту и развоју; - Упознавање ученика са одређеним чулима и њиховим	ЗДРАВЉЕ ИГРА

		Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.	улогама, која у великој меру утичу на правилно извођење физичких вежби, али и њиховим улогама у свакодневном животу; - Развој свести о потреби да се буде здрав и шта значи здравље за човека; - када и од кога треба тражити помоћ; - Стварање навике да се опрема за физичко вежбање уредно одржава и чува; - Подићи свест о томе да о простору у коме живе треба самостално да брину; - Упознавати ученика са основама правилне исхране; Правила понашања за столом током обедовања	

			(постављање стола, правилно држање тела и руку током обедовања, правилно жвакање, понашање – гурање, бацање хране итд).	

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

Спортска сала , спортски терен, справе (греда); реквизити (крпењаче, палице,медицинке, лопте, ЦД плејер и ЦД диск, палице, шведска клупа, облица, греда, даска, мередевине, тенис-лоптице, мотке и конопац, ластиш, струњаче, санке,обручи, вијаче, висиномер и вага,штоперица

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

вербална, демонстративна, метода физичког вежбања

Праћење, вредновање и оцењивање

НИВО ЦИЉ УЧЕЊА	ОДГОВАРАЈУЋИ НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА
Стање физичких способности	**Први ниво** а) координације; - у цикличним кретањима и у повезивању једноставних покрета у целину; - правилно изводи комплекс од осам вежби обликовања без реквизита; четири вежбе на рипстолу; и четири вежбе са палицом; - на основу брзине учења: вежби на тлу; трчања преко поређаних препрека у једнаком ритму; - вођење лопте без прекида (неколико пута) - додавање лопте једном или обема рукама и хватање лопте. б) гипкости - раменог појаса, кичме и у зглобу кука - покрете трупа, руку и ногу изводи меко у

	оптималним амплитудама (заклони, претклон, заножења, предножења и одножења...); в) одржавања равнотеже -на суженим површинама (линијама, шведској клупи, ниској греди или ставовима на једној нози) покрете изводе без поремећаја тежишта тела; г) експлозивне снаге, брзине и репетитивне снаге - скокове и прескакања изводи са већом висином и даљином. - брзо трчи са и без промене правца - вежбе обликовања за снагу изводи са више понављања д) издржљивост - трчи и учествује у игри дуже време без замора
Стање здравља и хигијенске навике	Ученик има висок степен развијености хигијенских навика и добар здравствени статус када: - нема постуралне поремећаје ни телесне деформитете, има нормално развијен свод стопала, уредног је општег изгледа; и не показује видљиве знаке умора приликом вежбања; - је његов телесни развој у складу са узрастом; - има уредну опрему за вежбање и у потпуности усвојене хигијенске навике;
Достигнути ниво савладаности моторичких вештина	Ученик има висок степен развијености моторичких вештина уколико је успешно савладао кретања и захтеве предвиђене основним и проширеним садржајима
Однос према раду	Ученик има позитиван активан однос према раду уколико је редован и активан на часовима и ако се ангажује у слободним активностима.

Други ниво

Ученик има задовољавајући степен: развијености физичких способности, здравственог стања и хигијенских навика, савладаности моторичких вештина и однос према раду, ако значајно не одступа од критеријума наведених за први ниво.

Ученик на овом нивоу достигао је предвиђене исходе уз одређене потешкоће (навести најбитније), има позитиван однос према раду ако је редован и активан на свим, или на већини часова.

Трећи ниво

Ученик делимично или потпуно одступа од критеријума наведених за први и други ниво.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО-оцењивање наученог	ПОЛИГОНИ,ВЕЖБЕ,СПРАВЕ
ФОРМАТИВНО –оцењивање за учење	ПОСМАТРАЊЕ,МЕРЕЊЕ,ВЕЖБЕ,ВРШЊАЧКО ОЦЕЊИВАЊЕ,САМОЕВАЛУАЦИЈА

Предмет: Ликовна култура

Разред: први

Недељни фонд: један час недељно Годишњи фонд: 36 часова

Циљ предмета: Циљ учења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Корелација: српски језик,математика,свет око нас,музичка култура.

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Ликовна култура и окружење	– опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; – пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења– одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; – црта на различитим подлогама и форматима папира; – обликује једноставне фигуре од меког материјала;	Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави. Уметничка занимања и продукти. Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште,	демонстративна дијалошка кооперативна илустративна	простор облик линија

	– одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала;	библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.		
Односи у видном пољу	– преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; – изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања;	Облици. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). Кретање. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност усаобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у	демонстративна дијалошка хеуристичка илустративна	простор облик линија

		зависности од осветљења.		
Обликовање	– преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука;	Материјал и прибор. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. Обликовање скулптуре. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. Обликовање цртежа. Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. Преобликовање. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени	демонстративна дијалошка хеуристичка илустративна	простор облик линија

		предмети, амбалажа, остаци тканина...).		
Споразумевање	– повеже одабрану установу културе са њеном наменом; – поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука;	Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. Традиција. Празници и украшавање. Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.	демонстративна дијалошка хијеуристичка	простор облик линија

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
МОДЕЛИ,ЗИДНЕ СЛИКЕ,ЦРТЕЖИ,ПРИРОДНИ МАТЕРИЈАЛ,ШТАМПАНИ И ПИСАНИ МАТЕРИЈАЛ,РАЧУНАР,ФИЛМОВИ,ТВ ЕМИСИЈЕ,КОЛАЖ ПАПИР,ТЕМПЕРА БОЈЕ,КАРТОН,ШИБИЦЕ,СТИРОПОР,МЕКА ЖИЦА,ВОДЕНЕ БОЈЕ,КРЕДА У БОЈИ,ВОШТАНЕ БОЈЕ,ЧЕТКИЦА,ПАЛЕТА,ЧАША,ОЛОВКА.	МОНОЛОГ,ДИЈАЛОГ,РАДИОНИЦЕ,РАД У ПАРУ/ГРУПИ,ДЕМОНТРАЦИЈА,ПОСМАТРАЊЕ,МЕТОДА САМОСТАЛНОГ РАДА УЧЕНИКА

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памтити	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора,задаци са означавањем,задаци вишеструког избора,спаривање појмова
Разумети	Дискусија на часу,проблемски задаци
Применити	Проблемски задаци,конкретне вежбе,симулација
Анализирати	Решавање проблема,истраживачки задаци
Евалуирати	Критички приказ,проблемски задаци
Креирати	Експерименти

Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО-оцењивање наученог	Тестови,писмене вежбе,извештаји,усмено испитивање
ФОРМАТИВНО-оцењивање за учење	Посматрање,контролне вежбе,самоевалуација,вршњачко оцењивање,практичне вежбе

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: Први

Недељни фонд: 1 час Годишњи фонд: 36 часова

Циљ предмета: **Циљ** учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Корелација: математика, српски језик, музичка култура, физичкио васпитање, ликовна култура, час одељењског старешине, пројектна настава, слободне активности.

Област/тема	**Исходи** По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** (кроз наставу и остале организационе форме рада у школи)	**Кључни појмови**
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; - повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук - лик, музика - радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.	Активности слушања музике остварују се предвиђеним композицијама за слушање током целе године, најчешће као део часа, у комбинацији са осталим активностима. На неким часовима преовладавају садржаји слушања музике док су на осталим ови садржаји придружени певању песама по слуху или осталим активностима. Садржаји се остварују кроз: -доживљавање и упознавање дела првим слушањем, - препознавањем дела, инструмената и музичког	-Музика, -звук, -тон, -тишина, -композиција, -глас, - инструмент, -свирач,група свирача, -певач,група певача, -хор, -оркестар, -певање, -свирање, -приредба, -свечаност, -музичко дело, -ЦД- плејер,

	карактером дела; - поштује договорена правила понашања при слушању музике;	Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...). ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА СЛУШАЊЕ **Химне** Светосавска химна Државна химна Школска химна **Народне песме** Ерско коло Васино коло Копа цура виноград Синоћ кад је пао мрак Кад те видим на сокаку - староградска Ој Бадњаче, Бадњаче Чаробна фрула - Бора Дугић	састава, - уочавањем и препознавањем динамике , темпа и карактера, -уочавањем музичких целина, -илустроваем доживљаја композиције, -импровизацијом покрета уз слушану композицију, - креирање музичког дијалога.	-рачуанар

		Песме за децу Како се прелази улица - Бранко Милићевић Седмица - Миња Субота Ивин воз - Влада и Гиле Ал је леп овај свет - Стеван Ст. Мокрањац и Александар Кораћ Учимо да бројимо - Бранко Милићевић Слон лепотан Дондолан - Драган Лаковић Бубамара - Никола Вукомановић Заклео се бумбар - Мирко Шоуц Страшан лав - С. Барић Успорите поред школе - хор Чаролија Пажљивко - хор Чаролија Другарство - Драган Лаковић Све је пошло наопачке - Миодраг Илић-Бели Јануарске звезде - Миодраг Илић-Бели Успаванка за Аћима - Миодраг Илић-Бели Успаванка - Бранко Милићевић Најлепша мама на свету - Александар Кораћ Пролеће у шуми - дечја песма из Финске Кад си срећан - дечја песма Деца су украс света - Миња Субота Лептирићу шаренићу - дечја песма Ишли смо у Африку - Миња Субота Нек свуд љубав сја - дечја песма из Белгије **Домаћи композитори** Медведова женидба - Л. Димитријевић Смејалица - Дејан Деспић У Будиму граду - Стеван Ст. Мокрањац Песма о одјеку - Миодраг Илић-Бели **Страни композитори** Скерцандо - Карл Орф		

		Радецки марш - Јохан Штраус Хумореска - Антоњин Дворжак Бумбаров лет - Николај Римски-Корсаков Карневал животиња (Слон, Кенгури, Кавез за птице, Кокошке и петлови) - Камиј Сен-Санс Валцер, оп. 69 бр. 2 - Фредерик Шопен Успаванка - Јоханес Брамс Крцко Орашчић (Кинески плес, Игра шећерне виле) - Чајковски Абецеда - Волфганг А. Моцарт Пчелица - Франц Шуберт Менует, Ге-дур - Бах Док месец сја - Жан Батист Лили Звончићи - Џејмс Пјерпонт		
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - изговара у ритму уз покрет бројалице; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;	Изговор бројалице у ритму уз покрет - пљескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање - правилан начин певања. Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начиа свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме - пулс,	Извођење песама и игара обично прожима неколико наставних садржаја зависно од циља наставне јединице. Наведени наставни садржаји реализују се: - певањем по слуху одговарајућих песама (народних и уметничких) и музичких игара (народних и дидактичких) на готово свим часовима музичког васпитања, - изговарањем бројалица у ритму уз покрет. - Импровизовање покрета уз песме и игре, - пратњом песама , игара и бројалица на дечјим ритмичким инструментима, -свирањем на алтернативним изворима звука -учешћем у музичким	-Бројалица, -брзалица -ритам, -ономатопеја, -песма(народна, ауторска, дечја), -певање, -ритмички инструмент, -музичка ира, -бонтон

		ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон. ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА ПЕВАЊЕ **Химне** Државна химна Светосавска химна Школска химна **Народне песме** На крај села жута кућа Ми идемо преко поља Игра коло Ја посејах лан Јеж Ситна је киша падала Божић, Божић благи дан **Дечје песме** Коњ има чет'ри ноге - Зорислава М. Васиљевић Петлић - Емил Главник	активностима у осталим организационим формама рада школе .	

		Зец копа репу - Зорислава М. Васиљевић Пекарчић - Љ. Шкарица Јежева успаванка - Никола Вукомановић Саобраћајац - Надежда Хиба Рођенданска песма - непознати аутор Авантуре малога Јy Јy - Петар Бергамо Ау, што је школа згодна - Мића Субота Није лако бубамарцу - Арсен Дедић Брате Иво - непознати аутор Букварци - Божидар Станчић Ускршња песма - Светлана Милић Ивин воз - Александар Кораћ Звук и тон - Зорислава М. Васиљевић Телефонијада - Јован Адамов Деда Мразе, не скрећи са стазе - Александар Кораћ Први снег - Божидар Станчић Пада снежак - Станко Коруновић **Музичке игре** Рибар - Владимир Томерлин Иде маца поред тебе - Зорислава М. Васиљевић Зец и репа - Зорислава М. Васиљевић Песма у колу - словачка народна песма Берем, берем грожђе Васино коло Медвед бере јагоде Коларићу панићу Плива патка преко Саве Дуње ранке **Бројалице** Мачка Ишо меда у дућан Лептир и цвет Два се петла побише Еци пеци пец Ен тен тини Ко ко ко ко да		

		Ластавица Бумбари Дечак и птица **Свирање на дечјим инструментима** Иде мали меца - Д. Марковић Пада Снежак - Станиша Коруновић Ен тен тини Боц, боц иглицама На крај села жута кућа Плива патка преко Саве Пишем, пишем петнаест Магарац и кукавица **Модели** Добро јутро, добар дан - Татјана Дробни Ресаво, водо ладна Ми идемо преко поља Фабрика бомбона - Мирјана Живковић Сол ми дај		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	- повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје ритмичке инструменте; - ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање	Садржаји музичког стварања јављају се током године само као део часа у комбинацији са другим активностима, певањем или слушањем музике. Остварују се кроз: -израду дечјих инструмената, -импровизацију звукова из околине, - стварање једноставне ритмичке пратње Орфовим инструментима, или импровизованим, -стварање музичких питања	-Ритмички инструменти, -материјали, -доживљај, -звук, -ритам -приредба, -манифестација, -ритмичка пратња, -покрет, -мелодија, -ономатопеја, -музика -извођење

	питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства - изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на крађи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста.	и одговора, једноставних мелодија на одговарајући текст, - ликовно изражавање слушане композиције, - импровизацију покрета, - бирање познатих музичких садржаја за стварање звучних прича	

Кључни појмови: **тон, покрет, мелодија, ритам и извођење.**

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процеси и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у уфнкцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Слушати и запажати (слушање музичких композиција са одрђеним дефинисаним циљем)	Исказивање закључака о слушаним музичким композиција наоснову јасно дефинисаних захтева за свако слушање.
Памтити (текст песама, бројалица, музичких игара, мелодије)	Уочавање савладаности извођења песама певањем, казивања бројалица кроз игру, итвођења музичких игара, мелодије...
Применити (певати песме, демонстрирати игру, бројати бројалицу, музички дијалог, израда музичких инструмената...)	Певати песме, казивати бројалице, казивати музичке игре, изводити ритмичку пратњу, импровизовати покрете уз музику, ликовно изражавати музику, израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала .
Анализирати (уочавати разлику између карактера композиције, врсте песме, начина извођења , извођачког састава, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика понављања и промена, темпа...)	Разговором - уочавање разлике између карактера композиција, груписање композиција на основу теме, да ли је ауторска или народна, дечја ,разврставање на основу начина извођења (свирање , певање), уочавање заступљених инструмената у композицији...
Евалуирати (препознати слушане композиције-исказати сопствене утиске...)	Осврт на научено, препознавање слушаних композиција, процењивање савладаности певања , самооцењивање, вршњачко оцењивање...
Креирати (ритмичку пратњу, музичке дијалоге, мелодију на крађи текс, покрете уз музику, ликовно изражавати доживљај музике...)	Уочавање способности за музичко дечје стваралаштво:ритмичка пратња, музички дијалози, мелодије на крађи текст, покрети уз музику, ликовно изражавање доживљаја музике , израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала.

Усклађиавање оцењивања са његовом сврхом.

Свраха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО - оцењивање наученог	Исказивање закључака након слушаних композиција, певање песама, казивање бројалица, ликовни радови наоснову слушане композиције, креирана ритмичка пратња, креирани покрети уз музику, израђени ритмички инструменти, креирани музички дијалози, мелодија на крађи музички текст
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање ангажовања у раду, самоевалуација, вршњачко оцењивање, ангажовање у практичом раду.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

По завршетку разреда код ученика ће се развити интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развој креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа прем аочувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На крају првог разреда ученик ће бити способан да:

- Поседује основна знања:
  - разликује специфичне звуке из окружења,
  - препознаје и пореди звуке у свом окружењу и музици,
  - препознаје периоде тишине,
  - препознају примере ритмичког пулса у свакодневном животиу и музици,
  - разликују звуке које ствара глас,
  - разликују твуке неких музичких инструмената,
  - препознају неке мелодије,
  - препознају једноставне елементе песме.
- Поседују стваралачке и извођачке способности:
  - певају једноставне песме у складу са текстом,
  - прате певање одговарајућим ударом или покретом тела,

- креирају једноставне пратње, ритмичке и звучне ефекте за песме, приче, стихове, музичке игре, користећи различите звуке/изворе звука,
- изражавају свој доживљај музике кроз импровизацију покрета(ходање , трчање, скакутање , тапшање, трупкање...),

- Исказује критичко мишљење:
  - својим речима опишу и размене са другима доживљај музике који су певали или слушали,
  - пажљиво слушају и разликују једноставне песме,
  - препознају начине на које музика учествује у свакодневном животу (музика у медијима, породичне прославе).

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
CD - песаме за певање и слушање, бројалице, музичке игре...; плакати, фотографиије композитора, слике инструмената, Орфови инструменти, различити материјали за прављење инструмената, презентације (музички појмови кроз игру и квиз),	Метода усменог излагања: причање , описивање, објашњавање, извештавање; -метода разговора: хеуристички, дискусија, слободан разговор... -метода рада на тексту, -метода демонстрације: демонстарција предмета, слика, пројекција,музичких инструмената. -амбијентални рад, - графичка, истраживачки рад, егземпларна настава, - ОППС - метода обраде песме по слуху - ОМИ - метода обраде музичке игре - ОБ - метода обраде бројалице - СМ - метода слушања музике - МС -метода музичког стваралаштва - Метода импровизације покрета - Илустративна метода - Метода стварања музике (пратња ритмичким инструментима, креирање мелодије на крађи текст, музички дијалог) - Обучавање играња народних и дечјих игара.

Предмет: ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Разред: Први

Недељни фонд: 1 час Годишњи фонд: 36 часова

Циљ предмета: Развијање општих међупредметних компетенција уз употребу информационо комуникационих технологија усмерених на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Корелација: математика, српски језик, музичка култура, физичкио васпитање, ликовна култура, час одељењског старешине, грађанско васпитање, слободне активности.

Област/тема	**Исходи** По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** (кроз наставу и остале организационе форме рада у школи)	**Кључни појмови**
УПОТРЕБА ПОЈЕДИНИХ ВРСТА МАТЕРИЈАЛА	-уме да употреби поједине врсте материјала (папир, пластелин, дрво, платно, глину...) -уме да изабере једноставан прибор и алат за рад, - класификује материјале и предмете према одређеним параметрима.	Садржаји програма нису строго дефинисани већ их учитељ тематски везује, зависно од пројекта који је осмислио, за наставне јединице осталих наставних предмета у логички организоване целине. -Упознавање особина материјала и утицаја тих особина на њихову намену, -Употреба појединих врста материјала (папир, пластелин, дрво, платно, глину... материјали које је	- Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе детета на млађем школском узрасту. - Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета у првом разреду. Ослонци планирања и	-материјали, - прибор, -алат, -особине, -играчка, -тема, -сарадња -пројекат.

		ученик првог разреда у стању да користи) , -Упознавање једноставног прибора и алата за рад (безбедног за коришћење ученика овог узраста), - класификовање материјала и предмета према одређеним параметрима (тврдоћа, провидност, еластичност... груписање предмета према материјалима од којих се праве, према намени....) - израда играчака и предмета и складу са темом пројекта, а повезано са наставним јединицама других наставних предмета.	организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости са којом долазе у први разред; коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика; укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости; повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. Зато овај облик рада омогућава да наставни предмети буду смислено међусобно повезани као и доведени у везу са свакодневним животом ученика. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика. **- Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке:** **- дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи;** **- планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта,**	
СЛАГАЛИЦЕ. КОНСТРУКТОРСКИ МОДЕЛИ	-прави целину од делова (склапа пузле, слаже разне врсте слагалица као што су ТАНГРАМ, ЛУГРАМ... - склпа моделе од датих елемената (коцкица, конструкторских делова неке целине, импровизованих делова и делова играчака...)	-Склапање целине од делова кроз различито тематско повезивање или функционална активност која задовољава интересовања и потребе детета на млађем школском узрасту (склапа пузле, слаже разне врсте слагалица као што су ТАНГРАМ, ЛУГРАМ...), - склпање моделе од датих елемената (коцкица, конструкторских делова неке целине, импровизованих делова и делова играчака...) -Креативне конструкторске активности које развијају дечју радозналост са елементима логичког и		-Део, -целина, -слагалица, -модел.

		критичког мишљења,	**подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада;** **- реализацију планираних активности;** **- приказ добијених резултата и продуката пројекта;** **- вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).** При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. -За први разред, најпримеренији је полуструктурирани тип пројекта где наставник даје ограничен избор тема, у великој мери дефинише методологију рада и сам одређује које ће	
ИГРАЧКЕ. КУЋНИ АПАРАТИ И УРЕЂАЈИ	-зна улогу појединих управљачких делова(прекидача, клизача, тастера)кућних апарата и уређаја, -безбедно рукује појединим кућним апаратима и уређајима, - правилно поставља батерује у играчке, батеријске лампе, даљинске управљаче, -безбедно користи играчке током самосталног играња и у друштву.	-Упознавање улоге појединих управљачких делова(прекидача, клизача, тастера)кућних апарата и уређаја у циљу схватања њиховог коришћења на правилан и безбедан начин, -Безбедно руковање појединим кућним апаратима и уређајима , - правилно поставља батерује у играчке, батеријске лампе, даљинске управљаче, -безбедно коришћење играчака током самосталног играња и у друштву, - одржавање хигијене играчака и уредно слгање након играња.	-Апарат, -уређај, -прекидач, -клизач, -тастер, - батерија, - играчка, -даљински управљач, -руковање, -безбедност.
РАЧУНАР.РАД НА РАЧУНАРУ	-препознаје саставне делове рачунара (кућиште , монитор, звучници , штампач , тастатура и миш) и њихову намену, - употребљава радње мишем током коришћења програма за цртање, игру , рад са прозорима и иконама...), -правилно укључује и искључује рачунар и правилно покреће програме, -препознаје елементе графичког радног окружења (прозор, икона, дугме, ...),	- Саставни делови рачунара (кућиште , монитор, звучници , штампач , тастатура и миш) и њихова намена, - радње мишем током коришћења програма за цртање, игру , рад са прозорима и иконама...), -правилно укључивање и искључује рачунар и правилно покретање програма, - елементи графичког радног окружења (прозор, икона,	-Рачунар, - кућиште , монитор, звучници , штампач , тастатура и миш, -укључивање, искључивање, -програм, - прозор, икона, дугме, -CD, -интернет,

	- овлада руковањем иконама, -самостално или уз помоћ покреће програме са ЦД-а (готови програми за забаву и учење) - уме да користи једноставне програме за цртање -зна основне функције тастатуре -уме да запише и одштампа свој рад, -- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника , -преноси дигиталне материјале са мобилних уређаја на рачунар-уз помоћ наставника, -користи ИКТ-а у документовању тока пројекта и презентовању реализације, - правилно седи при раду за рачунаром , - зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја	дугме, ...), -иконе, - програми са CD-а (готови програми за забаву и учење) - једноставни програме за цртање (Paint) - основне функције тастатуре - записивње и штампање рада, - интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника , -упутстава за правилно седење при раду за рачунаром , - упознавање са последицама на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја, -преношење дигиталних материјала са мобилних уређаја на рачунар-уз помоћ наставника, -коришћење ИКТ-а у документовању тока пројекта и презентовању реализације, -оравилно седење приради за рачунаром и свест о последицама на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.	материјале дати ученицима, а које ће они сами пронаћи -Оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а **квалитет продукта при том није приоритет.** -Пројектна настава јесте захтевнији облик рада који подразумева добру припрему наставника. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи, да уколико је потребно пројектна настава се може организовати и на другачији начин (на пример као двочас сваке друге недеље). -Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходима. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов	-дигитални уређај, - правилно, неправилно, -здравље, -последица.

			заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте. - У пројектну наставу укључити експерте(стручњаке или сугрђане који добро познају одговарајућу тему или се њом баве) из окружења зависно од теме.	

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење и вредновање је систематичан и континуиран процес који укључује три аспекта који се међусобно преплићу:

- праћење и вредновање процеса учења,
- праћење и вредновање постигнућа ученика,
- праћење и вредновање сопственог рада.

Процена ученичке активности у пројектном раду обухвата:

- уочавање степена одговорности у кооперативном раду приликом доношења одлука,
- сагледавање колико су тражили помоћод чланова тима када су наилазили на препреке у проучавању појединих питања,
- колико су испољавали интересовања за самосталан кооперативни рад,
- да ли су ангажовали експерте за прикупљање информација ...

*У пројектној настави **квалитет продукта није приоритет**, већ вештине и занања која ученик стиче кроз овај истрживачки вид наставе и развијање дигиталних компетенција ученика као припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу тако и у процесу учења . **Нема сумативног-бројчаног оцењивања**.*

За вредновање се користе Инструменти за вредновање и праћење ученика и Инструменти за самопроцену компетенције наставника .То су табеле са одговарајућим дефинисаним сегментима који се прате.

За ученике, нпр. припремљеност,ангажованост, фокусираност на тему, аргументација , поштовање саговорника, поштовање времена, коришћење различитих извора знања ...

За наставника:

- да ли сам мотивисала ученика ,
- да ли су сви били активни,
- које тешкоће су се појавиле,
- како смо их решавали,
- да ли је било довољно времена,
- које грешке су се десиле, ...
- да ли је могло другачије?

У настави орјентисаној на достизање исхода вреднују се процеси и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у фнкцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине праћења.

Ниво циља учења	Одговарајући начини праћења
-Активно слушати, посматрати и запажати (слушање упутстава за рад, циљно посматрање и запажање појединости зависно од постављеног задатка)	Дискусија на часу (у учионици или амбијентално)
Памтити (навести ,, препознати , идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова, табеле.
Применити-решавати проблем (употребити , спровести демонстрирати ,дефинисати)	Експерименти, лабараторијске вежбе, проблемски задаци, егземпларни задаци (по узору).
Анализирати-учествовати у комуникацији (систематизовати, приписати, разликовати, раздвојити битно од небитног,бројати , сврставати у категорије, ...)	Разговори-дебате, истраживачки радови, решавање проблема.
Организовати свој рад (ток-редослед активности, простор, време)	Дневник рада-одвијања пројектне наставе, праћење тока рада
Сарађиавати са другима (договарати се о активности -подела задатака, сарадња...)	Праћење начина и облика сарадње током активности
Евалуирати (проценити свој рад и рад групе, критиковати, проверити...)	Дневници, табеле, Инструменти за вредновање и праћење ученика, ликовни и графички прикази, проблемски задаци.
Креирати (планирати,осмишљавати, исказивати идеју, стварати продукт ...)	Експерименти, истраживачки пројекти, продукти
Употреба ИКТ-а током пројекта и за презентовање реализације	-преношење дигиталних материјала са мобилних уређаја на рачунар-уз помоћ наставника, -коришћење ИКТ-а у документовању тока пројекта и презентовању реализације,

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају првог разреда ученик ће бити способан да стиче знања и та знања примени у животу, решава актуелне проблеме из животног окружења, самостално користи различите изворе ради стицања знања, развије интересовања за истраживање и истраживачки приступ учењу, развије интересовања за уметност, културу и комуникационе вештине, оспособи се за коришћење ИКТ-а у складу са својим узрастом..

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На крају првог разреда ученик ће бити способан да:

- уме да употреби поједине врсте материјала (папир, пластелин, дрво, платно, глину...)
- уме да изабере једноставан прибор и алат за рад,
- класификује материјале и предмете према одређеним параметрима,
- прави целину од делова (склапа пузле, слаже разне врсте слагалица као што су ТАНГРАМ, ЛУГРАМ...
- склапа моделе од датих елемената (коцкица, конструкторских делова неке целине, импровизованих делова и делова играчака...),
- зна улогу појединих управљачких делова(прекидача, клизача, тастера)кућних апарата и уређаја,
- безбедно рукује појединим кућним апаратима и уређајима,
- правилно поставља батерује у играчке, батеријске лампе, даљинске управљаче,
- безбедно користи играчке током самосталног играња и у друштву,
- препознаје саставне делове рачунара (кућиште , монитор, звучници , штампач , тастатура и миш) и њихову намену,
- употребљава радње мишем током коришћења програма за цртање, игру , рад са прозорима и иконама...),
- правилно укључује и искључује рачунар и правилно покреће програме,
- препознаје елементе графичког радног окружења (прозор, икона, дугме, ...),
- овлада руковањем иконама,
- самостално или уз помоћ покреће програме са CD-а (готови програми за забаву и учење)
- уме да користи једноставне програме за цртање
- зна основне функције тастатуре ,
- уме да запише и одштампа свој рад,
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника ,
- преноси дигиталне материјале са мобилних уређаја на рачунар-уз помоћ наставника,
- користи ИКТ-а у документовању тока пројекта и презентовању реализације,
- правилно седи при раду за рачунаром ,
- зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја .

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ И МОДЕЛИ РАДА
Зидне слике, цртежи, табеле, шеме, плакати, материјали, предмети из окружења, играчке, геометријска тела, прибор за писање , једноставни алати , материјали и прибор за извођење огледа, штампани и писани материјали, компас, трагови прошлости, фотографије, презентације , образовни софтвер, рачунар, филмови, ТВ-емисије ...	-Метода усменог излагања: причање , описивање, објашњавање, извештавање; -метода разговора: хеуристички, дискусија, слободан разговор... -метода рада на тексту, -метода демонстрације: демонстарција предмета, огледа, слика, графикона, пројекција, демонстрација, карте, плана -методе графичких радаова:писани радови у облику описивања и извештавања, графички радови-цртежи, дијаграми, табеле, шеме. -истраживачке методе(експеримент, праћење, сагледавање, упоређивање, закључивање, класификовање...), -метода практичног рада (израда предмета , играчака, полигона...) -методе рада у дигиталном окружењу-ИКТ-а. - Учење откривањем - Искуствена (витагена) настава -Проблемска настава - Егземпларна настава - Интерактивна настава - повезивање садржаја више предмета - Хеуристичка настава -долажење до нестандардних одговора

Предмет: Слободне активности

Разред: први

Недељни фонд: један час недељно **Годишњи фонд**: 36 часова

Циљ предмета: **Слободне активности** у првом разреду могу имати разнолик карактер што подразумева

-да ученици стичу основна знања о њима и практично упознају неке од њих, примерене њиховом узрасту;

-пружање могућности сваком ученику да учествује у свакој одабраној активности и у свакој опроба своје могућности и открије интерес за њу;

-никакво усмеравање ученика трајније и принудом.

Област/тема	Начин остваривања
1.Шта су то слободне активности (упознавање са начином рада)	
2.Волим да цртам/тема и техника по избору ученика	Ликовна активност-Цртежи,слике,радови ученика
3. Мој сан	Ликовна активност.Описивање и препричавање лепих,ружних снова.Ликовни приказ доживљеног.
4.Дечја недеља - Дрво жеља	Шта желимо?Шта нас испуњава?Правимо дрво са жељама
5. Сеоско двориште	Причица о сеоском имању.Животиње у сеоском дворишту.Људи и њихови послови у сеоском дворишту.Ликовна активност
6. Лепи предмети од јесењих плодова	Метода практичног рада.Од донетих јесењих плодова које смо сакупили на путу до школе правимо разне животињице.Користимо и лепак,колаж,маказе.
7. Друштвене игре	Спортске активности и такмичење у друштвеним играма.
8. И природа је уметник	Од пресованог лишћа,гранчица,јесењих плодова које смо сакупили правимо слику.Користимо лепак и маказе.
9. Народна игра коју знам	Са цд-а слушамао народне игре и учимо кораке уз музику.
10. Слушамо дечје песме	Певамо песме по слуху.
11. Увежбавамо народну игру	Увежбавамо народну игру коју смо чули на претходном часу.
12. Дечје зимске радости – игре на снегу	Помоћу разних реквизита (санке,канапи..) играмо се на снегу.

13. Ближи се Нова година	Слушамо песмице о Новој години.Разговарамо о Деда Мразу.Да ли су некада добили поклон од Деда Мраза?
14. Новогодишњи дарови – израда украса за јелку	Креативна радионица-израда украса за новогодишњу јелку у учионици.Користимо колаж папир,маказе,лепак,шишарке,конац у прављењу украса.
15. Пишемо писмо Деда Мразу	Пишемо писмо Деда Мразу.
16. Игре на снегу	Помоћу реквизита(санке,канапи..) осмишљавамо и играмо се на снегу.
17. Химна Светом Сави	Слушање,певање песаме по слуху.
18. Упознајмо Светог Саву	Помоћу пригодних текстова,песама и слика упознајемо лик и дело Светог Саве.Илустрација неке песме или приче
19. Илуструјмо најлепшу причу о Светом Сави	Ликовна активност.Илуструјемо најлепшу причу о Светом Сави.
20. Дечје ТВ емисије	Приказ неке занимљиве ТВ емисије.Шта смо научили из садржаја.
21. Мој омиљени филм	Опис и препричавање омиљеног филма
22. Мами за 8. март	Пишемо поклон-честитку мами за 8.март.Креативна радионица-израда честитки помоћу маказа,лепка,картона.
23. Лик моје маме	Ликовна активност-Лик моје маме.користимо прибор за цртање и блок.
24. Најлепши стихови о мајци	Користимо пригодне текстове,дечије часописе у којима проналазимо стихове о мајци.Пишемо песму посвећену мајци.
25. Прелиставамо дечје часописе	Дечија штампа.Тражимо занимњиве и поучне текстове које читамо.
26. Долази нам пролеће	Слушамо песме о пролећу.Разговор весницима пролећа.Илустрација доживњених слика.Користимо блок,прибор за цртање
27. Пролеће је ту	Пригодни текстови,часописи у којима проналазимо текстове о пролећу.
28. Стихови о пролећу	Осмишљавамо стихове везане за годишње доба-пролеће.Најлепше пишемо на плакат.
29. Пролеће у мом месту	Пишемо састав на тему о пролећу.
30. Увежбавамо нар. Игру „Седи Ћиро“	Демонстрација и увежбавање корака народне игре уз музику.
31. Музика коју волим	Слушамо омиљене музичке композиције.Описивање доживљеног.
32. Спортска надметања – штафетне игре	Такмичимо се у штафетним играма
33. Јунаци цртаног филма	Описујемо омиљеног јунака из цртаног филма.Илуструјемо и правимо стрип.

34. Игре спретности	Такмичење у играма спретности.Користимо реквизите(чуњеве,конопац,лопту)
35. Спортске игре	Такмичење у играма спретности.Користимо реквизите(чуњеве,конопац,лопту)
36.Изложба дечјих радова	Излажемо све радове настале током часова слободних активности.Правимо изложбу радова.

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Први**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Учимо о нашој вери - уводни час**	• упознавање ученика и вероучитеља • упознавање ученика са садржајима предмета и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект*: • да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса *Афективни аспект*: • бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће
II - ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ ЖИВОТА **2. Моја породица** **3. Моја школа и другари** **4. Ми смо део Божје породице (Цркве)**	• ученицима пружити основ за разумевање човека као бића заједнице • пружити ученицима елементарно знање о Богу као бићу заједнице	*Когнитивни аспект:* • моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици) •моћи да препозна да не можемо једни без других • знати да нас љубав повезује са другима • знати да се правилно осени крсним знаком • знати да је Бог Света Тројица (Заједница) • знати да крштењем постајемо	• приче и слике које приказују породицу • може и прича о „малој породици“ (деца са једним родитељем, или старатељем) • садржаји у вези са животом у школи (нова заједница); односи у заједници,	

		чланови Божје породице (Цркве) *Афективни аспект:* • пожелети да чини добро другима (ближњима) у својој заједници • желети да изражава хришћанску љубав према Богу и ближњима	правила понашања • Божја породица (ко су чланови Божје породице; како се постаје њен члан...)	облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)** • **практична настава (1 час)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици;** • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.
III - ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ **5. Послушност** **6. Даривање – наша љубав** **7. Цео свет на дар** **8. Оче наш - зовемо нашег Бога**	• пружити основ за разликовање и упоређивање породичних односа и односа који владају у Цркви • пружити основ за упознавање односа који владају између човека и Бога • пружити основ за разумевање да је молитва наш разговор са Богом • омогућити ученицима да увиде да се породични односи и односи у Цркви исказују на конкретан начин • ученицима пружити основ за разумевање да се кроз међусобне односе љубави остварује јединство	*Когнитивни аспект:* • знати да заједница са Богом почива на слободи • знати да је послушност израз љубави •моћи да препозна да је даривање плод љубави • моћи да сазна да је молитва разговор са Богом • моћи да усвоји текст молитве Оче наш • знати да је Бог Отац створио свет из љубави •моћи да препозна да је наш живот Божји дар • знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим *Афективни аспект:* • показивати жељу да љубав исказује на конкретан начин • бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом	• приче које говоре о томе да када некога волимо, онда га и слушамо • како можемо да помогнемо другоме; љубављу чиним добра дела • садржаји који говоре и приказују лепоту створеног света • песмица: „Ал` је леп овај свет“, J.J. Змај • Бог је цео свет створио из љубави	
IV - НЕИЗМЕРНА ЉУБАВ БОЖЈА - ХРИСТОС СЕ	• пружити ученицима неопходно знање о	*Когнитивни аспект:* •моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу	• Новозаветно сведочанство о	

РОДИ! **9. Бог долази у овај свет** **10. Христос се роди – Божић у мом дому** **11. Како је Растко постао Св. Сава** **12. Свети Сава, слава у школи и у мојој породици**	доласку Спаситеља у свет • указати ученицима да је послање Сина Божјег дар љубави Бога Оца свет • пружити ученицима елементарно знање о Светоме Сави	• моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) •моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави •моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић) • моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему *Афективни аспект:* По завршетку теме: • код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења • код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве	Христовом Рођењу (препричано и прилагођено) • Божићна песма: „Божић, Божић благи дан“ • Свети Сава – остварени син Бога Оца (кроз љубав и заједницу са Богом, свако од нас постаје као Свети Сава) • Химна Светом Сави	• Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и
V - ЦРКВА - ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ **13. Бог ствара свет** **14. Свет је наш дом** **15. Прихватимо дарове Божје**	• пружити ученицима елементарно знање о стварању света • омогућити ученицима да схвате и доживе Цркву као заједницу сабраног Божјег народа • подстицати ученике на лично учешће у животу Цркве	*<u>Когнитивни аспект:</u>* •моћи да опише појединости библијске повести о стварању света • моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења • знати зашто за Бога кажемо да је Творац •моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе • уочити да се у Цркви остварује	• Библијско казивање о стварању света • Живот првих људи-Божја жеља да свет буде Црква • Човек не прихвата Божје дарове-непослушност и себичност	

16. Где је љубав ту је Бог **17. Христова вечера са ученицима** **18. Литургија - окупљање Божје породице** **19. Пост – стаза љубави**		јединство људи и природе са Богом • знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) • да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица *Афективни аспект:* • код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава своју љубав и слободу • ученик ће желети да учествује у Литургији	• Прича:"Где је љубав, ту је Бог", Л.Н. Толстој • Прва Литургија (Христови ученици); „Православна читанка", с. Нина Неранџић и Ана Савковић	остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **Оквирни број часова по темама** Увод – **1** Заједница као основ живота – **4** Заједница љубави Бога, човека и природе – **5** Неизмерна љубав Божја-Христос се роди! – **6** Црква – заједница са Богом – **8** Христова љубав према човеку и свету – **4** Наша брига о свету – **6** Евалуација – **1+1**
VI – ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ **20. Христова љубав према човеку и свету** **21. Препознајемо Христову љубав** **22. Христос васкрсе!**	• указати ученицима на величину Христове љубави према људима и свету • пружити ученицима елементарно знање о Христовом страдању и васкрсењу	*Когнитивни аспект:* • упознати Христово учење као „учење" о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) • препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима • усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно" • бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу • препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) • препознати да је прослава празника догађај целе породице	• Јеванђељска прича Милостиви Самарјанин • Песмица: „Знаш ли ко те љуби слилно" • Новозаветно сведочанство о Христовом Васкрсењу (препричано и прилагођено) • Прича: „Добро дрво" Ш. Силверстејн	

		кроз који се остварује заједница љубави • моћи да опише прослављање Васкрса у својој породици • знати обичаје у вези са Васкрсом *Афективни аспект:* • развијати потребу да делима исказују љубав • развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника		
VII – НАША БРИГА О СВЕТУ **23. Човек домаћин у свету** **24. Радост служења** **25. Љубав према људима и природи је љубав према Богу** **26. Сваки човек је за нас Христос** **27.Научили смо о нашој вери**	• омогућити ученицима да у Христу препознају узор љубави према свету и човеку • подстицати ученике да љубав према Богу изражавају кроз љубав према људима и природи • установити обим разумевања и квалитет стечених знања у току школске године из Православног катихизиса	*Когнитивни аспект:* •моћи да преприча одабране приче које говоре о Христовој љубави према свету и човеку • на елементарном нивоу моћи да објасни међусобну повезаност свих људи и природе • препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда основне школе *Афективни аспект:* • развијати жељу да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи	• Разне приче о које говоре о служењу човека човеку • Човекова брига за очување природе, биљака и животиња • Прича Свети Герасим и лав Јордан • Приче и слике о кућним љубимцима	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Свет око нас
3. Ликовна култура
4. Музичка култура
5. Народна традиција
6. Грађанско васпитање

Назив предмета : **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Разред: **ПРВИ**

Недељни фонд **: 1 час** Годишњи фонд : **36 часова**

Циљ предмета: Циљ учења програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Овај предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компетентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује и себе и друге.

Област-тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
ЉУДСКА ПРАВА **Ја и други у одељењу**	По завршеном разреду ученик ће бити у стању да: – наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; – уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; – понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; – препозна код себе и других основна осећања; – препознаје	**Идентитет** Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају. **Потребе и права** Разлике између жеља и основних животних потреба. **Права детета** **Кршење и заштита**	• олакшавање процеса адаптације на школску средину и подстицање социјалне интеграције – успостављање и развијање односа другарства и сарадње са вршњацима и одраслима; • подстицање развоја сазнања о себи, о сопственим осећањима и потребама, свести о личном идентитету и особености, самопоштовања и самопоуздања; • проширивање знања и умења за решавање индивидуалних проблема, учење техника за	**РАЗЛИЧИТОСТИ** **ПРАВА**

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење/група као заједница	примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; – преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; – разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; – комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; – слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; – договара се и	**права** Препознавање кршења права детета. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима. **Функционисање заједнице** Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе – равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице. **Комуникација** Слушање/неслушање. Кад разговарамо	превладавање непријатних емоционалних стања; учење видова самоповређивања без агресивности и уз уважавање других; • подстицање групног рада, споразумевања и сарадње; • развијање комуникативне способности и конструктивног разрешавања сукоба са вршњацима и одраслима; • развијање креативног изражавања; • упознавање ученика са дечјим правима и • подстицање и оспособљавање за активну партиципацију у животу школе, при чему је битно да све што ученици раде, раде из унутрашње, позитивне мотивације, а не због принуде и послушности засноване на страху.	**КОМУНИКАЦИЈА**

ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција одељења/групе	одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима; – својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; – препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; – заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.	држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. **Сарадња** Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима. **Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи** Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима,		

		родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.		

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

бојице, фломастери, припремљен шаблон, пригодан текст,цртежи

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцњиивања
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни задаци са допуњавањем кратких одговора , спаривање појмова,задаци са означавањем
РАЗУМЕТИ (навести пример,упоредити,објаснити,препричати..)	Дискусија на часу,мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци
АНАЛИЗИРАТИ (систематизовати,разликовати...)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ (поставити хипотезу ,планирати...)	Истраживање

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО-оцењивање наученог	Усмено испитивање, тестови,извештаји
ФОРМАТИВНО –оцењивање за учење	Посматрање , контролне вежбе,самоевалуација,вршњачко оцењивање,практичне вежбе

Назив предмета : **ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ**

Разред: **ПРВИ**

Недељни фонд **: 1 час** Годишњи фонд : **36 часова**

Циљ предмета:

- Административни послови (евиденција ученика у дневнику рада и матичној књизи ученика),

- Одржавање родитељског састанка,

- Индивидуални контакти са родитељима,

- Упознавање са одељењем,

- Сарадња са стручном службом школе

- Припремање седнице Разредног већа,

-Организовање радионице за родитеље,

-- Сарадња са члановима већа и усаглашавање критеријума и начина оцењивања,

- Закључивање оцена на крају првог полугодишта и исписивање оцена у ђачке књижице,

- Обележавање школске славе,

- Обележавање 8. марта пригодним програмом са родитељима ученика одељења,

- Сарадња са струч-ном службом школе и члановима већа 1. разреда,

- Извођење екскурзије ученика,

- Сређивање педагошке документације, закључивање оцена на крају другог полугодишта и исписивање оцена у ђачке књижице,

- Подела ђачких књижица и похвалница ученицима

Област-тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
1.Добродошли прваци (ја сам ја – ко си ти)	-да ученици упознају једни друге	Народна традиција: Шта све могу руке	-израда поклона	ДРУГАРСТВО
2.Кућни ред школе	-да ученик познаје правила кућног реда школе, правила и обавезе, као и	Српски језик: Разговор Ликовна култура: Цртање Свет око нас : Како учимо и како се	-истицање правила кућног реда, понашања,обавеза -цртање лепог понашања у школи	ЛЕПО ПОНАШАЊЕ

	васпитно-дисциплинске мераме	понашамо у школи		
3.Упознај своје тело	- да ученик именује и покаже главне делове свог тела	Свет око нас : Ја и други Ликовна култура: Жива природа-човек	-именовање делова тела -израда модела људског тела од картона	ЧОВЕК
4.И ја растем	-да знају своју висину и тежину тела	Математика: Мере за висину и тежину Ликовна култура: Односи у видном пољу	-мерење висине и тежине ученика -цртање људске фигуре и бележење личне висине и тежине тела	РАЗВОЈ
5.Дечја недеља	-зашто се прославља Дечија недеља	Народна традиција: Шта све могу руке	-израда украса са симболима детета	ДЕТЕ
6.Од куће до школе	-да знају правила понашања у саобраћају	Свет око нас: Саобраћај	-именовање правила понашања у саобраћају, -цртање правилног понашања у саобраћају	САОБРАЋАЈ
7.Дан школе – шарени програм	-Да знају зашто се слави Дан школе	Музичка култура : Слушање музике , плес	-прослава уз музику и плес	ДАН ШКОЛЕ
8.Школа какву желим	-да објасне шта им се свиђа у школи , а шта не свиђа и шта би мењали	Српски језик: Разговор-дискусија Свет око нас: Школа Ликовна култура: Цртање	-дискусија -цртеж : Школа какву желим	ЖЕЉЕ
9.Бринемо о својој учуионици	-да развију правилан однос у вези са бригом за своју учионицу	Свет око нас : Како учимо и како се понашамо у школи Ликовна култура : Мој простор	-разговор -израда украса за учионицу	УЧИОНИЦА
10.Радни дан првака	-да усвоје режим радног дана	Ликовна култура: Режим дана	-израда табеле и уцртавање симбола	РАДНИ ДАН

11.Чула – видим, чујем, осећам	-да именују своја чула	Свет око нас : Моје тело Ликовна култура : Степен ликовног изражавања Музичка култура: Плес	-именовање чула уз покрет (музику)	ЧУЛА
12.Лична хигијена је врло важна	-да редовно и правилно обављају личну хигијену	Свет око нас : Вода Ликовна култура : Степен ликовног изражавања	-деонстрација прања зуба ,руку и лица -цртеж: Чисто дете	ХИГИЈЕНА
13.Како сам дошао на свет	-да схвате како су дошли на свет	Свет око нас: Ко је коме сличан Породица	-читање пригодних текстова	РОЂЕЊЕ
14.Моје здравље	-да брину о свом здрављу	Свет око нас : Како у породици бринемо о здрављу Ликовна култура : Степен ликовног изражавања Физичко и здравствено васпитање : Вежбе обликовања	-разговор о здрављу -вежбе истезања и обликовања -цртеж:Живим здраво	ЗДРАВЉЕ
15.Ко све брине о мом здрављу	-да брину о свом здрављу	Свет око нас : Како у породици бринемо о здрављу Ликовна култура : Степен ликовног изражавања Физичко и здравствено васпитање : Вежбе обликовања	-разговор о здрављу -вежбе истезања и обликовања -цртеж:Здрава храна	ЗДРАВЉЕ
16.Свети Сава – школска слава	-да упознају лик и дело Светог Саве	Музичка култура : “ Химна Светом Сави“ Српски језик: Рад на тексту „Свети Сава и ђаци“ Ликовна култура :	-слушање химне -обрада текста -илустрација текста	СВЕТИ САВА

		Степен ликовног изражавања		
17.Свети Сава – школска слава	-да упознају лик и дело Светог Саве	Музичка култура : " Химна Светом Сави" Ликовна култура : Степен ликовног изражавања	-слушање химне -Цртеж:Како замишљам Светог Саву	СВЕТИ САВА
18.Шта знам о лепом понашању	-да усвоје норме понашања у школи и ван ње	Свет око нас: Како учимо и како се понашамо у школи Како се понашамо у породици	-разговор -„Дечији бон-тон"	БОН-ТОН
19.Заједно за столом	-да усвоје норме лепог понашања за столом	Грађанско васпитање : Моје место за опуштање Свет око нас : Како се понашамо у породици Ликовна култура: За столом	-разговор -израда плаката	БОН-ТОН
20.Животне намирнице – правила исхране	-знају шта је здрава намирница	Свет око нас : Како у породици бринемо о здрављу Народна традиција : Од жита до хлеба	-анализа текста (Од жита до хлеба) -представљање здравих намирница (које су донели) -прављење сока	ИСХРАНА
21.Шта се ради у дому здравља и болници	-да схвате улогу здравствене установе	Свет око нас : Занимања људи	-игра:Код доктора	ЗДРАВСТВО
22.Шта ме брине	-да испоље своје бриге и осећања	Грађанско васпитање : Изражавање осећања Шта ме брине ?	-игра: Осећања	ОСЕЋАЊА
23.Мами за празник – шарени програм	-да самостално певају песме о мајци	Ликовна култура: Преобликовање материјала	-израда поклона -обрада песме о мајци	МАЈКА

	-да умеју направити украсни предмет	Музичка култура: „Најлепша мама на свету“		
24.Представљамо занимања својих родитеља	-да самостално представе занимање родитеља	Свет око нас: Како у насељу делимо послове Грађанско васпитање : Сусрет родитеља,учитеља и ученика	-упознавање различитих занимања родитеља	ПРОФЕСИЈА
25.Мој кутак – моја соба	-да брину о простору у коме живе	Грађанско васпитање: Моје место за опуштање Свет око нас: Шта треба да има свако дете Ликовна култура: Простор	-опис своје собе -илустрација собе	СОБА
26.Хигијена простора	-да брину о простору у коме живе	Свет око нас: Моја околина	-уређење школског дворишта , учионице	ХИГИЈЕНА
27.Моје дрво дише за мене	-да развију еколошку свест	Свет око нас: Зашто је живим бићима потребан ваздух Музичка култура: “АЛ ЈЕ ЛЕП ОВАЈ СВЕТ“ , Ј.Ј. Змај Ликовна култура: Односи у видном пољу	-израда дрвета од картона -качење порука – еколошких на дрво -певање песме	ЕКОЛОГИЈА
28.Прича о води	-да схвате значај воде	Свет око нас: Вода Ликовна култура: Водена заједница	-прича о води -израда макете-водена заједница	ВОДА
29.Организација дана	- да се оспособе да добро и квалитетно проведу дан	Свет око нас : Како се понашамо у породици Ликовна култура : Режим дана-шема	-обавезе у школи и породици(разговор) -израда шеме-режим дана	ОРГАНИЗАЦИЈА
30.Како се понашамо у саобраћају и на улици	-да познају основна саобраћајна правила	Свет око нас: Саобраћај и правила понашања Како се понашамо у	-демонстрација правилног учешћа у саобраћају-насеље -илустрација доброг и лошег понашања у саобраћају	САОБРАЋАЈ

		насељу,кретање кроз насеље Ликовна култура: Насеље		
31.Игром до здравља (значај физичких активности)	-да схвате значај физичких активности за раст и развој	Физичко и здравствено васпитање : Елементарне игре са лоптом Елементарне игре : „Јакове где си „ , „Мачка и миш“	-вежбе обликовања -елементарне игре	ЗДРАВЉЕ
32.Животне намирнице	-да схвате значај животних намирница	Свет око нас : Како у породици бринемо о здрављу Биљке и животиње Ликовна култура: Мртва природа	-израда менија за недељу дана	НАМИРНИЦЕ
33.Правила исхране (гојазност и неухрањеност)	-да разумеју појмове – гојазност и неухрањеност	Свет око нас : Како у породици бринемо о здрављу Физичко васпитање: Дечји поскок у месту и кретању ЛК:Мртва природа	-разговор -физичка активност-поскоци -цртеж: воће,поврће	ГОЈАЗНОСТ НЕУХРАЊЕНОСТ
34.Тражим помоћ	--да развију потребу за сарадњом	Свет око нас: Шта у породици радимо заједно Физичко и здравствено васпитање: Игре у пару	-игре у пару (заједно цртамо ,пишемо...)	САРАДЊА
35.Занемаривање и злостављање	-да упознају дечија права	Свет око нас: Шта треба да има свако дете Ликовна култура: Степен ликовног изражавања	-записивање и илустрација дечијих права	ДЕЧИЈА ПРАВА
36.Како смо учили и какав смо успех постигли	-да анализирају свој успех	Грађанско васпитање: Ја пре ја после	-вођење дискусије о постигнутом успеху	УСПЕХ

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

Цртежи ,табеле,слике,штампани и писани материјал,природно окружење,пригодни текстови,ЦД плејер ,ЦД диск ,наставни листић

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Монолог,дијалог,илустративна,текстуална, радионице,рад у пару/групни,ученичке дебате,ученичка истраживања,амбијентално учење

Ниво циља учења
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)
РАЗУМЕТИ (навести пример,упоредити,објаснити,препричати..)
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)
АНАЛИЗИРАТИ (систематизовати,разликовати...)
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)
КРЕИРАТИ (поставити хипотезу ,планирати...)

План рада одељенског старешине

СЕПТЕМБАР
• Информисање у вези са почетком школске године • Упознавање ученика са правилима кућног реда, правима и обавезама, као и васпитно-дисциплинским мерама • Припрема седнице одељењског већа • Родитељски састанак • Развијање потитивног односа према раду, дисциплини, осећању дужности,одговорности, дружењу • Опредељивање ученика за ваннаставне активности • Договарање о нормама понашања у школи и ван ње • Шта је пријатељство, искреност и поверење, заједнички идеали, пружање подршке, не гради се пријатељство
ОКТОБАР
• Координација са члановима одељењског већа и свођење утисака о ситуацији у одељењу (проблем похађања наставе и активног учешћа у редовној, допунској) • Решавање проблема прилагођавања ученика • Помоћ ученицима у уређењу учионичког простора • Радна дисциплина и понашање ученика • Разговор: колико познајемо место у коме живимо? • Планирање успеха ученика, појединачно- табеларно • Сарадња са стручним сарадником школе • Укључивање ученика у програм прославе Школске славе • Упознавање ученика са техникама успешног учења • Организовање екскурзије (уколико се испуне потребни услови)
НОВЕМБАР
• Припрема података за I класификациони период • Родитељски састанак (упознавање родитеља са резултатима успеха и изостанцима у I класификационом периоду) • Шта треба да знамо о обележавању националних и верских празника

• Како у свакодневном раду користимо уџбенике и додатну стручну литературу • Рад на педагошкој документацији • Упознавање ученика са предлозима мера за побољшање успеха које је утврдило Наставничко веће • Развијање личне одговорности код ученика (повратна информација од ученика о раду наставника) • Припреме за прославу Школске славе • Организовање друштвено-корисног рада / уређење кабинета/ • Лепо и прикладно одевање
ДЕЦЕМБАР
• Проблеми у понашању, разговор о штетности дувана, алкохола и наркотика • Утврђивање разлога неуспеха из појединих предмета • Разговор са ученицима о начину и степену реализације мера Наставничког већа за I класификациони период • Анализа напредовања ученика који показују слаб успех • Разговор са ученицима о организованом коришћењу слободног времена • Рад на педагошкој документацији • Припреме за прославу Школске славе • Припрема седнице одељењског већа • Проблеми старих и усамљених људи и наш однос према њима • Како оцењујемо данашњу породицу-разговор • Како обележавамо значајне личне и породичне датуме • Нова година, мисли, жеље, мале пажње за најдраже, честитке коме и како
ЈАНУАР
• Подела ђачких књижица на крају I полугодишта • Однос ученик наставник у нашој школи • Прослава Школске славе • Изглед и понашање ученика школе на јавном месту • Реализација друштвено-корисног рада /уређење школских просторија/ • Сарадња са стручним сарадником • Рад на педагошкој документацији
ФЕБРУАР
• Родитељски састанак • Разговарамо о другарству, пријатељству, љубави • Како да развијемо смосао и потребу за доживљајем лепог у природи, човеку, уметности • Договор о организовању екскурзије • Разговор са ученицима о систему вредности младих и моралним нормама • Сазнали смо о најновијим научним и техничким достигнућима код нас и у свету • Однос младих према раду, учењу и осталим обавезама • Технике понављања и систематизације пређеног градива
МАРТ
• Шта је то сукоб генерација? • Ко су нам идеали и узори? • Поводом 8. марта сећамо се имена жена у рату и миру • Млади и спорт- велики спортски успеси данас, код нас и у свету, наши школски успеси • Шта нам се највише допада у нашој школи а шта бисмо радо променили • Припрема седнице Одељењског већа • Организовање екскурзије • Сарадња са стручним сарадником • Шта можемо учинити на заштити и унапређивању човекове средине • Посетили смо позориште, изложбу, представу, свестрано анализирање виђеног • Етничка толеранција и солидарност
АПРИЛ
• Припрема седнице Одељењског већа

• Родитељски састанак • Учимо ли за оцену или знање • Шунд или кич, шта је то? • Однос према школској имовини и личним обавезама • Мој радни дан, правилно смењивање рада и одмора • Религија- некад и сад • Друштвено-корисни рад – уређење зелених површина • Организовање екскурзије
МАЈ
• Реализација екскурзије • Анализа остварених излета , екскурзија • Прочитали смо књигу... • Шта можемо учинити на заштити и унапређивању човекове средине • Припрема седнице Одељенског већа • Сарадња са библиотекаром ради утврђивања ученика који дугују књиге
ЈУН
• Рад на педагошкој документацији • Анализа часова одељењског старешине, предлози и сугестије • Анализа успеха и понашања ученика на крају наставне године • Подела сведочанстава и ђачких књижица
АВГУСТ
• Сређивање педагошке документације

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
школске 2018/2022. године

Фонд **ч**асова за други разред и предмети

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ДРУГИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.
1	**Српски језик**	**5**	**180**
2	**Енглески језик**	**2**	**72**
3	**Математика**	**5**	**180**
4	**Свет око нас**	**2**	**72**
5	**Природа и друштво**	**-**	**-**
6	**Ликовна култура**	**2**	**72**
7	**Музичка култура**	**1**	**36**
8	**Физичко васпитање**	**3**	**108**
Укупно : А		20	720
Ред. број	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1	**Верска настава / Грађанско васпитање**	**1**	**36**
2.	**Матерњи језик /говор са елементима националне културе**	**2**	**72**
Укупно : Б			108
Укупно :А + Б			828
	В. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1	**Народна традиција**	**1**	**36**
2	**Чувари природе**	**1**	**36**
		2	72
Укупно : А+Б		22	864

Ред. Број	Г. ОБЛИК ОБРАЗОВНО– ВАСПИТНОГ РАДА		
1	**Редовна настава**	**22**	**792**
2	**Допунска настава**	**1**	**36**
3	**Додатна настава**	-	-
4	**Школа у природи**		7-10
Укупно : А+Б+В+Г		23	828
Ред. Број	Д. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГРАДА		
1	**Час одељенског старешине**	**1**	**36**
2.	**Ваннаставне активности**	**1**	**36**
3	**Екскурзија**	**1-3 дана**	**1-3 дана**
Укупно : А+Б+В+Г+Д			

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економским, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном резвоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;

- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;

А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

СРПСКИ ЈЕЗИК – ГОДИШЊИ ФОНД 180 часова

Оперативни задаци:

- **уочавање и схватање реченице као основне језичке категорије; препознавање и разумевање главних реченичних делова;**
- **савладавање нових програмских захтева из правописа;**
- **овладавање техником читања и писања латиницом;**
- **мотивисање, подстицање и усмерење начитање лектире;**
- **увежбавање читања наглас; усавршавање читања у себи у функцији тумачења текста;**
- **овладавање основним облицима језичког изражавања и даља усавршавања и неговања језичке културе;**
- **систематско и доследно реализовање програмских и њима сличних вежбања у говору и писању.**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ЦИЉЕВИ И САДРЖАЈИ ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Књижевност : **- лирика** **- епика** **- драма**	**62**	**- слушање** **- читање текстова** **- активно учествовање у причању** **- рецитовање** **- драматизација**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**- дијалошка** **- текстуална** **- илустративна** **- учење путем открића**	**- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког)** **- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевно уметничких дела разних жанрова** **- поступно и систематично оспособљавање ученика за лигичко схватање и критичко процењивање текста** **- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи**	***-ученик увежбао и усавршио гласно, усмерено и читање у себи,*** ***-ученик оспособљен за самостално читање,доживљавање, тумачење и вредновање дела,*** ***-ученик поступно оспособљен за логичко схватање и критичко процењивање текста,*** ***-ученик развио потребе за књигом као и способности да се њоме служи,***
Језик **- граматика** **- правопис**	**58**	**- активно слушање** **- састављање реченица** **- именује и чита слова латинице** **- писање по киктату**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**- дијалошка** **- текстуална** **- демонстративна** **- кооперативна** **- игра** **- интерактивна**	**- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика** **- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилким могућностима српског језика** **- савладавање читања и писања латинице**	***-поступно и систематично ученик упознат са граматиком и правописом,*** ***-ученик упознат са језичким појавама и појмовима,граматиком и стилом,*** ***-ученик савладао читање и писање латинице***

Језичка култура	***60***	***- слушање*** ***- посматрање*** ***- упоређивање и манипулисање сликама*** ***-активно учествује у причању*** ***- посматра слике и склапа причу*** ***- описује на основу онога што је видео,осетио,доживео*** ***- пише састав***	***-*** ***усмерава*** ***-наводи*** ***-ствара ситуацију*** ***-сугерише*** ***-поставља проблем*** ***-подстиче*** ***-дискутује*** ***-анализира*** ***-мотивише*** ***-координира*** ***-наводи на повезивање и применузнања***	***- дијалошка*** ***- стрип*** ***- амбијентална*** ***- посматрачка***	***- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво, усмено и писмено изражавање; богаћење речника, језичког и слилског израза*** ***- оспособљавање за успешно служење књиже-вним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникативним ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника)***	***-ученик развио способност за усмено и писмено изражавање,богаћење речника и израза,*** ***-ученик оспособљен за служење књижевним језикому различитим видовима и ситуацијама.***

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (Искази описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/ области)	КЉУЧНЕ РЕЧИ:
1.ЈЕЗИК	1.ОСНОВНИ НИВО Граматика и лексикологија **1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице и глаголе)** **1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица)** **1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне,упитне,узвичне,заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)** **1СЈ.1.1.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи, и сл.)** Писано изражавање (правопис) **1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице и латинице** **1СЈ.1.3.2. уме да се потпише** **1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком** **1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе** **1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре** 2.СРЕДЊИ НИВО Граматика и лексикологија **1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице и глаголе)** **1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; основне и редне бројеве)** **1СЈ.2.4.3. препознаје субјекат и предикат** **1СЈ.2.4.4. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне,упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)** **1СЈ.2.4.5. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику** **1СЈ.2.4.6. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава** Писано изражавање (правопис) **1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)** **1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена места; правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник Ј у**	Именице, врсте, род и број именица ,глаголи,врсте, времена , субјекат , предикат, реченице , врсте по облику и значењу, ћирилица, латиница., знаци интерпункције, писање великог почетног слова

	интервокалској позицији; употребљава запету при набрајању **1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)** 3. НАПРЕДНИ НИВО Писано изражавање (правопис) **1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене реченице** Граматика и лексикологија **1СЈ.3.4.1. именује врсте речи (властите и заједничке и глаголе)** **1СЈ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола према роду и броју** **1СЈ.3.4.3. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/ контекста у којем су употребљени** **1СЈ.3.4.4. употребљава речи у основном и пренесеном/ фигуративном значењу**	
2. КЊИЖЕВНОСТ	1.ОСНОВНИ НИВО Вештина читања и разумевање прочитаног **1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничног текста** **1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)** **1СЈ. 1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту** **1СЈ. 1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)** **1СЈ. 1.2.5. одређује основну тему текста** **1СЈ. 1.2.6. разуме дословно значење текста** **1СЈ. 1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста** **1СЈ. 1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате** Књижевност **1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)** **1СЈ.1.5.2. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту** **1СЈ.1.5.3. одређује време и место дешавања радње у књижевно уметничком тексту** 2. СРЕДЊИ НИВО Вештина читања и разумевање прочитаног **1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза** **1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом** **1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту** **1СЈ.2.2.4. одређује основни смисао текста и његову намену** **1СЈ.2.2.5. препознаје фигуративно значење у тексту** **1СЈ.2.2.6. изводи једноставне закључке на основу текста** **1СЈ.2.2.7. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив** **1СЈ.2.2.8. издваја делове текста који су му нејасни** Књижевност **1СЈ.2.5.1. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине- пословице, загонетке, брзалице)** **1СЈ.2.5.2. препознаје стих и строфу у лирској песми** **1СЈ.2.5.3. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова у књижевноуметничком тексту** **1СЈ.2.5.4. уочава везе међу догађајима (нпр. Одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)** **1СЈ.2.5.5. разликује приповедање од описивања и дијалога** 3. НАПРЕДНИ НИВО Вештина читања и разумевање прочитаног **1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста** **1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. Текст, табела, графички приказ)** **1СЈ.3.2.3. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст** **1СЈ.3.2.4. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. Објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)** Књижевност	Наслов, писац, тема , ликови,порука, бајка, басна, стих,строфа,фабула

	1CJ. 3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст **1CJ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту** **1CJ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст**	
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Говорна култура **1.CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике** **1CJ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања** **1CJ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. «певушења» или «скандирања»** **1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања)** **1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју** 1.ОСНОВНИ НИВО Писано изражавање **1CJ.1.3.1.) пише писаним словима ћирилице** **1CJ.1.3.2. уме да се потпише** **1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком** **1CJ.1.3.4. уптребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назив школе** **1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре** **1CJ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме** **1CJ.1.3.7. препричава кратак једносттаван текст (до 200 речи)** **1CJ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилноих употребљава** **1CJ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)** **1CJ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)** 2. СРЕДЊИ НИВО Писано изражавање (правопис) **1CJ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)** **1CJ.2.3.2. употрбљава велико слово приликом писања имена места; правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник J у интервокалској позицији** **1CJ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама** **1CJ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима** **1CJ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)** **1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст** **1CJ.2.3.7. користи фонд речи примерн узрасту; употребљава синониме (нпр, да избегне понављање)** **1CJ.2.3.8. пише писмо (приватно) и уме да га адресира** 3. НАПРЕДНИ НИВО Писано изражавање **1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене** **1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни,средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса** **1CJ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста** **1CJ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)** **1CJ.3.3.6. издваја пасусе**	Догађај,доживљај, увод, разрада, закључак

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ГОДИШЊИ ФОНД 72 часа

ЦИЉ

Циљ наставе страног језика на млађем школском узрасту је да оспособи ученика да комуницира на основном нивоу страним језиком, у усменом и писаном облику о темема из његовог непосредног окружења.

Настава страног језика треба да :

-подстакне потребу за учењем страних језика,
-подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика,
-олакша разумевање других и различитих култура и традиција,
-стимулише машту,креативност и радозналост,
-подстиче употребу страног језика у личне сврхе и из задовољства.

ОПШТИ СТАНДАРДИ

-Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући друге,стиче свест о значају свог језика и културе у контакту са другим језицима и културама.Ученик развија радозналост,истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

ПОСЕБНИ СТАНДАРДИ

Задаци на нивоу језичких вештина:

Разумевање говора

Ученик треба да:
-препознаје гласове(посебно оне којих нема у матерњем језику) у говорном ланцу,акценат,ритам и интонацију,
-разуме вербални садржај уз помоћ невербалне комуникације,
-разуме кратке дијалоге,приче и песме о познатим темама које чује уживо или са аудио-визуелних записа.

Усмено изражавање

Ученик треба да:
-разговетно изговара гласове акцентује речи,поштује ритам и интонацију при говору и читању,
-даје основне информације о себи и свом окружењу,самостално и уз наставникову помоћ,
-описује кратким и једноставним исказима себе и друге у познатим ситуацијама,
-репродукује,сам или у групи,кратке рецитације или бројалице и познате песме.

Интеракција

Ученик треба да :
-реагује вербално и невербално на постављена упутства и питања,
-поставља једноставна питања,
-изражава допадање и недопадање,
-учествује у заједничким активностима на часу,
-поставља питања и тражи разјашњење када нешто не разуме.

Знања о језику

Ученик треба да:
-препознаје шта је ново научио
-схбата значај познавања језика, матерњег и страног у међуљудској комуникацији

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

Р.б. наст.		Број часова	

области	Назив наставне области	Обрада	Вежбе и понављање	Утврђ. и оцењивање	Писмена провера	Укупно часова	Васпитно-образовни задаци
1	**PLAYROOM SAFARI**	**4**	**4**	**2**		**10**	**zivotinje, ugrozene vrste, ljubav prema zivotinjama, covek kao cuvar prirode moze – ne moze**
2	**SCHOOL TIME**	**3**	**4**	**2**		**9**	**skola, drugovi I odnos prema obavezama**
3	**I'M HUNGRY**	**4**	**4**	**2**		**10**	**hrana obaveze I pomoc u kuci volim – ne volim**
4	**CHRISTMAS PLAY**	**1**	**1**			**2**	**slicnosti I razlike u praznicima I praznovanju**
5	**HAPPY FACES**	**4**	**4**	**2**		**10**	**telo I delovi tela cula I osecanja imam - imas**
6	**MY HOUSE**	**4**	**4**	**2**		**10**	**hrana I obroci u toku dana opis lokacije da li je..?**
7	**PLAY TIME**	**3**	**4**	**2**		**9**	**igre I igracke letş… I am…Present Continous**
8	**AN EASTER PLAY**	**1**	**1**			**2**	**slicnosti I razlike u praznicima I praznovanju**
9	**SUMMERTIME**	**4**	**4**	**2**		**10**	**odeca I odevanje godisnja doba I vemenske prilike**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БР. ЧАСОВА ПО ОБЛ.	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
PLAYROOM SAFARI	**10**	**-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама**	**-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеученикаанаувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја**	**-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи**	**животиње угрожене врсте љубав према животињама човек као чувар природе може – не може**	**-ученик разликује различите групе животиња. Пеавилно их именује и описује по најмање једној особини -уме да искаже своје и туђе могућности и способности**
SCHOOL TIME	**9**	**-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама**	**-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеученикаанаувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја**	**-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи**	**школа другови однос према обавезама**	**-ученик правилно користи вокабулар везан за школу, школске другове, школску зграду и учитељицу**

I'M HUNGRY	10	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	храна обавезе и помоћ у кући волим – не волим	-уме да тражи храну и да искаже допадање-недопадање -разликује врсте хране и оброке -уме да опише храну најмање по једној особини
CHRISTMAS PLAY	2	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	сличности и разлике у празницима и празновању	-уме да честита -адекватно се понаша у одређеној ситуацији -схвата културне разлике у вези са празником
HAPPY FACES	10	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	тело и делови тела чула и осећања имам - имаш	-именује делове тела -разуме и правилно извршава команде у вези са активностима -изражава поседовање
MY HOUSE	10	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	-просторије у кући -намештај -одговарајуће место -опис локације -да ли је..?	-уме да именује намештај и просторије -описује одређено место -проналази предмет по опису локације -разуме питања типа – да ли..?
PLAY TIME	9	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	игре и играчке хајде да.. I am…Present Continous	-именује своје играчке -именује различите активности -уме да позове на одређену акцију
AN EASTER PLAY	2	-слушање -репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	-презентацијанаставнихсадржаја -усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја	-фронтални -колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи	-сличности и разлике у празницима и празновању	-умедачестита -адекватносепонаша у одређенојситуацији -схватакултурнеразлике у везисапразником
SUMMERTIME	10	-слушање	-презентацијанаставнихсадржаја	-фронтални	-одећа и одевање	-именује одевне предмете и

		-репродуковање -реаговањенакоманденаставника -мануелнеактивности -игре -певање -класификовање и упоређивање -цртањеподиктату -симулацијапоулогама	**-усмеравањеактивностиученика -подстицањеучениканувиђање, повезивање и применусадржаја -вршимеђупредметнукорелацијунаставнихсадржаја**	**-колективни -индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима -рад у групи**	**-годишња доба и временске прилике**	**разликује групе одевних предмета по различитим критеријумима: моје-твоје, имам-немам,волим-не волим, велико-мало, мушко-женско..итд. -повезује акумулирано знање са новоусвојеним**

МАТЕМАТИКА - ГОДИШЊИ ФОНД 180 часова

Оперативни задаци:

- **сабирање и одузимање до 100;**
- **множење као сабирање једнаких самирака, одговарајући термини знак множења;**
- **операција дељења, термини и знак дељења;**
- **таблица множења једноцифрених бројева и одговоарајући случајеви дељења;**
- **слово као ознака за непознати број;**
- **решавање текстуалних задатака с једном и две рачунске операције, као и једначине с једном операцијом;**
- **појам половине;**
- **правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи;**
- **мере за дужину (m, dm, cm) и време (час, минут, дан седмица, месец)**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Природни бројеви до 100	**145**	**- сабирање и одузи-мање до 100 - множење и дељење - меморисање - примењивање сте-чених знања - решавање проблема - запажање - уочавање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност**	**- демонстративна - интерактивна - истраживачка - илустративна - игра**	**- савладавање основних операција с природним бројевима као и основних знакова тих операција - упознају употребу слова као ознаку за непознати број - умеју да решавају текстуалне задатке са једном и две рачунске операције, као једначине са једном операцијом**	***- савладао основне операције с природним бројевима као и основне знакове тих операција - упознао употребу слова као ознаку за непознати број - уме да решава текстуалне задатке са једном и две рачунске операције, као једначине са једном операцијом***
Геометријски облици	**25**	**- посматрање - уочавање - именовање - упоређивање - разликовање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем**	**- демонстративна - интерактивна - игра - илустративна**	**- упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе - уочавају и стичу спретност у цртању праве,**	***- упознао најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе - уочио и стекао***

		- примена стечених знања	**-подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност**		**дужи, кривих и изломљених линија - уочавају и цртају правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи**	***спретност у цртању праве, дужи, кривих и изломљених линија - уочава и црта правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи***
Мерење и мере	***10***	***- упоређивање - мерење - прављење модела - примена стечених знања***	***-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност***	***- експериментална - демонстративна - игра - интерактивна***	***- упознају и примењују мере за дужину и време - оспособити ученике за прецизност у мерењу***	***- упознао и применио мере за дужину и време -оспособио се за прецизност у мерењу***

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (Искази описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/ области)	КЉУЧНЕ РЕЧИ:
1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 100	1.ОСНОВНИ НИВО 1 Природни бројеви и операције са њима **1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и прикаже број на датој полуправој** **1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве стотине** **1МА.1.1.3. множи и дели без остатка у оквиру прве стотине** **1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом** **1.МА.1.1.5. уме да одреди непознат чинилац, дељеник и делилац** Разломци **1МА.1.3.1. уме да израчуна половину и четвртину неке целине** 2. СРЕДЊИ НИВО Природни бројеви и операције са њима **1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, предходни, следећи број) и разуме декадни бројевни систем** **1МА.2.1.2. уме да одреди десетицу најближу датом броју** **1МА2.1..3.сабира и одузима, рачуна вредност израза** **1МА2.1.4.рачуна вредност израза с највише две операције** **1МА2.1.5.уме да решава задатке са непознатим чиниоцем, дељеником или делилац** Разломци **1МА.2.3..1. уме да израчуна половину и четвртину неке целине и обрнуто**	Сабирање, сабирци, збир, одузимање, умањеник, умањилац, разлика, множење, чиниоци, производ, дељење, дељеник, делилац ,количник, једначине,половина, четвртина

	3.НАПРЕДНИ НИВО Природни бројеви и операције са њима **1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака** **1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени** **1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет** **1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми** Разломци **1МА.3.3.1. уме да израчуна половину и четвртину неке целине у сложенијим текстуалним задацима**	
2.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	1. ОСНОВНИ НИВО Мерење и мере **1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко разкичитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама** **1МА. 1.4.2. зна да решава једноставне задатке са применом m,cm идм** **1МА. 1.4.3. уме да чита једноставније графиконе и табеле** 2.СРЕДЊИ НИВО Мерење и мере **1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко разкичитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама** **1МА.2.4.2.зна јединице за време (, минут и сат) и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама** **1МА.2.4.3. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставнијих задатака** 3.НАПРЕДНИ НИВО Мерење и мере **1МА.3.4.1. зна јединице за време (минут и сат) и уме да пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама**	
3.ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЛИЦИ	1.ОСНОВНИ НИВО Геометрија **1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг,троугао, правоугаоник и тачка)** **1МА.1.2.2. зна јединице за мереље дужине (m, cm , dm) и њихове односе** **1МА.1.2.3. користи поступак мереља дужине линије приказане на слици** 2.СРЕДЊИ НИВО Геометрија **1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни** **1МА.2.2.2. претвара јединице за мереље дужине (m, cm , dm)** **1МА.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра** 3.НАПРЕДНИ НИВО Геометрија **1МА.3.2.1. претвара јединице за мереље (m, cm , dm) из већих у мање** **1МА.3.2.2. зна да нацрта мрежу коцке и квадра**	Квадрат, круг, троугао, правоугаоник, странице, темена, тачка, дуж, линијде, коцка, квадар

СВЕТ ОКО НАС – ГОДИШЊИ ФОНД 72 часа

Оперативни задаци:

- **формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;**
- **подстицање и развијање истраживачких активности деце;**
- **подстицање уочавања узрочнопоследичних веза, појава и процеса;**
- **слободно исказивање својих запажања и предвиђања и самостално решавање једноставних проблем ситуација;**

- **прихватање основних људских вредности за критеријум понашања према другима;**
- **развијање одговорног односа према окружењу као и интересовања и спремности за његово очување**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Где човек живи	**15**	**- посматрање - описивање - сакупљање - истраживање - процењивање - експериментисање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -постављање занимљивих питања**	**- дијалошка - амбијентална - радионичарска - експериментална**	**- сналажење у насељу - орјентација у простору - правилно понашање у групи - познавати и придржавати се основних правила у саобраћају**	***- ученици се лакше сналазе у насељу - орјентишу у простору - правилно понашају у групи - познају и придржавају се основних правила у саобраћају***
Кретање у простору и времену	**12**	**- посматрање - уочавање - мереље - играње - закључивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -постављање занимљивих питања**	**- дијалошка - кооперативна - радионичарска - играње - проблемска**	**- подстицање дечјих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама,процесима и ситуцијама у окружењу - сналазити се у времену**	***- деца се интересују,питају, Имају идеје и одговоре у вези са појавама,процесима и ситуцијама у окружењу - сналазе се у времену***
Људска делатност	**17**	**- посматрање - процењивање - играње - експериментисање -уочавање - закључивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -постављање занимљивих питања**	**- партиципативне - решавање проблем ситуација - дијалошка - демонстративна - интерактивна - кооперативна - амбијентална**	**- описивање и симулирање неких појава и моделовање једноставних објеката у свом окружењу - подстицање и развијање истраживачких активности код деце**	***- описују неке појаве и објекте у свом окружењу - подстакли и развили истраживачке активности***

Жива и нежива природа	***28***	***- посматрање*** ***- описивање*** ***- процењивање*** ***- упоређивање*** ***- експериментисање*** ***- истраживање*** ***- сакупљање*** ***- илустовање*** ***- стварање***	***-усмерава*** ***-наводи*** ***-ствара ситуацију*** ***-сугерише*** ***-поставља проблем*** ***-подстиче*** ***-дискутује*** ***-анализира*** ***-мотивише*** ***-координира*** ***-наводи на повезивање и примену знања*** ***-постављање занимљивих питања***	***- дијалошка*** ***- илустративна*** ***- демонстративна*** ***- кооперативна***	***- развијање одговорног односа према окружењукао и интересовања и спремности за његовоочување*** ***- слободно исказивање својих запажања*** ***- схватање значаја повезаности живе и неживе природе***	***- развили одговоран однос према окружењу и интересовање за спремност и његовоочување*** ***- слободно исказују своја запажања*** ***- схватају значај повезаности живе и неживе природе***

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (Искази описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/ области)	
1.ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ	1.СНОВНИ НИВО Живимо у насељу **1СОН.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода** **1СОН.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике** Друштво **1СОН.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови** **1СОН.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу** 2.СРЕДЊИ НИВО Живимо у насељу **1СОН.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини** **1СОН.3.4.1. разуме повезаност природно-географских фактора- рељефа, вода, климе- и делатности људи** Друштво **1СОН.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвних група и њихових чланова** **1СОН.2.5..2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама** 3.АПРЕДНИ НИВО Живимо у насељу **1СОН.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних догађаја и појава** Друштво **1СОН.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима** **1СОН.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују**	Рељеф, воде, насеље, породица, школа,
2.ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА	1.ОСНОВНИ НИВО Жива и нежива природа **1СОН.1.1.1. прави разкику између живе и неживе природе** **1СОН.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу** **1СОН.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића** **1СОН.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања** **1СОН.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића** **1СОН.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима** 2.СРЕДЊИ НИВО	Жива природа, биљке, животиње, људи. Нежива природа, ваздух, вода, земљиште, Сунце, међусобна повезаност

	Жива и нежива природа **1СОН.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима** **1СОН.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи** **1СОН.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића** **1СОН.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића** **1СОН.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту** **1СОН.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници** 3.НАПРЕДНИ НИВО Жива и нежива природа **1СОН.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима** **1СОН.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића**	
3.КРЕТАЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	1.ОСНОВНИ НИВО Кретање и орјентација у простору **1СОН.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама** **1СОН.1.4.2. зна помоћу чега се људи орјентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти** **1СОН.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца** **1СОН.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година** **1СОН.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника** 2.СРЕДЊИ НИВО Кретање и орјентација у простору **1СОН.2.4.1. зна да кретање тла зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела** Кретање и орјентација у простору **1СОН.3.4.1. уме да примењује знања о странама света**	Оријентација у простору, оријентација у времену, кретање, дан,месец, година, часовник, стране света
4.ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ	1.ОСНОВНИ НИВО Екологија **1СОН.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе** **1СОН.1.2.2. зна употрбну вредност природних ресурса** **1СОН.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе** Материјали **1СОН.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта** **1СОН.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала** **1СОН.1.3.3. зна да својства материјала одређују њихову употрбу и препознаје примере у свом окружењу** 2.СРЕДЊИ НИВО Екологија **1СОН.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе** **1СОН.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити** Материјали **1СОН.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање** **1СОН.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава** 3.НАПРЕДНИ НИВО Материјали **1СОН.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи** **1СОН:3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу**	Природни ресурси,екологија, агрегатна стања воде, ваздух, земљиште, материјали, рециклажа

ЛИКОВНА КУЛТУРА – ГОДИШЊИ ФОНД 72 часа

Оперативни задаци:

- **ликовно-визуелни рад као израз индивидуалног осећања, доживљаја и стваралачке имагинације;**
- **опажање, објашњавање и реконструкција појава и ситуација;**
- **оплемењивање животног и радног простора, контраст облика, карактер облика, коришћење материјала за рад, дејство светлости на карактер облика;**
- **навика лепог писања (ћириличка и латиничка палиографија)**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРААМА	*ИСХОДИ*
Кретање облика у простору	**6**	**- цртање - прављење - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна**	**- опажање и схватање кретања у простору - опажање облика у кретању - развијање стваралачке имагинације**	***- опажају и схватају кретање у простору - опажају облике у кретању - развили стваралачке имагинације***
Дејство светлости на карактер облика (светлост)	**4**	**- посматрање - уочавање - закључивање - цртање - бојење - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - хеуристичка - демонстративна - кооперативна**	**- стицање искуства о дејству светлости на карактер облика - упознају и уочавају појаву светлости и сенке која их прати**	***- стекли искуства о дејству светлости на карактер облика***
Амбијент-сценски простор	**6**	**- посматрање - уочавање - прављење - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна - хеуристичка - илустративна**	**- ликовно учење у формирању сценског израза - безбедно и примерено користе алатке и материјал за ликовно изражавање**	***- уме да безбедно и примерено користе алатке и материјал за ликовно изражавање***
Лепо писање са калиграфијом	**16**	**- писање - упоређивање - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна**	**- развијати навику лепог писања - развијати осетљивост за лепо писање (ћирилична и латинична палеографија)**	***- развили навику лепог писања - развили осетљивост за лепо писање (ћирилична и латинична палеографија)***

Контраст	**12**	**- уочавање - прављење - креирање - анализирање - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна**	**- стицање искуства о контрасту облика, карактеру облика, коришћењу материјала за рад - адекватно и активно учествује у презентацији Радова**	***- стекли искуства о контрасту облика, карактеру облика, коришћењу материјала за рад - адекватно и активно презентују Радове***
Разне врсте знакова и симбола	**4**	**- Посматрање - уочавање - цртање - прављење - процењивање - креирање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна**	**- стицање искуства о визуелним знаковима - развијање маштовитог и стваралачког рада**	***- стекли искуства о визуелним знаковима - развили маштовитост и стваралачки рад***
Једнобојна композиција употребних предмета	**6**	**- прикупљање - прављење - бојење - сликање - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - кооперативна - хеуристичка**	**- уочавање једнобојног и вишебојног кроз пра- ктичну активност**	***-уочили једнобојно и вишебојно кроз практичну активност***
Замишљања	**6**	**- размишљање - разговарање - цртање - цртање - сликање - креирање - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - кооперативна - хеуристичка**	**- ликовно изражавање доживљаја из искуства, непосредног окружења као и из маште**	***- ликовно се изражавају из непосредног окружења као и из маште***
Преобликовање предмета њиховим спајањем (везивање)	**6**	**- спајање - везивање - прављење - преобликовање - трагање - процењивање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - хеуристичка - кооперативна**	**- стицање искуства о компоновању и рекомпоновању - безбедно и правилно коришћење алатки и материјала за ликовно изражавање**	***- стекли искуства о компоновању и рекомпоновању - користе алатке и материјал за ликовно изражавање***
Индивидуално коришћење различитих материјала за рад (паковање)	***6***	***- опажање - тумачење - креирање - цртање - анализирање***	***-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче***	***- дијалошка - хеуристичка - кооперативна***	***- коришћење различитих ликовних и неликовних Материјала***	***- користе различите ликовне и неликовних Материјала***

			-дискутује ***-анализира*** ***-мотивише*** ***-координира*** ***-развија кооперативност***			

МУЗИЧКА КУЛТУРА – ГОДИШЊИ ФОНД 36 часова

Оперативни задаци:

- **певање песама по слуху;**
- **слушање вредних дела уметничке и народне музике;**
- **свирање на дечјим музичким инструментима;**
- **извођење дечје, народне и уметничке музичке игре.**

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Извођење музике певањем и свирањем	**24**	**- слушање** **- певање** **- илустровање** **- закључивање**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-развија кооперативност**	**- аудитивна** **- дијалошка** **- кооперативна** **- демонстративна**	**- неговање способности извођења музике (певање-свирање)** **- извођење народних и уметничких дечјих игара**	***-ученик негује способности певања и свирања,*** ***-ученик уме да изводи народне и уметничке дечје игре,***
Слушање музике	**8**	**- слушање** **- изражавање** **- закључивање** **- истраживање** **- уочавање**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-развија кооперативност**	**- дијалошка** **- кооперативна** **- демонстративна** **- аудитивна** **- истраживачка**	**- развијање критичког мишљења (исказивање осећања у музици која се изводи и слуша)** **- стицање навике слушања музике,подстицањедоживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука**	***-ученик развио критичко мишљење о музици коју слуша,*** ***-ученик стекао навику слушања музике,подстицаја и доживљаја за разумевање музичких порука,***
Музичко стваралаштво	***4***	***- изражавање*** ***- истраживање*** ***- креирање***	***-усмерава*** ***-наводи*** ***-ствара ситуацију*** ***-сугерише*** ***-подстиче*** ***-дискутује*** ***-анализира*** ***-мотивише*** ***-координира*** ***-развија кооперативност***	***- кооперативна*** ***- истраживачка*** ***- дијалошка*** ***- демонстративна***	***- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности***	***-ученик развио интересовање,музичку осетљивост и креативност.***

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ – ГОДИШЊИ ФОНД 108 часова

Оперативни задаци:

- **подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;**
- **стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине;**
- **задовољење основних дечјих потреба за кретањем и игром;**
- **стицање моторичким умења у свим природним облицима кретања у различитим условима.**

стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колекстиван живот и рад

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Ходање и трчање	**18**	**- дискусија - ходање - трчање - вежбање - порежење - анализирање - објашњавање - такмичење**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- разговор - демонстрација - практична активност**	**- разликује правилно од неправилног држања тела - развијање и усавршавање моторичких спосо- Бности**	***-ученик уме да разликује правилно од неправилног држања тела, -развиено усавршавање моторичких способности***
Скакање и прескакање	**19**	**- дискусија - ходање - трчање - вежбање - порежење - анализирање - објашњавање - такмичење**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- разговор - демонстрација - практична активност**	**- развијање координациј ученик оспособљен за извођење покрета, -за вешто извођење кретања,е, гипкости, равнотеже и експлозивне снаге**	***-ученик развио координацију, гипкост и експлозивну снагу***
Бацање и хватање	**12**	**- самосталан и инте- рактиван рад (паро- ви,тројке,групе,тим) - вежбање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- практична активност - демонстрација - разговор**	**- изводи покрет у задатом смеру - вешто изводи једноставне форме природног Кретања**	***ученик оспособљен за извођење покрета, -за вешто извођење кретања,***
Вешања и пењања	**17**	**- вежбање - разговор - анализирање - поређење**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- практична активност - демонстрација - разговор**	**- вешто изводи једноставне форме природног кретања - слуша упутства и изводи покрет у задатом смеру**	***-ученик уме да изводи једноставне форме кретања -ученик уме да саслуша упутства и изводи покрете,***
Вежбе на тлу и равнотеже	**13**	**- вежбање**	**-усмерава**	**- демонстрација**	**- вешто изводи задате**	***ученик оспособљен за вежбе са***

са реквизитима		**- анализирање** **- поређење**	**-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-подстиче** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-развија кооперативност**	**- практична активност**	**вежбе са реквизитима** **- уочава своје моторичке способности и особине, сличности и разлике међу вршњацима**	***реквизитима,*** ***-ученик може да уочи способности,*** ***сличности и разлике међу вршњацима,***
Ритмичке вежбе и народни плесови	**11**	**- вежбање** **- анализирање** **- поређење** **- класификација**	**Усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-подстиче** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-развија кооперативност**	**- дијалог** **- практична активност** **- демонстрација**	**- усклађује једноставне и задате покрете уз му-зику** **- правилно изводи основне кораке народних плесова**	***-ученик може да усклади покрете уз музику,*** ***-ученик уме правилно да изведе основне кораке народних плесова,***
Елементарне игре	***18***	***- вежбање*** ***- анализирање*** ***- поређење*** ***- трчање*** ***- скакање***	***-усмерава*** ***-наводи*** ***-ствара ситуацију*** ***-сугерише*** ***-подстиче*** ***-анализира*** ***-мотивише*** ***-координира*** ***-развија кооперативност***	***- дијалог*** ***- практична активност*** ***- демонстрација***	***- познаје правила елементарних игара и придржава их се*** ***- стварање услова за социјално прилагођавање ученика на колективан живот и рад***	***ученик упознао правила елементарних игара којих се придржава,*** ***-ученик стварањем услова социјално прилагођен на живот и рад у колективу.***

Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ - ГОДИШЊИ ФОНД 36 часова

Оперативни задаци:

- **подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;**
- **подстицање развоја самосвести, самопоштовања и уважавања других;**
- **развијање комуникативне способности, вербалне и невербалне комуникације и вештина ненасилне комуникације;**
- **оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком поседовању;**
- **развијање креативног изражавања;**
- **оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да активно учествују у њиховом остваривању;**
- **развијање и неговање основних људских вредности.**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНОМ –ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	*ИСХОДИ*
Подстицање групног рада,договарање о сарадњи са вршњацима и одраслима	**2**	**- разговара - црта - закључује - слуша - игра се**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - илустративна**	**- подстицање групног рада,договарања и сарадње са вршњацима и одраслима - активно учествовање у процесу васпитања**	***-групно ради, договара се и сарађује са вршњацима и одраслима -учеествује у процесу васпитања***
Подстицање развоја само-свести, самопоштовања и уважавања других	**3**	**- слуша - разговаеа - црта - препознаје своја осећања - игра се**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - истраживачка**	**- подстицање самосвести,самопоштовања и уважавања других - развијати самопоштовање и самопоуздање**	***-уважава друге -развио самопоштовање и самопоуздање***
Оспособљавање ученика да препознају и разумеју	**7**	**- слуша - разговара**	**-усмерава -наводи**	**- радионичарска - дијалошка**	**- оспособљавање ученика да препознају и разумеју**	***-препознаје и разуме сопствена осећања и потребе***

сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност и да штите и остварују своје потребе иначин на који не угрожавадруге		**- илуструје - користи технике опуштања и вежбе кретања - игра асоцијација**	**-ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- истраживачка - илустративна**	**сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност, да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге**	***њихову међусобну повезаност, штити и остварује своје потребе на начин на који не угрожава друге***
Развијање комуникативне способности,невербалне ивербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације	**4**	**- слуша - разговара - закључује - препознаје - игра се**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - истраживачка - игра улога**	**- развијање комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненаси лне комуникације**	***-развио комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације и вештину ненасилне комуникације***
Оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавањусукоба и вршњачком посредовању	**4**	**- посматра - проверава - комуницира - разговара - игра се - имитира**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - игра улога - демонстративна**	**- оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком поседовању**	***-примењује вештине Ненасилне комуникације у решавању сукоба***
Оспособљава ученике даупознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и даактивно доприносе развоју школе по мери детета	**4**	**- слуша - разговаеа - црта - игра се - изражава своја мишљења и искуства**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - монолошка - демонстративна**	**- развијање креативног изражавања - оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно доприносе развоју школе по мери детета**	***-развио креативно Изражавање -упознао непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему, активно доприноси развоју школе по мери детета***
Оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом	**6**	**- слуша - разговаеа - црта - игра се**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише**	**- радионичарска - дијалошка - истраживачка - игра улога**	**- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом**	***-познаје и уважава дечија права и Активно учествује у њиховом остваривању***

остваривању			**-поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**		**остваривању**	
Развијање и неговање основних људских вредности	**4**	**- слуша - разговаеа - црта - игра се - имитира**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**- радионичарска - дијалошка - игра улога - илустративна**	**- развијање и неговање основних људских вре- Дности**	***-развио и негује основне људске вредности***
Евалуација	**2**	***- разговара - процењује - презентује***	***-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања***	***- дијалошка - монолошка - демонстративна***	***- развијати способност процењивања и критичког мишљења о свом раду - упознати родитеље са резултатима оствареног програма***	***-развио способност процењивања и критичког м мишљења о свом раду -родитељи упознати са резултатима оствареног програма***

ВЕРСКА НАСТАВА - ГОДИШЊИ ФОНД 36 часова

Циљеви и задаци:

Циљ **наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православни погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот(историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот(будућу димензију идеалног).То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење(литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота(однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом.**

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- **развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;**
- **развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,**
- **развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;**
- **изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;**
- **изградисвест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.**

Напомена**: у току школске године планирана је посета храму Св. Ђорђа на Лазареву суботу, као и неколико обилазака неког од храмова, у зависности од објективних могућности (удаљеност, време, итд)**

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
Бог је заједница личности Оца, Сина и Светога Духа (биће као заједница, као љубав)	**6**	**Опис структуре Литургије, радњи на Литургији показује се присутност Св. Тројице - дечија искуства која указују да је постојање израз заједнице тј. да је личност заједница са другом личношћу; кроз приче цртеже на којима ће указивати на заједницу са другима - литургијска заједница**	**Уочи правила понашања у Цркви и активно учествује у настави. - Отворено и радознало поставља питања.**	**фронтални индивидуални**	**схватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу Схватање да је Бог заједница конкретних личности : Оца , Сина и Светога Духа**	**Ученици ће разумети да је човек увек у заједници са другим човеком**
Литургија као икона будућег века, Царства Божијег	**6**	**Опис литургије као иконе будућег царства Божијег -игре за децу које осликавају будуће царство - указати на разлике између Литургије и свакодневног живота**	**Развијање вере и наде код ученика у ишчекивању онога што ће доћи царства Небеског.**	**фронтални индивидуални**	**- уоче да литургија није обичан догађај - да је Бог жива личност која је постала човек и зато среће преко човека на Литургији**	**Ученици ће стећи знања о значају Литургије као будућег Царства Божијег**

Литургија откривење Бога (литургијско искуство Бога, личности, слободе, љубави. Бог као биће заједнице)	**11**	**Појмови се тумаче на основу искуства заједнице и литургијског заједништва - Бог – тумачење у оквиру литургије, структуре и радњи које се одвијају на Литургији**	**Развијање код деце осећаја за припадност заједници и литургијском начину живота.**	**фронтални индивидуални групни**	**-Уоче да се на Литургији пројављује Бог као заједница личности: Оца, Сина – Христа и Светог Духа -да богољубље истовремено значи човекољубље**	**Схвате да Литургија симболише Царство Божије**
Структура Литургије – цркве епископ, свештеници, ђакон и народ	**7**	**одлазак на Литургију**	**Благодари Творцу за живот свој, својих родитеља и предака**	**фронтални индивидуални**	**- упознају структуру Литургије - разликују редње на Литургији - постану чланови Литургијске заједнице**	**Одлазак на Литургију и уочавање разлике у структури**
Литургија је и присуство Христово и ишчекивање доласка Христовог (љубављу према Христу чинио да је Он присутан међу нама на Литургији иако је физички одсутан)	**3**	**Искуство личности, односно заједнице слободе љубави са другом личношћу однос према Христу прима чекајући Николу Коришћење и приказивање икона, архитектуре, књижевности, епских песама идт . . .**	**Схвата повезаност својстава створене природе и Божије благодати**	**фронтални индивидуални**	**уоче да је Исус Христос, и ако физички одсутан, присутан на Литургији као плод наше љубави према Њему**	**Схвате значај Литургије као израз љубави према Богу и људима**
Православна иконографија показује стање света и човека у будућем веку	**3**	**Показивање и објашњење икона - указивањем на разлику између садашњег и будућег века - скретање пажње на приказ природе**	**Поставља питања о пролазности живота и бесмртности душе.**	**фронтални индивидуални**	**Уоче да иконе сликају будуће стање људи и природе у Царству Божијем**	**Схвате значај икона као прошло и будуће постојање**

В. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ

НАРОДНА ТРАДИЦИЈА – ГОДИШЊИ ФОНД 36 ЧАСОВА

Оперативни задаци:

- **упознавање са основним фолклорним текстовима (бајке, легенде, приче, песме пословице);**
- **упознавање са дечјим фолклором (игре и кратке текстуалне форме као што су загонетке, успаванке, разбрајалице);**
- **усвајање елементарних знања о носећим наставним мотивима;**

- **основне разлике између гратског и сеоског начина живота;**
- **сеоски радови, обичајно обредне радње везане за те радње;**
- **основни и општи празници, обичајно обредне радне везане за њих.**

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

Р.Б.	Наставна тема	*Број часова*
1.	**Биљке**	***18***
2.	**Кућа**	***18***
	Укупно :	***36***

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТВНИК У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈ ПРОГРАМА	ИСХОДИ
Биљке	**18**	**Слуша** - **разговара** - **истражује** - **сазнаје** - **сакупља**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **--поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише-координира** **-постављање занимљивих питања**	- **монолошка** - **дијалошка** - **демонстративна** - **истраживачка** - **илустративна** - **стваралачка**	**-упознавање ученика са неким биљкама у окружењу и обичајима везаним за њих** **-упознавање са улогом и симболиком биља** **Ка везаним за обичаје**	- **познаје биљке у окружењу** - **Упознат са укогом и симболиком истих везаним за обичаје**
Кућа	**18**	- **Слуша** - **разговара** - **прави** - **игра се** -	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише-координира** **-постављање занимљивих питања**	- **Монолошка** - **дијалошка** - **демонстративна** - **метод игре** - **стваралачка**	- **стицање елементарног знан о разлици између градског сеоског живота** - **упознати традиционалну културу народа у ужем и ширем окружењу**	- **разликује сеоски и градски живот** - **познаје традиционалну културу** - **народа у ужем и ширем окружењу**

Г. ОБЛИК ВАСПИТНО- ОБРАЗОВНОГ РАДА

ДОПУНСКА НАСТАВА

СРПСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
Књижевност - **лиика** - **епика** - **драма**	**10**	- **слушање** - **читање текста**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**-дијалошка** **- текстуалнаа**	**- увежбавање и усавршавање гласног читања** **- оспособљавање за самостално читње** **- развијање потребе за књигом, способности да се са њом самостално служи**	**-увежбао и усавршио гласно читање** **-самостално чита** **-самостално се служи књигом**
Језик - **граматика** - **правопис**	**5**	**-активно слушање** **-састављање реченица** **-именује и чита слова латинице** **-писање по диктату**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**-дијалошка** **-текстуална** **-демонстративна** **-игра** **-интерактивна**	**-поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика** **-савладавање читања и писања латинице**	**-поступно и систематично упознао граматику и правопис српског језика** **-савладао читање и писање латинице**
Језичкаа култура	**3**	**-слушање** **-посматрање** **-активно учествује у причању** **-посматра слике и склапа причу** **-описује на основу онога што је видео** **-пише састав**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**-дијалошка** **-посматрачка**	**-развија смисао и способност за правилно усмено и писмено изражавање,** **богаћење речника**	**-правилно се усмено и писмено изражава** **-богати речник**

МАТЕМАТИКА

САДРЖАЈ ПРОГРАМА области	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	АКТИВНОСТИ НАСТВНИКА У ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
1. Понављамо градиво првог разреда	**2**	**- сабирање и одузимање до 100**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност**	**- именовање - упоређивање**	**- поновити градиво првог разреда**	**-поновио градиво првог разреда**
Природни бројеви до 100	**10**	**- сабирање и одузимање до 100 - множење и дељење - меморисање - запажање - уочавање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност**	**- демонстративна - интерактивна - илустративна**	**- савладавање основних операција с природним бројевима као и основних знакова тих операција - упознају употребу слова као ознаку за непознати број - умеју да решавају једноставне текстуалне задатке са једном и две рачунске операције, као једначине са једном операцијом**	**-савладао основне операције с природним бројевима као и основне знакове тих операција -употребљава слово као ознаку за непознати број -решава једноставне текстуалне задатке са једном и две операције, као и једначине са једном операцијом**
Геометријски облици	**3**	**- посматрање - уочавање - именовање - упоређивање - разликовање**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира**	**- демонстративна - интерактивна - илустративна**	**- упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе - уочавају и стичу спретност у цртању праве, дужи, кривих и изломљених линија - уочавају и цртају правоугаоник и квадрат на**	**-познају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе -спретно цртају праве,дужи, криве и изломљене линије -зна да црта правоугаоник и**

			-наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност		квадратној мрежи	квадрат на квадратној мрежи
Мерење и мере	3	- упоређивање - мерење - примена стечених знања	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност	- демонстративна - игра - интерактивна	- упознају и примењују мере за дужину и време - оспособити ученике за прецизност у мерењу	-познају мере за време и дужину -прецизно мере
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
		-слушање -понављање речи -вербална или невербална реакција по упутству наставника или са аудио снимка -повезивање речи са сликом	-усмеравање активности ученика -подстицање -охрабривање ученика да кроз додатна вежбања стекну самопоуздање	-индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима	-увежбавање прецизног изговора, нагласка и интонације -увежбавање лексике која је ученицима била тешка, обимна или нејасна -додатно појашњавање ситуација у којима се одређен израз или фраза користи -увежбавање кратког дијалога ученик-наставник	ученик ће бити у стању да: -разуме наставну јединицу која му је била посебно тешка -вежбањем савлада карактеристични наставни садржај -примењује знање самостално или уз помоћ наставника

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
		-слушање -понављање речи -вербална или невербална реакција по упутству наставника или са аудио снимка -повезивање речи са сликом	**-усмеравање активности ученика -подстицање -охрабривање ученика да кроз додатна вежбања стекну самопоуздање**	**-индивидуални -индивидуализовани -рад у паровима**	**-увежбавање прецизног изговора, нагласка и интонације -увежбавање лексике која је ученицима била тешка, обимна или нејасна -додатно појашњавање ситуација у којима се одређен израз или фраза користи -увежбавање кратког дијалога ученик-наставник**	**ученик ће бити у стању да: -разуме наставну јединицу која му је била посебно тешка -вежбањем савлада карактеристични наставни садржај -примењује знање самостално или уз помоћ наставника**

ДОДАТНА НАСТАВА

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
ШКОЛА	**4**	**-вежбе активног слушања -вежбе екстракције одређене**	**-одржава константну мотивацију и жељу**	**-фронтални -колективни**	**-лакше разумевање и прихватање**	**--ученик разуме и правилно користи основ-**
ПОРОДИЦА	**4**	**речи, фазе, израза из саслушаног материјала**	**ученика за проширивањем**	**-индивидуални -индивидуализовани**	**различитих култура и трдиција**	**не елементе страног језика**
КУЋА	**4**	**-вежбе сагледавања разних и различитих говорних ситуаја**	**знања -прилагођава**	**-рад у паровима -рад у групи**	**-охрабривање и мотивисање према**	**-прати упутства наставника**
ИГРАЧКЕ	**4**	**у којима се употребљава иста или слицна језичка јединица**	**активности индивидуалним**		**развоју личних веш-тина комуникације**	**-прихвата и поштује различите елементе**
ПРАЗНИЦИ-БОЖИЋ	**2**	**-рад у паровима и мини групама (кратки дијалози)**	**интересовањима ученика**		**-подстицање позитивних осећања**	**традиције и културе -учествује у комуника-**
ДРУГОВИ	**4**	**-мануелне активности (сецкање, бојење, израда**	**-развија комуника-цијске вештине и**		**према језку који учи - вербално и невер-**	**ции на вербалан или невербалан начин**
ИГРЕ	**4**	**слика или постера) -игре**	**компетенције код ученика**		**бално реаговање на упутства и питања**	
ХРАНА	**4**	**-певање у групи**	**-охрабрује развијање техника**		**-активно учешће у раду групе**	

		-цртање и бојење по диктату				
ПРАЗНИЦИ-УСКРС	**2**	**-игра по улогама -симулација активности из**	**сарадње унутар групе**			
ОДЕЋА	**4**	**свакодневног живота**	**-охрабрује развој одговорности**			

Д. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

ВРЕМЕ ОДРЖАВАЊА Месец	АКТИВНОСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-септембар	– **Упознавање са планом рада за ову школску годину** – **Кућни ред у школи** – **Допуњујемо правила понашања у учионоци, ходнику, школском дворишту, улици** – **Избор Одбора одељенске заједнице** –	**-разговор -дискусија**	**-одељењски старешина -ученици**
-октобар	– **У сусрет Дечијој недељи** **-- Хуманитарна акција Деца-деци** – **Упознавање са Конвенцијом дечјих права** – **Октобар – месец књиге**	**-разговор -дискусија -едукативна радионица**	**-одељењски старешина -ученици -стручни сарадник -библиотекар**
-новембар	**-** **Вукови дани -Дан школе** – **Штетности по здравље деце –алкохол,цигрете** **-** **Календар наших рођендана** **-** **Права и обавезе родитеља**	**-разговор -дискусија**	**-одељењски старешина -ученици -сарадници Завода за јавно здравље**
-децембар	**-** **Радионица из програма Моја школа Школа без насиља** **-** **Путеви преношења болести (капљичне инфекције, болести прљавих руку, храна, инсекти)** – **Здравији и срећнији у здравој околини** – **Новогодишњи и божићни празници**	**-разговор -дискусија -едукативна радионица**	**-одељењски старешина -ученици -стручни сарадник**

-јануар	– **Разговор о првом п/росветитељу Светом Сави** – **Колектив и другарство**	**-разговор**	**-одељењски старешина** **-ученици**
-фебруар	– **Како се свеможе учити** – **Агресивно понашаље и вређање других претње, физички обрачуни** – **Радионице из програма Моја школа, Школа без насиља** – **Здравље и лична хигијена**	**-разговор** **-дискусија**	**-ученици** **-одељенски старшина**
-март	**- Дан жена** **- Када имаш проблем...** **- Када бих могао, променио бих...** **- Ругати се не значи шалити се**	**-едукативна радионица** **-разговор** **-дискусија**	**-одељењски старешина** **-стручни сарадник** **- ученици**
-април	**- Радионица Шта ћу дабудем кад порастем** **- Шта раде моје комшије , познаници .** **- Ускршњи и првомајски празници** **- Шта чинимо за старе**	**-разговор** **-дискусија** **-едукативна радионица**	**-ученици** **-одељенски старешина** **-стручни сарадник**
-мај	**- Лепо понашање на улици,у школи,породици, биоскопу...** **- Мој хоби** **- Припрема за реализацију екскурзије** **- Анализа образовно-васпитног рада**	**-дискусија** **-разговор**	**- ученици** **-одељенски старешина**
-јун	**- Дан екологије** **- Ведар одељенски састанак**	**-разговор**	**-ученици** **-одељенски старешина**

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА (области)	БРОЈ ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА	ИСХОДИ
Ликовна секција	**36**	**-цртање** **-прављење** **-посматрање** **-упчавање** **-закључивање** **-бојење** **-процењивање**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-развија кооперативност**	**-аудитивна** **-дијалошка** **-кооперативна** **-демонстративна** **-илустративна**	**-Ликовно изражавање доживљја из искуства, непосредног октужења као и из маште,стицању искуства о компоновањуи ркомпоновању** **-безбедно исправилно коришћење алатки и материјала за ликовно изражвање** **-стицање искуств о визуелним знаковим** **-развијање маштовитог и стварлачког рада**	**-ликовно изражава доживљај из искуства и непосредног окружења** **-правилно користи алатке и материјале за ликовно изржавње** **-стекао искуство о визуелним знаковима** **-развио маштовит и стваралачки рад**
Рецитаторска секција	**36**	**-слушање** **-изражавање** **-закључивање** **-уочвање**	**-наводи** **-сугерише** **-усмерава** **-подстиче**	**-дијалошка** **-кооперативна** **-демонстративна** **-аудитивна**	**-оспособљавање за лепо и правилно усмено изражавање** **-увежбавање изражајног читања- рецитовања**	

			-дискутује -анлизира -мотивише		-развијање љубви према читању поезије	
Драмска секција	36	-служање -изражавње -закључивање -уочавње	-наводи -усмерава -мотивише -подстиче -дискутује -сугерише -анлизира	-кооперативна -дијалошка -демонстративна	-оспособљавање за лепо и правилноусмено изражавање -развијање креативности и маштовитости -развијање способности за изражавање мимиком и пантомимом	

Екскурзија – Нови Сад – Сремска Каменица - Петроварадин

НАСТАВНА ОБЛАСТ	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА	ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ
ПЕШАЧКИ ИЗЛЕТИ **-рекреативно- сазнајног карактера**		**-шетање** **-уочавање** **-учење** **-преппознавње**	**Усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-поставља проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира** **-наводи на повезивање и примену знања**	**-излагања** **-дијалошка** **-очигледности** **-**	**-Развијање правилнног односа према природи и њеном очувању** **-Развијање спретности и кондиције у природи** **-Стицање нових знања** **-Примена стечених знања на очигледним,природним објектима** **-Неговање лепоте и за** **-адовољства у дружењу** **-упознавање са културно-историјским знаменостима** **-боравак на чистом ваздуху ради очувања здравља**
ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ		**-причње** **-размена искустава** **-прилагођавање** **-учење првилима понашања**	**-усмерава** **-наводи** **-ствара ситуацију** **-сугерише** **-анализира проблем** **-подстиче** **-дискутује** **-анализира** **-мотивише** **-координира**	**-излагања** **-демонстративна** **-дијалошка**	**-Развијање другарских односа** **-Прилагођавање новим условима живота** **-Подстицање на културно понажање у различитим животнним ситуацијама (у посети, шетњи,игри,у ресторану)** **-Развијање осећања припадања групи** **-развијање толерниције и сарадње**

НАСТАВА У ПРИРОДИ:

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА	*ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ*
Српски језик	**6**	**- посматрање - уочавање - причање - описивање - писање - читање**	**Усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и применузнања**	**- дијалошка - текстуална - писаних радова - излагања**	***- Развијање способности посматрања и уочавања богатства облика, боја, звукова и гласова у при роди - Доживљавање лепог у природи - Богаћење речника - Упућивање ученика да доживљавају, разумеју и изражавају слике и осећања израженим у књижевним текстовима - Изражавање сопственог утиска - Развијање и неговање сарадничких односа***
Математика	**6**	**- процењивање - израда задатака уочавање - практичан рад - закључивање**	**Усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност**	**- дијалошка - текстуална - демонстративна - писаних радова**	***- Примена стечених знања - Стицање нових знања о разломцима и примена истих на решавању текстуалних задатака***
Природа и друштво	**3**	**- разгледање - посматрање - уочавање сличности и разлика - упознавање прошлости**	**Усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -постављање занимљивих питања**	**- дијалошка - систематско посматрање - текстуална - писаних радова**	***- Уочавање сведока прошлости - Развијање родољубивих осећања - Уочавање разлика и сличности међу кра Јевима***
Музичка култура	**2**	**- певање - играње - слушање**	**Усмерава -наводи -ствара ситуацију**	**- дијалошка - демонстративна - илустративна**	***- Подстицање расположења и ведрине - Певање и играње научених игара, развијање стваралаштва, креативности и ори-***

		- извођење	**-сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**		***гиналности***
Физичко васпитање	**4**	**- трчање - шетање - такмичење - одржавање личне хигијене - игра**	**Усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- демонстративна - дијалошка - самосталног рада**	***- Развијање издржљивости, истрајности, упорности, спретности, такмичарског духа, толеранције, координације и физичких способности - Развијање хигијенских навика ради ефи каснијег очувања здравља и повећања отпорности организма***
Ликовна култура	**4**	**- посматрање - цртање - сликање - израда**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -развија кооперативност**	**- дијалошка - демонстративна - практичан рад**	***- Цртање, сликање, израда на основу непосредног опажања околине - Развијање смисла за лепо и уредно***
Грађанско вапитање	***1***	***- причање - цртање***	***Усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања***	***- дијалошка - паракtичан рад - текстуална***	***Развијање другарства и пријатељства - Поштовање разлика - Уважавање својих и туђих потреба***

ВАННАСТАВНЕАКТИВНОСТИ					
ПЕШАЧКИ ИЗЛЕТИ рекреативно – сазнајног карактера	**7**	**-шетање -уочавање -учење -препознавање прикупљање биљака, гранчица, каменчића -прављење хербаријума**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања**	**-излагања -дијалошка -очигледности -практичних радова**	***-Развијање правилног односа према природи и њеном очувању -Развијање спретности и кондиције у природи -Стицање нових знања -Примена стечених знања на очигледним, природним објектима -Боравак на шистом ваздуху ради очувања здравља***
КУЛТУРНО – ЗАБАВНЕ АКТИВНОСТИ	**7**	**-играње -певање -креирање маски и фризура -имитирање -такмичење у знању, умењу и вештинама**	**-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира**	**-демонстративна -експериментална -практичних радова**	***-Неговање лепоте и задовољства у дружењу -Развијање такмичарског духа -Подстицање оригиналности и креативности -Препознавање склоности ученика и карактеристичних особина***
ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ	***3***	***-причање -размена искустава -прилагођавање -учење правила понашања***	***-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -анализира проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира***	***-излагања -демонстративна -дијалошка***	***-Развијање другарских односа -Прилагођавање новим условима живота -Подстицање на културно понашање у различитим животним ситуацијама (у посети, шетњи, игри, у ресторану, купатилу, соби, дискотеци, продавници...) -Развијање осећања припадања у групи -Развијање толеранције и сарадње***
ОЦЕЊИВАЊЕ	**Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се** формативним **и** сумативним **оцењивањем.** Формативно оцењивање**, јесте редовно проверавање постигнућа и праћење владања ученика у току савладавања школског програма, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање и, по правилу, евидентира се у педагошкој документацији наставника, у складу са правилником.** **Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и**				

	ефикасности рада наставника и школе у остваривању прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа. Оцена је јавна и саопштава се ученику одмах по добијању, са образложењем. **Описном оценом изражава се:** **1) остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;** **2) ангажовање ученика у настави;** **3) напредовање у односу на претходни период;** **4) препорука за даље напредовање ученика.** Сумативно оцењивање**, јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или за класификациони период из предмета и владања. Оцене добијене сумативним оцењивањем су, по правилу, бројчане и уносе се у прописану евиденцију о образовно-васпитном раду (у даљем тексту: дневник), а могу бити унете и у педагошку документацију.** **Бројчаном оценом изражава се:** **1) степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;** **2) ангажовање ученика у настави.** **Бројчане оцене су: одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2) и недовољан (1).** **Бројчано оцењивање успеха ученика из предмета обавља се на основу следећих** критеријума: **1) ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања, добија оцену** одличан (5); **2) ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања, добија оцену** врло добар (4**);** **3) ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика, добија оцену** добар (3); **4) ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним**

	стандардима постигнућа и ангажовање ученика, добија оцену довољан (2); **5) ученик који не остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњавања ззахтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену** недовољан (1). **Ученик коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању оцењује се на основу остварености циљева и стандарда постигнућа у току савладавања** индивидуалног образовног плана**. Ученику који стиче образовање и васпитање по индивидуалном образовном плану, а не испуњава захтеве по прилагођеним стандардима постигнућа ревидира се и**ндивидуални образовни план**.** **На почетку школске године наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области, предмета, модула или теме, која су од значаја за предмет (у даљем тексту:** иницијално процењивање**). Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.** **Оцењивање из предмета** (музичка култура, ликовна култура, физичко васпитање**) обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу.** **Из** изборних предмета **прописаних Законом, односно предмета** верска настава **и** грађанско васпитање **ученик се оцењује описно на основу остварености циљева, постигнућа и ангажовања.**

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Други**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Ми смо Црква – уводни час**	• упознавање ученика са садржајима и начином рада • мотивисање ученика за похађање часова верске наставе	*Когнитивни аспект:* • моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. *Афективни аспект:* • желети да активно учествује на часовима верске наставе	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)**
II – МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ **2.Крштењем постајемо чланови Цркве** **3.Црква – заједница** **4.Храм – место**	• омогућити ученицима разумевање Крштења као уласка у Божју породицу • омогућити ученицима да разликују појмове: Црква, храм, Литургија • указати ученицима да је учешће у Литургији	*Когнитивни аспект:* • знати да се Крштењем постаје члан Цркве • знати да је Црква заједница потпуно другачија од свих • знати да је Црква заједница са Богом • разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо)	• Икона Христовог Крштења • Библијска прича о Ноју – Нојева барка – брод спасења • Народна приповетка „Седам прутова“ • Слике различитих	

окупљања заједнице **5. Литургија – догађај Цркве** **6.Заједница радости**	засновано на слободи	• на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови • моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве • знати да у Литургији учесвује само онај ко је крштен и ко то жели *Афективни аспект:* • желети да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова	православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед) • Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричано и прилагођено)	• **практична настава (1 час)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу
III – ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ **7. Народ Божји, различите службе** **8. Литургијске службе: Епископ, свештеник и ђакон** **9. Многе службе, једна Црква** **10.Епископ – слика Христова на Литургији** **11.Ко су монаси?**	• ученицима пружити основно знање о литургијским службама • омогућити ученицима да уоче да Црква не може да постоји без свих служби • омогућити ученицима да уоче да свако у Цркви има своју службу	*Когнитивни аспект:* • препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији • знати да свако у Цркви има своју службу • уочити међусобну повезаност служби у Цркви • уочити од колико је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова • уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве • моћи да објасни службу Епископа у Цркви • моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом • уочити да Епископ предводи молитву Цркве • моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири *Афективни аспект:* • ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви	• Садржаји који се односе на разне службе људи у свету • Прича „Отац управља бродом“ • Садржаји који се односе на службе у цркви(примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...;Св. ава Јустин; Св.СерафимСаровски; Св. архиђакон Стефан, Св.ђакон Авакум;народ: Св. Петка, Св. Димитрије, Св.Ђорђе) • Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона	

			• Слике са Литургије • Слике монаха, монахиња; • Прича: „Велики монаси најсличнији анђелима“ • Манастири – извори љубави и светлости • Слике манастира	употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на
IV – ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА **12. Пресвета Богородица – мајка Христова** **13.Божић – Христос се роди!** **14. Богојављење – Христос је Син Божји** **15. Свети Сава и Свети Симеон**	• ученицима пружити основно знање о великим празницима Цркве • указати ученицима да се празници прослављају литургијски – на заједничкој молитви • ученицима пружити основно знање о важности личности Пресвете Богородице	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици • знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас • уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих • знати молитву *Богородице Дјево* • усвојити текст и мелодију песме „Витлејеме славни граде“ • знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица • знати да је Свети Сава наш први Архиепископ • знати ко је подигао манастир Хиландар *<u>Афективни аспект:</u>* • пожелети да радо учествује у прослављању празника • пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), искаже своју љубав и поштовање према Богородици	• Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести • Богородичини празници • Молитва „Богородице Дјево“ • Рођење Христово Прича „ Мали Данило сведок Христовог рођења“ • Божићна песма: „Витлејеме славни граде“ • Крштење Христово • Казивање о Светом Сави и Светом Симеону Песме Св. Владике Николаја: Брижни син (о Св. Сави и	

			Св. Симеону) и Хиландар	два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Моје место у Цркви – **6** Литургијске службе – **6** Живот у Цркви – лепота празника – **6** Трпеза Господња – **5** Света Литургија – прослава Васкрсења – **5** Икона – прозор у вечност - **5** • Евалуација – **1+1**
V – ТРПЕЗА ГОСПОДЊА **16. Литургија наш дар Богу** **17. Литургијски предмети** **18. Причешће - храна за живот вечни** **19. Слава у мојој породици**	• пружити ученицима неопходно знање да у Литургији свет приносимо Богу • омогућити ученицима основ за разумевање да се кроз Причешће остварује наша заједница са Богом • ученицима пружити основно знање о предметима који се користе на Литургији • упознати ученике са основним елементима славе и њеном везом са Литургијом	*<u>Когнитивни аспект:</u>* •моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу • уочити да су дарови које приносимо Богу, свет у малом • моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете • уочити да је заједничка трпеза израз љубави • знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве •моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране • уочити сличности елемената Литургије и славе *<u>Афективни аспект:</u>* • код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији	• Прича о Литургијским даровима: вину и хлебу • Слике литургијских предмета:Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица... • Слике славе	
VI – СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА **20. Христос је са нама у Литургији** **21. Причешће у мом животу** **22.Празнујемо Васкрсење**	• пружити ученицима основ за разумевање Литургије као догађаја остварења наше заједнице са Богом • побољшати знање о догађајима везаним за Васкрсење Христово	*<u>Когнитивни аспект:</u>* • препознати значај празновања Васкрса • проширити своја знања о Христовом Васкрсењу • уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа • знати да је Христос увек са нама *<u>Афективни аспект:</u>* • исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз	• Причешће, храна љубави – прича из књиге «Мали анђео», Невена Витошевић • „Корица хлеба“ (Из житија Св. Онуфрија) • „ Божије старање“(о томе како је у сиромашном манастиру аве Теодосија понестало	

Христово **23. Христово Васкрсење – наше васкрсење**			хлеба и вина, а ава се уздао у Божју помоћ. И Бог се постарао да монаси добију све што је потребно за причешће)	
VII **ИКОНА - ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ** **24.Православни храм** **25. Икона - прозор у Царство Божје** **26. Буди и ти иконописац** **27. Царство Божје у светима**	• омогућити ученицима да упознају који су основни делови храма • приближити ученицима појам Царства Божјег • указати на иконе као на посебну пројаву Царства Небеског • приближити ученицима појам светих	*Когнитивни аспект:* • знати да наброј основне делове храма • уочити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије • знати да објасни ко су светитељи • испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо • уочити да постоје светитељи и у данашње време • сазнати о неким светитељима новијег доба *Афективни аспект:* • бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама • бити подстакнут да воли природу и друге људе • бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје	• основни делови храма • иконе Господа, Богородице, празника, светитеља • прилагођена и препричана житија светих	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1.Српски језик и књижевност

2.Свет око нас

3.Ликовна култура

4.Музичка култура

5.Народна традиција

6. Грађанско васпитање

Предмет : **Српски језик**

Разред: **Трећи**

Недељни фонд: 5 часова **Годишњи фонд**: 180 часова

Циљ предмета: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:
- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином воёења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;

- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње меёу људима.

Корелација: ликовна култура, грађанско васпитање, природа и друштво, чувари природе, музичка култура

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
ЈЕЗИК *-граматика* *-правопис* *-ортопедија*	-Зна властите и заједничке именице, род и број -Разликује глаголе, облике којима се означава садашњост, прошлост и будућност - Разликује лица и број глагола, потврдни и одрични облик -Разликује род и број придева, описне и присвојне -Зна главне делове реченице -Уочава управни говор у тексту, потврдни и одрични облик реченице -Правилно употребљава велико слово -Зна да правилно пише датуме, називе	**Граматика** *Именице*: заједничке и властите; род и број именица. *Глаголи*: радња, стање, збивање; разликовање облика којима се означава садашњост, прошлост и будућност. Разликовање лица и броја глагола. Потврдни и одрични облик глагола. *Придеви*: род и број придева; описни и присвојни придеви. *Реченица*: појам реченице; врсте реченица по значењу: обавештајне, упитне, узвичне и заповедне; главни делови реченице - предикат и субјекат; речи које означавају место, време и начин вршења радње; потврдни и одрични облик реченице. Уочавање управног говора у тексту. Речи које значе нешто умањено и увећано. Речи истог облика, а различитог значења. Речи различитог облика, а истог или сличног значења. **Правопис** Обнављање и вежбе у примени правописних правила.	-- подстицање свесне активности и мисаоног осамостаљивања ученика; - сузбијање мисаоне инерције и ученикових имитаторских склоности; - заснивање тежишта наставе на суштинским вредностима, односно на битним својствима и стилским функцијама језичких појава; - уважавање ситуационе условљености језичких појава; - повезивање наставе језика са доживљавањем уметничког текста; - откривање стилске функције, односно изражајности језичких појава; - коришћење уметничких доживљаја као подстицаја за учење матерњег језика; - систематска и осмишљена вежбања у говору и писању; - што ефикасније превазилажење нивоа препознавања језичких појава; - неговање примењеног знања и умења; - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом; - остваривање континуитета у систему	*Именице* *Глаголи* *Придеви* *Реченица* *Субјекат* *Предикат* *Управни говор* *Правопис*

	улица, бројеве, речце ли и не -Изговара напамет азбуку и абецеду и уочава примену - Правилно пише сугласник ј и скраћенице -Правилно изговара гласове ч, ћ, џ, ђ, х -Има правилну интонаију реченице	Употреба великог слова у писању имена народа, вишечланих географских имена, празника, наслова књига, часописа и новина. Писање датума. Писање назива улица. Писање бројева словима. Писање речце НЕ уз глаголе, придеве и именице. Писање речце ЛИ. Азбука и абецеда - изговор напамет и уочавање примене у списковима ученика и сл. Интерпункцијски знак на крају обавештајних, упитних, узвичних и заповедних реченица. Писање сугласника ј у речима (отклањање грешака ако их ученици чине) - измеёу самогласника и - о / о - и; Писање скраћеница типа: бр., уч., стр., год. и скраћенице за мере. **Ортоепија** Правилно изговарање гласова Ч, Ћ, Џ, Ђ и Х. Интонација реченице: тон и јачина гласа у изговарању реченице; истицање речи у реченици (реченични акценат); интонационо подешавање гласа у изговарању обавештајне, упитне, узвичне и заповедне реченице; изговарање потврдног и одричног облика реченице; значај брзине и паузе у говору.	правописних и стилских вежбања; - побуёивање ученикових језичког израза животним ситуацијама; - указивање на граматичку сачињеност стилских изражајних средстава; - коришћење прикладних илустрација одреёених језичких појава.	
Књижевност – лектира:-епика -лирика -драма	- -Усклађује интонацију и темпо читања са природом текста (изражајно чита) - Слободно саопштава утиске о прочитаном	**Лектира** *Лирика* Народна песма: *Женидба врапца Подунавца* Народна песма: *Двије сеје брата не имале* Завод за унапреёивање образовања и васпитања	**Читање текста** Поступно и систематично навикавање ученика на доживљајно читање текста као значајног предуслова за његово ваљано тумачење на часу (са одговарајућим и примереним подстицањем).	*Лирика* Ритам; наглашени и ненаглашени слогови; рима. Песничка слика

	тексту -Разуме прочитани текст - Уочава просторне и временске односе и битне појединости у тексту -Уочава главне ликове -Открива и тумачи поруке у тексту -Схвата важне целине у тексту и одређује поднаслове -Тумачи изражајне функције речи у тексту - Препознаје основне књижевне појмове	Бранко Радичевић: *Циц* Јован Јовановић Змај: *Пролећница* Војислав Илић: *Први снег* Григор Витез: *Какве је боје поток* Десанка Максимовић: *Вожња* Драган Лукић: *Шта је отац* Душан Васиљев: *Зима* Душан Радовић: *Замислите* Душан Костић: *Септембар* Бранислав Црнчевић: *Љутито мече* Љубивоје Ршумовић: *Домовина се брани лепотом* Добрица Ерић: *Славуј и сунце* Милован Данојлић: *Љубавна песма* Бранко Миљковић: *Песма о цвету* Мирослав Антић: *Шта је највеће* *Обичајне народне лирске песме* (избор) Избор из поезије Душана Радовића *Епика* Народна песма: *Марко Краљевић и бег Костадин* Народна басна: *Вук и јагње* Езоп: *Корњача и зец* Народна приповетка: С*вети Сава и сељак без среће* Народне приповетке: *Ветар и сунце; Свијету се не може угодити* Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи* Десанка Максимовић: *Прича о раку кројачу* Бранко Ћопић: *Мачак отишао у хајдуке* Стеван Раичковић: *Бајка о белом коњу* Бранко В. Радичевић: *Самоћа* Гроздана Олујић: *Стакларева љубав*	Усмерено/истраживачко читање у функцији продубљивања доживљаја текста и непосредне припреме за његово тумачење. Читање одломака из текста ради доказивања/образлагања сопствених ставова Систематске вежбе у изражајном читању и казивању различитих врста текста (постепено и функционално овладавање основним елементима/чиниоцима добре дикције). Читање драмског и драматизованог текста по улогама ради учења напамет и сценског импровизовања. Подстицање и охрабривање ученика да записује своје утиске о прочитаним текстовима. Повремено читање и коментарисање таквих записа. **Тумачење текста** Слободно и спонтано саопштавање личног доживљаја и првих утисака о прочитаном тексту. Запажање и образлагање основне предметности прочитаног текста (осећања, песничке слике, фабула, радња, информација). Тумачење књижевних ликова. Откривање и слободно образлагање порука књижевноуметничког текста. Уочавање и доказивање повезаности/меёузависности композицијских делова текста. Постепено увоёење у разумевање стилогене функције језика као средства изражавања у	као саставни чинилац композиције лирске песме. Пореёење - препознавање стилског средства. Породичне народне лирске песме, шаљива песма, родољубива песма - основна обележја. *Епика* Фабула: повезаност догађаја с местом, временом и ликовима. Књижевни лик: изглед; говорна карактеризација књижевног лика; односи меёу ликовима. Пишчев говор и говор ликова. Разговор, опис - на нивоу препознавања и

		Стојанка Гроздановић - Давидовић: *Прича о доброј роди* Арапска народна приповетка: *Лав и човек* Браћа Грим: *Бајке (избор)* Максим Горки: *Врапчић* Оскар Вајлд: *Себични џин* Сун Ју Ћин: *Свитац тражи пријатеља* Пјер Грипари: *Заљубљене ципеле* *Драма* Душан Радовић: *А зашто он вежба* Александар Поповић: *Лед се топи* Јованка Јоргачевић: *Никад два добра* *Допунски избор* Поред наведених дела, наставник и ученици слободно бирају најмање два, а највише још четири дела за обраду. *Научно - популарни и информативни текстови* Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу	књижевноуметничком тексту (нарочито у лирској песми). Симултано усвајање и употреба књижевних и функционалних појмова. Даље неговање ученичких навика да своје ставове доказују појединостима из текста.	именовања. Народна и ауторска бајка - препознавање. *Драма* Радња у драми. Развој драмског сукоба. Драмски лик и глумац. Сценски простор - на нивоу препознавања и спонтаног увођења у свет драмске/сценске уметности. **Функционални појмови** Подстицање ученика да схватају и усвајају следеће појмове: слично, различито, супротно, изражајно; запажање, понашање, поступак, убедљиво, неочекивано; сналажљивост, радозналост.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА - **Препричавање** **- Причање** **- Описивање** **- Извештавање** **Усмена и писмена вежбања** **.** *Ортоепске вежбе* *- Ортографске вежбе* *- Диктати* *- Лексичке и семантичке вежбе* *- Синтаксичке и стилске вежбе:*	Самостално препричава текстове, филмове, позоришне представе - детаљно - Слободно и усмерено прича о темама које се односе на ближе и дање окружење, стварност и машта, непосредно доживљавање и сећање -Прича према слици са целовитим догађајем Уме да настви причу подстакнут датим почетком -Описује људе истичући њихова спољна обележја, карактерне црте и понашање -Ствара план описа -Уме да сажето информише о себи (кратка аутобиографија) -Правилно употребљава правописна правила у диктату и аутодиктату -Казује напамет научене текстове -	**Препричавање** садржине текстова, играних и анимираних филмова, позоришних представа, радијских и телевизијских емисија за децу - детаљно (опширно), по заједничком и индивидуалном плану; сажето препричавање по заједничком и самостално сачињеном плану за препричавање. **Причање** о доживљајима и догаёајима, стварним и измишљеним (нарочито у функцији стварања погодне атмосфере за читање и тумачење текста). Причање према слици са целовитим догаёајем по заједничком и самостално сачињеном плану. Причање по задатим речима. Настављање приче подстакнуто датим почетком. **Описивање** људи и природе: спољашња обележја особе која се описује (физички портрет), њене основне карактерне црте (духовни профил) и понашање у конкретним животним околностима (поступци, реакције, говор). Колективна и самостална посматрања природе (шетња, излети, посете, документарни филмови) на основу којих се увежбава описивање уочљивих и занимљивих појединости које су меёусобно повезане. Самостално бирање мотива и издвајање детаља који ученика посебно заокупљају и подстичу на описивање - најчешће у писменом облику. Увежбавање планског приступа у описивању (заједнички и индивидуални планови/подсетници за описивање). **Извештавање** - сажето информисање о себи	говорне вежбе, писмене вежбе (или осмишљено комбиновање говора и писања), писмени радови, изражајно казивање уметничких описних текстова, аутодиктат и сл.	Препричавање Причање Опис Извештај Филм Позориште Тема

	Сценско приказивање драмских текстова	(кратка аутобиографија). **Усмена и писмена вежбања** *Ортоепске вежбе:* увежбавање правилног изговора речи, исказа, реченица, пословица, краћих текстова; слушање звучних записа, снимање читања, анализа снимка и одговарајуће вредновање. *Ортографске вежбе:* преписивање текста са ћирилице на латиницу. Увежбавање читког и уредног рукописа, уз примену правописних правила. Преписивање текста са датим задатком. *Диктати:* са допуњавањем, аутодиктат, изборни диктат, контролни диктат. *Лексичке и семантичке вежбе:* основно и пренесено/фигуративно значење речи, граёење речи - формирање породица речи; изналажење синонима и антонима, уочавање семантичке функције акцента; некњижевне речи и њихова замена језичким стандардом. *Синтаксичке и стилске вежбе:* допуњавање исказа различитим могућностима у складу са понуёеном говорном ситуацијом, проширивање реченице уношењем личног тона, сажимање реченице ради појачања њене информативне моћи и др. Интонационо подешавање гласа у изговору појединих реченица (обавештајне, упитне, узвичне и заповедне) или неких њихових делова (реченични акценат). Увежбавање подешавања реда речи према комуникативним потребама у контексту. Казивање напамет научених текстова (лирских,		

		епских и драмских). Сценско приказивање драмског и драматизованог текста. Загонетање и одгонетање, састављање и решавање ребуса и укрштених речи. Служење речником и енциклопедијом за децу и писање сопственог речника. Неговање културе слушања саговорника; писање писма, честитке и разгледнице. Слушање и вредновање говора и разговора у емисијама за децу на радију и телевизији. Систематско увоёење у начин планирања (израда подсетника) и писања тзв. слободних писмених састава. Два писмена задатка - један у првом и један у другом полугодишту		

НАСТАВНА ТЕМА	**ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (Искази описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/ области)**
ЈЕЗИК	Основни ниво Граматика и лексикологија 1CJ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1CJ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур) 1CJ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне,упитне,узвичне,заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1CJ.1.1.4. препознаје антонимију 1CJ.1.1.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи, и сл.) Писано изражавање (правопис) 1CJ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице

	1CJ.1.3.2. уме да се потпише 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком 1CJ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе 1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре Средњи ниво Граматика и лексикологија 1CJ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1CJ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне придеве и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) 1CJ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу 1CJ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго 1CJ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат 1CJ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне,упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1CJ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику 1CJ.2.4.8. препознаје синонимију 1CJ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава Писано изражавање (правопис) 1CJ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) 1CJ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/ -ев/ -ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник J у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању 1CJ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...) Напредни ниво Граматика и лексикологија 1CJ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе) 1CJ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју 1CJ.3.4.3. препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин

	1CJ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/ контекста у којем су употрбљени 1CJ.3.4.5. употрбљава речи у основном и пренесеном/ фигуративном значењу Писано изражавање (правопис) 1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене
КЊИЖЕВНОСТ	Вештина читања и разумевање прочитаног 1CJ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничног текста 1CJ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.) 1CJ. 1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту 1CJ. 1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) 1CJ. 1.2.5. одређује основну тему текста 1CJ. 1.2.6. разуме дословно значење текста 1CJ. 1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста 1CJ. 1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате Књижевност 1CJ.2.3.2. Препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме 1CJ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну) 1CJ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту 1CJ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевно уметничком тексту Средњи ниво Вештина читања и разумевање прочитаног 1CJ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије 1CJ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле) 1CJ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту 1CJ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. Проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, утабели, или дијаграму) 1CJ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену

	1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту 1CJ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима , намерама и сл.) 1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже са поступцима ликова 1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни 1CJ.2.2.10. вреднује примереност информација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације Књижевност 1CJ.2.5.1. разликује лирску од епске песме 1CJ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине- пословице, загонетке, брзалице) 1CJ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми 1CJ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту 1CJ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. Одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту) 1CJ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога 1CJ.2.5.7. разуме фигуративну употрбу језика у књижевноуметничком тексту Напредни ниво Вештина читања и разумевање прочитаног 1CJ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста 1CJ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. Текст, табела, графички приказ) 1CJ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. Мишљење аутора текста vs. Мишљења учесника у догађају) 1CJ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст 1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм) 1CJ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. Који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за познату игру потпуно и сл.) 1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. Објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста) Књижевност 1CJ. 3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст 1CJ.3.5.2. уочава узрочно-последичне

	везе међу догађајима у тексту 1CJ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Говорна култура 1.CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике 1CJ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања 1CJ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. «певушења» или «скандирања» 1CJ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља 1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), 1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање 1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став Основни ниво Писано изражавање 1CJ.1.3.1.) пише писаним словима ћирилице 1CJ.1.3.2. уме да се потпише 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком 1CJ.1.3.4. уптребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назив школе 1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре 1CJ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме 1CJ.1.3.7. препричава кратак једносттаван текст (до 400 речи) 1CJ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилноих употребљава 1CJ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.) 1CJ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије) Средњи ниво Писано изражавање (правопис) 1CJ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) 1CJ.2.3.2. употрбљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/ -ев/ -ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник J у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не;

	употрбљава запету при набрајању 1CJ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...) 1CJ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима 1CJ.2.3.5. језички изразприлагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној) 1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст 1CJ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст 1CJ.2.3.8. користи фонд речи примерн узрасту; употребљава синониме (нпр, да избегне понављање) 1CJ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке) 1CJ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа,разред, одељење) 1CJ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира Напредни ниво Писано изражавање 1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене 1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни,средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса 1CJ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста 1CJ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст 1CJ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст) 1CJ.3.3.6. издваја пасусе

Праћење и вредновање наставе и учења		
Језик	**Књижевност**	**Говорна култура**
Посматрање Разговор Усмено излагање Диктат Писане вежбе Домаћи задац и Залагање ученика на часу	Посматрање Слушање Праћење Домаћи задаци Тестирање Разговор са ученицима	Разговор Писане вежбе Диктат Аутодиктат Домаћи задаци Два писмена задатка Задовољство и залагање ученика на часу

Општа предметна компентеција	Специфичне предметне компентеције
Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани текст; чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевне и неуметничке текстове из националне и светске културне баштине прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик. **Основни ниво** Говори јасно поштујући књижевнојезичку норму. Пажљиво и с уважавањем слуша саговорника. Саставља говорени или писани текст једноставне структуре. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита и тумачи краће једноставније5 књижевне и неуметничке текстове. Образлаже свој доживљај књижевног текста. Проналази и вреднује основне информације у неуметничком тексту. Разликује књижевни од народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима,облицима речи и врстама реченица. Правилно употребљава речи из свакодневне комуникације, уџбеника и лектире. Зна ауторе књижевних дела из обавезног школског програма. Разликује усмену од ауторске књижевности Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног текста из обавезне школске лектире, наводећи примере. Тумачи тематске слојеве књижевног дела и свој доживљај	**Језик** **Основни ниво** Разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике. Разликује појмове књижевног и народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и реченицама. Разуме значење речи из уџбеника, лектире и свакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту. Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање. Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Влада основним жанровима писане комуникације потребним за учешће у друштвеном животу. Примењује правописну норму у једноставним примерима и уме да се служи школским издањем Правописа. **Средњи ниво** У говору и писању примењује одређена граматичка правила у вези са гласовима, облицима и врстама речи и са реченицама српског језика. Употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања. Примењује правописна правила у сложенијим примерима и уме да се служи речницима, приручницима и енциклопедијама. Јасно формулише своје мишљење. Саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе једноставнијег

уметничког дела. **Средњи ниво** Усмено јасно формулише своје мишљење. Стваралачки саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе дужег једноставнијег књижевног и неуметничког текста. У различите сврхе чита, тумачи и критички промишља књижевне и неуметничке текстове. Износи јасан став о тексту који чита. Познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и разуме његов значај за културу и историју српског народа. Разликује гласове, облике и врсте речи и реченица српског језика и уме да примени одређена граматичка правилаб у говору и писању. Правилно употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања. **Напредни ниво** У званичним ситуацијама говори о једноставнијим темама из језика, књижевности и културе. Саставља једноставнији говорени и писани аргументативни текст. У писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе користи препоручену литературу. Чита и критички промишља књижевни и неуметнички текст средње сложености. Анализира основне моделе реченица. Користи језик као низ могућности које му служе у изражавању. Критички чита, тумачи и вреднује књижевна дела средње сложености из обавезног и изборног школског програма. Самостално уочава проблеме у књижевном делу. Користи више гледишта у тумачењу књижевног текста. Свој суд о књижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, као и друге текстове.	књижевног и неуметничког текста. **Напредни ниво** Има шира знања о гласовима, врстама, подврстама и облицима речи и реченица српског језика и зна да примени та знања у говору и писању. Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом. **Специфична предметна компетенција: Књижевност** **Основни ниво** Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом. Прави разлику између усмене и ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире. Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту.

Анализира и пореди њихове истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике. Користи препоручену секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком.	Своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста. **Средњи ниво** Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Истраживачки тумачи кључне чиниоце структуре књижевног дела, као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела. Самостално анализира издвојен проблем у књижевном тексту и уме да аргументује своје мишљење. Познаје основне стратегије читања и уме да их примени у типичним читалачким ситуацијама. Заузима јасан став према тексту који чита. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу. Испољава читалачку радозналост (нпр. радо посећује библиотеке) и схвата значај читања за развој сопствене опште културе и знања. **Напредни ниво** уочава и анализира проблеме у таквим књижевним текстовима. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима. Аргументовано износи свој суд о тексту. Користи препоручену основну и секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком. Има развијену читалачку културу; чита ради уметничког доживљаја

	књижевног дела, знања, богаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова. Уме да препоручи књижевно дело и да образложи свој избор. Исказује љубав и поштовање за књижевност и вредности националне културе и културе других народа.

Наставне методе	**Наставна средства**
Вербалне Демонстративна Рад на тексту Говорне вежбе Писане вежбе Усмено излагање Разговор Илустрација	Модели Азбука Абецеда Уџбеник Радни листови Наставни листићи Текст Илустрације Аудио записи Видео записи Слике Непосредно окружење

СТАНДАРДИ за наставни предмет СРПСКИ ЈЕЗИК – 3. разред,

шк. 2017/2018. год.

редни број:	НАСТАВНА ОБЛАСТ И ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА ПОСТИГНУЋА		
1.	***ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ПРАВОПИС***		
	ОСНОВНИ НИВО	1СЈ.1.4.1.	препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
		1СЈ.1.4.3.	препознаје врсте реченица по комуникативној функцији(обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
		1СЈ.1.4.5.	познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)
	СРЕДЊИ НИВО	1СЈ.2.4.1.	одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
		1СЈ.2.4.5.	препознаје субјекат и глаголски предикат
		1СЈ.2.4.6.	одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
		1СЈ.2.4.7.	саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику
		1СЈ.2.4.8.	препознаје синонимију
	НАПРЕДНИ НОВО	1СЈ.3.4.2.	уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју
2.	***КЊИЖЕВНОСТ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1СЈ.1.5.2.	препознаје књижевне врсте (бајку и басну)
		1СЈ.1.5.3.	одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту
		1СЈ.1.5.4.	одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту
	СРЕДЊИ НИВО	1СЈ.2.5.2.	одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице)
		1СЈ.2.5.3.	препознаје риму, стих и строфу у лирској песми
		1СЈ.2.5.5.	уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)
	НАПРЕДНИ НОВО	1СЈ.3.5.1.	тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст
3.	***ГОВОРНА КУЛТУРА***		
		1СЈ.0.1.3.	казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв.„певушења" или „скандирања"
		1СЈ.0.1.4.	уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља
		1СЈ.0.1.7.	уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју
4.	***УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1СЈ.1.2.4.	познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)
		1СЈ.1.2.5.	одређује основну тему текста
		1СЈ.1.2.8.	процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и еитуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи

			које су му непознате
	СРЕДЊИ НИВО	1СЈ.2.2.3.	раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту
		1СЈ.2.2.5.	одређује основни смисао текста и његову намену
		1СЈ.2.2.8.	износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова
	НАПРЕДНИ НОВО	1СЈ.3.2.7.	објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. Објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)
5.	***ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1СЈ.1.3.5.	пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре
		1СЈ.1.3.7.	препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)
		1СЈ.1.3.8.	користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
	СРЕДЊИ НИВО	1СЈ.2.3.2.	употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве *{-ов/-ев/-ии, -ски/-чки/-шки)*\ правилно мише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу л_и и речцу не; употребљава запету при набрајању
		1СЈ.2.3.5.	језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)
		1СЈ.2.3.6.	саставља кратак наративни текст
		1СЈ.2.3.7.	саставља кратак дескриптивни текст
		1СЈ.2.3.11.	пише писмо (приватно) и уме да га адресира
	НАПРЕДНИ НОВО	1СЈ.3.3.1.	пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене
		1СЈ.3.3.6.	издваја пасусе

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Наставни програм за стране језике у основној школи усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у наставном програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане, делимично и оне невербалне), формално и садржински централну позицију наставног програма заузимају управо комуникативне функције (нпр. *поздрављање; представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој игри; исказивање молби, захтева, захвалности, планова, намера, саглашавања, противљења, допадања, недопадања, жеља, потреба и сл.*). На основу комуникативних функција дефинисане су језичке активности помоћу којих се оне могу остварити, а које укључују постепено усавршавање способности разумевања говора, разумевања писаног текста (од трећег разреда), интерактивног усменог и писаног изражавања. Захваљујући цикличној и континуалној концепцији наставног програма, комуникативне функције се преносе, усвајају и увежбавају током читавог образовног циклуса, с растућим степеном сложености. Исходи, комуникативне функције и језичке активности дефинисани су као опште лингвистичке категорије, и стога су за све стране језике идентични. Како би се, међутим, исходи, функције и активности операционализовали, понуђени су и примери реализације, и то за сваки појединачни страни језик. Њима се илуструју неке од најфреквентнијих и узрасно најадекватнијих могућности за вербалну реализацију комуникативних функција.

Комуникативна настава посматра језик као средство комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се

доследно спроводе и примењују следећи ставови:
- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног (од трећег разреда) кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:
- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- наставни материјали представљају један од извора активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (запажање, анализа, закључивање итд.);
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на нижем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.

Први страни језик – трећи разред

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на основном** нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства.
ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације,захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.
ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
ПСТ.1.2.3. Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на средњем** нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.
ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.

ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.
ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.
ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.
ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.

МЕДИЈАЦИЈА
ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.
ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

Предмет: **Енглески језик**

Разред: **трећи**

Недељни фонд: **2** Годишњи фонд: **72**

Циљ предмета:

Циљ наставе енглеског језика у трећем разреду је оспособљавање ученика да на енглеском језику комуницирају у усменом и у писаном облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

Корелација:

Грађанско васпитање, природа и друштво, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик и математика.

Област / Тема (Комуникативне функције)	*Исходи* **По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писаној комуникацији:**	*Препоручени садржаји* **Ученици у усменој и писаној комуникацији уче и увежбавају:**	*Начин остваривања*	*Кључни појмови*
1. Introduction – Welcome to Happy Street **Увод** Поздрављање и представљање; Давање основних информација о себи; тражење и давање информација о другима; Бројеви 1-10	- препознају и именују ликове из уџбеника; - знају да се представе, користе формалне и неформалне поздраве и једноставне изразе који се односе на општу друштвену комуникацију са вршњацима; - разумеју и примењују устаљена правила учтиве комуникације - умеју да изговоре, читају и пишу бројеве до 10.	- Кључне речи и језичке структуре из другог разреда- *Hello! Who's this?* *What's your name? I'm (Jack).* *How are you? Fine, thanks.* *Come and play at our house.;* *Who's this? It's Daisy.* *Goodbye./Bye./See you tomorrow!;* *Numbers from one to ten;* песме и приче које се односе на тему.	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање ЦД-а и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*Hello! I am (Jack);* *How are you? I am fine. Thanks!* *How old are you? I am eight.* *Numbers: one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten.*
2. At school **У школи** Описивање предмета и појава; Исказивање порекла; Упознавање живота у школи у ВБ	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на предмете из учионице; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - разумеју суштину и детаље дескриптивног текста који читају; - разумеју суштину и детаље дескриптивног текста који чују; - разговарају о предметима из	Речи којима се именују предмети из учионице, боје и појаве; језичке структуре: *What's this? It's a pencil. What color is the pencil case? It's yellow;Pick it up now.* *Can I corrow your rubber, please?;* *English around the world: Where is (Abi) from? The USA.* *Colin in Computerland: The Ice Monster, story 1*	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на	*A book, a pen, a pencil, a pencil-case, a rubber, a ruler* *A black, blue,brown, green, purple, orange, pink, red, white, yellow pencil-case* *I am from England/ Canada/ the USA,...* *A school assembly, a PE /music*

	учионице користећи једноставна питања и одговоре; - напишу кратак опис својих предмета. - уоче сличности и разлике у животу у школама вршњака у ВБ и код нас.	*Sophie's world: At school* песме и приче које се односе на тему.	размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*lesson, playtime*
3. At Happy House **У Срећној кући** Исказивање предмета за игру, опис предмета за игру; Позив на заједничку активност; Омиљене играчке и места за игру	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на играчке; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - разумеју суштину и детаље песме коју прочитају; - разумеју суштину и детаље разговора који чују; - питају и кажу од чега је нешто направљено и разговарају о омиљеним играчкама; - напишу кратак текст-писмо о својим омиљеним играчкама.	Речи којима се именују играчке за забаву у кући; језичке структуре и изразе: *What's this? Is it a car? It isn't a car. It's a robot; A red robot hands up/down, stand up/sit down, turn around; touch your head; Toys from recycled material ; My favourite toy is a...;* *Colin in Computerland: The Ice Monster, part 2* *Sophie's world: Favourite places in London*	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*A car, a dinosaur, a doll, a lorry, a robot, a train;* *A red doll, a white lorry, a yellow car,...* *A robot made from the cardboard boxes/ plastic bottles/cardboard tubes...;* *The Natural History Museum, The London Eye, a big toy shop, a city farm;*
4. At the shop **У продавници** Исказивање различите врсте хране; Оброци; Изражавање допадања/недопада-ња; Учтиво обраћање у	- препознају, именују, прочитају и напишу речи којима се именује храна и оброци; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - питају, кажу и напишу шта неко воли / не воли; - се снађу и пронађу тражене	Речи којима се именује храна и врсте оброка, као и различите новчане валуте; језичке структуре и изразе*: -Do you want an apple?; - Can I have (ten bananas), please? Here you are;- I like pizzas. / I don't like mushrooms. Do you like olives? Yes/No;*	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога	*An apple, an orange, a cake, a pear, a banana, an ice cream, pizzas, mushrooms, olives, peppers, toast, pasta, broccoli* *One pound / two pounds* *Breakfast/ lunch / tea time/*

продавници; Новчане валуте;	детаље у менију који читају; - траже жељену врсту хране на учтив начин; - кажу и напишу коју храну воле / не воле. - једнина/множина именица (a banana/ ten bananas) - опишу шта имају за (ручак) усмено и писмено. - уоче сличности и разлике у начину исхране и употрби новчане валуте у ВБ и код нас.	*Using money: a pound ; What can you buy?;* *Colin in Computerland: The Ice Monster: part 3* *Sophie's world: Mealtimes* - пишу кратак текст-писмо пријатељу о храни коју воле;	гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*time for a snack*
5. At the park **У парку** Именовање различитих реквизита за игру у парку; Опис реквизита за игру у парку; Исказивање поседовања различитих колекција играчака; Позивање на игру жмурке и бројање до 20; Безбедност на путу	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на реквизите за игру у парку; - разумеју суштину и детаље описа слике/приче које прочитају или чују; - именују, прочитају и напишу бројеве од 11 до 20; - разумеју суштину и детаље у вези са безбедношћу на путу; - напишу кратко писмо о игри у парку из свог окружења. - разумеју и препознају сличности и разлике у начину играња деце и прављењу колекција различитих играчака у ВБ и код нас;	- речи које се односе на реквизите за игру у парку, као и на колекције играчака; речи које се односе на безбедност на путу; језичке структуре и изразе: *Have you got a ball? Yes, I have. / No, I haven't. ; I have got a small blue kite. / I haven*t got a big red boat.; Let's play football/ hide-and-seek... Can I play..?* *Numbers from 11 to 20;* *Road safety – Is it safe to cross?;* *Colin in Computerland: The Ice Monster: part 4* *Sophie's world: Collections - Have you got a collection?* -пишу кратак текст-писмо о парку из свог окружења и омиљеном реквизиту за игру у истом.	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*A big/small (red, white, brown, green...) ball, kite, boat, plane, bike, skateboard* *Let's play hide-and-seek. Count to twenty: one,.., eleven, twelve, thirteen, fourteen, fifteen, sixteen, seventeen, eighteen, nineteen, twenty.* *Let's go to the zebra crossing. Stop, look and listen. Hold my hand. Walk, don't run! Well done!* *A collection of shells/ white cats / different dolls/ racing cars...*
6. Greg's flat **Грегов стан**	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на просторије /	- речи којима се именују просторије / простор у кући / стану и намештај;	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности	*A table, a chair, a bookcase, a cupboard, a bed, a bunk bed, a*

Исказивање и опис просторија у стану; Именовање намештаја у соби; Препознавање и описивање ентеријера старог замка и модерног дома; Макета и опис места (села) у ВБ	простор у кући / стану и намештај у соби; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - питају, кажу и напишу где се неко или нешто налази; - разумеју суштину и детаље описа који прочитају; - разумеју суштину и детаље описа који чују; - напишу кратак опис (писмо) своје собе . -- уоче сличности и разлике у изгледу ентеријера старог замска и модерног дома -- уоче сличности и разлике у изгледу места (села) у ВБ и код нас	- језичке структуре и изразе: *Whear's the book/ my hamster? Is it in, on, under the wardrobe? There's a book on the table.; Is it in the(kitchen)? It isn't in the (bedroom). Now, I am in the sitting room.* - слушају опис слике и нумеришу просторије по реду којим се описују; *- Homes through history (the old castle / the modern house);* - пишу кратак текст о свом стану / својој соби. *Colin in Computerland: The Gold Robber, story 2* *Sophie's world: The model village*	ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*wardrobe, a rug, a fireplace, a sofa, a vase, a painting* *Feathers on the table/chair...* *A flat, a modern house, an old castle* *A model of the village in England, a river, a bridge, a church, a small shop*
7. In the street **На улици** Именовање појмова који се односе на жива бића (људи раличите полне и старосне структуре); Описивање изгледа људи (употребом описних придева) исказивањем шта неко има или нема; Упознавање са изледом (опис) места (града) у ВБ	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на људе различите полне и старосне структуре, као и придеве којима се описује особа (опис косе, висине, тежине, старосне доби,...); - питају, кажу и напишу шта неко има / нема; - разумеју суштину и детаље описа у писму које прочитају; - разумеју суштину и детаље описа који чују; - опишу себе и друге, усмено и писмено. - повежу портрет на уметничкој слици са кратким писаним описом портрета	- придеве којима се описује коса и речи којима се именују облици; - језичке структуре и изразе: *He's / She's got… He / She hasn't got*; - усмено описују особе са слике : He *'s a boy. He's tall. He's got short brown hair.* - слушају, читају и глуме причу која се односи на тему; - читају реченице, уочавају пуне и скраћене облике глагола *have / has got*; *Looking at art*: слушају кратак опис портрета особа са уметничких слика и нумеришу редом којим се описују; - пишу кратак опис особа са	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*A woman, a boy, a baby, a man, a girl* *He's got short brown hair / She's got long blond hair* *He's tall, short, fat, thin, old, young* *A street in my town: I am at the baker's, I am at the cafe', He is at the post box.*

	- уоче сличности и разлике у изгледу места (града) у ВБ и код нас.	понуђених слика. *Colin in Computerland: The Gold Robber, part 2* *Sophie 's world: My town*		
8. In the playground **На игралишту** Именовање појмова који се односе на одевање; Исказивање припадности (саксонски генитив); Мерење предмета; Одевање (опис) школске деце у ВБ и код нас – сличности и разлике.	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на одевање; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - разумеју суштину и детаље разговора који прочитају; - разумеју суштину и детаље разговора који чују; - кажу чије је нешто – исказују припадност; - исказују дужину одређеног предмета; - напишу кратак текст о својој омиљеној одећи/ школској униформи; -уочавају сличности и разлике у начину одевања ученика/ употреби различитих школских униформи у ВБ и код нас.	- речи којима се именује одећа; - језичке структуре и изразе:*This is Greg's shoe. Whose hat is this? It's Mr Potter's hat!* присвојне придеве – *his, her*; - слушају, читају и глуме причу која се односи на тему; - читају и повезују реченице написане скраћеним и пуним облицима глагола; *Estimating and measuring;* - пишу кратак текст о својој омиљеној одећи / школској униформи. *Colin in Computerland: The Golg Robber, part 3* *Sophie's world: Brownies and Cubs*	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*A T-shirt, socks, shoes, trousers, a jumper, a skirt* *I am wearing a red skirt.* *It's Polly's skateboard.* *How long is the skateboard? It's six metres/ cenimetres long.* *It's too big/small/long...*
9. At the sports centre **У спортском центру** Именовање појмова који се односе на делове тела (једнина и множина); Изражавање способности; Описивање спортских активности и препоруке о одржавању форме -здрав	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на делове тела; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - разликују и правилно користе једнину и множину именица и облика глагола; - разумеју инструкције које прочитају или слушају а у вези са покретима тела; - разумеју детаље кратког	- речи којима се именују делови тела; - једнину и множину именица – *one arm, two arms* и језичке структуре и изразе: *My head is in the water.* *Arms up!/ Arms down! Kick to the left!/ Kick to the right! Jump!/ Bend to the left/right!* Глагол *Can for ability* - слушају, читају и глуме причу која се односи на тему;	-презентација наставних садржаја; -усмеравање активности ученика: слушање и показивање, понављање, заокруживање, играње улога, симулације, певање и показивање песмица, глума, пантомима, играње улога гласним читањем кратког текста (приче); -подстицање ученика на	*A foot (feet), a leg, a body, an arm, a hand, a head* *I can swim/dive/see/hear you. Can you..? Yes I can / No, I can't.* *I have lots of fruit/water/sleep and exercise.* *The egg and spoon race/ the wheelbarrow race/ the sack race/*

живот; Спортски дан у школама у ВБ и код нас – сличности и разлике.	описа спортских активности и препоруке о одржавању форме кроз здрав живот; - опишу себе и своје тело, шта умеју или не умеју (усмено и писмено); - уочавају сличности и разлике у начину одржавања спортског дана у ВБ и код нас.	- читају инструкције и нумеришу слике по одређеном реду; -пишу кратак опис свог тела. *Keeping healthy* *Colin in Computerland: The Gold Rubber, part 4* Sophie*'s world: School sports day*	размишљање , увиђање, повезивање и примену садржаја усменим и писменим путем; -корелација наставног садржаја са другим наставним предметима	*the three legged race.*

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.

Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Специфичне предметне компетенције:

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог контигента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Предмет: ***МАТЕМАТИКА***

Разред: III

Недељни фонд: 5 *Годишњи фонд:* 180

Циљ предмета:
- да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву;
- да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе;
- за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање, као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Корелација: Српски језик; Физичко васпитање, Природа и друштво, Ликовна култура

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Блок бројева до 1000	Ученици треба да: - савладају читање, писање и упоређивањер природних бројева до 1000, - упознају римске цифре (I, V, X, L, C, D, M) и принцип читања и писања бројева помоћу њих, - успешно обављају све четири рачунске операције до 1000, - упозната својства операција користе за лакше рачунање, - упознају зависност резултата од компонената операције, - знају да израчунају вредност бројевног израза са највише три операције, - умеју да прочитају и запишу помоћу слова својства рачунских операција, - знају да одреде вредност израза са словима из дате вредности слова, - знају да решавају једноставније једначине у скупу бројева до 1000, - упознају и правилно записују разломке чији је бројилац 1, а именилац мањи или једнак 10, - успешно решавају текстуалне задатке	- Декадно записивање и читање бројева до 1000. - Упоређивање бројева према њиховим декадним записима. - Писање бројева римским цифрама. - Сабирање и одузимање бројева у блоку до 1000. - Дељење са остатком у блоку бројева до 100 (укључујући и усмене вежбе). - Множење и дељење троцифреног броја једноцифреним. - Изрази. - Коришћење заграда и њихово изостављање. - Својства рачунских операција и њихова примена на трансформисање израза и за рачунске олакшице. - Употреба знакова за скуп и припадност скупу: { }, - Једначине облика попут: $x \pm 13 = 25$, $125 - x = 25$, $5 \cdot x = 225$. Неједначине облика попут: $x > 15$, $x < 245$. Скуп решења неједначине. - Текстуални задаци - Разломци облика 1/a ($a \leq 10$)	Активности ученика: - сабирање и одузимање до 1000 - множење и дељење - меморисање примењивање стечених знања - решавање проблема - запажање – уочавање Активности наставника: - показује, - описује, - образлаже, - објашњава, -приказује моделе, шеме, скице, слајдове, филмове, - демонстрира, -води ученике кроз процес откривања приликом решавања проблема	- десетица, стотина, хиљада, - мање, веће, једнако, - римске цифре, - сабирци, збир, - умањеник, унањилац, разлика, - дељеник, делилац, количник, - чиниоци, производ, - рачунске операције, - једначина и решење једначине, - неједначина и скуп решења неједначине, - разломак

Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	Ученици треба да: - формирају представе о правој и полуправој и њихово обележавање, - уочавају и умеју да цртају прав, оштар и туп угао и да га правилно обележе, - знају да цртају паралелне и нормалне праве, квадрат, правоугао-ник, троугао и кружницу (помоћу лењира, троугаоника и шестара), - стичу представе о подударности фигура (преко модела и цртања), - знају да одреде обим правоугаоника, квадрата и троугла	- Кружница (кружна линија) и круг. - Цртање помоћу шестара. - Угао. Врсте углова - оштар, прав, туп. - Паралелне и нормалне праве и њихово цртање помоћу обичног и троугаоног лењира. - Правоугаоник и квадрат. Троугао. Цртање ових фигура помоћу лењира и шестара. - Поређење и графичко надовезивање дужи. - Обим правоугаоника, квадрата и троугла.	Активности ученика: - посматра, - уочава, - именује, - упоређује, - разликује, - примењује стечена знања. Активности наставника: - показује, - описује, - образлаже, - објашњава, - приказује моделе, шеме, скице, слајдове, филмове, - демонстрира, -води ученике кроз процес откривања приликом решавања проблема.	- кружница, - круг, - угао (оштар, туп, прав угао), - паралелне праве, - нормалне праве, - правоугаоник, - квадрат, - троугао - обим (правоугаоника, квадрата, троугла)
Мерење и мере	Ученици треба да: - упознају нове једеинице за мерење дужине (mm и km), - упознају јединице за мерење масе (g, kg, t) тела, - упознају јединице za merewe запремине течности (ml, cl, dl, l, hl) као и нове јединице за време (година, деценија, век).	Милиметар и километар. Килограм. Литар. Година и век.	Активности ученика: - упоређује, - мери, - прави моделе, - примењује стечена знања. Активности наставника: - показује, - описује, - образлаже, - објашњава, - приказује моделе, шеме, скице, слајдове, филмове, -демонстрира, -води ученике кроз процес откривања приликом решавања проблема.	- милиметар, - километар, - килограм, - грам, - литар, - година и век,

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Током наставне године врши се континуирано праћење и вредновање рада и напредовања ученика кроз планирање иницијалног и годишњег теста знања, контролних задатака на крају сваке наставне области, усмене и петоминутне провере знања, решавањем проблемских задатака чиме се обезбеђује унапређивање математичких компетенција ученика. Континуирано се врши праћење рада и напредовања ученика, израда домаћих задатака, активност на часу, ангажованост у различитим облицима рада (групни рад, тимски рад, рад у пару), успешност у самовредновању сопственог рада и напредовања.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО –МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
модели, плакати, зидне слике, цртежи, табеле, графикони, шеме, скице, штампани и писани материјали, презентације, рачунар, квизови знања, наставни листићи, писмени задаци, контролни задаци, тестови знања	монолошка метода, дијалошка, метода илустрације и демонстрације, метода самосталног рада ученика, хеуристичка , проблемска, метода експеримента/истраживачка, метода рада на тексту

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученици треба да:

- да стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад
- да развију способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развију културне, радне, етичке и естетске навике, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграде позитивне особине личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да стичу способност изражавања математичким језиком, јасноћу и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да се оспособе за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученици треба да:

- савладају читање, писање и упоређивање природних бројева до 1000;
- упознају римске цифре (I, V, X, L, C, D, M) и принцип читања и писања бројева помоћу њих;
- успешно обављају све четири рачунске операције до 1000;
- упозната својства операција користе за рационалније (лакше) рачунање;
- упознају зависност резултата од компонената операције;
- знају да израчунају вредност бројевног израза са највише три операције;
- умеју да прочитају и запишу помоћу слова својства рачунских операција;
- знају да одреде вредност израза са словима из дате вредности слова;
- знају да решавају једноставније једначине у скупу бројева до 1000;
- упознају и правилно записују разломке чији је бројилац 1, а именилац мањи или једнак 10;
- успешно решавају текстуалне задатке;
- формирају представе о правој и полуправој;
- уочавају и умеју да цртају прав, оштар и туп угао;
- знају да цртају паралелне и нормалне праве, квадрат, правоугаоник, троугао и кружницу (помоћу лењира, троугаоника и шестара);
- стичу представе о подударности фигура (преко модела и цртања);
- знају да одреде обим правоугаоника, квадрата и троугла;
- упознају мерење масе тела и запремине течности, као и нове јединице за време (година, век).

СТАНДАРДИ за наставни предмет МАТЕМАТИКА – 3. разред
шк. 2017/2018. год.

Наставна област	***Нивои постигнућа***	***СТАНДАРДИ***	
1.	***БЛОК БРОЈЕВА ДО 1000***		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.1.1.	зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој
		1МА.1.1.2.	рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.1.3.	множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.1.4.	уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом
		1МА.1.1.5.	уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.2.3.	користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
		1МА.1.3.2.	уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.1.1.	уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем
		1МА.2.1.2.	уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју
		1МА.2.1.3.	сабира и одузима, рачуна вредност израза
		1МА.2.1.4.	рачуна вредност израза с највише две операције
		1МА.2.1.5.	уме да решава једначине
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.1.3.	уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
		1МА.3.1.4.	уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
		1МА.3.1.5.	уме да одреди решења неједначине са једном операцијом
2.	***МЕРЕЊЕ И МЕРЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама
		1МА.1.4.2.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)
		1МА.1.4.3.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)
		1МА.1.4.4.	уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама
		1МА.2.4.2.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама
		1МА.2.4.3.	претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање
		1МА.2.4.4.	претвара јединице за мерење масе из већих у мање
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.4.1.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама
		1МА.3.4.2.	претвара јединице за мерење запремине течности
		1МА.3.4.3.	претвара јединице за мерење масе

3.	**ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЈЕКТИ И ЊИХОВИ МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ**		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.2.1.	уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)
		1МА.1.2.2.	зна јединице за мерење дужине и њихове односе
		1МА.1.2.3.	користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
		1МА.1.3.2.	уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.2.1.	уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
		1МА.2.2.2.	претвара јединице за мерење дужине
		1МА.2.2.4.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.2.2.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника

СТАНДАРДИ за наставни предмет ***МАТЕМАТИКА – 3. разред***

шк. 2017/2018. год.

Наставна област	***Нивои постигнућа***	***СТАНДАРДИ***	
1.	***БЛОК БРОЈЕВА ДО 1000***		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.1.1.	зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој
		1МА.1.1.2.	рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.1.3.	множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.1.4.	уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом
		1МА.1.1.5.	уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.2.3.	користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
		1МА.1.3.2.	уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.1.1.	уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем
		1МА.2.1.2.	уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју
		1МА.2.1.3.	сабира и одузима, рачуна вредност израза
		1МА.2.1.4.	рачуна вредност израза с највише две операције
		1МА.2.1.5.	уме да решава једначине
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.1.3.	уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
		1МА.3.1.4.	уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
		1МА.3.1.5.	уме да одреди решења неједначине са једном операцијом
2.	***МЕРЕЊЕ И МЕРЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама
		1МА.1.4.2.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)
		1МА.1.4.3.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)
		1МА.1.4.4.	уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама
		1МА.2.4.2.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама
		1МА.2.4.3.	претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање
		1МА.2.4.4.	претвара јединице за мерење масе из већих у мање
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.4.1.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама
		1МА.3.4.2.	претвара јединице за мерење запремине течности
		1МА.3.4.3.	претвара јединице за мерење масе

3.	**ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЈЕКТИ И ЊИХОВИ МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ**		
	ОСНОВНИ НИВО	1МА.1.2.1.	уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)
		1МА.1.2.2.	зна јединице за мерење дужине и њихове односе
		1МА.1.2.3.	користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
		1МА.1.3.2.	уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине
	СРЕДЊИ НИВО	1МА.2.2.1.	уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
		1МА.2.2.2.	претвара јединице за мерење дужине
		1МА.2.2.4.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
	НАПРЕДНИ НИВО	1МА.3.2.2.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника

ПРЕДМЕТ: ***ПРИРОДА И ДРУШТВО***

РАЗРЕД: ТРЕЋИ

ГОДИШЊИ ФОНД: 72 ЧАСА

НЕДЕЉНИ ФОНД: 2 ЧАСА

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

КОРЕЛАЦИЈА: Српски језик, Свт око нас, Ликовна култура, Народна традиција

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ПРИРОДА ↔ ***ЧОВЕК*** ↔ ***ДРУШТВО*** ***МОЈ ЗАВИЧАЈ***	- зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији - уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља - уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова	*Облици рељефа у окружењу: низије, котлине и планине (подножје, стране, обронци, врх планине). *Облици појављивања воде у окружењу (река и њене притоке, бара, језеро...). *Животне заједнице (састав земљишта, влажност, утицај светлости и топлоте, биљни и животињски свет) и међусобни утицаји у животној заједници. *Копнене животне заједнице (шуме и травнате области). *Култивисане животне заједнице: обрадиво земљиште (воћњаци, повртњаци, њиве...) и паркови. *Карактеристични биљни и животињски свет копнених животних заједница. *Ланац исхране. *Значај и заштита рељефа (земљишта и копнених животних заједница). *Водене животне заједнице (баре, језера, реке...). *Карактеристични биљни и животињски свет водених животних заједница. Ланац исхране. *Значај и заштита вода и водених животних заједница.	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Сакупљање** - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини** - пројекта - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	завичај, - рељеф , удубљење, узвишење, равница, стране, врх, подножје, низија, котлина, долина - воде - текуће и стајаће река, бара, језеро, море, извор, обала, притока, речни ток, корито, ушће, поплава животне заједнице - план насеља, легенда, размера, објекти на плану, планирање - географска карта, картографске боје, картографски знакови, оријентација на географској карти и плану - оријентација, стране света, стојиште, видик, видикова линија, хоризонт, полазиште, одредиште, компас

НЕЖИВА ПРИРОДА	- зна сложенија својства воде и ваздуха:агрегатно стање и кретање	*Разлике и сличности воде и других течности (провидност, густина, вода и течност као растварачи). *Понашање тела (материјала) у води и различитим течностима (плива - тоне, раствара се - не раствара се; зависност брзине растварања од: уситњености материјала, температуре и мешања). *Промене при загревању и хлађењу течности (промена температуре, испаравање - брже, спорије, замрзавање...). *Основне карактеристике течности (променљивост облика, простор који заузима - запремина, слободна површина, услови тока...). *Ваздух притиска и покреће. Променљивост облика и запремине. *Промене које настају при загревању и хлаёењу ваздуха (промена температуре, запремине, струјање ваздуха...). *Чврсто, течно, гасовито - разлике и сличности (облик, запремина, понашање при механичким и топлотним утицајима). *Промене материјала и објеката: повратне (испаравање, кондензовање, еластичност) и неповратне (сагоревање, рђање).	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Сакупљање** - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини** - пројекта - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	- материја, агрегатно стање (чврсто, течно, гасовито), особине материје - течности, вода, облик, слободна површина течности - провидност, густина, раствори, растварачи - течности, вода, раствор, растварач - густина течности, плива, тоне - течност, испаравање, хлађење, замрзавање - смеша гасова, ваздух, ваздушни притисак, запремина ваздуха - загревање, хлађење, ветар - материје, вода, ваздух, запремина, загревање, хлађење
ВЕЗА ЖИВЕ И НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ	- разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима - зна да су различита својства земљишта последица различитог састава - зна основна својства воде и ваздуха - разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи - разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи - разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту - разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници	*Својства земљишта и њихов значај за живи свет. *Својства воде и ваздуха која су значајна за живи свет и људску делатност (утицај воде и ваздуха на земљиште, биљни и животињски свет, снага воде и ветра...). *Кружење воде у природи. *Временске прилике и њихов значај за живот у окружењу. *Различити звуци у природи као последица кретања. *Повезаност животних заједница и улога човека у очувању природне равнотеже.	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи	- земљиште, плодност земљишта, влажност, растреситост, хумус - боја земљишта - услови живота, вода, снага воде, ветар, снага ветра, загађење воде и ваздуха, суша, поплаве - испаравање воде, кружење воде у природи, временске прилике, кондензација, облаци - временске појаве, падавине, време, ветрови, метеорологија - звуци у природи, фијук ветра, грмљавина, жубор воде - услови живота, вода, ваздух, ветар, звуци у природи - услови живота, станиште, животне заједнице, ланац исхране - услови живота на ливади, ливада и пашњак, ланци исхране, ливадске биљке и животиње, лековите биљке - њива, воћњак, виноград, повртњак, коровске биљке, пестициди - парк, украсно биље, цвеће,

			које изводи сам ученик; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Сакупљање** - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини** - пројекта - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	дрвеће, одмор, рекреација - услови живота у бари и језеру, ланци исхране, барске и језерске биљке и животиње - рељеф, земљиште, ерозија, заштита - заштита река, бара и језера, ретке и угрожене речне, барске и језерске биљке и животиње, пречишћавање отпадних вода
КРЕТАЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	- зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела - зна јединице за мерење времена-дан, недеља, месец, година, деценија, век - зна помоћу чега се људи оријентишу у простору:лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти	*Различити облици кретања и њихове основне карактеристике (кретање по правој линији, кружно кретање, кретање тела на опрузи, клатна, таласање...; уочавање узрока настанка неких кретања и периодичног понављања). *Кретање производи звук (треперење затегнуте жице, гумице, затегнуте коже...). *Када и како тела падају, клизају се и котрљају наниже. *Оријентација према Сунцу и одређивање главних страна света. *Оријентација помоћу плана насеља. *Оријентација на географској карти Републике Србије (уочавање облика рељефа, вода, насеља, саобраћајнице, границе... завичај на карти Србије). *Временске одреднице (датум, година, деценија, век - ближа и даља прошлост).	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Активности у оквиру мини** - **пројекта** - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	- кретање, праволинијско кретање, криволинијско кретање, кружно, таласно, путања тела - падање, клизање, котрљање, сила Земљине теже - звук, звучни извор, звучни таласи, треперење - временске одреднице, датум, календар, временска лента - путања, врсте кретања, звук, прошлост, садашњост, будућност, деценија, век
НАШЕ НАСЛЕЂЕ	- зна шта су историјски извори и именује их - зна основне информације о начину живота људи у прошлости - зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости	*Како откривамо прошлост (сведоци ближе и даље прошлости). *Трагови прошлости: материјални, писани, усмени и обичајни. *Чувамо и негујемо остатке прошлости. *Одређивање ближе и даље прошлости (живот у породици, школи, насељу, завичају). *Мој завичај и његова прошлост - културна и	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања	- прошлост, преци, потомци, материјални и писани извори, музеј - породица некад, насеље у прошлости, одевање, обичаји, игра наших предака - народна књижевност, предања, Свети Сава, Марко Краљевић - знаменити људи, Вук Караџић, Јован Јовановић Змај, Десанка Максимовић, Никола Тесла, Милутин Миланковић,

		историјска (начин живота, производња и размена добара, занимања, одевање, исхрана, традиционалне светковине, игре, забаве...). *Ликови из наших народних песама, приповедака и бајки - повезаност догађаја из прошлости са местом и временом догађања. *Знаменити људи нашег краја (просветитељи, песници, писци, сликари, научници...).	промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини** - **пројекта** - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	Исидора Секулић, Милена Павловић Барили - трагови прошлости, предак, потомак, знамените личности
МАТЕРИЈАЛИ И ЊИХОВА УПОТРЕБА	- зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу - зна основна својства материјала:тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност - разликује повратне и неповратне промене материјала - разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису - зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређује њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу - примењује знања о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу - зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу	*Специфичне промене материјала под топлотним и механичким утицајима (метал, пластелин, вода, пластика различите тврдоће, дрво, восак, алкохол, крзно...). *Електрична проводљивост воде, водених раствора и ваздуха (провера помоћу струјног кола са батеријом и малом сијалицом). *Ваздух - топлотни изолатор. *Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и особине које тада испољавају). *Својства материјала одреёују њихову употребу.	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Експериментисање** - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини** - **пројекта** - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	- природни материјали, вештачки (прерађени) материјали - повратне и неповратне промене, механичке промене, особине материјала - електрична проводљивост, проводници и изолатори - топлотни изолатор - магнет, магнетизам, полови магнета - својства материјала - рециклажа
ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ	- зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова - зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама - зна које људске делатности постоје и њихову улогу - разликује повољно и неповољно деловање човека	*Становништво нашег краја (сличности, разлике, суживот). *Дечија права, правила група (познавање, уважавање и живљење у складу са њима). *Производне и непроизводне делатности људи и њихова међузависност. *Село и град, њихова повезаност, зависност и	**- Посматрање** са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика); - **Описивање** - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - **Процењивање** - самостално одмеравање; - **Груписање** - уочавање сличности и различитости ради	- становништво, народ, национална мањина, обичаји, ношња - права, обавезе, равноправност, Конвенција о правима детета - занимање, производ, услуга, производна делатност, непроизводна делатност -село, град, делатност,

	по очување природе	меёуусловљеност. *Саобраћајнице у окружењу (понашање на саобраћајницама: прелазак преко улице -пута, кретање дуж пута, истрчавање на коловоз, коришћење јавног превоза, вожња бициклом, игра поред саобраћајница; именовање и препознавање на географској карти). * Међусобни утицаји човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот.	класификовања; - **Праћење** - континуирано посматрање ради запажања промена; - **Бележење** - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - **Практиковање** - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - **Истраживање** - испитивање својстава и особина, веза и узрочно - последичних односа; - **Стварање** - креативна продукција; - **Активности у оквиру мини - пројекта** - осмишљавање, реализација и презентација; - **Играње** - дидактичке, едукативне и спонтане игре.	занимање - саобраћај, саобраћајница, саобраћајно правило, саобраћајац - окружење, загађење природе, повећана потрошња, отпад

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

МЕТОДЕ РАДА	ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ
парципативне, кооперативне, интерактивне, амбијенталне и решавање проблем-ситуација вербална, текстуална , демонстрациона, илустративна , метода практичних радова, радионице, рад у пару/групи, дебата, усмена и писана провера знања	природни материјал, зидне слике, цртежи, шеме, штампани и писани материјал, ТВ емисије

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА: Праћење и вредновање треба обављати континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима.Обавеза учитеља је да организовањем наставе - учења, утиче мотивационо и подстицајно на развој способности ученика - уз максимално коришћење диференцираних захтева и интересантних начина рада - у циљу поштовања права на различитост, како у нивоу предзнања ученика, тако и динамике развоја њихових потенцијалних способности. У процесу праћења остваривања постављених исхода, као и постизању постављених стандарда, пожељно је што мање користити класичне писмене провере знања - контролне и писмене вежбе. Поред мотивационог значаја, оцена би требало да представља и одраз квалитета испуњености постављених стандарда (знања, умења, ставова и вредности) у оквиру предмета.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
Остале компетенције овог наставног предмета су:
- развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и доградивања;
- развијање еколошке свести.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ интегрисаног наставног предмета Природа и друштво су:
- развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука;
- развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу - завичају;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- стицање елементарне научне писмености, њена функционална применљивост и развој процеса учења;
- оспособљавање за сналажење у простору и времену;
- разумевање и уважавање сличности и разлика међу појединцима и групама;
- коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у непосредном окружењу;
- развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслеђу.

СТАНДАРДИ за наставни предмет ПРИРОДА И ДРУШТВО

РЕДНИ БРОЈ:	**НАСТАВНА ТЕМА СА ОБРАЗОВНИМ СТАНДАРДИМА:**		
1.	***МОЈ ЗАВИЧАЈ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.1.	зна основне облике рељефа и површинских вода
		1ПД.1.6.2.	зна основне типове насеља и њихове карактеристике
		1ПД.1.6.3.	зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.6.1.	препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини
		1ПД.2.6.2.	зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији
		1ПД.2.6.3.	разуме повезаност природно-географских фактора - рељефа, вода, климе и делатности људи
	НАПРЕДНИ НОВО	**-**	
2.	***КРЕТАЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.4.2.	зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти
		1ПД.1.4.3.	уме да одреди стране света помоћу Сунца
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.4.1.	зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела
		1ПД.2.4.3.	уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.4.1.	уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова
3.	***ВЕЗА ЖИВЕ И НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.1.6.	разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима
		1ПД.1.2.3.	разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.1.1.	разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима
		1ПД.2.1.5.	разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту
		1ПД.2.1.6.	разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници
		1ПД.2.2.3.	зна основне мере заштите живе **и** неживе природе као природних ресурса
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.1.1.	разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима

4.	***НАШЕ НАСЛЕЂЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.3.	зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.6.5.	уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад
	НАПРЕДНИ НОВО	-	
5.	***ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.5.3.	зна које људске делатности постоје и њихову улогу
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.5.1.	зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова
		1ПД.2.5.2.	зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама
		1ПД.2.5.3.	разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.5.1.	разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима
		1ПД.3.5.2.	разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују
6.	***МАТЕРИЈАЛИ И ЊИХОВА УПОТРЕБА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
		1ПД.1.3.4.	зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност
		1ПД.1.3.5.	зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу
		1ПД.1.3.6.	зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.3.5.	разликује повратне и неповратне промене материјала
		1ПД.2.3.6.	разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјалм
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.3.1.	разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи
7.	***НЕЖИВА ПРИРОДА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.3.1.	зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.3.1.	разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи

СТАНДАРДИ за наставни предмет ПРИРОДА И ДРУШТВО – 3. разред

шк. 2017/2018. год.

РЕДНИ БРОЈ:	НАСТАВНА ТЕМА СА ОБРАЗОВНИМ СТАНДАРДИМА:		
1.	***МОЈ ЗАВИЧАЈ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.1.	зна основне облике рељефа и површинских вода
		1ПД.1.6.2.	зна основне типове насеља и њихове карактеристике
		1ПД.1.6.3.	зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.6.1.	препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини
		1ПД.2.6.2.	зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији
		1ПД.2.6.3.	разуме повезаност природно-географских фактора - рељефа, вода, климе и делатности људи
	НАПРЕДНИ НОВО	**-**	
2.	***КРЕТАЊЕ У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.4.2.	зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти
		1ПД.1.4.3.	уме да одреди стране света помоћу Сунца
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.4.1.	зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела
		1ПД.2.4.3.	уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.4.1.	уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова
3.	***ВЕЗА ЖИВЕ И НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.1.6.	разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима
		1ПД.1.2.3.	разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.1.1.	разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима
		1ПД.2.1.5.	разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту
		1ПД.2.1.6.	разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници
		1ПД.2.2.3.	зна основне мере заштите живе **и** неживе природе као природних ресурса
		1ПД.2.2.4.	зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.1.1.	разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима
4.	***НАШЕ НАСЛЕЂЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.3.	зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.6.5.	уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад
	НАПРЕДНИ НОВО	-	

5.	***ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.5.3.	зна које људске делатности постоје и њихову улогу
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.5.1.	зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова
		1ПД.2.5.2.	зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама
		1ПД.2.5.3.	разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.5.1.	разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима
		1ПД.3.5.2.	разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују
6.	***МАТЕРИЈАЛИ И ЊИХОВА УПОТРЕБА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
		1ПД.1.3.4.	зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност
		1ПД.1.3.5.	зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу
		1ПД.1.3.6.	зна промене материјала које настају због промене температуре. Услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.3.5.	разликује повратне и неповратне промене материјала
		1ПД.2.3.6.	разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјалм
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.3.1.	разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи
7.	***НЕЖИВА ПРИРОДА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.3.1.	зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање
	НАПРЕДНИ НОВО	1ПД.3.3.1.	разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи

ПРЕДМЕТ: ***ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ***
РАЗРЕД: ТРЕЋИ
ГОДИШЊИ ФОНД: 108 ЧАСОВА
НЕДЕЉНИ ФОНД: 3 ЧАСА
ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

КОРЕЛАЦИЈА: Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Слободне активности

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
АТЛЕТИКА	- трчање на 40 метара, на различите начине по деоницама од 10 метара; - прекорачна техника скока увис, - згрчна техника скока удаљ	- **трчање** (високи и ниски старт) **- скокови**: поновити вежбе скакања и прескакања (у дубину, преко препрека, кратке и дуге вијаче) и комбиновати са вежбама трчања. **- скок увис:** прекорачном техником, - **скок удаљ:** згрчном техником. - **бацања (**бацање лоптице у циљ: поновити из претходног разреда; бацање левом и десном руком)	1. Повезивање наставних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада; 2.Кроз развијање физичких способности и стицање мноштва разноврсних знања и умења, ученици се оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу. 3. Програмски задаци остварују се,осим на редовним часовима, и кроз ванчасовне и ваншколске организационе облике рада, као што су излет, крос, курсни облици, слободне активности, такмичења, корективно - педагошки рад, дани спорта, приредбе и јавни наступи. 4. Диференциран приступ-наставник сваког ученика усмерава на оне програмске садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада који одговарају његовим индивидуалним интересовањима и могућностима. 5. Активно и свесно учешћа ученика у наставним и другим облицима рада, те стицање одређених теоријских знања, која омогућавају ученику да схвати законитости процеса на којима се заснива физичко вежбање. Теоријско образовање је усклађено са нивоом интелектуалне зрелости и знањима које су ученици стекли у другим	- високи и ниски старт, - одраз, одразна нога, доскок - замах,
ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ	- обавезни састав на тлу, ниској греди и вратилу; - паралелни разбој: њих у потпору, саскок; - прескок: после неколико корака залета, суножног одскока са даске, уз помоћ два ученика (за напредније без помоћи) вертикално усмерен скок, доскок на повишену површину, опружањем тела, одскок и саскок на струњачу	**Вежбе на тлу** (за ученике и ученице) - поваљка на леђима - колут назад на косој површини; колут назад из чучња или седа (са и без претклона) до упора; - став на лопатицама - свећа; мала вага; припрема за став о шакама; - предвежбе за премет странце. **Прескок** (за ученике и ученице) - припрема за прескок козлића; **Вратило** (за ученике и ученице) - узмак корацима уз косу површину до упора стражњег, премах одножно до упора јашућег, спуст уназад до виса завесом о потколено, провлаком до виса узнетог и кроз вис стражњи саскок. **Клупа, ниска греда** (за ученице) **-** поновити вежбу из претходног разреда и додати наскок; саскок пруженим телом. **Паралелни разбој до висине груди** (за ученике): наскок у упор помицање напред разноручно, суручно, саскок; наскок, њих у потпору, саскок у зањиху; на почетку разбоја, наскок у упор, њих у упору, саскок у зањиху (за напредније ученике). **Дохватни кругови** (ученици): суножним одразом вис узнето, спуст напред до суножног става.	- струњача, - колут напред, назад, - свећа - став на лопатицама, - мала вага, - став о шакама, - претклон, - узмак, премах, - вис узнети, - вис стражњи, - наскок, саскок, окрет, - разноручно, суручно, њих, - вис узнето - суножни став
РИТМИЧКЕ ВЕЖБЕ И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ	- обавезни састав са лоптом	Еластично и меко ходање и трчање. Естетско обликовање тела: - вежбе за обликовање трупа (претклон, заклон, отклон); **Окрети** (истоимени на обе ноге, за 90° и 180°) са покретима руку; **Скокови**: маказице и мачји скок; **Вијача:** галоп и повезати са елементима из	- меко ходање и трчање, - претклон, заклон, отклон - окрет, - маказице, мачји скок,

		претходног разреда. **Лопта:** бацања и котрљања. Повезати у ритмички састав са лоптом до 16 3/4 тактова. **Плесови**: Савила се бела лоза винова. Једно коло према избору.	наставним предметима. За обраду појединих тема не предвиђају се посебни часови, већ се користе разне могућности да се у току вежбања ученицима пружају потребне информације у вези са конкретним задатком. 6. Ученицима, који услед ослабљеног здравља, смањених физичких или функционалних способности, лошег држања тела и телесних деформитета не могу да прате обавезни програм, обезбеђен је коректив но - педагошки рад, који се реализује у сарадњи са одговарајућом здравственом установом. 7. Програмски садржаји односе се на оне вежбе и моторичке активности које чине основ за стицање трајних навика за вежбање и за које школа има највише услова да их реализује (природни облици кретања, вежбе обликовања, атлетика, вежбе на тлу и справама, ритмичка гимнастика, игре). Како су за остваривање постављеног циља погодне и оне моторне активности које нису обухваћене обавезним програмом, предвиёају се курсни облици наставе. То су скијање, пливање, клизање, веслање, као и оне активности за које је заинтересована средина у којој школа живи и ради. 8. Ради остваривања постављених програмских задатака, одређеним законским регулативима, прецизира се обавеза школе да обезбеди све просторне и материјалне услове рада за успешно остваривање врло сложених друштвених интереса у школском физичком васпитању.	- галоп, - ритам, такт, - кореографија
ОСНОВИ ТИМСКИХ ИГАРА	- основни ставови у месту и кретању; - држање лопте у рукомету и кошарци, додавање у пару, вођење у месту; - одбојка: из основног става у обручу: подбацивање лопте изнад главе, одбијање прстима, хватање, подбацивање, (поновити, 6 - 8 пута узастопно, наизменичне висине - ниско - високо).	Основни ставови у месту и кретању - напред, назад, лево десно, цик - цак, са положајем руку карактеристичним за поједине спортске игре; окретање око једне ноге (пивотирање). **Рукомет:** држање лопте; додавање и хватање у пару једном руком у месту; шутирање из места; вођење лопте у месту и кретању; игра са коришћењем научених елемената 3:3. **Кошарка:** подизање лопте са пода, са две руке, горњим хватањем и заузимање радног положаја тела; исто, после неколико трчећих корака према лопти; прехватање лопте из руке у руку, после кружења лопте око кукова; бацити лопту увис и после одбијања од тла, ухватити лопту са две руке и заузети основни став (паралелни, дијагонални); у пару, потискивати лопту са две руке, у висини груди, наизменичним опружањем и савијањем руку; додавање и хватање са две руке, са краћег одстојања, у месту и после кретања према лопти и заустављања у основни став; додавање у тројкама, лицем према кошу, с лева на десно и обрнуто, преко средњег вежбача; пивотирање са лоптом; вођење лопте у месту и кретању са заустављањем и пивотирањем; шутирање из места, са и без коришћења табле, после вођења лопте у кретању и заустављања. Игра 3:3 уз коришћење научених елемената. **Одбојка:** основни став у месту, са положајем руку за одбијање, изнад главе и подлактицама; у кретању (напред, назад, бочно) и са заустављањем; у месту: ученик подбаци себи лопту (пластичну) изнад главе, заузме основи став и прими лопту у "гнезду", без одбијања; иста вежба, али после 2 - 3 корака; иста вежба са одбијањем изнад главе; у пару: основни став, ученик себи подбаци лопту и одбија напред партнеру, овај ухвати лопту и изведе исту вежбу; иста вежба, са одбијањем подлактицама; исте вежбе изводити преко ластиша; један ученик подбаци лопту високо увис, и после одбијања лопте од тла, други ученик је одбије изнад главе (подвлачењем испод лопте); доњи чеони сервис; игра 1:1 и 2:2, почети подбацивањем или сервирањем, са различитим задацима у игри.	- став, - држање, - додавање, - хватање, напад, - одбрана, - вођење, - добацивање, додавање, - шутирање, - тим, - двокорак, - сервирање
ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	- правилно држање тела, - лична хигијена и хигијена здравља, - правилна исхрана, ритам рада и одмора	- твоја физичка форма - лична хигијена и хигијена здравља - правилна исхрана - правилан ритам рада и одмора - прва помоћ	- реализују се у току наставне школске године са четири часа (два у првом полугодишту и два у другом полугодишту) и на сваком практичном часу	- здравље, - лична хигијена, - исхрана, - ритам рада

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

МЕТОДЕ РАДА:	ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ
вербална, демонстрациона, метода практичног вежбања, метода обучавања , метода увежбавања, метода процеравања, аналитичка метода, имитација, илустрација и драматизација, полигон, комбинована метода, ситуациона метода	лопте, вијаче, струњаче, рипстол. разбој, вратило, кругови, шведски сандук, чуњеви, конопац, обручи, медицинке, лоптице, шведска клупа, мала греда, козлић, одскочна даска

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине. У трећем разреду оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања планираних исхода и остваривању минималних образовних захтева.

1. Стање моторичких способности - праћење и вредновање моторичких способности у прва два разреда врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем физичких активности -координација, гипкост, равнотежа и експлозивна снага.
2. Стање здравља и хигијенских навика - прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене и усвојености и примени знања из области здравља.
3. Достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика - спроводи се на основу минималних програмских захтева, који је утврђен на крају навођења програмских садржаја.
4. Однос према раду- вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, такмичењима и ваншколским активностима.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ наставе Физичког васпитања у 3. разреду су:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- стицање моторичких способности;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно - образовног подручја;
- формирање морално - волњних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ наставе Физичког васпитања у 3. разреду су:

- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- развијање координације, гипкости, равнотеже и експлозивне снаге;
- стицање моторичких умења у свим природним (филогенетским) облицима кретања у различитим условима: елементарним играма, ритмици, плесним вежбама и вежбама на тлу; упознавање са кретним могућностима и ограничењима сопственог тела;
- стварање претпоставки за правилно држање тела, јачање здравља и развијање хигијенских навика;
- формирање и овладавање елементарним облицима кретања -"моторичко описмењавање";
- стварање услова за социјално прилагоёавање ученика на колективан живот и рад.

Предмет : **Ликовна култура**

Разред: **Трећи**

Недељни фонд: 2 часа **Годишњи фонд**: 72 часа

Циљ предмета: Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета

Задаци:

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увоёење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу;
- развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика

Оперативни задаци:

- ликовно изражавање ученика у функцији развијања мишљења и визуелног ликовног естетског сензибилитета за медијуме, уз коришћење разних материјала за компоновање, покрет у композицији, орнаментику, простор, одабирање случајно добијених ликовних односа по личном избору, плакат и ликовне поруке као могућност споразумевања;
- увоёење ученика у различите могућности комуникација;
- стварање услова за развијање свести о потреби чувања човекове природне и културне околине, те активног учествовања у квалитетном естетском и просторном уреёењу животне околине.

Корелација: српски језик, грађанско васпитање, природа и друштво, чувари природе, музичка култура

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Коришћење разних материјала за компоновање медијуми и проширени медијуми	- Вешто користи различите материјале за компоновање, дораду и преобликовање започетих облика -Мотивисан је да кроз дораду искаже своју креативност и иновативност	Дорада и преобликовање започетих облика.	Када се говори о доради нечег започетог, увек се поставља питање ко га је започео, зашто је нешто започето и на који начин је нешто започето као линија, као површина, као облик. Ослонце можемо пронаћи и у психологији, полазећи од Роршахових мрља, у којим свако од нас може, зависно од свог тренутног афективног стања, а у складу са личним искуством, уобразиљом и маштом, да препозна неки облик. Често се дешава да су такви облици недоречени и да их само ми као појединци препознајемо као такве, па себи можемо да дајемо право да их доградимо у смислу комуникације са својим социо-културним миљеом. То може да има карактер комуникације, али у сваком случају препознајемо афективни исказ сваког појединца који нам саопштава ту врсту поруке. У процесу учења треба водити рачуна да се доградња уради увек у неком другом материјалу, како би посматрач имао увид у стварање личних кодова. Овакви задаци могу да се решавају у већ традиционалним техникама, које у складу са конвенцијама зовемо медијумима, али исто тако можемо да примењујемо и друге савремене материјале па ћемо то назвати проширеним медијумима. У процесу стварања услова од стране водитеља наставног процеса, постоји слобода започињања неког облика у техникама које се често примењују у школи а које су доступне ученицима, њиховим родитељима и наставницима.	медијуми - проширени медијуми.
Композиција и покрет у композицији Композиција линија, боја, облика, светлина и сенки	-Уочава композиције линија, боја, облика, светлина и сенки у непосредном окружењу - Схвата појам композиције и ликовно - визуелно је дочарава	Композиција линија, композиција боја, композиција облика, композиција светлина и сенки, композиција разних материјала у складу	Полазећи од објашњавања основног појма композиције, улазимо и у подпојам *покрет у композицији*, што на том узрасту собом носи и читав низ сложенијих питања, која су започета у другом разреду, а везана су за кретање облика у простору. Када се узме у обзир физичко кретање у непосредном окружењу, пре свега мислимо на природу, кретање лишћа на дрвећу, грана, али исто тако и кретање људи у простору, са свим средствима које људи користе за	композиција

	-Уочава и ликвно представља покрет у композицији -Мотивисан је да кроз рад искаже своју креативност	са проширеним медијумима	кретање, ученике уводимо у процесе опажања кретања, самим тим и разумевања условљености кретања и да то све може да чини неку композицију по личном избору. Треба дати ученицима прилику да начине тај избор. Дакле, све може да буде композиција. Уколико бисмо применили неке технике, на пример, Дирерово прозорче, а и сами смо у прилици да посведочимо искуствено да прозорско окно, као оквир, одреёује сегменте посматране природе као ликовни призор, насловићемо то као композиција. Уједно, биће то прилика да упознајемо ученике у оној сфери када имамо право да их научимо да постоје различити материјали за цртање, сликање, вајање, али и проширене медијуме. Када смо поменули цртање и цртачке технике, корисно је научити децу да постоје разни цртачки материјали и да су најбољи оловке са меким графитним улошком, са ознаком Б, природни угљен, али исто тако суви и воштани пастел. Пастел може да буде и у сфери сликарских техника, зависно од начина коришћења материјала. У школи се најчешће користи темпера као сликарска техника, али се ради и акварел. Неће сметати, меёутим, ако говорећи о неком уметничком делу, кажемо ученицима и нешто о карактеристикама уљаног сликарства или неког другог начина сликања. Говорећи о техникама, сматра се да децу треба да научимо	
Орнаментика Линеарна, површинска, тродимензионална орнаментика	Уочава и препознаје орнамент у неппосредном окружењу -Сачињавају сами свој орнамент – попуњавају, украшавају празан простор	Линеарна орнаментика, површинска орнаментика, тродимензионална орнаментика	Објашњавање појма орнамент може почети разговором да би га ученици препознали у непосредном окружењу. Уколико то не успе, може се показати нека репродукција везана за уметничко и етнографско наслеёе из непосредног социо-културног миљеа. Из тога ће произаћи и увиёање да су људи имали потребу од праисторије до данас, да попуњавају и украшавају, условно говорећи, неке празне просторе, који су у коначном исходу означени као орнамент. Остаје питање како ће ученици сами сачинити свој орнамент. Неповољно је да прецртавају орнаменте, али могу сами изградити неку орнаменталну форму, коју ће постављати у односу на раван, према неком само њима знаном ритму. Не треба пропустити прилику да се ритам појављује и у виду	орнамент

			розете, и у виду фриза. Орнаменталне форме могу да се раде у свим техникама.	
Простор (повезивање разних облика у целину) Субјективно осећање простора, илузија простора, линије, површине...	Успешно повезује облике, линије,боје у простору у целину -Приказује субјективно осећање простора - Изражава своју креативност	Аутоматски начин цртања, субјективно осећање простора, илузија простора, линије, површине, облици и боје у простору, шаљиви простор...	. У овој целини се у великој мери можемо ослонити на емотивно-афективне садржаје, мада не треба запоставити садржаје који нам се нуде путем техничке слике (илузија простора - телевизијски и компјутерски монитор, видео бим и сл.). У савременом окружењу техничка слика је не само присутна, него и агресивна, а илузија простора која се нуди врло често, после дужег гледања у монитор, може и штетно да утиче на ментални развој ученика. Стога је више него неопходно скретати пажњу ученицима на време које проводе испред екрана, уз критички осврт на све визуелне информације које се нуде путем техничке слике. Због тога је од изузетног значаја да стање ученикове афективности буде забележено и предвиёеним ликовним техникама, као питање мере суштинске вредности и стварања услова за виши ниво креативности. Препорука је да се начини рада уметника модерне уметности користе као ослонци за акционо стварање.	простор, илузија простора...
Одабирање случајно добијених ликовних односа по личном избору ученика Слика случај, машта	- Опажа и издваја детаље свог рада -Повезује издвојене детаље у нову целину изражавајући при томе своју креативност и машту	Слика случај (извоёење емотивно-афективних садржаја према узрасту ученика).	У овој целини се и дубље и шире могу развијати емотивно-афективни садржаји из претходне програмске целине. У свим ликовним техникама могу се стварати шире ликовне целине, које наизглед немају неког посебног значаја, поготово не миметичких садржаја, да би се сваки ученик определио за неки детаљ ког ће изместити из целине (сечењем, цепањем), да би се тако, у складу са његовим критеријума, извршио избор неког новог ликовног рада. Сам чин одабирања може да има карактер стварања	машта.
Плакат, билборд, реклама Визуелне информације, поруке, препоруке	-Уочава и схвата значај и сврху виуелних порука (плаката, билборда, реклама) -Налази идејно решење за преношење визуелних информација из окружења у складу са узрасним	Визуелне информације, поруке, препоруке...	Наше шире окружење испуњено је информацијама које се упућују путем плаката, у последње време билбордима, а посебно рекламама које не заобилазе ни децу, иако су упућене одраслима. Такве рекламе су и визуелне комуникације, врло агресивне, па се поставља питање и критичког односа према њима, јер су засноване на профиту и маркетингу појединих фирми које су заинтересоване за комуникацију са потрошачима. За ученике је врло сложено такво иконичко тумачење билбордова, али исто тако је сложена уопштена	визуелна порука.

	могућностима		комуникација путем плаката. Из свих тих разлога, ученици треба да доёу до једног нивоа информација образовног карактера, али не сме да се пропусти прилика да они и сами покушају комуникацију путем ликовних решења у виду плаката. Таква решења, после једне озбиљне припреме у дијалогу са ученицима, могу да буду остварена у свим предвиёеним ликовним техникама, а у складу са узрасним могућностима ученика.	
Ликовне поруке као могућност споразумевања Препознавање карактеристика инсеката, животиња, професија код људи	-Повезују знања из разних области Уочава карактеристике инсеката, животиња, професија.. . -Симболично, у некој од ликовних техника, изражавају уочене карактеристике -Шаљу ликовну поруку	Препознавање карактеристика инсеката, животиња, професија код људи...	Из претходних целина програма произилази захтев за развијање визуелног комуницирања у смислу стварања кодова, али и развијање критеријума у декодирању понуёених визуелних порука. Повезујући знања из разних области, може да се разговара са ученицима о препознавању карактеристика инсеката, животиња, као и професија људи у одговарајућем социо-културном миљеу. Ученици сами, на примеру, могу да кажу да су и, мимо школе, научили како могу препознати поштара, лекара, милиционера или можда неко друго лице зависно од униформе коју носи, или предмета којим се баве. Зато ће бити значајно да у некој од расположивих ликовних техника, симболично изразе професију или карактеристику неке животиње, односно инсекта, да би на основу тих карактеристика сви они који гледају одреёени цртеж или слику, могли препознати поруку коју им шаље неки појединац	визуелно споразумевање.
Ликовна дела и споменици културе; дела савремених медијума	Препознају дела и споменике културе у складу са захтевима програма и узрасним могућностима	Избор дела и споменика културе у складу са захтевима целина програма и узрасним могућностима ученика.	Уз сваку од целина програма, у свим разредима основне школе, потребно је показати неко од уметничких дела или споменика културе. Важно је нагласити да не морају увек да буду уметничка дела, него и предмети етно-културе која се односе на средину у којој ученици живе. Повезивањем са искуствима из других области, а са идејом да се гради искуство на искуство, сматра се да ће и ова област допринети укупном ваљаном развоју ученикове личности.	

Праћење и вредновање наставе и учења
-Посматрање -Разговор -Подстицање -Продукти рада ученика -Анализа и процена радова

Општа предметна компентеција	Специфичне предметне компентеције
Ученик развија креативан, радознао и истраживачки дух кроз упознавање и коришћење различитих уметничких медија и техника. Способан је и мотивисан да користи своје искуство, да експериментише и развија идеје кроз самосталан рад и рад у групи. Ученик развија машту и апстрактан начин размишљања који успешно примењује у различитим животним ситуацијама које захтевају креативна решења. Уочава специфичности различитих уметничких дисциплина (визуелне, драмске, музичке...) али уочава и њихове заједничке принципе и сличности. Ученик познаје и разуме вредност сопствене културе и културе других народа повезујући знања из различитих области или предмета. Знања и искуства стечена кроз предмет Ликовна култура (истрајност, упорност, стрпљивост) примењује у друштвеном животу и у даљем стручном усавршавању и професионалном развоју. **Основни ниво** На основном нивоу ученик има следеће компетенције: Изражава своја осећања и идеје користећи основне технике визуелних уметности. Уме да пронађе изворе и информације потребне за креативан рад.	Ученик кроз предмет Ликовна култура развија стваралачке способности, индивидуалну креативност и естетску осетљивост. **Основни ниво** Ученик истражује и примењује знања о основним материјалима, медијима, техникама и ликовним елементима која се користе у визуелним уметностима. Ученик познаје најважнија уметничка дела из културног наслеђа свог и других народа, развија свест о културним вредностима и схвата важност њиховог очувања. **Средњи ниво** Ученик проналази и развија своје идеје истражујући природно и вештачко окружење, свет маште и осећања (посматрајући, анализирајући и сакупљајући потребне информације) за стваралачки рад. Ученик препознаје улогу и вредност визуелне уметности као саставног дела свакодневног живота, нарочито као средства комуникације. **Напредни ниво** Ученик проучавајући уметничка дела истражује и анализира методе, технике, садржаје и подстицајно их примењује у свом стваралачком раду.

Учествује у школским и ваншколским активностима кроз стваралаштво у визуелним уметностима. Познаје вредност сопствене културе и културе других народа. **Средњи ниво** На средњем нивоу ученик има следеће компетенције: Развија своја осећања и идеје користећи различите медије визуелне уметности. Развија интересовања и самостално проналази потребне информације. Активно учествује у школским и ваншколским активностима. Разуме специфичности различитих уметничких дисциплина. Уочава повезаност знања из различитих области или предмета. Разуме вредност сопствене културе и културе других народа. **Напредни ниво** На напредном нивоу ученик има следеће компетенције: Развија и изражава своја осећања, идеје и ставове и адекватно користи различите медије визуелне уметности. Негује и развија своје склоности и интересовања за уметност. Самостално истражује изворе и информације потребне за креативан рад и решавање проблема. Осмишљава и учествује у тимским активностима које доприносе развоју и побољшању друштвене заједнице. Разуме специфичности као и сличности различитих уметничких дисциплина. Повезује знања из различитих области или предмета и примењује их у различитим животним ситуацијама. Свестан је вредности сопствене културе и културе других народа. Разуме универзални језик уметности.	Способан је да изрази став о свом раду и радовима других уочавајући различита значења и идеје. Ученик праћењем културних догађаја постаје активна публика и/или учесник у јавном и културном животу заједнице и развија своје критичко мишљење.

Наставне методе	**Наставна средства**
- Усмено излагање -Разговор са ученицима -Демонстративна - Илустративна - практичан рад	-Оловка -Боје (темпере,воштане, дрвене,водене...) -Глина -Пластелин -Папир , -картон -Разни материјали - Туш, перо - Сопствени ликовни радови - Слике, фотографије репродукције - Видео запис,анимације

Предмет: ***МУЗИЧКА КУЛТУРА***

Разред: III

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета:
- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свога и других народа.

Корелација: Српски језик, Природа и друштво, Физичко васпитање, Ликовна култура, Слободне активности

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Извођење музике а) Певање	Ученици треба да: - певају песме по слуху и са нотног текста, - сазнају како се учи песма и помоћу нота, то јест да науче читање и писање нота и осталих музичких знакова помоћу којих ће сами доћи до мелодије.	- певање песама (учење по слуху и учење песме са нотног текста) различитог садржаја и расположења, традиционалне и уметничке музике које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика, - повезивање садржаја песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће (ученици и школа, годишња доба, празници и обичаји, завичај и домовина, природа и околина, животиње...), - певање и извођење музичких игара (игре уз покрет, дидактичке игре), - певање модела и наменских песама као звучна припрема за поставку музичке писмености	- певање песама по слуху и са нотног текста, игре са певањем, описмењавање ученика, - дечје песме, - игре са певањем, - усвајање музичког речника у вези са певањем/свирањем: п (пиано) за тихо певање/ свирање, мф (мецофорте) средње јако, полујако, ф (форте) за јако певање/свирање, - савлађивање тонске висине и солмизације у обиму це-ге, - усвајање музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина ноте, четвртина ноте, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4	- изражајно певање, - песма, строфа, рефрен, - динамички ступњеви (piano, mezzoforte, forte) - мелодија, - тон – звук, - солиста, - хор (дечји, мушки, женски)
б) Свирање	Ученици треба да: - свирају на дечјим музичким инструментима; - усвајају основе музичке писмености,	- свирање пратње за бројалице, песме, игре на ритмичким дечјим инструментима, - свирање једноставнијих песама на мелодијским инструментима Орфовог инструментарија, - на основу искуства у извођењу музике, препознати и свирати делове песама	- свирање и певање модела и наменских песама као звучна припрема за поставку музичке писмености, - извођење једноставнијих песама на мелодијским инструментима Орфовог инструментарија, - понављање краћег задатог мелодијског мотива (вежба памћења, развијање моторичности)	- нотни запис, - такт, - тактица, - знак за понављање, - лук, - линијски систем, линије, празнине, - виолински кључ, - место тона у лествици (це-ге), - начина обележавања четвртине, осмине, половине ноте и паузе
Слушање музике	Ученици треба да: - слушају вредна дела уметничке и народне музике; - опажају и уочавају све важније елементе слушане	- слушање вокално-инструменталних композиција за децу и кратких инструменталних композиција различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича	- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (људски гласови, музички инструменти), - навикавати ученике на	- композитор, - компоновање, - композиција, - диригент, - дириговање

	композиције, - сами објашњавају своја осећања и запажања после одслушане композиције, - развијају своју критичност, индивидуални однос према уметности	- слушање народних песама и игара, - у слушаним примерима препознати различите тонске боје (гласове и инструменте), различита темпа, динамичке разлике, различита расположења на основу изражајних елемената, као и композицију коју су слушали, а на основу карактеристичног одломка, - оспособљавати ученике да наведу примере присуства музике у свакодневном животу	пажљиво слушање музике, - упознавати музичка дела уметничког и народног стваралаштва	- народна и уметничка музика, - народни инструмент, - балет, - опера, - филмска музика
Стварање музике	- изводе дечје, народне и уметничке игре, - смишљају нови текст уз познате бројалице, - смишљају уметке унутар бројалице, - састављају бројалице где сваки учесник мора додати нову реч или стих, - састављају ритмичке целине по одређеном моделу (понови моје, додај своје), - стварају песме с текстом (наставник пева први део песме, одговара један од ученика)	- ритмичким и звучним ефектима креирати једноставне пратње за бројалице, песме, приче, стихове, музичке игре, користећи притом различите изворе звука (глас, тело, Орфов инструментаријум), - креирање покрета уз музику коју певају или слушају ученици, - смишљање музичких питања и одговора, ритмичка допуњаљка, мелодијска допуњаљка са потписаним текстом, мелодијска допуњаљка, - импровизовање дијалога на мелодијским инструментима Орфовог инструментарија	- стално подстицање ученика на што изражајније певање научених песмица, - измишљање малих ритмичких целина остварених спонтано изговореним или отпеваним групама гласова, - слободно импровизовани дијалози помоћу дечјих инструмената (деца бирају исте или различите инструменте), - импровизација дечје мелодије на властити или од стране учитеља предложен стих, - слободно измишљање покрета уз музику	- тактирање, маршираље, - дводелни и двочетвртински такт, - ритмичко извођење покрета уз музику, - импровизацију покрета уз музику, - прављење свирале

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У трећем разреду основног образовања и васпитања оцењивање је бројчано. Оно је у функцији праћења напредовања ученика. Да би се пратило напредовање ученика, важно је да наставник упозна музичке способности сваког ученика. Кроз наставу музичке културе поставља се захтев да се код ученика развија естетски доживљај, машта, вештине, навике и стваралачки импулс.

Сваком ученику треба омогућити најбољи могући развој у оквиру васпитно-образовног рада. Основни задатак наставника јесте да храбри и подстиче ученика. Оцењивање је саставни део процеса учења и наставе, а треба да подржи учење и допринесе његовој успешности. Оно захтева максимално реалне и објективне критеријуме у оцењивању сваког ученика појединачно. Процене о томе колико је који ученик лепо и музикално интерпретирао песму више су у домену естетског процењивања. Наставник разредне наставе треба да сагледа опште ангажовање и рад ученика и према томе да донесе адекватну и реалну оцену.

Целокупно градиво остварује се само у школи.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО –МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
бројалице, песме, музичке игре, слушање музике и свирање на Орфовим инструментима, цртежи, скице, записи, плакати, зидне слике, апликације, ЦД са песмама за певање и композицијама за слушање, рачунар,	извођење музике: певање (по слуху и на основу нотног записа) и свирањем на ритмичким инструментима и на блок флаути (свирање такта, ритма, мелодије, пауза), слушање музике; стварање музике; хорско и оркестарско музицирање: ученици смишљају нови текст уз познате бројалице, смишљају уметке унутар бројалице, састављају бројалице где сваки учесник мора додати нову реч или стих, састављају ритмичке целине по одређеном моделу (понови моје, додај своје), стварају песме с текстом (наставник пева први део песме, одговара један од ученика).

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученици треба да:
- певају песме по слуху;
- слушају вредна дела уметничке и народне музике;
- изводе дечје, народне и уметничке игре;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- усвајају основе музичке писмености.

Предмет : **Чувари природе**

Разред: **Трећи**

Недељни фонд: 1 часа **Годишњи фонд**: 36 часа

Циљеви и задаци
- разумевање појава везаних за непосредну животну средину;
- препознавање негативних појава у човековом односу према животној средини (квалитет воде, ваздуха, земљишта, хране, биљног и животињског света);
- уочавање узрочно-последичних веза у животној средини;
- уочавање узрочно-последичних веза у животној средини извођењем једноставних огледа;
- васпитавање ученика да чува и уређује простор у коме живи и учи;
- стицање навика одговорног понашања према животињама;
- развијање интересовања и способности за активно упознавање и чување животне средине;
- решавање једноставних проблем-ситуација - самостално и у тиму;
- развијање правилног става и критичког мишљења.

Корелација: српски језик, грађанско васпитање, природа и друштво, музичка култура

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
ЖИВОТНА СРЕДИНА	- знати појам животне средине и њене елементе - знати међусобну повезаност и условљеност елемената животне средине	- Повезивање основних елемената животне средине и њихов значај. - Утицај човека на животну средину (квалитет ваздуха, воде, земљишта...). - Правила понашања у природи.	Реализација наставних садржаја, поред наставног процеса на часу (описивањем, цртањем, играњем, огледом...), неопходна је и ван школског простора, у непосредном окружењу, школи у природи, излетима, рекреативној настави (посматрањем, праћењем, истраживањем, сакупљањем, и	Животна средина повезаност

			организовањем разних акција).	
ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ И ПРОМЕНЕ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ	- препознати природне промене на биљкама и животињама - препознати промене настале деловањем човека на животну средину у најближој околини - знати да су сва жива бића међусобно повезана	- Природне појаве и промене у непосредној животној средини. - Уочавање (природних) промена на живој природи у непосредној околини. - Везе између животиња и биљака, станишта и начина живота; ланци исхране.	Реализација наставних садржаја, поред наставног процеса на часу (описивањем, цртањем, играњем, огледом...), неопходна је и ван школског простора, у непосредном окружењу, школи у природи, излетима, рекреативној настави (посматрањем, праћењем, истраживањем, сакупљањем, и организовањем разних акција).	*Природне појаве повезаност*
ЗАГАЂИВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	- знати изворе и последице загађења воде, ваздуха и земљишта - препознати могуће изворе загађења у непосредној околини - препознати неке од опасних материја у домаћинству	Загађивање воде (извори, последице и заштита). - Загађивање ваздуха (извори, последице и заштита). - Загађивање земљишта (извори, последице и заштита). - Бука (извори, последице и заштита). - Посматрање и истраживање извора загађивања животне средине (активно истраживање у непосредној околини). - Истраживање промена у непосредној околини (узрочно-последичне везе) преко једноставних огледа.	Реализација наставних садржаја, поред наставног процеса на часу (описивањем, цртањем, играњем, огледом...), неопходна је и ван школског простора, у непосредном окружењу, школи у природи, излетима, рекреативној настави (посматрањем, праћењем, истраживањем, сакупљањем, и организовањем разних акција).	*Извори загађења Последице загађења Опасне материје*
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	знати да су природна богатства ограничена и да се зато морају рационално користити и штедети - упознати предност здраве хране - упознати добробит бављења физичким активностима - сазнати могуће	- Активно упознавање и заштита животне средине (организовање активности Чувара природе ван учионице). - Најчешће угрожене биљке и животиње и њихова заштита. - Одговоран однос према животињама (кућни љубимци, пси луталице...). - Чување и уређивање животног и радног простора (акција). - Сакупљање и раздвајање отпада (акција).	Реализација наставних садржаја, поред наставног процеса на часу (описивањем, цртањем, играњем, огледом...), неопходна је и ван школског простора, у непосредном окружењу, школи у природи, излетима, рекреативној настави (посматрањем, праћењем, истраживањем, сакупљањем, и	Угрожене биљке Угрожене животиње Одговоран однос Здравље Болест Брига рециклажа

	последице болести зависности - Бринути о биљкама и животињама у окружењу - Бринути о изгледу и уређењу учионице - Знати да се већ употребљене сировине могу више пута користити рециклирати	- Правилан однос према себи и животној средини. - Право на здраву животну средину, критички и отворен став (сарадња са локалном средином, друштвом за заштиту животне средине, друштвом за заштиту животиња...).	организовањем разних акција).	

Праћење и вредновање наставе и учења
-Посматрање - разговор - праћење -подстицање -активност ученика

Општа предметна компентеција	**Специфичне предметне компентеције**
. Разуме појава везане за непосредну животну средину	Препознаје негативне појаве у човековом односу према животној средини (квалитет воде, ваздуха, земљишта, хране, биљног и животињског света); Уочава узрочно-последичних веза у животној средини; -Уочава узрочно-последичних веза у животној средини извођењем једноставних огледа; - Чува и уређује простор у коме живи и учи; - Стиче навике одговорног понашања према животињама;

	- Развија интересовања и способности за активно упознавање и чување животне средине; - Решава једноставне проблем-ситуација - самостално и у тиму; - Развија правилан става и критичко мишљење

Наставне методе	**Наставна средства**
демонстративна, илустративна, дијалошка, практични рад истраживање експериментална	- уџбеници - слике - цртежи - природно окружење - предмети из непосредне околине

ПРЕДМЕТ: ***НАРОДНА ТРАДИЦИЈА***
РАЗРЕД: ТРЕЋИ
ГОДИШЊИ ФОНД: 36 ЧАСОВА
НЕДЕЉНИ ФОНД: 1 ЧАС
ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Увођење најмлађих нараштаја у народну традицију; упознавање, усвајање и чување материјалне и духовне традицијске културе свог народа и народа у ужем и ширем окружењу.

КОРЕЛАЦИЈА: Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура, Музичка култура

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
НА ПОЧЕТКУ НЕШТО СЛАТКО	- препознавање традиционалних заната - препознавање обичаја везаних за традиционалне занате - схватање значаја о чувању и неговању традиционалних заната	- посластичар, - бомбонџија, лицидер - пекар,	- поређења - практичан рад - реконструкција обичаја - укључивање породице - посете радионица - представљање заната кроз игру	- колач, сладолед - шећерна табла, лизалице, бомбоне, - лицидерско срце - пекар,хлеб, пециво
ЗА КОВАЧА ТРЕБА СНАГА		- ковач, поткивач, бравар - казанџија - ливац звона - лимар, кујунџија, златар		- радионица, поткивање, потковица, брава, казан, клешта, ливац, звоно, лим, савијање, олук, накит
ДВАПУТ МЕРИ, ЈЕДНОМ СЕЦИ		- бојаџија - ткач ,абаџија - јорганџија, вуновлачар - мутабџија - шеширџија , кечеџија - кројач, терзија - еснафи и забаве - вашар - везиља		- боја, платно, вуна - ткање - јоргани - торбе, шешири, доламе, јелек, антерија, вез,
КРЗНО И КОЖА ОД ГЛАВЕ ДО ПЕТЕ		- табаџија, ћурчија, кожухар и крзнар - опанчар, обућар - нанулџија, папуџија, кундурџија - чизмар - сарач, седлар		- табана, кожа, кожух, крзно, опанци, обућа, седло, алат
ЗА СТОЛАРА ТРЕБА ДАРА		- столар - колар - бачвар - пинтер - метлар - корпар - асурџија и ужар		- намештај, кола, бачве, дрво, сврдло, метла, корпа, асура, ужад
И ЈОШ ПОНЕКО		- воскар - грнчар - берберин - улични продавци		- украсне свеће, рођенданске свећице... - посуђе, црепуља - шишање, бријање

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ	ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ
текст, усмено излагање, разговор, демонстрација, објашњавање, пантомима, имитације, илустрација, практични радови ученика, метода писаних радова, драматизација	текстови, слике, цртежи, предмети, презентације, шеме, скице, шаблони

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ напретка ученика обавља се у току целе школске године. У трећем разреду оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања планираних исхода.
Праћење и вредновање треба обављати континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима.Обавеза учитеља је да организовањем наставе - учења, утиче мотивационо и подстицајно на развој способности ученика - уз максимално коришћење диференцираних захтева и интересантних начина рада - у циљу поштовања права на различитост, како у нивоу предзнања ученика, тако и динамике развоја њихових потенцијалних способности. У процесу праћења остваривања постављених исхода. Поред мотивационог значаја, оцена би требало да представља и одраз квалитета испуњености постављених стандарда (знања, умења, ставова и вредности) у оквиру предмета.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Остварити директно увођење ученика у активности ревитализације традиције кроз непосредно упознавање материјалне и духовне традицијске културе свог народа и народа у ужем и ширем окружењу.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
- развијање знања о фолклорним празницима, биљкама, хлебовима и кући – дому,
- познавање разлика између отвореног и затвореног простора (ливада – кућа),
- упознавање различитих традиционалних заната у окружењу,
- стицање елементарних знања о појединим традиционалним занатима,
- упознавање са фолклорним веровањима као пратећим формама традиционалних заната,
- упознавање карактеристичних обичајно-обредних облика понашања везаних за одређене традиционалне занате,
- упознавање типичних традиционалних заната урбаних и руралних средина,
- схватање значаја о чувању и неговању традиционалних заната.

Предмет: ***СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ***

Разред: III

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета:
- развијање креативности, стваралачког рада, уредности, прецизности, изграђивање способности за естетско процењивање ликовних радова,
- неговање љубави према филмској уметности и ликовној, музици и спорту,
- развијање оштроумности и логичког закључивања,
- неговање љубави према литерарном стваралаштву и књизи уопште,
- неговање љубави према спорту, такмичарског духа и толеранције.

Корелација: Српски језик, Физичко васпитање, Ликовна култура, Музичка култура, Математика

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ЛИКОВНЕ АКТИВНОСТИ	Ученик треба да: - креативно изрази свој доживљај на дату тему, - ликовним путем изрази свој доживљај музике, - користи различите ликовне и неликовне материјале и технике при ликовном изражавању, - уме да изрази свој став при естетској процени ликовних радова	- израда слике од семенки, - израда новогодишње честитке, - сликање новогодишње јелке и израда украса за јелку, - израда честитке за 8. март, - илустровање, сликање, цртање, - шарање ускршњих јаја, - естетско уређивање учионице	- сликање, - цртање, - илустровање, - лепљење, - савијање, - исецање, - шарање, - естетска процена	- боја, - распоред, - детаљ, - креативност, - илустрација, - скица, - план, - естетика
СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ	Ученик треба да: - физичким вежбањем утиче на раст, развој и правилно држање тела; - стиче моторичке способности, развија их и усавршава, - формира морално-волне квалитете личности; - оспособљава се да стечена умења, знања и навике користи у свако-дневним условима живота и рада, - стиче и развија свест о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине	- игре у природи, - елементарне игре лоптом, - игре спретности, - спортска надметања, – штафетне игре, - народна кола и игре	- играње, - трчање, - скакање, - прескакање, - боравак у природи, - такмичење, - игре лоптом	- игра, - вежбање, - брзина, - спретност, - вештина, - упорност, - толеранција, - слободно време, - спорт, - здравље
МУЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	Ученици треба да: - певају песме по слуху; - стекну навику слушања музике и развију критичко мишљење, - изводе дечје и народне игре, - свирају на дечјим музичким инструментима, - изражавају свој доживљај музике покретом и ликовним изразом.	- заједничка прослава рођендана, - слушање дечјих песама, - припремање и увежбавање приредбе за пријем првака, - свирање на блок-флаути, - играње народних игара	- певање, - плесање, - играње, - слушање музике, - свирање, - импровизација покрета уз музику, - извођење кореографије	- плес, - ритам, - коло, - песма, - музика, - свирање, - усклађеност

ЛИТЕРАРНЕ АКТИВНОСТИ	Ученици треба да: - самостално читају, доживљавају, разумеју, свестрано тумаче и вреднују књижевноуметничка дела разних жанрова, - упознају, читају и тумаче популарне и информативне текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу, - развију потребу за књигом, способност да се њоме самостално служе као извором сазнања; - навикну на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); - поступно овладају начином вођења дневника о прочитаним књигама	- писање писма Деда Мразу, - писање честитке, песме, састава, приче... - припремање и увежбавање приредбе за пријем првака, - читање књижевних дела по избору ученика	- писање, - изражајно читање, - казивање стихова, - анализа текста, - извођење драмског текста	- писање, - правопис, - уредност, - честитка, - песма, - изражајност, - брзина, - јасност,
МАТЕМАТИЧКЕ АКТИВНОСТИ	Ученици треба да: - умеју да решавају различите типове задатака и на тај начин развијају оштроумност и логичко закључивање, - развију такмичарски дух и толеранцију	- задаци оштроумности, - магични квадрати и занимљиве схеме, - занимљиви изрази, - низови и нумерација, - проблемски задаци, - дешифровање, - геометријске фигуре	- решавање задатака различитог типа	- тачност, - прецизност, - оштроумност, - разумевање, - низ, - магични квадрат, - дешифровање, - проблем, - логика
ТВ И ФИЛМ	Ученици треба да: - развију интересовање за филмску уметност и изграде способност за процењивање филма.	- омиљени филм (јунак цртаног филма)	- гледање цртаног филма	- филм, - филмска музика, - филмска радња, - костим, - глума

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Трећи**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Свет је створен за тебе, чувај га! – уводни час**	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Мотивисање ученика за похађање верске наставе	*Когнитивни аспект:* • моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. *Афективни аспект:* • ученик ће бити мотивисан да активно учествује на часовима верске наставе	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (34 часова)**
II – БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА **2. Свето Писмо нам сведочи о настанку света**	• пружити ученицима основна знања о учењу Цркве о стварању света; • омогућити ученицима да разумеју да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да буде са њима заједно;	*Когнитивни аспект:* • препознати неке елементе библијске повести о стварању света; • моћи да препозна и именује иконе на којима су представљени дани стварања света, на основу библијске повести;	• Појам Светога Писма као књиге откривења • Стварање невидљивог света-духовних сила - анђела • Библијско	

3. Света некада уопште није било (1. и 2. дан стварања) **4. Све је биље створено и Сунцем обасјано (3. и 4. дан стварања)** **5. Све врви од живота (5. и 6. дан стварања)** **6. Створен сам да личим на Бога**	• Пружити ученицима могућност да разумеју да је човек у природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића; • Објаснити ученицима да је човек икона Божја (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини позван да буде домаћин света; • Омогућити ученицима да увиде разлику између Бога и створене природе.	• моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву; • моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом; • моћи да разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу; • уочити да је човек сличан Богу. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу; • развијати жељу и свест о важности бриге према ближњима и природи.	казивање о стварању света по данима • Стварање човека • Песма „Молитва“ Бранко Радичевић(песник се диви Божјем стварању и моли благослов...) • Прича „Паче“ А. Солжењицин	• **практична настава (2часа)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици;** • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу
III – БОГ НАС ВОЛИ **7. Бог ствара свет из љубави** **8. Бог, људи и природа** **9. Свет не може без Бога** **10. Бог се брине о свету** **11. Божићни весници**	• Омогућити ученику да увиди да је Бог створио свет из љубави; • Омогућити ученику да увиди да се Бог брине о свету; • Омогућити ученику да разуме да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет.	*Когнитивни аспект:* • знати да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет; • препознати да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања о свету; • увидети кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу; • увидети да Бог жели да свет постоји вечно; • увидети да су Бог, људи и природа различити, али да нису потпуно раздељени; • увидети различитост која постоји	• Прича „Шишарка“ или прича „Себични џин“ О. Вајлд (са правим крајем, кад се појављује Христос...) • Прича Св. Владике Николаја о томе како је Господ са Богородицом избавио пастира Давида из невоље (кад је заспао у пећини а змија му легла на груди...)А	

		између Бога и створеног света; • знати да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет; • упознати улогу анђела као сарадника Божјих у старању о свету; • уочити да је свет смртан ван заједнице са Богом; • упознати сдржај молитве Анђелу чувару; • усвојити текст и мелодију песме „Анђели певају“. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да развија свест о томе да је важан зато што га воли Бог и његови ближњи ; • бити подстакнут да се труди да воли све људе (чак и оне од којих је веома различит).	кад је одрастао Цар Давид је описао Богородицу и Христа у псалму • „Љубавна песма“, М. Данојлић (о маслачку и облачку) • Јављање анђела Богородици; • Јављање анђела Јосифу; • Сусрет Богородице и Јелисавете; • Јављање анђела пастирима; • Јављање анђела мудрацима; • Анђео јавља Јосифу да склони породицу у Египат; • Молитва Анђелу чувару; • Песма: „Анђели певају“.	употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара
IV – ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА **12. Човек домаћин и свештеник у свету** **13. Свети Сава**	• Пружити ученицима основ за разумевање да се лични однос са Богом остварује кроз служење Богу и ближњима; • Пружити ученицима основ за разумевање да	*Когнитивни аспект:* • уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека; • проширити своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу; • уочити да нема љубави без служења ближњима;	• Прича „ Три дрвета“(Ова прича је и Божићна и Васкршња) • Подизање задужбина – најзначајније задужбине Светога Саве и Светог Симеона	

14. Свети Сава брине о нама **15. Радост служења**	природи и човеку вечно постојање дарује Бог; • Омогућити ученику да увиди да су светитељи најбољи пример односа човека са Богом; • Пружити ученицима основна знања о о Светоме Сави као нашем примеру служења.	• упознати библијску повест о Христовом служењу Апостолима. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да љубав препознаје као служење; • знати да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима Божјим.	Мироточивог • Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера • Прича: Доброчинство – најлепши начин да постојиш, из књиге «Мали анђео», Н. Витошевић.	ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Бог ствара свет и човека – **7** Бог нас воли – **7** Заједница Бога и света кроз човека– **6** Литургија – преображени свет – **7** Човек и природа - **6** • Евалуација – **1+1**
V – ЛИТУРГИЈА-ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ **16. Наши дарови благодарности (опис н.ј. - твар у Литургији)** **17. Литургија - преображај света** **18. Литургија – молитва за спасење човека и света** **19. Васкресење Лазарево** **20. Васкрсење Христово**	• Ученицима пружити основ за разумевање да хлеб и вино – наши дарови -представљају свет у малом; • Ученицима пружити основ за разумевање разлога приношења Богу хлеба и вина на Литургији; • Пружити основ за разумевање да се на Литургији молимо за спасење целога света; • Омогућити ученицима да увиде да се на Литургији остварује спасење човека и света; • Ученицима пружити основ за разумевање да нас Христос толико воли да је дао свој живот за	*Когнитивни аспект:* • препознати да је Литургија захвалност Богу; • уочити да се захвалност Богу показује кроз наше дарове; • уочити да наши дарови хлеб и вино представљају свет у малом; • увидити везу Литургије и спасења човека и света; • проширити своја знања о празнику Васкрсења; • увидити шта за створену прируду значи Христово Васкрсење; • усвојити текст и мелодију песме *„Људи ликујте“* *Афективни аспект:* • бити подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да жели да буде у заједници са Њим; • бити подстакнут да у себи развија осећај захвалности према Богу и својим ближњима.	• Твар у Литургији – хлеб и вино • Песма“Како настаје хлеб“ Лидија Поповић • Твар у Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, грожђе... • Прича о удовичиној лепти • Велика Јектенија • Прича „Мудри чобанин“ Патријарх српски Иринеј Гавриловић(прича о причешћу) • Библијско казивање о	

	нас и да је васкрсао да победи смрт за нас.		васкрсењу Лазара • Казивање о женама мироносицама на Христовом гробу ((„Зашто тражите живога међу мртвима“) • Васкршња прича „ И жовотиње“ Зинаида Хипијус	
VI – ЧОВЕК И ПРИРОДА **21. Све чека на љубав човека** **22. Чувамо дарове Божије љубави** **23. Стварање света у православној иконографији** **24. Икона света створеног за мене**	• Ученицима пружити неопходно знање да разумеју да је човек одговоран за очување природе; • Омогућити ученицима да увиде на које све начине људи данас уништавају природу, тј. да увиде да загађење природе потиче од човека; • Омогућити ученицима да разумеју да је човек позван од Бога да брине о природи; • Упознати ученике са примерима изражавања љубави према природи; • Развијати код ученика скромност; • Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	*Когнитивни аспект:* • препознати личну одговорност за творевину; • увидити да се загађењем наше околине, загађује цео свет; • увидити да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека; • препознати представе које приказују догађаје везане за стварање света; • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса трећег разреда основне школе. *Афективни аспект:* • бити подстакнут на очување природе и своје животне средине; • бити подстакнут да гледа на природу као на Божју творевину; • Ученици ће бити подстакнути да уреде школски простор изабраним радовима везаним за стварање и очување света	Поучне приче: • „Свети Власије благосиља животиње“ • „Игуман и медвед“ • „Необична лађа“ (Свети Елије и крокодил) • „Свети Серафим и медвед“ • Песма „ Радуј се“ М. Одаловић • Израда иконе Израда стрипа	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Математика
3. Познавање природе и друштва
4. Музичка култура
5. Ликовна култура
6. Грађанско васпитање

Предмет: ***ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ***

Разред: III

Недељни фонд: 1 *Годишњи фонд:* 36

Циљ предмета: подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика трећег разреда основне школе. Овај предмет треба да пружи могућност ученика да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне компоненте,одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге.

Корелација: Српски језик; Физичко васпитање, Ликовна култура, Час одељењског старешине

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
I тема - подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима	Ученици треба да се оспособе за групни рад, договарање и сарадњу са вршњацима и одраслима	- родитељски састанак: сусрет родитеља, наставника и ученика, - уводни час	- размена о узајамним очекивањима, потребама, захтевима, тешкоћама везаним за остваривање програма грађанског васпитања - упознавање ученика са садржајем предмета и начином рада	- потребе, - захтеви, - групни рад
II тема - уважавање различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло	Ученици треба да: - развију свест о потреби уважавања различитости и особености; - уоче и превазилазе стереотипе везане за пол, узраст, изглед, понашање, порекло	- сличности и разлике, - полни стереотипи у играма, - последице полних стереотипа, - последица уопштених судова, - појава искључивања у групи, - понашање које одступа од очекиваног, - односи у одељењу, - односи млађи – старији, - дискриминација по узрасту	- уочавање особености и различитости која им прија, - разматрање стереотипа о мушким и женским играма; - разматрање последица стереотипа о мушким и женским играма, - размена о искуствима и разлозима искључивања из групе, - сагледавање последица саосећајног односно осуђивачког става према понашању које одступа од очекиваног;, - размена о односу млађе и старије деце у породици, о поштовању слободе избора и договарању, о личној одговорности, - размена о дискриминацији по узрасту, о искрености у дружењу	- потребе, - сличности и разлике, - последице, - стереотипи, - искључивање, - очекивања, - дискримина-ција

III тема - Пријатељство и моралне дилеме у вези са тим; развијање појма пријатељства и моралног расуђивања (крађа, лаж)	Ученици треба да: - развију морално расуђивање и негују основне људске вредности	- пријатељство и моралне дилеме у вези са тим, - лаж као морални прекршај, - припадање групи, - крађа као морални прекршај, - односи међу пријатељима	- развијање појма пријатељства и моралног расуђивања (крађа, лаж), - сукоб и усаглашавање ставова у вези са пријатељством, -зашто је лаж морални прекршај, - размена мишљења о сукобу потреба и како га превазићи, морална дилема - крађа као услов прихваћености у групи, поштовање туђег власништва, - да ли је крађа морални прекршај и кад је покренута добрим намерама, - размена о томе шта све чини пријатељство и какви могу бити односи међу пријатељима	- пријатељство, - лаж, - крађа, - прихваћеност, - поштовање, - морални прекршај, - намера
IV Тема - Појединац и заједница; правила која регулишу живот у заједници; права и одговорности; договарање.	Ученици треба да: - развоју самопоуздање и осећај личне одговорности; - активно доприносе развоју школе по мери детета	- обавезе у кући, - договарање у породици, - права и одговорности у заједници, - слобода избора, - кућни ред школе, - оцењивање, - демократија у учионици, - доношење одлука на нивоу одељења, - планирање акције	- размена мишљења о правима и одговорностима укућана; о подели одговорности око кућних послова, о слободи избора, правима и обавезама деце, - размена мишљења о томе како превазићи сукоб потреба деце и одраслих, о стереотипима у вези са полним улогама, - размена о слободи избора у одлучивању код куће и у школи, - размена о томе чему правила, како настају и да ли деца могу да утичу на мењање правила - размена о томе чему служе оцене, - размена о томе шта је то демократско одлучивање	- право, - обавеза, - одговорност, - стереотиип, - договарање, - правила понашања, - последице, - оцене, - демократско одлучивање
V тема - заштита од насиља: ненасилно решавање сукоба	Ученици треба да: - се оспособе за ненасилно решавање сукоба; - формирају појам пријатељства; - оспособе се да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању	- сукоби и њихово решавање, - кажњавање, - насиље у школи	- размена о санкцијама кршења договора међу децом, да ли је освета морални прекршај; шта је праведно; како се ненасилно може решити сукоб потреба, - размена о врстама казни које добијају од родитеља, о поступцима који су довели до казне, о осећањима и незадовољеним потребама у вези са казном, о алтернативама кажњавању, - размена о насиљу у школи - ученика према ученицима, и како да се заштите од тога	- кршење договора, - последице, - казна, - насиље, - потребе, - осећања, - заштита

VI тема - развијање моралног расуђивања	Ученици треба да: - препознају и разумеју сопствене потребе и потребе других и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге; - разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно са потребама	- лажна солидарност, - одговорност за направљену штету, - последице лажи, - циљ оправдава средство	- размена о моралној дилеми - сакривања починиоца из солидарности са другом или искрености, о преузимању одговорности за последице понашања, о оправданости казне, о томе да ли је прећутати исто што и лагати, зашто је лаж морални прекршај, - размена о одговорности за ненамерно учињену штету, о санкцијама, алтернативама кажњавању, - размена о моралној дилеми - лагању да би се избегла казна, о последицама лажи, - размена о томе да ли позитивни циљ оправдава крађу; зашто је погрешно красти	- солидарност, - лагање, - прикривање, - последице, - морални прекршај, - одговорност, - казна
VII тема - развијање еколошке свести	Ученици треба да: - активно брину о биљкама, животињама и природи у свом окружењу, - развијају и негују еколошку свест	- однос према животињама, - природа и ја, - брига о природи	- размена о разлозима дечјег насиља према животињама, о одговорности и бризи о животињама, - размена о праву на живот, и међусобној повезаности свих живих бића; о одговорности и бризи за биљни свет, - размена о томе шта су предузели да би изненадили пажњом животиње или биљке у протеклој седмици	- дечје насиље, - брига о животињама, - одговорност, - брига, - акција, - понашање, - емпатија
VIII Тема - евалуација	Ученици треба да: обнове стечена знања, умења и вештине	- евалуација програма и презентација резултата рада родитељима	- ученици се подстичу да сами процене програм који су прошли и сопствено напредовање; презентација резултата рада родитељима	- евалуација

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученик се оцењује описно.
Критеријуми за оцењивање су: редовност у похађању наставе, заинтересованост и активно укључивање у процес наставе.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО –МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
30 листова папира А4 формата по ученику, 20 комада великих пак папира светле боје по групи, фломастери и бојице за сваког ученика, селотејп, маказе; плакати, зидне слике, цртежи, штампани и писани материјали: песме, приче, презентације, шеме, картице	интерактивне радионице искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида;

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општи циљ предмета Сазнање о себи и другима је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика трећег разреда основне школе. Овај предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компетентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује и себе и друге.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

У образовно-васпитном раду на реализацији овог предмета разликујемо неколико основних задатака:

- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;
- подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности;
- оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствене потребе и потребе других, и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге;
- развијање свести о потреби уважавања различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло;
- оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;
- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно са потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности;
- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета.

]Час одељењског старешине

Разред: **Трећи**

Недељни фонд: 1 часа **Годишњи фонд**: 36 часа

Време одржавања	Активности/теме	Остале активности наставника
IX	Поново заједно у одељењу Пут од куће до школе Права и обавезе ученика Кућни ред школе Мој радни дан	-Административни послови (евиденција ученика у дневнику рада) - Одржавање родитељског састанка, - Индивидуални контакти са родитељима, - Сарадња са стручном службом школе
X	Дечја недеља Како да стигнем све што сам наумио Моје село срце има Старији помажу нама, а ми њима	- Индивидуални контакти са родитељима - Припремање седнице Разредног већа, - Одржавање родитељског састанка - Извођење екскурзије ученика
XI	Правила лепог понашања Шта радим кад ништа не радим Какву учионицу желим Како помоћи другу - другарици	- Индивидуални контакти са родитељима деце која слабије напрдују у раду - Сарадња са педагогом школе - Организовање радионице за родитеље - Сарадња са члановима већа и усаглашавање критеријума и начина оцењивања
XII	Борба против ружних речи, свађа и туча Право и лажно другарство Разговарамо о породици – шта је важно нама, а шта родитељима	- Закључивање оцена на крају првог полугодишта и исписивање оцена у ђачке књижице - Припремање седнице Разредног већа
I	Како сам дошао на свет Свети Сава – школска слава Мала представа у суседном одељењу	- Припремање и обележавање Школске славе - Одржавање родитељског састанка
II	Путеви преношења болести Како да сазнам све што ме интересује Услови успешног учења Дечаци и девојчице – сличности и разлике	- Индивидуални контакти са родитељима
III	Мами за празник – шарени програм Шта замерамо једни другима Како се понашамо у саобраћају и на улици Цвеће за моју школу	- Обележавање 8. марта пригодним програмом са родитељима ученика одељења - Припремање седнице Разредног већа - Сарадња са стручном службом школе и члановима већа 3. разреда
IV	Активности на очувању животне средине Чега се плашим Шта ме радује Шта имамо у свом телу	- Индивидуални контакти са родитељима - Организовање радионице за родитеље - Сарадња са стручном службом школе
V	Моје навике у исхрани Болести зависности Тражим помоћ (последице болести зависности	- Индивидуални контакти са родитељима - Одржавање родитељског састанка

	– здравствене, правне, социјалне и финансијске)	
VI	Како савладати љутњу и бес Како смо учили и какав смо успех постигли	- Сређивање педагошке документације, закључивање оцена на крају другог полугодишта и исписивање оцена у ђачке књижице - Припремање седнице Разредног већа - Подела ђачких књижица и похвалница ученицима

Наставне методе	**Наставна средства**
вербално-текстуална, илустративна пракрична активност амбијентално учење	- природно окружење - кућни ред школе - графикони, цртежи, слике, табеле - плакат - пригодни текстови - прибор за писање и цртање - рачунар - музика, видео материјал

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД: 5 часова **ГОДИШЊИ ФОНД**: 180 часова

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ЗАДАЦИ наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује,
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика,
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика,
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика,
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца),
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности,
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза,
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког),

- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова,
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу,
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста,
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм),
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности,
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења,
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује,
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији,
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво,
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.),
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности,
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ:

- проширивање знања о простој реченици и њеним деловима;

- савладавање основних појмова о променљивим и непроменљивим речима;
- оспособљавање за изражајно читање и казивање;
- поступно оспособљавање ученика за тумачење основне предметности књижевног текста и сценских дела (осећања , фабула, радња, ликови, поруке, стилогеност сценског израза);
- навикавање на сажето усмено и писмено изражавање према захтевим апрограма;
- савладавање основне методологије израде писмених састава;

КОРЕЛАЦИЈА: Математика, Природа и друштво, Музичка култура, Физичко васпитање, Народна традиција, Верска настава, Ликовна култура.

Област/тема	Исходи По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Граматика	примени поделу речи на слогове; разликује основне граматичке категорије променљивих речи (именице и глаголе); правилно употреби основне глаголске облике (садашње, будуће и прошло време); препозна основне лексичке појаве (једнозначност и вишезначност речи) и лексичке односе (синонимију и антонимију); разуме фразеологизме која се употребљавају у свакодневној комуникацији; у једноставним случајевима одреди значење непознатих речи и израза на основу њиховог састава или контекса у коме су употребљени; користи Речник српског језика и Речник страних речи и израза; наведе најзначајнији тренутак у развоју српског књижевног језика – увођење фонетског принципа (значај Вука Караџића).	Именице (значење, врсте, род и број) Збирне именице Градивне именице Придеви (значење, врсте) Описни и присвојни придеви Градивни придеви Род и број придева Личне заменице Заменица као субјекат у реченици Личне заменице могу замењивати речи које значе предмете и појаве Основни и редни бројеви Врсте речи Глаголи Глаголска времена (презент, перфекат и футур) Лице и број глагола Замена глаголских облика у времену, лицу и броју Променљиве речи Непроменљиве речи Реченица Проста проширена и проста непроширена реченица Глаголски предикат Субјекат Речи и скупови речи као глаголски додаци Скупови речи у реченици Атрибут - именички додатак Служба речи у реченици	**Систематичност –** ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција. **Поступност** – остварује се самим избором и распоредом наставних садржаја. **Селективност –** остварује се избором најосновнијих језичких законитости и информација о њима. Обрада и проширивање знања: 23 часа Утврђивање:6 часова Понављање:4 часа Вежба:1 час Провера:5 часова Систематизација:2 часа Укупно:41час	Именице Придеви Заменице Бројеви Глаголи Презент Перфекат Футур Реченица Субјекат Предикат Атрибут

Правопис	запише једноставну информацију користећи оба писма; напише разумљиву, граматички исправну реченицу; преприча једноставан текст; користи основне жанрове писане комуникације: састави писмо, попуни образац, захтев, напише молбу, жалбу, изјаву, CV; користи Правопис – школско издање и примени основна правописна правила.	Употреба великог слова Ред речи у реченици Управни и неуправни говор Употреба заменице Ви из почасти Писање бројева Писање сугласника Ј	**Практичност и применљивост –** неговање правописних и стилсих вежби .Обрада и проширивање знања: 8 часова Утврђивање:1 час Понављање:1 час Вежба:1 час Провера:1 час Систематизација:1 час Укупно:13 часова	Велико слово Управни и неуправни говор Заменица Ви
Ортоепија	уочи наглашене и ненаглашене речи; правилно изговара и пише сугласнике Ч -Ћ и Џ –Ђ; правилно употребљава сугласник Х; правилно изговара суласнички скуп ДС у средини речи; схвата право значење речи; правилно изговара речи	Уочавање наглашених и ненаглашених речи Правилно изговарање и писање сугласника Ч -Ћ и Џ –Ђ Изговор сугласника Х Изговор сугласничког скупа ДС у средини речи Значење речи и правилан изговор	**Сазнавање** **Сагледавање** **Графичко представљање** **Дефинисање језичког појма** **Објашњавање и примена** **Утврђивање** Обрада и проширивање знања: 3 часа Утврђивање:/ Понављање: / Вежба: 3 часа Провера:/ Систематизација:/ Укупно:6 часова	Наглашене и ненаглашене речи Сугласници Сугласнички скуп
Књижевност	препозна типове књижевног стваралаштва (писану и народну књижевност); уочава битне елементе књижевноуметничког текста: тему, време, место радње, књижевни лик; именује најчешће стилске	„Друг другу“, Драган Лукић „Јуначка песма“, М. Антић „Ко да то буде“, С. Раичковић „Чик да погодите због чега су се посвађала два златна брата“, Д. Ерић „Град“, Ј. Веселиновић „Јесен“, Војислав Илић „Бела и жута девојчица“, П.Бак	**Читање у себи** **Изражајно читање** **Тумачење текста** **Изражајно казивање** **Проблемска питања**	Народна књижевност Писана књижевност Уметнички текст Стилске фигуре Време радње Место радње Књижевни ликови

	фигуре (епитет, поређење, ономатопеју)	„Бескрајна прича“, М. Енде „Пауково дело“, Д. Максимовић „Кроз васиону и векове“, М. Миланковић „Мјесец и његова бака“, Б. Ћопић „Прича о дечаку и месецу“, Б. В. Радичевић „Мећед, свиња и лисица“, народна приповетка „Јетрвица адамско колено“, народна песма „Пепељуга“, народна бајка „Стари Вујадин“, народна песма „Бели витез“ (одломак), Р. Гијо „Позно јесење јутро“, И. Секулић „Трнова Ружица“, Браћа Грим „Новогодишња песма“, М. Алечковић „Златно јагње“, С.В. Јанковић „Стефаново дрво“, С.В. Јанковић „Најбоље задужбине“, народна прича „ Ружно паче“, Х.К.Андерсен „Моја Милена“, М. Жебељан „Мали принц“ (одломак), Антоан де Сент Егзипери „Аждаја свом чеду тепа“, Љ. Ршумовић „Луцкаста песма“, Федерико Гарсија Лорка „Мајка“, Раде Јовановић „Изборна трка и дуга прича“, Л. Керол „Мрав добра срца“, Б. Црнчевић „Виолина“, Мирослав Демак „Трешња у цвету“, М. Данојлић Бајке Гроздане Олујић „Подела улога“, Г. Тартаља	Обрада и проширивање знања: 49 часова Утврђивање:21 час Понављање:1 час Вежба:/ Провера:/ Систематизација:3 часа Укупно:74 часа	

Језичка култура	да се изражава поштујући основне књижевнојезичке норме у свакодневном говору; начином говора искаже различите облике изражавања (дијалог, опис, нарација); у расправи о теми или проблему користи аргументе, јасно износи свој став, уз уважавање и поштовање саговорниковог мишљења; разговара о слободно одабраној или задатој теми (породица, пријатељ, филм, фудбалска утакмица	„Свитац пшеничар и воденичар“, Д. Ерић - казивање стихова напамет Чудесна моћ природе – читање и анализа домаћег задатка „Јесен“, Војислав Илић (изражајно читање песме) На пољу... јесен стоји – читање и анализа домаћег задатка Јесење јутро у мојој улици- писана вежба „Стари Вујадин“ – опис лика Опис књижевног лика по избору ученика – анализа домаћег задатка Пејзаж позне јесени – анализа домаћег задатка Зимски пејзаж – сликамо речима Један незабораван доживљај Препоручио бих другу да прочита Свети Сава у причи и песми Учимо на примерима песника (писање стихова) Догодило ми се кад нисам послушао маму – анализа домаћег задатка Драга личност мог детињства – анализа домаћег задатка Мој омиљени јунак цртаног филма Моја неостварена жеља Испод расцветале трешње У свету пролећне природе – анализа домаћег задатка	**Описивање** – говорне вежбе , писмене вежбе, писмени радови, изражајно казивање уметничкихат описних текстова, аутодиктат **Препричавање** **Причање** Обрада и проширивање знања: 3 часа Утврђивање:4 часа Понављање:3 часа Вежба:33 часа Провера:4 часа Систематизација:/ Укупно:47	Различити облици изражавања: дијалог, опис, нарација

СТАНДАРДИ за наставни предмет СРПСКИ ЈЕЗИК – 4. разред

редни број:	НАСТАВНА ОБЛАСТ И ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА ПОСТИГНУЋА		
1.	***ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ПРАВОПИС***		
	ОСНОВНИ НИВО	1CJ.1.4.1.	препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
		*1CJ.1.4.2.	препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)
		1CJ.1.4.3.	препознаје врсте реченица по комуникативној функцији(обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
		1CJ. 1.4.4.	препознаје антонимију
		1CJ.1.4.5.	познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)
	СРЕДЊИ НИВО	1CJ.2.4.1.	одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
		*1CJ.2.4.2.	препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве)
		*1CJ.2.4.3.	препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу

		1CJ.2.4.4.	препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго
		1CJ.2.4.5.	препознаје субјекат и глаголски предикат
		1CJ.2.4.6.	одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
		1CJ.2.4.7.	саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику
		1CJ.2.4.8.	препознаје синонимију
		*1CJ.2.4.9.	познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава
	НАПРЕДНИ НИВО	*1CJ.3.4.1.	именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе)
		1CJ.3.4.2.	уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју
		*1CJ.3.4.3.	препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин
		*1CJ.3.4.4.	одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
		*1CJ.3.4.5.	употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу
2.	***КЊИЖЕВНОСТ***		
	ВИШИ	*1CJ. 1.5.1.	препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме

		1CJ.1.5.2.	препознаје књижевне врсте (бајку и басну)
		1CJ.1.5.3.	одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту
		1CJ.1.5.4.	одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту
	СРЕДЊИ НИВО	1CJ.2.5.1.	разликује лирску од епске песме
		1CJ.2.5.2.	одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице)
		1CJ.2.5.3.	препознаје риму, стих и строфу у лирској песми
		1CJ.2.5.4.	одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке
		1CJ.2.5.5.	уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)
		*1CJ.2.5.6.	разликује приповедање од описивања и дијалога
		*1CJ.2.5.7.	разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту
	НАПРЕДНИ НИВО	1CJ.3.5.1.	тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст
		1CJ.3.5.2.	уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту
		*1CJ.3.5.3.	тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текс

3.	***ГОВОРНА КУЛТУРА***		
		1CJ.0.1.1.	познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике
		1CJ.0.1.2.	користи форме учтивог обраћања
		*1CJ.0.1.3.	казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв.„певушења" или „скандирања"
		*1CJ.0.1.4.	уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља
		1CJ.0.1.5.	уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације
		1CJ.0.1.6.	уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање
		*1CJ.0.1.7.	уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју
		*1CJ.0.1.8.	уме да одбрани своју тврдњу или став

4.	***УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ, ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1CJ.1.2.1.	влада основном техником читања ћириличког и латиничког текста
		1CJ.1.2.2.	одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане уједној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)
		*1CJ.1.2.3.	препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту
		1CJ.1.2.4.	познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)
		1CJ.1.2.5.	одређује основну тему текста
		*1CJ.1.2.6.	разуме дословно значење текста
		*1CJ.1.2.7.	разликује књижевноуметнички од информативног текста
		1CJ.1.2.8.	процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и еитуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате
	СРЕДЊИ НИВО	1CJ.2.2.1.	чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије
		1CJ.2.2.2.	изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)

		1CJ.2.2.3.	раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту
		1CJ.2.2.4.	успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)
		1CJ.2.2.5.	одређује основни смисао текста и његову намену
		*1CJ.2.2.6.	препознаје фигуративно значење у тексту
		1CJ.2.2.7.	изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)
		1CJ.2.2.8.	износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова
		1CJ.2.2.9.	издваја делове текста који су му нејасни
		1 CJ.2.2.10.	вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације
	НАПРЕДНИ НИВО	*1CJ.3.2.1.	изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста
		*1CJ.3.2.2.	повезује и обједињује информације исказане различитим симболички системима (нпр. текст, табела, графички приказ)
		*1CJ.3.2.3.	разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста \>*х.* мишљења учесника у догађају)
		*1CJ.3.2.4.	изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их

			поткрепљују; резимира наративни текст
		*1CJ.3.2.5.	представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)
		*1CJ.3.2.6.	процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)
		1CJ.3.2.7.	објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. Објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)

5.	***ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1CJ.1.3.1.	пише писаним словима ћирилице
		1CJ.1.3.2.	уме да се потпише
		1CJ.1.3.3.	почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком
		1CJ.1.3.4.	употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе
		1CJ.1.3.5.	пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре
		*1CJ.1.3.6.	издваја наслов, углавном се држи теме
		1CJ.1.3.7.	препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)
		1CJ.1.3.8.	користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
		*1CJ.1.3.9.	пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)
		*1CJ.1.3.10.	пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)
	СРЕДЊИ НИВО	1CJ.2.3.1.	зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)
		1CJ.2.3.2.	употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве *{-ов/-ев/-ии, -ски/-чки/-шки)*\ правилно мише гласове ћ, ч, ђ, ЈЈ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу л_и и речцу не; употребљава запету при набрајању
		*1CJ.2.3.3.	пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове

			реченица, дужину реченице...)
		*1CJ.2.3.4.	држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима
		1CJ.2.3.5.	језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)
		1CJ.2.3.6.	саставља кратак наративни текст
		1CJ.2.3.7.	саставља кратак дескриптивни текст
		1CJ.2.3.8.	користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање)

		1CJ.2.3.9.	исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)
		*1CJ.2.3.10.	уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)
		*1CJ.2.3.11.	пише писмо (приватно) и уме да га адресира
	НАПРЕДНИ НИВО	1CJ.3.3.1.	пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене
		*1CJ.3.3.2.	јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса
		*1CJ.3.3.3.	прилагођава језичко-стилски израз типу текста
		*1CJ.3.3.4.	саставља кратак експозиторни текст
		1CJ.3.3.5.	користи богат фонд речи (у односу на узраст)
		1CJ.3.3.6.	издваја пасусе

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела.
- Поштује књижевно језичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији–обликује логичан и структуриран говорен и писани текст.
- Чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевне и неуметничке текстове националне и светске културне баштине прикладне узрасту ученика.
- Уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува , негује и воли српски језик.

Основни ниво

- Говори јасно поштујући књижевно језичку норму.
- Пажљиво и с уважавањем слуша саговорника.
- Саставља говорени или писани текст јасне структуре.
- Користи оба писма, дајући предност ћирилици.
- Разговетно и течно чита.
- У различите сврхе чита и тумачи краће једноставније књижевне и неуметничке текстве.
- Образлаже свој доживљај књижевног текста.
- Проналази и вреднује основне информације у неуметничком тексту.
- Разликује књижевни од народног језика.
- Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву.
- Примењује књижевно језичку норму у вези са гласовима, облицима речи и врстама реченица.
- Правилно употребљава речи из свакодневне комуникације, уџбеника и лектире.
- Зна ауторе књижевних дела из обавезног школског програма.
- Разликује усмену од ауторске књижевности.
- Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилке структуре епског, лирског и драмског књижевног текста из обавезне школске лектире.
- Тумачи тематске слојеве књижевног дела и свој доживљај уметничког дела.

Средњи ниво

- Усмено јасно формулише своје мишљење.
- Стваралачки саставља логичан и структуиран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе дужег једноставнијег књижевног и неуметничког текста.
- У различите сврхе чита, тумачи и критички промишља књижевне и неуметничке текстове.
- Износи јасан став о тексту који чита.
- Разликује гласове, облике и врсте речи и реченица српског језика и уме да примени одређена граматичка правила у говору и писању.
- Правилно употребљава фонд речи у складу са нивоом образовања.

Напредни ниво

- У званичним ситуацијама говори о једноставнијим темама из језика, књижевности и културе.
- Саставља једноставнији говорени и писани аргументативни текст.
- У писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе користи препоручену литературу.
- Чита и критички промишља књижевни и неуметнички текст средње сложености.
- Анализира основне моделе реченица.
- Користи језик као низ могућности које муслуже у изражавању.
- Критички чита, тумачи и вреднује књижевна дела средње сложености изобавезног и изборног школског програма.
- Самостално уочава проблеме укњижевном делу.
- Користи више гледишта у тумачењу књижевног текста.
- Свој суд окњижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, каои друге текстове.
- Анализира и пореди њихове истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике.
- Користи препоручену секундарну литературу у тумачењукњижевних дела предвиђених програмом.
- Примењује стратегије читања које суусаглашене са читалачким задатком.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Основни ниво

- Разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике.
- Разликује појмове књижевног и народног језика.
- Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву.
- Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и реченицама.
- Разуме значење речи из уџбеника, лектире исвакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту.
- Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање.
- Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште.
- Користи оба писма, дајући предност ћирилици.
- Влада основним жанровима писане комуникације потребним за учешће удруштвеном животу.
- Примењује правописну норму у једноставним примерима и уме да се служи школским издањем Правописа.

Средњи ниво

- У говору и писању примењује одређена граматичка правила у вези са гласовима, облицима и врстама речи и са реченицама српског језика.
- Употребљава фонд речи у складу са нивоом образовања.
- Примењује правописна правила у сложенијим примерима.
- Јасно формулише своје мишљење.
- Саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе једноставнијег књижевног и неуметничког текста.

Напредни ниво

- Има шира знања о гласовима, врстама, подврстама и облицима речи и реченица српског језика и зна да примени та знања у говору и писању.
- Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању.
- Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине.
- Саставља једноставнији аргументативнитекст.
- Користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику.
- Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом.

Специфична предметна компетенција: Књижевност

Основни ниво

- Разговетно и течно чита.
- У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма.

- Умеукратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације унеуметничком тексту.
- Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом.
- Прави разлику између усмене и ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире.
- Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту.
- Своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста.

Средњи ниво

- Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма.
- Истраживачки тумачи кључне чиниоце структуре књижевног дела, као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине.
- Познаје основне књижевне термине и адекватно их нпримењује у тумачењу књижевних дела.
- Самостално анализира издвојен проблем у књижевном тексту и уме да аргументује своје мишљење.
- Познаје основне стратегије читања и уме да их примени у типичним читалачким ситуацијама.
- Заузима јасан став према тексту који чита.
- Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу.
- Испољава читалачку радозналост (нпр. радо посећује библиотеке) и схвата значај читања за развој сопствене опште културе и знања.

Напредни ниво

- Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма.
- Самостално уочава и анализира проблеме у таквим књижевним текстовима.
- Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела.

- Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима.
- Аргументовано износи свој суд о тексту.
- Користи препоручену основну и секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом.
- Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком.
- Има развијену читалачку културу; чита ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, богаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова.
- Уме да препоручи књижевно дело и да образложи свој избор.
- Исказује љубав и поштовање за књижевност и вредности националне културе и културе других народа.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ниво циља учења	Одговарајући начини оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати....)	Објективни текстови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, мапе појмова
Анализирати (систематизовати, разликовати...)	Дебате, решавање проблема
Еваулирати (проценити, критиковати, проверити..)	Дневници, критички прикази

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Сумативно- оцењивање наученог	Тестови, писмене вежбе, усмено испитивање
Формативно – оцењивање за учење	Посматрање, контролне вежбе, самоеваулација, вршњачко оцењивање

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: четврти

Недељни фонд часова: 2 часа **Годишњи фонд часова:** 72 часа

Циљ: Циљ наставе страног језика на млађем школском узрасту је да оспособи ученика да на страном језику комуницира на основном нивоу у усменом и писаном облику о темама из његовог блиског окружења. У исто време, настава страних језика треба да подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика, да олакша разумевање других и различитих култура и традиција, да стимулише машту, креативност и радозналост и да подстиче задовољство коришћења страног језика.

Корелација: Грађанско васпитање, српски језик, природа и друштво, музичка и ликовна култура, драмска уметност, математика, физичко васпитање.

Област/тема Комуникативне функције	**Исходи** По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** (језичке активности у комуникативним ситуацијама)	**Кључни појмови**
1. ШКОЛА -предмети и склоности према предметима -активности и теме по предметима -школски дан, распоред часова -исказивање времена (детаљно)	- препозна, именује, прочита и напише речи које се односе на школске предмете, школски дан и распоред часова; - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује; - каже колико је сати.	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова(поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - групни рад на задату тему - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова - квиз - корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз	*school subjects / timetable quarter to (ten) / quarter past (one)*

		текстова о познатим темама, -поштовање реда речи у реченици. **(Интер)културни садржаји:** разлика у часовној зони (Београд-Лондон).	помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке - драмска игра - рад у пару	
2. ЈА И МОЈИ ДРУГОВИ -хоби -заједничке активности -солидарност и толеранција (помоћ, позајмљивање, подела)	- препозна, именује, прочита и напише изразе који се односе на хоби, спорт или рекреацију; -разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; - опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разуме кратку причу која се односи на тему; - комуницира о способностима;	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова(поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје,	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему - припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио	*Modal verbs CAN/MUST/MAY* *sports*

	- разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме детаље описа који чује.	-учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена). **(Интер)културни садржаји:** поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.	материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	
3. ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ -слободно време у породици, путовања и излети -подела послова и обавеза у породици -опис и особине животиња, однос према животињама	- препозна, именује, прочита и напише речи које се односе на осећања и стања; -разуме жеље планове и намере и реагује на њих; -размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; -саопшти шта он/она или неко други жели, планира,намерава; -разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе;	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему - припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - корелација и позивање на	*chores* *will / going to*

	-представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље песме коју чита; - разуме суштину и детаље описа који чује; -именује и описује животиње; -изрази допадање и недопадање.	интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици. **(Интер)културни садржаји:** породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.	стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	
4. ПРАЗНИЦИ -празници, -прославе и манифестације у школи и ван ње (Дан школе, такмичења, ревије...) -бројеви до 1000	-разуме честитку и одговори на њу; упути пригодну честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја; - разуме кратку причу која се односи на тему;	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на	- јавна презентација ученичких пројеката - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему - кратки описи - диктати	*Numbers 1-1000* *Come in. Stop talking. Let's go.*

	- разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује; -броји до 1000	одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена).	- правила интерпункције и правописа.	
5. МОЈ ДОМ -активности:учење, игре, обавезе -дневни распоред активности током радних дана -дневни распоред активности викендом	-опише дневни/недељни распоред активности; -представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичкасредства; -разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре,	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему	*She goes to school every day.*

	рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; -да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави и сл.); - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује.	одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена).	- припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	
6. ИСХРАНА -оброци у кући и ван ње -ресторан, ужина у школи, куповина у супермаркету... -коришћење новца -исхрана у Енглеској	-разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; -пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; -на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова састављених од познатих језичких елемената,	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему	*meals, healthy food, money* *She made a cake yesterday.*

	ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта; - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује; -састави списак за куповину - намирнице и количина намирница.	-разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена). **(Интер)културни садржаји:** понашање на јавним местима.	- припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	
7. ОДЕЋА -одевни предмети за одређене прилике -формално и неформално одевање -народна ношња земаља чији се језик	- препозна, именује, прочита и напише речи које се односе на одевне предмете, -разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање	*clothes* *I'm (wearing)* *have got*

учи	-пита и каже шта неко има/нема и чије јенешто; - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује.	састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена).	граматичких садржаја из угла свакодневнице - групни рад на задату тему - припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - орелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	
8. ОКРУЖЕЊЕ -комшилук и суседски односи, -екологија (биљке и животиње) однос према човековој	- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање; - разуме кратку причу која се односи на тему; - разуме суштину и детаље	-разумевање општег садржаја текстова након неколико слушања, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на усмене поруке везане за лично искуство или активности на часу, -разумевање краћих текстова	- презентација наставних садржаја - интерактивно учење - препознавање и примена граматичких садржаја - приближавање граматичких садржаја из	*neighbourhood / environment*

околини	дескриптивног текста који чита; - разуме суштину и детаље дескриптивног текста који чује.	састављених од познатих језичких елемената, -разумевање и одговарање на одговарајући начин на писане поруке у вези познатих тема, -разговетно читање,тј.изговарање гласова (поштовање ритма и интонације), -размена исказа о темеме везаним за познате садржаје, -учествовање у комуникацији, -допуњавање и писање краћих текстова о познатим темама, -препричавање текстова, -поштовање реда речи у реченици, -препознавање и коришћење граматичких садржаја (глаголска времена).	угла свакодневнице - групни рад на задату тему - припрема кратких питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом - корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика - начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала - слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио траке.	

СТАНДАРДИ

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.

ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.

ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства.

ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.

ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.).

ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.

ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).

ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.

ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.

ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.

ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ПСТ.1.2.3. Познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.

Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које

стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1) ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

2) ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог контигента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

3) ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Предмет:**МАТЕМАТИКА**

Разред:**четврти**

Недељни фонд:5часова Годишњи фонд:180 часова

Циљ предмета: Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Корелација:српски језик,природа и друштво,физичко васпитање и корелација унутар самог предмета математике.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
Скуп природних бројева	Знати: - низ природних бројева; -својства рачунских операција; -понашање нуле при сабирању и множењу и јединице при множењу; Умети: -читати, записивати и упоређивати природне бројеве; -придруживати природним бројевима тачке бројевне полуправе; -читати и састављати изразе са више операција и израчунавати њихову вредност;	-Писање и читање природних бројева у декадном систему. -Бројевна полуправа. -Разломци облика a(a<bиb≤10). b -Рачунске операције у скупу природних бројева и њихова основна својства (изражена формулом). -Зависност збира, разлике и производа од чланова. -Изрази са више операција.	Скуп природних бројева (132; 50 + 82) -132 часа укупно за ову тему. -50 часова обрада; -82 часа понављање и увежбавање. -Треба у разноврсним примерима и задацима користити симболе за скуп и припадност елемента скупу. Графичко представљање разних стварних ситуација помоћу Венових дијаграма (и на друге прикладне начине) има изванредну сазнајну улогу: истицање битног и занема ривање небитног, развијање "дидактичке писмености" и	-низ природних бројева, -декадни систем, -бројевна полуправа, -разломци(именилац, бројилац), -рачунске операције: сабирање,одузимање, множење.дељење. -својства рачунских операција, -зависност збира, -зависност разлике, -зависност производа, -једначине, -неједначине,

	-вршити четири основне рачунске операције у скупу природних бројева; -користити при обављању рачунских операција упозната својства тих операција ради лакшег и бржег рачунања; -уочавати зависност између резултата и компонената рачунских операција; -читати и писати разломке (наведене у програму); -решавати једначине и неједначине упознатих облика; -самостално проверити тачност извршене рачунске операције, као и решење једначине или решење неједначине; -решавати текстуалне задатке (састављањем израза, односно помћу једначине); - записивати решење задатка (у свесци или на табли); -користити уџбеник.	-Једначине и неједначине раније упознатих облика. -Решавање текстуалних задатака.	оспособљавање детета за сврсисходно мишљење. -При обради садржаја користити визуелна наставна средства,цртеже,шеме,графофолије, наставне листиће са задацима различитог нивоа и сложености. Рафички приказивати месну вредност цифара,инсистирати на упоређивању бројева. Операцијес бројевима треба схватити по следећем плану: издвајати погодне природне и дидактички припремљене ситуације које дају значење операцијама и бројевима уз истицање непроменљивости резултата. -Разломке обрадити кроз игру и очигледна наставна средства..Делити предмете блиске детету.Резање картона на различите делове. -Оспособити ученике кроз игру и анализу текста задатака за рјешавање једноставнијих и сложенијих текстуалних задатака са две или више рачунских операција. -Анимирати ученике да самостално смишљају задатке и упућију их јени другима. -Користити наставне листиће и програмиран материјал. -Инсистирати на провери тачности добијеног резултата.	-непознати број.

Мерење и мере	Знати: - записивати јединице за површину , -упоређивати јединице за површину, -претварати у мање и веће јединице. Умети: -уочавати мере предмета из околине, -процењивати одока,а затим израчунавањем утврђивати грешку.	-Мере за површину.	Мере и мерења (10; 4 + 6) -10 часова укупно за ову тему. -4 часа за обраду; -6 часова за понављање и увежбавање. -Користити очигледна средства и дати ученицима да мјере предмете из учионице, куће и околине. Обавезно вјежбати процјену одока,а након извршеног мјерења,израчунавањем утврдити могућа одступања-грешк. -Приликом обраде мера за површину треба користити моделе у величини квадратног метра, квадратног дециметра, квадратног центиметра. -Претварање јединица мере у мање или веће јеинице треба показивати и увежбавати на примерима. Основна интенција програма у области геометрије састоји се у томе што се инсистира и на геометрији облика, као и на геометрији мерења (мерење површи). Изучавање геометријског градива повезује се с другим садржајима наставе математике.	-Мере за површину: квадратни милиметар, квадратни центиметар, квадратни дециметар, квадратни метар, ар, хектар,километар квадратни.

Површина	Знати: -уочавати, именовати и цртати Фигуре правоугаоника и квадрата -уочавати заједничка својства квадрата и правоугаоника -дефинисати појам квадрата и правоугаоника -прецизно цртати правоугаоник и квадрат помоћу троугла и лењира -цртати мреже и правити моделе коцке и квадра; -формулу за површину квадрата, -формулу за површину правоугаоника, -формулу за површину коцке , -формулу за површину квадра. Умети: -решавати задатке за израчунавање површине.	- Површина правоугаоника и квадрата. -Површина коцке и квадра.	Површина (30; 12 + 18) -30 часова укупно за ову тему. -12 часа за обраду; -18 часова за понављање и увежбавање. -Настава мора бити експериментална,фигуре и њихова својства упознају се практичним радом,преко разноврсних модела фигура у току посматрања,цртања,резања. пресавијања,процјењивања, упоређивања... На тај начин ученици стичу елементарне геометријске представе,апстрахујући конкретна својства материјалних ствари. Кроз игру и практичне радње упутити ученике на израчунавање обима и површине.	-површина квадрата, -површина правоугаоника, -површина коцке, -површина квадра.

СТАНДАРДИ за наставни предмет МАТЕМАТИКА – 4. разред

Наставна област	*Нивои постигнућа*	*СТАНДАРДИ*	
СКУП ПРИРОДНИХ БРОЈЕВА	***ОСНОВНИ НИВО***	МА.1.1.1	зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној пол
		1МА.1.1.2.	редност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде
		1МА.1.1.3.	множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде
		МА.1.1.4.	уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом
		МА:1.1.5.	уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде
		МА.1.3.1.	уме да прочита и формално запише разломак — (л < 10) и препозна његов графички приказ
		МА.1.3.2.	уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине
	СРЕДЊИ НИВО	МА.2.1.1.	уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни , следећи број) и разуме декадни бројни систем
		МА.2.1.2.	уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју
		МА.2.1.3.	сабира и одузима, рачуна вредност израза

		МА.2.1.4.	рачуна вредност израза с највише две операције
		МА.2.1.5.	уме да решава једначине
		МА.2.3.1.	уме да препозна разломак —*ф< 10, а* < /?,) када је графички приказан нафигури подељеној на *I?* делова
		1МА.2.3.2.	уме да израчуна /;-ти део н еке целине и обрнуто, упоређује разломке облика — (л <10) *n*

	НАПРЕДНИ НИВО	МА.3.1.1.	ме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака
		МА.3.1.2.	зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.
		МА.3.1.3.	уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
		МА.3.1.4.	уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
		МА.3.1.5.	уме да одреди решења неједначине са једном операцијом
		МА.3.3.1.	уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак a/b *b*< 10, *a*<*b)*
		1МА.3.3.2.	уме да израчуна део — (/? < *10, a < 1m)* неке целине и користи то у задацима

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	***ОСНОВНИ НИВО***	МА.1.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама
		МА.1.4.2.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)
		МА.1.4.3.	зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)
		МА.1.4.4.	уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме
	СРЕДЊИ НИВО	МА.2.4.1.	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама
		МА.2.4.2.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама
		МА.2.4.3.	претвара јединице за мерење запремине течности из већих у
		МА.2.4.4.	претвара јединице за мерење масе из већих у мање
		МА.2.4.5.	ористи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да предс

	НАПРЕДНИ НИВО	МА.3.4.1.	зна јединице за време (секунду, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама
		МА.3.4.2.	претвара јединице за мерење запремине течности
		МА.3.4.3.	претвара јединице за мерење масе
ПОВРШИНА	***ОСНОВНИ НИВО***	МА.1.2.1.	уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао. правоугаоник, тачка, дуж. права, полупра и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност. нормалност, припадност)
		МА.1.2.2.	зна јединице за мерење дужине и њихове односе
		МА.1.2.3.	зна да користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
		МА.1.2.4.	користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици.чему је дата мернајединица
	СРЕДЊИ НИВО	МА.2.2.1.	уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
		МА.2.2.2.	претвара јединице за мерење дужине
		МА.2.2.3.	зна јединице за мерење површине и њихове односе

		МА.2.2.4.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
		МА.2.2.5.	уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
		МА.2.2.6.	препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним једини
	НАПРЕДНИ НИВО	МА.3.2.1.	претвара јединице за мерење површине из већих у мање
		МА.3.2.2.	уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника
		МА.3.2.3.	уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника
		МА.3.2.4.	уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама
		МА.3.2.5.	уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама

-Општа предметна компетенција

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као ои математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;

- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања,
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању,
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самосталан рад,
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика,
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима,
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција,
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе,
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама.

Ученици треба да:

- успешно савладају читање и писање природних бројева у декадном бројевном систему;
- упознају скуп природних бројева;
- науче да природне бројеве приказују тачкама бројевне полуправе;
- умеју да читају и записују помоћу слова основна својства рачунских операција;
- упознају и уочавају зависност између резултата и компонената операције;
- примењују упозната својства рачунских операција при трансформисању израза и у случају рачунских олакшица;
- знају да читају, састављају и израчунавају вредност израза са више операција;
- знају да решавају једноставне једначине и неједначине у скупу природних бројева;
- успешно решавају задатке дате у текстуалној форми;

- упознају разломке (наведене у садржају програма), њихово читање, писање и значење, уз коришћење одговарајућих термина;
- знају да цртају мреже и праве моделе коцке и квадра;
- упознају јединице за површину и примењују их при израчунавању површине квадра и коцке.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике, CD,цртежи,табеле,шеме,разни геометријски модели и облици ,рачунар,ТВ емисије,лењири,шестари

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, хеуристичка, ученичка истраживања,графичка,решавање задатака

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцњиивања
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем бројева,задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем,спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,преписати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	Тестови,писмене вежбе,усмено испитивање
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	Дијагностички тестови,контролне вежбе,самоевлуација, вршњачко оцењивање

Предмет:**ДОДАТНА НАСТАВА-**МАТЕМАТИКА

Разред:**четврти**

Недељни фонд:1час Годишњи фонд:36 часова

Циљ предмета: додатни рад је намењен ученицима који показују посебна интересовања и способности за учење математике. Организовањем и извођењем додатног рада њима је пружена могућност да своја математичка знања и умења, усвојена по редовном програму, продубе и прошире, а тиме и своје математичке способности развију. Ученике овог узраста најлакше је заинтересовати за математику ако им пружимо да решавају разноврсне и занимљиве задатке. Такви задаци представљају изазов за ученике јер знатно јаче и дуже усредсређују и задржавају њихову пажњу, побуђују ин расуђивање и васпитавају и јачају вољу ученика. Самостално решавање оваквих задатака и сигурност да су добијени резултати тачни доносе ученицима посебно задовољство и мотивишу их на решавање нових задатака. Један од циљева додатног рада је и развијање стваралачких способности и неговање систематичности, уредности, прегледности и др. позитивних особина личности ученика.

Корелација:српски језик,ликовна култура,математика.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
1.Математичка рекреација	-Знају да решавају магичне квадрате,схеме, укрштенице,раде задатке са палидрвцима и танграм	-Магични квадрати -Магичне схеме -Магичне укрштенице -Магична палидрвца -Танграми -Математичке игре -Занимљиви задаци	Укупан број часова:7	магични квадрат магична схема магична укрштеница танграм

2.Проблеми тешких ситуација	-Оспособљавање ученика да уоче основни проблем у задатку и проналажење што више начина решења проблема (проблеми пресипања, мерења, превожења, премештања и маневрисања) и њихова примена у свакодневном животу	-Проблеми пресипања -Проблеми превожења -Проблеми премештања и манервисања -Проблеми тешких ситуација -Проблеми мерења	Укупан број часова:5 2 часа обраде и 3 часа вежбања	превожење пресипање
3.Решавање проблемских ситуација	-Решавају проблемске задатака различитим методама (израчунавањем, методом дужи, методом правоугаоника, применом једначина.	-Решавање проблема методом дужи -Решавање проблема методом правоугаоника -Решавање проблема методом једначина -Решавање проблемских ситуција	Укупан број часова:5 3 часа обраде и 2 часа вежбања	метод дужи метод једначина метод правоугаоника
4.Квадрат и правоугаоник	Проширују знања о правоугаонику, квадрату као и примена израчунавања њихове	-Квадрат,површина и обим квадрата -Правоуаоник,површина и обим правоугаоника	Укупан број часова:3 1 час обраде и 2 часа вежбања	површина обим

	површине у свакодневном животу			
5.Квадрат и коцка	Проширирују знања о коцки и кваду, као и примена израчунавања њихове површине у свакодневном животу	-Квадар,површина и обим квадра -Коцка,површина и обим коцке	Укупан број часова:3 1 час обраде и 2 часа вежбања	површина обим
6.Логички и комбинаторни задаци	-Развијају и примењују логичко мишљење у логичким и комбинаторним задацима	-Логички задаци -Комбинаторни задаци - Пребројавање и размештање геометријских фигура	Укупан број часова:4 4 часа вежбања	логичко размишљање комбинаторика
7.Природни бројеви и операције	-Проширују стечена знања о природним бројевима и операцијама	-Декадни запис природних бројева -Пребројавање бројевних скупова	Укупан број часова:9 7 часова обраде и	Скуп природних бројева декадни запис

	у скупу N,усвајају знања о декадном запису природних бројева,оспособљавају се за пребројавање бројевних скупова,проширију знања о бројевним низовима, оспособљавају се за једноставније и лакше решавање задатака са великим бројевима.	-Задаци нумерације -Заимљиви изрази -Задаци са великим бројевима -Низови бројева -Једноставније рачунање - Дешифровање рачунских операција -Занимљиви задаци	2 часа вежбања	нумерација низови бројева дешифровање

Општа предметна компетенција

- проширивање стечених знања о природним бројевима и операцијама у скупу N,
- декадни запис природних бројева,
- оспособљавање ученика за пребројавање бројевних скупова,
- проширивањер знања о бројевним низовима,
- оспособљавање ученика за једноставније и лакше решавање задатака са великим бројевима,
- развијање логичког мишљења и закључивања,
- оспособљавање ученика за дешифровање рачунских операција,
- проширивање знања о правоугаонику, квадрату, коцки и кваду, као и примена израчунавања њихове површине у свакодневном животу,
- оспособљавање ученика за решавање проблемских задатака различитим методама (израчунавањем, методом дужи, методом правоугаоника, применом једначина...),
- развојање и примена логичког мишљења у логичким и комбинаторним задацима,

- оспособљавање ученика да уоче основни проблем у задатку и проналажење што више начина решења проблема (проблеми пресипања, мерења, превожења, премештања и маневрисања) и њихова примена у свакодневном животу,
- развијање интересовања и љубави према математици и решавању задатака кроз занимљиве задатке,
- развијање стваралачких способности, самосталности и сигурности у своје способности,
- неговање систематичности, уредности, прегледности и др. позитивних особина личности ученика.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике,цртежи,табеле,шеме,разни геометријски модели и облици ,мултимедијалне презентације,лењири,шестари

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, хеуристичка, ученичка истраживања,графичка,решавање задатака

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцњиивања**
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем, спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,преписати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

ПРЕДМЕТ: ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД: 1 час **ГОДИШЊИ ФОНД**: 36 часова

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

- Усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе.
- Усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом на основном нивоу.
- Неговање сарадничких и кооперативниходносау раду.
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутстава за савладавање потешкоћа у учењу.
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја.
- Оспособљавање ученика у повезивању градива сродних предмета и примени стечених знања.
- Омогућити да ученик кроз вежбу овлада како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности.

КОРЕЛАЦИЈА: Српски језик, Математика

СРПСКИ ЈЕЗИК

Област/тема	Исходи По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ГРАМАТИКА	Одреди делове реченице . Одреди реченице по облику и значењу. Уочи у реченици и примени одређене термине у правилном склапању реченица (именице, глаголи, придеви, бројеви, заменице). Уочи и запише управни и неуправни говор. Практично примени и усваји правописна правила језика. Служи се правописним речником.	Реченица Заједничке и властите именице Промењиве врсте речи Именице и заменице Род и број придева Глаголска времена Основни и редни бројеви Субјекат, предикат, атрибут	Посматрање Разговор Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка метода утврђивање: 8 часова	Именице Придеви Заменице Бројеви Глаголи Презент Перфекат Футур Реченица Субјекат Предикат Атрибут
ПРАВОПИС	Практично примени усвојенае правописна правила . Служи се правописним речником.	Пишимо правилно Пишемо управни и неуправни говор Писање сугласника Ј	Посматрање Разговор Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка метода утврђивање: 3 часа	Велико слово Управни и неуправни говор Заменица Ви

ОРТОЕПИЈА	Правилно изговора речи, исказе, реченице, пословие, краће текстове. Интонационо подешава гласове у изговору појединих реченица. Отклањања грешке које се јављају у говору и писању.	Вежбање читања Правилно изговарање и писање сугласника ч и ћ и џ и ђ	Посматрање Разговор Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка метода утврђивање:5 часова	Наглашене и ненаглашене речи Сугласници Сугласнички скуп

МАТЕМАТИКА

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
СКУП ПРИРОДНИХ БРОЈЕВА	- Чита, пише и упоређује бројеве до милиона и веће од милиона. - Зна писмено да сабира и одузима преко 1000. - Зна да множи и дели са остатком и без остатка преко 1000 . - Зна особине рачунских операција, приоритет операција и употребу заграда. - Решава једноставне проблемске ситуације.	- Сабирање и одузимање до 1000 - Множење и дељење до 1000 - Упоређивање бројева до милион - Сабирање и одузимање преко 1000 - Писмено сабирање и одузимање преко 1000 - Једначине са множењем и дељењем - Неједначине са множењем - Неједначине са дељењем - Разломци	Посматрање Графичко представљање Разговор Цртање Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка утврђивање: 11 часова	Бројеви до милион и већи од милиона Множење Дељење

		- Задаци са разломцима		
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- Зна да упоређује површи фигура. - Користи јединице мере за површину.	- Јединице мере за површину	Посматрање Графичко представљање Разговор Цртање Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка утврђивање: 2 часа	Јединице мере за површину
ПОВРШИНА	- Израчунава површину правоугаоника и квадра. - Зна да црта мрежу квадра и коцке. - Решава једноставне логичко-комбинаторне проблеме.	- Јединице мере за површину - Израчунавање површине правоугаоника - Израчунавање површине квадрата - Површина коцке - Површина квадра	Посматрање Графичко представљање Разговор Цртање Писање Индивидуални подстицај Аналитичко-синтетичка Истраживачка утврврђивање: 5 часова	Површина

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Ниво циља учења	Одговарајући начини оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати....)	посматрање, праћење ангажовања ученика, усмене провере, белешке

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

МАТЕМАТИКА

Ниво циља учења	Одговарајући начини оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати....)	посматрање, праћење ангажовања ученика, усмене провере, белешке

Предмет: **ПРИРОДА И ДРУШТВО**

Разред: **четврти**

Недељни фонд: 2 часа Годишњи фонд: 72 часа

Циљ предмета: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Корелација:српски језик,ликовна култура,час одељенског старешине,музичка култура и корелација унутар самог предмета.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржај**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
Моја домовина – део света	Знати: - развити основне појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова; -развити радозналост, интересовање и способност за активно упознавање окружења; Умети: - развити основне научне појмова из природних и друштвених наука, - развити основне појмова о ширем природном и друштвеном окружењу – завичају и домовини;	-Основне одреднице државе (територија, становништво, симболи...) -Развој модерне српске државе (период 19. и 20. века) -Стратешки положај Србије -Основне одреднице државе _--Србије и њен стратешки положај -Природно географске одлике Србије - рељеф -Природно географске одлике Србије – текуће воде -Природно географске	Моја домовина-део света (16; 12+ 3 +1) -12 обрада и проширивање знања; -3 вежба и понављање,утврђивање; -1 систематизација знања,провера. -При обради садржаја користити визуелна наставна средства,цртеже,шеме,графофолије, наставне листиће са задацима различитог нивоа и сложености.	-одреднице државе -развој модерне српск државе -стратешки положај Србије -рељеф -текуће воде -стајаће воде -клима наше домовин -угрожена и заштићен подручја Србије -одреднице државе Србије -становништво Србиј -национални идентите -конвнција о правима

		одлике Србије – стајаће воде -Клима наше домовине -Угрожена и заштићена подручја у Србији -Основне одреднице државе Србије; -Природно географске и климатске одлике Србије -Становништво Србије – права и обавезе државе и грађана -Очување националног идентитета -Конвенција о правима детета и брига о деци -Моја домовина – део света		детета -моја домовина
Рад, енергија, производња и потрошња	Знати: -усвојити цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања, -развити еколошку свест. Умети: -развити способност запажања основних својстава материјала, објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;	-Рад – свесна активност чове -Утицај природних и друштвених фактора на живо и рад људи -Природна богатства и њихов коришћење -Ресурси -Прерада природних сировин примена (кухињска со, гипс, -Прерада природних сировин технологија добијања метала папира, гуме... -Прерада воде и добијање здраве хране	Рад, енергија,производња и потрошња (15; 11 + 2 + 2) -11 часова за обраду и проширивање знања; -2 часа за вежбање и понављање,утврђивање; -2 часа за систематизацију знања,проверу. Анимирати ученике да самостално смишљају питања и упућију их једни другима. -Користити наставне листиће и програмиран материјал. -Инсистирати на провери тачности добијеног одговора.	- рад -утицај природних и друштвених фактора -природна богатства -прерада природних сировина -прерада воде и добијање здраве хран -природна богатства и ресурси -обновљиви извори енергије -необновљиви извори енергије -делатности људи у Србији -производња и услуге -рад,производња и

Осврт уназад – прошлост Србије	Знати: -самостално учити и пронаћи информације; -развијање основних елемената логичког мишљења. Умети: - очувати национални идентитет и уграђивање у светску културну баштину.	-Природна богатства , ресурс и њихово коришћење -Сунце, ваздух, вода – обновљиви извори енергије -Угаљ, нафта, гас – необновљиви извори енергије -Недовољно коришћени и еколошки извори енергије -Делатности људи у различит крајевима Србије. -Производња и услуге -Рад, производња и одрживи развој -Извори енергије и делатност људи -Трагови прошлости -Временска лента. Лоцирање датума -Хронологија технолошких и научних открића -Начин живота у средњем ве -Прошлост српског народа -Први светски рат -Други светски рат -Прошлост Србије.Историјск извори -Владари Србије -Прошлост Србије	Осврт уназад-прошлост Србије (11; 6+ 4 + 1) -6 часова за обраду и проширивање знања; -4 часа за вежбање и понављање,утврђивање; -1 час за систематизацију знања,проверу -При обради садржаја користити визуелна наставна средства,цртеже,шеме,графофолије, наставне листиће са задацима различитог нивоа и сложености.	одрживи развој -извори енергије -трагови прошлости -временска лента -хронологија -технолошка и научних открића -начин живота у средњ веку -први светски рат -други светски рат

Истражујемо природне појаве	Знати: -развити радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења, -самостално учити и пронаћи информације. Умети: - развити радозналост, интересовање и способност за активно упознавање окружења.	-Правила која важе за сва кретања (покретање, заустављање...) -Шта и како утиче на кретање -Од чега зависи величина сенке? -Висина ваздушног стуба и висина звука -Кретање, сенка и звук -Материјали и њихова својст -Који се предмети најбоље наелектришу, а који најбоље проводе електричну струју? -Како повећати или смањити дејство магнета? -Светлосна пропустљивост и топлотна проводљивост материјала -Испитивање растворљивост материјала -Смеше -Поступци раздвајања састоја -Својства материјала -Повратне и неповратне пром материјала -Препознавање промена при којима настају нови материја различитих својстава -Сагоревање материјала. Запаљиви материјали -Истражујемо природне појав -Природне појаве	Истражујемо природне појаве (18; 11+ 6 + 1) -11 часова за обраду и проширивање знања; -6 часова за вежбање и понављање,утврђивање; -1 час за систематизацију знања,пров Анимирати ученике да самостално см питања и упућију их једни другима. -Користити наставне листиће и прогр материјал. -Инсистирати на провери тачности д одговора.	-правила кретања -величина сенке -ваздушни стуб -висина звука -материјали и њихова -наелектрисање -светлосна пропустљи -топлотна проводљиво материјала -растворњивост материјала -смеше -раздвајање састојака -повратне и неповрат промене материјала -природне појаве

Сусрет с природом	Знати: - усвојити основне појмове о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова. Умети: - развити способностизапажања основних својстава материјала, објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности.	-Флора наше земње – појам и значај, типичне врсте -Флора наше земње – ретке и угрожене биљке; њихова заштита и ревитализација -Фауна наше земље – појам и значај, типичне врсте -Фауна наше земље - ретке и угрожене животиње; њихова заштита и ревитализација -Домаће животиње и гајене биљке – значај и потребе производње здраве хране -Флора и фауна, домаће и гајене биљке -Природне појаве -Човек као део природе – свесно и друштвено биће. -Спознаја себе, уочавање пол различитости -Основи здравог живљења и одговоран однос према себи другима -Сусрет са природом -Моја домовина	Истражујемо природне појаве (12; 8+ 3 + 1) -8 часова за обраду и проширивање знања; -3 часа за вежбање и понављање,у тврђивање; -1 час за систематизацију знања, проверу. Анимирати ученике да самостално см питања и упућију их једни другима. -Користити наставне листиће и прогр материјал. -Инсистирати на провери тачности до одговора.	-флора наше земље -фауна наше земље -домаће животиње -гајене биљке -природне појаве -човек као део природ -спознаја себе -уочавање полне различитости -здрав живот -сусрет са природом -моја домовина

СТАНДАРДИ за наставни предмет ***ПРИРОДА И ДРУШТВО – 4. разред***

шк. 2014/2015. год.

РЕДНИ БРОЈ:	**НАСТАВНА ТЕМА СА ОБРАЗОВНИМ СТАНДАРДИМА:**		
1.	***МОЈА ДОМОВИНА – ДЕО СВЕТА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.3.	зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво
		1ПД.1.5.1.	зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови
		1ПД.1.5.2.	зна основна правила понашања у породици, школи и насељу
		1ПД.1.5.3.	зна које људске делатности постоје и њихову улогу
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.4.4.	уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода
		1ПД.2.4.5.	уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена
		1ПД.2.5.1.	зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова
		1ПД.2.5.2.	зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама
		1ПД.2.5.3.	разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности
	РЕДНИ НИВ	1ПД.3.4.1.	уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова

		1ПД.3.5.1.	разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима
		1ПД.3.5.2.	разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

2.	***РАД, ЕНЕРГИЈА, ПРОИЗВОДЊА И ПОТРОШЊА***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.2.1.	препознаје и именује природне ресурсе
		1ПД.1.2.2.	зна употребну вредност природних ресурса
		1ПД.1.2.3.	разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.2.1.	разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе
		1ПД.2.2.2.	разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса
		1ПД.2.2.3.	зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса
		1ПД.2.2.4.	зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити
		1ПД.2.3.1.	зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање
		1ПД.2.3.2.	зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава
		1ПД.2.3.3.	разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису
		1ПД.2.3.4.	зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њиховуупотребу и препознаје примере у свом окружењу
		1ПД.2.3.5.	разликује повратне и неповратне промене материјала
		1ПД.2.3.6	разликује промене материјала при којима настају други материјалм од оних промена материјала при којима не настају други материјалм
	ПРЕДНИ	1ПД.3.3.1.	разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи

		1ПД.3.3.2.	примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу

3.	***ОСВЕРТ УНАЗАД – ПРОШЛОСТ СТРБИЈЕ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.6.1.	зна основне облике рељефа и површинских вода
		1ПД.1.6.2.	зна основне типове насеља и њихове карактеристике
		1ПД.1.6.4.	зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости .
		1ПД.1.6.5.	зна основне информације о начину живота људи у прошлости
		1ПД.1.6.6.	зна шта су историјски извори и именује их
	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.6.1.	препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини
		1ПД.2.6.2.	зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији
		1ПД.2.6.3.	разуме повезаност природно-географских фактора - рељефа, вода, климе и делатности људи
		1ПД.2.6.4.	зна редослед којим су сејављали важни историјски догађаји, појаве и личности
		1ПД.2.6.5.	уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад
		1ПД.2.6.6.	препознаје основна културна и друштвена обележја различитихисторијских периода
		1ПД.2.6.7.	препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч

	НАПРЕДНИ НИВО	1ПД.3.6.1.	зна шта је претходило. а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава

4 - 5.	***ИСТРАЖУЈЕМО ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ - СУСРЕТ С ПРИРОДОМ***		
	ОСНОВНИ НИВО	1ПД.1.1.1.	прави разлику између природе и производа људског рада
		1ПД.1.1.2.	зна ко и шта чини живу и неживу природу
		1ПД.1.1.3.	зна заједничке карактеристике живих бића
		1ПД.1.1.4.	уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања
		1ПД.1.1.5.	препознаје и именује делове тела живих бића
		1ПД.1.1.6.	разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима
		1ПД.1.3.1.	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
		1ПД.1.3.2.	зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала
		1ПД.1.3.3.	зна да различите животне намирнице садрже различите састојке
		1ПД.1.3.4.	зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност
		1ПД.1.3.5.	зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу
		1ПД.1.3.6.	зна промене материјала које настају због промене температуре. Услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха
		1ПД.1.5.4.	зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите
		1ПД.1.5.5.	зна поступке за очување и унапређивање људског здравља

	СРЕДЊИ НИВО	1ПД.2.1.1	разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима
		1ПД.2.1.2.	зна основне разлике између биљака, животиња и људи
		1ПД.2.1.3.	примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића
		1ПД.2.1.4.	зна улогу основних делова живих бића
		1ПД.2.1.5.	разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту
		1ПД.2.1.6.	разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници
	НАПРЕДНИ НИВО	1ПД.3.1.1.	разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима
		1ПД.3.1.2.	разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића

Општа предметна компетенција:

- - развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова,
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности,
- развијање основних елемената логичког мишљења,
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења,
- способност за самостално учење и проналажење информација,
- интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва,
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење,

- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и доградњивања,
- развијање еколошке свести.

Ученици треба да:

- да развију основне научне појмова из природних и друштвених наука,
- да развију основне појмове о ширем природном и друштвеном окружењу – завичају и домовини,
- да развију радозналост, интересовање и способност за активно упознавање окружења,
- да развију способности запажања основних својстава материјала, објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности,
- да развију основне елементе логичког мишљења,
- да стекну елементарне научне писмености, њену функционалну применљивост и развој процеса учења,
- да су оспособљени за сналажење у простору и времену,
- да разумеју и уважавају сличности и разлике међу појединцима и групама,
- да користе различите социјалне вештине, знања и умења у комуникацији и другим интеракцијским односима,
- да развију одговорност према себи, окружењу и културном наслеђу,
- да очувању национални идентитет и уграђивање у светску културну баштину.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике, CD,цртежи,табеле ,рачунар,ТВ емисије

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, хеуристичка, ученичка истраживања

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцњиивања**
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем реченица,задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем,спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,преписати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	Тестови,писмене вежбе,усмено испитивање
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	Дијагностички тестови,контролне вежбе,самоевлуација, вршњачко оцењивање

Предмет:**ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**

Разред:**четврти**

Недељни фонд:3часова Годишњи фонд:108 часова

Циљ предмета:Циљ физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима,у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима,допринесе интегралном развоју личности ученика,развоју моторичких способности,стицању,усавршавању и примени моторичких умења,навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Корелација:час одељенског старешине.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
Атлетика	Знати: -радити на техници трчања у месту и кретању -развијати навике правилног држања тела приликом трчања, као и правилног дисања - овладати различитим варијантана трчања као што су напред, бочно и окренуто леђима у правцу трчања -навикнути на услове терена код крос трчања -савладати технике брзог трчања -усвајање технике високог и ниског старта	-Уводни час, упознавање с планом рада -Ниски старт и техника трчања -Ниски старт и брзо трчање на 40 м -Ниски старт и спринт на 50м -Скок удаљ – згрчна техника -Увежбавање скока удаљ згрчном техником -Скок удаљ – ко ће најдаље да скочи -Скок удаљ згрчном техником – одељењско такмичење -Припремне вежбе за разношку и фазу доскока	Атлетика (32; 12+15+3); -32 часа укупно за ову тему. -12часова вежбање; -15 часоваобучавањеање и увежбавање. -3 часа провера. -рад на техници трчања у месту и кретању -развијање навике правилног држања тела приликом трчања, као и правилног дисања -овладавање различитим варијантана трчања као што су напред, бочно и	-ниски старт -скок удаљ -суножни одраз -доскок -високи старт -штафетне игре -полигон препрека -мерење физичке способности -повећање издржљивости -трчање на разне начине

	Умети: -усавршити згрчне технике скока у даљ -развијати способности бацања лоптице јачом и слабијом руком -усвајање технике штафетног трчања	-Високи старт и истрајно трчање као припрема за крос -Повећање опште издржљивости -Штафетне игре са трчањем -Полигон препрека са различити облицима кретања Полигон препрека Штафетне и елементарне игре по избору ученика -Мерење физичких способности «чунасто трчање» -Мерење физичких способности удаљ из места -Мерење физичких способности медицинке -Мерење физичких способности одбијање лопте од зида -Мерење физичких способности трчање на 40м -Елементарне и штафетне игре с трчањем на разне начине	окренуто леђима у правцу трчања -навикавање на услове терена код крос трчања -савлађивање технике брзог трчања Вежбе на тлу и справама,	- -

Вежбе на тлу и справама	Знати: -ученици радена справама и тлу сваком у складу са својим могућностима Умети: -поновити програм из претходне године, повезати различите покрете руку, ногу и тела у комплекс вежби обликовања, окрети за 180 и 360 степени, повезивање скокова са галопом, повезивање галопа са дечјим поскоком, бацање и хватање лопте и повезивање са равнотежом и окретима и скоковима, замахивање обруча у бочној и чеоној равни и избацивање из руке у руку	- Колут напред и назад спојено -Суножним одразом колут напред преко медицинке -Штафетне игре лоптом -Колут назад раскорачно -Летећи колут -Припремне вежбе за разношку доскока -Разношка преко козлића 110 цм -Разношка преко козлића -Згрчка преко козлића -Разношка и згрчка преко козлића -Прескок преко козлића -Вежбе на тлу – «мост» -Став о шакама уз помоћ -Вежбе на тлу – састав -Предвежбе за премет упором странце -Премет странце – «звезда» -Вежбе на тлу – «вага» претклоном и заножењем -Састав на тлу -Вежбе на тлу – одељењско такмичење -Вежбе на ниском разбоју -Вежбе на двовисинском разбоју -Вис узнети на дохватним круговима -Љуљање у зибу на круговима -Вис узнети на дохватним круговима	(34; 12+15+3); -34 часа укупно за ову тему. - 13часова вежбање; - 17 часова за обучавање и увежбавање. -4 часа провера -применом индивидуалног приступа ученицима омогућити рад на справама и тлу сваком ученику у складу са његовим могућностима -Тло: омогућити ученицима да савладају колут напред из чучња, колут назад до чучња, суножним одразом колут напред преко препреке, став на шакама уз помоћ, предвежбе за премет странце, из лежања на леђима мост, вагу потклоном и заножењем, као и комбинацију свх савладаних вежби -Прескок: поновитиприпремне вежбе за прескок, прво фазу доскока, урадити припремне вежбе за разношку преко козлића	-колут -козлић -вежбе на тлу -састав на тлу -надвлачење конопца -прескакање вијаче -вежбе на разбоју -предмет странце -скокови

Ритмичка гимнастика и народни плесови	Знати: - поновити програм из претходне године, повезати различите покрете руку, ногу и тела замахивање обруча у бочној и чеоној равни и избацивање из руке у руку -Умети: Плесове : *Српско коло* (коло *Моравац,Ужичко коло*) валцер корак. Знати: -поновити основне вежбе лоптом	-Вежбе на разбоју и круговима -Вежбе на вратилу и греди -Вежбе на коњу с хватаљкама -Далеко високи скок, галоп и дечји поскок кроз вијачу -Вежбе снаге и навлачење конопа -Мачји скокови и скок маказице Скок увис опкорачном техником («маказице») -Такмичење у скоку увис – ко ће више да скочи ? -Вођење лопте између препрека -Прескакање кратке вијаче на разне начине -Елементарне игре са скакањем и прескакањем кратке вијаче -Протрчавање испод дуге вијаче, ускакање и искакање из вијаче -Ритмичка гимнастика и народно коло («Велико бачко коло») Увежбавање народних плесова -Ритмика – валцер корак -Ритмичке вежбе обручем -Српско коло «Ужичко коло	Ритмичка гимнастика и народни плесови (12; 10 +2) -24 часа укупно за ову тему. - 10 часова обучавање и увежбавање. - 2 часа провера -Плесови : *Српско коло* (коло *Моравац,Ужичко коло*) валцер корак,	-Велико бачко коло -народни плесови -ритмика -Српско коло -Ужичко коло

Основи спортских игара	у оквиру тимских игара одбојке, рукомета, кошарке и фудбала, као и у игри „између 4 ватре“ -основне вежбе комбиновати са ситуацијама у игри рукомета; скок шут, шутирање из места или у кретању -кроз игру радити на тактици одбране и напада -кошарка: поновити вежбе руковања лоптом и усложњавати их «жонглирањем», вежбе хватања и додавања примењивати у тактици одбране и напада, шутирати лопту испод коша и увежбавати «двокорак» <u>Умети:</u> -одбојка: поновити вежбе из претходног разреда, игра преко ниске мреже и примена основне тактике у нападу и одбрани -фудбал: вођење лопте праволинијси и са променом правца, примање и додавање лопте различитим деловима стопала, одузимање лопте, шутирање на гол, играње по основним правилима за мали фудбал <u>Знати:</u> - проценити своју физичку форму	-Рукомет – вежбе држања лопте, хватања и додавања -Рукомет – вођење и заустављање лопте -Рукомет – шутирање из места и скок-шут -Игра рукомета (3:3) -Елементарне и штафетне игре са трчањем и гађањем у циљ -Шутирање на кош из разних позиција -Двокорак у кошарци -Тактика одбране и напада у кошарци -Фудбал и игра «Између четири ватре» -Елементарне игре лоптом по избору ученика	<u>Основи спортских игара</u> (24; 10 +12+2) -24 часа укупно за ову тему. - 10часова вежбање; - 12 часоваобучавање и увежбавање. -2часа провера поновити основне вежбе лоптом у оквиру тимских игара одбојке, рукомета, кошарке и фудбала, као и у игри „између 4 ватре“	-рукомет -кошарка -фудбал -између четири ватре -елементарне игре лоптом

Здравствено васпитање	-одржавати личну хигијену и хигијену здравља -правилна исхрана <u>Умети:</u> -успоставити правилан ритам рада и одмора, пружити правупомоћ	-Здравствено васпитање: моја физичка форма -Здравствено васпитање: правилан ритам рада и одмора, прва помоћ -Антропометријска мерења (висина и тежина ученика)	<u>Здравствено васпитање</u> (6; 4 + 2) -6 часова укупно за ову тему. -4 часа за обучавање и вежбање; -2часапровера. Разговарати о физичкој форми личној хигијенаи, правилној исхрани правиланом ритаму рада и одмора, првој помоћи	-физичка форма -правилан ритам рада и одмора -прва помоћ -антропомеријска мерења

<u>-Општа предметна компетенција</u>

- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела
- развој и усавршавање моторичких способности
- стицање моторичких умења која су као садржаји утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитањадефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја
- формирање морално-вољних квалитета личности
- оспособљавање ученика да стечена знања ,умења и навике корисе у свакодневним условима живота и рада
- стицање и развијање свести о потреби здравља,чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Ученици треба да:

- усвоје технике штафетног трчања
- да раде на справама и на тлу у складу са њиховим могућностима
- да знају да комбинују основне вежбе са ситуацијама у игри рукомета
- да усвоје правила игре: кошарке,одбојке и фудбала.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

CD,справе и реквизите

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, демонстративна

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцњиивања**
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Ативности са вишеструким избором
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискусије на часу
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	демонстирање различитих вештина

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	Проверавање стечених вештина
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	Самоевлуација, посматрање,вршњачко оцењивање

Предмет:**ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Разред:**четврти**

Недељни фонд:2часова Годишњи фонд:72 часова

Циљ предмета: васпитно образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Корелација:српски језик,природа и друштво,физичко васпитање ,математика и корелација унутар самог предмета ликовне културе.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
I КОЛАЖ, ФРОТАЖ, ДЕКОЛАЖ И АСАМБЛАЖ (површински и тродимензионални колаж)	-Усвајање знања о ликовним техникама-колаж,фротаж,декола ж, асмаблаж.	1. Колаж (дводимензионални површински колаж) 2. Фротаж (површинске игре) 3. Декола ж (наслојавање, доцртавање, досликавање...) 4. Асамблаж (тродимензионални колаж, инсталације, проширени медији...)	Укупно 10 часова. 6 часова обрада, 4 часа вежбање. -Када се приђе реализацији садржаја колажа,мора се водити рачуна о примерености захтева узрасним могућностима ученика па зато треба тражити решења по логици шаљивог колажа. То значи да се узимају различити облици којима су стварају неки нови облици по личном ваког ученика.Почиње се од г колажа. У даљем раду такви у да буду изванредан материјал за одлепљивање, поновно лепљење, доцртавање, досликавање, те се од жи извесна доза упорности што је м Да би ученици сачинили фротаж могу се користити природни и вештачки облици као подлога	колаж фротаж декола ж асмаблаж

			преко које ће ученици стављати тањи папир и потом са оловкама које у себи имају меки графитни уложак превлачити преко папира да би се одштампали највиши делови (рељефност -структура материјала који се налази испод папира). Када се ради о асамблажу, мисли се на повезивање тродимензионал них облика у нове за ученике смисаоне целине. Без обзира на вештачке или природне облике које ученици уграђују у свој рад, потребно је да наставник ограничи број материјала исте врсте да би ученици лакше дошли до својих смисаоних решења.	
II ВЕЗИВАЊЕ ОБЛИКА У ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОМ ПРОСТОРУ И У РАВНИ	-Разликују и повезују дводимензионалне и тро димензионалне облике;	Компоновање апстрактних облика у простору према положеној, косој или усправној линији Организација бојених облика у односу на раван у простору Организација тродимензионалних облика у простору и на равни.	Укупно 10 часова. 6 часова обрада, 4 часа вежбање. Може почети с радом полазећи од апстрактних облика неког предмета. Заправо, мисли се на нефигуративне облике који се у даљем раду могу супротставити фигуративним облицима. Пре свега се мисли на облике које можемо препознати у природи или на облике које је човек створио а не препознајемо их у природи. На самом почетку реализације ове целине, ученици могу да цртају са оловкама, са ознаком Б, ради лакшег интервенисања у процесу рада. Потом могу да користе и сликарске технике, али	тродимензионални облик простор

			најпримеренији је тродимензионални рад.	
III СЛИКАРСКИ МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ	-Препознају материјале и ликовне технике.	Карактеристике акварел технике Карактеристике пастелних боја и креда у боји (суви пастел и воштани пастел) Карактеристике темпера боја .	Укупно 10 часова. 6 часова обрада, 4 часа вежбање. Од посебне важности је да науче које су карактеристике акварела, темпере или гваша.	акварел пастел темпера гваш материјали технке
I V ОСНОВНЕ И ИЗВЕДЕНЕ БОЈЕ (6+4)	-Усвоје знања о боји, ликовним техникама и креативно практично раде са односима боја; -Знају основене и неке изведене боје(наранџаста, љубичаста,зелена)	Црвена + жута = наранџаста Црвена + плава = љубичаста Жута + плава = зелена	Укупно 10 часова. 6 часова обрада, 4 часа вежбање. У овој целини би требало да добију елементарна знања о основним и изведеним бојама. Што значи да ће мешањем жуте и црвене добити наранџасту, да ће мешањем плаве и црвене добити љубичасту као изведену, и напокон мешањем жуте и плаве да ће добити изведену зелену. После тих искустава ученици могу урадити и неке вежбе	основне боје изведене боје

V ЛИНИЈА, ПОВРШИНА, ВОЛУМЕН, БОЈА, ПРОСТОР (16+8)	Познају појам волумен и простор.	1. Линија -простор 2. Површина-простор 3. Волумен -простор 4. Боја -простор 5. Линија, површина, волумен, боја –простор	по перцепцији или аперцепцији користећи и основне и изведене боје. Укупно 24 часа. 16 часова обрада, 8 часова вежбање. Уоквиру ове целине рачуна се на повезивање ученикових искустава о линијама, површинама и волумену у одређеном простору. У таквом процесу биће од изузетне важности да ученици раде по перцепцији, посматрајући пре свега природне облике и боје. У овој целини програма ученици разредне наставе први пут осмишљеније треба да раде по перцепцији. На наставнику је да пронађе мање природне облике, чиме ће упутити ученик е да сами откривају богатство природе, проналазе природне облике, да врше анализу када ће моћи у свим техникама да изразе шта осећају док посматрају неки природни облик. Најпримереније је да свако дете има свој модел који ће посматрати, чиме се постиже изб егавање академске поставке мртвих природа. Поред цртања и сликања, препоручује се и рад у глини која је најзахвалнија за развој моторике, а у функцији је опажања и преношења немиметичког преношења посматраног природног облика.	волумен површина

V I АМБИЈЕНТ -СЦЕНСКИ ПРОСТОР	-Ускладе ликовни рад са другим медијима (звуком, покретом, литерарним изразом и сценским амбијентима)	1. Идејна решења за израду маски 2. Израда маски 3. Израда сцене 4. Предлог за кореографију, музику, костим 5. Израда сцене 6. Реализација по групама или у целини	Укупно 8 часова. 6 часова обрада, 2 часа вежбање. Ако се пође од чињенице да сви живимо у неком амбијенту, посебно је важно да се са ученицима разговара о карактеристикама појединих амбијената. Амбијент учионице, амбијент кухиње, амбијент улице, амбијент аутобуске станице, игралишта... Дакле, у целини гл едано, сваки амбијент је карактеристичан по нечему, на наставнику је да заједно са ученицима извуче посебне детаље о неком препознатљивом амбијенту. У духу таквог захтева, ученици могу да раде сцену, маске, костим, да се определе за музику, али је најважни је да се цео процес одвија кроз игру. У тој игри ученици ће доћи до сазнања о искуствима цивилизације, што се може пронаћи у литератури, а самим тим и повезивање оваквог садржаја са другим областима, посебно са књижевношћу, музичком културом, позориштем...	амбијент сценски простор

Општа предметна компетенција

- Развијање способности ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у простору;
- развијање памћења;
- коришћење технике и средства визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијање љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- стварање потребе за посећивае изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- развијање способности да стечена знања примењују у раду и животу;
- развијање сензибилитета за лепо писање и моторичке способности ученика.

Ученици треба да:

- разликују и повезују дводимензионалне и тродимензионалне облике;
- граде искуства и критеријуме према захтевима програма, ликовних уметности и ликовних појава у животу;
- усвоје знања о боји, ликовним техникама и креативно практично раде са односима боја;
- ускладе ликовни рад са другим медијима (звуком, покретом литерарним изразом и сценским амбијентом);
- препознају ликовне технике.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике,цртежи,репродукције познатих дела,ТВ емисије,природни облици,мултимедијална презентација,фотографије,дијапозитиви

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, дијалошка,аналитичко посматрање,самостални рад,ликовни сценарио, истраживње,рад са текстом

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцњиивања
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем ,задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем,спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема,разликовати успешне радове од неуспешних
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Процењивати задатке на основу датих критеријума
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	процењивање успешности рада,усмено испитивање
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	самоевлуација, вршњачко оцењивање

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД: 1 ЧАС ГОДИШЊИ ФОНД: 36 ЧАСОВА

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:
- Развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;

- оспособљавање за могућности музичког изражавања;

- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и култура свог и других народа.

Задаци:

- Неговање способности извођења музике (певање/свирање);

- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;

- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);

- упознавање традиционалне и уметничке музике свог и других народа;

- развијање критичког мишљења;

- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке усмености.

Оперативни задаци

* Ученици треба да:

- певају песме по слуху;
- певају песме солмизацијом;
- обраде просте и сложене тактове;
- усвајају пснове музичке писмености;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- изводе , народне и уметничке игре;
- импровизују мелодије на задани текст;
- упознају звуке разних инструмената;
- слушају вредна дела народне и уметничке музике.

КОРЕЛАЦИЈА: Српски језик, Математика, Природа и друштво, Физичко васпитање, Народна традиција, Верска настава, Ликовна култура

Област/тема	Исходи По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
НЕДАВНО САМ БИО ТРЕЋАК	идентификује улогу музике у његовом окружењу; препозна елементе музичке писмености	Певање песама научених у трећем разреду и обнављање музичких појмова (виолински кључ, линијски систем, паузе).	**Певање** **Обнављање музичких појмова** Обрада: 1 час Вежбање и понављање: 2 часа Провера: 1 час Укупно: 4 часа	ноте виолински кључ линијски систем паузе
ВРЕМЕ ЈЕ ЗА НОВА ЗНАЊА	препозна музичке жанрове по њиховим изражајним карактеристикама; препозна традиционалну песму, инструменталну музику и игру; познаје основне карактеристике стилова и музичких жанрова; препозна троделни и трочетвртински такт; изводи наглашене и ненаглашене тактове делове	СВИРАМ, ПЕВАМ, РАДУЈЕМ СЕ - Понављање музичких појмова: мелодија,мелодијски инструменти, линијски систем, виолински кључ, писање нота - Певање на неутралан слог ЛА - ОПНТ:“Ђак“ - СМ: "Музички тренутак“ Франц Шуберт МУЗИЧКО НАСЛЕЂЕ Понављање појмова: народна и уметничка музика ОПНТ: „Игра коло“ народна песма СМ: „ Радмилино коло“ народно коло МОЈА МАЛА ФОНОТЕКА Препознавање раније слушаних композиција Прављење фонотеке	**Понављање музичких појмова** **Певање по нотном тексту** **Слушање музике** **Прављење фонотеке** **Усвајање нових музичких појмова** брада: 5 часова Вежбање и понављање: / Провера: 1 час Укупно: 6 часова	мелодија мелодијски инструменти народна и уметничка музика фонотека трочетвртински такт троделни такт наглашени и ненаглашени

		ДЕЧИЈИ СВЕТ ОПС: „ Деца су украс света“ СМ: „Дечија симфонија“ Ј. Хајдн ТРОЧЕТВРТИНСКИ ТАКТ Усвајање појмова троделни такт и трочетвртински такт Извођење наглашених и ненаглашених тактовних делова. ОПНТ: „Разгранала грана јоргована“ СМ: „Херувимска песма“ Н. Србин		такектовни делови
ШКОЛА ЗА НОТЕ	Препозна игре у троделном такту (менует и валцер): Игра игре у троделном такту; Именује и препозна појмове прима и секунда волта; Именује појмове: тачка, лук трајања, корона; Свира на одабраном инструмену обрађене песме.	ИГРЕ У ТРОДЕЛНОМ ТАКТУ Упознавање с менуетом СМ: „Менует из Мале ноћне музике“ В.А.Моцарт ОПС: „Мали ђачки валцер“ СМ. „На лепом плавом Дунаву“ Ј. Штраус Син ДС: Играње валцера ПРИМА И СЕКУНДА ВОЛТА Именовање и усвајање појмова *прима и секунда волта* кроз песму „Певајмо“ Учење текста , ритма и мелодије песме „Гласићи нам тихо брује“ СМ: „Свадбени марш“ Ф. Менделсон ПРОДУЖЕЊЕ НОТЕ И ПАУЗА Именовање и усвајање појмова: тачка, лук трајања, корона Свирање и певање песме „ Данас“ Б. Станчић Упознавање с народном песмом „Постој сунце“	**Усвајање нових музичких појмова** **Певање песама по слуху** **Слушање музике** **Играње игара у троделном такту** **Свирање на одабраном инструменту** Обрада: 4 часа Вежбање и понављање: / Провера: / Укупно: 4 часа	менует валцер прима волта секунда волта пауза тачка лук трајања корона
НОВОГОДИШЊЕ РАСПОЛОЖЕЊЕ	Свира на одабраном инструменту песме у којима су присутни тонови ЛА, СИ, $ДО_2$; Изводи канон;	ТОН **ЛА** Упознавање са тоном ЛА и усвајање основних знања о њему Учење текста мелодије и ритма песме „ Лазара мајка карала“	**Упознавање са новим тоновима** **Слушање музике** **Компоновање**	тон ЛА тон СИ тон $ДО_2$

	Препозна слушане композиције и наведе композиторе; Пева обрађене песме по слуху и по нотном тексту; Компонује	Учење текста, мелодије и ритма песме „Родно је небо звездама“ СМ: „ Бургалеса“ Ф.М.Торобе КАНОН УСРЕД ЗИМЕ Упознавање појма *канон* и начина извођења Учење текста и мелодије песме „Зима“ СМ: „Канон“ Ј. Пахелбела СРЕЋНА НОВА ГОДИНА Учење текста и мелодије песме „Срећна Нова година“ С. Барић Развијање опсега дечијег гласа СМ: „Деца могу да полете“ Н. Мајдевац ДС: Компоновање ТОН СИ ТОН $ДО_2$	**Усвајање нових музичких појмова** Обрада: 5 часова Вежбање и понављање: / Провера: 2 часа Укупно: 7 часова	
МУЗИЧКЕ ПУСТОЛОВИНЕ	Препозна четворочетвртински такт, целу ноту и паузу; Тактира, пева и свира обрађене песме; Препознаје звук флауте у обое у слушаним композицијама.	ЧЕТВОРОЧЕТВРТИНСКИ ТАКТ ЦЕЛА НОТА И ПАУЗА Упознавање са целом нотом и целом паузом и усвајање основних знања о њима Тактирање, свирање и певање песме „У ливади“ Тактирање и свирање вежбе у 4/4 такту СМ: „Македонска рапсодија“ Ј. Јовичић ЈУТАРЊЕ РАСПОЛОЖЕЊЕ Учење текста, ритма и мелодије песме „ Лепо ти је рано уранити“ СМ: „Јутро из свите Пер Гинт„ Едварда Грига Упознавање са звуком флауте и обое ДС: Покрет	**Усвајање нових музичких појмова** **Тактирање** **Свирање** **Слушање музике** **Дечије стваралаштво** Обрада: 3 часа Вежбање и понављање: / Провера: 1 час Укупно: 4 часа	цела нота пауза
ПРОЛЕЋЕ НАМ ДОНОСИ РАДОСТИ НОВЕ	Решава ритмичко-мелодијски диктат; Пева и свира обрађене	ПРОЛЕЋНЕ ИГРАРИЈЕ Решавање малог ритмичко-мелодијског диктата Певање и свирање песме „На	**Слушање музике** **Свирање и певање песама** **Дечије стваралаштво**	ритмичко-мелодијски диктат троделни облик

	песме; Препознаје слушане композиције и наводи композиторе; Наведе основне каратеристике балета	ливади“ СМ: „Пролеће“ А. Вивалди ПРОЛЕЋНЕ ЧАРОЛИЈЕ Свирање и певање песме „Птице се враћају“ песма из Немачке Препознавање троделног облика песме Свирање и певање канона „У априлу“ СМ: „Пролећни сан“ Ј. Драговић ДС: Илустрација КАРНЕВАЛ ЖИВОТИЊА К.СЕН САНС СМ: „Карневал животиња“ К. Сен Санс (кенгури, корњаче, антилопе, акваријум) Разликовање и препознавање звучне боје клавира, контрабаса и харфе СМ: „Карневал животиња“ К. Сен Санс (финале) ЛАБУДОВО ЈЕЗЕРО“ П. ИЛИЧ ЧАЈКОВСКИ Обнављање појма *балет* СМ: „ Наполитанска песма , „Валцер“ и „Ирга лабудова“ из балета „ Лабудово језеро“ П.И. Чајковски „СЛИКЕ С ИЗЛОЖБЕ“ М.МУСОРГСКИ СМ:“Игра пилета у љусци од јајета“ „Баба Јага“ М . Мусоргски	Обрада: 6 часова Вежбање и понављање: / Провера: 1 час Укупно: 7 часова	песме
КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ СРБИЈЕ	Пева по слуху песме; Наводи народне инструменте ; Препознаје слушане композиције	ТОПЛО ЛЕТО ЛАГАНО СЕ БУДИ Учење ритма, текста и мелодије песме „Ближи се, ближи лето“ СМ:“Прва словенска игра“ А. Дворжак СРБИЈА – МОЈА ДОМОВИНА Учење ритма , текста и мелодије песме „Домовина“ Н. Вукомановић Упознавање с традицијом и културом свог народа	**Усвајање нових музичких појмова** **Певање** **Слушање музике**	традиција и култура народни инструменти

		СМ:“ Коло Српкиња „ И. Бајић СРПСКИ НАРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ Упознавање са народним инструментима (гусле, труба) Учење песме „Јечам жела Косовка девојка“ СМ: „Стари Вујадин“ народна песма (гусле) СМ: „Поскок коло“ М. Милић	Обрада: 3 часа Вежбање и понављање: / Провера: 1 час Укупно: 4 часа	

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје.
- Користи музичко знање и вештине даизрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начинстварује своје циљеве.
- Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима.
- Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.
- Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета.
- Развија критички однос према музици.
- Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво

- Ученик ужива у различитим музичким садржајима.
- Свестан је различитих утицаја музике на њега и улоге музике у друштвеним догађајима.
- Ученик разуме неопходност сарадње, међусобног подстицања и уважавања у заједничком музицирању и повезује ставове и искуства у свакодневном групном раду.

Средњи ниво

- Ученик повезује музику са историјским, религијским, научним и осталим релевантним димензијама људског живота.
- Разуме везу између културног идентитета и музике.
- Ученик повезује музичка знања и вештине са различитим видовима сопственог изражавања.

- Учествује у музичким активностима школе и заједнице.
-

Напредни ниво

- Ученик разуме музичке стилове у односу на друштвена дешавања и има критички однос према музици.
- Креативно користи музичка знања, вештине и искуства у подстицању индивидуалног и групног изражавања и сарадње и презентована знања.
- Даје свој допринос у очувању традиције и културног идентитета путем музике.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

- Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и закомуникацију са другима.
- Кроз познавање музичког језика и стилова ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању.
- Ученик истражује везу између музике и изражавања покретом.

Основни ниво

- Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.
- Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво

- Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.
- Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.
- Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.
- Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво

- Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима.
- Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура.
- Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине.
- Има критички став према музици.
- Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.
- Прати и учествује у музичком животу заједнице

Исходи

По завршетку разреда, ученик ће бити у стању да:
 употребљава нотно писмо
 уочава везу између музичких изражајних елемената и карактера дела
 препозна музичке жанрове по њиховим изражајним карактеристикама
 препозна традиционалну песму, инструменталну музику и игру
 идентификује улогу музике у његовом окружењу
 истражује различите интерпретације композиције кроз сопствено извођење
 бира музику за литерарни текст
 истражује различите начине музичког изражавања путем импровизације на исту тему.

СТАНДАРДИ

ОСНОВНИ НИВО

У области **ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ** ученик уме да:
МК. 1.1.1. препозна основне елементе:
– музичке писмености;
– главних историјско-стилских периода;
– главних музичких жанрова;
– везе између музике и покрета
МК. 1.1.2. препозна и опише основне карактеристике:
– главних инструменталних група и по једног њиховог представника
– народног стваралаштва.

У области **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** ученик уме, на основу слушања музичких примера, да препозна:
МК. 1.2.1. основне музичке изражајне елементе
МК. 1.2.2. извођачки састав
МК. 1.2.3. главне музичке жанрове
МК. 1.2.4. српски музички фолклор.

У области **МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ** ученик уме да:
МК. 1.3.1. пева једноставне народне и уметничке композиције
МК. 1.3.2. изводи једноставне композиције на инструменту
МК. 1.3.3. се изрази покретом
МК. 1.3.4. музицира у групи уважавајући различите улоге чланова групе.

У области **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** ученик уме да:

МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења
МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела
МК. 1.4.3. осмисли покрет уз музику
МК. 1.4.4. ствара пратеће ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима

СРЕДЊИ НИВО

У области **ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ** ученик:
МК. 2.1.1. употребљава: нотно писмо и елементе музичке писмености
МК.2.1.2. разликује:
– групе инструмената и извођачке саставе и познаје њихове карактеристике;
– основне музичке облике;
– различите видове музичког изражавања кроз покрет.
МК. 2.1.3. познаје:
– основне карактеристике стилова и музичких жанрова;
– различите видове народног музицирања;
– могућности ИКТ-а у стицању знања о музици, слушању, музичком извођењу и стваралаштву.

У области **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** ученик уме да препозна:
МК. 2.2.1. музичке елементе
МК. 2.2.2. појединачне инструменте и гласове
МК. 2.2.3. главне музичке облике
МК. 2.2.4. музичке жанрове
МК. 2.2.5. различите облике српске народне музике и музички фолклор других народа.
У области **МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ** ученик:
МК. 2.3.1. изводи једноставне народне и уметничке композиције на мелодијском

инструменту
МК. 2.3.2. учествује у инструменталној пратњи
МК. 2.3.3. уме да комуницира покретом
МК. 2.3.4. изводи разноврсни музички репертоар певањем и/или свирањем, кроз покрет, индивидуално и у групи, развијајући тимски дух.

У области **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** ученик уме/може да:
МК. 2.4.1. ствара пратеће мелодијско-ритмичке деонице на музичким инструментима
МК. 2.4.2. импровизује музички дијалог на инструменту и/или гласом
МК. 2.4.3. осмисли серију покрета уз музику
МК. 2.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст и уме да користи ИКТ.

НАПРЕДНИ НИВО

У области **ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ** ученик:
МК. 3.1.1. разуме улогу музичких елемената и карактеристика музичких инструмената у постизању музичке изражајности (на пример, брз темпо са живахним карактером, изражавање покретом) и ефекта музике коју има на њега
МК. 3.1.2. разуме везу између структуре и садржаја (на пример, оперски финале са догађајима у драми)
МК.3.1.3. анализира музичко изражавање покретом
МК.3.1.4. познаје могућности ИКТ-а у презентовању знања о музици
МК. 3.1.5. критички и аргументовано образлаже своје утиске о музичком делу
МК. 3.1.6. повезује облике народног музицирања са контекстом народног живота
МК. 3.1.7. активно прати музички живот заједнице и изражава критичко мишљење са посебним освртом на улогу музике у друштвеним дешавањима.

У области **СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ** ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са:
МК. 3.2.1. карактером музичког дела
МК. 3.2.2. садржајем музичког дела
МК. 3.2.3. жанром и историјско-стилским периодом и актуелним друштвеним догађањима
МК. 3.2.4. музичким фолклором српског и других народа.

У области **МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ** ученик уме да:
МК. 3.3.1. изводи задате композиције самостално и у групи мотивишући самопоуздање и различити допринос чланова групе
МК. 3.3.2. активно учествује у музичком животу школе и заједнице.

У области **МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО** ученик уме да:
МК. 3.4.1. осмишљава и записује пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте
МК. 3 4.2. импровизује и компонује мање музичке целине у оквиру различитих жанрова и стилова
МК. 3 4.3. учествује у осмишљавању музике и плеса за школску представу, приредбу или перформанс
МК. 3.4.4. истражује различите могућности ИКТ-а
МК. 3.4.5. осмисли презентацију знања из немузичког предмета користећи музичка знања и искуства.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

НИВО ЦИЉА УЧЕЊА	ОДГОВАРАЈУЋИ НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА
Памтити (навести, препознати , идентификовати)	Усмено проверавање усвојености текста, мелодије и ритма песме.
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити..)	Дискусија на часу.
Применити (употребити, демонстрирати...)	Свирање обрађених песама на изабраном инструменту.

СВРХА ОЦЕЊИВАЊА	МОГУЋА СРЕДСТВА ОЦЕЊИВАЊА
СУМАТИВНО	Усмено проверавање, ритмичко- мелодијски диктати, тестови
ФОРМАТИВНО	Посматрање, самоевалуација, вршњачко оцењивање...

ПРЕДМЕТ: НАРОДНА ТРАДИЦИЈА

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД: 1 час **ГОДИШЊИ ФОНД**: 36 часова

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Директно увођење најмлађих нараштаја у народну традицију; упознавање, усвајање и чување материјалне и духовне традицијске културе свог народа и народа у ужем и ширем окружењу.

- продубљивање знања о фолклорним празницима, биљкама, кући, занатима;
- стицање елементарних знања о традиционалним облицима транспорта и транспортним средствима и њихо- вом значају за живот људи на селу и у граду;
- упознавање различитих народних музичких инструмената и њихове улоге у традицијској култури;
- упознавање са носиоцима народне традиције (усменим, писаним и материјалним);
- схватање важности чувања и неговања народне традиције.

КОРЕЛАЦИЈА: Српски језик, Ликовна култура, Музичка култура, Верска настава.

Област/тема	Исходи По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Дете је - дете	Препозна народнеобичаје везане за доношење новорођенчета кући	**Дете је – дете** **Бабине** **Повојница** **Проходаница - поступаоница**	**Компаративни метод – стављање традиције сопственог народа у ужи и шири контекст;** **Реконструкција обичаја** уводни час – 1 час проширивање знања- 1 час обрада – 2 часа	Бабине Повојница Проходаница - поступаоница
Како су путовали људи	Наброј многе већ заборављене облике транспорних средстава и занимања везана за саобраћај	Повуци, понеси, повези и засвирај Како су путовали људи? Пешке или на коњу Запреге и каравани Кирицција, крамар Рабаџија Друмови и задужбине Како су путовали људи?	обрада – 8 часова	запрега караван рабаџија задужбина
Предах за уморне путнике		Предах за уморне путнике Ханови и механе	обрада – 7 часова	

	Наброј и опише пратеће објекта на путевима у прошлости; Опише градске улице у прошлости; Препозна и опише старе народне инструменте	Гостопримство Фрула, двојнице Ко ће свету угодити – народна прича Градске улице Добар дан, добра ти срећа Дрвен трбух, кожна леђа, длакама говори (гусле)	утврђивање – 2 час понављање – 1 час	хан механа гусле двојнице
Гором језде кићени сватови	Преприча свадбене обичаје у прошлости; Препозна и опише старе народне инструменте	Гором језде кићени сватови Гором језде кићени сватови Гајде	обрада – 3 часа	гајде сватови
Водом бродиш, мостом ходиш	Опише саобраћај на води (транспорт водом, од балвана до брода, прелаз преко воде –брвно, скела, корпе, мостови..)	Водом бродиш, мостом ходиш	обрада – 1 час понављање – 1 час	
Како су путовале речи	Опише поштански саобраћај у прошлости (голубови писмоноше, телали...) .	Како су путовале речи	обрада – 1 час понављање – 1 час	
Све има свој почетак	Опише сувоземни саобраћај у прошлости; Наведе кад је направљен први ауто, аутобус, тролејбус....	Први аутомобил Први аутобус, трамвај, тролејбус Закони о саобраћају	обрада – 5 часова практичан рад – 1 час вежбање - 1 час	аутобус трамвај тролејбус

		Први телефон, јавни ауто превоз поште... Направи сам свој инструмент „Деда путује авионом“, Бранко Ћопић „Сакупљање породице“ – друштвена игра за децу		

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- Усвајање елементарних знања о *разлици између фолклорног и актуелног окружења,* и то кроз:

- упознавање са основним фолклорним текстовима (бајке, легенде, приче, песме, пословице);

- упознавање са дечјим фолклором (игре и кратке текстуалне форме као што су загонетке, успаванке, разбрајалице итд.);

- стицање елементарних знања о носећим наставним мотивима (традиционални занати).

- Усвајање елементарних знања о *годишњем циклусу,* и то кроз познавање:

основних разлика између градског и сеоског начина живота,
основних сезонских радова,
основних обичајно-обредних радњи везаних за те радове,

основних и општих празника,

обичајно-обредних радњи везаних за те празнике.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ниво циља учења	Одговарајући начини оцењивања
Памтити, разумети, анализирати	усмени одговори, ученички радови, евалуација, самоевалуација, изложба радова

Предмет:**СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ**

Разред:**четврти**

Недељни фонд:1часова Годишњи фонд:36 часова

Циљ предмета: -развијање психички и физички здраве личности, одговорне према сопственом здрављу;стварање позитивног односа и мотивације за здрав начин живота; продубљивање знања из области екологије;развијање квалитета радних навика,критичког мишљења,објективно и логичког мишљења;развијање правог односа ка раду и учењу;развијање љубави ка природи и одговорности за заштиту природе и околине;развијање љубави према живом свету и природи;развијање љубави према песничким и другим књижевним делима,као и према ликовној уметности.

Корелација:српски језик,природа и друштво,физичко васпитање ,ликовна култура,музичка култура,грађанско васпитање,верска настава

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
1.Културно – уметничке активности	-развијање стваралачког и креативног мишљења; -развијање рецитаторских способности и љубави према писаној речи; -развијање интересовања за музику;	А)Ликовно стваралаштво Поклон другу Израда новогодишњих честитки и украса Поклон за маму Моја бака Портерет друга Б)Драмско-рецитаторске активности и литерарне активности Млади песници, Написао сам причу,песму, Моја омиљена књига, Легенде о Светом Сави Моја бака		

		Портерет друга ц)Музичке активности Млади кореогрфи, Музика коју волим Покаши шта знаш Д)ТВ и филм – компјутери, видео-игрице Омиљени филм, Омиљена ТВ емисија Омиљени цртани јунак		кореограф
2. Спорт и разонода	-Развијање кординације ,гипкости,равнотеже и експлозивности; -Развијање –стицање моторички умења у свим природним облицима кретања; -Развој и подстицање моторичких способности. -Боравак на свежем ваздуху и спорт у природи.	-Штафетне игре -Елементарне игре лоптом -Игре на снегу -Мој хоби		
3. Чувајмо природу	-Развијање љубави и правилног односа према природи; -Оспособити ученике да знају да треба дачувају и брину о својој околини; -Развијање еколошке свести и потребе за чувањем школске имовине.	-Шетња у природи -Уредимо школско двориште -Цвеће за моју учионицу -Украсимо цртежима тротоар испред школе и очистимо травњаке -Природи у походе		екологија

Општа предметна компетенција

Ученици треба да:

-стварају позитиван однос и мотивацију за здрав начин живота;
-подстичу знања о себи и својим способностима;
- се оспособљавају да буду активни учесници у очувању здравља;
-се упознају са основним елементима здравог начина живота и кроз свакодневне активности увежбвају здрав начин живота;
-развијају моторичке способности;
-развијају кординацију ,гипкост,равнотежу и експлозивност;
-стичу моторичка умења у свим природним облицима кретања;
-развијају прави однос ка раду и учењу;
-развијају љубав ка природи и одговорност за заштиту природе и околине;
-развијау љубави према живом свету и природи;
-се оспособе да чувају природу и школски намештај;
-развију стваралачко и креативно мишљење;
-развију љубав ка поезији и упоште писаној речи;
-развију љубав и интерсовање ка музици.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике,цртежи,ТВ емисије,мултимедијална презентација,фотографије,дијапозитиви

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, дијалошка,текстуална,практичних радова

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Четврти**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Дружимо са Богом и светима – уводни час**	• упознавање ученика са садржајима и начином рада • ученик ће бити мотивисан да похађа часове верске наставе	*Когнитивни аспект*: • стећи основне информације о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда • уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања *Афективни аспект*: • желети да активно учествује на часовима верске наставе	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
II – ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР **2. Заједница је основ живота** **3. Црква је наш избор** **4. Црква је заједница са Светом Тројицом** **5. Црква је циљ стварања света**	• Пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ –да постане Црква; • Развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом; • Указати ученицима на значење речи Црква;	*Когнитивни аспект:* • уочити важност постојања заједнице • уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; • уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; • знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; • знати да се заједница Бога, људи и	• Прича“Недостајати “(за заједницу као основ живота) Т. Телехтон • Песма Св. Владике Николаја „Заједничарење са небом “ • Одабрани одељци из књиге „Из Ја-града у Ти-град“ •	

6. Свет изван заједнице са Богом **7. Свет у заједници са Богом**	• Развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници.	природе зове Црква; • уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве • бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји; • бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божји дар.	• Одломак из песме“Зимска идила“ Војислава Илића“	**Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (32 часова)** • **практична настава (2часа)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици;** • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно
III – ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ **8. Христос позива Апостоле** **9. Вера основ заједнице** **10. Апостоли позивају свет** **11.Човек само срцем јасно види** **12. Христос нас зове** **13. Божић**	• Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим; • Указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом; • Омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима.	*Когнитивни аспект:* • уочити да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави; • увидети да су апостоли људи који су слични нама; • уочити да је вера основ заједнице са Богом; • увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом; • разумети значај Христовог оваплоћења (рађања); • Усвојити текст и мелодију песме „Звезда се засја“ *Афективни аспект:* • бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам иде у сусрет.	• Прилагођена и препричана новозаветна прича о Христовом позиву Апостола • Новозаветна прича о ап. Петру када тоне • О делима Апостола • «Мали принц», А. С. Егзипери - одломци • Песма «Звезда се засја»	
IV – ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМА **14. Светитељи -**	• Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем;	*Когнитивни аспект:* • поступно изграђивати свест о томе ко су светитељи; • увидети да су сви позвани да буду светиетљи; • уочити важност светитеља као	• Прилагођена и препричана нека житија светих • Приче из живота Светога Саве	

сведоци љубави Божје **15. Свети Сава - путеводитељ у живот вечни** **16. Успињање ка Христу (опис н.ј – прича о Закхеју)** **17. Свети Симеон Богопримац - сусрет са Христом** **18. Литургијско путовање заједнице свих светих**	• Омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом; • Указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом.	наших узора за остваривање личног јединства са Богом; • знати какву важност Савине речи и дела имају за нас данас; • уочити да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља; • знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом; • препознати да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек; • бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину.	• Приповест о Светом Сави, његовим делима и духовним подвизима . Указати на неке од најважнијих поука из књига које је Свети Сава написао (Житије Св. Симеона, Законоправило, Хиландарски типик, Студенички типик,) • Одломак из књиге Михајла Пупина „ Са пашњака до научењака“ (одломак у коме се говори о нашој вери и Светоме Сави) • Прича о Закхеју – препричана и прилагођена • Празник Сретење Господње • Св. Владика Николај одломак из „Небеске Литургије“	и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
V – ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА **19. На путу светости** **20. Усавршавању нема краја** **21. Пут ка вечности**	• Омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља; • Пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха; • Омогућити ученицима да уоче шта су врлине; • Указати ученицима да	*Когнитивни аспект:* • увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави; • уочити да је грех наш погрешан избор; • увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави; • увидети да без врлина нема љубави;	• Грех као промашај циља • Последице пада у грех • Обрада одабраних поглавља из књиге «Из Ти-града у Небески град» • Поуке светих: Григорије С. Петров ; • Васкршња прича дарови доброг мудраца Христу	

22. Хришћанске врлине **23. Врлинослов – свети нас уче**	врлине представљају прихватање Божје воље; • Пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе .	• уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; • упознати најважније хришћанске врлине; • увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; •увидети да се и врлине усавршавају. *Афективни аспект:* • бити подстакнут да следује светитељима Божјим; • бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине.	Спаситељу „Четврти мудрац“; • Свети Спиридон (прича о смирењу); • Свети Василије Острошки - (прича „Свечев лијек“); • Поуке владике Николаја • Св. Јустин Ћелијски („Срна у изгубљеном рају“ одломак из казивања белих срна)	**Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **Оквирни број часова по темама** Увод – **1** Црква је наш избор – **7** Христос нас све зове – **7** Диван је Бог у светима својима – **7** Значај врлинског живота – **7** Са нама је Бог - **4** Евалуација – **1+2**
VI - СА НАМА ЈЕ БОГ **24.Васкрсење и Педесетница** **25. Црква је икона Царства Божијег** **26. Црквена уметност - одсјај Царства Божијег**	• Пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији; • Омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије; • Омогућити ученицима да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку; • Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из	*Когнитивни аспект:* • уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; • упознати садржај молитве «Царе небески»; • увидети да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље. *Афективни аспект:* • код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе; • бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима; • бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса; • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног	• Педесетница – рођендан Цркве; • Молитва Царе небески; • Кроз одломке из јеванђелских текстова, допуњене фотографијама фресака, приказати домострој спасења.	

	Православног катихизиса.	катихизиса четвртог разреда основне школе.		

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Математика
3. Познавање природе и друштва
4. Ликовна култура
5. Музичка култура
6. Грађанско васпитање

Предмет: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред:**четврти**

Недељни фонд:1 час Годишњи фонд:36 часова

Циљ предмета: **Општи циљ** предмета ***Грађанско васпитање*** је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика IV разреда основне школе. Овај предмет треба да пружи могућност ученика да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне компоненте,одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге.

Корелација: српски језик, природа и друштво, ликовна култура, чос, корелација унутар предмета грађанско васпитање.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима	Знати: - прилагодити своје мишљење групи у циљу изналажења заједничког решења; Умети: -изнети своја осећања, потребе, мишљење и слушање, разумевање и уважавање туђих;	-Родитељски састанак. -Уводни час.	Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима (2; 1 + 1) -2 часа укупно за ову тему. -1 час упоз;навање -1 уводни час. Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућују га јени другима. -Користити наставне листиће и програмиран материјал.	-грађанско васпитање -родитељски састанак

Дечја права су универзална, једнака за све	Знати: – познавати својих права, препознати најважније категорије дечјих и људских права, упознавање са Конвенцијом о дечјим и људским правима, разумевање односа између људских права, демократије, мира и развоја; Умети: - заступати и заштитити своја и туђа права; -супротстављање предрасудама, дискриминацији и направди на свим нивоима.	- Дрво дечјих права -Правимо рекламни штанд - Конвенцуије о дечјим правима -Сви различити – сви једнаки -Неправда је кад ... -Ставови о правди	Дечја права су универзална (10; 5 + 5) -10 часова укупно за ову тему. -5 часова за проширивање знања; -5 часова. Користити очигледна средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење.	-дечија права -рекламни штранд -различитост -једнакост -правда
Заједно стварамо демократску атмосферу у нашем разреду, школи	Знати: - разумети значење појмова права и правде, схватање односа између права и правде; препознавање улоге права у осигурању појединачне и друштвене сигурности, познавање основних последица непоштовања правних норми; Умети: -укључивање у процес одлучивања од заједничког интереса. -привржености мирољубивом, партиципативном решавању проблема;	-Права, дужности, правила -Улога правилника – кућног реда школе -Сви ми имамо предрасуде - Да сам чаробњак, ја бих... -Ставови о моћи	Заједно ставрамо деократску атмосферу у нашем разреду,школи (30; 12 + 18) -30 часова укупно за ову тему. -12 часа за обраду; -18 часова за понављање и увежбавање. Користити очигледна средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење.	-права -дужности - правила -улога правилника -предрасуде -ставови о моћи

Живим деморатију, демократска акција	Знати: - познавати појам једнакости у контексту расних, културних, националних, верских и других разлика; -разумети значење појма мир, схватање улоге коју сарадње и мирног решавања проблема има за лични, национални и глобални развој, познавање неких основних поступака решавања сукоба; Умети: - заинтересованост за свет око себе и отвореност према разликама; -спремност на саосећање са другима и помоћ онима који су у невољи;	- Сукоби и превазилажење суко ба - Тимски рад -Да се чује наш глас -Делујемо јединствено -Аргументујемо и заступамо наше интересе -Тражимо закон за ...	Живим демократију, демократска акција (3; 2 + 1) -3 часа укупно за ову тему. -1 вежба; -2 проширивање Користити очигледна средства и дати ученицима да износе своје мишљење.	-сукоби и превазилажњен -тимски рад -наш глас -наш интерес -наш закон
Међузависност и развијање еколошке свести	Знати: -друштвена одговороност – разумети одговорност, схватити разлику између одговорносту према другим људима, заједници; Умети: -преузимати јавне одговорности за своје поступке;	-Међузависност -Мрежа живота -Бринемо о биљкама и животињама	Међузависност и развијање еколошке свести (3; 2 + 1) -3 часа укупно за ову тему. -1 вежба; -2 проширивање знања; Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућију га јени другима.	-међузависност - мрежа -живот -биљке -животиње

Евалуација	Знати: - применити појмове – примерена употреба појмова у комуникацији; Умети: -изнети критичко мишљење – преиспитивање утемељености информација, поставки и ставова; -јасно и разговетно исказивати личне ставове;	- Ја пре, ја после - Презентација	Евалуација (2; 1 + 1) -2 часа укупно за ову тему. -1 час за утврђивање; -1 час за понављање. Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућују га јени другима.	-ја -пре -после

-Општа предметна компетенција

- примена појмова – примерена употреба појмова у комуникацији;
- критичко мишљење – преиспитивање утемељености информација, поставки и ставова;
- јасно и разговетно исказивање личних ставова;
- самостално доношење одлука и извођење закључака – одговорност у просуђивању и тумачењу;
- саосећајна комуникација – изношење својих осећања, потреба, мишљења и слушање, разумевање и уважавање туђих;
- истраживање – избор, прикупљање, критичка анализа и провера података из више извора као начин решавања проблема;
- тимски рад – прилагођавање свог мишљења групи у циљу изналажења заједничког решења;
- ненасилно решавање сукоба – дијалог, преговарање, аргументовано излагање, који су усмерени према заједничким циљевима;
- руковођење – одговорно управљање групом према критеријуму опште добробити;
- учешће – укључивање у процес одлучивања од заједничког интереса.
-

Ученици треба да:

- привржености демократским начелима – дечја и људска права, једнакост, правда, друштвена одговорност, плурализам, солидарност, приватност;
- привржености мирољубивом, партиципативном решавању проблема;

- спремност на заступање и заштиту својих и туђих права;
- спремност на преузимање јавне одговорности за своје поступке;
- заинтересованост за свет око себе и отвореност према разликама;
- спремност на саосећање са другима и помоћ онима који су у невољи;
- спремност на супротстављање предрасудама, дискриминацији и направди на свим нивоима.
-

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике, CD,цртежи,рачунар,ТВ емисије

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, хеуристичка, ученичка истраживања

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцњиивања**
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем реченица,задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем,спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,преписати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	Усмено испитивање
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	Самоевлуација, вршњачко оцењивање,посматрање

Предмет:**ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ**

Разред:**четврти**

Недељни фонд:1 час Годишњи фонд:36 часова

Циљ предмета: Развој индивидуалних карактеристика личности. Утицати на развој критичког мишљења код ученик четвртог разреда. Неговање љубаву према школи. Унапредити хигијинске навике и правилну исхрану ученика. Развој социјалне личности код ученика и еколошке свести. Упознати ученике са првом помоћи и појмом пубертет.

Корелација:грађанско васпитање,природа и друштво,физичко васпитање, музичка култура.

Област/тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
Школа	Знати: - познавати рад у четвртом раду - познавати културу понашање -знати кућни ред одељења и школе - знати дечија права Умети: -умети практиковати дечија права у свакодневном животу. - умети оставрити норме понашању у свакодневном функционисању одељења. -проценити свој успех и успех одељења - активност при реализацији одељенске прославе	-Упознавање са радом у четвртом разреду -Култура понашања, норме и правила понашања -Кућни ред одељења и школе -Колико смо самостални у раду и учењу -Када, како и где учим? -Дечја недеља и дечја права -Шта је лепо у нашем месту - - -Дан школе -Уређење учионице -Које смо оцене из владања заслужили – процена и самопроцена -Анализа успеха и дисциплине на крају првог полугодишта -Моје слободно време	Школа (15; 1+ 3+3+3+2+1+1+1) 15 часова укупно за обраду ове теме. - 1 час уводни час; -3 час проширивање знања; -3 часа упознавање; -2 часа разговор; -1час одељенска прослава. -1 час практичне активности; 1 час дружења. Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућују га једни другима.	-рад у четвртом разреду -култура понашања -кућни ред одељења и школе -самосталност у раду и учењу -начин како учим -дечја недеља -дечја права - наше место -дан школе -уређење учионице -оцене из владања -аналаиза успеха -моје слободно време - друштвене игре -Школска слава

Исхрана и здравље	Знати: - правила здраве исхране и превентивне поступке како би спречили разне болести Умети: -уочити опаснст од неправилне исхране.	-Друштвене игре -Школска слава – Свети Сава -Шта значи бити здрав -Хигијена и здравље зуба -Правилна и здрава исхрана -Опасности од неконтролисане дијете -Превенција болести зависности и прљавих руку -Болести ендокриног система	Исхрана и здравље (6; 5+ 1) -6 часова за обраду ове теме. -5 часа за проширивање знања; -1 час практична активност. Користити очигледна средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење	-здравље -хигијена и здравље зуба -правилна исхрана -неконтросане дијете -болести прљавих руку -болести ендокриног система
Дружење	Знати: -значење појма љубав, начин опхођења према другу/другарици Умети: -усмено износити своје сећање, испољити што већи степен толеранције.	-Љубав – шта је то? -Поклон за друга /другарицу (Дан заљубљених) -Како се опходимо према млађим друговима , према одраслима -Помоћ друговима у учењу и када су одсутни -Другарство – толеранција и уважавање -Анализа постигнутог успеха -Чега ћу се увек сећати	Дружење (6; 5+ 1) -6 часова за обраду ове теме. -5 часа за проширивање знања; -1 час практична активност. Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућују га једни другима.	-љубав -поклон за друга -како се опходимо према другима -помоћ у учењу -другарство -анализа постигнутог успеха -чега ћу се увек сећати

Породица	Знати: -захтеве породице према деци. -навести занимање својих родитеља. Умети: -пажљиво се понашати према родитељима	-Захтеви породице према деци -Колико сам пажљив према родитељима -Занимања наших родитеља	Породица (3; 1+ 2) - 3 часа за обраду ове теме. -1 час одељенска прослава; -2 часа за проширивање знања. Анимирати ученике да самостално смишљају ток разговора и упућују га једни другима.	-захтеви породице -пажљив према родитељима -занимања наших родитеља
Прва помоћ	Знати: -правила прве помоћи. Умети: -пружити прву помоћ.	-Прва помоћ код крварења, сунчанице, колапса -Прва помоћ код тровања, алкохолизма, повређивања -Стрес – последице и превенција	Прва помоћ (3; 1+ 2) - 3 часа за обраду ове теме. -1 практична активност. -2 часа за проширивање знања; Користити очигледна средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење	-прва помоћ -крварење, сунчаница, колапс -тровање,алкохолизам, повређивање -стрес
Природа и околина	Знати: -познавати однос човека према Животној средини Умети: -правилно се односити према животној средини	-Однос човека према животној средини -Како да наша околина буде лепша	Природа и околина (2; 1+ 1) 2 часа за обраду ове теме. -2 часа за проширивање знања; Користити очигледна средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење	-однос човека према животној средини -наша околина -развој еколошке свести
Пубертет	Знати: -познавати начин на који се тело мења. Умети: -правилно се односити према половима.	-Моје тело се мења Однос међу половима	Пубертет (2; 1+ 1) 2 часа за обраду ове теме. -2 часа за проширивање знања; Користити очигледна	-моје тело -однос међу половима

			средства и дати ученицима да мизносе своје мишљење	

Општа предметна компетенција

- примена појмова – примерена употреба појмова у комуникацији;
- критичко мишљење – преиспитивање утемељености информација, поставки и ставова;
- јасно и разговетно исказивање личних ставова;
- самостално доношење одлука и извођење закључака – одговорност у просуђивању и тумачењу;
- саосећајна комуникација – изношење својих осећања, потреба, мишљења и слушање, разумевање и уважавање туђих;
- истраживање – избор, прикупљање, критичка анализа и провера података из више извора као начин решавања проблема;
- учешће – укључивање у процес одлучивања од заједничког интереса.

Ученици треба да:

- привржености мирољубивом, партиципативном решавању проблема;
- спремност на заступање и заштиту својих и туђих права;
- спремност на преузимање јавне одговорности за своје поступке;
- заинтересованост за свет око себе и отвореност према разликама;
- спремност на саосећање са другима и помоћ онима који су у невољи;
- спремност на супротстављање предрасудама, дискриминацији и направди на свим нивоима.

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ:

наставне слике, CD,цртежи,рачунар,ТВ емисије

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ:

Вербална, илустративна , демонстративна, хеуристичка, ученичка истраживања

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцњиивања
ПАМТИТИ (навести,препознати,идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем реченица,задаци са вишеструким избором,задаци са означавањем,спаривање појмова
РАЗУМЕТИ (навести пример ,упоредити,објаснити...)	Дискисије на часу, мапе појмова,проблемски задаци
ПРИМЕНИТИ (употребити,спровести,демонстрирати...)	Проблемски задаци,симулације
АНАЛИЗИРАТИ(систематизовати,преписати,разликовати....)	Дебате,решавање проблема
ЕВАЛУИРАТИ (проценити,критиковати,проверити...)	Проблемски задаци
КРЕИРАТИ(поставити хипотезу,конструисати,планирати...)	Истраживачки пројекти

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СИМУЛТАНО- оцењивање наученог	Усмено испитивање
ФОРМАТИВНО- оцењивање за учење	Самоевлуација, вршњачко оцењивање,посматрање

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: V-3

НЕДЕЉНИ ФОНД: 5

ГОДИШЊИ ФОНД: 180

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљеви наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје

КОРЕЛАЦИЈЕ: историја, музилка култура, ликовна култура, верска настава, биологија, географија грађанско васпитање , страни језик

ОБЛАСТ /ТЕМА	**ИСХОДИ**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА**	**КЉУЧНИ ПОЈМОВИ**
КЊИЖЕВНОСТ	- разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције	ЛИРИКА Лектира 1. Народна песма: Вила зида град 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу 4. Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму 5. Душан Васиљев: Домовина/Алекса Шантић: Моја отаџбина 6. Војислав Илић: Зимско јутро 7. Милован Данојлић: Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице 8. Пеђа Трајковић: Кад књиге	примена монолошке, дијалошке, обавештајне методе -текст-метода - демонстрацијска и документацијска метода -рад на тексту као облик корелације наставе граматике и књижевности -рад у пару и групи - индивидуални и фронтални облик рада -учење откривањем - аудитивна и визуелна метода	Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре:

	лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст.	буду у моди ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Ерo с онога свијета 4. Дјевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над тепсијом (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 11. Антон Павлович Чехов: Шала ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: Кирија 2. Душан Радовић: Капетан Џон Пиплфокс 3. Љубиша Ћокић: Биберче НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српскога) 2. Доситеј Обрадовић: О љубави		епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. Позоришна представа и драма. Чин,

		према науци 3. М. Петровић Алас: У царству гусара (одломци) 4. Милутин Миланковић: Успомене, доживљаји, сазнања (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА: 1. Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима - преткосовски тематски круг) 2. Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: Хајдуци 4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)) 7. Игор Коларов: Аги и Ема 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) Допунски избор лектире (бирати до 3 дела) 1. Јован Јовановић Змај: Песмо		појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио-драма.

		моја (из Ђулића) 2. Стеван Раичковић: Велико двориште (избор)/Мале бајке (избор) 3. Иван Цанкар: Десетица 4. Љубивоје Ршумовић: Уједурме и зврчке из античке Грчке (избор)/Густав Шваб: Приче из старине 5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова (одломак) 8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак) 9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште) 10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор)/Кога се тиче како живе приче (избор) 11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месец)		
ЈЕЗИК – ГРАМАТИКА, МОРФОЛОГИЈА, СИНТАКСА	- разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске).	-примена монолошке, дијалошке, обавештајне методе -рад на тексту као облик корелације наставе граматике и књижевности -рад у пару и групи - индивидуални и фронтални облик рада -учење откривањем	променљиве и непроменљиве речи, именице, падежи, придеви, заменице, бројеви, глаголи, прилози, предлози, предикат, субјекат, прави објекат, неправи објекат, прилошке одредбе,

		Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и		апозиција, атрибут.

		ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур И. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за мере и количину); апозиција		
ПРАВОПИС	- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова - користи правопис (школско издање)	Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. аменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору.	примена монолошке, дијалошке, обавештајне методе -демонстрацијска и документацијска метода -рад на тексту као облик корелације наставе правописа и књижевности -рад у пару и групи - индивидуални и фронтални облик рада -учење откривањем	-велико слово, писање заменице Ви, речца НАЈ у суперлативу, запета, наводници.
ОРТОЕПИЈА	правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица,	-примена монолошке, дијалошке, обавештајне методе -рад на тексту као облик корелације наставе ортоепије и књижевности -рад у пару и групи - индивидуални и	-изговарање гласова, изговарање речи, изговарање реченица.

		најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).	фронтални облик рада -учење откривањем - аудитивне методе	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке.	Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.	примена монолошке, дијалошке, обавештајне методе -текст-метода демонстрацијска и документацијска метода -рад на тексту као облик корелације наставе граматике и књижевности -рад у пару и групи - индивидуални и фронтални облик рада -учење откривањем - аудитивна и визуелна метода - језичке игре	**-** писмо, препричавање, богаћење речника, некњижевне речи.

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

ЈЕЗИК – граматика: СЈ.3.1. СЈ.1.3.2.СЈ.1.3.3. СЈ.1.3.4. СЈ.1.3.5. СЈ.1.3.8.СЈ.1.3.9. СЈ.1.3.10.СЈ.2.3.1. СЈ.2.3.2.СЈ.2.3.3. СЈ.2.3.4.СЈ.2.3.6. СЈ.2.3.7.СЈ.3.3.1. СЈ.1.3.2.СЈ3.3.6.

ЈЕЗИК – правопис: СЈ.1.2.7.СЈ.1.2.8.СЈ.2.2.5.СЈ.3.2.5.

ЈЕЗИК – ОРТОЕПИЈА: СЈ.1.3.2.СЈ.2.3.1.СЈ.3.3.3.

КЊИЖЕВНОСТ: CJ.1.4.2.CJ.1.4.3.CJ.1.4.6.CJ.2.4.8.CJ.3.4.2.CJ.3.4.6.CJ.3.4.7.
CJ.1.4.2.CJ.1.4.7.CJ.1.4.6.CJ.2.4.1CJ.2.4.2 CJ.1.4.4.CJ.1.4.5.CJ.1.4.7.CJ.2.4.3.CJ.2.4.4.CJ.2.4.5.CJ.3.4.3.
CJ.1.1.7.CJ.2.4.6.CJ.3.4.4

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА:

Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес прачења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани текст; чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевне[3] и неуметничке текстове [4] из национал не и светске културне баштине прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик.

Основни ниво

Говори јасно поштујући књижевнојезичку норму. Пажљиво и с уважавањем слуша саговорника. Саставља говорени или писани текст једноставне структуре . Користи оба писма , дајући предност ћирилици . Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита и тумачи краће једноставније 5 књижевне и неуметничке текстове. Образлаже свој доживљај књижевног текста. Проналази и вреднује

Разликује књижевни од народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и врстама реченица. Правилно уп отребљава речи из свакодневне комуникације, уџбеника и лектире.

Зна ауторе књижевних дела из обавезног школског програма. Разликује усмену од ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмск ог књижевног текста из обавезне школске лектире, наводећи примере. Тумачи тематске слојеве књижевног дела и свој доживљај уметничког дела.

НАЦРТ

Средњи ниво

Усмено јасно формулише своје мишљење. Стваралачки саставља логичан и структуриран сложенији говорени ил и писани текст , тумачећи основне идејне и формалне елементе дуж ег једноставнијег књижевног и неуметничког текста . У различите сврхе чита , тумачи и критички промишља књижевне и неуметничке текстове. Износи јасан став о тексту који чита.

Познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и разуме његов значај за културу и историју српског народа. Разликује гласов е, облике и врсте речи и реченица српског језика и уме да примени одређена граматичка правила [6] у говору и писању. Правилно употребљава фон д речи у складу са основним нивоом образовањ

Књижевна дела из обавезног школског програма локализује у основне књижевне контексте. Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Користи основне књижевне термине у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Анализира издвојен проблем у књижевном делу и уме да аргументује своје мишљење и ставове на основу примарног текста. Примењује стратегије читања примерене типичним жанровима. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу

Напредни ниво

Разликује дијалекте српског језика на основу њихових основних особина. Има шира з нања о гласовима, врстама, подврстама и облицима речи и реченица српског језика и зна да примени та знања у говору и писању. Има богат речник и
доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом , примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе , имајући на уму читалачку публику. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом..

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Основни ниво

Разговетно и течно чита . У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом . Прави разлику између усмене и ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире . Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту. Своје утиске и закључке илуструје ос новним
примерима из књижевног и неуметничког текста.

Средњи ниво

Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма . Истраживачки тумачи кључне чиниоце
структуре књижевног дела, као и његове тематск е, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела . Самостално анализира издвојен проблем у књижевном тексту и уме да аргументује своје мишљење. Познаје основне стратегије читања и уме да их примени у типичним читалачким ситуацијама. Заузима јасан став према тексту који чита. Самостално одабира дела за читање из опуса
књижевности за децу. Испољава читалачку радозналост (нпр. радо посећује библиотеке) и схвата значај читања за развој сопствене опште културе и знања.

Напредни ниво

Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и
неуметничке текстове средње сложености из школског програма. Самостално
уочава и анализира проблеме у таквим књижевним текстовима. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима. Аргументовано износи свој суд о тексту. Корис ти препоручену основну и секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком. Има развијену читалачку културу; чита

ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, бо гаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова. Уме да препоручи
књижевно дело и да образложи свој избор. Исказује љубав и поштовање за књижевност и вредности националне културе и културе других народа.

Д О П У Н С К И Р А Д

Организује се допунски рад са ученицима током целе наставне године, односно, чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак ученик престаје са допунским радом. Диференцирањем редовне наставе омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима.

Циљеви и задаци садржаја програма:

-оспособљавање ученика да препознају облике именских речи и да их правилно користе
-бољи резултати на проверама, побољшање језичке културе
-побољшање писмене културе
-усвајање основних термина науке о књижевности
-развијање говорне и писмене културе

ПЕТИ РАЗРЕД
Септембар-главни и зависни реченички чланови
Октобар-сложена реченица, врсте речи, препознавање врста именица
Новембар-падежи, стилске фигуре
Децембар-правопис, падежи
Јануар-придеви, променљиве речи, књижевно-теоријски појмиови
Фебруар-именичке заменице, именске речи
Март- правопис, глаголски вид и глаголски род
Април-глаголски облици (презент, инфинитив, перфекат...)
Мај-глаголски облици, правопис
Јун- проста и сложена реченица, писмено изражавање

Активности наставника у образовно-васпитном раду:

-презентује наставни садржај и прилагођава методе ученичким способностима

Активности ученика у образовно-васпитном процесу:

-слушају, издвајају именске речи из текста, мењају речи по падежима
-издвајају глаголске основе, мењају глаголе, препознају глаголске облике, проналазе их у тексту
-пишу текст, исправљају неправилно написане реченице, питају
-слушају, разговарају, препознају
-издвајају стилска изражајна средства
Начини и поступци извођења програма:
индивидуални, групни, фронтални, рад у пару

предмет	**СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОДАТНА НАСТАВА**	
НАСТАВНИК	**ДУШИЦА ГАК**	
разред	5.	
р.бр.	Теме	Број часова за тему
1.	ГРАМАТИЧКЕ КАТЕГОРИЈЕ ПРОМЕНЉИВИХ ВРСТА РЕЧИ	3
2.	ФУНКЦИЈА(СЛУЖБА РЕЧИ У РЕЧЕНИЦАМА)	3
3.	ПАДЕЖИ-ДЕКЛИНАЦИЈА	5
4.	ФОРМЕ ПРИПОВЕДАЊА	4
5.	СТИЛСКА ИЗРАЖАЈНА СРЕДСТВА	5
6.	КЊИЖЕВНЕ И НЕКЊИЖЕВНЕ РЕЧИ	2
7.	ПРОСТА И СЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА	2

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства. ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.)
ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
ПСТ.1.2.3. Познајеикористиограниченбројфреквентнихморфолошкихобликаисинтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и

описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.
ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.
ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.
ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.
ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.
ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне

активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.
ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.
ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.
ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.
ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.
ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.
ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.
ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.
ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.
ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.
ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.
ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.
ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.
ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.
ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.
ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.
ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.
ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.
ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.
ПСТ.3.1.15. Разумеиможедаиздвојипотребнеинформацијеизтабела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.
ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.
ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније

језичке структуре и адекватну лексику.
ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.
ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.
ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).
ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.
ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.
ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.
ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.
ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.
Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се

вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА

Уважавајући чињеницу да су аудио и аудио- визуелни медији, укључујући и нове медије, за младу генерацију примаран извор информисања, праћење аутентичних и псеудоаутентичних аудио и видео записа морало би бити једна од централних активности и у настави страног језика. Њу практично не би требало изоставити ни са једног часа и то од самог почетка учења страног језика, како би се ученици континуирано навикавали на различите видове говора на страном језику и јачали когнитивне способности неопходне за процесуирање информација добијених усменим путем. Ученици постепено усвајају технике за издвајање и селекцију суштинских информација и прихватају чињеницу да не могу у потпуности разумети говор већ да се приликом слушања морају оријентисати према оним елементима које су успели да схвате (укључујући и визуализацију околности у којима се одвија комуникација). Да би се остварио овај наставни императив, важно је уклонити одређене препреке. Уџбеник често није довољан извор аудио и аудио-визуелног материјала (или је он пак неадекватан – говорно неаутентичан, застарео и сл.), што од наставника изискује одређено техничко предзнање и спремност да савлада технике самосталне израде и припреме оваквих материјала (звучних и визуелних записа), као и развој умећа селекције и дидактизације. Осим телевизијских и радио емисија, кратких и документарних филмова, у ову сврху могу се користити извори са интернета, као и модерна музика (па чак и старији хитови, уколико се за тим искаже интересовање). На музику, наиме, ученици по правилу позитивно реагују, што утиче на даље јачање мотивације за учењем. Стандарди, између осталог, наводе наставнике да користе медијски подржане алатке за припрему ових материјала, између осталог и тзв. поткаст. Под овим се подразумевају аудио и видео датотеке доступне на интернету а које се могу преузети и користити и изван мреже (за серијске датотеке путем бесплатне пријаве за преузимање, тј. „претплате“ на одређене садржаје – што их, између осталог, чини доступнијим и лакшим за манипулисање од телевизијског програма); програми који омогућавају коришћење или креирање ове врсте звучног материјала у настави углавном су бесплатни и технички поједностављени.

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ПИСАНОГ ТЕКСТА

Како се ова компетеницја и у матерњем и у страном језику стиче и увежбава путем самосталног читања, то ученике увек треба подстицати да се с новим и непознатим текстом суочавају најпре сами (техником читања у себи), покушавајући да утврде општи смисао прочитаног текста (тему, главне нити садржаја, развој и расплет описане ситуације и сл.), као и мањи или већи број појединачних релевантних детаља. У првом случају тексту се приступа са намером глобалног разумевања, а у другом селективног (уколико се издваја неколико важних појединости) или детаљног (код текстова који се морају схватити у потпуности). Техника читања текста наглас, наслеђена из преткомуникативне наставе страних језика (било да то чини наставник или сами ученици), не треба да буде доминантан начин за дидактичку обраду новог текста (оно се евентуално може примењивати у фазама провере повезивања писане форме и звучне слике речи и исказа). Самосталним приступом новом тексту ученици се подстичу да читају на аутентичан начин. Они тиме постепено превазилазе и ризик демотивације услед недовољног разумевања текста, усвајајући различите технике попут откривања кључних речи и тзв. инферирања – погађања и закључивања (тј. формирања претпоставки о могућем значењу непознатих делова текста на основу ужег или ширег контекста).

КОМПЕТЕНЦИЈА ПИСАНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У ери виртуелног комуницирања писање не губи на значају, али се одвија у измењеној форми; све чешће се, наиме, констатује да се границе функционалних стилова померају и да се елементи говорног језика појављују у многим видовима писане комуникације у којима су доскора били незамисливи. С друге стране, примена комуникативне методе довела је до (пре)наглашавања усмене комуникације па самим тим и до релативног запостављања писања. Ове две околности указују да активност писања треба ревалоризовати и повезати је с конкретним потребама за писаним изражавањем у свакодневици.

Образовни стандарди стога предвиђају да ће ученици умети да пишу *једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама, краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита* итд. Врсте текстова које се усвајају структурно су једноставне али покривају широк спектар домена у којима се примењује активност писања (како на матерњем тако и на страном језику). У овој фази учења не треба инсистирати на граматичкој и правописној тачности, већ превасходно на кохеренцији текста, што је непосредно повезано са способношћу организације идеја и представља основ за свако даље академско описмењавање.

КОМПЕТЕНЦИЈА УСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У савременој настави страних језика комуникативна компетенција се неретко своди на пуку говорну активност, те се усмено изражавање сматра јединим или макар примарним циљем учења. То свакако може бити тачно, али се с обзиром на непредвидивост будућих комуникативних потреба, ни остале језичке активности не смеју занемаривати. Код одређеног броја задатака понуђене су опције са комуникативним играма заснованим на подели улога (*role play*), не улазећи у начин на који би се било у настави било приликом завршног тестирања вредновала ова активност. Наставнику се, наиме, препоручује да самостално одређује начине вредновања у складу с датим наставним околностима.

КОМПЕТЕНЦИЈА МЕДИЈАЦИЈЕ

Пошто се у последњим разредима основне школе медијација и у наставним програмима издваја као посебна активност у настави страних језика, она је актуелизована и у образовним стандардима. Под медијацијом се подразумева сваки вид преношења садржаја с једног језика на други (један од њених видова јесте и поступак превођења, приликом којег се преноси сама порука, али и њена спољна форма; у школским условима није предвиђено усвајање ове технике). Компетенција медијације је дефинисана као врста језичког посредовања између особа које не говоре исти језик, а у циљу преношења (суштине) поруке, што укључује и одређено преобликовање текста (усменог, писаног или комбинованог). Ово је иначе учестала врста активности у свакодневној пракси, која представља саставни део опште језичке компетенције, али се истовремено ретко упражњава у настави. Могући узрок томе јесте зазор наставника од делатности која подсећа на превођење (што се може тумачити као страх да се у иначе комуникативно оријентисаној настави не пронађу трагови граматичко-преводне методе). Зато је важно подсетити да се медијација не може изједначити с превођењем; она се у многим случајевима може практиковати и изван наставе, у стварним комуникативним ситуацијама, где би ученици садржаје из страног језика преносили особама у свом окружењу које тај језик не познају (или обрнуто, уколико би неки изворни говорник датог језика комуницирао са особом која његов језик не познаје, али уз посредство ученика који га изучава као страни).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Усвајање правила и закономерности страног језика на различитим језичким нивоима (фонетско-фонолошком, правописном, граматичком, лексичком, функционално-стилистичком) саставни је део наставе

и учења страних језика, али не може бити њихова главна сврха и примарни садржај, као што је већ раније истакнуто. Будући да су искази стандарда језички неспецификовани, односно да се односе на све стране језике који се уче у школама, они нису могли узети у обзир структурне специфичности појединачних језика, већ су прилично уопштеног карактера. Ипак, они се могу конкретизовати повезивањем са садржајима наставног програма за дати страни језик. Како задаци показују, граматички садржаји се не увежбавају нити проверавају ванконтекстуално; граматичко-лексичка знања треба да буду функционалног карактера, односно повезана с комуникативним потребама. Граматичка прогресија се постепено усложњава и ученик на вишим нивоима учења бива у стању да за исту комуникативну сврху користи све комплексније језичка средства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Полазећи од премисе да језик и култура чине нераздвојиво јединство, дефинисањем стандарда који се односе на стицање интеркултурне компетенције валоризује се учење културних специфичности заједница циљног језика и оспособљавање за непристрасно и нестереотипно поређење полазне и циљне културе. Култура се поима у најширем смислу, тако да се не односи само на највише производе човекове комплексне когнитивне и уметничке делатности, већ обухвата и културу свакодневице, тј. *основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)*. Задаци из ове области могу послужити за проверу не само стечених знања већ и прагматичких вештина, културно сензитивног обликовања ставова као и вербалног и невербалног понашања. Без обзира на то што се културолошке датости за стране језике заступљене у Приручнику вишеструко разликују, неки задаци се уз одређене модификације могу користити за све језике. Примера ради, исказ стандарда ДСТ.1.3.5 подразумева да ученик *познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање*. У Приручнику је уз тај исказ стандарда дат радни налог: *Представи неко место са шпанског говорног подручја на које би волео/-ла да одеш*, уз очекивано решење у којем би ученик/-ца на матерњем језику навео/-ла име локације, показао/-ла њен положај на мапи света и навео/- ла основне карактеристике одабране локације (уз помоћ визуелних средстава – фотографија, слика са интернета, из књига или часописа, ППТ презентација, постер...) Без обзира на то што је на овом месту дати задатак искоришћен за образовне стандарде у настави шпанског језика, овакав тип задатка може се користити и у осталим страним језицима, укључујући и оне плурицентричне (који су у употреби у већем броју националних заједница). Што се тиче евалуације интеркултурне компетенције, она је и надаље предмет полемика; из бројних аргументованих разлога не би требало изоловано оцењивати постигнућа из ове области.

Приручник би се у перспективи могао употпунити примерима за све исказе стандарда, а не само за оне овде одабране, као и упутствима за оцењивање постигнућа; та упутства би морала бити довољно прецизна и транспарентна како би се омогућило исправно вредновање и упоређивање постигнутих резултата. Јасно је да не може постојати директна веза између исказа стандарда, задатака који их илуструју и решења понуђених у Приручнику, с једне стране, и школске нумеричке оцене, с друге стране (премда се у *Правилнику о оцењивању ученика у основној школи* њоме, између осталог, изражава и степен остварености стандарда – што се, по нашем мишљењу, може остварити само стандардизованим поступком провере постигнућа). Коначно, ваља имати у виду да је образовање целовита активност у којој тек сви наставни предмети заједно могу представљати заокружену целину, прожету бројним међупредметним компетенцијама и општепримењивим стратегијама учења. Стога се мора нагласити да су многе овде наведене активности преносиве и на друге наставне предмете, као и да су, с друге стране, на стране језике примењени одређени општедидактички принципи, укључујући и оне везане за поступак стандардизације.

Предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред: ПЕТИ

Недељни фонд: 2 часа

Годишњи фонд часова: 72 часа

Циљ: Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Корелација: грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, географија, математика, физика, хемија, биологија

Област/ тема Комуникативне функције	**Исходи** По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** **(језичке активности у комуникативним ситуацијама)**	**Кључни појмови**
Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту	-разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; -поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; -постави и одговори на једноставнија питања личне природе; -у неколико везаних	*The Present Simple Tense* за изражавање сталних радњи. *Have got/Have* за изражавање поседовања. Личне заменице у функцији субјекта - *I, you …* Присвојни придеви - *my, your…* Показне заменице - *this/these, that/those* Питања са W*ho/What/Where/When/How(old)…* Основни бројеви (1-1000).	-Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); -реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; -усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.).	*Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is…* *Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village).* *Where do you live? I live at number 46 Black Street.* *My best friend lives next door. What's your address?* *What's your phone number?* *Have you got/Do you have an email address?* *These are my parents. Their*

	исказа саопшти информације о себи и другима;	Предлози за изражавање места - *in, at…* Предлози за изражавање времена - *in, on, at...* Употреба неодређеног члана са именицама у једнини. Изостављање члана испред назива спортова. Употреба одређеног члана уз називе музичких инструмената. **(Интер)културни садржаји** устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа *(Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir)*; имена и надимци; начин писања адресе.		*names are …* *I can't play tennis, but I can do karate.* *Can you play the guitar?* *My birthday is on the 21st of May.* *When is your birthday?* *This is Miss May. She's my teacher. This is Mr Crisp. He's my tennis coach.*
Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места	-разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; -упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;	*The Present Simple Tense* і *The Present Continuous Tense* за изражавање радњи и стања у садашњости Глаголи *have got, to be* за давање описа Питања са *Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long…)* Егзистенцијално *There is/are…* Употреба одређеног члана са именицама које означавају лица и предмете који су познати саговорнику, као и уз имена река, мора и океана.	-Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; -усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; -израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија и слично).	*Who's the boy with short fair hair and a black jacket?* *What's Maria wearing? She's wearing a nice white T- shirt and dark blue jeans.* *My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly.* *There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it?* *Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal.* *How deep is the Adriatic*

		Употреба/изостављање одређеног члана уз имена градова и држава. Поређење придева (правилно и неправилно поређење). **(Интер)културни садржаји:** географске карактеристике Велике Британије; биљни и животињски свет.		*Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but…*
Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	-разуме једноставније предлоге и одговори на њих; -упути једноставан предлог; -пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање	Императив *How about* + глаголска именица *Why don't we* + инфинитивна основа глагола *Would you like* + инфинитив глагола Модални глаголи за изражавање предлога - *can/could/shall* Глагол *will* за изражавање одлука **(Интер)културни садржаји:** прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.	-Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; -усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; -писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; -прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.	*I think we can go out this afternoon.* *Why not? Let's do it.* *Sorry. I can't. I must do my homework.* *Sorry, I think that's boring. Let's do something else.* *How about going to the cinema? Great. What time? See you then. Let's make pancakes.* *That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly.* *Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two.* *Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.*
Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности	-разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; -упути једноставне молбе и захтеве;	Модални глаголи за изражавање молбе и захтева - *can/could/may.* **(Интер)културни садржаји:**	-Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност;	*Can I help you?* *It's OK, I can do it.* *May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you.*

	-затражи и пружи кратко обавештење; -захвали и извине се на једноставан начин; -саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује;	правила учтиве комуникације.	-усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.	*Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much.* *I want an apple. Can I have this one? Anything else?* *Can I borrow your pen?* *Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.*
Разумевање и давање упутстава	-разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; -да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.);	Императив Личне заменице у функцији објекта - *me, her, him…* **(Интер)културни садржаји:** традиционалне/омиљене врсте јела.	-Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; -усмено и писано давање упутстава.	*Drag (the word) and drop it in the correct place.* *Throw the dice.* *Move your token…* *Press the button and wait.* *Insert the coin in the slot.* *Peel the onions and chop them.* *Put the saucepan on the stove.*
Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења	-разуме честитку и одговри на њу; упути пригодну честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;	*The Present Simple Tense* за изражавање уобичајених радњи. Изостављање члана испред назива празника. Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу. **(Интер)културни садржаји:** значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе;	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; -описивање празника, рођендана и значајних догађаја; -реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; -упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику;	*Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my*

		честитање.	-израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.	*favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!*
Описивање догађаја и способности у садашњости	-разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности; -размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; -опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа;	*The Present Simple Tense* за изражавање уобичајених и сталних радњи *The Present Continuous Tense* за изражавање тренутних и привремених радњи Модални глагол *can* за изражавање способности Прилози за учесталост - *usually, often…* Предлози за изражавање правца кретања - *to, from...* Предлози за описивање начина кретања - *by (car), on (foot)...* **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.	-Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; -усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).	*I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today.* *They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at Math.*
Описивање догађаја и способности у прошлости	-разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; -размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости;	*The Past Simple Tense* правилних и најчешћих неправилних глагола Модални глагол *could* за изражавање способности у прошлости **(Интер)културни садржаји:** историјски догађаји, епохална	-Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости; -усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости;	*Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer*

	-опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; -опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;	открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац,	- израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.	*holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.*
Исказивање жеља, планова и намера	разуме жеље планове и намере и реагује на њих; размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава;	*The Present Simple Tense (want)* *Would like* + именица/инфинитив глагола. *Going to* за изражавање будућих планова. Употреба неодређеног члана уз називе занимања. **(Интер)културни садржаји:** свакодневни живот и разонода; породични односи.	Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.).	*I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?*
Исказивање потреба, осета и осећања	- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;	*The Present Simple Tense (be, want)* Imperativ *Why don't we/you* + инфинитивна основа глагола *How about* + глаголска именица *Would like* + именица/инфинитив глагола **(Интер)културни садржаји:** мимика и гестикулација; употреба емотикона.	Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.	*I'm hot/cold/hungry/thirsty…* *Take off/Put on your coat. Why don't you take a sndwich/a glass of water?* *Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit?* *I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home?* *I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!*
Исказивање	разуме једноставнија	Предлози за изражавање положаја	Слушање и читање краћих	*Which room is it in? Where's*

просторних односа и величина	питања и одговори на њих; разуме обавештења о простору и величинама; опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима;	и просторних односа - *in front of, behind, between, opposite...* Питања са *What/Where/Which/How (far, deep, long…)* Поређење придева (правилно и неправилно поређење). Употреба одређеног члана са суперлативом придева. **(Интер)културни садржаји:** јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице (инч, стопа…); природа.	текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.	*the library?* *It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park… The bakery is between the school and the supermarket.* *How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo.* *The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.*
Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)	- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; опише дневни/недељни распоред активности; опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;	*The Present Simple Tense* за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред вожње, ТВ/биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи *The Present Continuous Tense* за изражавање тренутних и привремених радњи *The Past Simple Tense* Предлози за изражавање времена - *in, on, at, to, past, after...* Питања са *When, What (time/day)…*	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне	*What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. …on Christmas/Easter Day… Columbus discovered America in 1492/in the 15*thc*entury. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy… It didn't*

		Редни бројеви до 100. **(Интер)културни садржаји:** климатски услови у Великој Британији; разлика у часовној зони (Београд-Лондон).	културе и сл.).	*rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.*
Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза	разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе; размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе; представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;	Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе - *can/can't, must/mustn't* *(Not) Have to* за изражавање обавезе и одсуства обавезе **(Интер)културни садржаји:** понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.	Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).	*Remember to bring your membership card.* *You can't sit here, the seat isn't free.* *Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class.* *You must write in ink.* *Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school.* *I must study today.* *I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.*
Изражавање припадања и поседовања	разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;	Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) - my friend's/friends'/children's books Присвојни придеви my, your… Присвојне заменице mine, yours… Have got/Have за изражавање поседовања Питања са Whose	Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих.	*Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car.* *This is my blanket. This blanket is mine.*

		(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.		*This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.*
Изражавање интересовања, допадања и недопадања	разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;	Придевско-предлошке фразе - *interested in, good/bad at, crazy about…* Глаголи *like/love/hate* + глаголска именица Питања са *What, Who, Why …* **(Интер)културни садржаји:** интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.	*I'm interested in (swimming).* *What (sports) are you interested in? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it.* *My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby?* *What do you like doing? Peter dosen't like football. Sally is crazy about dancing.* *My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests?* *Fifteen out of thirty people like tennis - eight boys and seven girls.*
Изражавање мишљења (слагања и неслагања)	- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;	*The Present Simple Tense (think, like, agree…)* Питања са *What, Why, How …* **(Интер)културни садржаји:** поштовање основних норми	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања	*What do you think of/about…? How do you like it?* *Please tell me about… Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay.*

		учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.	и неслагања.	*You're right/wrong! That's true. Exactly. Tht's not true. I'm not sure.* *I like/don't like it because it's boring.*
Изражавање количине, бројева и цена	разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта; састави списак за куповину - намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.); изрази количину у мерама - 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.	Основни бројеви до 1000. Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: *strawberries, shelves, knives...* Множина именица које се завршавају на -o: *kilos, potatoes…* Синкретизам једнине и множине: *sheep, fish...* Најчешћи облици неправилне множине *(men, women, children, people, feet, teeth, mice....)* Бројиве и небројиве именице - pounds, money... Детерминатори - *some, any, no.* Квантификатори - *much, many, a lot of.* Питања са *How much/many.* **(Интер)културни садржаји:** друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину (фунта); валута, намирнице и производи специфични за циљну културу.	Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи…); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.	*How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge?* *No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruitin the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard.* *There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's* *£7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas…*

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2018 /2019. ГОДИНУ

Школа/Место	**Основна школа „ 20.октобар“ Сивац**
Наставник	**Љиљана Ланчушки**
Предмет	**Немачки језик**
Фонд часова	**Недељни: 2 Годишњи: 72**
Разред/одељење	**V-1,2,3**

Према плану и програму објављеном у „Службеном гласнику-Просветном гласнику РС“ , бр. 9 / 2017.	
Циљеви наставе предмета	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Општи стандарди Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Посебни стандарди Разумевање говора Ученик разуме и реагује на краћи усмени текст у вези са темама 1 предвиђеним наставним програмом. Разумевање писаног текста Ученик чита са разумевањем кратке писане и илустроване текстове у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Усмено изражавање Ученик самостално усмено изражава садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Писано изражавање Ученик у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом , поштујући правила писаног кода. Интеракција Ученик остварује

	комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама предвиђеним наставним програмом ,поштујући социокултурне норме интеракције. Знања о језику Ученик препознаје принципе граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај личног залагања у процесу учења страног језика. _____ 1 Теме предвиђене наставним програмом обухватају и оне теме које су обрађене током претходних година учења страног језика. 2 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији.
Задаци наставе	Да ученици буду оспособљени да у школској и ваншколској свакодневици могу писмено и усмено да остваре своје намере,сходно ситуацији,продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основу за то да страни језик користе и после завршетка образовања ,за студије ,у будућем послу или даљем образовању,да стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше поређења у односу на сопствену стварност,да се у усменој и писаној комуникацији компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља,усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, да изграђују и унапређују индивидуалне афинитете према вишејезичности. Оперативни задаци по језичким вештинама Оперативни задаци по језичким вештинама се постепено проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда. Разумевање говора Ученик треба да: разуме краће дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), приче и песме о темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања; разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на игру или неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.). Разумевање писаног текста Ученик треба да: разуме краће текстове (до 80 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. Усмено изражавање Ученик треба да: усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; поред информација о себи и свом

	окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). Интеракција Ученик треба да: - у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); - учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). Писмено изражавање Ученик треба да: пише реченице и краће текстове (до 50 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). Доживљај и разумевање књижевног текста Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума). Знања о језику и стратегије учења 3 Ученик треба да: препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом; поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине; користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости); разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима; уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи; разуме значај употребе интернационализама; примењује компезационе стратегије и то тако што: 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме; 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд); 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима; 4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима); 5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику; 6. тражи значење у речнику; 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило); 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком; 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер)

	_____ 3 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Теме и ситуације по доменима употребе језика Приватно Јавно Образовно - заједничкеактивности и интересовања у школи и ван ње(изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); - договор и узајамно поштовање међу члановима породице; - приватне прославе(рођендан, годишњице и др.); - припрема, планирање, организација, подела послова; - обавезе у кући, уређење простора у којем се живи, промене у сопственом кутку (постери, нове боје...). - развијање позитивног односа према животнојсредини и другим живим бићима; - традиција и обичаји у културама земаља чији сејезик учи (карневал...); - оброци (сличности и разликеса исхраном у земљама чији сејезик учи); - стамбена насеља- како станујемо (блок, насеље, кућа....); - типични квартови у великим градовима(у земљама чији сејезик учи); - куповина одеће(величина, боје, мода, стилови и трендови) - развијање критичкогстава према негативним елементима вршњачке културе(нетолеранција,агресивно понашање итд.). - тематске целине и повезаностсадржајаса другим предметима; - сналажење у библиотеци/медиотеци - употреба информација из медија. Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Програм за пети разред подразумева комуникативне функције као и у претходном разреду. Оне се усложњавају са лексичким и граматичким садржајима предвиђеним наставним програмом. Садржај комуникативних функција може бити једноставан или сложен у зависности од циљне групе (узраст, ниво језичких компетенција, ниво образовања). У настави страних језика садржај комуникативних функција зависиће од наставног програма. Комуникативне функције су као и у претходном разреду, али су структурално и лексички у складу са програмом за стране језике за пети разред основне школе. Представљањесебе и других; Поздрављање; Идентификација и именовање особа, објеката, делователа, животиња, боја, бројева, итд. (у вези сатемама); Разумевање и давањејединоставних упутстава и команди; Постављање и одговарање на питања; Молбе и изрази захвалности; Примање и давање позиваза учешће у игри/групној активности; Изражавање допадања/недопадања; Изражавање физичких сензација и потреба; Именовањеактивности (у вези сатемама); Исказивање просторних односа и величина(Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...); Давање и тражење информација о себи и другима; Тражење и давање обавештења; Описивање лица и предмета; Изрицањезабране и реаговање назабрану; Изражавање припадања и поседовања; Тражење и давање обавештења о времену на часовнику; Скретање пажње; Тражење мишљења и изражавањеслагања/неслагања; Исказивање извињења и оправдања. ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ СА ПРИМЕРИМА Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у

	одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила. Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице - у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: das Haus meiner Eltern). Множина именица на -en, -e , -er, -s, -ø: -Freundinnen, -Schule, -Kinder, -Kinos, -Schüler. Суплетивна множина: die Schneefälle, die Sportarten а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen. б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: der Schüller, die Lehrerin, das Kind в. бројиве и небројиве именице: die Rose, der Kakao 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато: одређено и познато): Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb. - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans meer fahren, ins Gebirge fahren - уз годишња доба: im Sommer - уз стране света: im Norden - уз доба дана: am Vormittag - уз датуме: am 6. März б) Неодређени члан у изразима: einen Spaziergang machen, eine Frage stellen г) Нулти члан: - уз називе спортова: Fußball spielen, Gymnastik treiben - уз називе музичких инструмената: Klavier spielen - у изразима: zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder) Поређење придева правилно поређење: billig, billiger, der (die, das) billigste неправилно поређење придева (gut/besser; viel/mehr). а. Изведене придеве са наставцима -bar, -lich и -ig: lesbar, sommerlich, windig (рецептивно). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (Serbisch, Österreichisch) в. Придеве изведене од имена града (Belgrader, Hamburger). 3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: ich, mir, mich. Присвојне заменице: meiner, deiner 5. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: auf dem tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber. б) за правац кретања: zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt в) време: um 10.00 Uhr, am 3. Oktober, im März, г) доба дана, годишње доба: am Abend, im Frühjahr, д) порекло: aus der Schweiz ђ) средство: mit dem Taxi е) намена: fur Kinder 6. Глаголе (потврдни, упитни и одрични облици) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола б) претерит помоћних и модалних глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола г) футур д) коњунктив претерита модалних глагола за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heute mit mir ins Kino gehen? глаголи са предложном допуном: warten auf, hoffen auf, sich freuen über/auf. повратни глаголи: sich waschen 7. Прилози и прилошке

	одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen. б) за место и правац кретања: da hinten, geradeaus, nach links. в) за начин: zufälling. г) за учесталост: oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich. 8. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године. 9. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре Ja/Nein; б. са упитним речима на w-: wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel.. 10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): und, aber, oder, denn. Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): weil, ob. 11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: Ich fahre morgen nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin. Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.
Начин остваривања програма предмета	Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; - битно је значење језичке поруке; - почев од петог разреда очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; - почев од петог разреда наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа. - сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће : - усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; - уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на

	студиозни и истраживачки рад; - за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике (активности) Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту Певање у групи Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); препознавање везе између група слова и гласова; одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; извршавање прочитаних упутстава и наредби. 13. Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - замењивање речи цртежом или сликом; - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; - попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер); - писање честитки и разгледница; - писање краћих текстова; 14. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХВЕШТИНА С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати

	по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.). Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно,

	примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа Облици наставе Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као

	нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (*handlungsorientierter)* Препоруке за реализацију наставе У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај : - вештинама подучавања; - вештинама организовања рада у учионици; - способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству; - стиловима подучавања; - разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење; - знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје; - интекултурним ставовима и вештинама; - знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво рзумевање код ученика; - способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење. Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник: - надгледа, прати рад и одржава ред у учионици - стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете - преузме улогу супервизора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности. Стога се у настави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су:

	- слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучних записа; - рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.); - мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.); - дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему); - обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате; - усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; - евалуација (формативна која се спроводи током године и служи наставнику да усмерава даљи ток наставног процеса и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоеваuација (језички портфолио) ученичких постигнућа. СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.). Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се

	смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно, примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација

	поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа различитог степена експресивности Типови и врсте текстова (говорних и писаних) ТИПТЕКСТА: ВРСТАТЕКСТА: Дескриптивни текст (описивђеног, доживљеног, замишљеног,сањаног). Представља детаље у вези са једним средишним субјектом. Преовлађује просторна над временском перцепцијом. кратка прича, приповетка; новински чланак,есеј;стручни/научни чланак; рекламни текст, летак; каталог; итд. Наративни текст (о стварном, историјском, имагинарном). Прати след чињеница, преовлађује временска перцепција. бајка, басна, приповетка, новела, роман; новински чланак; извештај; дневник; хроника; приватно писмо; итд. Информативни текст Основнасврха му је пружање информација. телеграм, вест, изјава, коментар; обавештење, порука; позивница;записник; пословно писмо; огластипа"тражи се"; рекламни текст,

	летак; карта(возна, биоскопска, …); ред вожње, летења; рецепт(лекарски, кулинарски); биографија(ЦВ); библиографија; итд. Аргументативни текст Пружааргументе,са циљем да докаже или оповргне неку идеју/хипотезу/став. дискусија, дебата; реферат,семинарски, матурски, дипломски рад; стручни/научни чланак; научна расправа; новински чланак; реклама; проповед; итд. - Регулативни текст Планира и/или уређујеактивност или понашање; прописује редослед процеса упутства и правила(за употребу апарата, играње игара, попуњавање образаца, и сл.); уговор;закони и прописи; упозорења, забране;здравица, похвала, покуда, захвалница; итд. Граматички садржаји у петомразреду У првом и другом разреду основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно несвесно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено изразили у сличним контекстима. У трећем разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање. Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима.

	Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи). ДОПУНСКА НАСТАВА Допунска настава се организује за ученике који - из објективних разлога - у редовној наставистраног језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.). На основу претходног испитивања тешкоћа и узрока, за сваку групу се ствара посебан, одговарајући план рада, чијим ће се савладавањем отклонити испољени недостаци у знању, умењу и вештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе - полупрограмираним и програмираним секвенцама, наставним листићима; предавањима с друкчијим - очигледнијим примерима; посебни групни и индивидуални задаци и др.). Нарочито треба водити рачуна о одмерености захтева, као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена). Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе такве ученике не треба испуштати из вида, односно - диференцирањем редовне наставе - омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима. ДОДАТНИ РАД 1. За додатни рад опредељују се ученици од V до VIII разреда изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу страног-немачког језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих

	или само појединих програмско-тематских подручја редовне наставе (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). То су они ученици чија се знања, интересовања и даровитост изразитије испољавају већ у I, II и III разреду. Такве ученике уочавају, прате и подстичу наставници разредне наставе и педагошко-психолошка служба . 2. Додатни рад се организује и изводи за ученике од V до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године. Изузетно је важно да се започета динамика додатног рада одржи док се не реализује утврђени програм. Уколико се, изузетно, додатни рад организује само у једном делу наставне године, пожељно је да се интересовање даровитих ученика за овај рад доцније не гаси, односно да се они подстичу на самостални рад другим формама рада (нпр. појачаном индивидуализацијом рада у редовној настави, давањем посебних задатака, ангажовањем у одговарајућим слободним активностима и др.). 3. Додатни рад - заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина - непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатном раду самостално служе књижевном и некњижевном грађом (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писмене, практичне) пред својом групом, разредом или целом школом. Знања, умења и вештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе). Ученике који се посебно истичу у додатном раду треба и посебно стимулисати (похвале, награде, стипендије за даље школовање, упис у одговарајућу средњу школу и др.). 4. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика и остварених резултата на смотрама, такмичењима, интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања, интересовања и жеља даровитих ученика и напред наведених оријентационих садржаја, наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима. Програмом рада обухватају се сегменти оријентационих садржаја програма (зависно од интересовања и жеља ученика). То значи да наставник није обавезан да с појединцем или групом ученика оствари оријентационе програмске садржаје у целини. Битно је да планирани програмски садржаји буду у складу са интересовањима и жељама ученика, као и са расположивим годишњим фондом часова. 5. Додатни рад из српског језика може се реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте програмске садржаје додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе). 6 . Улога

	наставника у додатном раду је специфична. Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сарадnички, непосреднији и ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању. 7. У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада , те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју, те се стара да тај досије прати ученике пре уписа у средњу школу. 8. Ученици се самостално опредељују за додатни рад. (могу бити мотивисани, али никако присиљавани на то). Приликом опредељивања ученика за додатни рад, објективно треба проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку (у обзир долазе само стварно надарени ученици, оцене из српског језика, а жеље ученика и родитеља не представљају пресудан фактор, јер не мора у сваком одељењу да буде даровитих ученика за овај предмет, талентованих за све предмете и области). Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља (довољно је да ученик - уз редовну наставу - буде ангажован још само у једном виду васпитно-образовног рада - додатном раду, на пример, из овог предмета). Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која

	ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи).

РЕДНИ БРОЈ	НАЗИВ ТЕМЕ	ЦИЉ ТЕМЕ -ИСХОДИ	Број часова по теми	Број часова за			Стандарди постигнућа	Начин провере остварености циљева/ стандарда
				Обраду	Увежбав.	Проверу		

1 1.1. 1.2. 1.3.	Mein Profil Wer bist du? Ich mag das! Wir sind der “Globus”	Учимо: Да се са неким поздравимо при сусрету, Да се са неким поздравимо при растанку, Да питамо некога за име и да кажемо своје, Да представимо себе и друге, Да питамо за порекло, место становања,здравље,године, Да наведемо своје име слово по слово, Да бројимо до 20. Глаголе у презенту.wohnen, heissen, kommen, sein i haben. Питања са упитном речју, Предлоге: in / aus. Да наведемо хобије, Да питамо шта неко воли или не воли да ради, Да питамо некога шта посебно воли и да то опишемо. Музику и инструменте, Активности у слободно време. Да тражимо и дајемо податке о некој особи, Да именујемо језике, Да тражимо и дајемо адресу,бр.моб.телефона, имејл, адресу,пост.број, Да говоримо о активностима у слободно време, Да нешто проценимо Да бројимо до 2000. Правилне глаголе у презенту Негацију са :nicht / kein Глагол.mogen, Везнике: und, aber, oder Глагол: sprechen Инверзију.	36	11	17	8	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2.	Постављање питања, тражење одговора,граматика и речи –усмена провера,писмена провера путем теста,прављење пројеката

2. 2.1. 2.2. 2.3.	Meine Schule Was hast du am Montag? Was brauchst du heute? Schon wieder Eintopf!	Учимо: Да опишемо школу и шк.просторије, Да именујемо дане у недељи, Да говоримо о шк.предметима, Да опишемо наставне активности, Да говоримо о распореду часова, Да разговарамо о наставницима, Да питамо за мишљење и да кажемо своје мишљење, Да именујемо и опишемо ствари за школу, Да персирамо одраслима, Да именујемо боје, Да опишемо предмете, наставнике, Да водимо разговор на одмору, да говоримо о школи, да кажемо шта бисмо желели да једемо и пијемо Да наручујемо јело и пиће, Да говоримо о јеловнику, Да изразимо жељу, Да опишемо укус, Да питамо за цену, Да напишемо кратак имејл, СМС поруку, Одређени и неодређени члан, Глаголе:unterrichten, rechnen, reden. Um plus час, Von-bis, Am plus дан,	36	6	15	15	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	Вежбе, питања и одговори, усмена провера,писмени задатак, прављење пројеката

		Акузатив, Плурал, Облик за персирање-Sie, Глаголе:nehmen, essen, mochten, es gibt						
							ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2.	
У К У П Н О ЧАСОВА				17	32	23	72	

КОРЕЛАЦИЈА

Пошто је речено да је циљ наставе и учења немачког језика да се ученици оспособе за основну усмену и писмену комуникацију, као и да стекну позитиван однос према другим језицима и културама, онда је корелација вишеструка , и то са :матерњим језиком, енглеским језиком, биологијом, географијом, ликовном културом, информатиком,математиком.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета.Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривање интеракције и преношење информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима,у усменом и и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама.Познаје основне граматичке и лексичке елементе.Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове.познаје одређе број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања.Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст.Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученикм познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике.Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Функционално-прагматичка компетенција

Функлционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компоетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевање говора и разумевање писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме.Уме да обави основне комуникативне активности-поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника.

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи , изразе, фразе и кратке усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања.Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула-постављање питања и давање одговора.

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке , једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје..Обавља основне језичкефункције-давање и тражење информација, у писаном и усменом општењу, уз постављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистиччка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисањаи употребе језика и обухвата фонолошка-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентнох, понављаних и меморисаних гласова, као и некух најчешћих гласовних група.Повезује гласове и начин њиховог записивања у увежбаним речима.Познаје ограничен број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура .Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних груп.Ученик исправно записује гласове и гласовне комбибације и познаје одређен број основних правописних правила.Познаје такође једноставне граматичке елементе и

конструкције.Ученик познаје ограничен репертоар готових израза за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила.Записује речи и изразе с релативном ортографскоо тачношћу и познаје фреквентна правописна правила.Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе , познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба.ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе.Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе..Поседује свет о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе.Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног језика.разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, разуме положај земаља циљне културе у свету.прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама.негује став отворености и радозналости према циљној култури и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Предмет: **МАТЕМАТИКА**

Разред: **ПЕТИ**

Недељни фонд: **4** Годишњи фонд: **144**

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Корелација:

Информатика и рачунарство

Техника и технологија

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

Географија

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Природни бројеви и дељивост	-израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину -реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину -примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама -разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце -одреди и примени НЗС и НЗД -изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке -правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу	Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу природних бројева. Дељење са остатком у скупу природних бројева. Својства дељивости, чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције, унија, пресек и разлика Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац, Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-скуп природних бројева -дељивост -чинилац -садржалац -делилац -скуп -елементи -подскуп -празан скуп -унија -пресек -разлика -прост број -сложен број -НЗД -НЗС

Основни појмови геометрије	-анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом -опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг -нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор -упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски -преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом -правилно користи геометријски прибор	Тачке и праве, односи припадања и распореда. Однос правих у равни, паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-тачка -права -полуправа -дуж -троугао -паралелограм -кружница -круг -центар -полупречник -пречник -кружни лук -тетива -тангента
Угао	-идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе -нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор -измери дати угао и нацрта угао задате мере -упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно -реши једноставан задатак применом основних својства	Угао, централни угао, једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова) Упоредни углови, врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве, нормалне праве, унакрсни углови. Углови на трансверзали.	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-суседни углови -упоредни углови -наспрамни углови -унакрсни углови -углови на трансверзали -углови са паралелним крацима

	паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)	Транслација и углови.		
Разломци	-прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други -одреди месну вредност цифре у запису децималног броја -заокругли број и процени грешку заокругљивања -израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину -реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину -одреди проценат дате величине -примени размеру у једноставним реалним ситуацијама -примени аритметичку средину датих бројева -сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер	Први део Појам разломка облика $\frac{a}{b}$ $(a,b \in N)$. Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика $\frac{a}{b}$. Упоређивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-бројилац -именилац -прави разломак -неправи разломак -мешовити број -бројевна полуправа проширивање -скраћивање -несводљиви разломак -проценат -аритметичка средина

Осна симетрија	-идентификује односиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије -симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор -конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства -конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој	Осна симетрија у равни и њене особине. Осна симетрија фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-оса симетрије -квадратна мрежа -симетрала дужи -симетрала угла -нормала
Писмени задаци са исправкама		-сагледати како су ученици савладали пређено градиво	-индивидуални рад	

Прилози:

Стандарди:

ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	- уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, позитивне рационалне); - пореди по величини бројеве истог записа,помажући се сликом кад је то потребно; - изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно. -користи природне бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама; -дели са остатком једноцифреним бројем, зна када је један број дељив другим и уме да одреди НЗД и НЗС за два двоцифрена броја; -реши једначине у којима треба да изрази само непознати сабирак, умањеник, умањилац, дељеник или делилац и то са бројевима истог записа.	-пореди по величини бројеве записане у различитим облицима; -одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа; -користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама; -реши једноставне једначине и користи једначине у једноставним текстуалним задацима; -примени основна правиладељивости са 2,3,5,9 и декадним јединицама, влада појмом сложеног и простог броја и уме да одреди НЗС и НЗД; -формирају и графички приказују скупове и њихове подскупове, изводе скуповне операције и правилно употребљавају одговарајуће знаке.	- уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; -користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке; -оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама; -примене операције са скуповима и графичко представљање у реалним ситуацијама.

-наведе примере неких скупова, одреди пресек и унију за два скупа и схвати појмове једнакости скупова, елемент скупа и подскуп.			

2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	-влада појмовима дуж, полуправа, права, раван и угао, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор. -разликује паралелне и нормалне праве. -влада појмовима круг и кружна линија и издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор.	-користи шестар као геометријски инструмент за цртање кружница, упоређивање дужи и операције над њима. -централном симетријом пресликава тачке и дужи. -транслацијом пресликава тачке и дужи.	-Централном симетријом пресликава кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. -Транслацијом пресликава кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике.
3.УГАО	-разликује неке врсте углова. -уме да их нацрта и измери помоћу угломера.	-одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне угловеи рачуна са њима ако су изражени у целим степенима. -конструктивно преноси и упоређује углове помоћу шестара.	-рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера. -закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали.

4.РАЗЛОМЦИ	- уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне); - преведе децимални запис броја у разломак и обратно; -пореди по величини бројеве истог записа,помажући се сликом кад је то потребно; - уме да изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна на пример 1/5 од n, где је n дати природан број; -одреди задати проценат неке величине;	- пореди по величини бројеве записане у различитим облицима; -одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа; -користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама; - користи једначине у једноставним текст. задацима; -примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)	- уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; -уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; -користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке; - примени процентни рачун у сложенијимситуацијама;

5. ОСНА СИМЕТРИЈА	-уочава осносиметричне фигуре.	-одређује осу симетрије, конструише симетралу дужи и симетралу угла.	-осном симетријом пресликава тачку, дуж, круг, троугао , квадрат и правоугаоник. -примењује особине симетрале дужи, симетрале угла и нормале из тачке на праву у проблемским задацима.

<u>Праћење и вредновање наставе и учења:</u>

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе треба да буде и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за

процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.

<u>Опште предметна компетенција:</u>

Ученик је на крају обавезног образовања кроз наставу математике усвојио основне математичке концепте (нумеричке, алгебарске, геометријске, статистичке), овладао је основним математичким процесима (расуђивањем, комуникацијом, повезивањем, применом, моделовањем) и вештинама (рачунањем, алгебарским поступцима, мерењем, просторном визуелизацијом, радом са подацима, проценом, коришћењем калкулатора10 и информационо-комуникационим технологијама11) потребним за даље школовање и живот. Оспособљен је да анализира и тумачи природне и друштвене појаве, решава проблеме и доноси одлуке у свакодневном контексту. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства.

Основни ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у једноставним12 ситуацијама када је захтев јасно формулисан и сви релевантни подаци непосредно дати. Користећи основне елементе математичког језика, једноставне математичке поступке и информационо-комуникационе технологије саопштава решење проблема или донету одлуку.

Средњи ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у познатом контексту, при томе прикупља, селектује податке и примењује одговарајуће математичке поступке. Образлаже решење проблема или донету одлуку. Тумачи природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине.

Напредни ниво

Решава проблеме, доноси одлуке и процењује могућности у реалним ситуацијама при чему бира и вреднује пут и начине решавања. Критички анализира природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине. Аргументује своје ставове и дискутује користећи математички језик.

Специфучне предметне компетенције:

Специфичне предметне компетенције су: математичко знање и резоновање, примена математичких знања и вештина на решавање проблема и математичка комуникација.

Основни ниво

Примењује једноставне математичке поступке када су сви подаци непосредно дати. Примењује основна математичка знања на решавање једноставних ситуација из свакодневног живота. Решава проблеме у једноставном контексту који се своде на једноставан рачун, решавање једначина, мерење, цртање и рад са подацима. Разуме основе писане и усмене математичке комуникације.

Средњи ниво

Примењује математичке концепте, процесе и вештине у различитим ситуацијама. Бира оптималне начине решавања проблема користећи нумеричке, алгебарске и геометријске методе. Анализира податке користећи основне статистичке методе. Уме да користи одговарајуће средство ИКТ-а за организацију и обраду података. Разуме захтеве сложенијих математичких задатака и решава их. Одговарајућим математичким појмовима и симболима саопштава своје ставове.

Напредни ниво

Бира математичке поступке за решавање проблема и доноси закључке. Истражује различите начине решавања проблема. Уме да примени математичка знања у анализи сложених природних и друштвених појава. Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин. Разуме и користи формални математички језик. Уме да критички дискутује о добијеним резултатима и анализира их.

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ
ПРЕДМЕТ: **ИСТОРИЈА**
ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК: ИВАНА ПАВКОВ
РАЗРЕД: V - 1, 2, 3
НЕДЕЉНИ ФОНД: 1
ГОДИШЊИ ФОНД: **36**
ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе историје је да ученик изучавајући историјске догађаје ,појаве , процесе и личности ,стекне осовна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи , сопственом и националном идентитету , културно-историјском наслеђу, друштву, држави и којој живи.
КОРЕЛАЦИЈЕ: српски језик , географија, ликовна култура, музичка култура, верска настава, грађанско васпитање

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	-разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век,миленијум и еру); -лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; -разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; -именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догашаје; -разврста историјске изворе према њиховој основној подели; -повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека) .	**Основни садржаји:** Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. **Проширени садржаји:** Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине.	- постепеним увођењем ученика у наставни предмет - кроз активне методе рада и укључивањем ученика у наставни процес - читањем и анализом историјских извора - објашњавањем нових појмова - инсистирањем на разумевању и прихватању античког друштва и културе, као и њиховом значају за развој будућих култура	Прошлост, историја, људско друштво,историјски извори, археологија, архив, музеј,време, простор, ера, хронологија.
	-наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; - разликује основне одлиек	**Основни садржаји:** Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци)	- кроз активне методе рада и укључивањем ученика у наставни процес	Праисторија, камено и метално доба, хорде, радови, номадски и

ПРАИСТОРИЈА	каменог и металнод доба;	Подела праисторије (камено , метално доба) Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир , Винча....)	- читањем и анализом историјских извора - објашњавањем нових појмова - инсистирањем на разумевању и прихватању античког друштва и културе, као и њиховом значају за развој будућих култура	седелачки начин живота,
СТАРИ ИСТОК	-лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; -користећи историјски карту , доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; -одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; -пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; -наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока ; -идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; -разликује врсте писама цивилизација Старог истока; -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних	**Основни садржаји:** Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија/царство/краљевство) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот –обичаји, занимања култура исхране истановања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока- религија (монотеизам и политеизам) , писмо књижевност,уметност, наука, цивилизацијске тековине(математика, архитектура календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...) **Проширени садржаји:**	- кроз активне методе рада и укључивањем ученика у наставни процес - читањем и анализом историјских извора - објашњавањем нових појмова - инсистирањем на разумевању и прихватању античког друштва и културе, као и њиховом значају за развој будућих култура	Држава, робовласничко друштво, Срати исток, Месопотамија, Феничани, Јевреји, клинсто писмо, хијероглифи, гласовно писмо, Египат,монотеизам, политеизам, пирамиде, мумије.

	културних достигнућа народа Старог истокана савремени свет; -користећи дату информацију или ленту времена ,смести историјску појаву,догађај и личност у одговарајући миленијум или век; -изложи у усменом или писменом облику ,историјске догађајеисправним хронолошким редоследом; -прикупи и прикаже податке из различитих извора инфомација везаних за одређену историјску тему; -визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајучим историјским периодом или цивилизацијом;	Специфичности египатске религије. Специфичности религије цивилизација Месопотамије.ћОсновне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).		
АНТИЧКА ГРЧКА	-опише способности природних услова и географског положаја античке Грчке; -лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; -приказије друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; -пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој;-идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и пелепонеског рата; -истажи основна обележја и значај религије старих Грка;	**Основни садржаји:** Појам античке рчке – географске одлике . Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам , примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике приврде. Полиси – Спарта и Атина (појам, структура друштва, државно уређење.) Грчко-персијски ратови. Пелепонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (	- кроз активне методе рада и укључивањем ученика у наставни процес - читањем и анализом историјских извора - објашњавањем нових појмова - инсистирањем на разумевању и прихватању античког друштва и културе, као и њиховом значају за развој будућих култура	Антика, Крит, Микена, Тројански рат, Хомер, колонизација,полис, аристократија, демократија, Спарта, Атина, Перикле, Персијанци, Јонски устанак, Маратон, Термопили, Атински поморски савез, Пелопонески савез, Сицилијанска експедиција,богови, Олимпија, мит, легенда, Олимпијске игре, филозофија,храм, Партенон, алфабет,

	-разликује митове и легенде од историјских чињеница ; - наведе значај и последице освајања Александра Великог; - илуструје примерима важност утиицаја привредних , научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет, -користећи дату информацију или ленту времена ,смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; -израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; -користи основне историјске појмове;	религија, олимпијске игре, митологија, уметност , наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре). **Проширени садржаји:** Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности : Драконт, Перикле, Филип II,Аристотел, Архимед..... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба.		држава,Македонија, Александар Велики, хеленизам.
АНТИЧКИ РИМ	-лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; -Наведе основне разлике између антиле римске републике и царства; -разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; -пореди начин живота друштвених слојева у античком	**Основни садржаји:** Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему) . Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања, провинције и привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат; Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука,	- кроз активне методе рада и укључивањем ученика у наставни процес - читањем и анализом историјских извора - објашњавањем нових појмова - инсистирањем на разумевању и прихватању античког друштва и културе, као и њиховом значају за развој будућих култура	Ромул, рем, Апенинско полуострво, Картагина, пунски ратови, Ханибал, Галија, Цезар,патрцији, плебејци, санат, република, провинције, конзул,диктатор, Октавијан Август, принципат, доминат, Константин, Константинопољ,амфитеатар, латиница, римски бројеви,романизација, јулијански календар, хришћанство, Исус

	Риму, -наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; -лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; -користећи дату информацију или ленту времена ,смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век и деценију.	обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног римског царства). Историјско наслеђе (абеседа, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). **Проширени садржаји:** Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јуллије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...) Римски пантеон. Гладијаторске борбе.		Христос, Васкрсење, кст, Нови Завет, Библија,варвари, Германи, Велика сеоба народа,Хуни,провинције, Сирмијум, Сингидунум, Феликс Ромуијана, Наисус.

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ: ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**:1.1.1; 1.1.2; 1.1.3; 1.1.4; 1.1.5: 1.1.6;**

ПРАИСТОРИЈА : **1.1.2; 1.1.3; 1.1.6; 1.1.7; 1.1.8; 1.2.3; 1.2.4;**

СТАРИ ИСТОК: **1.1.4; 1.1.6; 1.1.8;1.1.9; 1.2.1; 1.2.3; 1.2.4;**

АНТИЧА ГРЧКА: **1.1.4; 1.1.6; 1.1.8; 1.1.9; 1.2.1; 1.2.3; 1.2.4; 2.1.1; 1.1.4; 1.1.6; 1.1.8; 1.1.9; 1.2.1; 1.2.4; 2.1.1;**

АНТИЧКИ РИМ: **1.1.4; 1.1.6; 1.1.8; 1.1.9; 1.2.1; 1.2.3; 1.2.4: 2.1.1; 2.1.4;**

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: На крају основног образовања кроз наставу историје ученик је стекао основна историјска знања и вештине неопходне за даље учење, разумевање улоге историје, критичког сагледавања савременог света, његових историјских корена и актуелних дешавања. Оријентише се у историјском времену и простору, разуме историјске процесе и токове, користи и самостално проналази различите изворе података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност и оспособљен је да резултате

истраживања представи усмено, писано, графички и уз коришћење ИКТ-а. Има развијену свест о свом личном, као и о локалном, националном, европском и глобалном идентитету у духу толеранције и демократских вредности. Одговорно се односи према културно-историјском наслеђу и уважава грађанске обавезе.

Основни ниво

Ученик именује хронолошке и просторне одреднице; познаје основне појмове из историје цивилизације, именује најистакнутије историјске личности; описује повезаност најважнијих историјских догађаја, појава, процеса; препознаје историјско порекло савремених појава и процеса; разликује узроке и последице важних историјских догађаја и појава; препознаје и користи различите врсте историјских извора у једноставним истраживачким задацима, разликује чињенице од интерпретација; показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу

Средњи ниво

Ученик примењује хронолошке и просторне одреднице; разуме најважније догађаје и појаве и зна истакнуте личности из опште и националне историје; повезује најзначајније догађаје и појаве националне, регионалне и светске историје, појаве из прошлости са појавама у садашњости; разуме узрочно-последичне везе историјских догађаја; користи различите историјске изворе у истраживачким задацима и разумевању историјских појава и процеса, уочава стереотипе и предрасуде на примерима из прошлости; има активан однос према културноисторијском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

Напредни ниво

Ученик упоређује и анализира догађаје у хронолошком и просторном одређењу; зна специфичне детаље из националне и опште историје; тумачи повезаност догађаја националне, регионалне и светске историје, као и повезаност појава из прошлости и садашњости; самостално закључује шта је узрок, а које су последице историјских догађаја; анализира садржај историјских извора; уочава различита тумачења истог историјског феномена, критички се односи према стереотипима, предрасудама и пропаганди; осмишљава активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА: Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес прачења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености.
СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препознаје и користи основне појмове из историје цивилизације и наводи значајне догађаје, појаве и личности из историје људског друштва; именује хронолошке одреднице и зна да их користи у разумевању прошлости и садашњости; разликује врсте историјских извора и користи понуђене у једноставним истраживачким задацима; усмено, писано и графички представи резултате једноставног истраживачког задатка; препозна међусобну повезаност догађаје из прошлости људског друштва, улогу значајних личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; користи хронолошке одреднице и у њима идентификује појаве, догађаје и личности; сакупља информације користећи различите изворе у истраживачким задацима ради најважнијих појава и догађаја на националном и регионалном нивоу као и историјско порекло савремених појава; разликује узроке и последице најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји из националне, регионалне и опште историје.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: опише, усмено и писано, основне појмове, процесе и најзначајније реконструисања личне, породичне и локалне прошлости; усмено, писано и графички представи резултате истраживачких задатака, преко чега ствара слику како о историјским тако и о савременим појавама; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном и регионалном нивоу, појаве из прошлости са појавама из садашњости; разуме узрочно-последичне везе најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји, појаве и процеси из националне, регионалне и опште историје и повеже их са савременим простором.

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да опише, усмено и писано, специфичности најзначајнијих појава, догађаја и личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном, регионалном и светском нивоу и смести их у одговарајући хронолошки оквир (историјски период, миленијум, век) и тумачи повезаност појава из прошлости и садашњости, уочавајући различита тумачења истог историјског феномена; сакупља и разврстава изворе информација у циљу решавања истраживачког задатка као и за разумевање историјских појава и процеса; представи, усмено, писано, графички и уз помоћ ИКТ-а садржај извора информација и резултате спроведеног истраживачког задатка; изведе закључак, на основу извор информација, о узроку и последицама историјског догађаја; уочи променљивост простора и граница у различитим историјским периодима.

Разумевање историје као основе за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: разликује чињенице од интерпретација у историјским и савременим изворима информација; уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет и развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта; одговорно се односи према културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница;

толерантно се односи према другим и другачијим мишљењима и ставовима, примењује основне елементе интеркултуралног дијалога, наводи права и обавезе које има као ученик и сагледава непосредно друштвено окружење.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препозна стереотипе и предрасуде кроз примере из прошлости у историјским и савременим изворима информација; процењује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости; одговорно и активно се односи према сопственим правима и обавезама, културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; уочава могуће узроке конфликата у непосредном окружењу и ради на њиховом спречавању, односно решавању и превазилажењу; комуницира у вршњачкој групи на толерантан начин и уз поштовање основних људских права

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација као и различита тумачења исте историјске појаве/догађаја/ личности; планира активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа, меморијала и празника свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; конструктивно комуницира у вршњачкој групи и окружењу уз поштовање основних људских права; унапређује толерантан однос у комуникацији заснованој на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција.

ДОДАТНА НАСТАВА

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ ПРАИСТОРИЈА СТАРИ ИСТОК АНТИЧКА ГРЧКА АНТИЧКИ РИМ	Продубљавање одређених историјских тема и оспособљавање надарених ученика да самостално разумеју историјске процесе и улоге истакнутих личности у развоју људског друштва. Задаци: - оспособљавање ученика да самостално користе историјску литературу за проширивање	• **Сродне науке и помоћне историјске науке** • **Најважнији праистроијски локалитети у Европи (Ласко, Алтамира)** • **Најважније цивилизације Далеког истока (Индија и Кина)** • **Седам светских чува античког доба**	- планирањем интердисциплинарних тема - увођењем и мотивацијом ученика за одређене теме - дискусијом, појашњавањем и прецизирањем одређених ситуација - кооперативним радом	Хронологија,палеографија,Ласко, Алтамира,Инд,Харапа, Мохињцо Доро, светионик на Фаросу, Александријска библиотека, Колос са Родоса,Зевс, Хера, Олимприја, конзул, император ,гладијаторкса школа**,**

	својих знања; - развијање критичког односа према историјској литератури; - упознавање националних историјских прекретница (политичких, економских, друштвених и културних) код народа у нашем окружењу.	• **Грчка митологија** • **Најистакнутије личности: Драконт, Перикле** • **Етрурци** • **Римска војска** • **Римски пантеон** • **Гладијаторске борбе**	наставника са ученицима у малим групама и тимовима - кроз тематске целине уз слободу динамике реализације - комбинацијом коришћења различитих наставних метода, а посебно активних где и ученици учествују у реализацији програма - фокусирањем пажње питањима и причом на одређене догађаје и личности које су обележиле овај период - комбинацијом различитих метода рада -организовањем и учешћем на такмичењима -посетама споменицима, музејима и изложбама	гладијатор

Сивац, 17. јун 2018.

Предметни наставник: **ИВАНА ПАВКОВ**

ПРЕДМЕТ:ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД:5

НЕДЕЉНИ ФОНД :1 ГОДИШЊИ ФОНД:36

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе географије у 5. Разреду је усвајање знања о природно- географским и друштвено-географским објектима појавама и процесима и њиховим

међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стицању знања о основним појавама и процесима у васиони о

картографском описмењавању и употреби географских карата у свакодневном животу о Земљиним кретањима и последицама Земљиних кретања о објектима,

појавама и процесима у географском омотачу-литосфери и атмосфери.

ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА

(за наставнике и ученике):

Географија за 5. разред основне школе

КОРЕЛАЦИЈА:

- У оквиру предмета

- Историја, биологија, техничко-информатичко о., српски језик, математика, ликовна к., информатика

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Тако дефинисани исходи помажу наставнику у планирању и реализовању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најважнији догађаји, појаве и процеси, као и знамените личности које су обележиле најстарији

период историје. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;

- проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

- дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

- критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

- кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по темама олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа

постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима. У планирању и припремању наставе, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстакне саморегулацију процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања. Потребно је, такође, ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици

се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

ТЕМА/ОБЛАСТ	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни животчовека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.	Дијалошка	-Iгеографска открића -појам географије -географски омотач -подела грографије
ВАСИОНА	- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Зетљу и именује месечеве мене;	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни	-Сунчев систем -васиона -галаксија -звезде,сазвежђа -Млечни пут
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Облик Земље и структура њене површине	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	-елипсоид -геоид -екватор -глобус -континенети -океани
Земљина кретања	- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	Ротација Земље Револуција Земље -геоцентрични систем -хелиоцентрични систем -еклиптика
Унутрашња грађа и рељеф	- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање	Фронтални Индивидуални Комбиновани	-Кант-Лапласова хипотеза

Земље	- разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети завреме земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови);	плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска ирелативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).	Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	-стене --рељеф -млађе веначне и старе громадне планине -ерозије
Ваздушни омотач Земље	- опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);утицаја човека на	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	-атмосфера -време и клима -ваздух -структура атмосфере
Воде на Земљи	- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	-својства и кретање морске воде -воде на копну -хидросфера -светско море -океани -мора -заливи

	- разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења.		
Биљни и животињски свет на Земљи	- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; -наведе примере за заштиту живог света на Земљи	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.	Фронтални Индивидуални Комбиновани Илустративно - демонстративни Рад у групама Рад у пару	-биљни и животињски свет на Земљи

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик / ученица зна и уме из наведене теме/области
ВАСИОНА И ЗЕМЉА	Основни ниво: ГЕ 1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања Средњи ниво: ГЕ 2.2.1 описује небеска тела и њихова кретања Напредни ниво: ГЕ 3.2.1. препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Основни ниво: ГЕ 1.2.1. Именује небеска тела и у Сунчевом систему и наводи њихов распоред ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве појаве и процесе везане за њена кретања ГЕ 1.2.3. Именује Земљине сфере (литосферу) и препознаје њене основне одлике ГЕ 1.2.3. Именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу) и препознаје њихове основне одлике Средњи ниво: ГЕ 2.2.1 описује небеска тела и њихова кретања ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава геогафске чињенице – објекте, појаве и процесе у литосфери ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава геогафске чињенице – објекте, појаве и процесе у литосфери и атмосфери Напредни ниво ГЕ 3.2.1. препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног

	облика и њених кретања ГЕ.3.2.2. објашњава физичко географске законитости у географском омотачу и наводи мере за његову заштиту обнову и унапређивање ГЕ.3.2.2. објашњава физичко географске законитости у географском омотачу и наводи мере за његову заштиту обнову и унапређивање

БИОЛОГИЈА

БИОЛОГИЈА, 5. Разред

2 ЧАСА НЕДЕЉНО, 72 ГОДИШЊЕ

ЦИЉ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ:

- ДА УЧЕНИК ИЗУЧАВАЊЕМ ЖИВИХ БИЋА У ИНТЕРАКЦИЈИ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ И БИОЛОШКИХ ПРОЦЕСА РАЗВИЈЕ ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА СЕБИ И ПРИРОДИ И РАЗУМЕВАЊЕ ЗНАЧАЈА БИОЛОШКЕ РАЗНОВРСНОСТИ И ПОТРЕБЕ ЗА ОДРЖИВИМ РАЗВОЈЕМ.

ЛИТЕРАТУРА:
Биологија 5 – уџбеник за пети разред основне школе
Аутори: Гордана Субаков Симић
Марина Дрндарски

КОРЕЛАЦИЈА:
Математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

Ред.бр. области	Област/ тема	обрада	утврђивање	вежбе	систематизација	укупно
1.	Порекло и разноврсност живог света	16	8	9	1	34
2.	Јединство грађе и функције као основа живота	5	4	1	1	11
3.	Наслеђивање и еволуција	3	1	2	1	7
4.	Живот у екосистему	4	3	4	1	12
5.	Човек и здравље	4	2	1	1	8
	УКУПНО	32	18	17	5	72

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

- У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Памтити (навести, препознати, идентификовати ...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати ...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати ...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити ...)	Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати ...)	Експерименти, истраживачки пројекти

- Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СУМАТИВНО – оцењивање наученог	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање, дијагностички тестови, контролне вежбе, дневници, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области / теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
УВОД У БИОЛОГИЈУ	- препозна биолошке дисциплине на основу онога шта проучавају; - на примерима објасне значај биологије у свакодневном животу; - самостално изводе експерименте примењујући научне методе током извођења огледа, као и поштујући мере безбедности	Биологија- наука о животу. Како се истражује природа?	Акценат наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.	- биологија - оглед – експеримент - научна метода
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; - групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Осове класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних	Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд).	- жива и нежива природа - лупа - ћелија - једноћелијски и вишећелијски организми - ћелијска мембрана, цитоплазма, ћелијске органеле, једро, наследни материјал, - ткиво, орган, систем органа, организам - исхрана, аутотроф, хетеротроф - шећери, беланчевине, масти - вода, витамини, минерали - дисање, размена гасова - дисајни органи, плућа, шкрге, кожа, ваздушне цевчице, спољашње шкрге

		процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост- кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.		- излучивање - кретање - драж, надражљивост, чуло - размножавање, бесполно и полно размножавање, гамети, јајна ћелија, сперматозоиди, зигот - раст, развиће - унутрашња равнотежа организма - променљивост - биодиверзитет - бактерије, архее, еукарије
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањења; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота. Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.	У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за живот у воденој и копненој срединижаба, комарац, вилин коњиц итд; за живот у води речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за живот на копну човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за живот под земљом кртица, ровац, кишна глиста итд;)	- животна средина, водена и копнена животна средина - прилагођеност (адаптације), линьање, митарење
			У овој области акценат је	

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.	на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполног и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки.	- наследни материјал - наследне особине - бесполно размножавање - полно размножавање - варијабилност
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне	Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте.	- црвене листе, црвене књиге - национални парк

	са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава	животиње).		
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.	Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом.	- пирамида исхране - брза храна - енергетски напици - хигијена - пушење, пасивно пушење - физичка и психичка зависност - физичке активности - пубертет

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. ***ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА***

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

БИ.1.1.1. уме да наведе основне карактеристике живог света
БИ.1.1.2. разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима
БИ.1.1.3 препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња
БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
БИ.1.1.5. зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ
БИ.2.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима)
БИ.2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима
БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе

БИ.2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ НИВОУ

БИ.3.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.)
БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо
БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима
БИ.3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група
БИ.3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама

2. *ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије
БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија
БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма
БИ.1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси
БИ.1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном
БИ.1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)
БИ.1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ

БИ.2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности одфункције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)
БИ.2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа
БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака животиња и човека
БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам
БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје
БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
БИ.2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи
БИ.2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију
БИ.2.2.9. зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ НИВОУ

БИ.3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека
БИ.3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност
БИ.3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
БИ.3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање
БИ.3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса
БИ.3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)
БИ.3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање -улога ендокриног система)
БИ.3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте
БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања
БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал
БИ.1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома
БИ.1.3.5. зна основне принципе наслеђивања
БИ.1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују
БИ.1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће
БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи
БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа
зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања
БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ

БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања
БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота
БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима
БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина
БИ.2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама
БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ НИВОУ

БИ.3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба
БИ.3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму
БИ.3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
БИ.3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте
БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције
БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација,еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима
БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације
БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)
БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају
БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта
БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)
БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)
БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ

БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи
БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова
БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација
БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)
БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи
БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају
БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини
БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије
БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ НИВОУ

БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози
БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)
БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)
БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација
БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје
БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)
БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ НИВОУ

БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране
БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима
БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
БИ.1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару
БИ.1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница
БИ.1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека
БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора)
БИ.1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље
БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)
БИ.1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље
БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)
БИ.1.5.13.зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ НИВОУ

БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница
БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница
БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека

БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ НИВОУ

БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести
БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести
БИ.3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране
БИ.3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност
БИ.3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)
БИ.3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа
БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности
БИ.3.5.8.разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
модел ћелије, зидне слике, цртежи, табеле, графикони, шеме, лупа, микроскоп, трајни препарати, природни материјал, штампани и писани материјал, рачунар, филмови, ТВ емисије	монолог, дијалог, лабораторијске вежбе, теренски рад, радионице, рад у пару/групи, ученичка истраживања, дебата, усмена и писмена провера знања (тестови, контролни задаци)

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме основне биолошке појмове и процесе. Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи, разликује елементе грађе и функције живих бића и има развијену свест о општој здравственој и еколошкој култури. Уме да процени значај биолошких знања за развој људског друштва, а посебно у свом непосредном окружењу. Поседује истраживачке вештине потребне за рад у биологији. Способан је да примени стечена биолошка знања и вештине у свакодневном животу. Критички размишља и развија научни поглед на свет и оспособљен је за наставак школовања.

Основни ниво

Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, да познаје основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уме да наведе основне фазе у историјском развоју живог света и да правилно дефинише појам биолошке еволуције. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја. Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. Уме да опише основне етапе у реализацији практичних и лабораторијских радова.

Средњи ниво
Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. Уме да образложи основне генетичке појмове. Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. Разликује и разврстава основне еколошке појмове и процесе и уме да уочи везу између еколошких система и животне средине. Примењује стечена знања из биологије у свакодневном животу, а посебно у очувању сопственог здравља. Познаје и у животу примењује принципе одрживог развоја. Уме да реализује практичне и лабораторијске радове.

Напредни ниво
Уме да анализира корелације које постоје између грађе и функционисања организама и животних услова у њиховој околини. Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. Анализира утицај средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. Разуме фазе у историјском развоју живог света. Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности. Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета. Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. Вреднује значај биолошких открића за развој људског друштва и уме самостално да процени квалитет биолошке информације у медијима. Уме да ревидира/преради и реорганизује сопствени систем биолошког знања и сопствене ставове. Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

• самостално, или у групном раду, креира модел „дрво живота“ користећи заједничке особине живих бића и критеријуме за груписање живих бића у 5 царстава, а посебно биљака

• упоређује особине родитеља и потомака на основу сличности и разлика

• установи сличности/разлике између животних циклуса биљака насталих бесполним и полним размножавањем

• огледом испитује и утврђује утицај срединских фактора на развиће биљака

• доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности биљака на Земљи

• у дискусији, аргументовано образлаже потребу очувања биодиверзитета ослањајући се на информације о начину живота и распрострањености типичних представника биљака

• на одржив начин се односи према биљкама у непосредном окружењу

• критички процени информације из медија о значају и улози биљака и гљива у исхрани и лечењу

• рукује основним лабораторијским прибором и оптичким инструментима (лупа и микроскоп)

• одржава личну хигијену и хигијену непосредног окружења ради заштите од заразних болести које изазивају вируси, бактерије, протисте и гљиве

• примени правила понашања и безбедности у лабораторији и на терену

• у једноставном истраживању о разноврсности алги, гљива, лишаја и биљака самостално класификује, систематизује и интегрише резултате до којих је дошао.

Предмет: Музичка култура

Разред: Пети

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

Корелација: Српски језик и књижевност, Матерњи језик, Историја, Страни језици, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Верска настава, Грађанско васпитање, Техника и технологија

Циљ предмета
Општи циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.
Остали циљеви и задаци наставе музичке културе су:
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке.

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ЧОВЕК И МУЗИКА	наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.)	Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања) Магијска моћ музике Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес Покрет: порекло плеса; слушање/доживљај ритма телом Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека - музички атрибути богова - музика и држава Музика у храму и музика на двору Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат,	Човек и музика Песме примитивних племена - World music Афрички бубњеви Композиције инспирисане музиком старих епоха	покрет, ритам, мелодија, темпо, динамика.

		Грчка, Рим Појава првих нотација, пентатоника		
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	□ класификује инструменте по начину настанка звука □ опише основне карактеристике удараљки □ препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи □ користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација)	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани Удараљке – настанак, првобитни облик и развој Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената Мелодијске удараљке	*Музички инструменти* су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средства изражавања човека, информације о првим музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског контекста и свакодневног ж ивота. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилике када се и на који начин музика изводила некада и сада. Инструменти Орфовог инструментаријума могу бити полазна тачка за класификацију инструмена та у зависности од начина стварања звука (удараљке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе удараљки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког	

			изражавања. Информације треба да буду сведене и усмерене на настанак, првобитан облик и развој, као и основне карактеристике, изражајне могућности и примену ритмичких и мелодијских удараљки. У настави треба максимално тежити да се до знања о инструментима дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, а не фактографским набрајањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.__	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	□ изражава се покретима за време слушања музике □ вербализује свој доживљај музике □ идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; □ анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте □ илуструје примере коришћења	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и	Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне	

	плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...) □ критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље □ понаша се у складу са правилима музичког бонтона □ користи могућности ИКТ-а за слушање музике	других народа Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и распоређења, као и музичких прича	могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење.	
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ: Певање,   <

	□ користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...)	Извођење дечијих, народних и уметничких игара. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом.	<u>Певање</u> Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају. Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевавање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање. Уколико је у питању извођење песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. То се може подстакнути пратњом која укључује природни инструмент (нетемперовани	

			инструмент, као и људски глас). Такође, одређене песме ће карактерисати специфичан стил извођења (нпр. грлено певање). <u>Свирање</u> Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Пошто су ученици описмењени, свирање на мелодијским инструментима биће олакшано јер се могу користити нотни примери појединих песама које су најпре солмизационо обрађене. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака – повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у	

			групи и предтакт.	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	▯ користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет ▯ изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина ▯ комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом ▯ учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката ▯ користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука Креирање покрета уз музику коју ученици изводе Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива Импровизација мелодије на задати текст Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима Израда једноставних музичкихинструмената Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација	− музичка питања и одговоре − компоновање мелодије на задати текст − састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива − импровизација игре/покрета на одређену музику − илустрацију доживљаја музике − израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних) − музичко-истраживачки рад − осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката − осмишљавање музичких квизова − осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација − креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...	

СТАНДАРДИ

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик препознаје начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу. Уме да опише основне карактеристике музичких инструмената и састава. Уме да опише осневне карактеристике праисторије и Старог века, препознаје одређене музичке жанрове. **Средњи ниво**: Ученик разуме повезаност музичких елемената и карактеристика музичких интрумената са музичком изражајношћу. Уме да анализира повезаност облика музицирања са специфичним контекстом епохе. Разуме поједине историјске и друштвене околности које утичу на специфичност музичких епоха (праисторија и Стари век). **Напредни ниво**: Познаје појмове појединих музичких жанрова, народног стваралаштва и контекст ритуалне и савремене музике. Изражава своје мишљење о значају и улози музике у праисторији, Старом веку и повезује је са савременим начином живота. Препознаје утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.). Разуме историјске и друштвене околности које утичу на специфичност музичких епоха (праисторија и Стари век). Критички и аргументовано образлаже свој суд.	ЧОВЕК И МУЗИКА
Основни ниво: Ученик препознаје основна темпа, динамику и врсту такта слушаног дела, разликује инструменталне и вокалне саставе. На основу слушања музичког примера може да препозна припадност одређеном музичком жанру. **Средњи ниво**: Ученик познаје основна темпа, динамику, врсту такта у слушаном делу и може да одреди основне карактеристике композиције. Препознаје вокалне групе и инструменталне саставе. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко стваралаштво. **Напредни ниво**: Ученик препознаје основна темпа, динамику, врсту такта и карактер слушаног дела. Препознаје инструменталне и вокалне саставе. Препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Препознаје одређена дела народног и уметничког музичког стваралаштва, као и фоклорну музику других народа.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Основни ниво: Ученик може да пева или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере у С-дуру до 8 тактова. **Напредни ниво**: Ученик може да пева уз тактирање и/или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере поштујући основне ритмичке вредности темпа, основни динамички распон и партитурне ознаке. Може да пева у хору или свира у оркестру једноставније песме различитих жанрова. Уме да изведе игру по избору (народну или класичну). Учествује у школским приредбама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИЧКЕ
Основни ниво: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна на неком од Орфових инструмената и да нацрта или направи једноставне музичке инструменте. **Напредни ниво**: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна, и даје запише и одсвира. Може активно да учествује у компоновању мање музичке целине са наставником. Ученик може да нарпави модел инструмената по избору од понуђених инструмената из окружења. Може да осмисли музичку игру (драматизација песме) на основу песме различитих жанрова.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет *музичка култура* синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност. Тако се у настави *музичке културе* за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је *начин ученичке партиципације у музичком догађају*, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су:

1. допринос ученика за време групног рада,
2. израда креативних задатака на одређену тему,
3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе),
4. специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену тероетског знања у музицирању.

Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, *из ученикове перспективе*, оне могу превродити.

Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања

ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање, педагошки оправдане.

Узимајући у обзир циљ предмета неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у ученичковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање остварености исхода. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате не треба практиковати, ни задавати.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним требало би унапредити.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје.
Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин остварује своје циљеве.
Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.
Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво

Ученик ужива у различитим музичким садржајима. Свестан је различитих утицаја музике на њега и улоге музике у друштвеним догађајима.
Ученик разуме неопходност сарадње, међусобног подстицања и уважавања у заједничком музицирању и повезује ставове и искуства у свакодневном групном раду.

Средњи ниво

Ученик повезује музику са историјским, религијским, научним и осталим релевантним димензијама људског живота. Разуме везу између културног идентитета и музике. Ученик повезује музичка знања и вештине са различитим видовима сопственог изражавања. Учествује у музичким активностима школе и заједнице.

Напредни ниво
Ученик разуме музичке стилове у односу на друштвена дешавања и има критички однос према музици.
Креативно користи музичка знања, вештине и искуства у подстицању индивидуалног и групног изражавања и сарадње и презентована знања. Даје свој допринос у очувању традиције и културног идентитета путем музике.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик истражује везу између музике и изражавања покретом.

Основни ниво
Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.
Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.
Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.
Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.
Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво
Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици.
Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.
Прати и учествује у музичком животу заједнице.

Предмет: Ликовна култура

Разред: пети

Недељни фонд: 2 Годишњи фонд: 72

Циљ предмета: Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Корелација: српски језик, математика, биологија, техничко и информатичко, географија,музичка култура

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови	Праћење и вредновање
РИТАМ	- опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; - гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; - користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; - разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; - направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; - искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор; Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма - понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања; Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад - звуци из природе и окружења,	Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	АСОЦИЈАЦИЈА ДИЗАЈН ДИНАМИЧНО ИЛУЗИЈА РЕПЕТИЦИЈА	Реализација ликовних техника, стваралачко мишљење и креативност

		музика, кретање у природи и окружењу, плес...; Уметничко наслеђе - значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.			
ЛИНИЈА	- опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; - гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; - користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика; Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање - дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа - скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања; Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...); Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе - значај наслеђа првих цивилизација.	Фронтални, индивидуални, рад у пару дијалог, демонстрација	КОНТУРА СТРУКТУРА ДРАМАТИЧНО, ДИНАМИЧНО КАРАКТЕР ДРЕВНО ЛАВИРАНИ ЦРТЕЖ ПРАИСТОРИЈА	Реализација ликовних техника, стваралачко мишљење, креативност
ОБЛИК	- пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну	Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици; Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика; Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина); Распоред облика у простору и њихово	Фронтални, индивидуални, рад у пару дијалог, демонстрација	ДВОДИМЕНЗИОНАЛНО ТРОДИМЕНЗИОНАЛНО ЕНТЕРИЈЕР АРХИТЕКТУРА ИЛУЗИЈА ОБЈЕКАТ	Реализација ликовних техника, стваралачко мишљење, креативност

	вредност; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;	дејство на посматрача. Положај облика у равни - линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика; Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...); Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом; Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...); Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту; Уметничко наслеђе - наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.			
ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУ-МЕВАЊЕ	пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; - изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно	Различите врсте комуникације од праисторије до данас; Невербална комуникација - читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела; Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање; Уметничко наслеђе - значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.	Фронтални, индивидуални, дијалог, демонстрација	ПРОЈЕКТОВАТИ ПРОЈЕКЦИЈА ФУНКЦИЈА ФУНКЦИОНАЛНОСТ	Реализација ликовних техника, стваралачко мишљење, креативност

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/области)
1.РИТАМ	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основнеизражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

2.ЛИНИЈА	**Основни ниво:** ЛК.1.2.3. описује свој рад и ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би пос тигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене уз расту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других
3. **ОБЛИК**	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода

	ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.

4. ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.

Прилози:

-Стандарди

-Праћење и вредновање наставе и учења

-Општа предметна компетенција

-Специфичне предметне компетенције

*****Доставити у електронској форми*****

Наставни предмет: ***ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА***

Разред: пети

Назив предмета	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА		
Циљ	Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.		
Разред	Пети		
Годишњи фонд	72		
Недељни фонд	2		
ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	КЉУЧНЕ РЕЧИ
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	– описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање – разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју – наводи занимања у области технике и технологије – процењује сопствена интересовања у области технике и технологије – организује радно окружење у кабинету – правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.	Техника, технологија, ресурси , енергија, материја ,
САОБРАЋАЈ	– процени како би изгледао живот људи без саобраћаја – класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени.	Саобраћајни систем , вертикална хоризонтална , светлосна

	– наводи професије у подручју рада саобраћај – направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија – разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила – правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају – користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњемседишту аутомобила и увек их користи као путник – повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика – одговорно се понаша као путник у возилу – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.	сигнализација Пешак , коловоз, коловозна трака ,
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет – правилно чита технички цртеж – преноси податке између ИКТ уређаја – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару – користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима – користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима – преузима одговорност за рад – представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна	Размера ,скица , технички цртеж , Линија , котирање , хардвер , софтвер , програм , алгоритам . рачунарски систем ,скенер , меморија , процесор

	информационо-комуникациону технологију и софтвер	линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, smartphone, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ online ресурсима.	
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	-повезује својства природних материјала са применом – објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже – сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета – правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) – направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом – самостално израђује једноставан модел	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.	Целулоза , тврдоћа , чврстоћа , еластичност , рециклажа , животна средиина ,
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	– самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника,	Прецизност тачност идеја

	– одабира материјале и алате за израду предмета/модела – мери и обележава предмет/модел – ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате – користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења – самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ – показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха – планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова – активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима – пружи помоћ у раду другим ученицима – процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.	скица реализација

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Информатика и рачунарство
Математика
Биологија
Географија
Ликовна култура

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет *техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Наставни програм за пети разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање*.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи – глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

С обзиром да је настава теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на две групе.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учење аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у оквиру предмета свет око нас и природа и друштво, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вештинама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине.

Код ученика узраста 11, 12 година постоји природна радозналост за технику и технологију, као и потреба да нешто сами стварају својим рукама. То треба искористити на прави начин и учинити реализацију овог предмета што више повезаним са свакодневним животом ученика. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, упознају примену природних законитости у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они уочавају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

Животно и радно окружење

Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. Тако ће упознати основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју и развити критички однос који укључује разматрање ширег контекста технике и њеног утицаја на човека и планету Земљу с еколошког, економског, културолошког и социолошког аспекта.

Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких средстава као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравњу и опредељивању.

С обзиром да се кабинет за технику и технологију и рад у њему разликује од других кабинета у школи, ученици треба да упознају специфичност рада, распоред и организацију радних места као и правила понашања и рада у кабинету. Посебну пажњу треба посветити безбедности на раду приликом коришћења алата и прибора. Указати на ситуације које могу због непоштовања правила понашања или неправилне употребе алата и прибора бити потенцијалне опасности, као и на примену мера заштите на раду.

Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу, ученици углавном упознају скоро свакодневно у својим домовима. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др.).

Препоручени број часова за реализацију ове наставне теме је 6.

Саобраћај

Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи. Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације.

Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 14.

Техничка и дигитална писменост

Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационокомуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност. У оквиру препорученог броја часова планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару.

Техничко цртање представља универзални језик и основу техничке писмености у графичким комуникацијама у свим подручјима технике и свакодневном животу. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања.

Планирани исходи у области употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је стекао на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну

вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ online ресурсима.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.

Ресурси и производња

Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца.

Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије – обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби.

Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 20.

Конструкторско моделовање

У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине из области обликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад, комуникацијске вештине, као и развијање упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења.

Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама.

Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју

идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 16.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако 11 наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме неопходност рада као основне и најважније људске делатности; разуме и усваја привредне и етичке вредности рада сваког појединца, као и важност тимског рада. Ученик стиче знања и вештине из техничко-технолошких области у корист сопственог развоја и чини прве одлуке везане за будуће школовање и професију. Ученик користи информационо-комуникационе технологије (у даљем тексту ИКТ) при решавању проблема у различитим областима и истражује нове могућности њихове примене.

Основни ниво

Ученик уме да употреби податке из понуђене техничке документације који су му потребни за решавање једноставних проблема у свакодневном животу. Ученик користи ИКТ за обраду података, претрагу и представљање информација, и комуникацију у непосредном и ширем окружењу. Ученик познаје основне технолошке процесе и техничка средства. Ученик има развијену свест о важности природних ресурса на Земљи и потреби њиховог економичног коришћења, као и значају рециклаже и штедње материјала. Ученик примењује мере личне заштите и препознаје важност заштите животног окружења. Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у њему.

Средњи ниво

Ученик зна да анализира и користи податке дате у техничкој документацији, познаје технолошке процесе и уме да иновира понуђено решење проблема. Ученик уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику. Ученик примењује ИКТ у ситуацијама учења и свакодневном животу бирајући одговарајућа средства. Ученик разуме утицај примене технологија и машина на човека и животну средину и има развијену свест о активностима које се односе на њену заштиту и очување. Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује друге као равноправне учеснике и прихвата најбоље решење.

Напредни ниво

Ученик се прецизно изражава, користи стручну терминологију, примењује правила графичког комуницирања у различитим техничким дисциплинама и упутства за коришћење машина и уређаја. Ученик примењује познавање техничко-технолошких процеса у свакодневном животу и раду. Ученик користи средства ИКТ-а за решавање различитих проблема и мултимедијално изражавање. Ученик препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а. Ученик активно учествује у заштити и очувању непосредне животне средине. Као члан тима у раду на пројекту ученик активно предлаже решење проблема, пружа подршку и помоћ својим сарадницима и прихвата њихову подршку и помоћ. Ученик добро познаје техничке дисциплине и њихову међусобну повезаност и зна да се определи за будуће занимање.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик разуме представљене проблеме користећи свеобухватна знања из техничких дисциплина и информатике. Ученик схвата техничко-технолошке поступке и користи креативне способности у процесу стварања материјалних производа. Ученик путем ИКТ-а прикупља податке, анализира, систематизује и презентује информације, електронски комуницира и управља савременим уређајима. Ученик користи мере заштите и очувања животне средине.

Основни ниво

Ученик познаје својства и примену материјала, машина, електронских компоненти, грађевинских елемената, саобраћајних средстава и облика енергије. Ученик црта једноставан технички цртеж, табеларно приказује и црта графиконе користећи прибор за техничко цртање и рачунар. Ученик израђује модел или макету на основу понуђене техничке документације. Ученик манипулише документима помоћу рачунара, уме да изради текстуални документ и мултимедијалну презентацију, користи интернет за претрагу и комуникацију.

Средњи ниво

Ученик разуме принципе рада машина и уређаја, техничких средстава, транспортних система и уређаја за претварање енергије. Ученик користи интернет сервисе, познаје карактеристике рачунарског софтвера и хардвера, подешава и користи ИКТ уређаје, преузима и инсталира апликације.

Напредни ниво

Ученик разуме технолошке поступке, функционисање машина и уређаја, и енергетски ефикасно понашање. Ученик уме тимски да планира и изради пројекат. Ученик креира једноставне алгоритме и програме и одговорно користи софтвер и интернет.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ за школску 2018./2019. годину
ОШ „20. октобар“ Сивац

Предмет:**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Разред: **ПЕТИ**

Циљ **Циљ** наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова **72 часа + 54 часа** (обавезне физичке активности ученика)

ОБЛАСТ/ТЕМА		**ИСХОДИ** **По завршетку теме ученик ће бити у стању да:**	**САДРЖАЈИ**
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		- примени једноставне комплексе простихи општеприпремних вежби - изведе вежбе(разноврсна природна иизведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледасопствени моторички напредак	**Обавезни садржаји** Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	- комбинује икористи досегнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везуразвој физичких способности са атлетским дисциплинама	**Обавезни садржаји** Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) **Препоручени садржаји** Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а“ Тробој

	Спортска гимнастика	- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела	**Обавезни садржаји** Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору

		- користи елементе гимнастике у свакодневнимживотним ситуацијама и игри - проценисопствене могућности за вежбање у гимнастици	Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон **Препоручени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Прескок Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав);
	Основе тимских и спортских игара	- користи елементе технике у игри - примењује основнаправила рукомета уигри - учествује на унутародељенским такмичењима	**Обавезни садржаји** **Рукомет/минирукомет:** Основни елементи технике и правила; - вођењелопте, - хватања и додавањалопте, - шутирања нагол, - финтирање, - принципи индувидуалне одбране - основнаправила рукомета/минирукомета Спортски полигон **Препоручени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - хватања котрљајућихлопти, - дриблинг, - шутирања нагол, - финтирање, - основнипринципи колективне одбране.
	Плес и ритимика	- изведе кретања, вежбеи кратке саставе уз музичку пратњу - игра народноколо - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне коракеплеса из народне традиције других	**Обавезни садржаји** Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друшвених

		култура	плесова **Препоручени садржаји** Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)	Физичко вежбање и спорт	- објашњава својим речимасврху и значајвежбања - користи основну терминологијувежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као ина спортским манифестацијама - примени мере безбедности токомвежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторимаза вежбање - примени и поштујеправила тимске и спортске игреу складу са етичким нормама - навија и бодри учесникена такмичењима ирешава конфликте на социјално прихватљив начин - користи различите изворе информација заупознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративнихактивности - прихвати сопствену победуи пораз у складуса „ферплејом“	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјекатима у игри(према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување иодржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електорнски извори информација изобласти физчког васпитања испорта Значај развојафизичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности

		- примењује наученоу физичком и здравственом васпитању уванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичкомвежбању испорту - направи плandневних активности	
	Здравствено васпитање	- наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начинеисхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћнаставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и наконвежбања - препозна врступовреде - правилно реагује услучају повреде - чува животну срединутоком вежбања	Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и послевежбања Лична и колективна хигијена пре и послевежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: - значај првепомоћи, - врстеповреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху – чување околине приликом вежбања

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција *физичког и здравственог васпитања* заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Главна промена у савременој концепцији и пракси образовања и васпитања, па тако и у програму премета *физичко и здравствено васпитање,* је померање тежишта са наставних садржаја на јасно дефинисане исходе, односно са наставних садржаја на процес учења и његове резултате.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету *физичко и здравствено васпитање*, и учешћем у *обавезним физичким активностима*. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметнеобласти:

- физичкеспособности,
- моторичке вештине, спорт и спортске дисциплинеи
- физичка и здравственакултура.

Они омогућавају да се циљ овог предмета достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу *физичког и здравственог васпитања* (у трајању од 2 школска часа недељно) и *обавезне физичке активности* сваког ученика (у трајању од 1,5 школски час недељно). Програм петог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из првог циклуса основног образовања и васпитања.

Настава *физичког и здравственог васпитања* усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

У скучају када се у настава реализује са два одељења истовремено ученике је могуће поделити по полу.

Обавезни организациони облици рада:

А. часови физичког и здравственог васпитања;

A_1. обавезне физичке активности ученика;

Остали облици рада (ванчасовне и ваншколске активности):

Б. слободне активности – секције,

В. недеља школског спорта,

Г. активности у природи (кросеви),

Д. школска и ваншколска такмичења

Ђ. корективно-педагошки рад.

ОБАВЕЗНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I. Физичке способности

На свим часовима као и на другим оргназационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано рализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа може се користи за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима зарад;
- подстицање ученика на самосталновежбање;
- учвршћивање правилног држањатела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу ***Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученикау настави физичког васпитања***, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II. Моторичке вештине, спорт и спортскедисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, примењујући основне дидактичко- методичке прициипе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирнани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психио-физичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.
Усаваршавање неких мотричких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд).
У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда.Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

III. Физичка и здравственакултура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спроту, рекреацији и здрављу.Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.
Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у *физичком и здравственом васпитању* и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.
Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

A_1. Обавезне физичке активности ученика

Физичке активности ученика доприносе остваривању постављеног циља и исхода *физичког и здравственог васпитања*. Ове активности организују се у оквиру редовног распореда или према посебном распореду у складу са просторним могућностима школе и потребама ученика у трајању од 1,5 час недељно.

План рада ових активности је саставни је део планарања у *физичком и здравственом васпитању*.

Школа се може определити за један од понуђених начина организације ових активности на предлог Стручног већа.Начин организације ових активности је саставни део Школског програма и Годишњег плана радашколе.

Начини организације рада обавезних физичких активности ученика:

- Реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од ½ школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се **кумулативно**, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова односно 4,5сата.

Програмски садржаји обавезних физичких активности

Обавезни програмски садржаји ових активности су:

- Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20минута;
- Малифудбал:
    1. Вођење и контролалопте,
    2. Примање лопте и додавање лопте различитим деловимастопала,
    3. Шутирање на гол и основе игре у нападу(откривање),
    4. Одузимање лопте и основе игре у одбрани(покривање),
    5. Вежбе са два и трииграча,
    6. Игра са применом основних правила за малифудбал.

Препоручени програмски садржаји ових активности**:**

- Обучавње и усавршавање елемената предвиђених препорученим наставним садржајима:
    1. Атлетике;
    2. Гиманстике;
    3. Плеса иритмике;
    4. Других активности предвиђених програмом школскихтакмичења.

- Малифудбал:
    1. колективна игра у одбрани инападу,
    2. техника игреголмана,
    3. игра уз применуправила
- Пливање;
- Скијање;
- Клизање;
- Бадминтон;
- Стони тенис;
- Оријентиринг;

- Друге активности по избору Стручног већашколе.

ВАНЧАСОВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Секције

Формирају се према интересовању ученика.Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика.Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика.Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће *физичког и здравственог васпитања* у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе *физичког и здравственог васпитања*, буду укључени у огранизацију овхактивности.

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- јесењи крос (дужину стазе одређује стручновеће);
- пролећни крос (крос РТС-а, термн и дужину стазе одређује Министарство Просвете).

Д. Школска и ваншколска тамичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимскомпериоду);
- атлетици (у пролећномпериоду),
- најмање једној спортској игри (у токугодине).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).
Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом.Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколксим такмичењима један ученик може представљати школу само у једном спорту или спортској дисциплини током школске године.

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичкеспособности;
- лоше држањетела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађањенаставе.

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја кодученика;
- саветовање ученика иродитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од један школски час недељно;

- организивање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућомздравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима.За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школскомтакмичењу,
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколскихактивности.

Исходи за ученике ослобођене од праткичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре,пливања;
- Дефинише основна здравствено-хигијенска правилавежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацимаидт.);
- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школскихтакмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета

Планирање васпитано-образовног рада

Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење

појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 4часа);
- практична настава (68-72часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима, и као први час у полугодишту.На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темема Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу саусловима.

Максималан број часова без практичног рада не би требало да буде већи од четири (4) у току школске године.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу, процене наставника, материјално-техничких и просторних услова.Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика(16);
2. Гимнастика(16);
3. Основе тимских и спортких игара: Рукомет – минирукомет;(16)
4. Ритимка и плес(4);
5. Тестирање и мерење(6-8).

Програм *физичког и здравственог васпитања* остварује се реализацијом обавезних и препоручених садржаја.

Обавезни садржаји су они које је неопходно спорвести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

Препоручени садржаји су они које наставник бира и реализује у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутости исхода, потребе ученика и услове за рад.

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка.Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), пилагођене узрасним карактеристикама ученика.У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примњивати одговрајућу терминологију вежби.Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцма у складу са њиховим способноситима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и отималзацији интензитета рада.Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развојснаге
   - без и сареквизитима,
   - на справама и уз помоћсправа.
2. Развојпокретљивости
   - без и сареквизитима,
   - уз коришћењесправа,
   - у помоћсувежбача.
3. Развој аеробнеиздржљивости
   - истрајно и интервалнотрчање,
   - вежбање уз музику –аеробик,
   - тимске и спортскеигре,
   - други моделивежбања.
4. Развојкоординације
   - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстемитетима у две равни).
5. Развој брзине и експлозивнеснаге
   - једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положајаитд.),

- штафетнеигре,
- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортскеигре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

1. Атлетика

Садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду.

Обавезни садржаји

Истрајно трчање: вежбе технике; континуирано и интревално трчање;

Спринтерско трчање: вежбе технике трчања, (ниски скип, високи скип, забацивање потколенице, гребајући корак, итд), ниски старт и фазе трчања;

Скок увис прекорачном техником; техника скока увис кроз фазе (залет, отскок, прелазак летвице и доскок).Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе.

Бацање лоптице у даљ: обучавање кроз фазе (залет и избачај) и усвајање вежбе у целини. Корелација са вежбама из рукомета (доножни корак, замах и техника избачаја дугим замахом).

Препоручени садржаји:

Ови садржаји се примењују у раду са ученицима који су савладали обавезне садржаје применом одговарајуће методике рада.

- Техника штафетног трчања (штафетне игре, начини измене палице идр.);
- Скок удаљ основни елементи згрчне технике – ализовати крозфазе;
- Бацања кугле 2 kg – из места и бочнатехника;
- Бацање „вортекс-а" удаљ;
- Тробој – кроз одељенско такмичење применитити три дисциплине које су ученици савладали (трчање, бацања искокови).

2. Спортскагимнастика

Садржаји се реализују у зимском периоду.

Обавезни садржаји

Ученике је неопходно поделити по полу и према способностима.Поставити више радних места.На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних.Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају обрађене садржаје.Промена радих места врши се након одређеног броја понављања.Нпр. група које није прошла неки задатак на часу исти ће реализовати на следећем часу.Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак. Након неколико обрађених наставних јединица ове наставне

теме, планом предвидети садржаје других наставних тема (спортка или тимска игра и др) у циљу интензификације наставе. Гимнастички полигон осмислити према степену усвојености обрађених садржаја и претходихзнања.

- Вежбе на тлу: колут напред, колут назад, став о плећима – „свећа“, мост из лежања на леђима; вага претклоном и заножењем; став на шакама уз помоћ; премет упором странце „звезда“.
- Прескок: разношка (до 110цм);
- Вежбе у вису (доскочно вратило, кругови – њих и саскок у зањиху; љуљање и саскоци;)
- Нискагреда:
  боком поред греде;
  суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге);
  различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високимпредножењем;
  скок суножним одскоком, суножни доскок на место одскока;
  вага претклоном и заножењем; саскок згрчено.
- гимнастички полигон састављен од обрађених програмскихсадржаја.

Препоручени садржаји

Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују обавезни садржаји, диференцирани облик рада са напредним ученицима који нпр.прескачу козлић по дужини уместо ширини, раде летећи колут након колута напред. Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.

- Вежбе на тлу: колут напред и назад – варијанте (нпр: из ставараскорачног колут напред до става раскорачног, из става раскорачног колут назад до става раскорачног); Колут летећи; Мост заклоном;
- Високагреда:
  наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом) окретом за 90 степени удесно и прехватом бочно (палчеви су окренути један према другом), упор клечећи на десној са заножењем леве (мала вага);
- основна кретања из претходних разреда на ниској греди извести на средњој или високојгреди;
- Трамболина или одскочна даска: скокови – предњи пружени изгрчени;
- Прескок „“разношка“ – козлић постављен по дужини (110цм);

- Вежбе увису:
  дохватно вратило – вис завесом о потколено, наупор јашући и саскок одношка.

3. Основе тимских и спортскихигара

Садржаји рукомета реализују се на часовима *физичког и здравственог васпитања*, а малог фудбала на *обавезним физичким активностима ученика*.

3. 1. Рукомет – минирукомет

Обавезни садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике салоптом:

држање лопте: једном и обема рукама, плитки и дубоки хват;
вођење лопте: у месту са променом висине вођења, променом руке, променом положаја; вођење лопте бочним и дубинским кретањем; праволинијски, са променом брзине и руке којом се води; променом правца кретања; вођење у кретању са заустављањем у два корака; дриблинг над пасивним и активним противником (игра „1 на 1”);
додавање лопте: једном руком „кратким замахом” (смер напред, укосо, у страну);„дугим замахом” уз примену неког од залета (бочни–доножни, бочни–заножни);
хватање лопте: у висини груди и главе; хватање непрецизно бачених лопти (бочних, изнад висине главе, у висини колена); хватање котрљајућих лопти; хватање и додавање лопте у кретању;
шутирање: чеони шут и скок шут у даљ и вис;
финтирање: (једнострука финта у јачу страну).

- Обучавање индивидуалних елемената технике и тактике безлопте:

у фази напада – позиционирање играча, утрчавање у празне просторе, промена смера кретања, откривање за пријем лопте;
у фази одбране – одбрамбени став и кретање у ставу; заустављање нападача, одузимање лопте од противничког нападача, пресецање путање лопте код додавања, блок;
елементи технике голмана – (основни став, кретање на голу, одбрана високих и ниских лопти, одбрана шутева са позиције крила, одбрана седмерца).

- Обучавање групних и колективних елемената тактикеигре:

Игра уз индивидуалну одбрану „човек на човека” (пресинг)**;** позиционирање играча у нападу и одбрани 6:0; игра на два гола (3 на 3, 4 на 4); игра уз примену основних правила уважавајући усвојени ниво претходно обучаваних елемената.

Препоручени садржаји

- Обучавање елемената технике и тактике играча салоптом:

вођење лопте: вежбе вођења са радом ногу (кроз ноге, поред и испред тела); вођење две лопте;
додавање лопте: додавање „дугим замахом" – чеони залет; додавање лопте изведеним начинима; додавања са изменом места
хватање лопте: хватање једном руком
шутирање: бочни шут са отклоном, шутирање пивотмена, шут са крилне позиције
финтирање: једнострука финта у „слабију страну"

- Обучавање групних и колективних елемената тактике игре:

извођење слободногударца;
укрштања играча у фази напада, игра 5:1 и5+1

4. Плес иритмика;

Обавезни садржаји
Планирати вежбе које је неоподно поновити из програма млађих разреда (докорак, галоп, дечији поскоци, полкин корак...). Дати могућност ученику или групи ученика да изабире музику и осмисли ритмичку вежбу на основу усвојених елемената. Са вијачом применити „скокове кроз вијачу", прескакање вијаче галопом и суножним поскоцима. Обрадити прве две варијанте народног кола „Моравац"
Препоручени садржаји
Вежбе са вијачом усложити наизменичним прескоцима на левој и десној нози и у кретању.Планирати вежбе са обручем у које садрже окретња око разних делова тела, кортљања по тлу и провлачења.Вежбе са лоптом превасходно треба да обухвате манипулцију са њом, бацања. Основне варијанте народног кола из краја у коме се школа налази;

5. Тестирање имерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гипкости и агилности.Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави *физичког и здравственог васпитања*, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.
Тестирање ученика могуће је спровести на часовима обавезних физичких активности.

Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности

1. Основе тимских и спортких игара:
   Мали фудбал;(18)
2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа(36).

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јаснаћа наставногсадржаја;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа иреквизита;
- избор рационалних облика и методарада;
- избор вежби оптималне образовневредности;
- функционална повезаност свих деловачаса – унутар једног и више узастопних часова једне наставнетеме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.
Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.
Избор дидактичих облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом.Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика.Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим.Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовањуученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања,* препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
  - вежбање у адекватној спортскојопреми;
  - редовно присуствовање на часовима *физичког и здравственог васпитања* и *обавезним физичим активностима*;
  - учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима идр.

- Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби(вежби обликовања),

- Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавањутехнике):

Атлетика:
Приказ технике спринтерског и истрајног трчања; приказ технике, скока увис прекорачна техника (маказе);
Спринтерско трчање 30 – 50 m на време, бацање лоптице до 200 gr у даљ.Истрајно трчање у трајању од 6 минута.
Трчање школскогкроса.
Спортска гимнастика:
Вежбе на тлу: колут у напред, колут у назад, став о шакама уз помоћ, мост из лежања, став на плећима „свећа“:
Прескок: разношка уз помоћ;
Вежбе у упору:

- наскок у упор са повишења (шведска клупа, сандук, столица..),
- ниско вратило: упор одскоком, издржај, саскок у почетниположај;

Вежбе у вису (вратило/кругови): њих и саскокпредњихом.

Рукомет:

Конторла лопте у месту и кретању (вођење);

Вођење лопте прволиниски са променом правца кретања (левом и десном руком);

Хвата и додаје лопту у висини главе и рамена;

Шутира једном техником;

Мали фудбал:

Додавање унутрашњом страном стопала и примање лопте ђоном и унутрашњом страном стопала;

Вођење и шут на гол једном техником;

Додавање, примање лопте у и шут на гол у кретању.

Плес и ритимка:

Замаси, кружења, трчања, поскоци и скокови без реквизита.Поскоци и скокови кроз вијачу.

Народно „Моравац“ коло уз музику (прва и друга варијанта).

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање.Приликом оцењивања неопходно је изети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности.Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуални напредак његов иднивидуални напредак у односу на претходна достугнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од праткичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- ниво остварености ихода из области Физичка и здрвственакултура;
- учешће у организацији ваннаставнихактивности.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравственоваспитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезнихфизичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.

- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставникуважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који серализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа;
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податкео стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама напомене о специфичостима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у писаној, а по могућности и електорнској форми.

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Пети**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања. • бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	• Упознавање са садржајем програма и начином рада • Прелиминарна систематизација	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА **2. Религија и култура старог света** **3. Човек тражи Бога**	• Упознати ученике са основним елементима религије и културе старог века. • Упознати ученике са паганским митовима и легендама о вечном животу. • Припремити ученике за сусрет са Откровењем Истинитог Бога.	• моћи да именује неке политеистичке религије. • моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века	• Религија и култура старог света • Човекова жеђ за Богом и вечним животом • Митови и легенде	

III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ **4. Божије Откровење** **5. Свето Писмо (настанак, подела)**	• Развити код ученика свест о Богу као личности која се открива човеку • Упознати ученике са појмовима Светог Предања и Светог Писма • Објаснити ученицима узрок и начин настанка Библије	• моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; • моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру; • моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка • моћи да разликује Стари и Нови Завет • бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;	• Божије Откровење • Свето Писмо (настанак, подела)	**Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)** • **практична настава (1 час)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.
IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА **6. Стварање света** **7. Стварање човека** **8. Прародитељски грех** **9. Човек изван рајског врта**	• Пружити ученицима знање да Бог из љубави ствара свет да би му дао вечно постојање; • Оспособити ученике за разумевање посебности улоге човека у свету, као споне између Бога и света. • Објаснити ученицима повест о првородном греху и његовим последицама; • Указати ученицима на начин на који се Бог стара о свету и човеку од Адама до Ноја; • Пробудити у ученицима осећај одговорности за свет који их окружује.	• моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије • моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле • моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан • бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; • моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; • моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; • моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом	• Шестоднев • Стварање човека „по икони и подобију“ • Прародитељски грех • Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)	

		• бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу;		• Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
V - СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА **10. Аврам и Божији позив** **11. Исак и његови синови** **12. Праведни Јосиф** **13. Мојсије** **14. Пасха**	• Упознати ученике са старозаветним личностима и догађајима • Указати ученицима на везу између старозаветних личности и Христа • Указати ученицима на повезаност Пасхе и Христа • Указати ученицима на етичку вредност старозаветних списа • Развијање свести ученика о старању Божјем за свет кроз библијску историју; • Пружити ученицима знање о старозаветним мотивима у иконографији.	• моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја • моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом • моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта • моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести • моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији.	• Аврам и Божији позив • Исак и његови синови • Праведни Јосиф • Мојсије • Пасха	
VI - ЗАКОН БОЖИЈИ **15. На гори Синају** **16. Десет Божјих заповести** **17.Закон Божији као педагог за Христа**	• Објаснити ученицима околности у којима је Бог дао Закон преко Мојсија; • Пружити ученицима основно знање о томе да се кроз заповести Божје остварује заједница између Бога и људи;	• моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; • моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; • моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу;	• Добијање Божијих заповести на гори Синају • Садржај Десет Божјих заповести • Смисао Декалога као припреме за Христа	

	• Пружити ученицима основ за разумевање да су Десет Божјих заповести водич и припрема за Христове заповести љубави	• бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.		**Евалуација наставе** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **Оцењивање** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **Оквирни број часова по темама** Увод – **1** Религија и култура старог света – **3** Откривење – Свет Библије – **4** Стварање света и човека – **7** Старозаветна историја спасења – **7** Закон Божији – **4** Месијанска нада – **8** Евалуација – **1+1**
VII - МЕСИЈАНСКА НАДА **18. „Земља меда и млека“** **19. Цар Давид** **20. Соломон и јерусалимски храм** **21. Псалми Давидови** **22. Старозаветни пророци** **23. Месијанска нада**	• Упознати ученике са појмом „обећане земље“ и њеним значајем за „изабрани народ Божији“ • Објаснити ученицима значај старозаветне Скиније и Храма • Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка • Указати ученицима на лепоту Давидових псалама • Објаснити ученицима појам Месије • Предочити ученицима специфичности библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост	• моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана • моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи • моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства • знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију • моћи да наведе неке од старозаветних пророка • моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије • увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 5. разреду.	• Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) • Цар Давид • Соломон и јерусалимски храм • Псалми Давидови • Старозаветни пророци • Месијанска нада	

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Биологија
5. Ликовна култура
6. Музичка култура
7. Грађанско васпитање

Предмет: Грађанско васпитање

Разред: пети

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета: Циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице, проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

Корелација: Историја, српски језик, ликовна култура; информатика

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
I Тема – Упознавање основних елемената програма **II Тема – Сагледавање услова школског живота**	**Добро схвата права и одговорности појединаца у породици, школи и заједници;** **Ученик је развио знања и способности неопходна за схватање, анализирање и деловање у школском и свакодневном животу;** **Ученик разуме различите мере**	**Упознавање ученика са Конвенцијом о правима детата;** **Упознавање ученика са школским правилима и процедурама;** **Упознавање ученика са правима и одговорностима свих актера на нивоу школе;**	**Методе посматрања** **Метода усменог излагања (објашњавање, образложење)** **Метода разговора (дијалошка метода)** **Метода демонстрације (показивања)** **Метода практичних радова** **Метода писаних и цртаних радова** **Фронтални облик рада** **Индивидуални и индивидуализовани облик**	**Права детета** **Активизам** **Партиципација** **План акције** **Презентација**

III Тема – Избор проблема на коме ће се радити **IV Тема – Сакупљање података о изабраном проблему** **V Тема – Активизам и партиципација** **VI Тема – Јавна презентација плана акције**	**које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема;** **Ученик поседује ставове и вредности које су потребне за решавање проблема;** **Ученик активно учествује и ради у тиму;** **Ученик је унапредио вештине комуникације у школи и ван ње;** **Ученик је развио свест о значају активног учествовања појединаца у друштву као и свест о значају поседовања сопственог мишљења;**	**Упознавање ученика са инструментима за прикупљање података, за истраживање и слично;**	**рада** **Рад у пару** **Групни облик рада** **Тимски облик рада**	

VII Тема – Осврт на научено - евалуација	**Ученик се слободно изражава и мисли о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали;** **Ученик повезује властито искуство са потребама школске/локалне заједнице и активно учествује.** **Ученик је оспособљен да вреднује своје и туђе поступке и да критички размишља.**			

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Чувари Природе

Циљ наставе: Изборног предмета чувари природе јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, освајање и примена концепта одрживог развоја и остваривање образовања о квалитету живота.

Задаци:
-да ученици развију образовање за заштиту животне средине
-да развију, вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем
-да развију здрав однос према себи и другима
-да умеју на основу стечених знања да изаберу квалитетне стилове живота
-да примењују рационално коришћење природних ресурса
-да препознају изворе загађивања и уочавају последице
-да стичу способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема
-да развијају радозналост, активно учествовање и одговорност
-да поседују развијену свест о личном ангажовању и заштити очувања животне средине, природе и биодиверзитета

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Понављ.	Вежбе	Провера	Укупно
I	Положај и улога човека у природи	4	8	3	-	15
II	Природна богатства (ресурси) и одрживо коришћење	4	4	-	-	8
III	Извори и последице загађивања животне средине	5	3	-	-	8
IV	Биодиверзитет, биолошка разноврсност	3	2	-	-	5
	Све укупно	16	17	3	-	36

Редни Бр. теме	Садржаји програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
1.	Положај и улога човека у природи	15	- слушају, -посматрају, -причају,	-наставник презентује наставни садржај -усмерава активности ученика	-индивидуални -рад у пару -фронтални	- да ученици схвате положај и улогу човека у природи, утицај човека на животну средину и природну равнотежу
2.	Природна богатства (ресурси) и одрживо коришћење	8	- слушају, -посматрају, -причају, -описују, -упоређују	-наставник презентује наставни садржај -подстиче на размишљање, увиђање	-индивидуални -групни -рад у пару -фронтални	- да упознају основну дефиницију, поделу и значај природних ресурса, њихову поделу на обновљиве и необновљиве, жива бића као природне ресурсе и њихово одрживо коришћење
3.	Извори и последице загађивања животне средине	8	- слушају, -посматрају, -причају, -описују, -упоређују, -истражују	-наставник презентује наставни садржај -усмерава активности ученика -подстиче на размишљање, увиђање -подстиче развој свести о очувању животне средине	-индивидуални -групни -рад у пару -фронтални	- да схвате појам, изворе и врсте загађивања, глобалне промене и глобалне последице, глобално загревање и последице, озонске рупе и последице, отпад и рециклажу

4.	Биодиверзитет, биолошка разноврсност	5	- слушају, -посматрају, -причају, -описују, -упоређују, -истражују, -уочавају	-наставник презентује наставни садржај -подстиче на размишљање, увиђање -подстиче развој свести о очувању животне средине	-индивидуални -групни -рад у пару -фронтални	- да схвате дефиницију и појам биодиверзитета, угроженост биодиверзитета, нестајање врста и њихову заштиту.

Начин остваривања програма (методе и технике)

Садржаји програма изборног предмета чувари природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус, програмски континуитет и даљњу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја

Наведени садржај програма поред основног теоријског приступа поседује и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности наставнику и ученицима да га на креативан начин реализују.

Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстиче и усмерава интересовање и креативност ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице човековог дејства на животну средину.

Оперативна разрада програмски садржаја препуштена је наставницима који сами креирају време, место извођења и број часова за одређене теме.

ЦРТАЊЕ,СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Трајање	садржај	начин остваривања	врсте активности
ЦРТАЊЕ 11+1	Тачка,линија,смер (3ч)-обрада Слободан ритам маса и волумена,бојених мрља,линија,светлина (2ч)-обрада Компоновање основних тродимензионалних облика(3ч)-обрада Компоновање више ритмичких целина у простору(употребни предмети)(3ч)-обрада Естетско процењивање(1ч)	-излагање,дијалог -објашњавање појма ритма -анализа перспективе,прецизност, детаљи,односи величина,пропорције -коректура и естетска анализа	Перцепција кроз разговор и дискусију (посматрање,уочавање и описивање) Аперцепција-практична примена стеченог знања на конкретном задатку Естетска анализа и самовредновање
СЛИКАЊЕ 11+1	-Хроматски и ахроматски скуп (2ч)обрада Интензивне(јарке,чисте) боје и боје ослабљеног интензитета(замућене боје) (2ч)обрада -Топле и хладне боје (2ч)обрада -Визуелно споразумевање(3ч)обрада -Пантомима,говор тела (1ч)обрада -Амбијент-сценски простор(1ч)обрада -Амбијент-сценски простор(1ч)ест.анализа	-објашњавање и разговор о појму боје,разлагању светлости -теоретске и илустративне методе теорије боја-подела боја -кодирање и декодирање визуелног знака -илустративно-демонстративни примери из свакодневног живота -коректура и ест.анализа	-кроз питања,разговоре,дискусије, усвајање и систематизација стеченог знања -самосталан рад са наглашеном индивидуалношћу -естетска анализа
ВАЈАЊЕ 10+2	-Тактилне вредности површине и облика (2ч)обрада -Чврста и мека форма (2ч)обрада -Моделовање геометријских и	-излагање,дијалог,обја-шњење појма тактилно, конвексно,конкавно... -демонстрација рада у различитим вајарским материјалима	-перцепција и аперцепција, кроз разговор стечена знања деца примењују у практичном раду,на конкретном задатку -самосталан рад са наглашеном

	неправилних форми (2ч)обрада -Конвексна и конкавна форма (2ч)обрада -Односи маса и волумена (2ч)обрада -Естетска анализа(2ч)	

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: Пети

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Корелација: Српски језик, Математика, Техника и технологија, Енглески језик, (сви предмети)

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ИКТ (9)	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:– наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу – правилно користи ИКТ уређаје – именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања	Предмет изучавања информатике и рачунарства. ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. Подешавање радног окружења. Организација података. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијом. Рад са презентацијама.	Реализацију ове тематске целине започети навођењем примера примене ИКТ-а. Мотивисати ученике да дискутују о могућности примене ИКТ-а из њихове перспективе, да опишу искуства у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја: добар звук, боља фотографија, интернет, игрице, запажања како њихови родитељи користе ИКТ уређаје и слично.	обрада текста, табела, слајд презентације, интернет сервиси

	– креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) – креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) – примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа – креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека		Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства и то навођењем примера који би њима били познати. Објаснити појам *информационо-комуникационе технологије (ИКТ)*. Увести појмове хардвер и софтвер. Навести врсте рачунара и дигиталних уређаја које ученици користе, делове из којих се састоје: тастатура, миш, екран, екран осетљив на додир, кућиште, звучници и сл., наводећи њихову функцију. Дискутовати са ученицима о њиховом искуству са хардвером и ИКТ уређајима. Циљ је да ученици буду у стању да разумеју намену основних делова дигиталних уређаја које користе. Напоменути да у рачунару постоји меморија у којој се памте бројеви којима су описани текст, слика, звук… Показати на примеру како би се нека слика кодирала бројевима. Скренути пажњу на правилно	

			руковање ИКТ уређајима. Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства ученика у коришћењу различитих дигиталних уређаја (кроз дискусију: нпр. који ОС користи мобилни телефон, навести примере: Android, Windows...). Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Описати укратко улогу ОС, нагласити да препознаје и повезује делове рачунара и омогућава да користимо рачунар и друге дигиталне уређаје. На сличан начин увести и појам *кориснички програми*. Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара). Увести појам „радна површина” оперативног система (направити паралелу код рачунара и	

			других дигиталних уређаја). Објаснити појмове икона, пречица, трака са задацима (навести елементе и њихову намену). Увести појам „Контролна табла”, појаснити намену и начин покретања. Без улажења у све детаље контролне табле, са ученицима у овом разреду урадити само најосновнија подешавања уређаја (миша, монитора...) и радног окружења (регионална језичка подешавања ОС-а, језик тастатуре СР ћирилица и латиница, јачина звука…). Овде паралелно урадити све активности, према могућностима, и кроз основна подешавања на телефону јер су такви уређају ученицима блиски. Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути „Корпу за отпатке”). Дискутовати са ученицима о врстама	

			датотека (текст, бројеви, слике, звук, видео и мултимедија). За креирање, измене, чување и приказивање резултата рада у форми датотека, одабрати доступне корисничке програме (лиценциране или бесплатне), као што су програми за: цртање,обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа помоћу других уређаја (мобилни телефон, камера, микрофон…), репродукцију звука и видео материјала који могу бити инсталирани у рачунару или на „облаку”. Наставник може по својој процени одабрати и друге програме који ће такође утицати на стицање жељеног, функционалног ИКТ знања и вештина у раду са наведени мултимедијалним елементима. У петом разреду ученик треба да креира и уреди дигиталне слике/цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма (селектовање, копирање,	

			лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување, затварање, проналажење, дораду и чување продукта, као и алате за зумирање, унос текста, употребу „четкице”, „гумице” и сл.). При раду са текстом применити основне алате за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма (кодног распореда: ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени правописа. Увежбати чување и штампање документа. Рад са табелама и сложенијим алатима обрадити у старијим разредима. Паралелно са српском терминологијом поменути и изворне енглеске термине. Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, започети демонстрацијом употребе	

			уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд. Обухватити најосновније технике у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. *mp3*, *mp4*, *avi*, *midi*…). При изради мултимедијалних презентација применити основне алате за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе. Прилагодити тип датотеке изабраном програму (користити неки од расположивих програма за конверзију података). Кроз разговор са ученицима и кроз примере развити појам добре презентације и начине представљања (колико је битан садржај а не само форма).	

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (5)	– реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета – приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступи критички – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету – разуме значај ауторских	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на интернету. Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.	При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појмове аутор и	безбедност на интернету

	права – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем – рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету		ауторска права и навести основне лиценце. Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) На унапред припремљеном скупу веб-страна кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. *Netiquette*). За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно – небезбедно, пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације	

			небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран,…..). Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.	

РАЧУНАРСТВО (16)	- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму;	– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” – зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски – наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема – креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу – сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби – користи математичке операторе за израчунавања – објасни сценарио и	Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истицати да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају	текстуални програмски језик

		алгоритам пројекта – анализира и дискутује програм – проналази и отклања грешке у програму.	стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритамски. У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); Венови дијаграми; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке; речи: „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”; одговарајуће логичке везнике и њихову интерпретацију скуповним операцијама и релацијама. Коришћењем примера из текућих садржаја, даље се осмишљава појам скупа, изграђује математичко-информатички језик и уноси прецизност у изражавању. Потребно је на разноврсним примерима користити одговарајуће симболе	

			(знаке) и уочавати законитости скуповних и логичких операција. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника „и”, „или”, а нарочито „ако...онда”). Наставити са даљим изграђивањем појмова: бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ, алгоритам. Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима (придруживање по датом правилу бројева – бројевима, бројева – дужима, бројева – површинама и др.), као и једноставнијих алгоритамских процедура (основни алгоритми за извођење рачунских операција сабирања,	

			множења, дељења с остатком, Еуклидовог алгоритма). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгоритма, табела резултата неког пребројавања или мерења и др). Објаснити проблем речима, дефинисати сваку појединачну инструкцију (корак) и поступак ређања блокова, представити дејство наредбе „покрени” и описати какво дејство има на понашање објекта. Напоменути да се једном поређани блокови инструкција могу више пута покренути. Преласком на наредне нивое сложености објаснити зашто је погодно заменити кораке који се понављају одговарајућом блок наредбом (петља–блок „понављај”) или ако проблемски задатак садржи неки задати услов, објаснити потребу раздвајања (гранање–блок „ако је”) на наредбе које ће се извршити ако је испуњен услов. Изабрати програмско окружење за визуелно програмирање (*Scratch,*	

			Stencyl, AppInventor, Alice, …) које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. Програмско окружење бирати тако да омогућава једноставну анимацију објеката, односно, да алати омогућавају ученицима да се одмах, без много теоријског увода и објашњења сложених програмерских концепата, активно укључе у програмирање. У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата. Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће поступно усвојити потребне појмове, знања и вештине. Указати на сличности и разлике са примерима и радним окружењем приказаним на првом часу, као што су ограничења у избору објеката, ограничења у инструкцијама у задатку и навести које могућности нуди изабрано програмско окружење. Погодан пример,	

			приликом упознавања са радним окружењем, је да ученици за конкретан лик и конкретну сцену, поређају блокове наредби тако да се кликом на лик појави нека порука (нпр. „Здраво ја сам…”). Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу „превуци–и–пусти” и покретање програма. Указати ученицима на могућност измене појединачних особина објеката који су доступни у библиотекама и галеријама одабраног софтвера у форми 2Д односно 3Д модела. Упознати ученике кроз овај једноставни пример са појмом наредбе и концептом писања програма кроз ређање блок-наредби. Подизати ниво сложености у складу са појмовима који се уводе: пројекат и сценарио и направити везу са појмовима задатак и писање приче. Довести у везу поступак решавања задатка са писањем програма, и повезати појмове сценарио и алгоритам. Увести појмове: *Објекат*	

			– *лик* (библиотека објеката, подешавање особина и својства за изабрани објекат), *Објекат – позорница* (библиотека позорница, подешавање позадине позорнице, координатни систем сцене), алати (умножи, исеци–обриши, увећај, умањи) и датотека програма (најчешће се користи термин – пројекат). За изабрано радно окружење за визуелно програмирање (за рад код куће) пожељно је припремити кратко писано упутство (проналажење, преузимање, инсталирање…), демонстрирати и појаснити (поступак: преузимања, чувања и инсталирања изабраног програмског окружења, напоменути могућност коришћења онлајн апликације, уколико таква могућност постоји). Сваки од објеката ученик може креирати самостално, уместо да користи предефинисане објекте из библиотека. Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: *креирање*	

			пројекта (нови пројекат, изабрати објекат чије се активности дефинишу, као и објекте који дефинишу његову околину, дефинисати почетни положај објекта и својства објекта – у неким окружењима информација о објекту), *једноставна подешавања* (употребу алата: увећај, умањи, умножи, исеци, окрени, промени боју...), *задавање изабраног кретања или понашања* (из палете блокова: управља догађајем, за задате акције одговарајући догађај...), *чување пројекта* (именовање, избор локације), *поновно отварање* (затварање, проналажење, покретање) и *модификацију пројекта* (измену неког елемента: оријентацију, боју, величину и сл., проналажење и исправљање грешака, чување измена у пројекту). Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова, за: кретања,	

			изглед и активности коју објекат треба да реализује (предвиђених сценаријом) преко примера као што су: кретање објеката да се избегну препреке, разговор два лика о појмовима које су учили у претходној лекцији и сл. Упознати ученике са категоријама блокова и начином задавања параметара (трајање догађаја, број понављања, промену угла, промену положаја…). Унос података преко тастатуре користити за промену параметара у оквиру блок-наредбе. Применом различитих функционалности објеката ученици треба да уоче информације о близини објеката, њиховој величини и просторним односима. На конкретном примеру демонстрирати утицај промене параметара на извршавање програма. Демонстрирати функције едитовања објеката, едитовања и управљања програмом (измене у редоследу блокова, обједињавање блокова који се понављају у	

			петље или гранање), тестирање и праћење сваког корака приликом извршавања програма. Појам променљиве увести на конкретном примеру који једноставним рачунским операцијама и њиховим извршавањем доводи до решавања конкретног проблема. Обухватити појмове и поступке за креирање променљивих, доделу вредности и коришћење оператора. Нпр. сходно узрасту и у корелацији са математиком за пети разред креирати програм за израчунавање обима и површине правоугаоника. При томе креирати променљиве:дужина, ширина, обим и површина и скренути пажњу да су оператори који се користе у овом примеру основне рачунске операције (сабирање, множење). Поступно кроз примере увести појмове: линијска, циклична и разграната структура, као што су: промена позадине или лика у односу на догађај, креирање реченице од речи и слика, разврставање објеката у	

			скупове (жива и нежива природа, планете, реке...), упоређивање вредности две променљиве, понављање кретања и мелодије док се не додирне други објекат, одређивање просечне температуре на основу пет бројева који представљају измерене температуре од понедељка до петка, налажење најлакшег ранца од дата три, одређивање просечне висине или тежине дечака и девојчица у групи (за напредније…) и слично. Без обзира на примере који се одаберу требало би свакако обавезно обрадити мале серије од коначно много елемената и за њих израчунати: број, збир, просек, минимум, максимум. Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама. Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта. Она	

			треба да обухвати разумевање појма пројекта, израду сценарија и алгоритма, рећање блок-наредби, проверу грешака, исправљање програма, дељење са другима преко Интернета. Нагласити да се алгоритми могу описати на разне начине: дијаграмом тока, псеудокодом, препричано обичним језиком, као и кроз програм креиран у једном од визуелно оријентисаних програмерских алата. Демонстрирати поступак постављања пројекта на Интернет. Указати на могућност преузимања готових пројеката са Интернета, ради проналажења најбољег решења за сопствени пројекат, уочавање туђих и својих грешака, као и за добијање идеја и развијања креативности.	
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК (6)	– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног	Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације	

	представљању резултата и закључака – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен – поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	задатка у групи у корелацији са другим предметима. Представљање резултата пројектног задатка.	са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области *ИКТ и Дигитална писменост* и други из области *Рачунарство* одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме. При избору тема, сходно интересовањима извршити поделу ученика на групе/парове. При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе	

			кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: *Фаза 1*: представљање тема, формирање група и одабир теме; *Фаза 2*: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; *Фаза 3*: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; *Фаза 4*: Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; *Фаза 5*: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са прецизном повратном информацијом).	

			Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима, може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акценат је на подстицању иницијатива и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: – *израда интервју-а или чланака* (на теме: занимљивости из света спорта, уметности, науке, ...); – *израда упутства*	

			или туторијала (типа: „како да подесите”, „како да измените”, „како да решите овај задатак”‘, „како да користите програм ... ”); – *израда правила понашања* (на теме: у спортској сали, у кабинету..., за безбеднији рад на интернету, за креирање сигурне лозинке, заштите рачунара од злонамерних програма, заштите здравља...). Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства… Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Други пројектни задатак се реализује по фазама које су већ	

			описане. За пример могу послужити следеће теме: Направи калкулатор или Креирај програм за израчунавање...(математика), Прича из космоса, Испричај причу о месту у коме живиш или Туристички водич кроз… (географија), Интервјуиши другаре о будућим занимањима (у форми стрипа), Замеси хлеб (од њиве до трпезе)... Ученици такође, могу позајмити већ урађени пројекат, преузети га са интернета и прилагодити свом сценарију. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани	

			продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл., а напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка.	

Прилози:

-Праћење и вредновање наставе и учења

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.

У оквиру плана рада наставника, у делу ваннаставних активности, поред додатне и допунске наставе, планирати секцију и време за менторски рад са ученицима који учествују на такмичењима из овог предмета. Препоручује се да се избор тема за рад на секцији изврши у сарадњи са другим наставницима, а да се почетна иницијатива препусти ученицима и њиховим интересовањима. Теме као што су израда и одржавање школског сајта, блога или неке друге школске веб странице, креирање и израда школског електронског часописа или летописа школе могу бити добре почетне идеје које ће повезати знања и вештине стечене у овом предмету са другим знањима, уз активно учешће у животу школе.

Доставити у електронској форми

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД: VI-3

НЕДЕЉНИ ФОНД: 4

ГОДИШЊИ ФОНД: 144

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљеви наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје

КОРЕЛАЦИЈЕ: историја, музилка култура, ликовна култура, верска настава, биологија, географија грађанско васпитање , страни језик

ОБЛАСТ /ТЕМА	**ИСХОДИ**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА**	**КЉУЧНИ ПОЈМОВИ**
ЈЕЗИК – ГРАМАТИКА	~ разликује просте од сложених речи, префикс, суфикс, корен речи и творбену основу; познаје основне начине грађења речи ~ разликује атрибутску од предикатске функције именица и придева ~ зна поделу гласова; дели речи на слогове ~ препознаје гласовне промене, објашњава их и именује ~ разликује придевске заменице по значењу и функцији ~ препознаје глаголске облике, главна значења и функције ~	~ развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује ~ поступно и систематично упознавање граматике српског језика ~ увођење ученика у грађење речи ~ упознавање са гласовним системом ~ упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи ~ утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица ~ стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур II, имперфекат, плусквамперфек-ат, императив, потенцијал, трпни глаголски придев,	учење помоћу открића - интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (монолошка и дијалошка) - добар полазни текст (текстовна метода) - континуирано понављање и утврђивање - графичко представљање (демонстративна метода)	-глас, самогласници, сугласници, гласовне промене (једначење сугласника по звучности, једначење сугласника по месту изговора, палатализација, сибиларизација, јотовање, непостојано а, промена л у о, губљење сугласника, асимилација самогласника, придевске заменице, присвојне заменице, показне заменице, упитно-односне, неодређене, одричне и опште придевске

	разликује комуникативну од предикатске реченице; независну и зависну предикатску речениц	глаголски прилози) ~проширивање знања о сложеној реченици		заменице, глаголски облици (аорист, футур2, имперфекат, плусквамперфекат, императив, потенцијал, трпни глаголски придев, глаголски прилог садашњи, глаголски прилог прошли, творба речи (слагање, извођење), реченица (предикатска, независна и зависна предикатска реченица, комуникативна реченица), реченични чланови.
ЈЕЗИК – ПРАВОПИС	~ зна и примењује правописна правила	~описмењавање ученика на темељима ортографских стандарда српског књижевног језика ~ поступно и систематично упознавање правописа српског језика	- учење помоћу открића - интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - аудио-записи - рад на одговарајућим текстовима (књижевна дела и примери из свакодневног говора)	-имена васионских тела, писање глаголских облика, писање узвика, заменица Ваш, растављање речи на крају реда, школски правопис.
ОРТОЕПИЈА	~ препознаје дуге акценте, уочава акцентовани слог, обележава акценат	~описмењавање ученика на темељима ортоепских стандарда српског књижевног језика ~оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената	- интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - рад на	-изговарање гласова, изговарање речи, изговарање реченица дугоузлазни, дугосилазни акценти.

			одговарајућим текстовима (књижевна дела и примери писаног изражавања из свакодневног живота) - истраживачки рад - илустрације - континуитет правописних вежбања	
КЊИЖЕВНОСТ	~ повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела, повезује наслов дела, род, врсту и лик из дела ~ разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) ~ разликује књижевне родове и врсте ~препознаје, разликује, проналази и именује стилске фигуре ~ разликује облике приповедања (монолог, дијалог, дескрипција, нарација) ~ одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика ~ одређује и именује врсту стиха и строфе	оспособљавање ученика за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама ~ развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту ~ развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књиженој уметности ~оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова ~упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу ~ поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко	учење помоћу открића - игре - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода - дискусије - истраживачки задаци - компаративни приступ - локализација текста - учење помоћу открића - интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - дискусије - текстовна метода - истраживачки задаци - компаративни приступ - самостално стваралачко закључивање ученика - практично учење	-стилске фигуре (персонификација, ономатопеја, епитет, градација, апострофа, контраст, поређење, хипербола),драма, комедија, строфа, стих, рима, лирика, епика, описивање, приповедање, монолог, дијалог, унутрашњи монолог, полилог.

		схватање и критичко процењивање прочитаног текста ~ развијање потребе за књигом , способности да се њоме ученици самостално служе као изворoм сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке; поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама ~ поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења ~ усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности ~упознавање, развијање, чување и поштовање влатитог националног и културног идентитета на делима српске књижвности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења ~ развијање поштовања према културној баштини и потреба да се она негује и унапређује.	- групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода - графички приказ (демонстративна метода) - учење помоћу открића - интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода - дискусије учење помоћу открића - практично учење - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода - задаци за истраживачко читање - аудио-записи - увежбавање изражајног читања и казивања	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	ученик препричава текст; истиче карактеристике лика у књижевном тексту, филму, позоришној представи; препричава текст са променом	~ постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања – према захтевима програма ~ развијање смисла и способности за правилно, течно,	интерактивно учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода	-писмо, препричавање, богаћење речника, речи истог значења, речи супротног значења, некњижевне речи.

	гледишта ~ излаже/прича са коришћењем елемената комозиционе форме ~ разликује хронолошко и ретроспективно излагање ~ описује унутрашњи и спољашњи простор ~ портетише особу из непосредне околине на основу анализе књижевних портрета ~ извештава – пише кратак извештај о школској акцији, свечаности, догађају ~ влада основним жанровима писане комуникације ~ саставља службено писмо ~ саставља наративни и дескриптивни текст ~ саставља текст на основу прочитаног дела, филма, представе	економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза ~оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама	- примери одговарајућих текстова и увежбавање њихове израде - интерактивно учење - игре - практично учење - групно - рад у паровима - вербална метода (дијалошка и монолошка) - текстовна метода - четири школска писмена задатка - домаћи задаци - писмене вежбе - подстицање жеље за самосталним стварањем - вежбање на познатим књижевним текстовима, као и на примерима из свакодневице	

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

ЈЕЗИК – граматика: СЈ.3.1. СЈ.1.3.2.СЈ.1.3.3. СЈ.1.3.4. СЈ.1.3.5. СЈ.1.3.8.СЈ.1.3.9. СЈ.1.3.10.СЈ.2.3.1. СЈ.2.3.2.СЈ.2.3.3. СЈ.2.3.4.СЈ.2.3.6. СЈ.2.3.7.СЈ.3.3.1. СЈ.1.3.2.СЈ3.3.6.

ЈЕЗИК – правопис: СЈ.1.2.7.СЈ.1.2.8.СЈ.2.2.5.СЈ.3.2.5.

ЈЕЗИК – ОРТОЕПИЈА: СЈ.1.3.2.СЈ.2.3.1.СЈ.3.3.3.

КЊИЖЕВНОСТ: СЈ.1.4.2.СЈ.1.4.3.СЈ.1.4.6.СЈ.2.4.8.СЈ.3.4.2.СЈ.3.4.6.СЈ.3.4.7. СЈ.1.4.2.СЈ.1.4.7.СЈ.1.4.6.СЈ.2.4.1СЈ.2.4.2 СЈ.1.4.4.СЈ.1.4.5.СЈ.1.4.7.СЈ.2.4.3.СЈ.2.4.4.СЈ.2.4.5.СЈ.3.4.3. СЈ.1.1.7.СЈ.2.4.6.СЈ.3.4.4ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА:

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА: : Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес прачења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и

самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани текст; чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевне[3] и неуметничке текстове [4] из национал не и светске културне баштине прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик.

Основни ниво

Говори јасно поштујући књижевнојезичку норму. Пажљиво и с уважавањем слуша саговорника. Саставља говорени или писани текст једноставне структуре . Користи оба писма , дајући предност ћирилици . Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита и тумачи краће једноставније 5 књижевне и неуметничке текстове. Образлаже свој доживљај књижевног текста. Проналази и вреднује

Разликује књижевни од народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и врстама реченица. Правилно уп отребљава речи из свакодневне комуникације, уџбеника и лектире.

Зна ауторе књижевних дела из обавезног школског програма. Разликује усмену од ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмск ог књижевног текста из обавезне школске лектире, наводећи примере. Тумачи тематске слојеве књижевног дела и свој доживљај уметничког дела.

НАЦРТ

Средњи ниво

Усмено јасно формулише своје мишљење. Стваралачки саставља логичан и структуриран сложенији говорени ил и писани текст , тумачећи основне идејне и формалне елементе дуж ег једноставнијег књижевног и неуметничког текста . У различите сврхе чита , тумачи и критички промишља књижевне и неуметничке текстове. Износи јасан став о тексту који чита.

Познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и разуме његов значај за културу и историју српског народа. Разликује гласов е, облике и врсте речи и реченица српског језика и уме да примени одређена граматичка правила [6] у говору и писању. Правилно употребљава фон д речи у складу са основним нивоом образовањ

Књижевна дела из обавезног школског програма локализује у основне књижевне контексте. Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Користи основне књижевне термине у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Анализира издвојен проблем у књижевном делу и уме да аргументује своје мишљење и ставове на основу примарног текста. Примењује стратегије читања примерене типичним жанровима. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу

Напредни ниво

Разликује дијалекте српског језика на основу њихових основних особина. Има шира з нања о гласовима, врстама, подврстама и облицима речи и реченица српског језика и зна да примени та знања у говору и писању. Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом , примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе , имајући на уму читалачку публику. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом..

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Основни ниво

Разговетно и течно чита . У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом . Прави разлику између усмене и ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног
дела из обавезне школске лектире . Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем књижевном тексту. Своје утиске и закључке илуструје ос новним
примерима из књижевног и неуметничког текста.

Средњи ниво

Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма . Истраживачки тумачи кључне чиниоце
структуре књижевног дела, као и његове тематск е, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела . Самостално анализира издвојен проблем у књижевном тексту и уме да аргументује своје мишљење. Познаје основне стратегије читања и уме да их примени у типичним читалачким ситуацијама. Заузима јасан став према тексту који чита. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу. Испољава читалачку радозналост (нпр. радо посећује библиотеке) и схвата значај читања за развој сопствене опште културе и знања.

Напредни ниво

Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма. Самостално
уочава и анализира проблеме у таквим књижевним текстовима. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима. Аргументовано износи свој суд о тексту. Корис ти препоручену основну и секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком. Има развијену читалачку културу; чита ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, бо гаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова. Уме да препоручи
књижевно дело и да образложи свој избор. Исказује љубав и поштовање за књижевност и вредности националне културе и културе других народа.

Д О П У Н С К И Р А Д

Организује се допунски рад са ученицима током целе наставне године, односно, чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак ученик престаје са допунским радом. Диференцирањем редовне наставе омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима.

Циљеви и задаци садржаја програма:

-оспособљавање ученика да препознају облике именских речи и да их правилно користе
-бољи резултати на проверама, побољшање језичке културе
-побољшање писмене културе
-усвајање основних термина науке о књижевности
-развијање говорне и писмене културе

ШЕСТИ РАЗРЕД
Септембар-независне и зависне предикатске реченице, комуникативне реченице,

НАЦРТ

грађење речи
Октобар-атрибутска и предикатска функција именица и придева,правопис
Новембар-синтагма, реченица,палатализација, сибиларизација, непостојано а
Децембар-промена л у о, једначење сугласника по звучности, јотовање, гласовне промене, правопис
Јануар-једначење сугласника по месту изговора,асимилација самогласника,
Фебруар-гласовне промене, правопис, придевске заменице
Март-глаголски облици, аорист ,имперфекат, потенцијал, плусквамперфекат...
Април-глаголски облици, императив, футур други,
Мај-трпни глаголски придев,прости и сложени глаголски облици, глаголски прилози, стилске фигуре
Јун- грађење и значење глаголских облика, правопис, књижевно-теоријски појмови

разред	**6. ДОДАТНА НАСТАВА - СРПСКИ ЈЕЗИК**	
р.бр.	Теме	Број часова за тему
1.	ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ	5
2.	ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ	5
3.	ГРАЂЕЊЕ РЕЧИ	3
4.	ПРОСТЕ И СЛОЖЕНЕ РЕЧЕНИЦЕ	3
5.	СТИЛСКА ИЗРАЖАЈНА СРЕДСТВА	3
6.	СТИХ,СТРОФА,РИМА	3

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства. ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.)
ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
ПСТ.1.2.3. Познајеикористиограниченбројфреквентнихморфолошкихобликаисинтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и

описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.
ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.
ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.
ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.
ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.
ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне

активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.
ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.
ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.
ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.
ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.
ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.
ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.
ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.
ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.
ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.
ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.
ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.
ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.
ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.
ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.
ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.
ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.
ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.
ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.
ПСТ.3.1.15. Разумеиможедаиздвојипотребнеинформацијеизтабела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.
ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.
ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније

језичке структуре и адекватну лексику.
ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.
ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.
ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).
ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.
ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.
ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.
ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.
ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.
Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се

вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА

Уважавајући чињеницу да су аудио и аудио- визуелни медији, укључујући и нове медије, за младу генерацију примаран извор информисања, праћење аутентичних и псеудоаутентичних аудио и видео записа морало би бити једна од централних активности и у настави страног језика. Њу практично не би требало изоставити ни са једног часа и то од самог почетка учења страног језика, како би се ученици континуирано навикавали на различите видове говора на страном језику и јачали когнитивне способности неопходне за процесуирање информација добијених усменим путем. Ученици постепено усвајају технике за издвајање и селекцију суштинских информација и прихватају чињеницу да не могу у потпуности разумети говор већ да се приликом слушања морају оријентисати према оним елементима које су успели да схвате (укључујући и визуализацију околности у којима се одвија комуникација). Да би се остварио овај наставни императив, важно је уклонити одређене препреке. Уџбеник често није довољан извор аудио и аудио-визуелног материјала (или је он пак неадекватан – говорно неаутентичан, застарео и сл.), што од наставника изискује одређено техничко предзнање и спремност да савлада технике самосталне израде и припреме оваквих материјала (звучних и визуелних записа), као и развој умећа селекције и дидактизације. Осим телевизијских и радио емисија, кратких и документарних филмова, у ову сврху могу се користити извори са интернета, као и модерна музика (па чак и старији хитови, уколико се за тим искаже интересовање). На музику, наиме, ученици по правилу позитивно реагују, што утиче на даље јачање мотивације за учењем. Стандарди, између осталог, наводе наставнике да користе медијски подржане алатке за припрему ових материјала, између осталог и тзв. поткаст. Под овим се подразумевају аудио и видео датотеке доступне на интернету а које се могу преузети и користити и изван мреже (за серијске датотеке путем бесплатне пријаве за преузимање, тј. „претплате“ на одређене садржаје – што их, између осталог, чини доступнијим и лакшим за манипулисање од телевизијског програма); програми који омогућавају коришћење или креирање ове врсте звучног материјала у настави углавном су бесплатни и технички поједностављени.

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ПИСАНОГ ТЕКСТА

Како се ова компетеницја и у матерњем и у страном језику стиче и увежбава путем самосталног читања, то ученике увек треба подстицати да се с новим и непознатим текстом суочавају најпре сами (техником читања у себи), покушавајући да утврде општи смисао прочитаног текста (тему, главне нити садржаја, развој и расплет описане ситуације и сл.), као и мањи или већи број појединачних релевантних детаља. У првом случају тексту се приступа са намером глобалног разумевања, а у другом селективног (уколико се издваја неколико важних појединости) или детаљног (код текстова који се морају схватити у потпуности). Техника читања текста наглас, наслеђена из преткомуникативне наставе страних језика (било да то чини наставник или сами ученици), не треба да буде доминантан начин за дидактичку обраду новог текста (оно се евентуално може примењивати у фазама провере повезивања писане форме и звучне слике речи и исказа). Самосталним приступом новом тексту ученици се подстичу да читају на аутентичан начин. Они тиме постепено превазилазе и ризик демотивације услед недовољног разумевања текста, усвајајући различите технике попут откривања кључних речи и тзв. инферирања – погађања и закључивања (тј. формирања претпоставки о могућем значењу непознатих делова текста на основу ужег или ширег контекста).

КОМПЕТЕНЦИЈА ПИСАНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У ери виртуелног комуницирања писање не губи на значају, али се одвија у измењеној форми; све чешће се, наиме, констатује да се границе функционалних стилова померају и да се елементи говорног језика појављују у многим видовима писане комуникације у којима су доскора били незамисливи. С друге стране, примена комуникативне методе довела је до (пре)наглашавања усмене комуникације па самим тим и до релативног запостављања писања. Ове две околности указују да активност писања треба ревалоризовати и повезати је с конкретним потребама за писаним изражавањем у свакодневици.

Образовни стандарди стога предвиђају да ће ученици умети да пишу *једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама, краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита* итд. Врсте текстова које се усвајају структурно су једноставне али покривају широк спектар домена у којима се примењује активност писања (како на матерњем тако и на страном језику). У овој фази учења не треба инсистирати на граматичкој и правописној тачности, већ превасходно на кохеренцији текста, што је непосредно повезано са способношћу организације идеја и представља основ за свако даље академско описмењавање.

КОМПЕТЕНЦИЈА УСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У савременој настави страних језика комуникативна компетенција се неретко своди на пуку говорну активност, те се усмено изражавање сматра јединим или макар примарним циљем учења. То свакако може бити тачно, али се с обзиром на непредвидивост будућих комуникативних потреба, ни остале језичке активности не смеју занемаривати. Код одређеног броја задатака понуђене су опције са комуникативним играма заснованим на подели улога (*role play*), не улазећи у начин на који би се било у настави било приликом завршног тестирања вредновала ова активност. Наставнику се, наиме, препоручује да самостално одређује начине вредновања у складу с датим наставним околностима.

КОМПЕТЕНЦИЈА МЕДИЈАЦИЈЕ

Пошто се у последњим разредима основне школе медијација и у наставним програмима издваја као посебна активност у настави страних језика, она је актуелизована и у образовним стандардима. Под медијацијом се подразумева сваки вид преношења садржаја с једног језика на други (један од њених видова јесте и поступак превођења, приликом којег се преноси сама порука, али и њена спољна форма; у школским условима није предвиђено усвајање ове технике). Компетенција медијације је дефинисана као врста језичког посредовања између особа које не говоре исти језик, а у циљу преношења (суштине) поруке, што укључује и одређено преобликовање текста (усменог, писаног или комбинованог). Ово је иначе учестала врста активности у свакодневној пракси, која представља саставни део опште језичке компетенције, али се истовремено ретко упражњава у настави. Могући узрок томе јесте зазор наставника од делатности која подсећа на превођење (што се може тумачити као страх да се у иначе комуникативно оријентисаној настави не пронађу трагови граматичко-преводне методе). Зато је важно подсетити да се медијација не може изједначити с превођењем; она се у многим случајевима може практиковати и изван наставе, у стварним комуникативним ситуацијама, где би ученици садржаје из страног језика преносили особама у свом окружењу које тај језик не познају (или обрнуто, уколико би неки изворни говорник датог језика комуницирао са особом која његов језик не познаје, али уз посредство ученика који га изучава као страни).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Усвајање правила и закономерности страног језика на различитим језичким нивоима (фонетско-фонолошком, правописном, граматичком, лексичком, функционално-стилистичком) саставни је део наставе

и учења страних језика, али не може бити њихова главна сврха и примарни садржај, као што је већ раније истакнуто. Будући да су искази стандарда језички неспецификовани, односно да се односе на све стране језике који се уче у школама, они нису могли узети у обзир структурне специфичности појединачних језика, већ су прилично уопштеног карактера. Ипак, они се могу конкретизовати повезивањем са садржајима наставног програма за дати страни језик. Како задаци показују, граматички садржаји се не увежбавају нити проверавају ванконтекстуално; граматичко-лексичка знања треба да буду функционалног карактера, односно повезана с комуникативним потребама. Граматичка прогресија се постепено усложњава и ученик на вишим нивоима учења бива у стању да за исту комуникативну сврху користи све комплексније језичка средства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Полазећи од премисе да језик и култура чине нераздвојиво јединство, дефинисањем стандарда који се односе на стицање интеркултурне компетенције валоризује се учење културних специфичности заједница циљног језика и оспособљавање за непристрасно и нестереотипно поређење полазне и циљне културе. Култура се поима у најширем смислу, тако да се не односи само на највише производе човекове комплексне когнитивне и уметничке делатности, већ обухвата и културу свакодневице, тј. *основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)*. Задаци из ове области могу послужити за проверу не само стечених знања већ и прагматичких вештина, културно сензитивног обликовања ставова као и вербалног и невербалног понашања. Без обзира на то што се културолошке датости за стране језике заступљене у Приручнику вишеструко разликују, неки задаци се уз одређене модификације могу користити за све језике. Примера ради, исказ стандарда ДСТ.1.3.5 подразумева да ученик *познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање*. У Приручнику је уз тај исказ стандарда дат радни налог: *Представи неко место са шпанског говорног подручја на које би волео/-ла да одеш*, уз очекивано решење у којем би ученик/-ца на матерњем језику навео/-ла име локације, показао/-ла њен положај на мапи света и навео/- ла основне карактеристике одабране локације (уз помоћ визуелних средстава – фотографија, слика са интернета, из књига или часописа, ППТ презентација, постер...) Без обзира на то што је на овом месту дати задатак искоришћен за образовне стандарде у настави шпанског језика, овакав тип задатка може се користити и у осталим страним језицима, укључујући и оне плурицентричне (који су у употреби у већем броју националних заједница). Што се тиче евалуације интеркултурне компетенције, она је и надаље предмет полемика; из бројних аргументованих разлога не би требало изоловано оцењивати постигнућа из ове области.

Приручник би се у перспективи могао употпунити примерима за све исказе стандарда, а не само за оне овде одабране, као и упутствима за оцењивање постигнућа; та упутства би морала бити довољно прецизна и транспарентна како би се омогућило исправно вредновање и упоређивање постигнутих резултата. Јасно је да не може постојати директна веза између исказа стандарда, задатака који их илуструју и решења понуђених у Приручнику, с једне стране, и школске нумеричке оцене, с друге стране (премда се у *Правилнику о оцењивању ученика у основној школи* њоме, између осталог, изражава и степен остварености стандарда – што се, по нашем мишљењу, може остварити само стандардизованим поступком провере постигнућа). Коначно, ваља имати у виду да је образовање целовита активност у којој тек сви наставни предмети заједно могу представљати заокружену целину, прожету бројним међупредметним компетенцијама и општепримењивим стратегијама учења. Стога се мора нагласити да су многе овде наведене активности преносиве и на друге наставне предмете, као и да су, с друге стране, на стране језике примењени одређени општедидактички принципи, укључујући и оне везане за поступак стандардизације.

Предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред: ШЕСТИ

Недељни фонд часова: 2 часа

Годишњи фонд часова: 72 часа

Циљ предмета: наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативним вештинама и способности и развијањем метода учења страног језика.
Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања навикавање на самостално, учење истог или другог страног језика.

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог,стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Корелација: грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, географија, математика, физика, хемија, биологија

Област/ тема Комуникативне функције	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** **(језичке активности у комуникативним ситуацијама)**	**Кључни појмови**
Представљање себе и других Поздрављање Идентификација и именовање, особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева итд. (у вези са темама)	Ученици могу да: - препознају и именују родбинске везе; - постављају и одговарају на питања о родбинским односима; - размењују личне онформације; - знају да питају и кажу коме шта припада; - разговарају о животу у	*Present Simple* глагола *to be* *have got* егзистенцијално *there is / there are* **(Интер)културни садржаји** устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа *(Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir)*; имена и надимци; начин писања адресе.	Ученици уче и увежбавају: -изразе и речи које се доносе на породицу и породичне-родбинске везе; изразе и речи које се односе на живот и рад у школи;	*I'm happy today.* *You're in my class.* *This is my uncle.* *How alo dare you?* *Where are you from?* *We haven't got a good maths book. Have you got ICT notes?* *There's an exam on Sunday. Is there any Maths homework today?*

	школи;			
Изражавање припадања и поседовања	Ученици могу да: - комуницирају о себи, школским правилима, навикама и активностима којима се баве у слободно време и чињеницама; - разумеју суштину и детаље разговора о хобијима и интересовањима, који слушају; - питају и дају своје мишљење о одећи; - питају и кажу шта им се допада / не допада; - напишу свој профил на интернету.	структуре које се користе за изражавање мишљења – допадања/недопадања *(I'm not very keen on… I think it's really nice. It's OK I suppose.)*; *Present Simple* за изражавање навика и чињеница, потврдно, одрично и упитно; **(Интер)културни садржаји:** Породица и пријатељи, однос према својој и туђој имовини	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе на личне ствари; изразе којима се формулишу правила понашања и очекивања; - читају и раде на тексту који говори о животу и раду у школи; - слушају разговор о хобијима и интересовањима и раде задатке; - пишу свој профил на интернету.	*I'm not very keen on football.* *I think it's really nice.I looks good on you.* *It's OK I suppose.We can meet there.* *It's OK, I suppose. You can call her back later.*
Молбе и изрази захвалности Исказивање просторних односа и величина (идем, долазим из,...лево, десно, горе, доле) Именовање активности у вези са темама	Ученици: - умеју да опишу свој дом; - разумеју суштину и детаље прочитаног огласа и текста (разгледнице) са путовања; - могу да комуницирају о својим кућним обавезама; - умеју да упућују молбе и праве компромисе; - разумеју суштину и детаље текста о тренутним активностима који слушају; - могу да комуницирају о садашњости – својим свакодневним и тренутним радњама; - умеју да напишу кратак текст о свом дому.	изрази и речи којима се описује дом придеви *old, new, traditional* изразе и речи које се доносе на кућне обавезе изражавање садашњости - тренутних и свакодневних радњи *Present Contionuous versus Present Simple* **(Интер)културни садржаји:** свакодневни живот и обавезе	уче и увежбавају изразе и речи којима се описује дом читају текст (разгледница) са путовања и раде задатке; читају и користе информације из огласа; - слушају интервју о кућним обавезама и раде говорне вежбе везане за тему; - пишу кратак текст о идеалном дому.	*pieces of furniture, prepositions- in, on, in front of, behind…* *This is an old traditional house.* *The chair is in front of sofa.* *Put your bag in my room.* *Traditional kitchen is popular nowadays.* *(take out the rubbish, take the dog for a walk, ironing, vacuuming…*

Именивање активности из прошлости у вези са темама Описивање лица и предмета	Ученици: - могу да комуницирају о прошлости – искуствима, осећањима, успоменама, (незаборавним) догађајима; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о искуству из прошлости; - разумеју суштину и детаље текста о искуствима из прошлости који слушају; - могу писмено и усмено да опишу догађај из прошлости.	*Past Simple (to be, regular & irregular verbs)* потврдно, одрично, упитно; временске одреднице за прошлост егзистенцијално *There was / were …* **(Интер)културни садржаји:** историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац,	уче и увежбавају изразе и речи које се односе на искуства и осећања - читају текст о занимљивом искуству из прошлости и раде задатке; - слушају текст о познатим личностима и њиховим прекретницама у прошлости и раде говорне вежбе везане за тему; - пишу кратак текст о догађају из прошлости.	*lonely, lucky, upset* *last, ago, in + year, century,..* *People invented many useful appliances over the last century.* *He was upset several days ago. I hope he's fine now.* *There were many people in front of the school.* *There was an old book store the last time I was here.*
Споменици и знаменитости у великим градовима (у земљама чији се језик учи)	Ученици: - могу да комуницирају о прошлости и различитим местима на свету; дају и одговоре на предлоге; измисле причу о путовању; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о историјским занимљивостима (подухватима); - разумеју суштину и детаље текста о географским карактеристикама неког места који слушају; - могу писмено и усмено да опишу о необичним искуствима из прошлости.	изражавање прошлих радњи *Past Continuous* (потврдно, одрично и упитно) са *when, while, as soon as* + поређење са глаголским обликом *Past Simple*; The Simple Past Tense правилних глагола и најчешћих неправилних глагола, потврдни, упитни и одрични облици The Past Continuous Tense, потврдни, упитни и одрични облици Употреба времена у прошлом наративу, The Simple Past Tense и The Past Continuous Tense **(Интер)културни садржаји:** историјски догађаји, епохална открића, спорт, разонода и рекреација,	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се доносе на спорт и рекреацију *(climb, run, swim, skateboarding…)*; географске појмове *(desert, ocean, valley, river …)*; -читају текст о историјским подухватима на Нијагариним водопадима и раде задатке; - слушају текст о путовању и раде задатке везане за географске појмове; - пишу измишљену причу о неком подухвату.	*As soon as he climbed the mountain, he felt a great relief.* *While he was climbing, he saw peculiar bird in a nest nearby.* *He didn't recognize it.* *While I was reading a book, my brother came from work.* *People were watching the fire while firefighters were trying to put down the fire.* *There is a desert nearby. It's wonderful at this time of year.* *The river was fast, but the boy managed to get to the riverbank.*

Описивање лица и предмета Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд.у вези са темама	Ученици: - могу да комуницирају о способностима људи у садашњости и прошлости; - могу да опишу и упореде особине живих бића и предмета користећи компаратив и суперлатив придева; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о нечијим вештинама и особинама и способностима животиња;	изражавање способности у садашњости и прошлости *(can / could for ability)*; компаратив и суперлатив придева; Описни придеви, придеви за исказивање става, мишљења и емоција Суфикси за грађење придева од именица и глагола Најчешћи негативни префикси Придеви као делов предиката, најфреквентније колокације: питања са *How* **(Интер)културни садржаји:** Познавање природе и њених одлика, разлика и специфичности света око нас	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се доносе на способности и особине - читају текст о дечаку са натпросечним способностима и раде задатке; - слушају текст о особинама и способностима животиња и раде задатке; - пишу биографију омиљног писца.	*(fast, big, intelligent, rare, noisy, agressive + speak a languge, run fast, jump high…)* *He could fun 100m in 10 second when he was young.* *known - unknown, happy - unhappy)* *danger - dangerous, beauty - beutiful, west - western, comfort - comfortable, health - healthy, expense - expensive)* *known - unknown, happy – unhappy, lucky- unlucky* *good at, bad at, interested in* *How fast can you run? How far can you swim? How strict is your teacher?*
Тражење и давање обавештења о времену на часовнику Тражење и давање обавештења	Ученици: - могу да користе бројеве у различитим контекстима и различите изразе везане за временска раздобља; - могу да изразе своја предвиђања и очекивања везана за будућност; - умеју да комуницирају о људима и њиховим особинама;	језичка структура изражавања будућности *(will/won't for predictions)*; придеви којима се описују особине људи Прости бројеви преко 1000, редни бројеви до 30 и године, редни бројеви **(Интер)културни садржаји:** Разлике у изражавању бројева код	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе на бројеве и времеска раздобља - читају текст о рођевима и сујеверју и раде задатке; - слушају текст о нумерологији и особинама људи.	*He will invite you next time.* *We won't have the party on Sunday.* *I have 1235 pictures of wild animals.* *Mike is easy-going and it's nice to be in his company.* *His brother Nick is arrogant.* Maria is very creative. *She can make anything out of paper.* *helpful, easy-going, arrogant, creative, friendly…* *cardinal&ordinal numbers, large*

	- разумеју суштину и детаље прочитаног текста о сујеверју везаном за бројеве.	нас и на енглеском говорном подручју и мерне јединице		*numbers and decimals, dozen, prices, dates, distances, population) (a century, millenium, decade)*;
Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности Именовање активности (у вези са темама) Постављање и одговарање на питања	Ученици: - могу да комуницирају о спорту, дају своје предлоге и позивају пријатеље на спортске догађаје; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста (интервјуа) о женама у спорту; - разумеју суштину и детаље текста о будућим аранжманима који слушају; - ефикасно комуницирају о будућим плановима, предвиђањима и аранжманима; - умеју да напишу формално писмо.	сложене именице везане за спорт *(tennis tournament, football team, athletics stadijum, football pitch, tennis court ...)* језичке структуре за изражавање будућности *will / going to / Present Continuous)*; дијалошки модел на тему – *Inviting a friend to a spots event*; **(Интер)културни садржаји:** Спорт и рекреација, интервју, правила учтиве комуникације, свакодневни живот и разонода	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе на спорт и спортске догађаје *(captain, coach, manager, finalist, referee, supporter…)*; - читају интервју о женама у спорту и раде задатке; - слушају интервју о плановима за будућност и раде задатке; - пишу формално писмо потенцијалним спонзорима.	*captain, coach, manager, finalist, referee, supporter* *The referee was too strict.* *Manager of Manchester United, Jose Mourinho, plans to buy Sergej Milinkovic Savic.* *The finalists of the Champion League are FC Real Madrid and FC Liverpool.* *Wayne Rooney is going to play for Torino next year.* *Cristiano Ronaldo will try to win the World Championship with his country Portugal in Russia 2018.*
Изражавање физичких сензација Изражавање допадања/недопадања	Ученици: - могу да објасне како се осећају у појединим ситуацијама и разговарају о искуствима из прошлости; - могу да комуницирају о повредама, страховима и фобијама; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о страховима и фобијама; - разумеју суштину и детаље текста о несрећном случају.	изразе и речи које се односе на делове тела и повреде *(injure – injury, cut, bruise, break…)*; *Present perfect*, потврдно, одрично и упитно *(actions in the past, result now)* говорне вежбе – *Talking about personal experiences* **(Интер)културни садржаји:** Упознавање са различитим врстама страха	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе на осећања, страхове и фобије - читају текст о старховима и фобијама и раде задатке; - слушају текст о несрећном случају и повредама и раде задатке.	*worried, scared, fond, happy, aerophobia, claustrophobia* *My brother suffers from claustrophobia, he is afraid to be in a small place. He never goes by elevator. He always uses stairs because of it.* *I am scared of spiders.* *I'm fond of Spanish literature*

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2018 /2019. ГОДИНУ

Школа/Место	**Основна школа „ 20.октобар“ Сивац**
Наставник	**Љиљана Ланчушки**
Предмет	**Немачки језик**
Фонд часова	**Недељни: 2 Годишњи: 72**
Разред/одељење	**VI-1,2,3**

Према плану и програму објављеном у „Службеном гласнику-Просветном гласнику РС“ , бр. 9 / 2017.	
Циљеви наставе предмета	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Стандарди : Разумевање говора Ученик разуме и реагује на усмени текст у вези са темама, 1 ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом. Разумевање писаног текста Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом. Усмено изражавање Ученик самостално усмено изражава ситуације и комуникативне функције у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Писано изражавање Ученик се у писаној форми изражава у вези са темама и ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода. Интеракција Ученик остварује комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући социокултурне норме интеракције. Медијација У комуникативним контекстима који укључују говорнике учениковог првог језика (Л1) и циљног језика (Л2) преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми) у складу са потребама комуникације. Знања о

	језику 2 Ученик препознаје принципе граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај развијања личних стратегија учења страног језика. _____ 1 Теме предвиђене наставном програмом обухватају и оне теме које су обрађене током претходних година учења страног језика. 2 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Оперативни задаци по језичким вештинама Оперативни задаци по језичким вештинама се постепено проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда. Разумевање говора: Ученик треба да: - разуме дијалоге (до 10 реплика / питања и одговора), приче, друге врсте текстова и песме о темама садржајима и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; - разуме општи садржај и издвоји кључне информације из прилагођених текстова после 2-3 слушања; - разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.). Разумевање писаног текста Ученик треба да: - разуме текстове (до 150 речи), који садрже претежно познате језичке елементе, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; - разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипови, ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, специјализовани часописи, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. - проналази и издваја предвидљиве информације у текстовима из свакодневног окружења (писма, краћи новински чланци, упутства о употреби) и из краћих књижевних форми (приповетке, поезија, драмски текстови) примерених узрасту и интересовању ученика; - може да изведе закључак о могућем значењу непознатих речи ослањајући се на општи смисао текста са темом из свакодневног живота. Усмено изражаеање Ученик треба да: - усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; - поред информација о себи и свом окружењу описује или извештава у неколико реченица о лицима, догађајима и активностима у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); - препричава, упоређује и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме, садржаје и комуникативне функције предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); - у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове у складу са предвиђеним комуникативним функцијама, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре).

	Интеракција: Ученик треба да: - у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); - учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). - да одговори на директна питања која се надовезују уз могућност да му се понове и пружи помоћ при формулисању одговора. Писмено изражаеање Ученик треба да: - пише реченице и краће текстове (до 70 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; - издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; - користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). Медијација У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) које не могу да се споразумеју, ученик треба да: - усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и са циљног на матерњи; - писмено преноси једноставне поруке и објашњења. Дожиељај и разумевање књижевног текста - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеномкњижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (илустрације и израда наменских реквизита, глума). Знања о језику и стратегије учења 3 Ученик треба да: - препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом; - поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине; - користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости); - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима; - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи; - разуме значај употребе интернационализама; - примењује компензационе стратегије и то тако што: 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме; 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд.); 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима; 4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима); 5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику; 6. тражи значење у речнику; 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило); 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком; 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција и позитивни трансфер). Теме и ситуације по доменима употребе језика Приватно Јавно Образовно - заједничкеактивности и

	интересовања у школи и ван ње(изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији) - договор и узајамно поштовање међу члановима породице - приватне прославе(рођендан, годишњице и др.) - припрема, планирање, организација, подела послова - обавезе у кући, уређење простора у којем се живи, промене у сопственом кутку (постери, нове боје...) - изражавање обавезе, забране, недостатака - развијање позитивног односа према животнојсредини и другим живим бићима(описивање времена, прогноза) - традиција и обичаји у културама земаља чији сејезик учи (карневал...) - оброци (сличности и разликеса исхраном у земљама чији сејезик учи), наручивање хране,савети о хигијени у кухињи - стамбена насеља- како станујемо (блок, насеље, кућа...) - споменици и знаменитости у великим градовима(у земљама чији сејезик учи) - куповина наједном месту (велике робне куће, олакшице) - развијање критичкогстава према негативним елементима вршњачке културе(нетолеранција,агресивно понашање итд.) - тематске целине и повезаностсадржаjаса другим предметима - сналажење у библиотеци/ медиотеци - употреба информација из медија образовни систем у другим земљама _____ Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Програм за шести разред подразумева комуникативне функције као и у претходном разреду. Оне се усложњавају са лексичким и граматичким садржајима предвиђеним наставним програмом. Садржај комуникативних функција може бити једноставан или сложен у зависности од циљне групе (узраст, ниво језичких компетенција, ниво образовања). У настави страних језика садржај комуникативних функција зависиће од наставног програма. Комуникативне функције су као и у претходном разреду, али су структурално и лексички у складу са програмом за стране језике за шести разред основне школе. 1. Представљањесебе и других 2. Поздрављање 3. Идентификација и именовање особа, објеката, делователа, животиња, боја, бројева, итд. (у вези сатемама) 4. Разумевање и давањеједноставних упутстава и команди 5. Постављање и одговарање на питања 6. Молбе и изрази захвалности 7. Примање и давање позиваза учешће у игри /групнојактивности 8. Изражавање допадања/ недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Именовањеактивности (у вези сатемама) 11. Исказивање просторних односа и величина(Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...) 12. Давање и тражење информација о себи и другима 13. Тражење и давање обавештења 14. Описивање лица и предмета 15. Изрицањезабране и реаговање назабрану 16. Изражавање припадања и поседовања 17. Тражење и давање обавештења о времену на часовнику 18. Скретање пажње 19. Тражење мишљења и изражавањеслагања/ неслагања 20. Исказивање извињења и оправдања 21. Негодовање и исказивање протеста 22. Преношењетрећој особи основногзначења исказаног у оквиру набројаних комуникативнихфункција.

	ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ СА ПРИМЕРИМА Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила
Задаци наставе	Да ученици буду оспособљени да у школској и ваншколској свакодневици могу писмено и усмено да остваре своје намере,сходно ситуацији,продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основу за то да страни језик користе и после завршетка образовања ,за студије ,у будућем послу или даљем образовању,да стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше поређења у односу на сопствену стварност,да се у усменој и писаној комуникацији компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља,усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, да изграђују и унапређују индивидуалне афинитете према вишејезичности. Оперативни задаци по језичким вештинама Оперативни задаци по језичким вештинама се постепено проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда. Разумевање говора Ученик треба да: разуме краће дијалоге (до 7 реплика / питања и одговора), приче и песме о темама предвиђеним наставним програмом , које чује уживо, или са аудио-визуелних записа; разуме општи садржај и издвоји кључне информације из краћих и прилагођених текстова после 2-3 слушања; разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на игру или неку групну активност, заповест, упутство, догађај из непосредне прошлости, планови за блиску будућност, свакодневне активности, жеље и избори, итд.). Разумевање писаног текста Ученик треба да: разуме краће текстове (до 80 речи), који садрже велики проценат познатих језичких елемената, структуралних и лексичких, а чији садржај је у складу са развојним и сазнајним карактеристикама, искуством и интересовањима ученика; разуме и адекватно интерпретира садржај илустрованих текстова (стрипове,ТВ програм, распоред часова, биоскопски програм, ред вожње, информације на јавним местима итд.) користећи језичке елементе предвиђене наставним програмом. Усмено изражавање Ученик треба да: усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; поред информација о себи и свом окружењу описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); препричава и интерпретира у неколико реченица садржај писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре); у неколико реченица даје своје мишљење и изражава ставове (допадање, недопадање, итд.), користећи познате језичке

	елементе (лексику и морфосинтаксичке структуре). Интеракција Ученик треба да: - у стварним и симулираним говорним ситуацијама са саговорницима размењује исказе у вези с контекстом учионице, као и о свим осталим темама предвиђеним наставним програмом (укључујући и размену мишљења и ставова према стварима, појавама, користећи познате морфосинтаксичке структуре и лексику); - учествује у комуникацији и поштује социокултурне норме комуникације (тражи реч, не прекида саговорника, пажљиво слуша друге, итд). Писмено изражавање Ученик треба да: пише реченице и краће текстове (до 50 речи) чију кохерентност и кохезију постиже користећи познате језичке елементе у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем; издваја кључне информације и препричава оно што је видео, доживео, чуо или прочитао; користи писани код за изражавање сопствених потреба и интересовања (шаље личне поруке, честитке, користи електронску пошту, и сл.). Доживљај и разумевање књижевног текста Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума). Знања о језику и стратегије учења 3 Ученик треба да: препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом; поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине; користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости); разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима; уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страног језика који учи; разуме значај употребе интернационализама; примењује компезационе стратегије и то тако што: 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме; 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника, итд); 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима; 4. обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика, итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писменим текстовима); 5. размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку која постоји у матерњем језику; 6. тражи значење у речнику; 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило); 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком; 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) _____ 3 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Теме и ситуације по доменима употребе језика Приватно Јавно Образовно - заједничкеактивности и интересовања у школи и ван ње(изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); - договор и узајамно поштовање међу члановима породице; - приватне прославе(рођендан, годишњице и др.); - припрема, планирање, организација,

	подела послова; - обавезе у кући, уређење простора у којем се живи, промене у сопственом кутку (постери, нове боје...). - развијање позитивног односа према животнојсредини и другим живим бићима; - традиција и обичаји у културама земаља чији сејезик учи (карневал...); - оброци (сличности и разликеса исхраном у земљама чији сејезик учи); - стамбена насеља- како станујемо (блок, насеље, кућа....); - типични квартови у великим градовима(у земљама чији сејезик учи); - куповина одеће(величина, боје, мода, стилови и трендови) - развијање критичкогстава према негативним елементима вршњачке културе(нетолеранција,агресивно понашање итд.). - тематске целине и повезаностсадржајаса другим предметима; - сналажење у библиотеци/медиотеци - употреба информација из медија. Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ Програм за пети разред подразумева комуникативне функције као и у претходном разреду. Оне се усложњавају са лексичким и граматичким садржајима предвиђеним наставним програмом. Садржај комуникативних функција може бити једноставан или сложен у зависности од циљне групе (узраст, ниво језичких компетенција, ниво образовања). У настави страних језика садржај комуникативних функција зависиће од наставног програма. Комуникативне функције су као и у претходном разреду, али су структурално и лексички у складу са програмом за стране језике за пети разред основне школе. Представљањесебе и других; Поздрављање; Идентификација и именовање особа, објеката, делователа, животиња, боја, бројева, итд. (у вези сатемама); Разумевање и давањејединоставних упутстава и команди; Постављање и одговарање на питања; Молбе и изрази захвалности; Примање и давање позиваза учешће у игри/групној активности; Изражавање допадања/недопадања; Изражавање физичких сензација и потреба; Именовањеактивности (у вези сатемама); Исказивање просторних односа и величина(Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...); Давање и тражење информација о себи и другима; Тражење и давање обавештења; Описивање лица и предмета; Изрицањезабране и реаговање назабрану; Изражавање припадања и поседовања; Тражење и давање обавештења о времену на часовнику; Скретање пажње; Тражење мишљења и изражавањеслагања/неслагања; Исказивање извињења и оправдања. ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ СА ПРИМЕРИМА Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила. Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице - у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: das Haus meiner Eltern). Множина често коришћених именица на -en, -e, -er, -s,

	-ø (са прегласом - умлаутом и без њега): Freundinnen, Schuhe, Kinder, - Kinos, -Schüler. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а) властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen. б) заједничке именице мушког, женског и средњег рода: der Schüler, die Lehrerin, das Kind в) бројиве и небројиве именице: die Rose, der Kakao 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато: одређено и познато): Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb. - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren - уз годишња доба: im Sommer - уз стране света: im Norden - уз доба дана: am Vormittag - уз датуме: am 6. März б) Неодређени члан у изразима: einen Spaziergang machen, eine Frage stellen в) Нулти члан: - уз називе спортова: Fußball spielen, Gymnastik treiben - уз називе музичких инструмената: Klavier spielen - у изразима: zu Fufi gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе: diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: billig, billiger, der (die, das) billigste - неправилне поредбене облике (gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der (die, das) längste). а) Изведене придеве са наставцима -bar, -lich и -ig: lesbar, sommerlich, windig (рецептивно). б) Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (Serbisch, Österreichisch) в) Придеве изведене од имена града (Belgrader, Hamburger). 3. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: ich, mir, mich. 4. Присвојне заменице: meiner, deiner 5. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber. б) за правац кретања: zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt в) за време, за доба дана и године: um 10.00 Uhr, am Abend, am 3. Oktober, im März, im Frühjahr. г) за порекло: aus der Schweiz д) за средство: mit dem Taxi ђ) за намену: fur Kinder 6. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит помоћних и модалних глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): Möchtest du einen Apfel? Möchtest du heule mit mir ins Kino gehen? Ich würde nach Japan fahren. - глаголи са предложном допуном: warlen auf, hoffen auf, sich freuen über/auf. - повратни глаголи: sich waschen 7. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen. б) за место и правац кретања: da hinten, geradeaus, nach links. в) за начин: zufällig. г) за учесталост: oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich. 8. Бројеве Просте

	бројеве преко 1000. Редне бројеве до 30. Године. 9. Упитне реченице: а) које захтевају одговоре Ja/Nein; б) са упитним речима на w-: wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel. 10. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): und, aber, oder, denn. Везнике за зависно-сложене реченице (рецептивно); релативне заменице и прилоге (рецептивно): weil, ob, dass. 11. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiβ nicht, ob ich nach Berlin fahre.
Начин остваривања програма предмета	Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; - битно је значење језичке поруке; - почев од петог разреда очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; - почев од петог разреда наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа. - сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће : - усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; - уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; - за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике (активности) Током часа се препоручује динамично смењивање техника /

	активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту Певање у групи Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); препознавање везе између група слова и гласова; одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; извршавање прочитаних упутстава и наредби. 13. Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - замењивање речи цртежом или сликом; - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; - попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер); - писање честитки и разгледница; - писање краћих текстова; 14. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХВЕШТИНА С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.).

	Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно, примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање

	говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа. Граматички садржаји предвиђени у петом и шестом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, стога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију језичке законитости и правила; - откривене језичке законитости и правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања

	контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се даље утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима. Елементи за проверу и оцењивање: - разумевање говора - разумевање краћег писаног текста - усмено изражавање - писмено изражавање - усвојеност лексичких садржаја - усвојеност граматичких структура - правопис - залагање на часу - израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи) - у шестом разреду није предвиђено оцењивање способности медијације. Предвиђена су два писмена задатка, по један у свакомполугодишту. Облици наставе Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (*handlungsorientierter)*

	Препоруке за реализацију наставе У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај : - вештинама подучавања; - вештинама организовања рада у учионици; - способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству; - стиловима подучавања; - разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење; - знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје; - интекултурним ставовима и вештинама; - знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво рзумевање код ученика; - способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење. Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник: - надгледа, прати рад и одржава ред у учионици - стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете - преузме улогу супервизора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности. Стога се у настави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су: - слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа;

	- рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.); - мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.); - дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему); - обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате; - усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; - евалуација (формативна која се спроводи током године и служи наставнику да усмерава даљи ток наставног процеса и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоеваuација (језички портфолио) ученичких постигнућа. ДОПУНСКА НАСТАВА Допунска настава се организује за ученике који - из објективних разлога - у редовној наставистраног језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.). На основу претходног испитивања тешкоћа и узрока, за сваку групу се ствара посебан, одговарајући план рада, чијим ће се савладавањем отклонити испољени недостаци у знању, умењу и вештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе - полупрограмираним и програмираним секвенцама, наставним листићима; предавањима с друкчијим - очигледнијим примерима; посебни групни и индивидуални задаци и др.). Нарочито треба водити рачуна о одмерености захтева, као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена). Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик

	престаје с допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе такве ученике не треба испуштати из вида, односно - диференцирањем редовне наставе - омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима. ДОДАТНИ РАД 1. За додатни рад опредељују се ученици од V до VIII разреда изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу страног-немачког језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само појединих програмско-тематских подручја редовне наставе (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). То су они ученици чија се знања, интересовања и даровитост изразитије испољавају већ у I, II и III разреду. Такве ученике уочавају, прате и подстичу наставници разредне наставе и педагошко-психолошка служба . 2. Додатни рад се организује и изводи за ученике од V до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године. Изузетно је важно да се започета динамика додатног рада одржи док се не реализује утврђени програм. Уколико се, изузетно, додатни рад организује само у једном делу наставне године, пожељно је да се интересовање даровитих ученика за овај рад доцније не гаси, односно да се они подстичу на самостални рад другим формама рада (нпр. појачаном индивидуализацијом рада у редовној настави, давањем посебних задатака, ангажовањем у одговарајућим слободним активностима и др.). 3. Додатни рад - заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина - непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатном раду самостално служе књижевном и некњижевном грађом (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писмене, практичне) пред својом групом, разредом или целом школом. Знања, умења и вештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе). Ученике који се посебно истичу у додатном раду треба и посебно стимулисати (похвале, награде, стипендије за даље школовање, упис у одговарајућу средњу школу и др.). 4. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика и остварених резултата на смотрама, такмичењима, интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања, интересовања и жеља даровитих ученика и напред наведених оријентационих садржаја, наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима. Програмом рада

	обухватају се сегменти оријентационих садржаја програма (зависно од интересовања и жеља ученика). То значи да наставник није обавезан да с појединцем или групом ученика оствари оријентационе програмске садржаје у целини. Битно је да планирани програмски садржаји буду у складу са интересовањима и жељама ученика, као и са расположивим годишњим фондом часова. 5. Додатни рад из српског језика може се реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте програмске садржаје додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе). 6 . Улога наставника у додатном раду је специфична. Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сараднички, непосреднији и ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању. 7. У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада , те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју, те се стара да тај досије прати ученике пре уписа у средњу школу. 8. Ученици се самостално опредељују за додатни рад. (могу бити мотивисани, али никако присиљавани на то). Приликом опредељивања ученика за додатни рад, објективно треба проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку (у обзир долазе само стварно надарени ученици, оцене из српског језика, а жеље ученика и родитеља не представљају пресудан фактор, јер не мора у сваком одељењу да буде даровитих ученика за овај предмет, талентованих за све предмете и области). Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља (довољно је да ученик - уз редовну наставу - буде ангажован још само у једном виду васпитно-образовног рада - додатном раду, на пример, из овог предмета). Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и

	да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи).

РЕДНИ БРОЈ	НАЗИВ ТЕМЕ	ЦИЉ ТЕМЕ -ИСХОДИ	Број часова по теми	Број часова за			Стандарди постигнућа	Начин провере остварености циљева/ стандарда
				Обраду	Увежбав.	Проверу		
1 1.1. 1.2. 1.3.	Freizeitaktivitaten Kannst du inlineskaten? Wohin fahrst du in Urlaub? Alles Gute zum Geburtstag	Учимо: Шта је твој хоби ? Коме шта припада? Које је боје нешто, и да ли је ...? Модалне глаголе у презенту:konnen, mussen, wollen, Глагол:gehoren у презенту, Упитну реч:wem? Сложенице, Посесивне чланове у номинативу и акузативу, Зашто путујеш на одмор? Када путујеш на одмор? Какво је време, временске прилике, Када си рођен/а? Када имаш рођендан, колико ћеш напунити година? Кога позивамо на рођендан, За кога је овај поклон? Локалне допуне:wohin?-in, an, nach Временске допуне:im, am Упитне речи:warum? Wann? Године, датуме, Глагол :werden у презенту, Императив,	25	12	7	3	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3.	Постављање питања, тражење одговора,граматика и речи –усмена провера,писмена провера путем теста,прављење пројеката

		Модални глагол:sollen, Личне заменице у акузативу, дативу, Упитну реч:wen?					ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2.	
2. 2.1 2.2 2.3.	Krank, gesund, ungesund Mir tut der Kopf weh Gesund leben Wie war es in der Schule?	Учимо: Како се осећамо? Шта нас боли? Ако смо болесни како се лечити... Шта једе један вегетаријанац, а шта један веган? Завісне-узрочне реченице:јер.../weil, Како је било у школи?-имперфект,/war,… Временске прилоге:јуче, данас, сутра,:heute, gestern, morrgen, letzte Woche,… Датив одређеног и неодређеног члана, Императив, Модални глагол:durfen, Перфект-haben/sein, Имперфект-haben/sein	24	11	11	4	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	Вежбе, питања и одговори, усмена провера,писмени задатак, прављење пројеката
3. 3.1 3.2	Mein Stadtviertel, meine vier Wande… Wo ist denn hier…? Hast du Lust, ins Kino zu gehen?	Учимо: Где се шта налази? Просторни односи, Где се шта може купити? датив, Где се иде? акузатив, Како да дођем до...? Тражење и давање информација у вези сналажења на улици, Имаш ли воље да...-зависне реченице, Где и куда?? /Датив или акузатив??	23	9	9	6	ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7.	Постављање питања, тражење одговора, конверзација, усмена провера, пимена провера путем теста.

3.3.	Ordnung muss sein!	Напред, назад, само право, преко пута, кроз,... Локалне допуне и предлоге:an, in, vor, hinter, neben, плус датив, Упитну реч:wo? Глаголе:wissen, stehen, sitzen, Локалне допуне.in, auf, плус акузатив, Локалне допуне: zum, zur, Предлог: mit плус датив, Инфинитивске реченице са: zu, Глаголе. Liegen-legen, Stehen-stellen, Sitzen-setzen.					ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2. ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	Писмени задатак,глумље ње улога
У К У П Н О ЧАСОВА				32	27	13	72	

Кључне речи:

Hobby, hast du Hobby?

Mein Hobby ist…Ich habe kein Hobby.
Urlaub-Wohin fahrst du in Urlaub?
Ich fahre ins…ans…in die…in den…..
Geburtstag- Mein Geburtstag ist am…
Mir tut der Kopf weh…
Gesund / ungesund…
Wo ?... Wohin?...-an, in, hinter, unter, neben,…
Hast du Lust, ins Kino zu gehen?...
Wo sind meine…? / Wohin soll ich …?

КОРЕЛАЦИЈА

Пошто је речено да је циљ наставе и учења немачког језика да се ученици оспособе за основну усмену и писмену комуникацију, као и да стекну позитиван однос према другим језицима и културама, онда је корелација вишеструка , и то са :матерњим језиком, енглеским језиком, биологијом, географијом, ликовном културом, информатиком,математиком.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета.Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривање интеракције и преношење информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима,у усменом и и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама.Познаје основне граматичке и лексичке елементе.Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове.познаје одређе број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања.Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст.Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученикм познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике.Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Функционално-прагматичка компетенција

Функлционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компоетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевање говора и разумевање писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме.Уме да обави основне комуникативне активности-поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника.

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи , изразе, фразе и кратке усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања.Снализи се у кратким и увежбаним комуникационим улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула-постављање питања и давање одговора.

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке , једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје..Обавља основне језичкефункције-давање и тражење информација, у писаном и усменом општењу, уз постављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистиччка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисањаи употребе језика и обухвата фонолошка-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентнох, понављаних и меморисаних гласова, као и некух најчешћих гласовних група.Повезује гласове и начин њиховог записивања у увежбаним речима.Познаје ограничен број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура .Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних груп.Ученик исправно записује гласове и гласовне комбибације и познаје одређен број основних правописних правила.Познаје такође једноставне граматичке елементе и конструкције.Ученик познаје ограничен репертоар готових израза за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила.Записује речи и изразе с релативном ортографскоо тачношћу и познаје фреквентна правописна правила.Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе , познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба.ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе.Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе..Поседује свет о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе.Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног језика.разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, разуме положај земаља циљне културе у свету.прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама.негује став отворености и радозналости према циљној култури и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Предмет: **МАТЕМАТИКА**

Разред: **ШЕСТИ**

***Недељни фонд*: 4** ***Годишњи фонд*: 144**

***Циљ предмета*:**

Ученике треба оспособити да:

-схвате потребу увођења негативних бројева,упознају структуре скупова целих и рационалних бројева, појмове супротн апсолутне вредности броја;

-упознају и савладају основне рачунске операције у скуповима Z и Q и потпуно увежбају извођење тих операција

-могу да читају и састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову бројевну вред

-упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;

-разумеју процентни начин изражавања и умеју да тај рачун примењују у пракси;

-упознају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;

-схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла

-схвате једнакост површина геометријских фигура и науче правила о израчунавању површина троуглова, паралелограм

-примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;

-усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења ; правилно коришћење свих везника “и
ако и само ако “; осете потребу за извођењем доказа и умеју то да раде у једноставнијим случајевима).

Корелација:

Физика
Хемија
Географија
Историја

Област - тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључнии појмови
Цели бројеви	**Основни ниво** - Схвате појам и потребу негативног броја -Умеју да представе целе бројеве на бројевној прави и да их упоређују -Умеју да саберу и одузму два цела броја -Умеју да помноже и поделе два цела броја **Средњи ниво** -Знају да одреде супротан број и апсолутну вредност броја -Примењује особине збира **Напредни ниво** -Решавају сложеније задатке комбинујући операције сабирање и одузимања целих бројева	-појам негативног броја -скуп целих бројева Z -цели бројеви на бројевној правој -супротан број -апсолутна вредност целог броја -упоређивање целих бројева -основне рачунске операције са целим бројевима и њихова својства	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-цео број -позитиван и негативан цео број -супротан број -бројевна права -скуп целих бројева - апсолутна вредност -поређење целих бројева

Рационални бројеви	**Основни ниво** -Схватају појам и потребу рационалног броја -Умеју да представе рационалне бројеве на бројевној правој -Упореди по величини рационалне бројеве истог записа -Умеју да саберу и одузму два рационална броја истог записа -Знају да одреде вредност рационолног броја -Умеју да да помноже и поделе два рационална броја истог записа -Разумеју појам процента и његову примену -Знају да одреде проценат од датог броја **Средњи ниво** -Израчунавају вредност једноставнијег израза са операцијама множења и дељења целих бројева, укључујући ослобађање од заграда -Користе целе бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама -Упоређују по величини рационалне бројеве различитог записа -Умеју да саберу и одузму рационалне бројеве различитог записа -Израчунавају вредност једноставнијих израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са рационалним бројевима истог записа -Решавају једноставније једначина са рационалним бројевима -Користе рационалне бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	-скуп рационалних бројеваQ -приказивање рационалних бројева на бројевној правој -уређеност скупа Q -рачунске операције у скупу Q и њихова својства -изрази са рационалним бројевима -једначине и неједначине упознатих облика-решавање и примена у конкретним проблемским ситуацијама -проценат и примене	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-појам рационалнг броја -сабирање рационалних бројева -одузимање рационалних бројева -множење рационалних бројева - дељење рационалних бројева -комутативност -асоцијативност -дистрибутивност

	-Примењују процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама **Напредни ниво** -Решавају бројевне изразе са више рачунских операција различитог приоритета и ослобађање од заграда -Примењује бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама -Решавају сложеније изразе комбинујући операције сабирање и одузимања рационалних бројева -Решавају сложеније бројевне изразе са рационалним бројевима различитог записа -Користи рационалне бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама -Решавају једначине и неједначине, примењујући их у сложенијим текстуалним задацима -Примењују процентни рачун у сложенијим ситуација			
Троугао	**Основни ниво** -Разумеју појам троугла и његових елемената -Умеју да разликују основне врсте троуглова и да их нацртају -Знају колики је збир углова у троуглу -Конструишу основне углове (60º, 120º, 30º, 90º, 45º...) -Интуитивно схватају појам подударних фигура (кретањем до поклапања) **Средњи ниво** -Знају да одреде однос углова и страница у троугла -Израчунавају непознати угао троугла	-троугао; однос страница,врсте троуглова према страницама. -углови троугла,збир углова,врсте троуглова према угловима -однос између страница и углова троугла -конструкције неких углова (60˚ , 120˚ , 30˚ , 45˚ , 75˚ , 135˚) -подударност троуглова (интерпретација) -основна правила о подударности троуглова; закључивање о једнакости аналогних елемената -основне конструкције троуглова -описана кружна линија око троугла и	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-Унутрашњи углови троугла - збир унутрашњих углова троугла -оштроугли троугао - правоугли троугао - тупоугли троугао -катета -хипотенуза -Троугао -странице -углови -темена -једнакокраки троугао -једнакостранични троугао

	ако су дата друга два. -Разликују ставове подударности троугла -Знају да дефинишу и конструишу значајне тачаке трогла **Напредни ниво** -Користе основна својства троугла у решавању задатака -Примењују особине различитих троуглова -Користе основна својства троугла и умеју да их конструишу -Примењују ставове подударности у решавању сложенијих задатака	уписана у њега, висина и тежишна дуж -четири значајне тачке у троуглу и њихова конструкција		-разностранични (неједнакостранични) троугао -Спољашњи углови троугла -збир спољашњих углова троугла -упоредни углови -(не)суседни углови
Четвороугао	**Основни ниво** -Владају појмом четвороугао и врстама (уочавају њихове моделе у реалним ситуацијама и умеју да их нацртају користећи прибор) -Знају збир углова у четвороуглу **Средњи ниво** -Решавају једноставније задатке примењујући збир углова у четвороуглу -Разумеју својства различитих врста четвороугла (паралелограм, трапез и делтоид) **Напредни ниво** -Користе основна својства четвороугла, паралелограма и трапез и умеју да их конструишу	-четвороугао; врсте четвороугла (квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид); -углови четвороугла -паралелограм,својства; појам централне симетрије -врсте паралелограма; правоугли паралелограми -конструкције паралелограма -трапез, својства, средња линија -врсте трапеза, једнакокраки трапез -основне конструкције трапеза	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-четвороугао -збир унутрашњих углова четвороугла -збир спољашњих углова четвороугла -паралелограм -трапез -ромб -једнакокраки трапез -правоугли трапез -делтоид -својства четвороугла -средња линија
Површина тругла и четвороугла	**Основни ниво** -Схватају појам површине троугла и четвороугла као и мерне јединице -Знају формуле за обим и површину троуглова и четвороуглова **Средњи ниво** -Рачунају њихове обиме и површине на основу елемената који су непосредно дати у задатку **Напредни ниво**	-појам површине фигуре-површина правоугаоника -једнакост површина фигура -површина паралелограма троугла, трапеза -површина четвороугла с нормалним дијагоналама	Наставни облици: -Фронтални рад, -индивидуали рад, -групни рад, -рад у пару Наставне методе: -дијалошка -дијалошко-монолошка -самосталан рад -метод демонстрације	-површина троугла -површина паралелограма -површина трапеза -површина ромба -површина делтоида

	-Рачунају њихове обиме и површине на основу елемената који нису непосредно дати у задатку -Претварају јединице мере, рачунајући са њима			
Писмени задаци са исправкама		-сагледати како су ученици савладали пређено градиво	-индивидуали рад	

Стандарди:

ОБЛАСТ	**НАСТАВНА ТЕМА**	**ОСНОВНИ НИВО**	**СРЕДЊИ НИВО**	**НАПРЕДНИ НИВО**
БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА **АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈА**	**1.ЦЕЛИ БРОЈЕВИ**	1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне); 1.1.3. пореди по величинибројеве истог записа,помажући се сликом кад је то потребно; 1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем);рачуна на пр. 1/5 од n, где је n датиприродан број 1.1.6. користи целебројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама;	2.1.1. пореди по величини бројеве записане у различитим облицима; 2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа; 2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама; 2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима;	3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; 3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; 3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке;

	2.РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ(САБИРАЊЕ, ОДУЗИМАЊЕ,МНОЖЕЊЕ, ДЕЉЕЊЕ)	1.1.1. уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне); 1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно; 1.1.3. пореди по величини бројеве истог записа,помажући се сликом кад је то потребно; 1.1.4. уме да изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна на пример 1/5 од n, где је n дати природан број; 1.5.4.одреди задати проценат неке величине;	2.1.1. пореди по величини бројеве записане у различитим облицима; 2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа; 2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама; 2.2.5. користи једначине у једноставним текст. задацима; 2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)	3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; 3.1.1. уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; 3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке; 3.5.4. применипроцентни рачун у сложенијимситуацијама;
	3. ТРОУГАО (ПОДУДАРНОСТ ТРОУГЛОВА, ЗНАЧАЈНЕ ТАЧКЕ)	1.3.2. влада појмовима:троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла); 1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања);	2.3.2. уме да одреди однос углова и страница у троуглу и збир углова у троуглу и четвороуглу; 2.3.6. користи подударност и везује је са Карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма);	3.3.2. користи основна својства троугла , четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише; 3.3.6.уме да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката;
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	**4.ЧЕТВОРОУГАО**	1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла); 1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања);	2.3.2. уме да одреди однос углова и страница у троуглу и збир углова у троуглу и четвороуглу; 2.3.6. користи подударност и везује је са Карактеристичнимсвојствима фигура(нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма);	3.3.2. користи основна својства троугла , четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише; 3.3.6.уме да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката;

	5. ПОВРШИНА ТРОУГЛА И ЧЕТВОРОУГЛА	1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку); 1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе,времена и углова; 1.4.2. претвори веће јединице дужине,масе и времена у мање; 1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером;	2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; 2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу;	3.3.2. користи основна својства троугла , четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; 3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима;

<u>Праћење и вредновање наставе и учења:</u>

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе треба да буде и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.

<u>Опште предметна компетенција:</u>

Ученик је на крају обавезног образовања кроз наставу математике усвојио основне математичке концепте (нумеричке, алгебарске, геометријске, статистичке), овладао је основним математичким процесима (расуђивањем, комуникацијом, повезивањем, применом, моделовањем) и вештинама (рачунањем, алгебарским поступцима, мерењем, просторном визуелизацијом, радом са подацима, проценом, коришћењем калкулатора10 и информационо-комуникационим технологијама11) потребним за даље школовање и живот. Оспособљен је да анализира и тумачи природне и друштвене појаве, решава проблеме и доноси одлуке у свакодневном контексту. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства.

Основни ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у једноставним12 ситуацијама када је захтев јасно формулисан и сви релевантни подаци непосредно дати. Користећи основне елементе математичког језика, једноставне математичке поступке и информационо-комуникационе технологије саопштава решење проблема или донету одлуку.

Средњи ниво

Решава проблеме и доноси одлуке у познатом контексту, при томе прикупља, селектује податке и примењује одговарајуће математичке поступке. Образлаже решење проблема или донету одлуку. Тумачи природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине.

Напредни ниво

Решава проблеме, доноси одлуке и процењује могућности у реалним ситуацијама при чему бира и вреднује пут и начине решавања. Критички анализира природне и друштвене појаве користећи математичке концепте, процесе и вештине. Аргументује своје ставове и дискутује користећи математички језик.

Специфучне предметне компетенције:

Специфичне предметне компетенције су: математичко знање и резоновање, примена математичких знања и вештина на решавање проблема и математичка комуникација.

Основни ниво

Примењује једноставне математичке поступке када су сви подаци непосредно дати. Примењује основна математичка знања на решавање једноставних ситуација из свакодневног живота. Решава проблеме у једноставном контексту који се своде на једноставан рачун, решавање једначина, мерење, цртање и рад са подацима. Разуме основе писане и усмене математичке комуникације.

Средњи ниво

Примењује математичке концепте, процесе и вештине у различитим ситуацијама. Бира оптималне начине решавања проблема користећи нумеричке, алгебарске и геометријске методе. Анализира податке користећи основне статистичке методе. Уме да користи одговарајуће средство ИКТ-а за организацију и обраду података. Разуме захтеве сложенијих математичких задатака и решава их. Одговарајућим математичким појмовима и симболима саопштава своје ставове.

Напредни ниво

Бира математичке поступке за решавање проблема и доноси закључке. Истражује различите начине решавања проблема. Уме да примени математичка знања у анализи сложених природних и друштвених појава. Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин. Разуме и користи формални математички језик. Уме да критички дискутује о добијеним резултатима и анализира их.

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ

ПРЕДМЕТ: **ИСТОРИЈА**

РАЗРЕД: V I - 1, 2

НЕДЕЉНИ ФОНД: 2

ГОДИШЊИ ФОНД: **72**

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе историје је да ученик изучавајући историјске догађаје ,појаве , процесе и личности ,стекне осовна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи , сопственом и националном идентитету , културно-историјском наслеђу, друштву, држави и којој живи.

КОРЕЛАЦИЈЕ: српски језик , географија, ликовна култура, музичка култура, верска настава, грађанско васпитање

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
УВОД	ученик ће знати појам „средњи век“ и основне одлике тог периода и феудалног друштва као и поделу и врсте историјских извора за тај период -умеће да се оријентише на историјској карти и ленти времена -заузеће став по питању разлике између друштвених слојева	Основне одлике средњег века Основни историјски извори за историју средњег века Наслеђе средњег века	наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Средњи век, феудално друштво, монархија, црква,анали, житије, повеље, грбови, Дубровачки архив,феуд, кметови, сениор, витезови, натурална привреда
ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	- ученик ће знати основне одлике раног средњег века у западној Европи и Византији -умеће да се оријентише на историјској карти и ленти времена -заузеће став по питању утицја религије на друштво средњег века -знаће најзначајније личности овог периода и њихову улогу у историји	Велика сеоба народа и Франачка држава Византија до VII века Византија до XII века Хришћанска црква Исламски свет у средњем веку	наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Западно римско царство, Велика сеоба народа, Хуни, Германи,Хлодовех, Карло Велики, Ахен,патријарх, папа, црквне раскол (Велика шизма) , монаштво, ходочашће,Византија, Константинопљ, Јустинијан Василије II, рабно-новчана привреда, Арабијско

				полуострво, Мухамед, ислам, калифат, исламска кулура
СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	-ученик ће знати порекло и настањивање Јужних Словена на простор Балканског полуострва -знање које су биле прве словенске и српске државе,развој првих српских држава -умеће да наведе најзнаћајније личности	Словени и њихово насељавање Балканског полуострва Јужни Словени према староседеоцима и суседима Срби од VII до XII века Покрштавање Срба и других Јужних Словена и њихова рана култура	наративна (монолошка) -дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Словени (Источни, Западни Јужни), балканско полустрво, Перун,Авари староседеоци, словенизација, Склавиније, Константин Порфиригенит, цар ИраклијеМоравсак кнежевина, старословенски језик, глагољица, Чирило и МетодијеСрпске кнежевине, Хрватаска, Бугарско царство, Самуисло,Рашка, Властимровићи, Дукља, Јован Владимир, Михаило, Тихомир,ћирилица, Климент, Наум, Миросављево јеванђеље, Барски родослов
ЕВРОПА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	- ученик ће знати основне одлике позног средњег века у западној Европи и Византији -умеће да се оријентише на историјској карти и ленти времена -заузеће став по питању утицја религије на друштво средњег века -знаће најзначајније личности овог периода и њихову улогу у	Развој и структура феудалних држава Постанак и развој средњовековних градова Опште одлике средњовековне културе Крсташки ратови Свакодневни живот у средњем веку	наративна (монолошка) -дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка	Скупштина државних сталежа, Стогодошњи рат, парламент, Велика повеља слободе,Свето римско царство ,Фридрих барбароса, Кијев, Владимир, монголи,Крсташки ратови, Јерусалим, пад

	историји		Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Цариграда, витешко – монашки редови,град, еснаф, мајстор, шегрт, калфа, новац,сељачки устанци, витешки турнири, хигијена,универзитет, Роџер Бејкон, трубадури, штампарија, романика, готика
СРБИ ИЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	-ученик ће разумети постанак и развој средњовековне српске држа -умеће да наведе најзначајније личности из лозе Немањића и њихову улогу у периоду позног средњег века на простору Балкана -схватиће утицај суседних држава на привредни, верски и културни развој народа Балкана -знаће најзначајније културне тековине позног средњег века -умеће да се оријентише на историјској карти везаној за позни средњи век -разумеће улогу српских владара на Балкану у позном средњем веку	Србија у XII и почетком XIII века Успон српске државе у XIII и почетком XIV века Српско царство Крај српског царства Постанак и развој средњовековне босанске државе Средњовековна култура код Срба Средњовековна култура код Срба	наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Самосталност Србије, Стефан Немања, Немањићи, Хиландар,Стефан Првовенчани, аутокефалност, Жича, Трново, Милешева,државни сабор, краљ Милутин, Краљ Стефан Дечански, Велбужд,цар Душан, патријарх Јоаникије, законик, Турци Османлије,Урош Нејаки, обласни господари, савладар, кра Вукашин,столно место, сабор, кефалија, властела, себри, баштина,Босна ,бан, црква босанска, Дубровник, пучани, република,новац, градови, новац, градови, Ново Брдо, Рудник,житија, Октроих,

				Студеница, Грачаница, Бели анђео
СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ДОБА ОСМАЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА	-ученик ће разумети узроке и последице јачања Турске и пада српских земаља под турску власт –знаће да именује најзначајније личности и опиче њихов живот – умеће да наведе најзначајније догађаје овог периода и са њима повеже дате личнисти –разумеће повезаност догађаја из прошлости са садашњошћу – препознаће повезаност националне, регионалне и светске историје	Турци Османлије и њихова прва освајања на Балкану Моравска Србија и њена улога у борби против Османлија Српска деспотовина Држава српских деспота Српски суседи у време османлијских освајања Слабљење и пад Босне Сеобе Срба крајем срдњег века Истоја и легенде	наративна (монолошка) – дијалошка –илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Спахије, раја,исламизација, данак у крви, харач, Маричка битка, бој на Косову,обнова византије, Никејсско царство, унија, Михајло VIII Палеолог, Константин Драгаш,кнез Лазар, Милош Обилић, Лазаревићи, кнегиња Милица, Бранковићи,деспот Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ Бранковић, Смедерево, Јанко хуњади,Херцеговина, Кључ, пад босне, Ђурађ Црнојевић, пад Зете,Матија Корвин, сеоба Срба у Угарску, Вук Гргуревић, Фрушка гора.

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

УВОД: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. С.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ЕВРОПА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРБИ ИЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ДОБА ОСМАЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА: ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.5. ИС.3.1.5. С.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5. ИС.3.2.6. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.1.2.4. ИС.3.1.3. .3.1.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.2.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: На крају основног образовања кроз наставу историје ученик је стекао основна историјска знања и вештине неопходне за даље учење, разумевање улоге историје, критичког сагледавања савременог света, његових историјских корена и актуелних дешавања. Оријентише се у историјском времену и простору, разуме историјске процесе и токове, користи и самостално проналази различите изворе података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност и оспособљен је да резултате истраживања представи усмено, писано, графички и уз коришћење ИКТ-а. Има развијену свест о свом личном, као и о локалном, националном, европском и глобалном идентитету у духу толеранције и демократских вредности. Одговорно се односи према културно-историјском наслеђу и уважава грађанске обавезе.

Основни ниво

Ученик именује хронолошке и просторне одреднице; познаје основне појмове из историје цивилизације, именује најистакнутије историјске личности; описује повезаност најважнијих историјских догађаја, појава, процеса; препознаје историјско порекло савремених појава и процеса; разликује узроке и последице важних историјских догађаја и појава; препознаје и користи различите врсте историјских извора у једноставним истраживачким задацима, разликује чињенице од интерпретација; показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу

Средњи ниво

Ученик примењује хронолошке и просторне одреднице; разуме најважније догађаје и појаве и зна истакнуте личности из опште и националне историје; повезује најзначајније догађаје и појаве националне, регионалне и светске историје, појаве из прошлости са појавама у садашњости; разуме узрочно-последичне везе историјских догађаја; користи различите историјске изворе у истраживачким задацима и разумевању историјских појава и процеса, уочава стереотипе и предрасуде на примерима из

прошлости; има активан однос према културноисторијском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

Напредни ниво

Ученик упоређује и анализира догађаје у хронолошком и просторном одређењу; зна специфичне детаље из националне и опште историје; тумачи повезаност догађаја националне, регионалне и светске историје, као и повезаност појава из прошлости и садашњости; самостално закључује шта је узрок, а које су последице историјских догађаја; анализира садржај историјских извора; уочава различита тумачења истог историјског феномена, критички се односи према стереотипима, предрасудама и пропаганди; осмишљава активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА: Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес прачења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препознаје и користи основне појмове из историје цивилизације и наводи значајне догађаје, појаве и личности из историје људског друштва; именује хронолошке одреднице и зна да их користи у разумевању прошлости и садашњости; разликује врсте историјских извора и користи понуђене у једноставним истраживачким задацима; усмено, писано и графички представи резултате једноставног истраживачког задатка; препозна међусобну повезаност догађаје из прошлости људског друштва, улогу значајних личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; користи хронолошке одреднице и у њима идентификује појаве, догађаје и личности; сакупља информације користећи различите изворе у истраживачким задацима ради најважнијих појава и догађаја на националном и регионалном нивоу као и историјско порекло савремених појава; разликује узроке и последице најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји из националне, регионалне и опште историје.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: опише, усмено и писано, основне појмове, процесе и најзначајније реконструисања личне, породичне и локалне прошлости; усмено, писано и графички представи резултате истраживачких задатака, преко чега ствара слику како о историјским тако и о савременим појавама; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном и регионалном нивоу, појаве из прошлости са појавама из садашњости; разуме узрочно-последичне везе најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на

ком простору су се одиграли најважнији догађаји, појаве и процеси из националне, регионалне и опште историје и повеже их са савременим простором.

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да опише, усмено и писано, специфичности најзначајнијих појава, догађаја и личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном, регионалном и светском нивоу и смести их у одговарајући хронолошки оквир (историјски период, миленијум, век) и тумачи повезаност појава из прошлости и садашњости, уочавајући различита тумачења истог историјског феномена; сакупља и разврстава изворе информација у циљу решавања истраживачког задатка као и за разумевање историјских појава и процеса; представи, усмено, писано, графички и уз помоћ ИКТ-а садржај извора информација и резултате спроведеног истраживачког задатка; изведе закључак, на основу извор информација, о узроку и последицама историјског догађаја; уочи променљивост простора и граница у различитим историјским периодима.

Разумевање историје као основе за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: разликује чињенице од интерпретација у историјским и савременим изворима информација; уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет и развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта; одговорно се односи према културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; толерантно се односи према другим и другачијим мишљењима и ставовима, примењује основне елементе интеркултуралног дијалога, наводи права и обавезе које има као ученик и сагледава непосредно друштвено окружење.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препозна стереотипе и предрасуде кроз примере из прошлости у историјским и савременим изворима информација; процењује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости; одговорно и активно се односи према сопственим правима и обавезама, културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; уочава могуће узроке конфликата у непосредном окружењу и ради на њиховом спречавању, односно решавању и превазилажењу; комуницира у вршњачкој групи на толерантан начин и уз поштовање основних људских права

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација као и различита тумачења исте историјске појаве/догађаја/ личности; планира активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа, меморијала и празника свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница;

конструктивно комуницира у вршњачкој групи и окружењу уз поштовање основних људских права; унапређује толерантан однос у комуникацији заснованој на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција.

ДОДАТНА НАСТАВА

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
1.ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ **2.СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ** **3.ЕВРОПА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ** **4.СРПСКИ НАРОД И И ЊЕГОВИ СУСЕДИ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ** **5. СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ДОБА ОСМАНЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА**	- ученик разуме и може да објасни формирање првих „варварских“ држава у западној Европи. Ученици треба да прошире своја знања о Карлу Великом и периоду његове владавине (добијање царске титуле 800. год.) ученици треба да прошире и допуне своје знање о формирању првих српских држава од 9. до 12. века (Паганија, Захумље, Травунија, Србија) и о првим српским владарима, кнежевима (Вишеслав и његови наследници, кнез Властимир и његови наследници- кнез Часлав, Петар Гојниковић). Ученицима треба објаснити процес покрштавања Срба - ученици треба да се упознају са Душановим доласком на престо у тзв. „сумњивим околностима“,указати на Душанов однос са властелом и изразиту освајачку политику. Ученици треба да схвате како је и зашто дошло до тога да Душан постане Цар и колико је то било битно за српску државу. Указати ученицима на велики значај царице Јелене - ученици треба да усвоје додатна сазнања о владавини деспота Стефана и положају Србије у првим годинама после Косовске	• **Атила и Хуни** • **Франачка држава Карла Великог** • **Митологија и веровање Словена** • **Династија Немањић, краљеви, цареви, свеци** • **Душанов законик** • **Миросављево јеванђеље** • **Живот у средњовековној Европи** • **Ветешки турнири** • **Турци Османлије** • **Мехмер Други Освајач**	- планирањем интердисциплинарних тема - увођењем и мотивацијом ученика за одређене теме - дискусијом, појашњавањем и прецизирањем одређених ситуација - кооперативним радом наставника са ученицима у малим групама и тимовима - кроз тематске целине уз слободу динамике реализације - комбинацијом коришћења различитих наставних метода, а посебно активних где и ученици учествују у реализацији програма - фокусирањем пажње питањима и причом на одређене догађаје и личности које су обележиле овај период - комбинацијом	**Атила „Бич божији“, Каролиншка ренесанса, Перун, Световод, Весна, Свети Симеон, Свети Сава, витешкии идеал, пад Цариграда, Србије, Босне, Херцеговине, Албаније, Зете....**

	битке. - ученици треба да се упознају са феудалистичким друштвеним уређењем (феуд, феудалац и кмет). Упознати ученике са настанком и формирањем градова у Европи и свакодневни начином живота (развој трговине и занатства). Ученике треба упознати са појмовима „витез“ и „витешки идеал“.		различитих метода рада -организовањем и учешћем на такмичењима -посетама споменицима, музејима и изложбама	

Сивац, 17. Јун 2018.

Предметни наставник: **ИВАНА ПАВКОВ**

НАСТАВНИК:ОЛИВЕРА СВИТИЋ

ПРЕДМЕТ:ГЕОГРАФИЈА

РАЗРЕД:ШЕСТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД: 2 ГОДИШЊИ ФОНД:72

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе географије у 6. Разреду је усвајање знања о природно-географским и друштвено-географским објектима, појавама и процесима и њиховим

међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стицању знања о основним појавама и процесима у географском омотачу-

хидросфери и биосфери; стицању основних појмова из географије становништва и насеља; схватању појмова природне и географске средине и појму географске

регије; упознавању најважнијих природних друштвених и економско – географских долика Европе, њених регија и држава.

ЛИТЕРАТУРА:

Географија за 6. Разред основне школе

КОРЕЛАЦИЈА:

- У оквиру предмета

- Историја, биологија, физика, математика, српски језик,ликовна култура, техничко-информатичко о., енглески језик, немачки језик, музичка култура, верска настава

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. У ту сврху, сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да их остваре. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Од ученика не захтевати меморисање фактографског и статистичког материјала како би знања била применљива, а ученици оспособљени да сами истражују и анализирају одређене географске објекте, појаве и процесе.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Увод у програмске садржаје	Схвата основе програма за 6. Разред	Упознавање ученика са наставним планом и програмом 6. Раз.	Монолошка Дијалошка	
Воде на Земљи	Зна да наведе и опише својства морске воде и њена кретања Зна поделу копнених вода Распрострањеност и значај Схвата значај заштите вода на земљи	Упознавање са својствима морске воде Упознавање са особинама вода на копну Загађеност и заштита светског мора и копнених вода	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни	-морска вода и вода на копну -загађеност
Биљни и животињски свет на Земљи	Препознаје и уме да покаже на карти природне зоне на земљи Разуме важност унапређивања биосфере на земљи	Упознавање са биљним и животињским заједницама на земљи Значај и заштита биосфере на земљи	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама Рад у пару	-биосфера -биљни и животињски свет Земље
Становништво и насеље на Земљи	Зна да наведе основне демографске карактеристике становништва и насеља	Упознавање са основним појмовима о становништву и насељима на земљи	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама Рад у пару	-становништво -природни прираштај -густина насељености -насеља
Географска средина и људске делатности	Разликје природну и географску средину Схвата појам регије Разликује привредне делатности	Схватање појмова природне и географске средине, географских регија и привреде	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама Рад у пару	-регија -привредна делатност
Регионална географија Европе	Препознаје основне природне и друштвене одлике европе	Упознавање са основним географским подацима о европи	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама Рад у пару	-појам Европе -природне одлике Европе -друштвене одлике Европе
Јужна Европа Средња Европа Западна Европа Северна Европа Источна	Описује природне, друштвене, и привредне одлике регије европе и појединих држава Уме да покаже на картама регије, маркантне примере држава	Упознавање најважнијих природних, друштвених и економско географских одлика наведених регија и њихових држава	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама Рад у пару	-Јужна Европа-СФРЈ,Грчка.Бугарска,Италија Шпанија -државе Средње Европе -државе Западне Европе-УК и Француска -државе Северне Европе -државе Источне Европе-Руска федерација

Европа				

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик / ученица зна и уме из наведене теме/области)
Планета Земља	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.2. наводи начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта) ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу и биосферу) и препознаје њихове основне одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице-објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери) 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.2.2. објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређење
Становништво и насеља	1. Основни ниво: ГЕ 1.3.1.познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред 2. Средњи ниво: ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва 3. Напредни ниво: ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
Географска средина и људске делатности	1. Основни ниво: ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране 2. Средњи ниво: ГЕ 2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст 3. Напредни ниво: ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности
Регионална географија Европе	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ 1.4.2. препознаје основне природне и друштвене одлике Европе 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе иодносе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...),

	графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст) ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије

БИОЛОГИЈА 6. разред

2 часа недељно, 72 годишње

ЦИЉ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ

Циљ наставе биологије јесте да ученици усвајањем образовно стекну основна знања о животном простору, начину живота, основној граёи, р значају животињског света.

ЛИТЕРАТУРА

Биологија 6, уџбеник за шести разред основне школе

Аутори:
Драгана Миличић
Имре Кризманић

КОРЕЛАЦИЈА
Математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

Р.Б.	**Наставна тема**	**Обрада**	**Понављ.**	**Вежбе**	**Провера**	**УКУПНО**
I	Увод	2	1	0	0	3
II	Праживотиње	5	2	1	1	9
III	Царство животиња	24	19	3	2	48

IV	Угроженост и заштита животиња	3	3	0	0	6
V	Увод у еволуцију живог света	3	2	0	1	6

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Памтити (навести, препознати, идентификовати ...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати ...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати ...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити ...)	Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци

Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати ...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СУМАТИВНО – оцењивање наученог	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање, дијагностички тестови, контролне вежбе, дневници, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области / теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Увод	- ученици упознају основне појмове о природном систему животиња и еволуотивном развоју главних животињских група	Разноврсност живог света. Основне разлике између биљака, гљива и животиња.	Избор и систематизација програмских садржаја наставног предмета биологија односе се на научну дисциплину - зоологија и резултат су захтева времена и најновијих достигнућа у науци. Наставне теме обраёују садржаје из зоологије и л тематских целина:	Монере Протисти Биљке Гљиве Животиње Једноћелијски организми Вишећелијски организми Аутотрофи Хетеротрофи Сапротофи
Праживотиње	- упознавање спољашње и основне унутрашње грађе праживотиња	Праживотиње - хетеротрофни протисти, једноћелијска организација, разноврсност. Амебе - животни простор, начин живота, грађа. Разноврсност и значај. Бичари - животни простор, начин живота, граёа, колонијалност. Разноврсност и значај. Трепљари - животни	Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационо-комуникационих технологија.	Хетеротрофни протисти Амебе Бичари Трепљари Паразити

		простор, начин живота, граёа. Разноврсност и значај. Паразитске праживотиње (дизентерична амеба, маларични паразит, изазивач болести спавања) - начини преношења, мере превенције. Упоредни преглед грађе праживотиња (табеларни или илустративни приказ).		
Царство Животиња	- да науче основни грађу и начин живота, распрострањеност и значај сунђера, дупљара, пљоснатих црва, ваљкастих црва, чланковитих црва, мекушаца, зглавкара и бодљокожаца - упознају обољења која изазивају прази ти - схвате улогу инсеката у природи -да науче основну грађу, начин живота, распрострањеност и прилагођеност	Свет животиња - настанак и развој животиња. Разноврсност животиња - преглед главних група. Сунёери - животни простор, начин живота, граёа на нивоу опште организације. Разноврсност и значај. Дупљари - животни простор, начин живота, граёа на нивоу опште орган Разноврсност (хидре, корали, морске сасе, медузе), значај. Пљоснати црви - животни простор, начин живота, спољашња граёа и основи унутрашње граёе. Разноврсност (планарије, метиљи, пантљичаре), значај.	Избор облика рада препуштен је наставнику. За часове вежби треба користити групни облик рада, али ако то вежба захтева и постоје услови, може се применити рад у паровима или индивидуални облик рада. Вежбе треба реализовати уз максимално коришћење природног материјала, препарата и лабораторијског прибора. Веома су корисни	Еукариоти Прокариоти Сунђери Дупљари Жарне ћелије Регенерација Полно размножавање Бесполно размножавање Планарија Варење Излучивање Нервни систем Паразитски пљоснати црви Ваљкасти црви Чланковити црви Мекушци Главоношци Зглавкари Пауци

	различитим условима живота: риба, водоземаца, гмизаваца, птица и сисара - схвате значај бриге о потомству сисара и птица	Паразитске врсте, начини преношења и мере превенције. Ваљкасти црви - животни простор, начин живота, спољашња граёа и основи унутрашње граёе (човечија глиста). Разноврсност и значај. Паразитске врсте, начини преношења и мере превенције. Чланковити црви - животни простор, начин живота, спољ унутрашње граёе (кишна глиста). Разноврсност (морски чланковити црви, кишне глисте, пијавице), значај. Мекушци - животни простор, начин живота, спољашња граёа и основи унутрашње граёе (шкољка). Разноврсност (пужеви, шкољке и главоношци Вежба: разврставање пужева и шкољки на основу изгледа љуштуре. Зглавкари - опште одлике и разноврсност (ракови, пауци, скорпије, крпељи, стоноге, инсекти). Ракови - животни простор, начин	часови у природи и посете природњачком музеју и зоолошком врту...	Крпељи Шкорпије Ракови Стоноге Инсекти Бодљокошци Хордати Кичмењаци Рибе Водоземци Гмизавци Птице Сисари

		живота, спољашња граёа и основи унутрашње граёе (речни рак). Разноврсност и значај. Пауци - животни простор, начин живота и спољашња граёа. Разноврсност и значај. Занимљивости из живота паука. Скорпије - животни простор, начин живота и спољашња граёа. Разноврсност и значај. Крпељи - животни простор, начин Болести које преносе и мере превенције. Стоноге - начин живота, спољашња граёа и разноврсност. Инсекти - животни простор, начин живота, спољашња граёа, и разноврсност. Улога инсеката у природи и значај за човека. Вежба: Израда школске збирке инсеката. Бодљокошци - животни простор, начин живота, спољашња граёа. Разноврсност (морске звезде, морски јежеви, морске змијуљице, морски краставци, морски кринови), значај. Упоредни		

		преглед граёе сунёера, црва, мекушаца, зглавкара, бодљокожаца или илустративни приказ. Хордати - основне одлике хордата на примеру копљаче групама животиња. Разноврсност хордата, значај. Кичмењаци - граёа и разновр Рибе - начин живота, граёа и корелација са стаништем (шаран). Разноврсност (ајкуле, раже, штитоноше, кошљорибе), значај. Вежба: дисекција рибе. Прелазак на копнени начин живота. Водоземци - начин живота, граёа и корелација са стаништем (жаба). Размножавање и развиће. Разноврсност (жабе, даждевњаци, мрмољци), значај. Гмизавци - начин живота, граёа и корелација са стаништем (гуштер). Размножавање, регенерација. Разноврсност (гуштери, змије, корњаче, крокодили), значај. Изумрли гмизавци. Птице - начин живота, граёа и корелација		

		са стаништем. Размножавање, брига о потомству. Сеоба птица. Разноврсност (патке, гуске, роде, чапље, коке, детлићи, грабљивице, сове, голубови, певачице), значај. Сисари - начин живота, граёа и корелација са стаништем. Ра брига о потомству. Миграције и зимски сан. Разноврсност (торбари, бубоједи, слепи мишеви, мајмуни, глодари, зечеви, перајари, слонови, звери, китови, копитари, папкари), значај. Упоредни преглед граёе главних група кичмењака (табелар приказ).		
Угроженост и заштита животиња	- да схвате значај одговорног односа према животињама	Разноврсност царства животиња и биодиверзитет. Фактори угрожавања и значај заштите животиња. Суживот људи и животиња. Одговоран однос према животињама (животиње за друштво животиње, огледне животиње, крзнашице).	Препоручује се сарадња са здравственим и ветеринарским институцијама, њихово ангажовање и организовање предавања	Биодиверзитет Угрожавајући фактори Загађења Одговоран однос
Увод у еволуцију живог	- да ученици схвате елементарне основе	Живот на Земљи. Докази еволуције. Геолошка доба,	Наставник за припрему рада на	Биолошка еволуција Фосили

света	теорије органске еволуције и разумеју историјски развитак Земље и живота на њој	календар живота. Борба за опстанак - Чарлс Дарвин.	часу треба да користи одобрени уџбеник и најновију стручну литературу.	Прадоба Средње доба Ново доба Природна селекција Вештачка селекција

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Увод

Основни ниво:

1.1.3 препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња
1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе
1.2.1 зна да су најмањи организми сагрђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије
1.2.3 зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма
1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)

Средњи ниво:

2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима
2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе
2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека
2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам
2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје

2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање

Напредни ниво:

3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима
3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група
3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

Праживотиње

Основни ниво:

1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије

Средњи ниво:

2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе
2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам

Напредни ниво:

3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

Царство животиња

Основни ниво:

1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе
1.2.2 зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија
1.2.4 познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси
1.2.5 разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном
1.2.6 разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)
1.2.7 зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином
1.3.1 разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте
1.3.2 зна основне појмове о процесима размножавања
1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће
1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада

Средњи ниво:

2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију
2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања
2.3.2. разуме механизам настанка зигота
2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама
2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

Напредни ниво:

3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност
3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)
3.6.1 разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
3.6.2 уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
3.6.3 уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај
3.6.5 зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

Угроженост и заштита животиња

Основни ниво:

1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)
1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења
1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима

Средњи ниво:

2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)

Увод у еволуцију живог света

Основни ниво:

1.3.8 зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи
1.3.9 зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа
1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама

Средњи ниво:

2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама
2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

Напредни ниво:

3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
зидне слике, цртежи, табеле, графикони, шеме, лупа, микроскоп, трајни препарати, природни материјал, штампани и писани материјал, рачунар, филмови, ТВ емисије	монолог, дијалог, лабораторијске вежбе, теренски рад, радионице, рад у пару/групи, ученичка истраживања, дебата, усмена и писмена провера знања (тестови, контролни задаци)

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме основне биолошке појмове и процесе. Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи, разликује елементе грађе и функције живих бића и има развијену свест о општој здравственој и еколошкој култури. Уме да процени значај биолошких знања за развој људског друштва, а посебно у свом непосредном окружењу. Поседује истраживачке вештине потребне за рад у биологији. Способан је да примени стечена биолошка знања и

вештине у свакодневном животу. Критички размишља и развија научни поглед на свет и оспособљен је за наставак школовања.

Основни ниво
Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, да познаје основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уме да наведе основне фазе у историјском развоју живог света и да правилно дефинише појам биолошке еволуције. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја. Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. Уме да опише основне етапе у реализацији практичних и лабораторијских радова.

Средњи ниво
Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. Уме да образложи основне генетичке појмове. Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. Разликује и разврстава основне еколошке појмове и процесе и уме да уочи везу између еколошких система и животне средине. Примењује стечена знања из биологије у свакодневном животу, а посебно у очувању сопственог здравља. Познаје и у животу примењује принципе одрживог развоја. Уме да реализује практичне и лабораторијске радове.

Напредни ниво
Уме да анализира корелације које постоје између грађе и функционисања организама и животних услова у њиховој околини. Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. Анализира утицај

средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. Разуме фазе у историјском развоју живог света. Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности. Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета. Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. Вреднује значај биолошких открића за развој људског друштва и уме самостално да процени квалитет биолошке информације у медијима. Уме да ревидира/преради и реорганизује сопствени систем биолошког знања и сопствене ставове. Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

По завршетку разреда, ученик ће бити у стању да:

• самостално, или у групном раду, креира модел „дрво живота“ користећи заједничке особине животиња и критеријуме за њихово груписање

• извести закључак о реализацији групног пројекта „календар живота“ користећи доказе еволуције и принципе еволуције животиња

• у дискусији, аргументовано образлаже потребу очувања биодиверзитета ослањајући се на информације о начину живота и распрострањености типичних представника животиња

• илуструје једноставним примерима улогу наслеђивања особина (комбиновање наследног материјала родитеља) у механизму природне селекције ради разумевања процеса биолошке еволуције

• доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности животиња на Земљи

• на примерима које сакупи у истраживању различитих животних заједница прикаже односе између живих бића, као предуслове њиховог опстанка

• направи разлику између одговорног и неодговорног односа према животињама у непосредном окружењу

• штити своје здравље од најчешћих болести које изазивају или преносе животиње

• користи основни лабораторијски прибор и оптичке инструменте (лупа и

микроскоп) и примењује правила понашања и безбедности у лабораторији и на терену
• у једноставном истраживању о разноврсности животиња самостално класификује, систематизује и интегрише резултате до којих је дошао

Предмет: Музичка култура

Разред: Шести

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

Корелација: Српски језик и књижевност, Матерњи језик, Историја, Страни језици, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Верска настава, Грађанско васпитање, Техника и технологија

Циљ предмета

Општи циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа, да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Остали циљеви и задаци наставе музичке културе су:
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- развијање критичког мишљења;
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке.

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ЧОВЕК И МУЗИКА	– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке	<u>Средњи век:</u> Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. <u>Ренесанса</u> Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.	У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за шести разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немузичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији начин.	световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

	могућности инструмената;			
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	– одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код исктрумената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.	Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја. До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.	

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних омпозитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.	Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају 'константа' у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичог дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-	

	говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.	
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ: Певање,		Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом.	Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. Певање и свирање произилази и	

Свирање		Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом	из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на спонтане покрете као одговор на музику (игра) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. *Певање* Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање.	

			Свирање Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализиране и солмизационо обрађене. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. *<u>Елементи музичке писмености</u>* Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од звука ка нотној слици и тумачењу. То су: – обрада осминске триоле и синкопе; – пунктирани ритам; – такт 6/8; – Г-дур, Ф-дур, Г-мол лествица (природна и хармонска); – канон (основне карактеристике).	

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.	Стваралаштво може бити заступљено кроз: – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива – импровизација игре/покрета на одређену музику – илустрацију доживљаја музике – израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних) – музичко-истраживачки рад – осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката – осмишљавање музичких квизова – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу	

			одељења или разреда.	

СТАНДАРДИ

СТАНДАРДИ	**ОБЛАСТ**
Основни ниво: Ученик препознаје начине и средства музичког изражавања епохе средњег века и ренесансе. Уме да опише основне карактеристике музичких инструмената и састава. Уме да опише осневне карактеристике музике средњег века и ренесансе, препознаје одређене музичке жанрове. **Средњи ниво**: Ученик разуме повезаност музичких елемената и карактеристика музичких интрумената са музичком изражајношћу као и са са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали. Разуме поједине историјске и друштвене околности које утичу на специфичност музичких епоха (средњи век и ренесанса). Ученик у већој мери уме да објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке **Напредни ниво**: Познаје појмове појединих музичких жанрова, народног стваралаштва и контекст ритуалне и савремене музике. Изражава своје мишљење о значају и улози музике у средњен веку и ренесанси и повезује је са савременим начином живота. Препознаје утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.). Разуме историјске и друштвене околности које утичу на специфичност музичких епоха (средњи век и ренесанса). Ученик самостално уме да објасни како је музика повезана са другим уметностима и	ЧОВЕК И МУЗИКА

областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке. Критички и аргументовано образлаже свој суд.	
Основни ниво: Ученик познаје основна темпа, динамику, врсту такта у слушаном делу и може да одреди и опише карактер композиције. Препознаје инструменталне и вокалне саставе. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко музичко стваралаштво. **Средњи ниво**: Ученик може да одреди карактеристике ритмичке и мелодијске компоненте на основу слушања. Може да опише карактер композиције као резултат садејства опажених музичких инструмената. Препознаје инструменталне групе, поједине инструменте и основне врсте гласова. Препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко музичко стваралаштво. Препознаје одређена дела народног и уметничког музичког стваралаштва, као и фолклорну музику других народа. **Напредни ниво**: Ученик повезује темпо, динамику и друге музичке компоненте са карактером слушаног дела. Познаје инструменталне групе, поједине инструменте и основне врсте гласова. Може да у везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Препознаје одређена дела народног и уметничког стваралаштва, као и фолклотрну музику других народа. Познаје основне карактеристике српске народне музике (обичаје, извођачке саставе, народне инструменте, народне игре).	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Основни ниво: Ученик може да пева уз тактирање или да свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере у С-дуру од 16 тактова. Зна да пева или свира неко дело из српске фолклорне баштине. **Напредни ниво**: Ученик може да пева уз тактирање и/или свира (на неком од Орфових инструмената) одговарајуће једногласне или двогласне музичке примере који садрже разноврсне елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом. Може да пева у хору или свира у оркестру, или мањем саставу једноставније песме различитих жанрова. Уме да изведе игру по избору (народну или класичну). Учествује у школским приредбама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИЧКЕ
Основни ниво: Ученик уме да направи музички инструмент користећи предмете из окружења, осмисли мање музичке целине користећи понуђене мотиве.	МУЗИЧКО

Напредни ниво: Ученик уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом). Ученик уме да осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте и импровизује или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих музичких жанрова и стилова.	СТВАРАЛАШТВО

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава Музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет Музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у односу на претходна постигнућа. Тако се у настави Музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и процењивања је *начин ученичке партиципације у музичком догађају*, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су:

- допринос ученика за време групног рада,
- израда креативних задатака на одређену тему,
- рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе),
- специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења, наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитет перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању.

Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, *из ученикове перспективе*, оне могу превродити.

Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, њу треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане.

Узимајући у обзир све циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно, треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у ученичковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате не треба практиковати ни задавати.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин

остварује своје циљеве.

Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.

Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво

Ученик ужива у различитим музичким садржајима. Свестан је различитих утицаја музике на њега и улоге музике у друштвеним догађајима.

Ученик разуме неопходност сарадње, међусобног подстицања и уважавања у заједничком музицирању и повезује ставове и искуства у свакодневном групном раду.

Средњи ниво

Ученик повезује музику са историјским, религијским, научним и осталим релевантним димензијама људског живота. Разуме везу између културног идентитета и музике. Ученик повезује музичка знања и вештине са различитим

видовима сопственог изражавања. Учествује у музичким активностима школе и заједнице.

Напредни ниво

Ученик разуме музичке стилове у односу на друштвена дешавања и има критички однос према музици.

Креативно користи музичка знања, вештине и искуства у подстицању индивидуалног и групног изражавања и сарадње и презентована знања. Даје свој допринос у очувању традиције и културног идентитета путем музике.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик

истражује везу између музике и изражавања покретом.

Основни ниво

Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.
Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.

Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.

Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.

Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво

Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и

развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици.

Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.

Прати и учествује у музичком животу заједнице.

Предмет:Ликовна култура

Разред: шести

Недељни фонд: 1 час Годишњи фонд: 36

Циљ премета: - упознавање основних појмова у ликовне културе
- упознавање са ликовном културом и основним ликовним техникама
- развијање научне писмености, логичког расуђивања, објективности и критичког мишљења
- развијање љубави према уметности и осећаја одговорности према културном наслеђу.

КОРЕЛАЦИЈА: Музичка култура,

Математика,

Биологија,

грађанско васпитање,

Географија,

Српски језик

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ТЕМА	ИСХОДИ	Препоручени садржаји	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	кључни појмови
СЛОБОДНО РИТМИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ БОЈЕНИМ МРЉАМА, ЛИНИЈАМА, СВЕТЛИНАМА, ОБЛИЦИМА И ВОЛУМЕНИМА	Апстрактна уметност	Ученици треба да: Имају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља у ликовним делима; Поседују способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција; Умеју естетски да процењују уметничка дела; Развијају љубав према ликовном наслеђу; Оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно-	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор; Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма - понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају	. Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација, естетска анализа	Импресионализам,апстрактно сликарство,акционо сликарство,ленд-арт,кинетичка уметност

		ликовних искустава у природно-друштвено научна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења; Развијају способности за креативно и апстрактивно мишљење; Развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду; Развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа.			

ТЕКСТУРА	Својства и врсте текстура	Ученици треба да : Развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећ ајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима; Поседују способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција; Умеју естетски да процењују уметничка		Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација, естетска анализа	Рељеф,текстура,хиперреализам,виртуелна стварност

		дела; Развијају љубав према ликовном наслеђу; Оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно ликовних искустава у природнодруштвено на учна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења; Развијају способности за креативно и апстрактивно мишљење; Развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду; Развијају индивидуално			

		истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа			

СВЕТЛИНА	-Тонске разлике -Светло-тамно -Степен светлине и затамњености -Градација светлости у односу на одређеност извора - Илузија	Ученици треба да : Развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање; Поседују способности за самостално откривање визулних појава и законитости		Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација, естетска анализа	. валер,валерски кључеви,градација,сврло-тамно,дурски кључ,молски кључ

	заобљености и пластичности волумена	света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција; Умеју естетски да процењују уметничка дела; Развијају љубав према ликовном наслеђу; Оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно – друштвено, научна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења; Развијају способности за			

		креативно и апстрактивно ми шћење; Развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду; Развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа.			

БОЈА	– Хроматски и ахроматски скуп –Топле и хладне боје – Комплементарне боје – Контраст тоналитета – Слојевито сликање	Ученици треба да : Развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање; Поседују способности за самосталну откривање визулних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција; Умеју естетски да процењују уметничка дела; Развијају љубав према ликовном наслеђу; Оспособљавају		Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација, естетска анализа	. Боја, ахроматске боје ,изведене боје,комплементарни парови боја,механичко мешање боја,основне боје,палета,пигменти,синтетичке боје,хроматске бојеспектар,топле-хладне боје

		се за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно – друштвено, научна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културежи вљења; Развијају способности за креативно и апстрактивно ми шљење; Развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду; Развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима			

		национално и светско ликовно уметничко наслеђа			

СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ЛИКОВНИМ ДЕЛИМА	-Митови и легенде -Снови и бајке	Ученици треба да : Развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећ ајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима; Поседују способности за самостално откривање визуелних појава и		Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација, естетска анализа	**. Акционо сликарство,апстрактно сликарство,асамбалаж,зидно сликарство,импресионизам,кинетичка уметност,ленд-арт,машра,надреализам,поентилизамфантастична уметност**

		законитости света облика: светло тамно,облик-боја, простор, композиција; Умеју естетски да процењују уметничка дела; Развијају љубав према ликовном наслеђу; Оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно-друштвено на учна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за			

		унапређивање културе живљења; Развијају способности за креативно и апстрактивно мишљење; Развијајуспособности сарадње и самопоуздања у тимском раду; Развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа.			

ПРИЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/области)
СЛОБОДНО РИТМИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ БОЈЕНИМ МРЉАМА, ЛИНИЈАМА, СВЕТЛИНАМА, ОБЛИЦИМА И ВОЛУМЕНИМА	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће

	на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју
ТЕКСТУРА	**Основни ниво:** ЛК.1.2.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би пос тигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене уз расту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других
СВЕТЛИНА	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф,

	дизајнер, архитекта...)
БОЈА	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основнеизражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

	Основни ниво: ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање)

СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ЛИКОВНИМ ДЕЛИМА	визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТ

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА **РАЗРЕД: VI**

Назив предмета		ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА		
Циљ		Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.		
Разред		Шести		
Годишњи фонд		72		
Недељни фонд		2		
Редни број наставне теме	**НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ**	**САДРЖАЈИ**	**ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:**	**КОМПЕТЕНЦИЈЕ**
1.	**Животно и радно окружење**	• Значај и развој грађевинарства. •Просторно и урбанистичко планирање. •Култура становања у урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. •Кућне инсталације.	• повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; • анализира карактеристике савремене културе становања; • класификује кућне инсталације на основу њихове намене;	• Упознат са историјским развојем грађевинарства. • Оспособљен да схвати значај урбанизма и просторног планирања за побољшање услова живљења. • Оспособљен да анализира и закључује основне карактеристике савремене културе становања у руралним и урбаним насељима. • Оспособљен да одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. • Упознат са врстама и наменом основних кућних инсталација и оспособљен за њихову правилну употребу.
2.	**Саобраћај**	•Саобраћајни системи. •Саобраћајни објекти. •Управљање саобраћајном	• класификује врсте саобраћајних објеката према намени;	• Оспособљен да класификује врсте саобраћајних објеката према намени.

		сигнализацијом. •Правила безбедног кретања пешака и бицикла у јавном саобраћају	• повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; • повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; • демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације;	• Оспособљен да схвати значај изградње прописне инфраструкту-ре са аспекта безбедности учесника у саобраћају. • Упознат са употребом •као пешак и бициклиста.
3.	**Техничка и дигитална писменост**	•Приказ грађевинских објеката и тахничко цртање у грађевинарству. •Техничко цртање помоћу рачунара. •Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација.	• скицира просторни изглед грађевинског објекта; • чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; • користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; • самостално креира дигиталну презентацију и представља је;	• Оспособљен за комуникацију на језику технике тј. основном грађевинском терминологијом. • Оспособљен да самостално црта и чита скицу и технички цртеж одређеног грађевинског објекта. • Оспособљен да самостално прикаже макету грађевинског објекта у ортогоналној пројекцији и перспективи. • Оспособљен да самостално користи рачунарске апликације за 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност, естетску вредност решења и потребе савремене културе становања. • Оспособљен да самостално, у оквиру мини-пројекта, изради скицу хоризонталног и вертикалног пресека стана, креира дигиталну презентацију истог и представља је.

				• Стекао вештину презентовања својих идеја и комуникације са публиком.
4.	**Ресурси и производња**	•Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. •Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. •Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. •Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. •Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине. •Моделовање машина и уређаја у грађевинарству и пољопривреди или модела који користе обновљиве изворе енергије.	• класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; • повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; • повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; • реализује активност која указује на важност рециклаже; • образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; • правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; • повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; • повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; • описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; • изради модел грађевинске машине или пољопривредне	• Оспособљен да класификује грађевинске материјале према врсти и својствима процењујући могућности њихове примене при изградњи конструктивних елемената грађевинских објеката. • Изградио свест о неопходности очувања животне средине и значају рециклаже грађевинских материјала. • Оспособљен да препознаје и повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова. • Стекао основна знања о начинима коришћења обновљивих извора енергије и начинима њиховог претварања у корисне облике енергије у стану/кући. • Схвата значај извођења топлотне изолације стамбеног простора и повезује је са уштедом енергије. • Изградио свест о рационалној потрошњи енергије за загревање стана. • Оспособљен да правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора. • Упознат са организацијом рада и основним процесима пољопривредне производње са посебним освртом на производњу

			машине уз примену мера заштите на раду;	хране. • Упознат са занимањима у области грађевинарства и пољопривреде. • Оспособљен за развијање сопствене креативности, оригиналности, стваралаштва и психомоторне способности. • Оспособљен да самостално или у пару/групи изради једноставан модел машине или уређаја у грађевинарству, пољопривреди, или модела/макете који користи обновљиве изворе енергије, уз примену мера заштите на раду.
5.	**Конструкторско моделовање**	•Израда техничке документације. •Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. •Представљање идеје, поступка израде и решење производа. •Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. •Представљање производа и креирање дигиталне презентације.	• самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор; • самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; • креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; • припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; • израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења	• Оспособљен да самостално проналази информације потребне за израду макете/модела грађевинског објекта или модела/макета који користи обновљиве изворе енергије користећи ИКТ-е. • Оспособљен да самостално /тимски врши избор макете/модела и образложи избор тако што представља идеју, поступак израде и решење производа. • Оспособљен да самостално или у групи, у оквиру мини пројекта израде макете/модела, креира планску документацију користећи рачунарске апликације. • Стекао радне навике, осећај економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата. • Оспособљен да самостално или у групи изради макету/модел од лако обрадивих материјала правилно користећи неопходан прибор и алат.

			материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; • учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; • одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;	• Оспособљен да самостално открива и решава једноставне техничке и технолошке проблеме применом природних законитости у пракси. • Стекао основне предузетничке компетенције. • Оспособљен да одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ СА УПУТСТВОМ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставне и учења из *технике и технологије* захтева разноврстан методички приступ с обзиром на различитост функција и карактера појединих делова програмских садржаја, као и психофизичких могућности ученика. За успешно остваривање програма, односно циља учења, потребно је организовати наставу у складу са следећим захтевима:

– уводити ученике у свет технике и савремене технологије на занимљив и атрактиван начин, чиме се подстиче њихово интересовање за техничко стваралаштво;

– омогућити ученицима да исказују властите креативне способности, да траже и налазе сопствена техничка решења и да се доказују у раду;

– систематизовано излагати ученике проблемским ситуацијама - расподела комплексних задатака на низ једноставнијих захтева, идентификовање елемента које ученик мора узети у разматрање приликом решавања проблемских ситуација, као и подстицање ученика на коришћење различитих когнитивних процеса као што су индуктивно и дедуктивно закључивање, поређење, класификација, предвиђање резултата, трансфер знања од познатог на непознато;

– обезбедити услове да ученици на најефикаснији начин стичу трајна и применљива научно-технолошка знања и да се навикавају на правилну примену техничких средстава и технолошких поступака;

– не инсистирати на запамћивању података, поготову мање значајних чињеница и теоријских садржаја који немају директну примену у свакодневном животу;

– ради што успешније **корелације** одговарајућих садржаја, усклађивања терминологије, научног осмишљавања садржаја и рационалног стицања знања, умења и навика, неопходна је стална сарадња са наставницима ***информатике и рачунарства, физике, математике, хемије, биологије*** **и** ***ликовне културе,*** у циљу развоја међупредметних компетенција;

– приликом конкретизације појединих садржаја, нарочито упознавања нових и савремених технологија, у обзир узимати специфичности средине и усклађивати их са њеним потребама.

С обзиром да је настава *технике и технологије* теоријско-практичног карактера, часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са **највише 20 ученика.** Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме неопходност рада као основне и најважније људске делатности; разуме и усваја привредне и етичке вредности рада сваког појединца, као и важност тимског рада. Ученик стиче знања и вештине из техничко-технолошких области у корист сопственог развоја и чини прве одлуке везане за будуће школовање и професију. Ученик користи информационо-комуникационе технологије (у даљем тексту ИКТ) при решавању проблема у различитим областима и истражује нове могућности њихове примене.

Основни ниво

Ученик уме да употреби податке из понуђене техничке документације који су му потребни за решавање једноставних проблема у свакодневном животу. Ученик користи ИКТ за обраду података, претрагу и представљање информација, и комуникацију у непосредном и ширем окружењу. Ученик познаје основне технолошке процесе и техничка средства. Ученик има развијену свест о важности

природних ресурса на Земљи и потреби њиховог економичног коришћења, као и значају рециклаже и штедње материјала. Ученик примењује мере личне заштите и препознаје важност заштите животног окружења. Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у њему.

Средњи ниво

Ученик зна да анализира и користи податке дате у техничкој документацији, познаје технолошке процесе и уме да иновира понуђено решење проблема. Ученик уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику. Ученик примењује ИКТ у ситуацијама учења и свакодневном животу бирајући одговарајућа средства. Ученик разуме утицај примене технологија и машина на човека и животну средину и има развијену свест о активностима које се односе на њену заштиту и очување. Као члан тима у раду на пројекту ученик поштује друге као равноправне учеснике и прихвата најбоље решење.

Напредни ниво

Ученик се прецизно изражава, користи стручну терминологију, примењује правила графичког комуницирања у различитим техничким дисциплинама и упутства за коришћење машина и уређаја. Ученик примењује познавање техничко-технолошких процеса у свакодневном животу и раду. Ученик користи средства ИКТ-а за решавање различитих проблема и мултимедијално изражавање. Ученик препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а. Ученик активно учествује у заштити и

очувању непосредне животне средине. Као члан тима у раду на пројекту ученик активно предлаже решење проблема, пружа подршку и помоћ својим сарадницима и прихвата њихову подршку и помоћ. Ученик добро познаје техничке дисциплине и њихову међусобну повезаност и зна

да се определи за будуће занимање.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик разуме представљене проблеме користећи свеобухватна знања из техничких дисциплина и информатике. Ученик схвата техничко-технолошке поступке и користи креативне способности у процесу стварања материјалних производа. Ученик путем ИКТ-а

прикупља податке, анализира, систематизује и презентује информације, електронски комуницира и управља савременим уређајима. Ученик користи мере заштите и очувања животне средине.

Основни ниво

Ученик познаје својства и примену материјала, машина, електронских компоненти, грађевинских елемената, саобраћајних средстава и облика енергије. Ученик црта једноставан технички цртеж, табеларно приказује и црта графиконе користећи прибор за техничко цртање и рачунар. Ученик израђује модел или макету на основу понуђене техничке документације. Ученик манипулише документима помоћу рачунара, уме да изради текстуални документ и мултимедијалну презентацију,

користи интернет за претрагу и комуникацију.

Средњи ниво

Ученик разуме принципе рада машина и уређаја, техничких средстава, транспортних система и уређаја за претварање енергије. Ученик користи интернет сервисе, познаје карактеристике рачунарског софтвера и хардвера, подешава и користи ИКТ уређаје, преузима и инсталира апликације.

Напредни ниво

Ученик разуме технолошке поступке, функционисање машина и уређаја, и енергетски ефикасно понашање. Ученик уме тимски да планира и изради пројекат. Ученик креира једноставне алгоритме и програме и одговорно користи софтвер и интернет.

Школски програм за школску 2018./2019. годину ОШ „20. октобар“ Сивац

Назив предмета:
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: **ШЕСТИ**

Циљ **Циљ** учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова **72 часа + 54 часа обавезних физичких активности**

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- примени комплексе простихи општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбеу спорту, рекреацији и различитимживотним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.

вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојенетехнике кретања у игри, спорту и свакодневномживоту; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања изатлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротацијетела;	**МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ**	**Атлетика**	**Обавезни садржаји** Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 kg. Истрајно трчање – припрема закрос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање „вортекс-а“. **Проширени садржаји** Тробој.
		Спортска гимнастика	**Основни садржаји** Вежбе на тлу.

- схвативредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведеелементе кошаркашке технике; - примени основна правилакошарке; - користи елементе кошарке уигри; - примениосновне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитомритму; - игра народноколо; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбеи саставе уз музичку пратњу; - објасни својим речима значај примењених вежби; - процени ниво сопствене дневне физичке			Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. **Проширени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Прескок. Вежбе у упору(сложенији састав). Вежбе у вису(сложенији састав).
		Основе тимских и спортских игара	**Основи садржаји** **Кошарка:** Основни елементи технике иправила: - кретање у основном ставу уодбрани, - контрола лопте у месту икретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индувидуалне одбране, - откривање и покривање (срадња играча), - основна правила кошарке. **Проширени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - дриблинг (сложеније

активноси; - препозна начине за побољшањесвојих физичких способности; - препозна могуће последице недовољне физичкеактивности; - правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама; - применимере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи премаобјектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичкимнормама; - примерено се понаша као посматрач на такмичењима; - решава конфликтена друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративнихактивности; - прихвати победу и пораз; - вреднује спортове без обзира на лично интересовање; - примениусвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;			варијанте), - финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.
		Плес и ритимика	**Основи садржаји** Вежбе са вијачом. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. **Проширени садржаји** Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Физичко вежбање и спорт**	**Основни садржаји** Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјекатима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување иодржавање материјалних добара која се користе увежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у

- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - примени препоручени дневни ритам рада, исхране иодмора; - користи здраве намирнице уисхрани; - користи само препоручене додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује након повреда; - чува животну средину токомвежбања; - препозна последице конзумирањадувана.			физичком васпитању и спорту. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...). Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.
		Здравствено васпитање	**Основни садржаји** Значај физичке активности за здравље. Поштовањездравствено-хигијенских мера пре и послевежбања. Последице неодржавања хигијене – хигијена преи послевежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани . Последице направилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање.

			Последице конзумирања дувана.

Кључни појмови садржаја: физичко вежбање, плес, кошарка, здравље, васпитање.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕПРОГРАМА

Концепција *физичког и здравственог васпитања* заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу *физичког и здравственог васпитања* (у трајању од 2 школска часа недељно) и *обавезне физичке активности* сваког ученика (у трајању од 1,5 школски час недељно). Програм шестог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из петог разреда.

Настава *физичког и здравственог васпитања* усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

Обавезни организациони облици рада:
А. часови физичког и здравственог васпитања;
$А_1$. обавезне физичке активности ученика;

Остали облици рада:
Б. секције,
В. недеља школског спорта,
Г. активности у природи (кросеви),
Д. школска и ваншколска такмичења
Ђ. корективно-педагошки рад.

ОБАВЕЗНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I. Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано рализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа може се користизаразвојосновнихфизичкихспособностиузимајућиуобзирутицајкоји

наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самосталновежбање;
- учвршћивање правилног држањатела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу *Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученикау настави физичког васпитања*, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, примењујући основне дидактичко- методичке приципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним животним ситуацијама. Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усаваршавање неких мотричких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игреитд).

У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у *физичком и здравственом васпитању* уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика. Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредностиитд.

A_1. Обавезне физичке активности ученика

Физичке активности ученика доприносе остваривању постављеног циља и исхода *физичког и здравственог васпитања*. Ове активности организују се у оквиру редовног распореда или према посебном распореду у складу са просторним могућностима школе и потребама ученика у трајању од 1,5 час недељно, реализацијом обавезних и препоручених садржаја.

План рада ових активности је саставни је део планирања у *физичком и здравственом васпитању*.

Школа се определила за један од понуђених начина организације ових активности на предлог Стручног већа. Начин организације ових активности је саставни део Школског програма и Годишњег плана радашколе:

- Реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од ½ школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се **кумулативно**, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова односно 4,5сати.

Програмски садржаји обавезних физичких активности

Обавезни програмски садржаји ових активности су:

- Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20минута;
- Рукомет/минирукомет.

Напредни елементи технике, тактике и правила игре:

1. хватања котрљајућихлопти;
2. дриблинг - вежбе вођења са радом ногу (кроз ноге, поред и испред тела); вођење двелопте;
3. додавање лопте: додавање „дугим замахом" – чеони залет; додавање лопте изведеним начинима; додавања са измењомместа;
4. шутирања на гол, бочни шут са отклоном, шутирање пивотмена, шут са крилнепозиције;
5. финтирање: једнострука финта у „слабијустрану";
6. хватање лопте: хватање једномруком;
7. вежбе са два и три играча унападу;
8. основни принципи колективнеодбране;
9. техника игреголмана;
10. игра са применомправила.

Препоручени програмски садржаји ових активности**:**

- Обучавање и усавршавање елемената предвиђених проширеним наставним садржајима:
    1. Атлетике;
    2. Гимнастике;
    3. Плеса иритмике;
    4. Других активности предвиђенихпрограмом.

- Малифудбал:
    1. колективна игра у одбрани инападу;
    2. техника игре голмана;
    3. игра уз примену правила.
- Бадминтон;
- Стони тенис;
- Друге активности по избору Стручног већашколе;
- Активности од значаја за локалну заједницу.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Секције

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.
Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице,слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће *физичког и здравственог васпитања* у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе *физичког и здравственог васпитања* буду укључени у организацију овихактивности.

Г. Активности у природи (кросеви)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- јесењи крос (дужину стазе одређује стручновеће);
- пролећни крос (крос РТС-а, термин и дужину стазе одређује Министарство Просвете)

Д. Школска и ваншколска тамичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимскомпериоду);
- атлетици (у пролећномпериоду);
- најмање једној спортској игри (у токугодине).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигониитд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом. Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколским такмичењима један ученик може представљати школу само у једном спорту и једној дисциплини из гимнастике или атлетике током школске године.

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичкеспособности;
- лоше држањетела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађањенаставе.

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралнихпоремећаја;
- саветовање ученика иродитеља;

- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организивање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степеноптерећења.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ученицима који су ослобођени практичног дела наставе треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школскомтакмичењу;
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортскогдогађаја;
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији, часовних, ванчасовних и ваншколскихактивности.

Исходи за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- Наведе основна правила гимнастике, атлетике, спортске игре,пливања;
- Дефинише основна здравствено-хигијенска правилавежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацимаитд.;
- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школскихтакмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета.

Планирање васпитно-образовног рада

Дефинисани исходи су основни и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности токомгодине.

Облици наставе:

- теоријска настава (до 4часа);
- практична настава (68-72часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима, као и први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темема Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу саусловима.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:Атлетика (16); Гимнастика (16); Основе тимских и спортких игара: Кошарка; (16); Ритимка и плес (4); Полигони (6-8):Тестирање и мерење (6-8).

Програм *физичког и здравственог васпитања* остварује се реализацијом основних и проширенихсадржаја.

Основни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

Проширени садржаји су они који се бирају и реализују у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутости исхода, потребе ученика и услове за рад.

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг и др.) прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговрајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимализације интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развојснаге
   - без и сареквизитима,
   - на справама и уз помоћсправа.
2. Развојпокретљивости
   - без и сареквизитима,
   - уз коришћењесправа,
   - у помоћсувежбача.

3. Развој аеробнеиздржљивости
   - истрајно и интервалнотрчање,
   - вежбање уз музику –аеробик,
   - тимске и спортскеигре,
   - други моделивежбања.
4. Развојкоординације
   - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у две равни).
5. Развој брзине и експлозивнеснаге
   - једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положајаитд.),
   - штафетнеигре,
   - извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортскеигре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање, а за оне са којима се програм реализује по индивидуалном образовном програму неопходно је обезбедити одговарајуће услове, узимајући у обзир њихове могућности.

Моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине

1. Атлетика

Садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду, у складу са условима.

Основни садржаји

Техника штафетног трчања (начини измене палице и др.);

Скок удаљ, основни елементи технике «увинуће» – рализовати кроз фазе (предвежбе);

Скок увис опкорачном техником, техника скока увис кроз фазе (залет, отскок, прелазак летвице и доскок). Обучавање технике врши се у целини а по потреби рашчлањивањем на фазе;

Бацања кугле 2 kg – бочна техника;

Бацање „вортекс-а" у даљ;

Проширени садржаји:

Тробој – кроз одељенско такмичење применити три дисциплине које су ученици савладали (трчање, бацања и скокови).

2. Спортскагимнастика

Садржаји реализују у оба полугодишта са одређеним бројем часова.

Основни садржаји

Ученике је неопходно поделити у радне групе према полу и према нивоу усвојености елемената из претходних разреда и способностима. Са ученицима који нису

савладали поједине вежбе из програма до шестог разреда потребне су предвежбе и вежбе којима се то надокнађује. Усвојени елементи из петог разреда надограђују се новим вежбовним садржајима предвиђеним овим програмом. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају усвојене садржаје где је могуће чување и помагање од стране ученика. Промена радих места врши се након одређеног броја понављања. Нпр. група које није прошла неки задатак на часу исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се лакши задатак. Након неколико обрађених наставних јединица наставне теме, планом предвидети садржаје других наставних тема (спортска или тимска игра и др.) у циљу интензификације наставе. Гимнастички полигон се осмишљава према степену усвојености обрађених садржаја и претходих знања.

Вежбе на тлу (ученице и ученици): повезана два колута напред, колут назад, став о плећима – „свећа“; колут напред летећи; став на глави уз помоћ, став на шакама уз помоћ; премет упором странце „звезда“. Састав на тлу комбинован од елемената из петог и шестог разреда.

Прескок (ученице и ученици): разношка, згрчка (до 120 цм).

Вежбе у упору:

- *дохватно вратило* (ученици) или двовисински разбој - нижа притка (ученице) – вис завесом о потколено, наупор јашући и саскокодношка;

Вежбе у вису:

доскочно вратило (ученици) њихање са повећаном амплитудом и саскок у зањиху;
кругови (ученици и ученице) љуљање на круговима мањом аплитудом и саскоци уз помоћ наставника;
вратило (ученице)
климом успоставити њих, њихање са већом амплитудом и спојено саскок у зањиху.

Одскочна даска:
скокови – предњи пружени и згрчени
Ниска греда:

- боком поредгреде;
- суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испреддруге);
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем,са одножењем, са високим предножењем; окрет у успону на срединигреде;
- суножни одскок из става предножног са променом ноге и доскок; вага претклоном и заножењем; саскокзгрчено.

Проширени садржаји

Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују обавезни садржаји, диференцирани облик рада са напредним ученицима који нпр. прескачу козлић по дужини уместо ширини, раде летећи колут након колута напред. Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.

Вежбе на тлу:

- колут напред и назад – сложенијеваријанте
- колут летећи прекопрепреке;
- Повезани премети странце „звезда“ у једну или у обестране;

Високагреда:

- наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом) окретом за 90 степени удесно и прехватом бочно (палчеви су окренути један према другом), вага претклоном и заножењем узпомоћ;
- основна кретања из претходних разреда на ниској греди извести на средњој или високојгреди.

Прескок „разношка“ – козлић постављен по дужини, или са продуженом фазом првог лета (120 цм).

3. Основе тимских и спортских игара

Садржаји кошарке реализују се на часовима *физичког и здравственог васпитања*, а садржаји рукомета/минирукомета на *обавезним физичким активностима ученика* заједно са другим наставним садржајима.

3. 1. Кошарка

Према просторним и материјалним условима школе користити могућност реализације наставе у оба полугодишта. Усвојене елементе технике треба применити у игри на часу. Континуитет у усвајању садржаја могуће је постићи тако што се претходно усвојени саджаји користе као уводни или специфично припремни у наредном часу.

Основни садржаји

- држање лопте, основни ставови у нападу са лоптом, заустављање у став;
- хватање и додавање лопте у месту икретању;
- пивотирање;
- дриблинг у месту икретању;
- двокораком шут накош;
- шут из места и скокшут;
- основни став у одбрани, кретање у одбрани, чување нападача салоптом;
- ситуациона игра1:1;
- сарадња два и три играча у позиционој игри и контранападу (обука крозигру);
- игра 3:3; 4:4 (игра на једанкош);
- игра 5:5 уз примену правила прилагођених нивоу усвојености елеменатаигре.

Проширени садржаји

- демаркирање;
- повезивање елемената технике у акционе целине (хватање лопте, дриблинг, шутирање идр);
- финте (продор,шут);
- игра „2:2- pick androll";
- игра „2:2" по на принципу „додај и утрчи – backdoor";
- позициона игра 3:3 и5:5.

4. Плес и ритмика

Основнисадржаји

Њихања и кружења са вијачом у фронатној и сагиталној равни у месту и кретању (вежбе по избору наставника).

Поновити прве две варијанте народног кола Моравац и обрадити трећу и четврту варијанту.

Проширени садржаји

Састав са вијачом од елемената предвиђених програмом петог и шестог разреда.

Састав са обручем састављен од елемената обрађених у петом разреду.

Састав са лоптом састављен од елемената обрађених у петом разреду.

Усавршити коло из краја у коме се школа налази усвојено у предходном разреду Енглески Валцер.

5. Полигони

Наставник након једне или више обрађених наставних тема може реализовати полигон у складу са усвојеним моторичким садржајима и могућностима ученика.

6. Тестирање имерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из области кардиореспираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гипкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави *физичког и здравственог васпитања*, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности

1. Основе тимских и спорткихигара:
   Рукомет/минирукомет;(12-18)
2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа(42-36).

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јаснаћа наставногпроцеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа иреквизита;
- избор рационалних облика и методарада;
- избор вежби оптималне образовневредности;
- функционална повезаност свих деловачаса– унутар једног и више узастопних часова једне наставнетеме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичих облика рада треба да буде у функцији достизања постављених исхода, рационалне организације и интензификације часа.

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу праћења и оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране)ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања,* препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
- вежбање у адекватној спортскојопреми;
- редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичимактивностима;
- учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима идр.

- Приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), са и безреквизита.

- Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавањутехнике).

Атлетика:
Приказ технике штафтног трчања - техника измене штафете, приказ технике, скока увис опкорачна техника;
Спринтерско трчање 50 m на време, бацање вортекса. Истрајно трчање у трајању од 7 минута.
Трчање школскогкроса.
Спортска гимнастика:
Вежбе на тлу: колут у напред, колут у назад, летећи колут, став о шакама уз помоћ, мост из лежања, став на плећима „свећа“, премет странце„звезда“.
Прескок: згрчка уз помоћ.
Вежбе у упору:
- дохватно вратило (ученици) или двовисински рабој - нижа притка (ученице) – вис завесом о потколено, наупор јашући и саскокодношка.
- дохватно вратило(ученице)наскок из места или залета у упор предњи, премах једном ногом у сед јашући, премах другом ногом у упор стражњи и саскок узпомоћ;

Вежбе у вису:
- доскочно вратило (ученици) њихање са повећаном амплитудом и саскок узањиху;
- кругови (ученици и ученице) љуљање на круговима мањом аплитудом и саскоци уз помоћнаставника;
- вратило(ученице)климом успоставити њих, њихање са већом амплитудом и спојено саскок узањиху; Приказ технике пењања (шипка, канап, морнарске лествe – до 4 мвисине);

Одскочна даска:скокови – предњи пружени и згрчени;
Ниска греда:
- боком поредгреде;
- суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испреддруге);
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем; окрет у успону на срединигреде;
- суножни одскок из става предножног са променом ноге и доскок; вага претклоном и заножењем; саскокзгрчено;

Гимнастички полигон састављен од обрађених програмских садржаја.

Кошарка:
Контрола лопте у месту и кретању (вођење);
Вођење лопте са променом правца кретања (левом и десном руком);
Хвата и додаје лопту у висини груди, кука изнад главе;
Двокорак у „јачу“страну;
Шут на кош;
Рукомет и други садржаји *Обавезних физичких активности ученика:*
Пратити и вредновати обрађене садржаје рукомета/минирукомета и друге садржаје реализоване у складу са програмом.
Плес и ритмика:
Замаси, кружења, трчања, поскоци и скокови са вијачом. Поскоци и скокови кроз вијачу.
Народно Моравац коло уз музику (трећа и четврта варијанта).

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достугнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе наставник прати и вреднује:

- познавање основних правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања и основних здравствено-хигијенских правилавежбања;
- учешће у организацији ваннаставнихактивности.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник може извршити усменим или писменим путем.

Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравственоваспитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њиховереализације;
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се ралізују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања наконцаса;
- Радни картон: наставник води за сваког ученика и он садржи податке о стању физичких способности ученика са тестирања, оспособљености у вештинама, напомене о специфичностима и остале податке неопходненаставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Шести**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (35 часова)** • **практична настава (1 час)**
II - ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ **2. Историјске околности пред долазак Христов** **3.Јеврејско ишчекивање Месије** **4. Свети Јован Претеча**	• Упознати ученике са културно-историјским приликама у Палестини пред Христово рођење; • Указати ученицима на старозаветна пророштва везана за долазак Спаситеља – Месије; • Објаснити ученицима улогу и значај Светог Јована Претече; • Развити свест код ученика о значају покајања и врлинског живота;	• моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе • моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава • моћи да препприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа • моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом;	• Историјске околности пред долазак Христов • Старозаветна пророштва о доласку Месије • Свети Јован Претеча	

III - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ **5. Нови Завет је испуњење Старог Завета** **6. Новозаветни списи** **7. Јеванђелисти**	• Упознати ученике са настанком новозаветних књига; • Објаснити ученицима кључне новозаветне појмове; • Пружити ученицима основ за разумевање смисла новозаветних догађаја; • Подстаћи ученике да самостално читају Свето Писмо.	• моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. • моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; • моћи да пронађе одређени библијски одељак; • моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; • моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе; • бити подстакнут на читање Светог Писма.	• Нови Завет је испуњење Старог Завета • Новозаветни списи (настанак, подела,функција, аутори...) • Јеванђелисти	**<u>Место реализације наставе</u>** • Теоријска **настава се реализује у учионици;** • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **<u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u>** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.
IV - БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС **8. Пресвета Богородица – Благовести** **9. Богородичини празници** **10. Рођење Христово** **11. Христос је Богочовек** **12. Крштење Христово** **13. Христова чуда** **14. Новозаветне заповести и Беседа на гори**	• Пружити ученицима основно знање о личности Пресвете Богородице; • Објаснити ученицима хришћанско поимање слободе; • Пружити ученицима основно знање о јеванђељским казивањима о Господу Исусу Христу; • Објаснити ученицима разлог оваплоћења Сина Божијег; • Подстаћи ученике да у описима Христових чуда увиде љубав Божију	• моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“; • моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; • моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе; • моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога • моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима; • моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог;	• Пресвета Богородица – Благовести • Богородичини празници • Рођење Христово • Христос је Богочовек • Крштење Христово • Христова чуда • Новозаветне заповести и Беседа на гори • Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“	

15. Христос – „пут, истина и живот“ **16. Лазарева Субота и Цвети** **17. Тајна Вечера – прва Литургија** **18. Страдање Христово** **19. Васкрсење Христово**	• Кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори указати ученицима на значај љубави према Богу и ближњима. • Подстаћи ученике да живе по Јеванђељу; • Указати ученицима на повезаност Тајне Вечере и Свете Литургије; • Представити ученицма догађаје Страдања и Васкрсења Христовог као кључне за спасење света и човека.	• моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека • моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања; • моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима; • моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави; • бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор; • моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; • моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности; • моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице; • моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију; • моћи да преприча библијски опис Христовог Страдања и Васкрсења • моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих;	• Лазарева Субота и Цвети • Тајна Вечера – прва Литургија • Страдање Христово • Васкрсење Христово	• Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића;

V - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА **20. Вазнесење и Педесетница** **21. Црква у Јерусалиму** **22. Павле – апостол незнабожаца** **23. Прогони хришћана** **24. Свети цар Константин и крштење царства**	• Објаснити ученицима значај догађаја Вазнесења и Педесетнице; • Упознати ученике са мисионарском делатношћу светих апостола; • Упознати ученике са особеностима сведочења вере у раној Цркви; • Указати ученицима на узроке гоњења хришћана; • Подстаћи ученике на толеранцију према припадницима других вероисповести.	• моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; • моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; • моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; • моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучeништва; • моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; • моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења; • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 6. разреду.	• Вазнесење и Педесетница • Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апосолских • Мисионарско дело светог апостола Павла • Гоњења Цркве • Свети цар Константин и крштење царства	• провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Припрема света за долазак Сина Божијег – **5** Увод у Нови Завет – **5** Богочовек Исус Христос – **16** Црква Духа Светога – **7** Евалуација – **1+1**

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Ликовна култура
5. Музичка култура
6. Грађанско васпитање

Предмет: Грађанско васпитање

Разред: шести

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета: Упознавање ученика са њиховим правима, могућностима и начинима како да учествују у демократским процесима.

Активно ангажовање ученика у живот локалне заједнице те подстицање грађанске свести међу њима, њиховим родитељима и осталим члановима заједнице

Корелација: Историја, српски језик, ликовна култура; информатика

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
I Тема – Упознавање основних елемената програма II Тема – Први корак – Уочавање проблема у заједници III Тема –	Ученик је оспособљен за активно учешће у животу школе и локалне заједнице проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање. Код ученика је подстакнут развој спремности за активно грађанско учествовање у друштвеном и политичком животу. Ученик је изградио ставове и	Разумевање основних појмова у демократским процесима; Упознавање мера власти; Упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице; Упознавање са изворима информација;	Методе посматрања Метода усменог излагања (објашњавање, образложење) Метода разговора (дијалошка метода) Метода демонстрације (показивања) Метода практичних радова Метода писаних и цртаних радова	Демократија Локална заједница Активизам Грађанин Друштвени и политички живот

Други корак - Избор проблема	**вредности и оспособљен је за решавање проблема, критичко примање информација и средстава комуникације**			
IV Тема – Трећи корак - Сакупљање података о изабраном проблему	**Ученик је стекао знања о техникама тимског рада и проширио практична знања о демократији, њеним принципима и вредностима**			
V Тема – Четврти корак – израда студије	**Ученик је оспособљен за разумевање и разматрање различитих мера које се у школи/локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема.**			
VI Тема – Пети корак - Јавна презентација студије	**Ученик је оспособљен да слободно изражава своје мишљење и ставове о отвореним питањима и**			

VII Тема – Шести корак - Осврт на научено	**проблемима које су сами идентификовали као значајне** **Ученик је оспособљен да вреднује своје и туђе поступке и да критички размишља.**			

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Чувари Природе

Циљ наставе изборног предмета *чувари природе* јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота,
- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају изворе загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Понављ.	Вежбе	Провера	УКУПНО
I	ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	3	2	0	0	5
II	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	7	4	2	0	13
III	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	4	2	2	0	8
IV	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	3	1	1	0	5
V	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	3	2	0	0	5
	Све укупно	20	11	5	0	36

Р. бр. теме	Садржаји програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
1.	ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	5	- слушају, - причају	-подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај	-фронтални -индивидуални	Узајамна повезаност живог света. Утицај човека на одрживост животне средине. Спровођење акција - заштита и одрживост животне средине.
2.	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	13	- слушају, - причају, - упоређују	-подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај	-фронтални -индивидуални -рад у пару	Понашања која не нарушавају одрживост животне средине. Глобалне промене у животној средини и њихове последице. Смањење емисије штетних гасова (пројекат). Заштита од буке. Комунална хигијена (акција). Рециклажа (акција). Спровођење акција - одговоран однос према одрживости животне средине.
3.	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	8	- слушају, - посматрају, - причају, - описују, - упоређују, - истражују	-подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај -подстиче на повезивање претходно ученог са новим садржајима -подстиче радозналост код ученика	-фронтални -индивидуални -рад у пару -рад у групи	Правила понашања која доприносе очувању здравља. Потрошачка култура (пројекат). Органска храна. Брза храна. Спровођење акција - здравствена култура.

4.	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	5	-слушају, -причају, -описују, -упоређују, -истражују	-подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај -подстиче развој еколошке свести	-фронтални -индивидуални -рад у пару -рад у групи	Права животиња - опстанак који зависи од човека. Животиње за друштво - кућни љубимци. Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица. Спровођење акција - брига о животињама.
5.	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	5	- слушају, посматрају, причају, описујју, упоређују, истражују, уочавају	-подстиче ученике на размишљање, и коришћење нових извора знања -презентује нови садржај(научно објашњење света)	-фронтални -индивидуални -рад у пару	Заштићене биљке Србије. Заштићене животиње Србије. Теренска вежба: посета резервату природе. Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине.

Начин остваривања програма (методе и технике)

Наведени садржаји програма изборног предмета *чувари природе*, поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице, акцијама и изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га сходно условима, могућностима и времену реализују.

Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу одговоран однос према животној средини, усмеравају интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.

Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који одређују време и место реализације наставних садржаја изборног предмета *чувари природе*.

ЦРТАЊЕ,СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ

Трајање	садржај	начин остваривања	врсте активности
ЦРТАЊЕ 11+1	Тачка,линија,смер (3ч)-обрада Слободан ритам маса и волумена,бојених мрља,линија,светлина (2ч)-обрада Компоновање основних тродимензионалних облика(3ч)-обрада Компоновање више ритмичких целина у простору(употребни предмети)(3ч)-обрада Естетско процењивање(1ч)	-излагање,дијалог -објашњавање појма ритма -анализа перспективе,прецизност, детаљи,односи величина,пропорције -коректура и естетска анализа	Перцепција кроз разговор и дискусију (посматрање,уочавање и описивање) Аперцепција-практична примена стеченог знања на конкретном задатку Естетска анализа и самовредновање
СЛИКАЊЕ 11+1	-Хроматски и ахроматски скуп (2ч)обрада Интензивне(јарке,чисте) боје и боје ослабљеног интензитета(замућене боје) (2ч)обрада -Топле и хладне боје (2ч)обрада -Визуелно споразумевање(3ч)обрада -Пантомима,говор тела (1ч)обрада -Амбијент-сценски простор(1ч)обрада -Амбијент-сценски простор(1ч)ест.анализа	-објашњавање и разговор о појму боје,разлагању светлости -теоретске и илустративне методе теорије боја-подела боја -кодирање и декодирање визуелног знака -илустративно-демонстративни примери из свакодневног живота -коректура и ест.анализа	-кроз питања,разговоре,дискусије, усвајање и систематизација стеченог знања -самосталан рад са наглашеном индивидуалношћу -естетска анализа
ВАЈАЊЕ 10+2	-Тактилне вредности површине и облика (2ч)обрада -Чврста и мека форма (2ч)обрада -Моделовање геометријских и	-излагање,дијалог,обја-шњење појма тактилно, конвексно,конкавно... -демонстрација рада у различитим вајарским материјалима	-перцепција и аперцепција, кроз разговор стечена знања деца примењују у практичном раду,на конкретном задатку -самосталан рад са наглашеном

	неправилних форми (2ч)обрада -Конвексна и конкавна форма (2ч)обрада -Односи маса и волумена (2ч)обрада -Естетска анализа(2ч)	

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: Шести

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета:

Циљ учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Корелација: Српски језик, Математика, Техника и технологија, Енглески језик, (сви предмети)

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ИКТ	- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.	Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја, као и намену програма које су користили у петом разреду. Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. Оспособити ученике за рад у	обрада текста, табела, слајд презентације, интернет сервиси

	врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;		програму за управљање документима на рачунару (који је део оперативног система рачунара), проналажење, копирање/пренос докумената са екстерних уређаја и меморија. Представити функције стандардних дијалога за учитавање, снимање и проналажење датотека. Наставник бира корисничке програме (комерцијалне или слободне) које ће ученици користити. Програми за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа, репродукцију звука и видео материјала могу бити инсталирани локално на рачунару или у "облаку" тј. могу се користити преко интернета. При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста (нпр. писмо другу или	

			другарици, кратак семинарски рад из биологије, распоред часова, списак ствари које треба понети на екскурзију). Све кораке у раду са програмом за обраду текста реализовати и у инсталираној верзији програма за обраду текста и на некој од бесплатних сарадничких платформи и мотивисати ученике да сарађују током креирања заједничких докумената. Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика,...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што	

			ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре (да се крећу кроз текст карактер по карактер, реч по реч, пасус по пасус, да користе тастере Хоме и Енд, да селектују текст помоћу тастера Схифт и тастера за кретање кроз текст, користе пречице за копирање, исецање, лепљење и сл.). Нагласити да се исте технике за рад са чистим текстом користе у великом броју разнородних програма (едиторима текста, текст-процесорима, клијентима електронске поште итд.). Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају	

			димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст (прилагођавање постојећих и креирање нових стилова је напреднија тема која ће бити обрађивана у старијим разредима). Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом	

			разреду. Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, уносе и уређују садржаје табела, форматирају табелу. Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштампају документ. У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање,	

			копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката). Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис	

			(скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. мп3, мп4, ави, миди…). Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму - представити ученицима неки	

			од расположивих програма за конверзију формата датотека). Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације "по сваку цену" које оптерећују презентацију.	

			Препоручени број часова је 10.	
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.	Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа - Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге	безбедност на интернету

			и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (ХТТП и ХТТПС) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и УРЛ са једне и ИП и МАЦ адреса са друге стране). Објаснити структуру УРЛ адресе и значење појединих домена еду.рс, гов.рс,.цом… Упутити ученике на веб сајт (нпр. хттп://www.мојаипадреса.инфо/) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу. Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страна (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика	

			којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. нетиqуетте). Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху ЦЦ (Цреативе Цоммонс) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси хттпс://цреативецоммонс.орг/схаре-yоур-wорк/. Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања	

			садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени (ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите. Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси хттп://www.мпн.гов.рс/група-за-превенцију-насиља/, у приручнику Дигитално насиље - превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже,	

			СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља. Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као	

			корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити попуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају. За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно	

			понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сарадднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи. Препоручени број часова је 4.	
РАЧУНАРСТВО	- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података.	Представити концепт *текстуалних програмских језика*, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у	текстуални програмски језик

	у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму;	Гранање. Понављање. Основни алгоритми.	петом разреду. Укратко представити *едитор* изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања *наредби*. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгоритма и одговарајуће наредбе. Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз	

			пратећи појам типа). Увести *променљиве* као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирати на исти начин као у математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут и=и+1, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија учитаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом. Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно	

			времена ученицима да савладају ту промену. Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара у метре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати предзнање у овом домену. Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине *наредбе и контрола тока програма*. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине *гранање и понављање*. Вежбање *контроле тока*	

			програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на цоде.орг), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке. У склопу обраде *гранања* потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће, мање-једнако, веће-једнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у	

			наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. иф-тхен) и потпуни (тзв. иф-тхен-елсе) облик наредбе гранања. Приказати и *логичке операторе* (*и, или, не*) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала). *Понављање* започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају	

			посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом *фор*). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности *бројачке променљиве* током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе *коментаракао поруке* приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве. Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је *рад са текстуалним*	

			подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (*ниске тј. стрингови*), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају *промењиве текстуалног типа*, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику). Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних	

			библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу проналазити у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника). Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда да	

			самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутим фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти). У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњежденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је	

			обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум н бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања	

			задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парови и н-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације. Препоручени број часова је 15.	
ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног	Пројектни задатак из области ИКТ и Дигитална писменост При реализацији тематске целине нагласак је на разради пројектног задатка - од израде	

	пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности.	задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.	плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: *Фаза 1*: представљање тема, формирање група и одабир теме; *Фаза 2*: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; *Фаза 3*: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за	

			предају рада; *Фаза 4:* Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; *Фаза 5:* Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник модерира, обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са јасном повратном информацијом). Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акценат је на подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања	

			и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: - израда упутства или туторијала са табеларним представљањем података - израда упитника на тему дигиталног насиља Спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, а резултате спроведеног истраживања користити приликом представљања пројектног задатка (пожељно је да наставник користи онлајн упитник приликом прикупљања података, за које би ученици приредили питања). Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања, група која анализира прикупљене податке, представља резултате	

			истраживања и група која израђује упутства заштите од дигиталног насиља. Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа - вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства… Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Препоручени број часова је 4. Пројектни задатак из области Рачунарство Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).	

			Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. Истраживање можемо да дефинишемо као "потрагу за истином, информацијама или знањем". Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина. Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор	

			није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. Могуће теме наставног пројекта: - како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...); - како би могао да изгледа	

			најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине точкова...); - шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних сировина...) - како би могли да редизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); - како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални.	

			Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих. Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација). Препоручени број часова је 3.	

Прилози:

-Стандарди

-Праћење и вредновање наставе и учења

-Општа предметна компетенција

-Специфичне предметне компетенције

*****Доставити у електронској форми*****

-ИСХОДИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- правилно користи ИКТ уређаје;

- креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама;

- креира и обрађује дигиталну слику;

- самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;

- уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;

- чува и организује податке локално и у облаку;

- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу;

- разликује основне интернет сервисе;

- примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;

- приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;

- објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;

- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;

- креира једноставан програм у текстуалном програмском језику;

- користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима;

- објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље);

- користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;

- разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);

- проналази и отклања грешке у програму;

- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;

- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;

- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;

- вреднује процес и резултате пројектних активности.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА НАСТАВНИК:ЉИЉАНА ВАГИЋ

РАЗРЕД:ШЕСТИ

НЕДЕЉНИ ФОНД:2 ГОДИШЊИ ФОНД:72

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Општи циљ наставе физике јесте да ученици упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду

ОСТАЛИ ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ФИЗИКЕ:

- развијање функционалне писмености;

- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици;

- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона;

- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање;

- развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања;

- развијање логичког и апстрактног мишљења;

- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења;

- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја;

- развијање способности за примену знања из физике;

- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине;

- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи;

- развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.

КОРЕЛАЦИЈА:Увод:биологија,хемија,географија,математика

Кретање:математика,физичко васпитање

Сила:математика,географија,енглески

Мерење:математика,историја,географија,техничко

Маса и густина:математика,географија

Притисак:математика,географија

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
УВОД	схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживање и постављање бројних питања;	Физика као природна наука и методе којима се служи(посматрање,мерење,оглед) -огледи који илуструју различите ф.појаве	-фронтални -рад у паровима -групни -дијалошка метода -текстуална метода	-природна наука -ф.тело и супстанција -експеримент
КРЕТАЊЕ	Ученик препознаје врсту кретања на основу примера. (праволинијско и криволинијско) - Ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно, не мора да зна разлику између тренутне и средње брзине,али треба да зна да је брзина стална код рав.кретања). - Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равномерно кретање, користи образац v=s/t и може да израчуна једну величину ако су познате друге две. Није обавезно да зна претварање мерних јединица. - Ученик препознаје да је основна јединица за брзину m/s али да се користи и km/h. Знадамеханичкокретањепредставља промену положаја неког тела у односу на референтно тело. Разликује путању тела од пређеног пута. Зна да је брзина пређени пут у јединици времена. -Ученикумеда претвара Јединицеизведенихфизичких величина у одговарајуће јединице SI - система. Пример: претвара km/h у m/s и обрнуто.	-кретање у свакодневном животу,релативност кретања -појмови и величине којима се описује кретање(путања,пут,време,брзина,правац и смер кретања) -подела кретања према облику путање и брзини тела -зависност пређеног пута од времена код РПК -променљиво праволинијско кретање,средња брзина -огледи:кретање куглице по Галилејевом жлебу	-индивидуални -рад у пару -фронтални -дијалошка метода илустрати вно-демонстра тивна метода -графичка метода Решавање рачунск их задатака	-кретање -референтно тело -путања,пут,време,брзина -праволинијско и криволинијско кретање -средња брзина
СИЛА	- Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама. Ученик такође зна да је у одсуству подлоге гравитациона сила узрок падања тела. Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења, која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе. - Ученик зна да стални магнети имају два	-узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања -трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух -узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру(гравитационо,електр	-фронтални -радупару -индивидуални -дијалошкаметода -текстуална метода -практичнирад демонстрат	-директно и индиректно деловање -трење -отпор средине -оређеност силе -тежина тела

	пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана. Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближе. -Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји еластична опруга, препознаје правац и смер еластичне силе. Ученик кроз задатке проверава постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације. -Ученик зна да је гравитациона сила увек привлачна и да зависи од масе тела, зна да је сила теже гравитациона сила; зна да одреди правац и смер еластичне силе код истегнуте односно сабијене опруге.	ично ,магнетно) -сила(појам,одређеност) -процена интезитета силе демонстрационим динамометром -сила земљине теже(тежина тела) -систематизација и обнављање -демонстрациони огледи	ивна метода	
МЕРЕЊЕ	- Ученик користи уређај за мерење (метарска трака,мензура, вага, штоперица, амперметар и волтметар) зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и очита вредност измерене физ.величине, и запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом мере. -Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина. Пример: Ученик препознаје да је вага уређај за мерење масе, хронометар за мерење времена, термометар за мерење температуре.... Препознавање се састоји у томе да ученик бира одговоре из понуђеног скупа мерила и уређаја. - Ученик зна да препозна основне јединице за дужину , масу, запремину, температуру и време као и оне мерне јединице које се најчешће користе. Ученик уме да користе важнније изведене јединице Si система и зна њиховеознаке. (засилу,притисак, густину...) - Ученик зна да је литар исто што и дециметар кубни и да су то јединице којима се мери запремина, претвара литре у метре кубне и обрнуто,тоне у килограме. - Ученик зна да користи префиксе мили и	-основне и изведене ф.величине и њихове јединице,међународни систем мера -мерење дужине,запремине,времена -појам средње вредности мерене величине и грешке при мерењу -мерни иструменти -лабораторијске вежбе(6 вежби)	-рад у групама -индивидуални -рад у паровима -дијалошка метода илустрати вно- демонстра тивна метода -практични рад решавањерачунс к их задатака	Си-систем - дужина,запр емина,време -мерила и мерни инструменти -средња вредност и грешка

	кило и уме да претвара јединице. Пример: Зна да претвори километре у метре и обрнуто као и милиметре у метре и обрнуто. -Ученикуме дапретвара Јединицеизведенихфизичких величина у одговарајуће јединице Si система.(изведенејединицекоје садрже величине које нису изражене у декадном бројном систему). - Ученик зна шта је грешка мерења, ученик зна да се тачност мерањаповећавасасмањењем вредности најмањег подеокана инструменту, зна да уколико понављена мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представљаконачни			
МАСА И ГУСТИНА	- Ученик зна да користи основне јединице за масу и густину као и оне које се најчешће користе. -Ученик зна основна правила мерења, зна да вага мора бити у равнотежи када на њој нема терета и тегова. - Ученик зна да измери масу помоћу дигиталне ваге а не мора да зна да користи теразије. 2.1.1. Ученик уме да препозна инерцију као узрок пјава при промени брзине тела. - Ученик разуме и примењује појам густине, зна да је густина воде 1000 kg/m3.	-инертност тела,закон инерције -маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела -маса и тежина као различити појмови -мерење масе вагом -густина тела и одређивање густине чврстих тела и течности -систематизација и демонстрациони огледи -лабораторијске вежбе(2 вежбе)	-фронтални -рад у пару -рад у групи -дијалошка метода -илустрати вно-демонстра тивна метода -практичнирад -решавањерачунск их задатака	-инертност,и нерција -маса тела -тежина тела -густина тела
ПРИТИСАК	- Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда ,ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже. -Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска. (барометар, манометар) - Ученик уме да користи основне јединице за притисак, препознаје да је основна јединица паскал али да се у свакодневном животу користи и милибар. Ученик да зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности, зна да процени у понуђеној ситацији на којој дубини ће бити већи или мањи притисак.	-притисак чврстих тела -притисак у мирној течности(хидростатички притисак) -спојени судови -атмосферски притисак(Торичелијев оглед) -зависност атмосферског притиска од надморске висине -барометри,манометри -преношење спољњег притиска кроз течности и гасове(Паскалов закон и његова примена) -систематизација и огледи -лабораторијска вежба	-рад у групи -рад у пару -индивидуални -фронтални -дијалошкаметод а илустрати вно-демонстра тивна метода, решавање рачунских задатака	-притисак чврстих тела -хидростатич ки притисак -спојени судови -атмосферски притисак -Паскалов закон -Торичелијев оглед

	-. Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак. - Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредност физичких величина из једне јединице у другу. (Пример: kPa, MPa у Pa). - Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи, зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте тежине тела и од додирнеповршинетела и подлоге, закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине, на примеру три квадра идентичних маса одреди ко врши већи притисак. - Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима, зна да је хидростатички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи, разуме како се притисак преноси кроз течности.			

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик / ученица зна и уме из наведене теме/области)
1.УВОД	
2.КРЕТАЊЕ	Основни ниво: 1.2.1.Ученикпрепознајеврстукретањанаосновупримера. (праволинијско икриволинијско) 1.2.2. Ученик препознајеврстекретањана основу примера (равномерноинеравномерно,неморадазнаразлику између тренутнеисредњебрзине,алитребада знада јебрзина сталнакодрав.кретања). 1.2.3. Ученик уме у тексту да препозна величине које описујуравномернокретање,користиобразацv=s/timоже даизрачунаједнувеличинуакосу познатедругедве.Није обавезнодазнапретварањемернихјединица. 1.4.4.Ученикпрепознаједа је основна јединица забрзину m/ s али да се користи и km/h. Средњи ниво: 2.2.2.Знадамеханичкокретањепредстављапроменуположајанекогтела у односу на референтно тело.Разликује путањутела од пређеног пута.Зна да је Брзина пређени пут у јединици времена Напредни ниво: 3.4.1. Ученикумедапретварајединицеизведенихфизичких величинаодговарајућејединицеSI -система.Пример:претваракm/hy m/sиобрнуто.
3.СИЛА	Основни ниво: 1.1.1. Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставнимситуацијама.Учениктакођезна даје у одсуствуподлогегравитационасилаузрок падањатела. Ученикзнада кадтелоклиза по подлозинањегаделујесила

	трења,којасесупростављакретањуидаћегазауставити кад на њега не делујудругесиле. 1.1.2.УченикзнадасталнимагнетиимајудваполаNиSи дателамогубитипозитивноилинегативнонаелектрисана. Ученикпрепознајекада је узајамно деловањеизмеђу два телапривлачноодносноодбојноидајетоделовањенајвеће услучајукад су магнетиодноснонаелектрисанатела најближе Средњи ниво: 2.1.1.Ученикумедапрепознајееластичнусилуу системимаукојимапостоји еластичнаопруга,препознаје праваци смереластичнесиле.Ученик кроззадатке проверавапостојањеелластичнесилекоја сеуравнотежавасасилом дефрмације. 2.1.2. Ученикзнада јегравитационасила увекпривлачнаидазависиодмасетела,зна дајесилатежегравитационасила;зна да одредиправаци смереластичнесиле код истегнуте односно сабијене опруге. Напредни ниво: /
4.МЕРЕЊЕ	Основни ниво: 1.4.1. Ученик користи уређај за мерење (метарска трака, мензура,вага,штоперица,амперметари волтметар)знада одредивредностнајмањегподеокана мернојскали иочита вредностизмеренефиз.величине, и запишеизмерену бројну вредност саодговарајућом јединицом мере. 1.4.2.Ученикпрепознајеосновнаинајједноставнијамерила и инструментеза мерењенеких основних физичких величина.Пример:Ученикпрепознаједајевага уређајза мерењемасе,хронометарза мерењевремена,термометарза мерењетемпературе....Препознавањесесастојиу томеда ученикбира одговоре из понуђеногскупа мерила иуређаја. 1.4.3.Ученик знадапрепознаосновне јединицезадужину , масу,запремину,температуру ивремекаои онемерне јединицекоје се најчешће користе 1.4.5.Ученик зна основна правила за исправно мерење:зна Да вага мора бити у хоризонталном положају кад на њој нема терета и тегова и зна под којим углом треба да гледа скалу. 1.4.6.Ученик зна да мери дужину,масу,запремину и време (користи лењир, мерну траку,вагу,мензуру и штоперицу) приликом извођења лабораторијских вежби Средњи ниво: 2.4.1 Ученик уме да користе важнијеизведене јединице Sicистема и зна њихове ознаке. (за силу, притисак, густину...) 2.4.2.Ученик знадајелитаристоштои дециметаркубниида су то јединице којима се мери запремина,претвара литре уметрекубне и обрнуто,тоне у килограме. 2.4.3.Ученик зна дакористипрефиксе милии килоиумедапретвара јединице. Пример:Знада претвори километреу метреиобрнутокаоимилиметреуметре иобрнуто 2.4.4.Ученикзнакадамерењепонављамовишепутакадасеуистимусловимамогу добитиразличитирезултати Напредни ниво: 3.4.1. Ученик уме да претварајединицеизведених физичких величинау одговарајуће јединицеSi система.(изведенејединицекоје садржевеличинекојенису изражене удекадномбројномсистему). 3.4.3.Ученик знашта јегрешка мерења,ученик знада се тачност мерања повећавасасмањењем вредностинајмањег подеока на инструменту,зна да уколико понављенамерењадају различите резултатесредња вредностгих резултата представљаконачни резултат мерења.
5.МАСА И ГУСТИНА	Основни ниво: 1.4.3.Ученикзнадакористиосновнејединицезамасуигустинукаоионе које се најчешће користе. 1.4.5.Ученикзнаосновнаправиламерења,знадавагамора битиуравнотежикада на њојнема теретаитегова. 1.4.6.Ученикзнада измери масупомоћу дигиталне вагеа не морадазна дакориститеразије.

	Средњи ниво: 2.1.1. Ученик уме да препозна инерцијукаоузрокпојава припроменибрзинетела. 2.1.5.Ученикразумеипримењујепојам густине,зна даје густина воде1000kg/m Напредни ниво: /3.4.1.Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система (g/cm3 ,t/m3 у kg/m3) 3.7.1. Ученик уме да допнесе релевантан закључак на основу резултата мерења. 3.7.2.Ученик уме да препозна питања на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.
6.ПРИТИСАК	Основни ниво: 1.1.3. Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда ,ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже. 1.4.2. Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска. (барометар, манометар) 1.4.3. Ученик уме да користи основне јединице за притисак, препознаје да је оснавна јединица паскал али да се у свакодневном животу користи и милибар. 2.1.6. Ученик да зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности, зна да процени у понуђеној ситацији на којој дубини ће бити већи или мањи притисак. Средњи ниво: 2.4.1. Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак. 2.4.3. Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу. (Пример: kPa, MPa у Pa). 3.1.3. Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи, зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте тежине тела и од додирне површине тела и подлоге, закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине, на примеру три квадра идентичних маса одреди ко врши већи притисак. Напредни ниво: 3.1.4. Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима, зна да је хидростатички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи, разуме како се притисак преноси кроз течности.

Образовни стандарди који сеодносе на компетенције које се стичу током изучавања предмета физика у основном бразовању су

ФИ.1.7.1,1.7.2,2.6.1,2.6.2,2.6.3,2.7.1,2.7.2,2.7.3, 3.7.1, 3.7.2.

Ови стандарди су из области Експеримент и Математичке основе физике и налазе се у свакој наставној теми јер нису везани за специфичан садржај него за компетенције које се развијају стално.

1.7.1 Ученикпоседује мануелне способностипотребне за радулабораторији.

1.7.2 Ученикумедасе придржаваосновнихправилапонашањаулабораторији.

2.6.1 Ученикразуме ипримењује основене математичкеформулације односа изаконитости уфизици,нпр. директнуиобрнутупропорционалност.

2.6.2 Ученик уме да препозна векторске величине.

2.6.3 Ученикумедакористи иинтерпретира табеларнии графичкиприказ зависностифизичкихвеличина.

2.7.1 Ученикуметабеларно играфичкида прикаже резултатепосматрања имерења.

2.7.2 Ученикумедавршијединоставнауопштавањаисистематизацијурезултата.

2.7.3 Ученикумедареализује експериментпоупутству.

3.7.1 Ученикумедадонесерелевантанзакључакна основурезултатамерења.

3.7.2 ученикуме да препозна питање на које можемо даодговоримо посматрањем илиекспериментом.

Начин остваривања програма

Циљеви и задаци наставе физике остварују се кроз следеће основне облике:

1. Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе.

Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогији итд.),

ученицима основне школе најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике.

Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод.

Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ враћање огледа у наставу физике, развијање радозналости и

интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама.Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код

куће, користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота.

Програм предвиђа да се унутар сваке веће тематске целине, после поступног и аналитичног излагања појединачних наставних садржаја, кроз

систематизацију и обнављање изложеног градива, извршисинтеза битних чињеница и закључака и да се кроз њихово обнављање омогући да их ученици

у потпуности разумеју и трајно усвоје.

2. Решавање квалитативних и квантитативних задатака.

При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога

прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко

израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују законипо којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се

физичко тумачење добијеног резултата.

3. Лабораторијске вежбе.

Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања резултата мерења.

У уводном делу часа наставник: - обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине

која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила),

- обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,

- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,

- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности, при руковању апаратима, електричним изворима,

разним уређајима и сл.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже.

При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине (дужину, време, електричну струју,

електрични напон и сл.), а не и за величине које се посредно одређују (електрични отпор одређен применом Омовог закона)

4. коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје

физике.Битан облик рада су домаћи задаци,који се планирају за час.

5. систематско праћење рада сваког појединачног ученика.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају обавезног образовања ученик описује и објашњава природне појаве и

процесе физичким законима. Овладао је специфичном терминологијом физике и

коректно је користи (симболи, међународни систем јединица, формуле) у описивању физичких појава. Унапредио је апстрактно и критичко мишљење и развио и култивисао истраживачки дух. Оспособљен је да поштује правила заједничког рада и да активно и конструктивно учествује у раду групе. Уме да примени стечена знања и вештине у ситуацијама из свакодневног живота и оспособљен је да их унапређује у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик је стекао елементарне основе научне писмености: зна да се вредности физичких величина добијају мерењем или израчунавањем и да се изражавају бројем и одговарајућим мерним јединицама; употребљава нека мерила и уме да одреди њихову прецизност; користи једноставне формуле. Има свест о улози физике у развоју људског друштва. Препознаје примену закона физике у свакодневном животу и уочава како развој физике доприноси технолошким променама у индустрији, саобраћају, медицини, енергетици и многим другим областима, и свестан је везе тих промена са побољшањем квалитета живота људи. Свестан је важности енергетских потенцијала на Земљи и потребе њиховог економичног коришћења.

Средњи ниво

Ученик разуме значај прикупљања података и мерења; уме да реализује једноставније експерименте и да резултате мерења прикаже табеларно и графички; изводи закључке засноване на основу добијених података. Разуме и користи основне формуле у физици. Има развијену свест о опасности од могућих негативних последица на животно окружење и властито здравље услед погрешне примене технологија (бука, зрачење и сл.). Стекао је основна знања и умења да узме учешће у дискусијама које су у вези са овим проблемима.

Напредни ниво

Ученик уме да реализује експерименте, прикаже резултате табеларно и графички и анализира их, уопштава их и изводи закључке. Анализира физичке проблеме и решава их коришћењем формула. Свестан је да се природне појаве и процеси описују, објашњавају, предвиђају и користе употребом сазнања добијених изучавањем физике. Способан је да планира и реализује једноставне истраживачке пројекте у сарадњи с другим ученицима.

Специфична предметна компетенција: МЕРЕЊЕ

Основни ниво

Ученик има основна знања и вештине за извођење мерења. Користи проста мерила и мерне инструменте. Зна основне мерне јединице и зна да су међународног карактера. Пореди и процењује вредности основних физичких величина у свакодневним ситуацијама.

Средњи ниво

Ученик може самостално да врши мерења и зна када их понављамо више пута. Употребљава одговарајуће мерне јединице; користи сложеније мерне инструменте, уме да изабере одговарајући инструмент у зависности од тачности и опсега мерења.

Напредни ниво

Ученик је у потпуности овладао вештинама мерења, може самостално да их изводи и анализира. Изводи и повезује мерне јединице и претвара их у одговарајуће сложеније јединице.

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

СРПСКИ ЈЕЗИК

7. разред

Сврха програма образовања:

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, научне, уметничке, културне, еколошке и здравствене писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви наставе српског језика:

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује:
- описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, оваладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- уочавање разлике између месног говора и књижевног језика;
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмени и писмено изражавање; богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражајног, интерпретативног, истраживачког; читање с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста (књижевним и осталим текстовима);
- оспособљавање за читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступни и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме ученици самостално служе као изворoм сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности,
- познавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање и поштовање према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање часописа за децу и емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање уметничких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);

- васпитање ученика за живот и рад у духу хуманизма и истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Оперативни задаци:
- систематизација и проширивање знања о врстама речи и граматичким категоријама променљивих речи о значењу и употреби падежа, о врстама глагола
- систематизација и проширивање знања реченичним члановима
- напоредни односи међу реченичним члановима
- појам синтагме и састав именичке синтагме
- појам актива и пасива
- систем независних предикатских реченица
- напоредни односи међу независним предикатским реченицама у оквиру
- комуникативне реченице
- конгруенција
- разликовање кратких акцената и реченични акценат
- основни појмови о старословенском језику
- осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела
- усвајање књижевних и функционалних појмова према захтевима програма
- излагање (експозиција), опис и приповедање
- технички и сугестивни опис, техничко и сугестивно приповедање
- рад на некњижевном тексту
- информативно читање и упућивање ученика у читање "с оловком у руци" (подвлачење, обележавање, записивање)

Корелација: историја, географија, ликовна култура, музичка култура, веронаука, народна традиција, техничко и информатичко образовање...

Редни број	Наставна тема	Број часова	Број часова обраде	Број часова утврђивања	Број часова систематизације
I	Језик	56	19	29	8
	Граматика	51	17	27	7
	Правопис	5	2	2	1
II	Књижевност	48	37	9	2
	Лектира	10	7	2	1
III	Култура изражавања	30	5	25	/
	Говорно изражавање	7	2	5	/
	Писмено изражавање	23	3	20	/
Укупан број часова		144	68	65	11

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма
Граматика	51	-Слушање,	-презентује	Дијалошка,	Развијање љубави према матерњем језику.

		упоређивање, самостално закључивање, пректично примењивање	наставни садржај; -усмерава активности;	монолошка, Рад у групама, Тимски и истраживачки гад	- Зпознавање граматике српског језика - Упознавање језичких појава и појмова
Правопис	5	Слушање, упорећжђивање, Практично примењивање Уочавање	-подстиче љубав ученика према матерњем језику;	Монолошка, дијалошка, Индивидуални рад	-Описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарада српског језика - Систематично упознавање правописа
Лектира	58	Читање, разговор, Упоређивање, Размењивање сопствених знања и мишљења Оспособљавање за Самостално тумачење	-подстиче на креативност у тумачењу књижевног дела; - развија љубав ученика према књижевности; - подстиче на размишљање, увиђање. усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког израза - Развијање потребе за књигом	дијалошка, Рад у групама, Тимски и истраживачки рад, индивидуални рад	- Оспосољавање за читање, дозивљавање и тумачење као и вредновање књ.дела - Развијање осећања за естетске вредности у књижевности - Развијање смисла за правилно течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког израза - Развијање потребе за књигом

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Вештина читања и разумевања прочитаног	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст СЈ.1.1.5. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ1.1.4. препознаје цитат, служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.6. разликује у тексту главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство-циљ, узрокпоследица) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту. СЈ.1.1.8 чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме	СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“; читање „с оловком у руци“ СЈ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање); препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности на једноставнијим примерима СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту	СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих СЈ.3.1.2. издваја кључне елементе и резимира текст СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграм
Писмено изражавање	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.5.влада основним жанровима писане комуникације; саставља писмо, попуњава различите обрасце и формуларе, i-mail порука; препознаје техничко и сугестивно приповедање и описивање СЈ.1.2.8. примењује правописну норму у једноставним примерима	СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај, најаве догађаја, обавештења, интервјуа СЈ.2.2.3.сажимање текста и писање резимеа СЈ.2.2.1. Саставља експозиторан, наративан и дескриптиван текст који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан. СЈ.2.2.5. Зна правописну норму и примењује је у већини случајева. СЈ.2.2.4. Зна основне особине говорног и писаног језика.*	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста; пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму СЈ.3.2.2. Саставља аргументативни текст.

Граматика	СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску и комуникативну реченицу); разликује основне врсте напоредних односа (саставни, раставни, супротни) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у школским (типичним) примерима СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне... СЈ.1.3.1. Зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези с гласовним променама. СЈ.1.3.3. Одређује место реченичног акцента у једноставним примерима. као лексички механизам. СЈ.1.3.4. Препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи. СЈ.1.3.10. Правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта). СЈ.1.3.15. Одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви). СЈ.1.3.5. Разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела.	СЈ.2.3.1. зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици	СЈ.3.3.3. зна акценатска правила СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних реченица) СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и падежне синонимије
Лексика	СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију СЈ.1.3.16. служи се речницима и школским правописом	СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и контекста у коме су употребљени СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљава	СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и контекста у коме су употребљени СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима намењеним младима и правилно их употребљава
Народнии књижевни језик	СЈ. 1.3.17. зна основне податке о историји језика (језик Словена до настанка глагољице и ћирилице)		
Књижевност	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове:лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, место и време радње, лик...	СЈ. 2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене стилске фигуре (алегорија) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност	СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело

		СЈ.2.4.7. разликовање облика казивањаунутрашњи монолог	

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани текст; чита, тумачи, упоређује и вреднује књижевне и неуметничке текстове из националне и светске културне баштине прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик.

Основни ниво

Говори јасно поштујући књижевнојезичку норму. Пажљиво и с уважавањем слуша саговорника. Саставља говорени или писани текст једноставне структуре. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита и тумачи краће једноставније књижевне и неуметничке текстове. Образлаже свој доживљај књижевног текста. Проналази и вреднује основне информације у неуметничком тексту. Разликује књижевни од народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и врстама реченица. Правилно употребљава речи из свакодневне комуникације, уџбеника и лектире. Зна ауторе књижевних дела из обавезног школског програма. Разликује усмену од ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног текста из обавезне школске лектире, наводећи примере. Тумачи тематске слојеве књижевног дела и свој доживљај уметничког дела.

Средњи ниво

Усмено јасно формулише своје мишљење. Стваралачки саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе дужег једноставнијег књижевног и неуметничког текста. У различите сврхе чита, тумачи и критички промишља књижевне и неуметничке текстове. Износи јасан став о тексту који чита. Познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и разуме његов значај за културу и историју српског народа. Разликује гласове, облике и врсте речи и реченица српског језика и уме да примени одређена граматичка правила у говору и писању. Правилно употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања.

Књижевни текстови обухватају књижевноуметничке и књижевнонаучне текстове.

Под неуметничким текстовима подразумевају се текстови из науке о језику и науке о књижевности, научнопопуларни текстови из ових области и, по потреби, текстови из медија и других извора погодни за обраду градива из предмета Српски језик.

Једноставност/сложеност текста одређује се на основу неколико основних критеријума. То су: садржај/тема (потребно предзнање), број нових информација, употребљена лексика, структура реченице, структура текста, дужина реченице и текста и сл.

Граматичка правила предвиђена наставним програмомКњижевна дела из обавезног школског програма локализује у основне књижевне контексте. Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Користи основне књижевне термине у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Анализира издвојен проблем у књижевном делу и уме да аргументује своје мишљење и ставове на основу примарног текста. Примењује стратегије читања примерене типичним жанровима. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу.

Напредни ниво

У званичним ситуацијама говори о једноставнијим темама из језика, књижевности и културе. Саставља једноставнији говорени и писани аргументативни текст. У писању рада на задату тему из

језика, књижевности и културе користи препоручену литературу. Чита и критички промишља књижевни и неуметнички текст средње сложености. Разликује дијалекте српског језика на основу њихових основних особина. Уочава гласовне промене у речима. Одређује подврсте речи и начине грађења речи. Анализира основне моделе реченица. Користи језик као низ могућности које му служе у изражавању. Критички чита, тумачи и вреднује књижевна дела средње сложености из обавезног и изборног школског програма. Самостално уочава проблеме у књижевном делу. Користи више гледишта у тумачењу књижевног текста. Свој суд о књижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, као и друге текстове. Анализира и пореди њихове истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике. Користи препоручену секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: Језик

Основни ниво

Разуме шта је језик, поштује свој језик и поштује друге језике. Разликује појмове књижевног и народног језика. Препознаје говор мржње као негативну појаву у друштву. Примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и реченицама. Разуме значење речи из уџбеника, лектире и свакодневне комуникације и уме правилно да их употреби у одговарајућем облику и контексту. Говори јасно и саговорника слуша пажљиво, уз уважавање. Саставља једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште. Користи оба писма, дајући предност ћирилици. Влада основним жанровима писане комуникације потребним за учешће у друштвеном животу. Примењује правописну норму у једноставним примерима и уме да се служи школским издањем Правописа.

Средњи ниво

Познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и разуме његов значај за културу и историју српског народа. У говору и писању примењује одређена граматичка правила у вези са гласовима, облицима и врстама речи и са реченицама српског језика. Употребљава фонд речи у складу са основним нивоом образовања. Примењује правописна правила у сложенијим примерима и уме да се служи речницима, приручницима и енциклопедијама. Јасно формулише своје мишљење. Саставља логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст, тумачећи основне идејне и формалне елементе једноставнијег књижевног и неуметничког текста.

Напредни ниво

Има шира знања о гласовима, врстама, подврстама и облицима речи и реченица српског језика и зна да примени та знања у говору и писању. Има богат речник и доживљава језик као низ могућности које му служе у изражавању. Говори о одабраним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом, примењујући основне говорничке вештине. Саставља једноставнији аргументативни текст. Користи препоручену литературу у писању рада на задату тему из језика, књижевности и културе, имајући на уму читалачку публику. Доследно примењује правописну норму из сваке правописне области предвиђене обавезним школским програмом.

Специфична предметна компетенција: Књижевност

Основни ниво

Разговетно и течно чита. У различите сврхе чита, разуме и парафразира краћи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Уме укратко да опише свој доживљај књижевног дела и издвоји тражене информације у неуметничком тексту. Познаје ауторе књижевних дела предвиђених програмом. Прави разлику између усмене и ауторске књижевности. Уочава основне елементе тематске, композиционе и стилске структуре епског, лирског и драмског књижевног дела из обавезне школске лектире. Анализира издвојен проблем у краћем једноставнијем

књижевном тексту. Своје утиске и закључке илуструје основним примерима из књижевног и неуметничког текста.

Средњи ниво

Тумачи и критички промишља дужи једноставнији књижевни и неуметнички текст из обавезног школског програма. Истраживачки тумачи кључне чиниоце структуре књижевног дела, као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Познаје основне књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела. Самостално анализира издвојен проблем у књижевном тексту и уме да аргументује своје мишљење. Познаје основне стратегије читања и уме да их примени у типичним читалачким ситуацијама. Заузима јасан став према тексту који чита. Самостално одабира дела за читање из опуса књижевности за децу. Испољава читалачку радозналост (нпр. радо посећује библиотеке) и схвата значај читања за развој сопствене опште културе и знања.

Напредни ниво

Доживљајно, истраживачки и критички чита, тумачи и вреднује књижевне и неуметничке текстове средње сложености из школског програма. Самостално уочава и анализира проблеме у таквим књижевним текстовима. Користи више гледишта у тумачењу књижевног дела. Пореди истакнуте тематске, композиционе и стилске одлике анализираног књижевног дела са другим делима. Аргументовано износи свој суд о тексту. Користи препоручену основну и секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Примењује стратегије читања које су усаглашене са читалачким задатком. Има развијену читалачку културу; чита ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, богаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова. Уме да препоручи књижевно дело и да образложи свој избор. Исказује љубав и поштовање за књижевност и вредности националне културе и културе других народа.

ОБЛАСТ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	Препричавање текста са променом редоследа догађаја (ретроспектива) – по самостално сачињеном плану. Увежбавање сажетог препричавања уз замењивање граматичког лица (у првом и трећем лицу). Причање о стварном или измишљеном догађају уз коришћење приповедања, описивања и дијалога. Анализа одабраних текстова у којима преовлађује говор ликова ради бољег схватања дијалога као облика казивања, преиначавање управног говора у неуправни. Подела текстова (и облика изражавања) према основној сврси: излагање (експозиција), опис (дескрипција) и приповедање (нарација) као три од пет главних врста текстова. Технички опис (давање објективних обавештења о томе како нешто изгледа) и сугестивни опис (у уметничком делу). Техничка нарација (упутства, објашњења како нешто функционише) и сугестивна нарација (у уметничком делу). Сажимање текста. Писање резиме (сажетка). Синтаксичке вежбе: вежбе у употреби различитих падежа (предлошко-падежних конструкција) за исто значење (падежна синонимија). Вежбе у употреби одговарајућих падежних облика (с обзиром на различите дијалекатске основе).	Повезивање информација и идеја изнетих у тексту. Извођење закључка заснованог на тексту. Проналажење, издвајање и упоређивање информација из два краћа текста или више њих. Развијање флексибилне брзине читања у себи у зависности од текста.	Вежбе на некњижевном тексту: проналажење и издвајање основних информација у тексту..Увођење ученика у информативно читање ради налажења одређених информација (у уџбеницима других предмета, у новинским чланцима, у књизи из лектире, у дописима, огласима, обавештењима и сл.) и упућивање ученика у читање с оловком у руци (подвлачење, обележавање, записивање и друго).	Књижевни текст, Некњижевни текст, Сажетак/резиме; Легенде, табеле, дијаграми,

	Отклањање грешака у конгруенцији. Лексичке вежбе: исказивање особина предмета (у оквиру описивања), односно исказивање радњи (у оквиру приповедања) одговарајућим придевима и прилозима, односно глаголима. Коришћење стилски неутралних и експресивних речи. Коришћење речника српског језика. Читање и разумевање нелинеарних елемената текста: легенде, табеле.			
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	Експозиција: писање обавештења из текућег школског живота; најава догађаја; интервју. Технички и сугестивни опис: описивање неког предмета/објекта из околине, из ентеријера и екстеријера (по сопственом избору) - најпре објективно (технички опис), а затим изражавајући сопствене утиске (сугестивни опис). Бирање појединости у зависности од сврхе описа. Опис лика из околине или књижевног дела - технички или сугестивни опис (по избору), уз вођење рачуна о стилским вредностима описивања. Техничка нарација: сачињавање упутства за обављање неког посла (по сопственом избору). Писање честитке, позивнице, захвалнице, и-мејл порука. Интерпункција у сложеној реченици (запета, тачка и запета).	Зна и користи оба писма, ћирилицу и латиницу. Саставља разумљиву и граматички исправну реченицу. Свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, писању), теми, прилици. Влада основним жанровима писане комуникације. Саставља писмо, вест, реферат, извештај; попуњава формуларе и обрасце. Зна особине говорног и писаног језика. Зна правописну норму и примењује је.	Осам домаћих писмених задатака и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка, писана ћирилицом (један час за израду и два часа за анализу задатака и писање побољшане верзије састава). Проверавање, понављање и увежбавање садржаја из претходних разреда различитим облицима диктата и других писмених вежби. Навикавање ученика на коришћење правописа (школско издање).	Експозиција, Нарација, Дескрипција, Технички опис, Сугестивни опис, Портрет, Пејзаж, Ентеријер, Екстеријер, Приповедање у 1. и 3. лицу,

	Црта. Заграда. Запета у набрајању скраћеница. Навикавање ученика на коришћење правописа (школско издање).			
ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК	-Врсте речи: промењиве и непромењиве речи (систематизација и проширивање постојећих знања); подврсте речи. -Граматичке категорије промењивих речи (код именица: род; број и падеж; код придева: род, број, падеж, вид, степен поређења; код промењивих прилога: степен поређења; код глагола: глаголски вид; глаголски облик, лице, број, род, стање, потврдност/ одричност. - Гласовне промене у промени облика речи (нормативна решења). - Значења и употребе падежа (систематизација и проширивање постојећих знања). - Падежи за означавање места завршетка кретања и места налажења. Падежна синонимија. - Врсте глагола: безлични (имперсонални) и лични (персонални); прелазни, непрелазни и повратни. -Безличне реченице. Састав реченице у вези са врстама глагола (обнављање и проширивање); (граматички) субјекат, предикат (глаголски и именски), прави и неправи објекат, логички субјекат. Прилошке одредбе за место, време, начин, узрок, меру и количину. - Реченични чланови исказани речју и синтагмом. Напоредни односи међу реченичним члановима - саставни, раставни и супротни. - Појам синтагме. Састав именичке синтагме: главна реч и атрибути. - Апозиција. Апозитив. - Појам актива и пасива. Пасив сграђен са речцом се и пасив сграђен са трпним	Препознавање врсте речи и знање граматичких категорија промењивих речи. Препознаје синтаксичке јединице: реч, синтагму, предикатску реченицу, комуникативну реченицу). Разликује падеже за означавање места завршетка радње и места налажења. Разликује врсте глагола: лични, безлични, прелазни, непрелазни. Разликује безличне од личних реченица. зна слуђжбе речи у реченици. Разликује напоредне односе међу реченичним члановима и предикатским реченицама. Разликује комуникативне функције реченица. Разликује изражабање активом и пасивом. Уочава разлику између кратких акцената. Зна основне податке из историје језика (о старословенском језику и писмима).	Проверавање и увежбавање садржаја из претходних разреда (разликовање дугих и кратких акцената, дугоузлазних и дугосилазних акцената). Вежбање у изговарању краткоузлазног и краткосилазног акцента.	Врсте речи: промењиве и непромењиве речи. Граматичке категорије: Род, број ,падеж, лице, глаголски вид, глаголски род, степен поређења, придевски вид, Гласоовне промене (једначење сугласника по звучности, једначење сугласника по месту творбе, промена л у о, непостојано а, асимилација самогласника, палатализација, сибиларизација, губљење сугласника, јотовање, сажимање самогласника Безличне реченице,личне реченице, специјалне (елиптичне) реченице, пасив, актив Служба речи у реченици: граматички) субјекат, предикат (глаголски и именски), прави и неправи објекат, логички субјекат. Прилошке одредбе за место, време, начин, узрок, меру и количину. Синтагма, главна реч, атрибути, именичка синтагма, Комуникативна функција реченица: обавештајне, упитне, узвичне, жељне, заповедне Предикатска реченица

	придевом. - Независне предикатске реченице - појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне, узвичне. - Комуникативна реченица као синтаксичка јединица састављена од најмање једне независне предикатске реченице. - Комуникативне реченице састављене од двеју (или више) независних предикатских реченица у напоредном односу: саставном (укључујући и закључни), раставном, супротном (укључујући и искључни). Конгруенција - основни појмови. -Слагање придева и глагола са именицом у реченици. Конгруентне категорије придева (род, број, падеж) и глагола (лице, број, евентуално род). -Уочавање разлике између кратких акцената. Реченични акценат. -Језик Словена у прапостојбини. Сеобе Словена и стварање словенских језика. Стварање старословенског језика: мисија Ћирила и Методија. Примање писмености код Срба. Старословенска писма: глагољица и ћирилица. Старословенски споменици са српског тла. Пример старословенског текста и уочавање његових карактеристичних особина.			Напоредни односи: саставни, раставни, супротни, искључни закључни Конгруенција Акценти /краткосилазни, краткоузлазни, дугосилазни, дугоузлазни Старословенски језик, глагољица, ћирилица
КЊИЖЕВНОСТ	**ЛИРИКА:** Народна песма: Кујунџија и хитропреља Посленичке народне песме (избор) Народна песма: Љубавни растанак Јован Дучић: Подне Милан Ракић: Симонида Владислав Петковић Дис: Међу својима Сима Пандуровић: Бисерне очи Милутин Бојић: Плава гробница	Оспособљавање ученика за што самосталнији приступ књижевном тексту: истраживање одређених вредности са становишта уоченог проблема, доказивање утисака и тврдњи, запажања и закључака подацима из текста.	**Читање** Усавршавање изражајног читања у складу са природом уметничког и неуметничког текста; вођење ученика у самосталном припремању за изражајно читање проучавањем обрађеног и необрађеног уметничког текста (условљеност	**Књижевнотеоријски појмови**: Функција мотива у композицији лирске песме. Језичко стилска изражајна средства: симбол, метафора, алегорија; словенска антитеза. Слободни стих. Основне лирске врсте; однос народне и ауторске лирике.

	Десанка Максимовић: Крвава бајка, Стрепња Стеван Раичковић: Небо Мирослав Антић: Плави чуперак (избор) Добрица Ерић: Песник и Месец Васко Попа: Манасија Иван В. Лалић: Ветар Миодраг Павловић: Светогорски дани и ноћи (избор) Александар Сергејевич Пушкин: Волео сам вас **ЕПИКА:** Кратке фолклорне форме (пословице, питалице, загонетке) Народна песма: Диоба Јакшића Епске народне песме покосовског тематског круга (избор) Народна песма: Мали Радојица Народна песма: Иво Сенковић и ага од Рибника Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (избор) Народна приповетка: Златна јабука и девет пауница Свети Сава: Писмо игуману Спиридону Свети Сава у књижевности (избор из Савиних списа, народних прича и предања; народне и ауторске поезије о Св. Сави) Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак) Стефан Митров Љубиша: Кањош Мацедоновић (одломак) Јанко Веселиновић: Хајдук Станко Стеван Сремац: Поп Ћира и поп Спира Радоје Домановић: Мртво море (одломак) Вељко Петровић: Јабука на друму Павле Угринов: Стара породична кућа Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажима (одломак) Иво Андрић: Прича о кмету Симану (одломак)		ритма и темпа, јачине гласа, логичких и психолошких пауза, реченичног акцента).Читање и казивање по улогама **Анализа књижевног дела** Тумачење епских дела: уочавање узрочно-последичних веза поетских мотива и њихове функције (логичко и естетско условљавање сваке појединости). Уочавање одлика фабуле (миран и динамичан ток радње) и композиције (увод, заплет, врхунац, расплет - без књижевнотеоријских дефиниција).Однос сижеа и фабуле.Уоквирена фабула. Увођење ученика у потпунију анализу ликова (дијалог, унутрашњи монолог, физичке и карактерне особине, поступци), тематике (тематска грађа, главна тема; друге теме), мотива и песничких слика (психичка стања, драматичне ситуације, атмосфера, пејзажи). Анализа лирских дела: упућивање ученика у анализу мотива (међусобни однос и повезивање, удруживање у поетске слике). Уочавање међусобне условљености исказаних осећања, поетске слике, песничког језика и стила и тумачење песничких порука. Проучавање драмских дела: упућивање ученика у анализу	Љубавна, елегична и рефлексивна песма. Посленичке народне лирске песме. Песма у прози. **Функционални појмови:** Фабула и сиже. Уоквирена фабула. Статички и динамички мотиви. Композиција и мотивација. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира у епском делу. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Дневник. Легендарне приче. Врсте романа. **Функционални појмови** Подстицати ученика на схватање и усвајање функционалних појмова: естетско, морално, психолошко, социјално, елегично, вишезначно, релативно, аналитичко, синтетичко, аргументовано.

	Антон Павлович Чехов: Чиновникова смрт Антоан де Сент Егзипери: Мали принц Ана Франк: Дневник (одломак) ДОПУНСКИ ИЗБОР Борисав Станковић: Наш Божић (одломак) Бранко Ћопић: Доживљаји Николетине Бурсаћа Иво Андрић: Панорама, Немири (избор) Антоније Исаковић: Кашика Гроздана Олујић: Звезда у чијим је грудима нешто куцало Данило Киш: Ливада у јесен Милорад Павић: Руски хрт (одломак) Тургењев: Шума и степа Алфонс Доде: Писма из моје ветрењаче Исак Башевис Сингер: Приповедач Нафтали и његов коњ Сус (одломак) Корнелија Функе: Срце од мастила (одломак) (*Са предложеног списка, или слободно, наставник бира најмање три, а највише пет дела за обраду.)* <u>Научнопопуларни и информативни текстови</u> Вук Стефановић Караџић: Живот и обичаји народа српског - Обичаји о различнијем празницима Павле Софрић Нишевљанин: Главније биље у веровању Срба (јабука) Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима Србије (избор) Giorgio Vasari: Портрети великих сликара и архитеката (поглавље о Леонарду да Винчију) Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу. (*Са наведеног списка обавезан је избор најмање два дела за обраду.)* **ДРАМА:** Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква		битних одлика драмских дела (дијалог, монолог, ремарке, драмска радња, ликови); сличности и разлике у односу на лирска и епска дела Тумачење идејног слоја текста. Упућивање ученика у друштвено-историјску условљеност уметничког дела и однос писца према друштвеној стварности.	

	Бранислав Нушић: Власт (одломак) Љубомир Симовић: Бој на Косову (одломак)			

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства. ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.)
ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
ПСТ.1.2.3. Познајеикористиограниченбројфреквентнихморфолошкихобликаисинтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и

описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.
ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.
ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.
ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.
ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.
ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне

активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.
ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.
ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.
ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.
ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.
ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.
ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.
ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.
ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.
ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.
ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.
ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.
ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.
ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.
ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.
ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.
ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.
ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.
ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.
ПСТ.3.1.15. Разумеиможедаиздвојипотребнеинформацијеизтабела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.
ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.
ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније

језичке структуре и адекватну лексику.
ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.
ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.
ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).
ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.
ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.
ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.
ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.
ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.
Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се

вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА

Уважавајући чињеницу да су аудио и аудио- визуелни медији, укључујући и нове медије, за младу генерацију примаран извор информисања, праћење аутентичних и псеудоаутентичних аудио и видео записа морало би бити једна од централних активности и у настави страног језика. Њу практично не би требало изоставити ни са једног часа и то од самог почетка учења страног језика, како би се ученици континуирано навикавали на различите видове говора на страном језику и јачали когнитивне способности неопходне за процесуирање информација добијених усменим путем. Ученици постепено усвајају технике за издвајање и селекцију суштинских информација и прихватају чињеницу да не могу у потпуности разумети говор већ да се приликом слушања морају оријентисати према оним елементима које су успели да схвате (укључујући и визуализацију околности у којима се одвија комуникација). Да би се остварио овај наставни императив, важно је уклонити одређене препреке. Уџбеник често није довољан извор аудио и аудио-визуелног материјала (или је он пак неадекватан – говорно неаутентичан, застарео и сл.), што од наставника изискује одређено техничко предзнање и спремност да савлада технике самосталне израде и припреме оваквих материјала (звучних и визуелних записа), као и развој умећа селекције и дидактизације. Осим телевизијских и радио емисија, кратких и документарних филмова, у ову сврху могу се користити извори са интернета, као и модерна музика (па чак и старији хитови, уколико се за тим искаже интересовање). На музику, наиме, ученици по правилу позитивно реагују, што утиче на даље јачање мотивације за учењем. Стандарди, између осталог, наводе наставнике да користе медијски подржане алатке за припрему ових материјала, између осталог и тзв. поткаст. Под овим се подразумевају аудио и видео датотеке доступне на интернету а које се могу преузети и користити и изван мреже (за серијске датотеке путем бесплатне пријаве за преузимање, тј. „претплате“ на одређене садржаје – што их, између осталог, чини доступнијим и лакшим за манипулисање од телевизијског програма); програми који омогућавају коришћење или креирање ове врсте звучног материјала у настави углавном су бесплатни и технички поједностављени.

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ПИСАНОГ ТЕКСТА

Како се ова компетеницја и у матерњем и у страном језику стиче и увежбава путем самосталног читања, то ученике увек треба подстицати да се с новим и непознатим текстом суочавају најпре сами (техником читања у себи), покушавајући да утврде општи смисао прочитаног текста (тему, главне нити садржаја, развој и расплет описане ситуације и сл.), као и мањи или већи број појединачних релевантних детаља. У првом случају тексту се приступа са намером глобалног разумевања, а у другом селективног (уколико се издваја неколико важних појединости) или детаљног (код текстова који се морају схватити у потпуности). Техника читања текста наглас, наслеђена из преткомуникативне наставе страних језика (било да то чини наставник или сами ученици), не треба да буде доминантан начин за дидактичку обраду новог текста (оно се евентуално може примењивати у фазама провере повезивања писане форме и звучне слике речи и исказа). Самосталним приступом новом тексту ученици се подстичу да читају на аутентичан начин. Они тиме постепено превазилазе и ризик демотивације услед недовољног разумевања текста, усвајајући различите технике попут откривања кључних речи и тзв. инферирања – погађања и закључивања (тј. формирања претпоставки о могућем значењу непознатих делова текста на основу ужег или ширег контекста).

КОМПЕТЕНЦИЈА ПИСАНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У ери виртуелног комуницирања писање не губи на значају, али се одвија у измењеној форми; све чешће се, наиме, констатује да се границе функционалних стилова померају и да се елементи говорног језика појављују у многим видовима писане комуникације у којима су доскора били незамисливи. С друге стране, примена комуникативне методе довела је до (пре)наглашавања усмене комуникације па самим тим и до релативног запостављања писања. Ове две околности указују да активност писања треба ревалоризовати и повезати је с конкретним потребама за писаним изражавањем у свакодневици.

Образовни стандарди стога предвиђају да ће ученици умети да пишу *једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама, краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита* итд. Врсте текстова које се усвајају структурно су једноставне али покривају широк спектар домена у којима се примењује активност писања (како на матерњем тако и на страном језику). У овој фази учења не треба инсистирати на граматичкој и правописној тачности, већ превасходно на кохеренцији текста, што је непосредно повезано са способношћу организације идеја и представља основ за свако даље академско описмењавање.

КОМПЕТЕНЦИЈА УСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У савременој настави страних језика комуникативна компетенција се неретко своди на пуку говорну активност, те се усмено изражавање сматра јединим или макар примарним циљем учења. То свакако може бити тачно, али се с обзиром на непредвидивост будућих комуникативних потреба, ни остале језичке активности не смеју занемаривати. Код одређеног броја задатака понуђене су опције са комуникативним играма заснованим на подели улога (*role play*), не улазећи у начин на који би се било у настави било приликом завршног тестирања вредновала ова активност. Наставнику се, наиме, препоручује да самостално одређује начине вредновања у складу с датим наставним околностима.

КОМПЕТЕНЦИЈА МЕДИЈАЦИЈЕ

Пошто се у последњим разредима основне школе медијација и у наставним програмима издваја као посебна активност у настави страних језика, она је актуелизована и у образовним стандардима. Под медијацијом се подразумева сваки вид преношења садржаја с једног језика на други (један од њених видова јесте и поступак превођења, приликом којег се преноси сама порука, али и њена спољна форма; у школским условима није предвиђено усвајање ове технике). Компетенција медијације је дефинисана као врста језичког посредовања између особа које не говоре исти језик, а у циљу преношења (суштине) поруке, што укључује и одређено преобликовање текста (усменог, писаног или комбинованог). Ово је иначе учестала врста активности у свакодневној пракси, која представља саставни део опште језичке компетенције, али се истовремено ретко упражњава у настави. Могући узрок томе јесте зазор наставника од делатности која подсећа на превођење (што се може тумачити као страх да се у иначе комуникативно оријентисаној настави не пронађу трагови граматичко-преводне методе). Зато је важно подсетити да се медијација не може изједначити с превођењем; она се у многим случајевима може практиковати и изван наставе, у стварним комуникативним ситуацијама, где би ученици садржаје из страног језика преносили особама у свом окружењу које тај језик не познају (или обрнуто, уколико би неки изворни говорник датог језика комуницирао са особом која његов језик не познаје, али уз посредство ученика који га изучава као страни).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Усвајање правила и закономерности страног језика на различитим језичким нивоима (фонетско-фонолошком, правописном, граматичком, лексичком, функционално-стилистичком) саставни је део наставе

и учења страних језика, али не може бити њихова главна сврха и примарни садржај, као што је већ раније истакнуто. Будући да су искази стандарда језички неспецификовани, односно да се односе на све стране језике који се уче у школама, они нису могли узети у обзир структурне специфичности појединачних језика, већ су прилично уопштеног карактера. Ипак, они се могу конкретизовати повезивањем са садржајима наставног програма за дати страни језик. Како задаци показују, граматички садржаји се не увежбавају нити проверавају ванконтекстуално; граматичко-лексичка знања треба да буду функционалног карактера, односно повезана с комуникативним потребама. Граматичка прогресија се постепено усложњава и ученик на вишим нивоима учења бива у стању да за исту комуникативну сврху користи све комплексније језичка средства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Полазећи од премисе да језик и култура чине нераздвојиво јединство, дефинисањем стандарда који се односе на стицање интеркултурне компетенције валоризује се учење културних специфичности заједница циљног језика и оспособљавање за непристрасно и нестереотипно поређење полазне и циљне културе. Култура се поима у најширем смислу, тако да се не односи само на највише производе човекове комплексне когнитивне и уметничке делатности, већ обухвата и културу свакодневице, тј. *основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)*. Задаци из ове области могу послужити за проверу не само стечених знања већ и прагматичких вештина, културно сензитивног обликовања ставова као и вербалног и невербалног понашања. Без обзира на то што се културолошке датости за стране језике заступљене у Приручнику вишеструко разликују, неки задаци се уз одређене модификације могу користити за све језике. Примера ради, исказ стандарда ДСТ.1.3.5 подразумева да ученик *познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање*. У Приручнику је уз тај исказ стандарда дат радни налог: *Представи неко место са шпанског говорног подручја на које би волео/-ла да одеш*, уз очекивано решење у којем би ученик/-ца на матерњем језику навео/-ла име локације, показао/-ла њен положај на мапи света и навео/- ла основне карактеристике одабране локације (уз помоћ визуелних средстава – фотографија, слика са интернета, из књига или часописа, ППТ презентација, постер...) Без обзира на то што је на овом месту дати задатак искоришћен за образовне стандарде у настави шпанског језика, овакав тип задатка може се користити и у осталим страним језицима, укључујући и оне плурицентричне (који су у употреби у већем броју националних заједница). Што се тиче евалуације интеркултурне компетенције, она је и надаље предмет полемика; из бројних аргументованих разлога не би требало изоловано оцењивати постигнућа из ове области.

Приручник би се у перспективи могао употпунити примерима за све исказе стандарда, а не само за оне овде одабране, као и упутствима за оцењивање постигнућа; та упутства би морала бити довољно прецизна и транспарентна како би се омогућило исправно вредновање и упоређивање постигнутих резултата. Јасно је да не може постојати директна веза између исказа стандарда, задатака који их илуструју и решења понуђених у Приручнику, с једне стране, и школске нумеричке оцене, с друге стране (премда се у *Правилнику о оцењивању ученика у основној школи* њоме, између осталог, изражава и степен остварености стандарда – што се, по нашем мишљењу, може остварити само стандардизованим поступком провере постигнућа). Коначно, ваља имати у виду да је образовање целовита активност у којој тек сви наставни предмети заједно могу представљати заокружену целину, прожету бројним међупредметним компетенцијама и општепримењивим стратегијама учења. Стога се мора нагласити да су многе овде наведене активности преносиве и на друге наставне предмете, као и да су, с друге стране, на стране језике примењени одређени општедидактички принципи, укључујући и оне везане за поступак стандардизације.

Предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред: СЕДМИ

Недељни фонд: 2 часа

Годишњи фонд часова: 72 часа

Циљ: наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Корелација: грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, географија, математика, физика, хемија, биологија

Област/ тема Комуникативне функције	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** **(језичке активности у комуникативним ситуацијама)**	**Кључни појмови**
Именовање активности (у вези са темама) Описивање лица и предмета	Ученици могу да: - користе придеве, упоређују и разговарају о свету око себе; - комуницирају о свакодневним радњама у садашњости; - комуницирају о тренутним радњама;	-придеви (позитив, компаратив и суперлатив); Описни придеви, придеви за исказивање става, мишљења и емоција -глаголске облике *Present Simple / Continuous* – форму и уотребу сваког појединачно и упоредно; -временске одреднице Место прилога у реченици за место и правац кретања Прилози за учесталост, са посебним нагласком на позицију ове врсте прилога у реченици	-Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; -усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; -Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима	*Nice-nicer-the nicest* *Good-better-the best* *I'm certain it will work.* *I usually go to school by bus, but this week my mom is driving me.* *every day, never, at the weekend, after school, at the moment, now...* *She goes to school by bus.* *Last night he played the piano at the school concert* *beside, by, upstairs/ downstairs; to* *every day, often, once, twice, three times,*

	- питају и кажи када нешто раде.	Различита значења најфреквентијих предлога у контрасту -правац кретања -позиција у простору **(Интер)културни садржаји** породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.	-усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).	*sometimes, often, usually.* *from, in, of, to at, on, in into, off, on, through, along, past, over, left, right, around, down,* *between, inside, in the middle of, next to, outside, around*
Тражење и давање обавештења Постављање и одговарање на питања	Ученици могу да: - размене мишљења о ТВ-у; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста и ријалити ТВ-у; -комуницирају о радњама у прошлости; - разумеју вест коју чују и саопште своју; - напишу кратку вест.	Бројиве и небројиве именице Именице изведене од глагола, најчешћи суфикси: -ation, -ment, -y -Изрази и речи којима се повезују реченице и параграфи (*time linkers)* -Разлика између The Simple Past Tense и The Past Continuous Tense, употреба времена у прошлом наративу -Прилози и прилошке одредбе за прошло време везници и везнички изрази у прошлом наративу конективи **(Интер)културни садржаји:** Медијска култура, упознавање културе других нација путем електронских медија	- учење и увежбавање израза и речи које се односе на ТВ и на саопштавање и реаговање на вести - читање и радови на тексту који говори о ријалити програмима; - слушање вести, припремање и презентовање своје вести; - пицање кратке вести по моделу. -Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима у прошлости; -усмено и писано описивање догађаја/активности у прошлости;	*camera, programme, broadcast, viewer, show, series, presenter...* *I've got some good news!* *Really! What happened?* *That's terrible / brilliant / good news* *when, while, as soon as, at first, finally…* *I read newspapers.* *I was reading newspapers.* *I was driving home when a traffic stopped.* *yesterday, last week/year, ago* *because, so, so that, too, for example, like, while, although, either... or, neither....nor, both …and, not only … but also one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when actually, luckily, however, also, as well*
	Ученици: - могу да разговарају о количинама; - разумеју суштину и	-Односне заменице за лица и ствари -Детерминатори	- учење и увежбавање израза и речи које се односе на домаћинство и екологију	*who, whom, whose, that, what/ which, whose, that, what* *much, many, a lot of, some,*

Тражење и давање обавештења Скретање пажње	детаље прочитаног дескриптивног текста о животу породице са еколошким навикама; - могу ефикасно да користе односне заменице када описују места и људе; - разумеју суштину и детаље програма о еколошкој теми који слушају; - умеју да траже и понуде помоћ; - могу да напишу имеил новинама о еколошким проблемима.	-везници *(so, because)*; -фразе којима се нуди и тражи помоћ - Именице изведене од глагола, најчешћи суфикси: -ation, -ment, -y **(Интер)културни садржаји:** Поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима, развијање еколошке свести	-читање текста о породици са еколошким навикама и израда задатака; - слушање програма о проблемима са пластичним кесама; - пицање имеила новинама о проблемима у саобраћају у свом крају.	*any, too, too much, too many, enough, not enough* *Do you want me to …? Shall I…? Do you mind?I'd really appreciate…* *Pollute-pollution* *juice, toothpaste, shampoo, washing powder…pollution, environment, waste, recycle, burn, bury, poison*
Описивање лица и предмета Изражавање физичких сензација и потреба	Ученици: -могу да разговарају о успешним спортистима; -разумеју суштину и детаље прочитаног текста о успешном спортисти; -препознају и правилно користе прилоге за учесталост и начин; -могу да користе неодређени и одређени члан у говору и писању; -могу да опишу славног спортисту – усмено и писмено.	- сложенице: *tracksuit, sweatshirt* - прилози за учесталост и начин Разлика у употреби одређеног и неодређеног члана у ширем контексту, -првопоменути, други пут поменут,познат из контекста -у именичкој фрази са именицом коју прати постмодификатор: *The man in a blue sweatshirt.* **(Интер)културни садржаји:** Разонода, спорт и рекреација, познате личности из света спорта	-учење и увежбавање изразе и речи које се односе на одређени спорт -читање текста о Новаку Ђоковићу и израда задатака; - разговарање о познатом спортисти ког би волели да упознају; - писање кратког текста о познатом спортисти ког би неко волео да упозна. -коришћење медија за информисање и истраживање	*champion, tournament, challenge, coach, tracksuit* *always, never, amazingly, quietly* *y My brother is a football player and he is the captain of the school football team. He lives in a big house. The house is new.* *This is a nice house - the garden is big.* *This is a nice house - the garden is big.*
Именовање	Ученици: - умеју да се фокусирају на задатак док слушају текст – разумевање	-Начини изражавања будућности (The Future Simple, BE GOING TO, The Present Continuous Tense)	- израда задатка кроз који увежбавају различите технике слушања – *Listening for gist , Listening for details*;	*Travel, suitcase, plane, terminal, departure, arrival, accommodation*

активности (у вези са темама) Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања	суштине и детаља; - могу да разговарају о тексту који слушају и праве планове за заједничка путовања; - знају да напишу коментар на веб страници.	**(Интер)културни садржаји:** Путовања у различите земље циљног језика, упознавање са обичајима и културним разликама, распусти и одмори	- усмено увежбавају планирање заједничког путовања; - раде "вођени" говорни задатак у групи – јасно дата ситуација и смернице ко шта треба да каже; - увежбавају писање коментара о фестивалу на веб страници.	*I will go to Greece.* *I'm going to go to France in June.* *This time next year,* *I will be travelling to Hawaii.*
Давање и тражење информација о себи и другима Исказивање извињења и оправдања	Ученици: -могу да разговарају (питају и одговарају на питања) о различитим искуствима; -разумеју суштину и детаље текста о зависности од интернета који читају; -разумеју суштину и детаље текста о сајбер криминалу који слушају; -могу да комуницирају о употреби интернета и сајбер криминалу; -умеју да се извину и објасне како се нешто догодило; -могу да напишу коментар - мишљење о употреби интернета на веб страници.	глаголски облик *Present Perfect,* потврдно, одрично и упитно; разлика између *The Present Perfect и The Simple Past Tense* фразе које се користе за извињавање речи којима се повезују реченице и параграфи *addition and contrast linkers– also, but, too, although, however* **(Интер)културни садржаји:** Дизање свести о позитивним и негативним странам употребе интернета, и оптималној количини времена за компјутером	-учење и увежбавање израза и речи које се односе на интернет и сајбер криминал; - читају текст о зависности од интернета и раде задатке; - слушају текст о сајбер криминалу и разговарају на тему; - пишу коментар о употреби интернета на веб страници.	*She has worked for us since 2016.* *She worked for us in 2016.* *I'm sorry. I've done something really stupid. It won't happen again. I didn't mean to.* *blog, chat, chat room, webpage, download, attachment, file sharing…* *anti-virus software, phishing, spam* I haven't downloaded the attachment you sent me. She downloaded the files you sent last week.
	Ученици: - могу да идентификују и опишу неку особу и нечију личност; - разумеју суштину и детаље текста о слави који читају; - разумеју суштину и	- придеви и именице којима се описују лични квалитети - префиксе и суфиксе за грађење придева и именица; -глаголски облик *Present Perfect*	учење и увежбавање придеве којима се описује личност - читање текста о тренутној слави и израда задатака; - слушање текста о креативној школи и израда задатака; - писање биографије славне	*active, ambitious, cheerful, confident, firendly, generous…* *courage, courageous, creative, creativity, fame, famous, ego, egotistica* *She has already won two*

Давање и тражење информација о себи и другима Представљање себе и других	детаље интервјуа о креативној школи који чују; - могу да разговарају на тему шта је неко урадио, прочитао, чуо или видео у свом животу; -могу да напишу биографију славне личности - умеју да разговарају о познатим личностима – изглед и особине; - знају да опишу славну личност – усмено и писмено.	са *still, yet, just, already, since, yet*; -разлике у употреби глаголских облика *Past Simple* и *Present Perfect*; -редослед придева у реченици; -фразе за препознавање особа **(Интер)културни садржаји:** Познате личности и њихове заслуге	личности на основу примера. -израда задатка кроз који увежбавају различите технике слушања – *Listening for gist , Listening for details*; - увежбавање питања и одговора који се односе на славне личности; - израда "усмереног" говорног задатка у пару – јасно дата ситуација, смернице, улоге ученика; - увежбавање писања биографије познате личности.	*Grammy Awards.* *He lived in New York in 2011.* *He has lived in New York since 2011.* *She has straight long fair hair.* *Who's that girl over there?* *The girl with the long hair.* *I think I've seen him.* *He looks like someone famous.*
Изрицање забране и реаговање на забрану	Ученици: - могу да питају и кажу да ли нешто смеју или морају даураде; - могу да питају и кажу шта је неко редовно радио у неком тренутку у прошлости, а сада више не ради; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о искуству из прошлости;	-језичке структуре – *let / make someone do something,* *used to* за прошлу навику, поступак Придеви као делови предиката, најфреквентије колокације: *good at, bad at, interested in* - **(Интер)културни садржаји:** Спорт и разонода, свакодневни живот, породични односи	-уче и увежбавају изразе и речи које се доносе на поп музику / музичаре -читају текст о искуству које је младом човеку променило живот ; - разговарају о својим искуствима из детињства.	*open-mike-night, gig, stage, talent show, singing coach, album, booking, agent…* *I used to play tennis when I was younger.* *When I was younger, I was interested in rock music.* *I was good at football when I was your age.*
Разумевање и давање једноставних	Ученици могу да: - разговарају о правилима понашања код куће и у школи; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о преписивању и варању на проверама знања и дају	-модални глаголи модалне глаголе *should, must, have to, don't have to*;	-Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; -постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; -усмено и писано саопштавање	*bully someone, cheat in an exam, copy a friend's work, fail/pass an exam, get good / bad marks, play truant, boarding / private / state /mixed /single-sex/ primary/secondary school*

упутстава и команди Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања	своје мишљење на дату тему; - разумеју суштину и детаље разговора о животу у школи који чују, упоређују и уочавају сличности и разлике своје школе и школа у другим земљама; - траже и дају савете ; - да напишу есеј у ком износе своје мишљење.	-сличности и разлике у америчкој и британској варијанти енглеског језика; **(Интер)културни садржаји:** Упознавање са различитим школским правилима, врстама образовних установа и њиховим начином функционисања	забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.). -уче и увежбавају изразе и речи које се односе на живот у школи - читају текст о преписивању и варању на проверама знања и дискутују дату тему; - слушају разговор о животу у школи и раде задатке; - пишу „за и против“ есеј о школи са интернатом.	*school-leaving age* *I should go now, the class is finished.* *You have to do your homework regularly.* *You mustn't eat in the library.* *You mustn't use your phone during classes.* *You needn't do it right now.* *Must you go home now?*
Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности	Ученици: - знају да питају и кажу колико је могуће или сигурно да се нешто догоди; - могу да разумеју суштину и детаље прочитаног текста о еколошкој теми и комуницирају на дату тему; - могу да комуницирају / шпекулишу о радњама у будућности, праве планове и аранжмане за будућност	Модали за изказивање вероватноће и могућности (can/will) глаголске облике за изражавање будућности *(will / going to / Present Continuous*; први кондиционал *(First conditional)*; префиксе за негацију - *-un, -im, -in*; **(Интер)културни садржаји:** Подизање еколошке свести и заједничке активности на глобалном нивоу	-уче и увежбавају изразе и речи које се односе на протесте и кампање; - читају текст о бацању хране и раде задатке + разговор на дату тему;	*It can happen.* *It will happen.* *He will come.* *He's going to come.* *He's coming.* *If you study hard, you'll get good marks on exams.* *unacceptable- acceptable, impossible – possible* *ban, protest, boycott, petition, volunteer, march, donate/donation, sponsor…*
Давање и тражење информација, обавештења	Ученици: - могу да питају и кажу шта им се допада / не допада; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о историји филма; - могу да комуницирају о способностима, могућностима и замишљеним ситуацијама;	Ученици: - **уче и увежбавају** изразе и речи које се односе на филмске и књижевне жанрове, односно карактериситике - садржаје језичке структуре – *verb + -ing/to; could, can will be able to;* *Second Conditional;*	- размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); -усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које	*adventure, cartoon, comedy, drama, thriller… bestseller, character, novelist, plot, publisher, cast, script, scene, special effects, director…* *I prefer horrors to comedies.* *I love romance and crime stories.*

Изражавање допадања/недопадања	- могу да дискутују на тему омиљеног филма, књиге; - умеју да напишу мишљење о књизи или филму.	творбу речи – *suffixes –er /– or* **(Интер)културни садржаји:** Историја филма, култура, књижевност	му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); читају текст о историји филма и раде задатке; - пишу мишљење о филму / књизи и увежбавају организацију параграфа и истицање реченица којима се најављује садржај пасуса *(topic sentences)*.	*If I were you, I'd study more.* *Act-actor, publish-publisher*
Развијање позитивног однос премаживотној средини и другим живим бићима (описивање времена, прогноза, загађење/заштита човекове околине Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања Изражавање допадања/недопадања	Ученици: - могу да комуницирају о природним појавама – елементарним непогодама; - знају да кажу и напишу шта и коме је нешто учињено / намењено / дато / послато / продато…; - могу да дају и пренесу нечије савете, предлоге и сугестије; разумеју суштину и детаље прочитаног новинског чланка о природним појавама – непогодама; - могу да напишу кратак текст о молбама и саветима које су одбили и дају образложење	-директни и индиректни објекат Именице као директни и индиректни објекат -Индиректни говор: наредбе, молбе и савети *Reported orders and advice*; **(Интер)културни садржаји:** Упознавање са климатским условима говорног подручја, друштвено прихватљиви начини давања савета и молби	-уче и увежбавају изразе и речи које се односе на природне појаве – елементарне непогоде и мерама које се предузимају када се догоде - читају новински чланак о поплави и раде задатке; - пишу текст о саветима, предлозима и сугестијама које су одбили и дају образложења. - Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем савета и молби;	*I gave him some money. I gave some money to him* *The teacher told us not to speak.* *My mom ordered me to stop talking.* *rain, flooding, flooded area, chaos, evacuate, safety, order, advise, weather forecast, warning, defence…)*; *He gave John the book. He gave the book to John*
Традиција и обичаји у културама чији се језик учи Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања	Ученици: - могу да комуницирају о уметницима и уметничким делима; - могу да опишу уметност, изражавају своја мишљења и сумње; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о уметности; - могу да користе облике пасива за описивање	придеве којима се описује уметност *(imaginative, controversial, ridiculous, provoctive, traditional, original…)*; глаголске облике *Present Passive and Past passive*, потврдно, одрично и упитно; Прости бројеви 10000, редни бројеви до 100.	- уче и увежбавају изразе и речи које се односе на уметност - читају текст *о* уметности и раде задатке. - раде задатак кроз који увежбавају различите технике слушања – *Listening for gist , Listening for details*; - увежбавају питања и одговоре која се односе на посету културно-уметничком догађају;	*art movement, auction, exhibition, gallery, painting, masterpiece, portrait, landscape, critic, sculpture…* *English is spoken here. He was elected president.* *Many artists have over 1000 pieces of art, but not all get represented to the public.*

Изражавање допадања/недопадања	садашњости и прошлости; - умеју да разговарају о посети културно-уметничком догађају – да опишу време, место, садржај и учеснике;	**Интер)културни садржаји:** интересовања, забава, разонода, уметност	- раде "вођени" говорни задатак у пару – јасно дата ситуација и улога ученика; - писмено описују лично искуство везано за посету неком културно-уметничком догађају.	*This was his 21st masterpiece.* This picture was sold for £150.000 Chinese art is considered priceless.

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2018 /2019. ГОДИНУ

Школа/Место	**Основна школа „ 20.октобар“ Сивац**
Наставник	**Љиљана Ланчушки**
Предмет	**Немачки језик**
Фонд часова	**Недељни: 2 Годишњи: 72**
Разред/одељење	**VII-**

Према плану и програму објављеном у „Службеном гласнику-Просветном гласнику РС“ , бр. 9 / 2017.	
Циљеви наставе предмета	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Општи стандарди Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Посебни стандарди Разумевање говора Ученик разуме и реагује на краћи усмени текст у вези са темама 1 предвиђеним наставним програмом. Разумевање писаног текста Ученик чита са разумевањем кратке писане и илустроване текстове у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Усмено изражавање Ученик самостално усмено изражава садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Писано изражавање Ученик у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом , поштујући правила писаног кода. Интеракција Ученик остварује

	комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама предвиђеним наставним програмом , поштујући социокултурне норме интеракције. Знања о језику Ученик препознаје принципе граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај личног залагања у процесу учења страног језика. _____ 1 Теме предвиђене наставним програмом обухватају и оне теме које су обрађене током претходних година учења страног језика. 2 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији.
Задаци наставе	Да ученици буду оспособљени да у школској и ваншколској свакодневици могу писмено и усмено да остваре своје намере,сходно ситуацији,продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основу за то да страни језик користе и после завршетка образовања ,за студије ,у будућем послу или даљем образовању,да стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше поређења у односу на сопствену стварност,да се у усменој и писаној комуникацији компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља,усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, да изграђују и унапређују индивидуалне афинитете према вишејезичности. Ученици треба да разумеју и користе: 1. Именице - у номинативу, акузативу, дативу и генитиву (за изражавање посесивних односа: das Haus meiner Eltern). Множина именица на -en, -e , - , -er, -s, -ø (са прегласом - умлаутом и без њега): Freundinnen, Schuhe, Kinder, -Kinos, -Schüler. Суплетивну множину: die Schneefälle, die Sportarten. а. властите именице, посебно имена људи и географски називи немачког говорног подручја: Martin, Klaus, Jürgen, Maraike, Elke, Saskia etc.; Europa, Österreich, der Rhein, die Alpen. б. заједничке именице мушког, женског и средњег рода: der Schüler, die Lehrerin, das Kind в. бројиве и небројиве именице: die Rose, der Kakao 2. Члан: одређени, неодређени и нулти а) Одређени члан: - разлика између неодређеног и одређеног члана у ширем контексту (неодређено и непознато : одређено и познато): Klaus hat eine neue Jacke. Die Jacke ist gelb. - контраховани (сажети) члан: - уз глаголе кретања: ins Bett gehen, zur Schule gehen, ans Meer fahren, ins Gebirge fahren - уз годишња доба: im Sommer - уз стране света: im Norden - уз доба дана: am Vormittag - уз датуме: am 6. März - уз географске појмове (називи планина, мора, река, језера, држава које су мушког или женског рода или у множини) Der Kopaonik, am Mittelmeer, die Save, Frankfurt am Main, in die Schweiz, aus den USA ... б) Неодређени члан у изразима: einen Spaziergang machen, eine Frage stellen г) Нулти члан: - уз називе спортова: Fußball spielen, Gymnastik treiben - уз називе музичких инструмената: Klavier spielen - у изразима: zu Fuß gehen, zu Hause sein, nach Hause gehen - уз географске појмове nach Italien, in Berlin

	- уз називе занимања и националности после глагола sein и werden: Er ist Lehrer, Italiener, Sie wird blad Krankenschwester. 3. Показне, присвојне, упитне и најфреквентније неодређене детерминативе у номинативу, генитиву, дативу и акузативу: diese Stadt, mein Ball, welches Haus, einige Schüler, manche Lehrer. 4. Придеве у слабој, јакој и мешовитој промени (ein hübsches Kind, das hübsche Kind, hübsche Kinder) Придеве у компаративу и суперлативу: - правилне поредбене облике: billig, billiger, der (die, das) billigste - неправилне поредбене облике (gut/besser/der (die, das) beste; lang/länger/der, die, das längste). а. Изведене придеве са наставцима -bar, -lich и -ig: lesbar, sommerlich, windig (рецептивно). б. Придеве који изражавају националну припадност и то најфреквентније (Serbisch, Österreichisch) в. Придеве изведене од имена града (Belgrader, Hamburger). 5. Личне заменице у номинативу, акузативу и дативу: ich, mir, mich. Присвојне заменице: meiner, deiner 6. Фреквентне предлоге: а) за означавање положаја у простору: auf dem Tisch, unter dem Stuhl, zwischen den Bänken, hinter der Schule, vor dem Theater, dem Kino gegenüber. б) за правац кретања: zum Arzt, nach Deutschland, in die Stadt в) за време: vor dem Essen, nach der Schule, während der Stunde д) за порекло: aus der Schweiz ђ) за средство: mit dem Taxi е) за намену: für Kinder ф) за узрок: wegen des Regens, auf Grund meiner Zeugnisse 7. Глаголе (потврдне, упитне и одричне облике) у следећим временима: а) презент слабих и јаких глагола; презент најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима б) претерит слабих и најфреквентнијих јаких глагола в) перфект слабих и најфреквентнијих јаких глагола; перфект најфреквентнијих глагола са наглашеним и ненаглашеним префиксима г) футур д) конјунктив претерита за постављање учтивих питања и изражавање жеље (без граматичких објашњења): Ich hätte gern einen Apfelstrudel. Ich würde dich gern mal am Sonntag besuchen. - најфреквентнији глаголи са предложном допуном - повратни глаголи: sich waschen, sich die Hände waschen 8. Прилоге и прилошке одредбе (и рецептивно и продуктивно) а) за време: gestern, vor einer Woche, letztes Jahr, morgen. б) за место и правац кретања: da hinten, geradeaus, nach links. в) за начин: zufällig. г) за учесталост: oft, einmal, jeden Tag, zweimal im Monat, üblich. 9. Бројеве Просте бројеве преко 1000. Редне бројеве до 100. Године. 10. Упитне реченице: а. које захтевају одговоре Ja/Nein; б. са упитним речима на w-: wer, was, wann, wo, warum, womit, wie oft, wie viel. 11. Везнике за напоредне реченице (рецептивно и продуктивно): und, aber, oder, denn. Везнике за зависно-сложене реченице; релативне заменице и прилоге (рецептивно и продуктивно): weil, ob, dass, weil, wenn, als 12. Редослед елемената у потврдним, одричним, упитним и сложеним реченицама: Ich fahre morgen nach Berlin. Ich fahre nicht nach Berlin. Fährst du auch nach Berlin? Wer fährt nach Berlin? Ich weiß nicht, ob ich nach Berlin fahre.

Начин остваривања програма предмета	Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; - битно је значење језичке поруке; - почев од петог разреда очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; - почев од петог разреда наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа. - сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће : - усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; - уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; - за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике (активности) Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.) Игре примерене узрасту Певање у групи Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим

	добима, волим/не волим, компарације...) Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); препознавање везе између група слова и гласова; одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; извршавање прочитаних упутстава и наредби. 13. Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - замењивање речи цртежом или сликом; - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; - попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер); - писање честитки и разгледница; - писање краћих текстова; 14. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХВЕШТИНА С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.). Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација

	разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно, примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање

	синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа Граматички садржаји у седмом разреду -У претходним разредима основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно интуитивно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено и писмено изразили у сличним контекстима. У петом разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање на страном језику. Од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у шестом и седмом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, стога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: 1. охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; 2. откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; 3. у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; 4.

	примере и вежбања контекстуализују; 5. додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; 6. указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на овом узрасту граматичка знања проширују (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене / писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Облици наставе Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (*handlungsorientierter)* Препоруке за реализацију наставе У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај : - вештинама подучавања; - вештинама организовања рада у учионици; - способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству;

	- стиловима подучавања; - разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење; - знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје; - интекултурним ставовима и вештинама; - знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво рзумевање код ученика; - способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење. Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник: - надгледа, прати рад и одржава ред у учионици - стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете - преузме улогу супервизора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности. Стога се у настави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су: - слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа; - рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.); - мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.); - дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему); - обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате; - усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; - евалуација (формативна која се спроводи током године и служи наставнику да усмерава даљи ток

	наставног процеса и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоеваулација (језички портфолио) ученичких постигнућа. Оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Елементи за проверу и оцењивање: - разумевање говора; - разумевање краћег писаног текста; - усмено изражавање; - писмено изражавање; - усвојеност лексичких садржаја; - усвојеност граматичких структура; - правопис; - залагање на часу; - израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи). Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима. Предвиђена су два писмена задатка, по један у сваком полугодишту. Граматички садржаји у седмомразреду У претходним разредима основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно интуитивно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено и писмено изразили у сличним контекстима. У петом разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање на страном језику. Од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у шестом и седмом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, стога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: 1. охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; 2. откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; 3. у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; 4. примере и вежбања контекстуализују; 5. додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; 6. указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на овом узрасту граматичка знања проширују (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене / писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. <u>СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА</u> <u>С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке</u>

	вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.). Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне

	тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно, примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу

	терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа различитог степена експресивности Типови и врсте текстова (говорних и писаних) ТИПТЕКСТА: ВРСТАТЕКСТА: Дескриптивни текст (описвиђеног, доживљеног, замишљеног,сањаног). Представља детаље у вези са једним средишним субјектом. Преовлађује просторна над временском перцепцијом. кратка прича, приповетка; новински чланак,есеј;стручни/научни чланак; рекламни текст, летак; каталог; итд. Наративни текст (о стварном, историјском, имагинарном). Прати след чињеница, преовлађује временска перцепција. бајка, басна, приповетка, новела, роман; новински чланак; извештај; дневник; хроника; приватно писмо; итд. Информативни текст Основнасврха му је пружање информација. телеграм, вест, изјава, коментар; обавештење, порука; позивница;записник; пословно писмо; огластипа"тражи се"; рекламни текст, летак; карта(возна, биоскопска, …); ред вожње, летења; рецепт(лекарски, кулинарски); биографија(ЦВ); библиографија; итд. Аргументативни текст Пружааргументе,са циљем да докаже или оповргне неку идеју/хипотезу/став. дискусија, дебата; реферат,семинарски, матурски, дипломски рад; стручни/научни чланак; научна расправа; новински чланак; реклама; проповед; итд. - Регулативни текст Планира и/или уређујеактивност или понашање; прописује редослед процеса упутства и правила(за употребу апарата, играње игара, попуњавање образаца, и сл.); уговор;закони и прописи; упозорења, забране;здравица, похвала, покуда, захвалница; итд. Граматички садржаји у петомразреду У првом и другом разреду основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно несвесно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено изразили у сличним контекстима. У трећем разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање. Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као

	могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи). ДОПУНСКА НАСТАВА Допунска настава се организује за ученике који - из објективних разлога - у редовној наставистраног језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.). На основу претходног испитивања тешкоћа и узрока, за сваку групу се ствара посебан, одговарајући план рада, чијим ће се савладавањем отклонити испољени недостаци у знању, умењу и вештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе - полупрограмираним и програмираним секвенцама, наставним листићима; предавањима с друкчијим

	- очигледнијим примерима; посебни групни и индивидуални задаци и др.). Нарочито треба водити рачуна о одмерености захтева, као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена). Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе такве ученике не треба испуштати из вида, односно - диференцирањем редовне наставе - омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима. ДОДАТНИ РАД 1. За додатни рад опредељују се ученици од V до VIII разреда изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу страног-немачког језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само појединих програмско-тематских подручја редовне наставе (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). То су они ученици чија се знања, интересовања и даровитост изразитије испољавају већ у I, II и III разреду. Такве ученике уочавају, прате и подстичу наставници разредне наставе и педагошко-психолошка служба . 2. Додатни рад се организује и изводи за ученике од V до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године. Изузетно је важно да се започета динамика додатног рада одржи док се не реализује утврђени програм. Уколико се, изузетно, додатни рад организује само у једном делу наставне године, пожељно је да се интересовање даровитих ученика за овај рад доцније не гаси, односно да се они подстичу на самостални рад другим формама рада (нпр. појачаном индивидуализацијом рада у редовној настави, давањем посебних задатака, ангажовањем у одговарајућим слободним активностима и др.). 3. Додатни рад - заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина - непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатном раду самостално служе књижевном и некњижевном грађом (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писмене, практичне) пред својом групом, разредом или целом школом. Знања, умења и вештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе). Ученике који се посебно истичу у додатном раду треба и посебно стимулисати (похвале, награде, стипендије за даље школовање, упис у одговарајућу средњу школу и др.). 4. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика и остварених резултата на смотрама, такмичењима, интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране

	школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања, интересовања и жеља даровитих ученика и напред наведених оријентационих садржаја, наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима. Програмом рада обухватају се сегменти оријентационих садржаја програма (зависно од интересовања и жеља ученика). То значи да наставник није обавезан да с појединцем или групом ученика оствари оријентационе програмске садржаје у целини. Битно је да планирани програмски садржаји буду у складу са интересовањима и жељама ученика, као и са расположивим годишњим фондом часова. 5. Додатни рад из српског језика може се реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте програмске садржаје додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе). 6 . Улога наставника у додатном раду је специфична. Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сараднички, непосреднији и ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању. 7. У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада , те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју, те се стара да тај досије прати ученике пре уписа у средњу школу. 8. Ученици се самостално опредељују за додатни рад. (могу бити мотивисани, али никако присиљавани на то). Приликом опредељивања ученика за додатни рад, објективно треба проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку (у обзир долазе само стварно надарени ученици, оцене из српског језика, а жеље ученика и родитеља не представљају пресудан фактор, јер не мора у сваком одељењу да буде даровитих ученика за овај предмет, талентованих за све предмете и области). Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља (довољно је да ученик - уз редовну наставу - буде ангажован још само у једном виду васпитно-образовног рада - додатном раду, на пример, из овог предмета). Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу

	који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи).

РЕДНИ БРОЈ	НАЗИВ ТЕМЕ	ЦИЉ ТЕМЕ -ИСХОДИ	Број часова по теми	Број часова за			Стандарди постигнућа	Начин провере остварености циљева/ стандарда
				Обраду	Увежбав.	Проверу		
1 1.1. 1.2. 1.3.	Gestern, vorgestern,… Wie hast du Mutti kennengelernt? Wie war es damals? Tina hat sich wehgetan	Учимо: Да причамо о прошлости, Да причамо о догађајима који су ти се догодили, Да препричаш незгоду,да питаш,... Да одговараш на питања, Да испричаш и напишеш своју биографију, Да напишеш дописницу, Да кажеш када се нешто догодило, Да опишеш себе,изглед, карактер, Да именујеш хороскопске знаке, Да дајеш савете,	31	10	16	5	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3.	Постављање питања, тражење одговора,грамати ка и речи –усмена провера,писмена провера путем теста,прављење пројеката

							ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2.	
2. 2.1 2.2 2.3.	Personlichkeit, Plane, Beziehungen Wie ist Thomas? Was wirst du dann machen? Verstehst du dich gut mit deinen Eltern?	Да изражаваш жеље, Да питаш,... Да одговараш,... Да причаш,... Перфекат, Претерит свих глагола,-помоћних, модалних, правилних, неправилних, Прилошке одредбе за време: heute, gestern, letzte Woche,…Придев у предикативној функцији, Футур 1, -намере, прогнозе, будућност, Упитна реч- wie? Компарација придева-позитив, компаратив, суперлатив, W / Ob-реченице, Глагол:-mochten	34	11	19	4	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	Вежбе, питања и одговори, усмена провера,писмени задатак, прављење пројеката
3.	Kennst du gut Deutschland?	Научићеш: Шта је карактеристично за Савезну републику Немачку, Који су делови Савезне републике Немачке	7	5	1	1	ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7.	Постављање питања, тражење одговора, конверзација, усмена провера, пимена провера путем теста.

							ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2. ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	Писмени задатак,глумље ње улога
У К У П Н О ЧАСОВА			72	26	36	10		

Кључне речи:

Kennenlernen,

Die Anzeige,
Wie hast du….kennengelernt?,
Streit haben mit…,
Damals, wie war es damals?...
Sich wehtun,
Passieren,
Wie ist er / sie?
Die Sternzeichen,
Wie / als,
Sich verstehen mit…
Verhaltnis zu jemandem haben,…

КОРЕЛАЦИЈА

Пошто је речено да је циљ наставе и учења немачког језика да се ученици оспособе за основну усмену и писмену комуникацију, као и да стекну позитиван однос према другим језицима и културама, онда је корелација вишеструка , и то са :матерњим језиком, енглеским језиком, биологијом, географијом, ликовном културом, информатиком,математиком.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета.Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривање интеракције и преношење информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима,у усменом и и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама.Познаје основне граматичке и лексичке елементе.Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове.познаје одређе број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања.Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст.Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученикм познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике.Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Функционално-прагматичка компетенција

Функлционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компоетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевање говора и разумевање писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме.Уме да обави основне комуникативне активности-поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника.

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи , изразе, фразе и кратке усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања.Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула-постављање питања и давање одговора.

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке , једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје..Обавља основне језичкефункције-давање и тражење информација, у писаном и усменом општењу, уз постављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистиччка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисањаи употребе језика и обухвата фонолошка-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентнох, понављаних и меморисаних гласова, као и некух најчешћих гласовних група.Повезује гласове и начин њиховог записивања у увежбаним речима.Познаје ограничен број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура .Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних груп.Ученик исправно записује гласове и гласовне комбибације и познаје одређен број основних правописних правила.Познаје такође једноставне граматичке елементе и конструкције.Ученик познаје ограничен репертоар готових израза за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила.Записује речи и изразе с релативном ортографскоо тачношћу и познаје фреквентна правописна правила.Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе , познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба.ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе.Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе..Поседује свет о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе.Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног језика.разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, разуме положај земаља циљне културе у свету.прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама.негује став отворености и радозналости према циљној култури и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Предмет: Математика

Разред: Седми

Недељни фонд: 4 **Годишњи фонд:** 144

Циљ предмета: Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Корелација: Географија, историја, физика.

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
1. Реални бројеви	Схватање и усвајање појма квадрата, квадратног корена и аритметичког корена рационалног броја. Формирање појма ирационалног броја и упознавање скупа реалних бројева као уније скупа рационалних и скупа	Квадрат рационалног броја, корен рационалног броја, њихова међусобна повезаност. Приближна вредност реалног броја, као заокругљена вредност ирационалног броја	Препоручено је избегавати фронтални рад што је више могуће, више простора оставити ученицима да сами закључују и долазе до везе између одређених појмова. Препоручен је рад у пару и групни рад, док се провере	Квадрат и корен рационалног броја

	ирационалних бројева.		раде индивидуално и углавном на крају сваке области, са изузетком писмених задатака, који се раде после најмање две области.	
2. Питагорина теорема	Схватање суштине Питагорине теореме и усјавање њене правилне формулације. Уочавање неопходности слике у решавању задатака као помоћног средства.	Формула за израчунавање дужине непознате хипотенузе ако су задате обе катете. Примена Питагорине теореме на разме геометријске облике.		Питагорина теорема
3. Рационални алгебарски изрази	Формирање и усвајање појма степена. Упознавање степена чији је изложилац природан број и учење операција са стаквим степенима. Препознавање полинома и извођење основних операција над скупом полинома.	Множење и дељење степена једнаких основа, степен производа и количника, степен степена.Моном, бином, трином. Сабирање и множење полинома. Квадрат бинома и разлика квадрата.		Полином, сабирање и множење полинома
4. Многоугао	Уочавање зависности између елемената	Израчунавање броја дијагонала многоугла и збира		Број дијагонала многоугла, збир углова многоугла,

	конвексног многоугла и усвајање формула за њихово израчунавање. Формирање и усвајање појма правилног многоугла и упознавање његових својстава.	углова многоугла. Обим и површина многоугла и контрукције неких правилних многоуглова, шестоугла, осмоугла.		правилан многоугао
5. Зависне величине и њихово графичко представљање	Формирање и усвајање појма координатног система, разумеју директну и обрнуту пропорцију и њену практичну примену. Повезују садржаје алгебре и геометрије.	Растојање између две тачке у координатном систему. График зависности међу величинама. Графици зависности $y = kx$ и $y = k/x$. Примена пропорционалности, продужена пропорција.		Директна и обрнута пропорционалност
6. Круг	Формирање појмова централног и периферијског угла и уочавање њиховог односа. Преко	Централни и периферијски углови, углови над пречником, тангенте круга. Израчунавање		Обим и површина круга, број π

	експеримента уочавају зависност полупречника круга са обимом круга. Усвајање формула за израчунавање обима и површине круга, дужине кружног лука и површине кружног исечка.	обима и површине круга, дужине кружног лука и површине кружног исечка.		
7. Сличност	Формирање и усвајање појма размере и пропорционалности дужи. Разумевање сличности као трансформације и схватање појма сличности троуглова.	Самерљиве и несамерљиве дужи, контруктивна подела дужи у датој размери. Пропорционалност дужи, сличност троуглова и примена сличности троуглова у реалним задацима.		Размера дужи, пропорционалност дужи, сличност троуглова

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ
ПРЕДМЕТ: **ИСТОРИЈА**
РАЗРЕД: VII - 1,2,4
НЕДЕЉНИ ФОНД: 2
ГОДИШЊИ ФОНД: **72**
ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе историје је да ученик изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне осовна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву, држави у којој живи.
КОРЕЛАЦИЈЕ: српски језик, географија, ликовна култура, музичка култура, верска настава, грађанско васпитање

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
I **УСПОН ЕВРОПЕ (Европа од краја XV до краја XVIII века)**	Упознавање са основним одликама и хронолошким одредницама новог века, променама до којих су довела велика географска открића и мануфактурни начин производње. Разумевање појма „апсолутистичка монархија“, као и схватање промена у оквиру хришћанске цркве. Развијање осећаја за значај тековина хуманизма и ренесансе код ученика	Основне одлике новог века Технички проналасци и научна открића на почетку новог века Велика географска открића Градови у новом веку Хуманизам и ренесанса Реформација и римокатоличка обнова Апсолутистичке монархије	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Нововековна открића, Друштво новог века, Ватрено оружје, Хелиоцентрична теорија, Кристифор Колумбо, Колонизација, Развој европских градова, мануфактура, Хуманизам, Ренесанса, Реформација, Језуити, Вартоломејска ноћ, Апсолутистичка монархија, Луј XIV
II **СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД XVI ДО КРАЈА XVIII ВЕКА**	Упознавање ученика са карактеристикама државног и друштвеног уређења османлијске државе, као и са положајем српског народа под страном влашћу у периоду од XVI до XVIII века; Уочавање значаја миграција српског становништва као и значаја формирања	Османско царство од XVI до XVIII века Положај Срба у Османском царству Српска православна црква Срби у ратовима против Османског царства Сеобе Срба Срби под хабзбуршком и	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање	Мехмед II освајач, Бечки рат, провинцијска управа, раја, јаничари, исламизација, Пећка патријаршија, Мехмед-паша Соколовић, Аустријско -Турски ратови у XVIII веку, Велика сеоба Срба,

	грађанске класе код српског народа и улоге Пећке патријаршије	млетачком влашћу	Кооперативни рад	Војна крајина, Доситеј Обрадовић, ускоци
III ДОБА РЕВОЛУЦИЈА (Европа и свет од краја XVIII до седамдесетих година XIX века)	Стицање знања о индустријској, политичким и грађанским револуцијама крајем XVIII и у првој половини XIX века, Француској после револуције (Наполеоново доба); Формирању Италије и Немачке као националних држава. Схватање последица Наполеонових ратова и уочавање промена које су револуције XIX Века донеле у Европи. Упознавање са карактеристикама историје САД-а у другој половини XIX века; Уочавање проблема „источног питања“ и постављање питања српске улоге у овом проблему	Индустријска револуција Револуције у Низоземској и Енглеској Америчка револуција и грађански рат у САД Француска револуција (1789-1799) Наполеоново доба Револуција 1848/1849. године Нове државе у Европи - стварање Италије и Немачке Велике силе и Источно питање	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Индустријска револуција, парна машина, фабричка производња, раднички штрајкови, грађанске револуције, Устанак у Низоземској, Северноамеричке колоније, Рат за независност САД, Грађански рат, Абрахам Линколн, Луј XVI, Пад Бастиље, Проглашење Француске републике, Наполеон Бонапарта, Поход на Русију, Бечки конгрес, либерализам, национализам, Уједињење Италије, Уједињење Немачке, Источно питање, Берлински конгрес
IV НОВОВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА	Савладавање основних података везаних за српску револуцију и уочавање узрока и последица. Разумевање појмова „полуаутономија“ и „аутономија“ као и промена које су карактеристичне за статус Србије у оквиру Турске. Разумавање основних одлика	Српска револуција Први српски устанак (1804-1813) Други српски устанак (1815) Прва владавина Милоша (1815-1839) и Михаила (1839-1842) Обреновића Владавина уставобранитеља (1842-1858) Друга владавина Милоша (1858-1860) и Михаила (1860-1868)	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање	Српска револуција, Сеча кнезова, Карађорђе Петровић, слом устанка, Правитељствујушчи совјет, Таковски устанак, Милош Обреновић, Аутономија, Сретењски устав,

	владавине кнеза Милоша и Михаила као и тековина уставобранитељског режима. Упознавање ученика са значајем који је Берлински конгрес имао за балканске државе. Упознавање ученика са одликама Црне Горе све до стицања независности	Обреновића Србија на путу ка независности (1868-1878) Црна Гора до стицања независности 1878 године	Кооперативни рад	Уставобранитељи, модернизација државе, Вук Караџић, Михаило Обреновић, Убиство кнеза Михаила, Милан Обреновић, Берлински конгрес, независност (1878), Петар II Петровић Његош, независност (1878)
V СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД КРАЈА XVIII ДО 70-ИХ ГОДИНА XIX ВЕКА	Уочавање и разумевање положаја у којима је српски народ живео ван територија српске државе, идеја које су се јављале на овом простору, као и веза које су постојале између Срба у и ван Србије	Срби под Хабзбуршком влашћу Пложај Срба у Османском царству	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Мајска скупштина, Матица српска, Светозар Милетић, Босански пашалук, Невесињска пушка, Берлински конгрес

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

УСПОН ЕВРОПЕ (Европа од краја XV до краја XVIII века): ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. С.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД XVI ДО КРАЈА XVIII ВЕКА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ДОБА РЕВОЛУЦИЈА (Европа и свет од краја XVIII до седамдесетих година XIX века): ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

НОВОВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД КРАЈА XVIII ДО 70-ИХ ГОДИНА XIX ВЕКА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: На крају основног образовања кроз наставу историје ученик је стекао основна историјска знања и вештине неопходне за даље учење, разумевање улоге историје, критичког сагледавања савременог света, његових историјских корена и актуелних дешавања. Оријентише се у историјском времену и простору, разуме историјске процесе и токове, користи и самостално проналази различите изворе података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност и оспособљен је да резултате истраживања представи усмено, писано, графички и уз коришћење ИКТ-а. Има развијену свест о свом личном, као и о локалном, националном, европском и глобалном идентитету у духу толеранције и демократских вредности. Одговорно се односи према културно-историјском наслеђу и уважава грађанске обавезе.

Основни ниво

Ученик именује хронолошке и просторне одреднице; познаје основне појмове из историје цивилизације, именује најистакнутије историјске личности; описује повезаност најважнијих историјских догађаја, појава, процеса; препознаје историјско порекло савремених појава и процеса; разликује узроке и последице важних историјских догађаја и појава; препознаје и користи различите врсте историјских извора у једноставним истраживачким задацима, разликује чињенице од интерпретација; показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу

Средњи ниво

Ученик примењује хронолошке и просторне одреднице; разуме најважније догађаје и појаве и зна истакнуте личности из опште и националне историје; повезује најзначајније догађаје и појаве националне, регионалне и светске историје, појаве из прошлости са појавама у садашњости; разуме узрочно-последичне везе историјских догађаја; користи различите историјске изворе у истраживачким задацима и разумевању историјских појава и процеса, уочава стереотипе и предрасуде на примерима из прошлости; има активан однос према културноисторијском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

Напредни ниво

Ученик упоређује и анализира догађаје у хронолошком и просторном одређењу; зна специфичне детаље из националне и опште историје; тумачи повезаност догађаја националне, регионалне и светске историје, као и повезаност појава из прошлости и садашњости; самостално закључује шта је узрок, а које су последице историјских догађаја; анализира садржај историјских извора; уочава различита тумачења истог историјског феномена, критички се односи према стереотипима, предрасудама и пропаганди; осмишљава активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА: Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес праћења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препознаје и користи основне појмове из историје цивилизације и наводи значајне догађаје, појаве и личности из историје људског друштва; именује хронолошке одреднице и зна да их користи у разумевању прошлости и садашњости; разликује врсте историјских извора и користи понуђене у једноставним истраживачким задацима; усмено, писано и графички представи резултате једноставног истраживачког задатка; препозна међусобну повезаност догађаје из прошлости људског друштва, улогу значајних личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; користи хронолошке одреднице и у њима идентификује појаве, догађаје и личности; сакупља информације користећи различите изворе у истраживачким задацима ради најважнијих појава и догађаја на националном и регионалном нивоу као и историјско порекло савремених појава; разликује узроке и последице најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји из националне, регионалне и опште историје.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: опише, усмено и писано, основне појмове, процесе и најзначајније реконструисања личне, породичне и локалне прошлости; усмено, писано и графички представи резултате истраживачких задатака, преко чега ствара слику како о историјским тако и о савременим појавама; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном и регионалном нивоу, појаве из прошлости са појавама из садашњости; разуме узрочно-последичне везе најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји, појаве и процеси из националне, регионалне и опште историје и повеже их са савременим простором.

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да опише, усмено и писано, специфичности најзначајнијих појава, догађаја и личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном, регионалном и светском нивоу и смести их у одговарајући хронолошки оквир (историјски период, миленијум, век) и тумачи повезаност појава из прошлости и садашњости, уочавајући различита тумачења истог историјског феномена; сакупља и разврстава изворе информација у циљу решавања истраживачког задатка као и за разумевање историјских појава и процеса; представи, усмено, писано, графички и уз помоћ ИКТ-а садржај извора информација и резултате спроведеног истраживачког задатка; изведе закључак, на основу извор информација, о узроку и последицама историјског догађаја; уочи променљивост простора и граница у различитим историјским периодима.

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ
Разумевање историје као основе за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: разликује чињенице од интерпретација у историјским и савременим изворима информација; уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет и развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта; одговорно се односи према културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; толерантно се односи према другим и другачијим мишљењима и ставовима, примењује основне елементе интеркултуралног дијалога, наводи права и обавезе које има као ученик и сагледава непосредно друштвено окружење.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препозна стереотипе и предрасуде кроз примере из прошлости у историјским и савременим изворима информација; процењује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости; одговорно и активно се односи према сопственим правима и обавезама, културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; уочава могуће узроке конфликата у непосредном окружењу и ради на њиховом спречавању, односно решавању и превазилажењу; комуницира у вршњачкој групи на толерантан начин и уз поштовање основних људских права

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација као и различита тумачења исте историјске појаве/догађаја/ личности; планира активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа, меморијала и празника свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; конструктивно комуницира у вршњачкој групи и окружењу уз поштовање основних људских права; унапређује толерантан однос у комуникацији заснованој на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција.

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ
ДОДАТНА НАСТАВА

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
I УСПОН ЕВРОПЕ (Европа од краја XV до краја XVIII века) **II СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД XVI ДО КРАЈА XVIII ВЕКА** **III ДОБА РЕВОЛУЦИЈА (Европа и свет од краја XVIII до седамдесетих година XIX века)** **IV НОВОВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА**	-развијање сарадничког односа, проширивање постојећих и усвајање нових знања, сналажење на карти -усвајање нових знања, утврђивање постојећих, употреба атласа, оспособљавање за самосталан рад -анализа текстова, уочавање повезаности градива, оспособљавање за самосталан рад -уочавање повезаности градива, оспособљаавње за самосталан рад, уочавање узрочно последничких веза	• **Староседеоци Америке - Америка пре Колумбовог открића** • **Велика географска открића** • **Реформација и против-реформација** • **Хајдуци и ускоци** • **Сеоба Срба** • **Пећка патријаршија** • **Прва индустријска револуција** • **Француска револуција** • **Амерички рат за независност** • **Српска револуција**	- планирањем интердисциплинарних тема - увођењем и мотивацијом ученика за одређене теме - дискусијом, појашњавањем и прецизирањем одређених ситуација - кооперативним радом наставника са ученицима у малим групама и тимовима - кроз тематске целине уз слободу динамике реализације - комбинацијом коришћења различитих наставних метода, а посебно активних где и ученици учествују у реализацији програма - фокусирањем пажње питањима и причом на одређене догађаје и личности које су обележиле овај период - комбинацијом различитих метода рада - организовањем и учешћем на такмичењима - посетама споменицима, музејима и изложбама	**Индијанска племена, Кристифор Колумбо, Мартин Лутер, језуити, Старина Новак, Стари Вујадин, Арсеније III Чарнојевић, обнова Пећке патријаршије, фабричка производња, пад Бастиље, Декларација о независности САД, Џорџ Вашингтон, Први и Други српски устанак, Ђорђе Петровић Карађорђе, Милош Обреновић...**

Сивац, 27. Јун 2018.

Предметни наставник: **Горан Влаховић**

НАСТАВНИК:ОЛИВЕРА СВИТИЋ

РАЗРЕД:7

НЕДЕЉНИ ФОНД:2 ГОДИШЊИ ФОНД:72

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе географије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају и разумеју географске објекте, појаве, процесе и законитости у простору, њихове узрочно-последичне везе и односе, развију географску писменост и географски начин мишљења, свести и одговорног односа према свом завичају, држави, континенту и свету као целини и толерантног става према различитим народима, њиховим културама и начину живота. Циљ наставе географије у 7. Разреду је усвајање знања у природно географским и друштвено географским објектима,појавама и процесима, и њиховим међусобним

везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стицању знања о најважнијим природним, друштвеним и економско географским одликама

Азије, Африке, Северне и Јужне Америке, Аустралије и Океаније, Арктика и Антарктика и њиховим регијама и државама.

КОРЕЛАЦИЈА: - У оквиру предмета

- Историја, математика, биологија, српски језик, ликовна култура, верска настава, екологија,музичка култура

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЛИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
УВОД У РЕГИОНАЛНУ ГЕОГРАФИЈУ СВЕТА	Схвата основе програма за 7.разред	Упознавање регионалне географије ваневропских континената	Дијалошка Монолошка	
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА АЗИЈЕ	Препознаје основне природне и друштвене одлике азије Описује природне, друштвене и привредне одлике регија азије и појединих држава Уме да покаже на картама регије и односе између регија и држава	Стицање знања о природним, друштвеними економскогеографским одликама азије, њеним регијама и појединим државама	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама	-Азија-име,истраживачи -Југозападна Азија-Турска -Јужна Азија-Индуја -Југоисточна Азија-Индонезија -Средња Азија -Источна Азија-Кина и Јапан
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА АФРИКЕ	Препознаје основне природне и друштвене одлике африке Уме да покаже на картама регије и односе између регија и држава	Стицање знања о природним, друштвеними економскогеографским одликама африке, њеним регијама и појединим државама	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у пару	Африка-име и истраживачи -Северна Африка -Источна Африка -Западна и Централна Африка -јужна Африка-ЈАР

ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ	Препознаје основне природне и друштвене одлике северне америке, описује природне, друштвене и привредне одлике Сад-а и Канаде	Стицање знања о природним, друштвеними економскогеографским одликама северне америке, њеним регијама и државама, сад и канада	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама	-Северна Америка- Природне и друштвене одлике -САД -Канада
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА СРЕДЊЕ АМЕРИКЕ	Препознаје основне одлике средње Америке	Стицање знања о природним, друштвеними економско географским одликама средње и јужне америке и њихових држава	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у пару	-Средња Америка- природне и друштвене одлике -Мексико
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ	Препознаје основне одлике Јужне Америке	Стицање знања о природним, друштвеними економско географским одликама средње и јужне америке и њихових држава	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у пару	-Јужна Америка- Природне и друштвене одлике -Бразил -Аргентина
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА АУСТРАЛИЈЕ И ОКЕАНИЈЕ	Препознаје основне одлике острвских регија и уме да покаже на карти	Стицање знања о природним и друштвеним одликама аустралије и океаније и новог зеланда	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни Рад у групама	-Аустралија -Океанија -Нови Зеланд
ГЕОГРАФСКА ОБЕЛЕЖЈА ПОЛАРНИХ ОБЛАСТИ(АРКТИК И АНТАРТИК)	Препознаје основне одлике поларних области	Стицање знања о природним одликама и истраживањима поларних области	Фронтални Дијалошки Монолошки Илустративно-демонстративни	-Арктик -Антарктик
СВЕТ КАО ЦЕЛИНА	Разуме формирање политичке карте света	Стицање знања о савременим политичко географским процесима у свету	Монолошка Дијалошка	-Свет

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик / ученица зна и уме из наведене теме/области
АЗИЈА	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте (Азију) и препознаје њене основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом

	ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
АФРИКА	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
СЕВЕРНА АМЕРИКА	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља

	ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
ЈУЖНА АМЕРИКА	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
Аустралија и Океанија-опште географске одлике	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
Поларне области-Арктик и Антарктик	1. Основни ниво: ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом

	ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва ГЕ 2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 3. Напредни ниво: ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
Свет као целина	1. Основни ниво:/ 2. Средњи ниво: ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке:на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама,линијама,знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ 2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст) 3. Напредни ниво: ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају основног образовања и васпитања ученик има развијене радне навике, поседује основна географска знања и вештине, примењује их у свакодневним ситуацијама; познаје географске везе и законитости, разуме њихову улогу у обликовању света; доприноси заштити и унапређивању животне средине; поштује демографске различитости, људске и националне вредности; комуницира и сарађује у свом окружењу; користи различите изворе информација и картографски приказује основне географске чињенице.

Основни ниво

На крају основног образовања и васпитања на основном нивоу ученик се оријентише у природи и на географској карти; употребљава најједноставније мерне инструменте за обављање различитих активности. Поседује основна знања о планети Земљи, њеном географском омотачу и препознаје основне законитости, везе

и њихов утицај на живот и рад људи. Користи географска знања о физичко-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије и света које ће ученику помоћи да рационално планира, организује и унапређује свој живот. Познаје принципе одрживог развоја и одговорног управљања на нивоу локалне средине и државе. Описује демографске различитости, националне и људске вредности и има толерантан став у демократским процесима у својој средини. Доприноси решавању актуелних проблема у својој средини насталих под утицајем природе или човека и учествује у акцијама за отклањање њихових последица.

Средњи ниво

На крају основног образовања и васпитања на средњем нивоу ученик користи различите изворе информација (географску карту, информационе технологије, писане и електронске медије) ради организовања и унапређивања свакодневних активности у животној средини. Описује појаве, процесе и њихове односе у Сунчевом систему. Идентификује и анализира географске објекте, појаве, процесе и односе у географском омотачу Земље и њихову сталну међуусловљеност и променљивост. Разуме неопходност очувања равнотеже међу свим компонентама природне средине. Ученик објашњава природно-географске и друштвено-географске одлике Републике Србије, може да их упоређује са одликама појединих региона у свету и да наведе њихов утицај на друштвени и економски развој Републике Србије и региона. Разуме значај и могућности међународних организација за очување мира, безбедности, развијања пријатељских односа међу народима и пружања помоћи становништву које је погођено елементарним непогодама

Напредни ниво

На крају основног образовања и васпитања на напредном нивоу ученик изводи једноставна теренска истраживања; користи и анализира различите изворе за прикупљање географских података и резултате користи у својим свакодневним

активностима; примењује систем за глобално позиционирање (ГПС) и географски информациони систем (ГИС) ради лакшег сналажења у простору и времену. Ученик интерпретира и објашњава појаве, процесе и односе у Сунчевом систему. Објашњава географске везе и законитости између природних услова, ресурса и људских делатности на националном и глобалном нивоу. Разуме значај природног и културног наслеђа и потребу за њиховом валоризацијом. Објашњава глобалне друштвеноекономске процесе и анализира њихов утицај на друштвени и економски развој Републике Србије. Негује међусобно разумевање, поштовање различитости и сарадњу, доприноси очувању људских и националних вредности. Планира и доноси одговарајуће одлуке у свакодневним животним ситуацијама и активно учествује у предузимању иницијативе за очување и заштиту здравља, безбедности људи и животне средине.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. ОБЛАСТ: Развијеност и примена географских способности и вештина за решавање одређених ситуација

Основни ниво

Ученик чита географску карту, употребљава различите географске изворе и статистичке податке. Употребљава најједноставније мерне инструменте и описује податке које они приказују.

Средњи ниво

Ученик истражује, класификује и приказује елементе географске средине на немој карти, моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом. Познаје значај примене информационих технологија у свакодневним активностима.

Напредни ниво

Ученик планира и изводи једноставна теренска истраживања, користи и анализира информације о географским чињеницама датим у писаним и електронским медијима, изводи закључке и примењује их у новим ситуацијама. Примењује информационе технологије ради обављања различитих активности.

2. ОБЛАСТ: Примена географских знања и концептуалног разумевања у одређеним проблемским ситуацијама

Основни ниво

Ученик препознаје, разликује и именује физичко-географске, друштвено-географске и регионално-географске чињенице и наводи њихове вредности за рационално коришћење у свакодневном животу.

Средњи ниво

Ученик идентификује и анализира индивидуалност, разноврсност и распрострањеност физичко-географских и друштвено-географских чињеница, а регионално-географске чињенице, везе и законитости сврстава у одређене појмовне категорије и системе.

Напредни ниво

Ученик анализира и објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у географској средини и предлаже нова решења. Издваја и упоређује географске регије.

БИОЛОГИЈА 7. разред

2 часа недељно, 72 годишње

ЦИЉ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ

Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да усвајањем образовно-васпитних садржаја стекну основна знања о грађи и функционисању човечијег организма, развијају здравствену културу, хигијенске навике и схвате значај репродуктивног здравља. Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете живота, навике, запажања, способности критичког мишљења, објективно и логичко расуђивање као и хумане односе међу половима.

ЛИТЕРАТУРА

Биологија 7, уџбеник за седми разред основне школе

Аутори:
Имре Кризманић
Зорица Лазић
Албина Холод

КОРЕЛАЦИЈА

Математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Понављ.	Вежбе	Провера	УКУПНО
I	Порекло и развој људске врсте	4	1	0	0	5
II	Грађа човечијег тела	31	15	11	4	61
III	Репродуктивно здравље	4	2	0	0	6

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати ...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати ...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације

Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати ...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити ...)	Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати ...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	**Могућа средства оцењивања**
СУМАТИВНО – оцењивање наученог	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање, дијагностички тестови, контролне вежбе, дневници, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области / теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Порекло и развој људске врсте	-науче основне податке о развоју људске врсте, етапе у развоју савременог човека и еволутивни положај човека данас.	Наука о човеку - антропологија. Порекло и историјски развој човека. Преци данашњег човека. Људи данас.	Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.	Антропологија Чарлс Дарвин Примат Фосил Спретни човек Усправни човек Неандерталац Савремени човек
Грађа човечијег тела	-стекну знања о грађи ћелија и ткива и повезаности органа и	Нивои организације биолошких система. Човек - органски системи. Ћелија:	У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке	Атом Молекул Ћелија

	органских система у организам као целину; -упознају основну грађу и улогу коже; костију и мишића, нервног система и чула, жлезда са унутрашњим лучењем и њихову повезаност са нервним системом; система органа за варење; система органа за дисање; система органа за циркулацију; система органа за излучивање и њихов значај за промет материја; система органа за размножавање, фазе у полном сазревању човека и биолошку регулацију процеса везаних за пол; -упознају најчешћа обољења и повреде органских система човека; -науче основна правила пружања прве	величина, облик, основна грађа (ћелијска мембрана, цитоплазма, органеле, једро, ДНК, хромозоми). Деоба ћелија. Вежба: Посматрање грађе ћелије на трајном микроскопском препарату. Кратак преглед еволутивне разноврсности кожног система животиња. Кожни систем човека Грађа коже човека. Кожни органи. Слузокожа. Функција коже. Обољења, повреде коже и прва помоћ. УВ зрачење и заштита коже. Вежба: Посматрање грађе коже на трајном микроскопском препарату. Кратак преглед еволутивне разноврсности скелетног система животиња. Скелетни систем човека Коштана ћелија. Коштано ткиво. Грађа кости. Хрскавица. Везе међу костима. Скелет. Кости главе, трупа и удова. Обољења, повреде костију и прва помоћ. Деформације. Правилно држање тела. Вежба: Посматрање костију,	који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани. Избор и систематизација програмских садржаја биологије резултат су захтева времена и најновијих достигнућа у биологији, а примерени су узрасту ученика и њиховом психо-физичком развоју. Наставне теме су логички распоређене, а обухватају садржаје	Ткиво Орган Органски систем Организам Ћелијске органеле Гени ДНК Митоза Мејоза Телесне ћелије Полне ћелије Зигот Покожица Крзно Поткожно ткиво Хигијена и нега коже Коштане ћелије Коштано ткиво Дуге, кратке и пљоснате кости Зглоб, хрскавица и шав Кости главе Кости трупа Кости удова Глатка мускулатура Попречно-пругаста мускулатура Срчана мускулатура Осетљивост Надражљивост Еластичност

	помоћи; -развију неопходне хигијенске навике.	зглобова и шавова. Упоређивање са механичким зглобовима. Кратак преглед еволутивне разноврсности мишићног система животиња. Мишићни систем човека Мишићне ћелије. Мишићно ткиво. Попречно-пругаста, глатка и срчана мускулатура. Скелетни мишићи (облици). Физиолошке особине мишића. Кретање. Обољења и оштећења мишића. Физичка активност. Вежба: Посматрање мишићног ткива на трајном микроскопском препарату. Кратак преглед еволутивне разноврсности нервног система животиња. Нервни систем човека Нервна ћелија и нервно ткиво. Физиолошке особине нервне ћелије. Нерви и ганглије. Централни нервни систем: мозак и кичмена мождина. Рефлекси и рефлексни лук. Периферни нервни систем. Аутономни	науке о човеку, здравственој култури и репродуктивном здрављу. Овако конципиран програм пружа ученицима основна знања, а ради лакшег разумевања и усвајања градива, наставник не треба да инсистира на детаљном опису грађе и функције, већ на обољењима и повредама појединих органа, пружању прве помоћи и стицању неопходних хигијенских навика, очувању личног здравља и здравља других људи, као и одговорном односу према репродуктивном здрављу. Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода и	Контрактивност Централни нервни систем Периферни нервни систем Неурон Проводљивост Синапса Предњи мозак Средњи мозак Међумозак Задњи мозак Продужена мождина Рефлекс Кичмена мождина Аутономни нервни систем Ендокрине жлезде Хормони Чулне ћелије Дражи Чула Чуло вида Чуло слуха Чуло мириса Чуло укуса Чуло равнотеже Усна дупља Зуби Ждрело Једњак Желудац Танко црево Дебело црево

		(вегетативни) нервни систем. Обољења нервног система. Стрес. Одмор и сан. Учење и памћење. Вежба: Посматрање нервног ткива на пресеку мозга или кичмене мождине (на трајном микроскопском препарату). Испитивање рефлекса бутног мишића. Кратак преглед еволутивне разноврсности система жлезда са унутрашњим лучењем животиња. Систем жлезда са унутрашњим лучењем човека Жлезде са унутрашњим лучењем, грађа. Повезаност жлезда са унутрашњим лучењем и нервног система. Поремећаји у раду жлезда са унутрашњим лучењем. Кратак преглед еволутивне разноврсности система чулних органа животиња. Систем чулних органа човека Чулне ћелије. Чуло мириса и укуса. Грађа и функција чула вида. Мане и обољења ока. Чуло слуха и равнотеже. Оштећења и	употребу расположивих наставних средстава и информационих технологија на часовима обраде, вежби и систематизације градива. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику.	Булимија Анорексија Нос и носна дупља Гркљан Душник Душнице Плућа Грип Ангина Бронхитис Туберколоза Крвна плазма Еритроцити Леукоцити Тромбоцити Срце Крвни судови Лимфни судови Имунитет Вакцине Бубрег Мокраћовод Мокраћна бешика Мокраћна цев Нефрон Дијализа Трансплантација Женски полни органи Мушки полни органи Ембрион Фетус

		обољења чула слуха и равнотеже. Бука и чуло слуха. Вежба: Одређивање оштрине вида и разликовање боја. Мариотов оглед. Кратак преглед еволутивне разноврсности система органа за варење животиња. Систем органа за варење човека Грађа органа за варење. Варење хране. Јетра и панкреас. Обољења органа за варење. Правилна исхрана и последице неправилне исхране (гојазност, булимија, анорексија). Хигијена усне дупље. Вежба: Таблице правилне исхране. Кратак преглед еволутивне разноврсности система органа за дисање животиња. Систем органа за дисање човека Грађа и функција органа за дисање. Покрети дисања. Спољашње и ћелијско дисање. Глас и говор. Обољења органа за дисање. Дувански дим и здравље. Вежба: Доказивање угљен-		Постељица Менструација Климакс

		диоксида у издахнутом ваздуху. Кратак преглед еволутивне разноврсности система органа за циркулацију животиња Систем органа за циркулацију човека Крв и лимфа. Крвне групе. Трансфузија. Наслеђивање крвних група. Срце и крвни судови. Грађа и рад срца. Артерије, вене, капилари. Лимфни судови. Крвоток и лимфоток. Одбрамбене способности организма. Вакцине. Обољења, повреде срца и крвних судова, прва помоћ. Реанимација. Вежба: Посматрање крви на трајном микроскопском препарату. Вежба: Мерење пулса и крвног притиска. Кратак преглед еволутивне разноврсности система органа за излучивање животиња. Систем органа за излучивање човека Грађа и функција органа за излучивање. Обољења органа за излучивање. Вежба: Грађа бубрега -		

		дисекција. Кратак преглед еволутивне разноврсности система органа за размножавање животиња. Систем органа за размножавање човека Грађа и функција органа за размножавање. Физиологија репродукције. Наслеђивање пола код човека. Наследне болести везане за пол. Обољења органа за размножавање. Хигијена полних органа.		
Репродуктивно здравље	-схвате значај здравствене културе и репродуктивног здравља; -схвате значај и улогу породице у развоју, опстанку, напретку људског друштва као и последице њеног нарушавања.	Дефиниција здравља. Пубертет и адолесценција. Проблеми везани за период одрастања (делинквенција, болести зависности). Почетак полног живота. Хумани односи међу половима. Контрацепција. Ризично понашање и сексуално преносиве болести - превенција и лечење. Значај и планирање породице. Наталитет.	Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете, најновију стручну литературу и да примењује искуства стечена професионалним развојем на акредитованим семинарима из Каталога програма стручног усавршавања Завода за унапређивање	Пубертет Адолесценција Сазревање личности Деликвенција Алкохолизам Наркоманија Пушење Контрацепција Планирање породице

			образовања и васпитања.	

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Порекло и развој људске врсте

Основни ниво:

1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма
1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи
1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа
1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама

Средњи ниво:

2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе
2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека
2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

Напредни ниво:

3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група
3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

Грађа човечијег тела

Основни ниво:

1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија
1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси
1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном
1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће,

размножавање)
1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином
1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте
1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања
1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал
1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома
1.3.5. зна основне принципе наслеђивања
1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују
1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће
1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару
1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница
1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека
1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)

Средњи ниво:

2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)
2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа
2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам
2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи
2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију
2.2.9. зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе

2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања
2.3.2. разуме механизам настанка зигота
2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима
2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина
2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница
2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница
2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека
2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)
2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

Напредни ниво:

3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност
3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање
3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса
3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)
3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање -улога ендокриног система)
3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам
3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба
3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму
3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте
3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране
3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност
3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)
3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа

3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности
3.5.8. разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца

Репродуктивно здравље

Основни ниво:
1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље
1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)
1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље
1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)
1.5.13. зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна

Средњи ниво:
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултат

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
зидне слике, цртежи, табеле, графикони, шеме, лупа, микроскоп, трајни препарати, природни материјал, штампани и писани материјал, рачунар, филмови, ТВ емисије	монолог, дијалог, лабораторијске вежбе, теренски рад, радионице, рад у пару/групи, ученичка истраживања, дебата, усмена и писмена провера знања (тестови, контролни задаци)

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме основне биолошке појмове и процесе. Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи, разликује елементе грађе и функције живих бића и има развијену свест о општој здравственој и еколошкој култури. Уме да процени значај биолошких знања за развој људског друштва, а посебно у свом непосредном окружењу. Поседује истраживачке вештине потребне за рад у биологији. Способан је да примени стечена биолошка знања и вештине у свакодневном животу. Критички размишља и развија научни поглед на свет и оспособљен је за наставак школовања.

Основни ниво

Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, да познаје основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уме да наведе основне фазе у историјском развоју живог света и да правилно дефинише појам биолошке еволуције. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну

средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја. Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. Уме да опише основне етапе у реализацији практичних и лабораторијских радова.

Средњи ниво
Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. Уме да образложи основне генетичке појмове. Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. Разликује и разврстава основне еколошке појмове и процесе и уме да уочи везу између еколошких система и животне средине. Примењује стечена знања из биологије у свакодневном животу, а посебно у очувању сопственог здравља. Познаје и у животу примењује принципе одрживог развоја. Уме да реализује практичне и лабораторијске радове.

Напредни ниво
Уме да анализира корелације које постоје између грађе и функционисања организама и животних услова у њиховој околини. Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. Анализира утицај средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. Разуме фазе у историјском развоју живог света. Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности. Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета. Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. Вреднује значај биолошких открића за развој људског друштва и уме самостално да процени квалитет биолошке информације у медијима. Уме да ревидира/преради и реорганизује сопствени систем биолошког знања и сопствене ставове. Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

• користећи моделе „дрво живота“ и „календар живота“, одреди положај човека у живом свету, представљајући еволутивно-филогенетски развој система органа животиња

• кроз дискусију о развоју цивилизације интерпретира однос између биолошке и социо-културне еволуције човека

• илуструје, применом основних правила наслеђивања, утицај генетичког материјала родитеља (гена) на особине потомства

• прикаже повезаност органа и система органа у организам као целину

• на једноставним примерима из свакодневног живота, илуструје како може ускладити сопствене активности са физиолошким стањем свог организма и променама у непосредној околини

• разликује фазе животног циклуса човека и разуме да пролази кроз психо-физичке промене у пубертету/адолесценцији које настају као резултат процеса хормонске консолидације и биолошког сазревања

• избегава ризична понашања која доводе до болести зависности и нарушавања репродуктивног здравља

• захтева стручну помоћ када запази промене у психичком здрављу, поремећају рада органа и организма у целини и теже повреде тела

• демонстрира пружање основне прве помоћи приликом лакших повреда тела;

• измери пулс и крвни притисак и протумачи резултате лабораторијских анализа крви (крвна слика)

• користи микроскоп за посматрање трајних препарата биолошког материјала;

• представи и протумачи информације добијене једноставним истраживањем из области биологије човека.

Предмет: Музичка култура

Разред: Седми

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 36

Корелација: Српски језик и књижевност, Матерњи језик, Историја, Страни језици, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Верска настава, Грађанско васпитање, Техника и технологија

Циљ предмета

Општи циљ је стицање основне језичке и уметничке писмености и напредовање ка реализацији одговарајућих стандарда образовних достигнућа. Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење, и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје. Такође, ученици треба да упознају музичку културу кроз обраде тема повезаних с музиком различитих епоха, развијају музикалност и креативност, као и да негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада с ученицима.

Задаци наставе музичке културе су:

• Стварање могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе музичке културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе музичке културе буду у пуној мери реализовани

• Стицање знања о музици различитих епоха

• Развијање способности и извођења музике (певање/свирање)

• Развијање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике

• Подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике)

• Даље упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности

• Стварање одељенских ансамбала

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ РАЗЛИЧИТИХ ЕПОХА	• истражује извођачку и стваралачку употребу нотног писма • бира инструменте по њиховом изражајном потенцијалу • идентификује развој музичких тема током слушања • идентификује улогу музике у друштвено-историјским догађајима • разликује традиционалну музику свог и других народа од обрада традиционалне музике • повезује различите музичке жанрове са наменом у свакодневном животу и са инспирацијом композитора • изводи музику која највише одговара садржају који жели да изрази певањем, свирањем и покретом, самостално и у групи • се изражава гласом, инструментом и покретом, солистички и у дијалогу са другима путем импровизације – • прати музичке догађаје у	**Праисторија** Обрада следећих тема: порекло и улога музике у првобитном друштву; изражајна средства музике - примери мелодија и ритмова; настанак првих инструмената (удараљки, дувачких, жичаних). Певање и свирање примера у комбинацији са покретом. Обрада појма импровизација. **Античка епоха** Музика првих цивилизација - Месопотамија, Египат, Индија и Кина (појмови класног раслојавања и професионалне музике, функција музике у друштву). Упознавање пентатонике кроз извођење примера и упознавање специфичног инструментарија.	За усвајање и утврђивање знања из наставног предмета музичка култура у седмом разреду треба користити следеће наставне методе: дијалошку, демонстрацију и монолошку. Код обраде тема обавезно користити очигледна средства и увек их повезивати са слушним примерима и извођачком праксом.	световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

	својој средини. – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	Античка Грчка - музика и мит, инструменти и видови музицирања (дитирамб и грчка трагедија, хорско певање, концертна надметања). **Средњи век** Музика и хришћанство. Музичка основа хришћанске музике. Појава осмогласника и грегоријанског корала. Њихова даља музичка надоградња и развој црквених музичких облика у уметничке. Видови извођења вокалне музике: солистичко, хорско, антифоно и респонзоријално певање, канон. Појава оргуља у Европи. Инструменти у световном музицирању: дувачки, жичани, удараљке. Улога плеса. Облици црквеног певања код православних народа: литургија и њени делови, врсте црквених песама: химна, тропар, стихира, ирмос. Развој		

		средњовековне музике на Западу: рађање вишегласја. Миса. Извођење примера. **Ренесанса** Световна и духовна музика. Појмови хомофоније и полифоније. Облици: мадригал, шансон, миса, мотет. **Барок** Развој инструмената (породица виолина, породице дрвених и лимених дувачких инструмената, инструменти с диркама). Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата, пасија). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Облици: свита, концерт, фуга. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг		

		Фридрих Хендл. Слушање и извођење једноставних музичких примера. Примери двогласног извођења. **Класицизам** Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике: опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Клавир. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Слушање и извођење једноставних музичких примера. **Музика на тлу Србије** Праисторијска налазишта и антички споменици на тлу Србије. Народна музика и обичаји. Развој црквене музике од XII до XVIII века (утицаји византијске музике и		

		стварање српске црквене музике, духовни центри у турском периоду, развој музике после Велике сеобе).		
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ		Настанак првих инструмената (удараљки, дувачких, жичаних). Упознавање специфичног инструментарија Старог века. Средњевековни инструменти у световном музицирању: дувачки, жичани, удараљке. Подела инструмената.	Кроз слушање музичких примера уочити различите звучне боје музичких инструмената, упознавање њихових карактеристика (основне групе, грађа, техничко-извођачке могућности).	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ		Слушни примери различитих епоха и стилова, извођачких састава	- усмеравање пажње ученика на аналитичко слушање музике стимулисањем активног праћења примера - разликовање звучних боја музичких инструмената,	

			упознавање њихових карактеристика (основне групе, грађа, техничко-извођачке могућности). - подстицање различитих видова изражавања ученика у вези са слушањем музике и музичким доживљајем (ово се не сме своди на пасивизацију улоге наставника и померање акцената са активног слушања на друге активности, обично ликовне или литерарне, за које наставник нема праву компетенцију тумачења и оцењивања) - упознавање музичких дела, стваралаца и извођача.	
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ: Певање,		Извођење једноставних музичких примера, музичких тема композиција.	**Основе музичке писмености** - обнављање предзнака - обнављање простих парних и непарних тактова са четвртинском и осминском јединицом бројања и ала бреве	

Свирање			такта - обрада мешовитих тактова (на примерима народних песама) - обнављање ознака за динамику (p, mp, pp, f, mf, ff, crescendo, decrescendo) и темпо (adagio, andante, moderato, allegro, vivo, presto) - понављање до сада научених лествица, појма тоналитет, упознавање акорда на главним ступњевима Це-дура, објашњење и увежбавање каденце, уваежбавање мелодијског мола. **Певање песама по слуху и из нотног текста** - неопходни су редовно указивање на значај правилне хигијене гласа, стална брига о положају тела при певању, вежбе за певачко дисање, вежбе артикулације, распевавање уз инструменталну пратњу и без ње, певање каденце - учење песме почиње увођењем	

			у тематику, затим следи наставниково тумачење литерарног текста са наглашавањем васпитних елемената - код учења песама по слуху прво се демонстрира оригинални вид песме (у темпу, са динамиком), а затим ради једноставна анализа песме због разумевања форме (заједничко уочавање понављања и контраста) - код учења песама из нотног текста, прво се ради анализа записа песме (уочавају се: кључ, предзнаци, такт уз пробу тактирања, динамичке и артикулационе ознаке, дужине и имена тонова), затим се нотни текст ишчитава парлато (са понављањима док се текст не утврди), уради се вежба распевавања и прелази на певање док наставник свира мелодију - осмишљавање почетне интонације песме најбоље је дати	

			кроз инструментални увод - песма се учи по деловима и фразама уз инструменталну пратњу која се у почетку своди на мелодију (аранжмане додати тек пошто је песма научена) - теже ритмичке фигуре и мелодијски скокови се обрађују кроз понављања - током учења непрекидно се инсистира на изражајном и доживљеном певању. **Свирање** - свирање на инструменатима Орфовог инструментаријума - свирање на фрулици, мелодици, тамбури,, гитари и другим доступним инструментима - свирање примера из литературе.	

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Реконструкција музичких догађаја у стилу обрађиваних епоха.	- импровизација мелодије на задати текст - инструментална импровизација; - коришћење плеса и импровизација покрета уз музику.	

СТАНДАРДИ

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик уме да препозна основне елементе музичке писмености, опише основне карактеристике музичких инструмената и састава, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва. **Средњи ниво**: Ученик разуме повезаност музичких елемената и карактеристика музичких интрумената са музичком изражајношћу. Уме да анализира повезаност облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота. **Напредни ниво**: Ученик зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела. Разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора. Критички и аргументовано образлаже свој суд.	**ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ**
Основни ниво: Ученик уме да на основу музичких примера, да именује музичке и изражајне елементе, извочачки састав, музичке жанрове, српски музички фолклор. **Средњи ниво**: Ученик уме да анализира повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. Брз темпо са животним карактером), уме да опише и анализира карактеристике звичног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. Узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре). Може да препозна структуру и драматургију одређеног жанра у случном примеру. **Напредни ниво**: Ученик уме да анализира случни пример и открије везу опажених карактеристика са структуралном и драматуршком димензијом звучног примера, жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера са контекстом звучног примера и контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора.	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**
Основни ниво: Ученик уме да пева или свира једноставне дечије, народне или популарне композиције предвиђене Наставним планом и програмом. **Напредни ниво**: Ученик уме да изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем или као солиста и у школским ансамблима.	**МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ**

Основни ниво: Ученик уме да направи музички инструмент користећи предмете из окружења, осмисли мање музичке целине користећи понуђене мотиве. **Напредни ниво**: Ученик уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом). Ученик уме да осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте и импровизује или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих музичких жанрова и стилова.	**МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО**

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Да би се остварио процес праћења напредовања и степена постигнућа ученика у настави музичке културе, неопходно је да наставник претходно упозна и идентификује музичке способности сваког ученика.

Оцењивање ученика у настави мора се спроводити организовано. Оно треба да обухвати и прати посебан развој сваког ученика, његов рад, залагање, интересовање, став, умешност, креативност и слично. Наставник треба да прати развој личности у целини и да објективно процењује колико је ученик савладао програмске захтеве.

Смисао оцењивања у настави музичке културе не треба да буде искључиво везан за оцену музичких способности, мада њих треба истаћи, већ и у функцији награде за залагање, интересовање, љубав према музици. Оцену треба користити као средство мотивације: она треба да ученике мотивише на музичке активности и на бављење музиком у складу с њиховим стварним способностима и потребама.

Домаћи писмени задаци или писани текстови, контролни задаци и слично не задају се за овај предмет у седмом разреду. Целокупно наставно градиво остварује се само у школи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин

остварује своје циљеве.

Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.

Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво

Ученик ужива у различитим музичким садржајима. Свестан је различитих утицаја музике на њега и улоге музике у друштвеним догађајима.

Ученик разуме неопходност сарадње, међусобног подстицања и уважавања у заједничком музицирању и повезује ставове и искуства у свакодневном групном раду.

Средњи ниво

Ученик повезује музику са историјским, религијским, научним и осталим релевантним димензијама људског живота. Разуме везу између културног идентитета и музике. Ученик повезује музичка знања и вештине са различитим

видовима сопственог изражавања. Учествује у музичким активностима школе и заједнице.

Напредни ниво

Ученик разуме музичке стилове у односу на друштвена дешавања и има критички однос према музици.

Креативно користи музичка знања, вештине и искуства у подстицању индивидуалног и групног изражавања и сарадње и презентована знања. Даје свој допринос у очувању традиције и културног идентитета путем музике.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик

истражује везу између музике и изражавања покретом.

Основни ниво

Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.

Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.

Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.

Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.

Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво

Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и

развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици.

Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.

Прати и учествује у музичком животу заједнице.

Предмет: Ликовна култура

Разред: седми

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета: -Да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа
-Да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама
-Да изразре и образложе своје мишљење и дискутују са другима
-Развију мотивисаност за учење и заинтересованост запредметне садржаје као и да се подстиче ученичко стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета

Корелација: српски језик, математика, биологија, техничко и информатичко, географија,музичка култура

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови	Праћење и вредновање
АРАБЕСКА	Ученици треба да: проширују искуства у ликовном изражавању и развијају ликовно естетски сензибилитет за: арабеску -упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора -дасеоспособе да повезују ликовни рад са савременим окружењем -упознају вредности споменика културе и своју	Разговор о историјском развоју арабеске Упоређивање арабеске на различитим предметима и различитим грађевинама Употреба арабеске Разлике и сличности у културама Израда арабеске	Перцепција и Аперцепција, комбинаторика фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	АЛТЕРНАЦИЈА АРАБЕСКА ВАРИЈАЦИЈА ДЕКОРАЦИЈАМОНОТИПИЈА ФРИЗ РОЗЕТА	Реализација ликовних техника, својства стваралачко мишљење и креативност

	културну баштину				
ПРОПОРЦИЈЕ	Ученици треба да: проширују искуства у ликовном изражавању и развијају ликовно естетски сензибилитет за: пропорције; - упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора; --- дасеоспособе да повезују ликовни рад са савременим окружењем -упознају вредности споменика културе и своју културну баштину	Разговор о односима величина Златни пресек Пропорција људског тела и развој пропорције кроз историју Пропорција главе Цртеж пропорције тела и лица	Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	ПРОПОРЦИЈА ЗЛАТНИ ПРЕСЕК БАРОК БИСТА ВИЗИР ВИЗИРАЊЕПАСТОРАЛА	Односи величина, реализација ликовних техника, стваралачко мишљење, креативност
КОМПОЗИЦИЈА И ПРОСТОР	Ученици треба да: проширују искуства у ликовном изражавању и развијају ликовно естетски сензибилитет за: пропорције; композицију и простор - упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора; - дасеоспособе да повезују ликовни рад са савременим окружењем; -упознају вредности споменика културе и своју културну баштину	Разговор о композицији, начину компоновања, Приказивање простора, разговор о димензијама простора, о перспективи и врстама. Начин приказивања	Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	ПЕРСПЕКТИВА ВАРИЈАЦИЈА АЛТЕРНАЦИЈА РЕПЕТИЦИЈА ГРАДАЦИЈА ВАЗДУШНАПЕРСПЕКТИВА КОЛОРИСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА ПОЛИПЕРСПЕКТИ ВЕДУТА ЛИНЕАРНА И ВАЗДУШНА ПЕРСПЕКТИВА ХОРИЗОНТ ТАЧКА НЕДОГЛЕДА	Реализација ликовних техника, Познавањ појмова репетиција, алтернација, градација, контраст и др. стваралачко мишљење, креативност

ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ПОКРЕТА, ИГРЕ И ЗВУКА	Ученици треба да: -проширују искуства у ликовном изражавању и развијају ликовно естетски сензибилитет за: пропорције; композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука -упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора; -дасеоспособе да повезују ликовни рад са литерарним и сценским изразом, звуком и покретом -упознају вредности споменика културе и своју културну баштину	Разговор о повезивању ликовног са литерарним и сценским изразом Обједињавање пропорције и перспективе Разговори о сценским уметностима Оспособљавање за израду костима и сценографија Упознавање са културном баштином	Перцепција, симетрија, понављање, преношење комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	СЦЕНСКА УМЕТНОСТ КОСТИМОГРАФИЈА СЦЕНОГРАФИЈА ГИЊОЛ КРЕАЦИЈА МАРИОНЕТЕ ПОЗОРНИЦА СКИЦА ТЕАТАР ПЕРФОРМАНС	Реализација ликовних техника, стваралачко мишљење, креативност

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/области)
1. **АРАБЕСКА**	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основнеизражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:**

	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју
2. **ПРОПОРЦИЈЕ**	**Основни ниво:** ЛК.1.2.3. описује свој рад и ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би пос тигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене уз расту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других
3. **КОМПОЗИЦИЈА И ПРОСТОР**	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр.

	музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.
4. ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ПОКРЕТА, ИГРЕ И ЗВУКА	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из

	визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.
5. ФОТОГРАФИЈА	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основнеизражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

GODIŠNJI (GLOBALNI) PLAN RADA NASTAVNIKA

Školska 20__/20__. godina

Nastavni predmet: ***TEHNIČKO I INFORMATIČKO OBRAZOVANJE***
Razred: ***VII***

CILJ I ZADACI

Cilj: nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja u osnovnoj školi je da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku, tehničku i informatičku pismenost, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje,kao i da se upoznaju sa tehničko-tehnološki razvijenim okruženjem, razviju tehničko mišljenje, tehničku kulturu, radne veštine i kulturu rada.

Operativni zadaci: nastave tehničkog obrazovanja su:

- stvaranje raznovrsnih mogućnosti da kroz različite sadržaje i oblike rada tokom nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja svrha, ciljevi i zadaci obrazovanja, kao i ciljevi nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja budu u punoj meri realizovani;
- sticanje osnovnog tehničkog i informatičkog obrazovanja i vaspitanja;
- sticanje osnovnih tehničko-tehnoloških znanja, umenja, veština i osposobljavanje učenika za njihovu primenu u učenju, radu i svakodnevnom životu;
- shvatanje zakonitosti prirodnih i tehničkih nauka;
- saznavanje osnovnog koncepta informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT), uloge IKT u različitim trukama i sferama života;
- kao i osposobljavanje učenika da:
  - rade na jednom od operativnih sistema i nekoliko najčešće korišćenih korisničkih programa i sticanje navike da ih učenik koristi u svakodnevnim aktivnostima;
  - nauče upotrebu računara sa gotovim programima za obradu teksta, za grafičke prikaze, interfejs i internet
  - razvijaju stvaralačko i kritičko mišljenje
  - razvijaju sposobnost praktičnog stvaranja, odnosno da realizuju sopstvene ideje prema sopstevenom planu rada i
  - afirmišu kreativnost i originalnost
  - razvijaju psihomotorne sposobnosti 50
  - usvoje pretpostavke za svesnu primenu nauke u tehnici, tehnologiji i drugim oblicima društveno korisnog rada
  - savladavaju osnovne principe rukovanja različitim sredstvima rada, objektima tehnike i upravljanja tehnološkim procesima
  - razvijaju preciznost u radu, upornost i istrajnost prilikom rešavanja zadataka
  - stiču radne navike i osposobljavaju se za saradnju i timski rad
  - komuniciraju na jeziku tehnike (tehnička terminologija, crtež)
  - steknu znanja za korišćenje mernih instrumenata

- na osnovu fizičkih, hemijskih, mehaničkih i tehnoloških svojstava odaberu odgovarajući materijal za model, maketu ili sredstvo
- prepoznaju elemente (komponente) iz oblasti građevinarstva, mašinstva, elektrotehnike, elektronike i da ih
- komponuju u jednostavnije funkcionalne celine (grafički i kroz modele, makete ili predmete)
- razumeju tehnološke procese i proizvode različitih tehnologija
- prepoznaju prirodne resurse i njihovu ograničenost u korišćenju
- prilagode dinamičke konstrukcije (modele) energetskom izvoru
- odaberu optimalni sistem upravljanja za dinamičke konstrukcije (modele)
- izrade ili primene jednostavniji program za upravljavljanje preko računara
- upoznaju ekonomske, tehničko-tehnološke, ekološke i etičke aspekte rada i proizvodnje i njihov značaj na razvoj društva
- primenjuju mere i sredstva za ličnu zaštitu pri radu
- znaju mere zaštite i potrebu za obnovu i unapređenje životnog okruženja
- na osnovu znanja o vrstama delatnosti i sagledavanja svojih interesovanja pravilno odaberu svoju buduću profesiju i dr.

Redni broj nastavne teme	**NASTAVNA TEMA/OBLAST**	**Broj časova po temi**	**Broj časova za**	
			obradu	**ostale tipove časova**
1.	Uvod u mašinstvu	**2**	1	1
2.	Tehničko crtanje u mašinstvu	**8**	4	4
3.	Informatičke tehnologije	**14**	7	7
4.	Tehnologija materijala	**2**	1	1
5.	Merenje i kontrola	**2**	1	1
6.	Tehnologija obrade metala	**4**	2	2
7.	Mašine i mehanizmi	**16**	8	8
8.	Robotika	**2**	1	1
9.	Energetika	**6**	3	3
10.	Konstruktorsko modelovanje - moduli	**16**	4	12
	Ukupan broj časova	**72**	**32**	**40**

GODIŠNJI PLAN RADA NASTAVNIKA

(Razvrstane nastavne jedinice po mesecima)

školske 2017/18. godine

Nastavni predmet: ***TEHNIČKO I INFORMATIČKO OBRAZOVANJE***

Razred: ***VII razred, nedeljni fond časova = 2, godišnji fond časova = 72***

Mesec	Nastavna tema i nastavna jedinica	Potreban broj časova				Primedba
		O	U	V	Σ	
IX	**1. Uvod u mašinstvu (2=1+1)**	**1**		**1**	**2**	
	Pojam i zadaci mašina i mehanizama transformacija materije i energije. Prenos i transformacija opterećenja i kretanja.	1		1		
	2. Tehničko crtanje u mašinstvu (8=4+4)	**4**		**4**	**8**	
	Tehnička dokumentacija u mašinstvu. Ortogonalna projekcija.	1		1		
	Ortogonalna projekcija. Kotiranje	1		1		
	Preseci i uprošćavanje. Prostorno prikazivanje.	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
X	Od ideje do realizacije	1		1		
	3. Informatičke tehnologije (14=7+7)	**7**		**7**	**14**	
	Crtanje pomoću računara	3		3		
	Izrada prezentacija – Microsoft Power Point	2		*2*		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**5**		**3**		
XI	Upravljanje modelima pomoću računara	1		1		
	Rad sa konstruktorima na bazi interfejs-tehnologije	1		1		
	4. Tehnologija materijala (2=1+1)	**1**		**1**	**2**	
	Mašinski materijali: metali, legure, kompoziti, pogonski materijali. Svojstva metala i legura (ispitivanje tvrdoće, čvrstoće i dr.).	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**3**		**5**		
XII	**5. Merenje i kontrola (2=1+1)**	**1**		**1**	**2**	
	Merenja i merna sredstva: dužine, ugla, mase i momenta. Razmeravanje i obeležavanje na metalu. Pojam kontrole.	1		1		
	6. Tehnologija obrade metala (4=2+2)	**2**		**2**	**4**	
	Principi obrade metala sa skidanjem strugotine	1		1		
	Principi obrade metala bez skidanja strugotine. Spajanje metalnih delova. Mere zaštite na radu.	1		1		
	7. Mašine i mehanizmi (16=8+8)	**8**		**8**	**16**	
	Osnovni pojmovi i principi rada mašina i mehanizama	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
I	Elementi mašina i mehanizama: elementi za vezu	1		1		
	Elementi mašina i mehanizama: elementi za prenos	1		1		

	snage i kretanja. Elementi mašina i mehanizama:elementi za prenos snage i kretanja, specijalni elementi.					
	Ukupno časova u mesecu = 4	**2**		**2**		
II	Elementi mašina i mehanizama: elementi za prenos snage i kretanja, specijalni elementi. Proizvodne mašine, princip rada, sastav, korišćenje.	1		1		
	Mašine spoljašnjeg (bicikl, automobil, Železnička vozila, brodovi, avioni i dr.) transporta: princip rada, sastav, korišćenje	2		2		
	Mašine spoljašnjeg (bicikl, automobil, Železnička vozila, brodovi, avioni i dr.) transporta: princip rada, sastav, korišćenje. Mašine unutrašnjeg (dizalice, transporteri) transporta: princip rada, sastav, korišćenje	2		*2*		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**5**		**3**		
III	**8. Robotika (2=1+1)**	**1**		**1**	**2**	
	Pojam robota. Vrste robota, namena. Konstrukcija robota (mehanika, pogon, Upravljanje)	1		1		
	9. Energetika (6=3+3)	**3**		**3**	**6**	
	Izvori, korišćenje i transformacija energije. Pogonske mašine-motori: hidraulični, pneumatski	1		1		
	Pogonske mašine-motori: toplotni motori (parne mašine i turbine). Dvotaktni i četvorotaktni benzinski motori.	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**3**		**5**		
	Dizel motori. Ostali motori.	1		1		
IV	**10. Konstruktorsko modelovanje–moduli (16=4+12)**	**4**		**12**	**16**	
	Izrada projekta sa tehničkom dokumentacijom (po algoritmu od ideje do realizacije - po sopstvenom izboru)	4				
	Izrada projekta sa tehničkom dokumentacijom (po algoritmu od ideje do realizacije - po sopstvenom izboru). Obeležavanje na materijalu.			2		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**5**		**3**		
V						
	Obrada materijala (rezanje, sečenje, bušenje, turpijanje). Spajanje modela i provera funkcionalnosti.			2		
	Izrada projekta sa tehničkom dokumentacijom (po algoritmu od ideje do realizacije - po sopstvenom izboru). Obeležavanje na materijalu.			2		
	Obrada materijala (rezanje, sečenje, bušenje, turpijanje). Spajanje modela i provera funkcionalnosti.			2		
	Ukupno časova u mesecu = 6	**0**		**6**		
VI	Izrada projekta sa tehničkom dokumentacijom (po algoritmu od ideje do realizacije - po sopstvenom izboru). beležavanje na materijalu.	0		2		
	Obrada materijala (rezanje, sečenje, turpijanje).	0		2		

	Spajanje modela i provera funkcionalnosti					
	Ukupno časova u mesecu = 4	**0**		**4**		
		32		**40**	**72**	**Σ=72**

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ, 7.разред

Циљ физичког васпитања је да разноврсним и систематским,моторичким активностима,у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима,допринесе интегралном развоју ученика,развоју моторичких способности,стицању,усавршавању и примени моторичких умења,навика и непоходних теоретских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања су:

- Подстицање раста,развоја и утицање на правилно држање тела;
- Развој и усавршавање моторичких способности;
- Стицање моторичких умења која су као садржај утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичкох васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- Формирање морално-вољних квалитета личности;
- Оспособљавање ученика да стечена умења,знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- Стицање и развијање свести о потреби здравља,чувања здравља и заштити природе и човекове околине.

Оперативни задаци:

- Усмерени развој основних моторичких способности,првенствено брзине и координације;
- Усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика и навике предвиђених програмом физичког васпитања;
- Примена стечних знања,умења и навика у сложенијим условима(кроз игру , такмичење и сл.);
- Задовољавање социјалних потреба за потврђивањем,групним поистовећивањем и сл.;
- Естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности;
- Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

	Недељни фонд часова	**Годишњи фонд часова**
1.обавезни наставни предмет 1.1редовна настава физичког васпитања	2	72
2.изборни наставни предмет 2.1 изабране спортске гране	1	36
2.2 слободне активности(секције)	1	36
2.3 школска и друга такмичења		

Наставни садржај	Број часова	Број часова обраде	Број часова увежбавања	Број часова провере
Атлетика	22	7	12	3
Гимнастика	21	7	9	5
Спортска игра	29	8	17	4
Укупно	72	22	38	12

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)		
		основни	средњи	напредни
АТЛЕТИКА **- трчања,** **- бацања,** **- скокови**	Фронтални облик рада, групни облик рада, индивидуални облик рада	Правилно трчи технике трчања на кратке и дуге стазе, зна терминологију , значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ, зна правилно да скаче у даљ згрчном техником и мери дужину скока, зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ, зна правилно да скаче у вис техником маказице, зна терминологију,основем тренинга и пружа прву помоц, правилно баца куглу из места и мери дужину хица, зна правила за такмичења, сигурносна правила влада терминологијом,основама тренинга и пружа прву помоћ	Правилно изводи варијанту технике штафетног трчања, зна правилно да скаче у даљ техником увинуће,зна да правилно скаче у вис леђном техником, правилно баца куглу леђном варијантом, зна правила такмичења, учествује на такмичењу	Правилно изводи варијанту технике штафетног трчања, учествује на такмичењу у вишебоју, зна атлетска правила неопходна за учествовање на петобоју
СПОРТСКА ИГРА **- одбојка**	Фронтални облик рада, групни облик рада, индивидуални облик рада,рад у пару и тројкама,	Игра спортску игру,примењује основну технику,неопходна правила, сарађује са члановима екипе,зна функцију игре,основне појмове,правила,принципе тренинга и пружа прву помоћ	Игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације уз висок степен сарадње са члановима екипе, зна функцију и значај спортске	Игра спортску игру примењујући сложене елементе технике,испуњава тактичке задатке , суди, организује утакмице,зна тактику игрте, систем такмичења,начин

			игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга	организовања и суди
ГИМНАСТИКА **- вежбе на партеру ,** **- прескоци,**	Фронтални облик рада, групни облик рада, индивидуални облик рада, рад у пару	Правилно изводи вежбе на тлу, правилно изводи прескоке, изводи вежбе и комбинације вежби на греди	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу, правилмо изводи згрчку	Правилно изводи вежбе и комбинације вежби ма тлу, правилмо изводи згрчку и разношку са изразитијом фазом лета

ОСНОВНИ НИВО ПОСТИГНУЋА

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

НАСТАВНА ОБЛАСТ – АТЛЕТИКА

- *Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат*
- *Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ*
- *Зна правилно да скаче у вис техником «маказице»*
- *Зна терминологију скока у вис, основе тренинга и пружа прву помоћ*
- *Зна правилну згрчну технику скока у даљ и мери дужину скока*
- *Зна теминологију скока у даљ, основе тренинга и пружа прву помоћ*
- *Правилно баца куглу из места и мери дужину хица*
- *Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом бацања кугле , зна основе тренинга и пружа прву помоћ*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

- *Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу и зна називе вежби и основе организације рада на тлу*

- **вежбе на тлу**

Садржај: *поновити вежбе и комбинације из шестог разреда, став о шакама (став у упору), мост из лежања на леђима и мост заклоном и усклон, предножењем премет странце упором са окретом за 180^0 до става на једној нози, другом заножити.*

- **прескок**

Садржај: *поновити садржаје прескока из шестог разреда, коњ у ширину висине 110 цм. (уз квалитетну даску висина коња 120 цм.), згрчка и разношка – усавршавање фазе првог и фазе другог лета, уколико школа има услове скокви са трамбулине и на трамбулини.*

- **Греда**

Садржај: *поновити вежбе из шестог разреда, висока греда комбинација вежби (чеоно према греди): из места или залетом наскок једноножно, окрет за $90^{0,}$ упор клечећи на одножној нози, заножити слободном ногом (вага у упору клечећем – мала вага), клек и спојено искораком заножне усправ, одручити, лагано трчање на прстима, ходање докорацима, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу, саскок пруженим телом са окретом за 90^{0} или 180^{0}.*

НАСТАВНА ОБЛАСТ - ПЛЕС

- *Ученик/ученица се правилно креће у ритму и темпу музике у простору основним облицима кретања*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА

- *Ученица правилно изводи основне вежбе из ритмичке гимнастике*
  Садржај: *мачији поскок, дечији поскок, окрети за 90 и 180, суножно прескакање вијаче са и без међупоскока, прескакање вијаче кроз трчање.*
- *Ученица зна називе основних вежби из ритмичке гимнастике и пружа прву помоћ*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – СПОРТСКА ИГРА (ОДБОЈКА)

- *Ученик/ученица игра одбојку примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других*
  Садржај: *Основни елементи технике: одбијање лопте прстима и чекићем школски (доњи) сервис*
- *Ученик/ученица зна функцију одбојке и основне појмове везане за одбојкашку игру основне принципе тренинга и пружа прву помоћ*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА

- *Ученик/ученица правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела*
- *Ученик /ученица зна утицај и значај вежби обликовања на организам, познаје поделу вежби и њихову терминологију*

ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

- *Ученик/ученица зна смисао физичког васпитања*
- *Ученик/ученица зна утицај физичког вежбања*
- *Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање*
- *Ученик/ученица зна правила спортске игре одбојке:*
  Саджај правила: *зна када је екипа постигла поен, дозвољен број одбијања лопте у једној акцији, сервира из простора за сервирање, зна штаје преступ и ротација.*

ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА

- *Ученик/ученица испољава позитван став према физичком вежбању у свакодневном животу*
- *Ученик/ученица испољава заинтересованост за физичко вежбање*

- *Ученик/ученица се доказује кроз физичко вежбање (позитиван однос према наставној обавези)*
- *Ученик/ученица испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака физичког васпитања*

СРЕДЊИ НИВО ПОСТИГНУЋА

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

НАСТАВНА ОБЛАСТ – АТЛЕТИКА

- *Ученик/ученица правилно изводи технику штафетног трчања*
- *Ученик/ученица зна правила за такмичење*
- *Ученик/ученица зна правилно да скаче у даљ техником «увинуће»*
- *Ученик/ученица зна правила за такмичење скока у даљ*
- *Ученик/ученица зна правилно да скаче у вис «леђном техником»*
- *Ученик/ученица зна правила за такмичење скока у вис*
- *Ученик/ученица зна правилно баца куглу «леђном» варијантом технике*
- *Ученик/ученица зна правила такичења у бацању кугле*
- *Ученик/ученица учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

- *Ученик/ученица на правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже*

- **вежбе на тлу**

Садржај: *поновити вежбе и комбинације из шестог разреда, комбинација вежби из акробатике и ритмике (различити начини ходања и трчања, плесни кораци, поскоци и скокови, окрети на две и једној нози, равнотежа, замаси и таласи), став на шакама, колут напред, залетом премет странце упором са окретом за 180^0 до става на једној нози и припремне вежбе за ''рондат''.*

- **прескок**

Садржај: *поновити садржаје прескока из шестог разреда, коњ у ширину, висина за ученице 120 цм. за ученике 120-130 цм, згчка, разношка и склонка, припремне вежбе за прескок са заножењем.*

- **греда**

Садржај: *поновити вежбе из шестог разреда, наскоци (упор чучећи, у упор предњи одножно, сед ''амазон''), различити начини ходања, ''галоп'', ''дечији'', поскоци, ''мачији'' скок, окрети за 180^0 на једној нози, саскоци (згрчено, предножно разножни и са окретом за 360^0).*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ПЛЕС

- *Ученик/ ученица повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани плес(Валцер и Полку) или народну игру («Моравац 2. варијанта» «Врањанка»,»Ђурђевка»)*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА

- *Ученица правилно изводи вежбу са реквизитима*

Садржај: *Комбинација два скока са вијачом, скок са бацањем и хватањем лопте замаси лоптом у хоризонталној и чеоној равни; вртење, бацање и хватање обруча у кретању*

НАСТАВНА ОБЛАСТ СПОРТСКА ИГРА (одбојка)

- *Ученик/ученица игра одбојку примењујући виши ниво технике, већи број правила једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других*

  Садржај:

  Елементи технике : прецизно одбијање лопте прстима и чекићем, «лелујави» сервис

  Тактика: заштита блока игра у пољу

- *Ученик/ученица зна функцију и значај одбојке*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА

- *Ученик/ученица правилно изводи и и показује више комплекса вежби обликовања*
- *Ученик ученица зна принципе састављања комплекса вежби обликовања и дозирање оптерећења*

ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

- *Ученик/ученица зна терминологију*
- *Ученик/ученица зна да дозира оптерећење током вежбања*
- *Ученик/ученица зна већи број правила одбојкашке игре: зна шта су недозвољени контакти са лоптом*

НАПРЕДНИ НИВО ПОСТИГНУЋА

ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

НАСТАВНА ОБЛАСТ – АТЛЕТИКА

- *Ученик/ ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања*
- *Ученик/ ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју*
- *Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју*

НАСТАВНА ОБЛАСТ ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ

- *Ученик/ ученица ПРАВИЛНО ИЗВОДИ КОМБИНАЦИЈУ ВЕЖБИ НА ТЛУ*

- **вежбе на тлу**

Садржај: *колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер струњаче), став на шакама, издржај, колут напред, прекопит напред,*

- **прескок**

Садржај: *разношка и згрчка са изратитијом фазом лета*

- **греда**

Садржај: *залетом и једноножним одскоком наскок једном ногом (левом), десном у високо предножење, окрет за 90^0, спуштање тела у упор чучећи, заножење, усправ, одручити, два корака зибом почучњем, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу, слободна је у заножењу, вага претклоном и заножењем, усклон, валцер кораци до краја греде, таласи у одручењу, окрет у успону за 180^0 и једна дужина греде произвољна комбинација кретања, на крају греде саскок згрчено – бочно у односу на греду.*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ПЛЕС

- *Ученик/ученица самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни и друштвени плес, влада основама тренинга и учествује на такмичењу*
- *Зна терминологију плесова и систем такмичења*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА

- *Ученица самостално изводи састав без или са реквизитима из ритмичке гимнастике и учествује на такмичењу*

НАСТАВНА ОБЛАСТ – ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА

- *Ученик/ученица саставља, правилно изводи и показује сложене комплексе вежби обликовања без реквизита или са њима*
- *Зна да саставља комплексе вежби обликовања и дозира оптерећење*

ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

- *Ученик зна правила спортских игара*
- *Ученик зна основе система такмичења*
- *Ученик зна начин организовања такмичења*

2.1ИЗАБРАНЕ СПОРТСКЕ ГРАНЕ (СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ) ОДБОЈКА 36 ЧАСОВА

2.2 СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ)

Слободне активности (секције) организују се за ученике са посебним интересовањем за спорт.Рад се одвија у спортским секцијама или школским екипама које се формирају према интересовању,способностима и полу ученика.

2.3. ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКМИЧЕЊА

Школа организује и спроводи спортска такмичења као интегрални део процеса физичког васпитања, тј. обавезна унутар школска и међуодељенска такмичења у атлетици и спортским играма. У сарадњи са Спортским савезом општине,организују се такмичења међушколског карактера у свим спортсим дисциплинама према календару који прави Министарство просвете и спорта и Спортски савез.

АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ

Од активности у природи,планирана су два кроса :

-јесењи крос (октобар),

-пролећни крос - крос РТС-а (мај).

КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД

Корективно-педагошки рад се организује за ученике који имају лоше држање тела.Рад спроводи наставник у сарадњи са лекаром или физијатром који утврђује степен деформитета и прописује вежбе.Тежи случајеви телесних деформитета третирају се у здравственим установама.

Актив наставника физичког васпитања ОШ „20. Октобар“ Сивац

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Изборни спорт-Кошарка

-2 часа недељно.72 годишње + 1 час недељно изабрани спорт,36 годишње

ЦИЉЕВИ

- Да ученик игра спортску игру (кошарка,одбојка)примењујући виши ниво технике и правила кошаркашке игре,да развија сарадњу са члановина екипе изражавајући сопствену личност
- Да зна функцију и значај спортске игре,зна већи број правила,и има степен сарадње са члановима екипе
- Да правилно трчи различитим варијантама технике на кратке,средње и дуге стазе
- Да зна правила атлетских такмичењ,влада терминологијом и пружа прву помоћ
- Да овлада бацање куглом,леђном техником
- Да у гимнастици правилно изводи вежбе,влада терминологијом и асистира код бежби
- Да се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње
- Да зна симосао и значај физичког вежбања
- Да испољава позитиван став према физичком вежбању и према другим ученицима

ЛИТЕРАРУРА

-Кошарка(методика и тактика),Павле Рубин,Нови Сад 1998
-Настава физичког васпитања од 5-8 разредааутор Драгољуб Вишњић,Београд 2006
-Образовни стандарди за крај обавезног образовања за физичко васпитање
-Ателтика;Маринковић;Београд 2004
-Основи биомеханике са применом у атлетици,проф.др.Иван Тончев;Нови Сад 2000
-Вежбе на тлу,Бала,Нови Сад 1985
-Одбојка

КОРЕЛАЦИЈА ИЗМЕЂУ ПРЕДМЕТА

-биологија
-музичко
-физика

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТАВРИВАЊА ПРОГРАМА
ОСПОПСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА ЗНАЊЕ О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА ОД СТРАНЕ УЧЕНИКА	-атлетика -вежбе на спаравам и тлу -тестирање -спотрска игра,(одбојка и кошарка) -вежбе обликовања -плес,ритмика,гимнастика	-разликује правило од неправилног држања тела -развијање и усавршавање моторичких способнисти -изводи покрете у задатом смеру -вешто изводи једноставне форме природног кретања -весшто изводи задате вежбе са реквитизима -уочава своје моторичке способности и особине,сличности и разлике међу вршњацима -мерење физичких способности ученика -познаје правила спотске игре и придржава их се -стварање услова за социјално прлагођавање ученика за корективни живот и рад	-игра спотрску игру (одбојка и кошарка)примењујући носновну технику ,непроходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопстевну личност уз поштовање других -зна функцију спортске гре,основне појмове,правила,принципе тренинга. -правилно трчи различитим техникама -зна терминологију и значај трчања -зна правила такмичења и основе тренинга -правилно изводи вежбе на справама и тлу -правилно изводи прескоке -правилно асистира -успешно се креће у ритму и темпу музике -правилно изводи најмање два комплекс вежби обликовања и показује вежбе за поједине делове тела -зна утицај и значај вежби обликовања и естетике	-фронталини -групни -рад у паровима -индивидулани .комбиновани -вербална -демонстртивна -игровне активности -комбиновани рад -турнир и такмичења

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ 7 РАЗ.

Циљ и задаци:

Циљ физичког васпитања је да разноврсним и системским,моторичким активностима,у повезаности са осталим васпитно образовним подручјима,доприноси интелифентном развоју ученика ,развоју моторичких способности ,стицању,усаврсавању и примени моторних умења,навика и неопхосних теоретских знања у свакодневним и специфичним условима зивота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања су:

- Подстицање раста ,развоја и утицања на правилно држање тела
- Развој и усавшавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења које су као садржај утврђени програмом физичког васпитања и стицање теориских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради размевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циља овог васпитно-образобног погручја
- Формирање морално-вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена умења,знања и навике користе у свакодневни условима живота и рада
- Стицањем и развијање свести о потреби здравља,чувања здравља и заштити природе и човекове околине

Опертативни задаци:

- Усмерени развој основних моторичких способности,првенствено брзине и координације
- Усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика и навике предвиђених програмом физичког васпитања
- Примена стечених знања,умења и навика у сложенијим условима(кроз игру,такмичење и сл.)
- Задовољавање социјалних потреба за потврђивање,групним поистовећивањем и сл.
- Естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности
- Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

7 разред	НЕДЕЊНИ ФОНД ЧАСОВА	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА

1.ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 1.1 РЕДОВНА НАСТАВА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	**2**	**72**
2.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 2.1 ИЗАБРАНЕ СПОРТСКЕ ГРАНЕ-КОШАРКА 2.2.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ(селекције) 2.3.АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ 2.4.КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД 2.5.ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКИЧЕЊА	**1** **У току редовне наставе 2 часа са ученицима са здравственим проблемом**	**36**

Наставни садржај 7 раз.	Број часова	Број часова обраде	Број часова увежбавања	Број часова провере	Број часова понављања
АТЕЛТИКА	**27**	**2**	**21**	**4**	**/**
ГИМНАСТИКА	**10**	**2**	**6**	**2**	**/**
РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И ПЛЕС	**10**	**3**	**6**	**1**	**/**
ТЕСТИРАЊЕ	**7**	**/**	**/**	**/**	**/**
СПОРТСКА ИГРА-ОДБОЈКА	**18**	**3**	**13**	**2**	**/**
ИЗАБРАНИ СПОРТ-КОШАРКА	**36**	**12**	**18**	**4**	**/**
УКУПНО	**72 +36**	**22**	**64**	**13**	**/**

Наставни садржај 7 раз.	Број часова	Активности ученика у васпитно-образовном раду	Активности наставника у васпитно-образовном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
АТЛЕТИКА	**27**	-ходање -трчање -вежбање -анализрање -такмичење	-дискусија -анализирање -објашњавање -показивање	-разговор демонстрација -физичко вежбање	-разликује правилно од неправилног држања тела -развијање усавршавање мотористичких споаобности -изводи покрете у задатом смеру -вешто изводи једноставне форме природног кретања
ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ И РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА	**10+10**	-вежбање -анализирање	-анализирање -објашнавање -показивање -поверење	-демонстрација -физичко вежбање	-вешто изводи задате вежбе са реквизитима -уочава своје моторичке способности и особине,сличности и разлике међу вештинама ,естетика покрета
ТЕСТИРАЊЕ	**7**	-мерење	-мерење -анализирање -упоређивање	-физичко вежбање	-мерење физичких способности ученика
СПОРТСКА ИГРА-КОШАРКА И ОДБОЈКА	**18+36**	-вежбање -анализирање -трчање -скакање -такичење	-анализирање -поређење -показивање -објашњавање	-демонстрација -физичко вежбање -разговор	-познаје правила спортске игре и придржава их се -стварање услова за социјално пролагођавање ученика за корелативни живот и рад ,подстицање такмичарског духа

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Седми**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. **<u>Врсте наставе</u>** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (34 часова)** • **практична настава (2часа)**
II – БОГОПОЗНАЊЕ **2. Процес сазнавања** **3. Личносно познање** **4. Познање Бога** **5. Бог је један, али није сам**	• Подстаћи ученике да преиспитају свој однос према знању и учењу; • Кроз очигледне примере и експерименте објаснити ученицма три начина сазнавања: објективно, субјективно и личносно и границе њихове примене (наука, уметност, теологија); • Указати ученицима на повезаност љубави и знања у црквеном искуству;	• моћи да уочи да су знање и учење важни у његовом животу; • моћи да кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнавања • моћи да кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност - непоновљиво и бескрајно важно биће; • моћи да повезује личносно познање са нашим познањем Бога; • моћи да препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности;	• Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство • Личносно познање, упознавање кроз љубав • Познање Бога • Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух)	

	• Објаснити ученицима да нам Христос открива Бога као Свету Тројицу; • Развити код ученика свест о љубави као темељу заједнице.	• моћи да вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима; • бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима.		**Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици;** • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;**
III – ЈЕДИНСТВО ЦРКВЕ ХРИСТОВЕ **6. Сабори као израз јединства Цркве** **7. Васељенски сабори** **8. Символ вере** **9. Богочовек Христос**	• Указати ученицима на Саборе као израз јединства Цркве; • Објаснити појмове јереси и догмата; • Пружити ученицима основно знање о историјском контексту настанка Символа вере; • Развијање свести ученика о значају и месту Символа вере у Крштењу и Литургији; • Пружити ученицима основ за разумевање основне истине о Тајни Богочовека Христа;	• моћи да уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју; • бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво; • знати да је Символ вере установљен на Васељенским саборима; • умети да интерпретира Символ вере; • знати да се Символ вере изговара на Крштењу и Литургији; • моћи да уочи да појам Богочовека описује Христа као истинитог Бога и истинитог Човека;	• Сабори као израз јединства Цркве • Васељенски сабори • Символ вере • Христос је истинити Бог и истинити Човек	**Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. • Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.
IV - СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ **10. Светотајински живот Цркве** **11. Света Литургија – светајна Цркве**	• Пружити ученицима основ за разумевање да се кроз учешће у Светим Тајнама Цркве наш живот и сви његови елементи узводе у личносни однос са Богом; • Пружити ученицима основ за разумевање смисла и значаја Светих Тајни;	• моћи да увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота (рођење и духовно рођење – Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...) • моћи да увиди да је Литургија извор и циљ свих Тајни Цркве;	• Светотајински живот Цркве • Света Литургија као светајна Цркве • Свете Тајне Крштења и Миропомазања • Света Тајна Исповести	

12. Свете Тајне Крштења и Миропомазања **13. Света Тајна Исповести** **14. Света Тајна Брака** **15. Монашка заједница** **16. Света Тајна Рукоположења** **17. Молитвословља Цркве**	• Развијање свести ученика о неопходности личног учествовања у светотајинском животу Цркве.	• знати да је Причешће врхунац светотајинског живота • моћи да препозна Крштење и Миропомазање као Тајне уласка у Цркву; • бити подстакнут да на покајање гледа као на промену начина живота; • моћи да увиди да су брак и монаштво два пута која воде ка Богу; • моћи да разликује и именује службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон и народ); • моћи да препозна своју службу у Цркви; • моћи да у молитвословљима уочи важност природних елемената (воде, грожђа, жита, светлости...) • бити подстакнут на учествовање у светотајинском животу Цркве;	• Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) • Монашка заједница (искорак ка животу будућег века) • Света Тајна Рукоположења • Молитвословља Цркве	• Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. **<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
V - СРПСКА ЦРКВА КРОЗ ВЕКОВЕ **18. Света браћа Кирило и Методије** **19. Свети Сава** **20. Срби светитељи** **21. Крсна слава и обичаји**	• Објаснити ученицима значај мисионарске и просветитељске делатности Свете браће и Светог Саве; • Указати ученицима кроз примере српских светитеља на значај стицања хришћанских врлина;	• моћи да препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија; • моћи да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ; • бити подстакнут да доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина;	• Света браћа Кирило и Методије • Свети Сава • Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору: - Света лоза Немањића	

22. Српска црквена баштина	• Указати ученицима на историјски пут Српске Цркве кроз житија изабраних светитеља; • Подстаћи ученике да развију доживљај Крсне славе као молитвеног прослављања Бога и светитеља; • Развити код ученика свест о важности неговања традиције и обичаја (Крсна слава, литије, храмовне и градске славе); • Пружити ученицима могућност да сагледају улогу СПЦ у развоју српске културе и идентитета.	• моћи да препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља • моћи да препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе; • бити подстакнут да прослављање Крсне славе везује за Литургију • бити подстакнут да доживи, вреднује и негује богатство и лепоту српске културне баштине. • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 7. разреду.	- Св. цар Лазар - Св. Василије Острошки - Св. Николај Жички и Охридски - Св. Петар Цетињски - Св. Вукашин из Клепаца) • Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...) • Српска црквена баштина	**<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Богопознање – **5** Јединство Цркве Христове – **7** Светотајински живот Цркве – **11** Српска Црква кроз векове – **10** Евалуација – **1+1**

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Географија
4. Биологија
5. Физика
6. Ликовна култура
7. Музичка култура
8. Грађанско васпитање
9. Техничко и информатичко образовање

Предмет: Грађанско васпитање

Разред: Седми разред

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета: Циљ у седмом разреду јесте да ученици мењају непосредну праксу у окружењу, али и да користе школска искуства као платформу за увежбавање демократских процедура и развијање демократске културе деловања која ће им требати у будућности

Корелација: Историја, српски језик, ликовна култура; информатика,географија

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
I тема: Увод **II тема: Грађанин**	**Ученик повезује претходно стечена знања са новим сазнањима;** **Ученик разуме место и улогу грађанског активизма у постизању промена у друштвеној заједници;**	**Упознавање ученика са институцијом Ђачки парламент;** **Разумевање значења кључних појмова који се односе на грађанина, државу и власт;** **Упознавање са карактеристикама одговорног и активног грађанина;** **Разумевање**	**Методе посматрања** **Метода усменог излагања (објашњавање, образложење)** **Метода разговора (дијалошка метода)** **Метода демонстрације (показивања)** **Метода практичн их радова** **Метода писаних и цртаних радова** **Фронтални облик рада**	**Ученички парламент** **Демократија** **Држава** **Власт** **Грађански активизам** **Грађанска одговорност** **Волонтеризам**

III тема: **Држава и власт**	**Ученик разуме историјски контекст развоја појмова грађанин и политика и развоја људских права;**	**места и улоге детета као грађанина у друштву;**	**Индивидуални и индивидуализовани облик рада** **Рад у пару** **Групни облик рада** **Тимски облик рада**	
IV тема: Ђачки парламент и иницијатива	**Разуме значај волонтерских акција;** **Ученик је стекао сазнања, формирао ставове, развио вештине и усвојио вредности које су претпоставка за компетентан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;**	**Упознавање са начинима развијања грађанске одговорности**		
V тема: **Завршни део**	**Ученик разуме своје место и улогу у демократском друштву** **Ученик је оспособљен да активно учествују у друштвеном животу**			

	заједница којима припада; **Ученик је оспособљен да вреднује своје и туђе поступке**			

Предмет: Домаћинство
Разред: VII
Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36
Циљ предмета: Да ученици стекну нова знања о улози породице у формирању културе понашања, становања, исхране, одевања и рада, као и да интегришу и унапреде претходно стечена знања и вештине, усвоје вредности и форирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу
Корелација: билогија, физика, хемија, ТИО, српски језик

Област /Тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Савремено домаћинство и породица	Ученик треба да зна: - шта се подразумева под појмом домаћинство и појам породице; - значење појма култура - разуме односе породице и друштва	Савремено домаћинство и његова правилна организација. Савремена породица, односи у породици и њихово усклађивање.	Језичко изражавање и комуникација. Примена наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација. Рад у групи од 10-15 ученика.	Домаћинство, породица, култура, друштво, традиција
Култура становања	- разуме сличности и разлике између традиционалног и савременог начина становања; - развија навике хигијенског одржавања стамбеног простора и околине; - формира ставове о естетским вредностима у областима уређења стана и околине; - разуме потребу за рационалном организацијом и расподелом послова у домаћинству; - развија позитиван став према раду на заштити животне околине, укључујући стан и школу	Породица и стан. Функционалне целине стана, улога и економично коришћење. Технички апарати у домаћинству. Околина стана и култура становања. Уређење стана. Селективно прикупљање и одлагање отпада.	Практичан рад: - начини уређења и одржавања стана; - предлози уређења стана;	Становање, хигијена, архитектура, грађевинарство, дизајн, отпад
Култура одевања	- развије способност разумевања односа између културних потребам навика и интересовања и културе одевања, где се испољавају, поред функционалних и естетске потребе у свакодневном животу - разуме функционалну и естетску улогу одеће и обуће	- улога одеће и обуће - одржавање одеће и средства за одржавање - материјали од којих се прави одећа (природни и вештачки - пеглање и сезонско одлагање одеће - уклањање мрља са одеће	Кроз практичан рад овладати вештинама одржавања одеће (уклањање флека, пеглање, одлагање)	Култура, естетика, одећа, обућа
Култура понашања (куповина, путовање, комуникација)	- развије способност разумевања односа између културних потреба, навика и интересовања и културе понашања - да разуме значење појмова: срества/медији,	- планирање дневне, недељне и месечне набавке - избор артикала - путовање и припрема за путовање - савремена средства комуникације	Писање једноставних форми биографије, молби, жалби...	Средства, медији, информисање, комуникација, куповина, путовање

	изражавања, информсања и комуникације - оспособи се за планирање набавке према расположивим средствима, - оспособи се за планирање и реализацију путовања			

ПРЕДМЕТ:ФИЗИКА

РАЗРЕД:СЕДМИ

НЕДЕЉНИ ФОНД:2 ГОДИШЊИ ФОНД:72

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Општи циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда

образовних постигнућа,да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са

другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне природне законе, да се оспособе

за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу

научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задаци наставе физике су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физике сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе

физике буду у пуној мери реализовани

- развијање функционалне писмености

- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици

- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона

- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање

- развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања

- развијање логичког и апстрактног мишљења

- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења

- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја

- развијање способности за примену знања из физике

- схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине

- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи

- развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.

Ученик треба да:

- разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (време, маса, температура,

рад, брзина, убрзање, сила...)

- користи, на нивоу примене, основне законе механике - Њутнове законе

- стекне појам о гравитацији и разликује силу теже од тежине тела (безтежинско стање)

- упозна силу трења

- разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи

- трансформацију енергије у рад и обрнуто

- на нивоу примене користи законе одржања (масе, енергије)

- пра- уме да рукује мерним инструментима

- користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.ви разлику између температуре и топлоте

КОРЕЛАЦИЈА:МАТЕМАТИКА,ГЕОГРАФИЈА,ТЕХНИЧКО,ХЕМИЈА

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Циљеви и задаци наставе физике остварују се кроз следеће основне облике:

1.Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе.

Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогији итд.),

ученицима основне школе најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике.

Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод.

Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ враћање огледа у наставу физике, развијање радозналости и

интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама.Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код

куће, користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота.

Програм предвиђа да се унутар сваке веће тематске целине, после поступног и аналитичног излагања појединачних наставних садржаја, кроз

систематизацију и обнављање изложеног градива, извршисинтеза битних чињеница и закључака и да се кроз њихово обнављање омогући да их ученици у

потпуности разумеју и трајно усвоје.

2.Решавање квалитативних и квантитативних задатака.

При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи

на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко

израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по

којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се

физичко тумачење добијеног резултата

3.Лабораторијске вежбе.

Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања резултата мерења.

У уводном делу часа наставник:

- обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се

користи да би се величина одредила),

- обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,

- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,

- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности, при руковању апаратима, електричним изворима,

разним уређајима и сл.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже.

При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине (дужину, време, електричну струју,

електрични напон и сл.), а не и за величине које се посредно одређују (електрични отпор одређен применом Омовог закона)

4.коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике.

Битан облик рада су домаћи задаци,који се планирају за час.

5. систематско праћење рада сваког појединачног ученика.

ТЕМА/ОБЛАСТ	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ (КРОЗ ЦИЉЕВЕ И ЗАДАТКЕ)	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Сила и кретање	- Ученик уме да препозна врсту кретањапрема облику путање.	Учениктреба: -даразликује изразе	-фронтални -индивидуални	-инертност и први Њутнов

	- Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. -Ученик уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине (користи образац v=s/t). - Ученик уме да препозна јединице за брзину . - Ученик уме да препозна убрзано кретање, препознаје да тело које се креће убрзано (успорено) у истим временским интервалима прелази различите путеве; препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине. - Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују, зна да је убрзаање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања. - Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање	физичкихзакона од дефиницијефизичкихвеличина; -дакористина нивоупримене брзинуи убрзање, -даразуме релативностькретања, -даумедамериииизрачунава брзинуи убрзањеправолинијскогравно мерног, односнонеравномерногкрета ња . -користина нивоупримененI иIII Њутнов законмеханике на једноставним примерима, -даумедаизвршидинамичко мерење силе, -даразликује скаларнеодвекторских физичкихвеличина(време, маса, температура,брзина, убрзање исила). -огледи	- групниобликрада - дијалошкамето да -илустративно-демонстративна метода -практичнирад -решавање рачунскихзадатака	закон - сила(ознака,м.јединица) - убрзање(ознака, м.јединица) -инерција,маса -други Њутнов закон -резултанта сила -динамичко мерење силе -РПП -тренутна и средња брзина -пређени пут код РПП -графикони зависности пута и брзине од времена -трећи Њутнов закон
Кретање тела под дејством силе теже, Сила трења	- Ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која миријy или се крећу равномерно, зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења узрок заустављања. - Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање -Ученик зна основне особине гравитационе силе,зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. -Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац.(уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања.)	Ученик треба:даразуме бестежинско Стање тела, -да упозна силу трењаи сил у отпо Ра средине, -да се упозна са слободним падом, Хитцом навише и хитцом наниже(кретањима тела у гравитационом пољу). -огледи	-фронтални -индивидуални - групниобликрада - дијалошкамето да -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака	Сила теже -убрзање слободног пада -Галилејев оглед -веза брзине и пута код слободног пада -време падања -бестежинско стање -хитац наниже и хитац навише(веза брзине и пређеног пута) -трње мировања,клизања,котрљања,сила отпора средине -коефицијент трења
Равнотежа тела	- Ученик уме да препозна врсту кретањапрема облику путање. Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела, препознаје правац и смерделовања силе као и равнотежу тела. - Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. - Ученик уме да препозна када је	Ученик треба:да уме да слаже И разлаже векторске физичкевеличине(силу), -да разуме статички случај равнотеже тела када је резултанта сила, које Делују на тело, једнака нули, Да користиравнотежу момента силе, Да може да примени Архимедов закон	-фронтални -индивидуални - групниобликрада - дијалошкамето да -илустративно-демонстративна метода	-резултанта сила(које делују у истом и супротном смеру) -равнотежа тела и врсте равнотеже -полуга,крак силе,момент силе

	полуга устању равнотеже,уме да примени услов равнотеже.(пример:Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним одговорима препозна растојање од тачке ослонца ако је дат однос њихових маса). - Ученик разуме како односи сила утичу на врсту кретања, да у случају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања.(убрзано кретање успорено кретање, стање мировања или равномерног праволинијског кретања.) -Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива, лебди или тоне. Ученик разуме и примењује услове равнотеже полуге, зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца, зна која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачку ослонца, зна да израчуна интензитетмомената сила које се јављајукодполуге.(Пример:Клацкалица и кантар) - Ученик зна какав је однос сила које делује на тело које мирује или се равн.креће, односно зна кад је тело у стању статичке и динамичке равнотеже	И да може да објасни Силу потиска у течностима и гасовима	-практичнирад -решавање рачунских задатака	-врсте полуге и њена равнотежа -сила потиска -Архимедов закон -услов да тело плива,тоне лебди
Маханички рад и енергија, Снага	- Уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (Пример:За силу,рад енергију и снагу). - Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу (користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице). - Ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којој се тело налази. -Ученик уме да препозна појмове рада и снаге(зна да је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршеном рад у јединици времена) -Ученик разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду	Учениктреба:даразуме даје радсиле једнак промениенергије, -дана практичном примеруумеда израчунаснагуразнихмашина иуређаја, -дазна дасеукупна енергија умеханици састојиодзбира кинетичкеипотенцијалне енергије, -да може нанивоупримененедасе користи законом одржања енергије,-дакористи јединице енергије иснагеySI.	-фронтални -индивидуални -групниобликрада -дијалошкаметода -илустративно-демонстративна метода -практичнирад -решавање рачунскихзадатака	-механички рад -рад силе теже,сила трења -механичка енергија -кинетичка енергија -потенцијална енергија -ЗОЕ Снага и коефицијент корисног дејства

	одржава			
Топлотне појаве	- Ученик зна да агрегатно стање телазависи од његове температуре, ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања, зна да одреди у ком се агрегатномстањуналазително,зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. -Ученик уме да препозна да се механичким радомможемењати температура тела ,препознаје да трење може да доведе до промене температуре. - Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура. - Ученик зна да запремина тела зависи од температуре, зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. -Ученик умеда препозна карактеристичне процесе и термине који описује промене агрегатних стања	Учениктреба:дазна дасеукупна енергија тела(система тела) састојиод кинетичке, потенцијалнеиунутрашње енергије, -дазна датоплота ирадпредстављајудва начинапроменеунутрашњеенергије тела, -дазна дапостојивеза измеђуунутрашње енергијеикретања молекула тела,-даможе да одредиколичинутоплоте, -дакористијединицеколичине топлотеи температуреу SI. -огледи	-фронтални -индивидуални -групниобликрада -дијалошкаметода -илустративно-демонстративна метода -практичнирад -решавање рачунскихзадатака	-топлотно ширење,температура,термометер -Целзијусова скала -Келвинова скала -количина топлоте(формула) -топлотна равнотежа -унутрашња енергија

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик / ученица зна и уме из наведене теме/области
1. Сила кретање	Основни ниво: 1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. 1.2.2Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. 1.2.3. Ученик уме да израчуна средњу брзину,пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине (користи образац v=s/t). 1.4.4.Ученик уме да препозна јединице за брзину. Средњи ниво: 2.2.1.Ученик уме да препозна убрзано кретање,препознаје да тело које се креће убрзано (успорено) у истим временским интервалима прелази различите путеве; препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине. 2.2.2.Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују, зна да је убрзаање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања Напредни ниво: 3.2.1.Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање,зна да користи везу између брзине и убрзања као и пређеног пута,брзине и убрзања код равн.убрзаног кретања
2.Кретање тела под дејством силе теже,Сила трења	Основни ниво: 1.1.1.Ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која миријују или се крећу равномерно,зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења узрок заустављања. 1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање Средњи ниво: 2.1.2.Ученик зна основне особине гравитационе силе,зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. Напредни ниво:

	3.2.1.Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац.(уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања.)
3.Равнотежа тела	Основни ниво: 1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање Средњи ниво: 2.1.1. Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела,препознаје правац и смер деловања силе као и равнотежу тела. 2.1.2.Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. 2.1.3.Ученик уме да препозна када је полуга у стању равнотеже,уме да примени услов равнотежодговорима препозна растојање од тачке ослонца ако је дат однос њихових маса). 2.1.4.Ученик разуме како однос и сила утичу на врсту кретања,да у случају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања.(убрзано кретање,успорено кретање,стање мировања или равномерног праволинијског кретања.) 2.1.5.Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива,лебди или тоне. Напредни ниво: 3.1.1. Ученик разуме и примењује услове равнотеже полуге,зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца,зна која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачкуо слонца,зна да израчуна интензитет момената сила које се јављају код полуге.(Пример:Клацкалица и кантар) 3.1.2.Ученик зна какав је однос сила које делује нателo које мирује или се равн.креће, односно зна кад јетело у стању статичке и динамичке равнотежее.(пример:Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним
4.Механички рад , енергија и снага	Основни ниво: / Средњи ниво: 2.4.1.Уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке(Пример:За силу,рад енергију и снагу). 2.4.3. Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу(користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице). 2.5.1. Ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којо јсе тело налази. 2.5.3.Ученик уме да препозна појмове рада и снаге(знада је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршеном раду јединици времена). Напредни ниво: 3.5.1.Ученик разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава(разуме да при слободном паду,хицу навише и наниже кинет.енергија прелази у потенцијалну и обрнуто тако да њихов збир остаје сталан)
5.Топлотне појаве	Основни ниво: 1.5.1. Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре,ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања,зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело,зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. 1.5.2. Ученикумеда препознада се механичким радом може мењати температуратела,препознаједа трењеможе да доведе до промене температуре. Средњи ниво: 2.5.4.Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура.

	2.5.5. Ученик зна да запремина тела зависи од температуре,зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. Напредни ниво: 3.5.2.Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описује промене агрегатних стања,зна основне особине агрегатних стања(чврсто, течно и гасовито),зна шта су топљење, очвршћавање,испаравање и кондензација.

Образовни стандарди који се односе на компетенције које се стичу током изучавања предмета физика у основном образовању су:

ФИ.1.7.1, ФИ.1.7.2, ФИ.2.6.1, ФИ2.6.2 ,ФИ.2.6.3, ФИ.2.7.1, ФИ.2.7.2, ФИ.2.7.3, ФИ.3.7.1, ФИ.3.7.2. Ови стандарди су из области Експеримент и Математичке основе

физике и налазе се у свакој наставној теми јер нису везани за специфичан садржај него за компетенције које се развијају стално.

1.7.1 Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији.

1.7.2 Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.

2.6.1 Ученик разуме и примењује основене математичке формулације односа и законитости у физици,нпр. директну и обрнуту пропорционалност.

2.6.2 Ученик уме да препозна векторске величине.

2.6.3 Ученик уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина.

2.7.1 Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења.

2.7.2 Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата.

2.7.3 Ученик уме да реализује експеримент по упутству.

3.7.1 Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења.

3.7.2 Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају обавезног образовања ученик описује и објашњава природне појаве и процесе физичким законима. Овладао је специфичном терминологијом физике и коректно је користи (симболи, међународни систем јединица, формуле) у описивању физичких појава. Унапредио је апстрактно и критичко мишљење и развио и култивисао истраживачки дух. Оспособљен је да поштује правила заједничког рада и да активно и конструктивно учествује у раду групе. Уме да примени стечена знања и вештине у ситуацијама из свакодневног живота и оспособљен је да их унапређује у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик је стекао елементарне основе научне писмености: зна да се вредности физичких величина добијају мерењем или израчунавањем и да се изражавају бројем и одговарајућим мерним јединицама; употребљава нека мерила и уме да одреди њихову прецизност; користи једноставне формуле. Има свест о улози физике у развоју људског друштва. Препознаје примену закона физике у свакодневном животу и уочава како развој физике доприноси технолошким променама у индустрији, саобраћају, медицини, енергетици и многим другим областима, и свестан је везе тих промена са побољшањем квалитета живота људи. Свестан је важности енергетских потенцијала на Земљи и потребе њиховог економичног коришћења.

Средњи ниво

Ученик разуме значај прикупљања података и мерења; уме да реализује једноставније експерименте и да резултате мерења прикаже табеларно и графички; изводи закључке засноване на основу добијених података. Разуме и користи основне формуле у физици. Има развијену свест о опасности од могућих негативних последица на животно окружење и властито здравље услед погрешне примене технологија (бука, зрачење и сл.). Стекао је основна знања и умења да узме учешће у дискусијама које су у вези са овим проблемима.

Напредни ниво

Ученик уме да реализује експерименте, прикаже резултате табеларно и графички и анализира их, уопштава их и изводи закључке. Анализира физичке проблеме и решава их коришћењем формула. Свестан је да се природне појаве и процеси описују, објашњавају, предвиђају и користе употребом сазнања добијених изучавањем физике. Способан је да планира и реализује једноставне истраживачке пројекте у сарадњи с другим ученицима.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфична предметна компетенција: МЕХАНИКА

Основни ниво

Ученик зна основне појмове механике чврстих, течних и гасовитих тела, познаје различите облике кретања и њихове основне карактеристике. Разуме да је сила узрок промене кретања и деформације тела. Користи знања из механике у различитим животним ситуацијама и изводи најједноставније огледе.

Средњи ниво

Ученик разуме основне законе динамике, разликује скаларне и векторске величине, решава једноставне проблеме и задатке из области кретања и силе. Користи и интерпретира графички и табеларни запис зависности физичких величина, примењује стечена знања из ове области у свакодневним школским и ваншколским ситуацијама; изводи једноставне експерименте.

Напредни ниво

Ученик примењује физичке законе и релације у објашњавању и решавању сложенијих проблема и задатака из кинематике, динамике, физике мирне течности и гасова и процењује релевантност добијених резултата. Решава задатке истраживачким приступом (дефинише проблем, проналази начин за његово решавање, анализира решење**;** поставља и реализује експеримент, приказује резултате и упоређује их са очекиваним).

Специфична предметна компетенција: ТОПЛОТНА ФИЗИКА

Основни ниво

Ученик зна значај топлотне енергије у свакодневном животу и има свест да је осећај температуре субјективан. Зна основна својства чврстог, течног и гасног стања

супстанце и да промена температуре доводи до прелаза из једног у друго стање. Препознаје појаву топлотног ширења тела и разликује добре и лоше проводнике топлоте у пракси. Има свест да енергију треба рационално користити и познаје начине уштеде енергије у свакодневном животу. Уме да опише и прикаже огледима једноставније топлотне појаве.

Средњи ниво

Ученик разликује појмове температура и топлота. Зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела. Разуме смер одвијања топлотне размене и појам топлотне равнотеже. Зна да опише фазне прелазе: топљење, испаравање, кондензација и очвршћавање. Наводи примере претварања механичког рада у унутрашњу енергију тела и уме да их објасни. Уме да прикаже неке топлотне појаве једноставним огледима.

Напредни ниво

Ученик разуме да размена топлоте међу телима доводи до промене њихове унутрашње енергије. Описује принцип функционисања термометра. Разуме трансформацију других облика енергије у топлотну и указује на примере рационалног коришћења енергије. Решава сложеније проблеме и задатке из ове области и уме да осмисли и постави једноставан експеримент.

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: Седми

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 36

Циљ предмета:

Циљ наставе информатике и рачунарства јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и информатичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се ученици оспособе за коришћење рачунара и стекну вештине у њиховој примени у свакодневном животу.

Задаци наставе информатике и рачунарства су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе информатике и рачунарства сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе информатике и рачунарства буду у пуној мери реализовани;

- упознавање основних појмова из информатике и рачунарства;

- развијање интересовања за примену рачунара у свакодневном животу и раду;

- подстицање креативног рада на рачунару;

- оспособљавање за рад на рачунару;

- развијање способности за потпуно, прецизно и концизно дефинисање проблема и могућих поступака за њихово решавање;

- упознавање са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;

- развијање способности писања програма вођених догађајима.

Корелација: : Српски језик, Математика, Техника и технологија, Енглески језик, (сви предмети)

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ИНТЕРНЕТ (6)		Појам електронске комуникације и препоруке за безбедно понашање на интернету. Електронска пошта. Појам дискусије и коментара на интернету, инстант порука, блога, форума, видео-конференције, електронског учења и учења на даљину. Дигитална библиотека.	Тежиште рада треба да буде на разним врстама електронске комуникације као и правилима безбедног понашања у оквиру такве комуникације. Објаснити појам електронске комуникације и навести примере комуникације између људи преко рачунара, мобилне телефоније и других електронских уређаја и опреме. Дискутовати са ученицима о томе колико су овакви облици комуникације заступљени у њиховом свакодневном животу и колико утичу на њих. Тражити од ученика да размишљају о добрим и лошим странама тих утицаја. Извући заједничке закључке о томе колико нам је важан и користан интернет и којих се правила понашања треба придржавати да би смо заштитили приватност, личне податке, као и рачунар и осталу техничку опрему. Највећи део предвиђених часова посветити практичном раду са електронском поштом. Детаљно	

			образложити структуру електронске поруке, начине креирања, чувања, брисања, читања и одговарања на примљену електронску пошту, са нагласком на наредбе Аттацх, Реплy, Форwард. Обрадити теме као што су: коришћење готових програма за рад са електронском поштом, коришћење веб поште, прављење и коришћење адресара. Уколико постоје техничке могућности у школи, пружити прилику свим ученицима да уз помоћ наставника креирају своју бесплатну е-маил адресу и размене писане поруке. У оквиру практичних вежби укључити захтеве да се уз писану поруку пошаљу и додатна документа као што су слике, текстуална или звучна документа. Вежбати начине одговарања на већ добијену електронску поруку, начине прослеђивања непромењене поруке, рад са адресаром и листом контаката. Уколико школа нема конекцију на интернет, у оффлине режиму показати све могуће детаље око рада са електронском поштом. Поред рада са електронском поштом, посебну пажњу	

			посветити разјашњавању појмова као што су дискусије и коментари на интернету, појму блога и форума и начинима рада са њима, појму видео-конференције, електронског учења и учења на даљину, појму инстант порука и ћаскања на интернету. Уколико постоји могућност, демонстрирати поступак рада са телекомуникационом опремом за успостављање видео-конференције. Скренути пажњу ученицима на велику ризницу знања на интернету и како да препознају тачне и поуздане изворе информација. Разјаснити појам ауторских права и скренути пажњу на начине дељења дигиталних материјала, односно начине преузимања туђих материјала и постављање својих на интернет. У оквиру сваког појма који се обрађује инсистирати на писаним и неписаним правилима понашања у току наведених начина комуникације. Упутити ученике да питају родитеље и наставнике за савет у случају да нису сами у стању да одлуче да ли је нека активност на интернету безбедна или не.	

ОБРАДА ЗВУКА (4)		Формати звучних записа. Конверзија између различитих формата. Снимање и обрада гласа и других звукова. Практичан рад на снимању и обради звука.	Ученицима треба представити формате звучних записа, издвојити оне који се најчешће користе и истаћи њихове предности и недостатке у поређењу са другима. Демонстрирати рад на обради звука у неком од доступних програма (нпр. Аудациту, Wиндоwс Медиа Енцодер, Адобе Аудитион, Соунд Форге, Нуендо...). Посебну пажњу посветити целинама као што су: конверзија између различитих формата, снимање и обрада гласа (и других звукова) и монтажа аудио записа (од већ постојећих музичких нумера). Оставити времена да се ученици практично упознају са алатима за рад и испробају сегменте рада у програму: конверзију, снимање, монтажу и обраду звука.	

ОБРАДА ВИДЕО ЗАПИСА (6)		Снимање видео записа. Обрада видео секвенци. Примена визуелних ефеката. Монтажа видео, звучних, графичких и текстуалних материјала у целину. Самостална израда филма. Формати и конверзија.	Ову тему треба започети снимањем видео записа. За снимање видео секвенци користити дигиталне фотоапарате и мобилне телефоне. Уколико школа поседује неку врсту камере, омогућити ученицима да практично раде са њом. Снимљене материјале увозити у програм за обраду видео секвенци (на пример Виндовс Мовие Макер и други). Показати основне алате за одсецање, брисање, позиционирање, копирање, премештање, постављање на временску линију видео секвенци ради финалне монтаже. На видео секвенце применити визуелне ефекте, додати звук и текст. Задатак за вежбу може бити самостална израда малог филма на тему по избору. Објаснити начин чувања и памћења пројектног фајла, као и начин самосталне израде филма. Истаћи формате видео записа које програм нуди. Дискутовати са ученицима о квалитету видео записа у односу на формат видео записа. Обавезно показати начине конверзије између различитих видео формата (на пр. Виндовс	

			Мовие Макер, Виндовс Медиа Енцодер, Супер Енцодер и други).	
ИЗРАДА ПРЕЗЕНТАЦИЈА (10)		Појам и структура презентације. Рад са слајдовима. Дизајн и готови шаблони. Рад са текстом, сликама и објектима. Постављање ефеката. Повезивање слајдова унутар презентације. Повезивање са спољним садржајима и веб страницама. Самостална израда презентације. Препоруке за успешну презентацију.	Ова тема се наслања на претходно обрађене садржаје у оквиру петог, шестог и седмог разреда, као што су: увод у мултимедију у петом разреду, рад са текстом у петом и шестом разреду, графика и анимација у шестом разреду и обрада звука и видео записа у седмом разреду. Да би се ученици обучили да израђују квалитетне мултимедијалне презентације, неопходно је обучити их да прво умеју да припреме материјале за рад. С обзиром да је предмет изборни и бира се сваке године изнова, неопходно је прво направити преглед колико садржаја су ученици имали прилике да усвоје. Уколико неки ученици нису похађали предмет у свим ранијим разредима, препоручује се да се неки неопходни делови у вези са обрадом текста, графике и анимације укратко понове. Следећа етапа у обради ове теме би требало да буде дефинисање	

			појма презентације и упознавање са њеном типичном структуром кроз приказивање добро урађених примера. Ученике упознати са карактеристикама успешне презентације и критеријумима за њено оцењивање. Такође, ученицима скренути пажњу на поштовање препорука приликом самосталне израде презентације. Препоруке обухватају: однос боја на слајдовима, количине текста, слика, анимација, графикона и других видео садржаја, као и уклопљеност звукова у целину. Посебну пажњу скренути на начин повезивања слајдова унутар презентације. Анализирати са ученицима показане примере са осврtом на позитивне карактеристике и евентуалне негативне карактеристике презентација. Посебан акценат треба ставити на врсте презентација и разјаснити да се презентације могу правити као подршка предавачу или као програмирани материјал који се даје ученицима за самостално учење. Конкретан рад на изради самосталне презентације са ученицима започети одабиром	

			тема које ће бити обрађиване и презентоване у току преосталих часова. Након тога представити радно окружење програма и кренути на рад са слајдовима (уметање новог, брисање, промена распореда, копирање, премештање, прегледање). После креирања основне структуре презентације показати могућности програма за визуелно обликовање појединачних слајдова и примену готових, дизајнираних шаблона. Кроз рад са текстом поновити најважније законитости обраде текста. У раду са сликама поновити укратко све о типовима записа дигиталних слика и конверзији између формата. Показати како се слике умећу на слајд или у позадину и како се могу обрађивати. Наставити са уметањем других графичких објеката као што су дијаграми, табеле, готови облици, анимације и други графички елементи (цлип арт, wорд арт...). По један час посветити раду са звуком и раду са видео записима. Објаснити појам објекта у презентацији и обрадити постављање ефеката на објекте као и на саме	

			слајдове. Након тога показати начине помоћу којих се могу повезати слајдови унутар презентације као и начине повезивања слајдова са спољним садржајима и веб страницама. Завршити израду самосталне презентације преко демонстрације могућности програма да се презентација сачува у другом формату. Након тога дати препоруке за успешну презентацију. Скренути пажњу на подешавање времена излагања, начин излагања као и на техничке предуслове које треба испунити да би презентација била оцењена као успешна.	
ОСНОВИ АЛГОРИТМИЗАЦИЈЕ (10)		Форме записа алгоритма. Променљиве у алгоритмима. Наредба доделе. Основне алгоритамске структуре. Алгоритми линијске (просте и разгранате линијске) и цикличне структуре. Имплементација алгоритама у наставном мултимедијском објектно	Ученици треба да развијају навике и вештине које ће им помоћи да решавају разноврсне проблеме (не само математичке) на систематичан и прецизан начин. Да би се овај циљ остварио на начин који је за ученике забаван и подстицајан за даље усавршавање треба користити мултимедијски објектно оријентисани језик. У њему се осим подизања алгоритамске културе усвајају навике присутне у објектно оријентисаном програмирању.	

		оријентисаном програмском језику (пример: Сцратцх). Интерфејс програма. Објекти (спрајтови) и сцена. Догађаји: акције и поруке. Креирање скрипти (програма). Секвенцијално и паралелно извршавање скрипти. Интерактивност. Алгоритми за цртање.	Број часова који је предвиђен за сваку наставну област је оријентациони. Наставнику се оставља слобода да га коригује у извесној мери (2 до 3 часа по теми) уколико му је то потребно ради квалитетнијег савладавања програмских садржаја.	

Прилози:

-Стандарди

-Праћење и вредновање наставе и учења

-Општа предметна компетенција

-Специфичне предметне компетенције

*****Доставити у електронској форми*****

Основна школа „20.октобар“ Сивац

Наставни предмет: **ХЕМИЈА** предметни наставник: **Милица Јеловац**

Разред: **7**

Недељни фонд: **2** Годишњи фонд: **72**

Циљ предмета:

- развијање функционалне хемијске писмености;
- разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона;
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина;
- развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања;
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема;
- развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет);
- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу;
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије;
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

Задаци:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани
- омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије и научни метод којим се у хемији долази до сазнања
- омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
- оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком: да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина

- стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема
- стварање ситауција у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
- омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену.

Корелација:

Биологија: Лабораторијски прибор, оглед (експериманет) – 1.наставна тема

Физика: Топлотне појаве -2. наставна тема

Техничко образовање: материјали и технологије – 2.наставна тема

Физика: електростатика, елементи атомске и нуклеарне физике – 3.наставна тема (А)

Физика: електрична струја – 3..наставна тема (Б)

Географија: Хидросфера (живи свет у води и заштита воде) -4.наставна тема

Математика: Проценти, пропорције – 4.наставна тема

Математика: Пропорције, примена процента, степен чији је изложилац природни број – 5. наставна тема

Област /тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
1. **ХЕМИЈА И ЊЕН ЗНАЧАЈ**	Ученик треба да: - разуме шта је предмет изучавања хемије и како се у хемији долази до сазнања (научни метод); - схвати да је хемија једна од природних наука која објашњава промене у природи; - оспособи се за коришћење уџбеника и радне свеске; - овлада основним операцијама лабораторијске технике, мерама опрезности, заштите и прве помоћи како би самостално изводио једноставне експерименте; - организује радно место, припрема и одлаже прибор и други материјал за рад. - овлада техникама и начинима учења хемије: посматрање, мерење, бележење, уочавање правилности међу прикупљеним подацима, формулисање објашњења, извођење закључака, коришћење уџбеника, различите литературе и других извора информација	- Предмет изучавања хемије. - Хемија у склопу природних наука и њена примена. - Вежба I: Увођење ученика у самосталан рад у хемијској лабораторији - Упознавање лабораторијског посуђа и прибора, намене и начина рада са њима: - Вежба II: Мерење	Активност наставника: - презентује правила понашања у хемијској лебораторији - поспешује самосталан рад ученика у хемијској лабораторији - подстиче ученике на дискусију резултата -фронтални, индивидуални	Хемијска наука; експериментална наука; грађа, својства и промене супстанци Лабораторија, лабораторијско посуђе, прибор, хемикалије, раствори, кутија са садржајем за прву помоћ

Основна школа „20.октобар“ Сивац

Област /тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
2. **ОСНОВНИ ХЕМИЈСКИ ПОЈМОВИ**	Ученик треба да: - разуме разлику између суптанце и физичког тела, супстанце и физичког поља (разликује примере од непримера); - разуме разлику између физичких и хемијских својстава супстанце; - разуме разлику између физичке и хемијске промене супстанце; - препознаје примере физичких и хемијских промена у свакодневном окружењу; - зна шта су чисте супстанце; - разуме разлику између елемената и једињења; - препознаје примере елемената и једињења у свакодневном окружењу; - разуме разлику између чистих супстанци и смеша; - препознаје примере смеша у свакодневном окружењу; - уме да изабере и примени поступак за раздвајање састојака смеше на основу физичких својстава супстанци у смеши.	- Материја и супстанца. - Физичка и хемијска својства супстанци. - Чисте супстанце: елементи и једињења. - Смеше. Раздвајање састојака смеше (декантовање, цеђење, дестилација, кристализација). - Вежба III: Физичка својства супстанци - Вежба IV: Физичке и хемијске промене - Вежба V: Смеше	Активност наставника: -објашњава и наглашава разлику између основних хемијских појмова - подстиче ученике да постављају питања - проналази примере из свакодневног живота и презентије их ученицима -фронтални, индивидуални, групни, рад у пару	Материја, супстанца, физичко поље. Маса, енергија, запремина, електрична и магнетна својства Физичка и хемијска својства супстанци, густина, агрегатно стање, боја, мирис, растворљивост, проводљивост, магнетичност, топљење, сублимација, кристализација Чиста супстанца, хемијски елементи, једињења Смеша, хомогена и хетерогена смеша. Поступци за раздвајање састојака смеша. Декантовање, филтрација, дестилација, фракциона дестилација, сублимација, кристализација.Талог, филтрат, дестилат, кондензат, кристал,магнетичност

Основна школа „20.октобар“ Сивац

Област /тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
3.(А) **СТРУКТУРА СУПСТАНЦЕ (АТОМ И СТРУКТУРА АТОМА)**	Ученик треба да: - зна да је атом најмања честица хемијског елемента; - разуме квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола; - зна структуру атома, да нуклеони (протони и неутрони) чине језгро, а електрони образују електронски омотач; - зна односе маса протона, неутрона и електрона; - зна релативна наелектрисања протона, неутрона и електрона; - зна да се електрони у атому разликују по енергији (енергетски нивои); - разуме како су својства елемента и његов положај у периодном систему условљени атомским бројем (број протона), односно бројем и распоредом електрона у омотачу; - разуме да је маса атома мала и да се из практичних разлога уместо стварне масе атома користи релативна атомска маса; - зна шта је атомска	- Атом. - Хемијски симболи. - Грађа атома. Језгро атома. Атомски и масени број. Изотопи. - Релативна атомска маса. - Електронски омотач. Периодни систем елемената. - Вежба VI: Модел структуре атома	Активност наставника: -објашњава које честице изграђују атом - подстиче ученике да постављају питања - буди креативност код ученика, кроз повезивање својстава супстанци и хемијске везе -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	Атом, микро свет, модел атома, Хемијски симбол , протон, неутрон, електрон, нуклеони, наелектрисања и масе елементарних честица Атомски и масени број Изотопи, водоник, деутеријум, тricијум Атомска маса, релативна атомска маса Електронски омотач, електронски слојеви, енергетски нивои, енергије електрона Периодни систем елемената, групе и периоде, закон периодичности

	јединица масе и да је повеже са појмом релативна атомска маса; - уме да користи податке дате у таблици периодног система елемената.			
Област /тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
3.(Б) СТРУКТУРА СУПСТАНЦЕ (ОСНОВНЕ ЧЕСТИЦЕ КОЈЕ ИЗГРАЂУЈУ СУПСТАНЦЕ)	Ученик треба да: - разуме да су основне честице које изграђују супстанце атоми, молекули ијони; - зна шта је јонска и ковалентна веза; - разуме како од атома настају јони, како од атома настају молекули, односно разуме разлику између атома, јона и молекула; - разуме сличности и разлике између атома и јона у броју и врсти суба-томских честица; - разуме значај валентних електрона и промене на последњем енергетском нивоу при стварању хемијске везе; - зна шта је валенца елемента и уме да на основу формуле одреди валенцу елемената и обрнуто; - разуме да је стварна маса молекула мала и уме да на основу хемијске формуле	- Молекул. Хемијске формуле. - Ковалентна веза. Грађење молекула елемената и једињења. - Јонска веза. - Валенца елемената у ковалентним и јонским једињењима. - Релативна молекулска маса. - Атомске, молекулске и јонске кристалне решетке. - Вежба VII: Модели молекула и хемијске формуле Састављање модела молекула и писање хемијских формула	Активност наставника: -објашњава које честице изграђују атом - подстиче ученике да постављају питања - буди креативност код ученика, кроз повезивање својстава супстанци и хемијске везе -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	Електронски дублет и октет, стабилна електронска структура, јонска и ковалентна веза Заједнички електронски пар, хемијска формула (електронска и структурна) Молекули елемената и молекули једињења, коефицијент, индекс Поларна и неполарна ковалентна веза, дипол, једнострука, двострука и трострука ковалентна веза Модел, модели атома и мол Анјон, катјон, кристална структура и кристална решетка метална кристална решетка

	израчуна релативну молекулску масу; - разуме да хемијска формула једињења са јонском везом представља најмањи бројчани однос јона у јонској кристалној решетки; - зна да се у хемији користе електронске, структурне и молекулске формуле и разуме њихово значење; - разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе; - разуме разлику између атомске, јонске и молекулске кристалне решетке			
Област /тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
4. **ХОМОГЕНЕ СМЕШЕ – РАСТВОРИ**	Ученик треба да: - разуме појам раствора и растворљивости; - разуме начин изражавања квантитативног састава раствора као незасићен, засићен и презасићен раствор; - разуме изражавање квантитативног састава раствора преко процентне концентрације; - уме да израчуна процентну концентрацију раствора; - уме да направи раствор одређене процентне концентрације;	- Раствори и растворљивост. Процентни састав раствора. Вода. Значај воде за живи свет. - Вежба VIII: Растворљивост супстанци и процентна концентрација раствора - Вежба IX: Водени раствори у природи - Вежба X: Испитивање растворљивости супстанци са јонском и ковалентном везом	Активност наставника: - подстиче ученике на самосталан рад - кроз примере из праксе показује шта је засићен, а шта незасићен раствор - подстиче дијалог са ученицима и повећава тиме заинтересованост за израчунавања у хемији -наводи примере примене процентне концентрације у свакодневном животу -фронтални	Растворена супстанца, растварач, растворљивост, незасићени, засићени и презасићени раствор, агрегатна стања раствора Масени удео супстанце у раствору, процентни садржај Структура молекула воде, вода у природи, вода као растварач, дестилована вода, вода и живи свет, мека и тврда вода

	- разликује воду као једињење (чиста супстанца) од примера вода у природи које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода); - разуме да је вода растварач за супстанце са јонском и поларном ковалентном везом и зна значај воде за живот;		-индивидуални -групни -рад у пару	
Област /тема	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања**	**Кључни појмови**
5. **ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ИЗРАЧУНАВАЊА**	Ученик треба да: - зна да се хемијским симболима и формулама представљају супстанце, а једначинама хемијске промене (реакције); - разуме квалитативно и квантитативно значење симбола, формула и једначина хемијских реакција; - примењује знање о Закону одржања масе при писању једначина хемијских реакција; - разуме Закон сталних масених односа; - разликује два најопштија типа хемијских промена: реакције анализе и синтезе; - разликује појам масе од	- Хемијске једначине. Анализа и синтеза. Закон о одржању масе. Закон сталних односа маса. Количина супстанце. Мол. Моларна маса. Израчунавања у хемији. - Вежба XI: Састављање једначина хемијских реакција	Активност наставника: - разграничава и објашњава шта је квантитативно и квалитативно значење хемијске једначине - приближава законе по којима се одвијају хемијске реакције - одговара на питања ученика и подстиче их да постављају нова - указује на повезаност масе и количине супстанце -фронтални -индивидуални	Реактанти и производ реакције, хемијска анализа и синтеза Хемијска реакција– хемијска једначина Количина супстанце, SI; Авогадров број, моларна маса, mol Стехиометријска правила, хемијска једначина и израчунавања у хемији

	појма количине супстанце као и њихове основне јединице; - разуме однос масе и количине супстанце; - зна на основу формуле да израчуна моларну масу супстанце; - зна да хемијским једначинама прикаже једноставне хемијске реакције; - зна да на основу хемијске једначине објасни Закон о одржању масе; - изводи једноставна израчунавања на основу једначине хемијске реакције – стехиометријска израчунавања која не обухватају број честица; .		-групни -рад у пару	

Основна школа „20.октобар“ Сивац

Образовни стандарди:

Ученик/ца зна да:

Наставна тема	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Хемија и њен значај	**ХЕ 1.1.1.** измери масу, запремину и температуру супстанце	**ХЕ.2.6.1.** прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте **ХЕ.2.6.2.** табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења **ХЕ.2.6.3.** изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата	
Основни хемијски појмови	**ХЕ 1.2.1.** да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота, на основу њихове сложености **ХЕ 1.2.2.** о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења, на основу њихових својстава **ХЕ 1.2.3.** на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу, као и да се при променама укупна маса супстанци не мења **ХЕ 1.2.4.** загрева супстанцу на безбедан начин **ХЕ 1.2.5.** састави апаратуру и изведе поступак цеђења **ХЕ 1.2.6.** у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и да та својства опише	**ХЕ2.2.1.** у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски	**ХЕ 3.2.1.** како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима **ХЕ 3.2.2.** на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање **ХЕ 3.2.3.** да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е

	ХЕ 1.6.1. безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама **ХЕ.1.6.2.** изведе експеримент према датом упутству		
Структура супстанце	**ХЕ 1.3.1.** да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и те честице међусобно разликује по наелектрисању и сложености грађе **ХЕ 1.3.2.** тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.3.3.** значење следећих термина: супстанца, смеша, елемент,једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид,	**ХЕ2.3.1.** како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци)	**ХЕ 3.3.1.** разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) смеша, на основу врста честица које их изграђују **ХЕ 3.3.2.** да су својства супстанци промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица **ХЕ 3.3.3.** структуру атома, молекула јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула
Хомогене смеше раствори	**ХЕ 1.4.1.** шта раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу **ХЕ 1.6.1**. изведе експеримент према датом упутству	**ХЕ 2.4.1.** шта је засићен, незасићен и презасићен раствор **ХЕ 2.4.2.** изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварача, уситњавањем супстанце, мешањем) **ХЕ 2.4.3.** промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача (разблаживање и концентровање) **ХЕ 2.4.4.** израчуна масу растворене супстанце и растварача, на основу процентног састава раствора и обрнуто **ХЕ.2.4.5.** направи раствор одређеног процентног састава	**ХЕ 3.4.1.** зависност растворљивости супстанце од природе супстанце растварача **ХЕ 3.6.1.** препозна питање/проблем које се може експериментално истражити постави хипотезе **ХЕ 3.6.2.** постави хипотезе **ХЕ 3.6.3.** планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе **ХЕ 3.6.4.** донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
Хемијске реакције и израчунавања	**ХЕ 1.5.1**. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења,	**ХЕ 2.5.1.** значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, изотоп **ХЕ 2.5.2**. израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу	**ХЕ 3.5.1.** да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе

	и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације	реактаната и производа на основу хемијске једначине, то јест да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама	и количине супстанце

Праћење и вредновање наставе и учења:

Ученичка постигнућа требало би пратити на сваком часу и дати прилику ђацима да кроз различите начине проверавања покажу свој напредак у учењу хемије. При томе, треба имати у виду да начин проверавања и садржај обухваћен проверавањем одређују начин учења ученика, усмеравајући често њихову пажњу само на оне делове градива који су проверавањем обухваћени и на ниво знања који се од њих тражи.

- Шта се оцењује: степен усвојености ученикових знања, однос према учењу, испуњавање одређених норми
- Како се оцењује: усменим и писменим испитивањем, извођењем практичних вежби, спровођењем самосталних, лабораторијских и практичних радова
- Ко оцењује: наставник
- Који систем оцењивања се примењује: бројчано
- Критеријуми оцењивања: Правилник о оцењивању ученика основних школа
- Документација која прати процес оцењивања: дневник, педагошка свеска наставника

Основна школа „20.октобар“ Сивац

Општа предметна компетенција:

Кроз наставу хемије ученици би требало да развијају и комуникационе способности, способности да изнесу идеје, да наводе аргументе, требало би да се оспособљавају за доношење одлука и преузимање одговорности. Истраживање у школској лабораторији (хемијском кабинету) као начин учења хемије, омогућава и подстиче развој наведених вештина. Ученици у таквим ситуацијама развијају способности да формулишу идеју у виду питања/проблема који се може истражити, да планирају, да се договарају, размењују знања и искуства, да извештавају о урађеном на јасан и структуриран начин.

Специфичне предметне компетенције:

Учење хемије у основној школи требало би да обезбеди сваком ученику формирање хемијске писмености. Хемијски писмена особа требало би да поседује такво знање хемије које јој обезбеђује сагледавање и разумевање животног окружења, функционисање на личном и будућем професионалном и друштвеном плану. Она би требало да познаје својства материјала којима је окружена и које користи, разуме да је употреба материјала условљена њиховим својствима и према томе бира одговарајући материјал и безбедно рукује њиме. Хемијска писменост требало би да омогући критичку процену информација из различитих извора и процену поузданости самих извора. Такво знање хемије требало би да омогући доношење различитих одлука, на пример, свакодневних, од ког произвођача купити одређени производ имајући у виду хемијски састав производа.

Основна школа „20.октобар“ Сивац

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ
СРПСКИ ЈЕЗИК
8. РАЗРЕД

Сврха програма образовања
- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, научне, уметничке, културне, еколошке и здравствене писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви наставе српског језика
Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:
- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
-основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српког језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама;
- развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова.

Оперативни задаци:
- даље овладавање знањима из граматике, стилистике, лексикологије, историје књижевног језика, дијалектологије;
- развијање позитивног односа према дијалектима (свом и другима), као и потребе да се усваја, негује и развија књижевни језик;
- даље усвајање ортоепске, ортографске, граматичке, лексичке и стилске норме српског језика;
- развијање критичког односа према језику и садржини текстова из свакодневног живота; развијање осетљивости на манипулацију језиком (нарочито у виду бирократског језика и језика реклама);
- формирање критеријума за самосталан избор, анализу и процену уметничких дела приступачних овом узрасту;
- ситематизација знања о књижевнотеоријским појмовима;
- овладавање расправом као обликом усменог и писаног изражавања;
- обнављање и систематизовање знања из свих подручја.

Корелација:
Корелација: историја, географија, ликовна култура, музичка култура, веронаука, народна традиција, техничко и информатичко образовање...

НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова обраде, утврђивања и обнављања
КЊИЖЕВНОСТ	51
ЈЕЗИК	53
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	32
УКУПНО	136

Ред. бр.	Наставна тема	Књижевност	Језик и правопис	Језичка култура	Укупно
1.	ЈЕЗИК ЈЕ ХРАНИТЕЉ НАРОДА	20	23	8	51
2.	ТО БЕЈАХУ ИДЕАЛИ	3	7	5	15
3.	ПРИЧА О СВЕТОМ САВИ	2	2	2	6
4.	СВЕ ЋЕ ТО НАРОД ПОЗЛАТИТИ	7	6	5	18
5.	ЧЕЖЊА ЗА ДАЉИНАМА	6	9	4	19
6.	ГЛАСАМ ЗА ЉУБАВ	8	5	5	18
7.	У ЋУТАЊУ ЈЕ СИГУРНОСТ	5	1	3	9
УКУПНО		51	53	32	136

Садржај програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Језик - Граматика -Правоопис	53	Слушање, упоређивање, анализирање, самостално закључивање, прктична примена, истраживање, примена стеченог знања	-Презентује наставни садржај -Подстиче на усвајање знања, мотивише на размишљање и закључивање	Дијалошка, монолошка, рад у групама, тимски и истарживачки рад, индивидуални рад	- Развијање љубави према матерњем језику - Упознавање граљматике и правописа српског језика - Упознавање језичких појава и појмова - Примена стеченог знања
Књижевност -Школска лектира -Домаћа лектира	51	Слушање, упоређивање, уочавање, практична примена, анализирање, читање, разговор, размена сопствених знања и мишљења, истраживање, самостално тумачење	-Презентује наставни садржај -Подстиче на усвајање знања, мотивише на размишљање и закључивање - Подстиче на повезивање ученичких искустава са обрађеним садржајима	Текстуална, дијалошка, рад у групама, тимски и истарживачки рад, индивидуални рад	- Оспособљавање ученика за читање, доживљавање и тумачење и вредновање књ.дела - Развијање епитетских осећања и вредности - Развијање смисла за усмено и писмено - Богаћење речника - Развијање потребе за књигом
Култура изражавања - Говорно изражавање - Писмено изражавање	32	Читање, разговор, упоређивање, истицање индивидуалности, неговање говорне и писане културе	-Презентује наставни садржај - Подстиче на креативност у усменом и писменом изражавању.	Дијалошка, монолошка, текстуална	- Развој говорне и писане језичке културе - Оспособљавање за читање и казивање одређених садржаја - Развијање љубави према говорној и писаној култури - Богаћење и коришћење лексике уз примену стечених знања из граматике и правописа

Наставне области	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вештина читања и разумевања прочитаног	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, поднаслов, наднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); СЈ.1.1.5.препознаје цитат, служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.6. разликује у тексту главно од споредног ђ) повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство-циљ, узрок-последица) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту. СЈ.1.1.8 чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме, графиконе	СЈ. 2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“; читање „с оловком у руци“ СЈ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање) в) препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове г) проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ. 2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности на једноставнијим примерима СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту	СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих СЈ.3.1.2. издваја кључне елементе и резимира текст СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту
Писмено изражавање	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4.уме да преприча текст	СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ. 2.2.3. писање најаве догађаја, обавештења, интервјуа СЈ.2.2.4. сажимање текста и писање	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста СЈ.3.2.4.пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

	СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације; саставља писмо, попуњава различите обрасце и формуларе, i-mail порука СЈ.1.2.8. зна да се служи Правописом (школским правописом) СЈ.1.2.7. препознаје техничко и сугестивно приповедање и описивање СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње	резимеа СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева	СЈ. 3.2.2. саставља аргументовани текст д) пише приказ, репортажу или расправу
Граматика	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.6.препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне... разликује основне врсте напоредних односа (саставни, раставни, супротни) СЈ.1.3.8.одређује реченичне и синтагматске чланове у школским (типичним) примерима СЈ.1.3.9. препознавање конгруенције; препознавање падежне синонимије; уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације	СЈ. 2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ. 2.3.2. познаје гласовне промене СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ. 2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици ђ) препознаје главна значења и функције глаголских облока СЈ. 2.3.4.препознаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)	СЈ. 3.3.1. дели речи на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.3.3.зна и у свом говору примењује акценатску норму СЈ.3.3.5.познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ. 3.3.6.познаје главна значења падежа и падежне синонимије СЈ. 3.3.4.познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ. 3.3.6.познаје главна значења глаголских облика

Лексика	СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију СЈ.1.3.16.служи се речницима, приручницима и енциклопедијама	СЈ.2.3.9.познаје метонимију као лексички механизам СЈ.2.3.11.одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и контекста у коме су Употребљени	СЈ.3.3.7. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и контекста у коме су употребљени

	СЈ. 1.3.15.одређује значења непознетих речи и израза на основу њиховог састава и/ или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)	СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљава	СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима намењеним младима и правилно их употребљава
Народнии књижевни језик	СЈ.1.3.17.зна основне податке о историји језика (језик Словена до настанка глагољице и ћирилице) СЈ.1.3.20.има позитиван став према дијалектима СЈ.1.3.21.разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој		
Књижевност	СЈ.1.4.1.повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2.разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове:лирику ,епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком	СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене стилске фигуре (алегорија) СЈ.2.4.6.одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ. 2.4.7.разликовање	СЈ. 3.4.1.наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5.одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничко г дела позивајући се

	тексту (алегорија) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, место и време радње, лик... СЈ.1.4.9.способан је за естетски доживљај уметничких дела СЈ.1.4.8.има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе	облика казивања-унутрашњи монолог СЈ.2.4.9. уме да води днавник о прочитаним књигама СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела	на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове са другим текстовима који се обрађују у настави

ОБЛАСТ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	Причање о доживљају са ефектним почетком и завршетком. Интерпретативно препричавање књижевноуметничког текста. Расправа (аргументативни текст) и пропагандни текст. Објективно и пристрасно приказивање чињеница. Рекламе као врста пропагандних текстова. Језичке особине реклама. Манипулативност реклама. Репортажа као новинарски жанр. Синтаксичке вежбе: изражавање помоћу зависних реченица и помоћу средстава реченичне кондензације (глаголски прилози, глаголске именице: Док се враћао кући, размишљао је о свему – Враћајући се кући...; Обрадовао их је тиме што је пристао – Обрадовао их је својим пристанком). Замена глаголима неумесно употребљених глаголских именица Лексичке вежбе: прикладна употреба апстрактних речи и речи из интелектуалног речника ради прецизног и ефикасног изражавања током расправе. Ортоепске вежбе: увежбавање правилног изговора самогласника и сугласника, реченичног (логичког) акцента. Проверавање степена усвојености српског књижевног акцента и организовање акценатских вежби. Коришћење речника с акцентованим речима. Правилан изговор ијекавског рефлекса дугог јата(ије) и преношење акцента на проклитику у изражајном читању књижевних текстова (посебно у вези с дијалекатском основом).	Препознавање бирократског језика као облика манипулације људима помоћу језика (да би се прикрила информација, истакла сопствена ученост, ублажиле непријатне чињенице). „Превођење“ са бирократског на обичан језик. Употреба сликовитих речи ради ефектног изражавања у репортажи. Коришћење речника српског језика. Коришћење индексом, појмовником и библиографијом. Читање и разумевање нелинеарних елемената текста: дијаграми, графикони. Летимично читање (ради брзог проналажења важних информација)	Вежбања у причању о доживљајима (са ефектним почетком и завршетком). Вежбања у интерпретативном препричавању књижевноуметничких текстова. Вежбе на аргументативном тексту: сажимање текста, писање резимеа, проналажење кључних речи у тексту. Разликовање става аутора од других ставова изнесених у тексту. Издвајање из текста аргумената у прилог некој тези (ставу) и аргумената против ње; извођење закључака заснованих на тексту. Давање наслова тексту и поднаслова деловима текста. Критички приказ нове књиге, филма, радијске, телевизијске емисије и концерта. **Читање** Усавршавање изражајног читања (са захтевима као у претходним разредима). Развијање личног тона при читању и казивању напамет научених прозних и поетских целина. Вежбање у "летимичном" читању познатог текста, ради налажења одређених информација и увођења ученика у "летимично" читање непознатог текста, да би утврдили да ли их текст интересује и да ли ће га читати у целини (новински чланак, непозната књига и сл.).	Ефектан почетак и завршетак, Расправа, Реклама Репортажа, Јат Ијекавски изговор Проклитике, енклитике, Речници Правопис, Индекс, Појмовник, Дијаграми, Графикони, Летимично читање
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	Попуњавање различитих образаца. Прилагођено писање имена из страних језика. Писање полусложеница. Генитивни знак. Систематизовање садржаја из	Поштовање правописне норме у свим сегментима.	Усмене и писане расправе на задате актуелне теме из савременог живота. Осам домаћих писаних задатака и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка (један час је за израду и два за	

	правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање речи на крају реда.		анализу задатака и писање побољшане верзије састава).	
ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК	Проверавање правилног изговора самогласника и сугласника. Интонација просте и сложене реченице. Варирање интензитета, темпа и пауза у говору и у текстовима различитог садржаја. Српски језик међу другим словенским језицима. Дијалекти српског језика (основни подаци). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни језик. Појам нормирања. Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски, Вукова реформа језика, писма и правописа, књижевни језик Срба од Вука до данас (основни подаци). Развој лексике српског језика (основни подаци). Језици националних мањина (основни подаци). Језик свакодневне комуникације – говорени и писани. Главне особине типичног говореног језика: ослањање на контекст и говорну ситуацију; функција гестова и мимике; кратке, елиптичне и недовршене реченице, емоционалност, неформалност. Главне особине типичног писаног језика у јавној комуникацији: експлицитност, потпуност реченица, интелектуалност, формалност. Фокусирање реченичних чланова помоћу реченичног акцента (у говореном језику) и помоћу реда речи (у писаном језику). Главне особине писаних стилова јавне комуникације – публицистичког, научног, административног. Синтагме – придевске, прилошке, глаголске. Зависне предикатске реченице: обележја (зависни везници, везнички	Усвојио знања из области граматике, лексике, народног и књижевног језика.	Изражавање помоћу глагола (Очекивали су да авион полети; Авион је полетео иако је била магла) и глаголских именица (Очекивали су полетање авиона; Авион је полетео упркос магли). Преимућства именичког начина изражавања (у неким случајевима оно је прецизније и економичније) и њене мане (сликовитост се губи, а реченица теже прати). Обнављање и систематизовање градива из претходних разреда ради припреме за завршни испит.	Акценат, Интонација, Историја језика, Народни језик/књижевни језик, Нормирање језика, Вукова реформа, Језик свакодневне комуникације, Гест,мимика Писани стилови (публицистички, научни, административни, књижевноуметнички), Синтагма (именичка, придевска, прилошка, глаголска), Зависне реченице, зависни везници, Интерпункција у зависним реченицама, Напоредни односи (сатавни, раставни, супротни), Глаголски облици, Грађење речи (извођење, слагање, комбиновано, претварање), Гласовне промене, Хомонимија, полисемија, метафора, метонимија

	спојеви и др.); врсте: изричне (изричне у ужем смислу и зависноупитне), односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене; конституентска функција у оквиру више реченице (независне или зависне) или синтагме. Интерпункција у вези са зависним реченицама. Напоредни односи међу зависним реченицама (саставни, раставни, супротни) Исказивање реченичних чланова зависном реченицом и предлошкопадежном конструкцијом. Основне функције и значења глаголских облика (обнављање и проширивање знање). Употреба глаголских облика у приповедању. Грађење речи – обнављање; комбиновано грађење, грађење претварањем. Гласовне промене у вези са грађењем речи (само скретање пажње на нормативна решења). Једнозначне и вишезначне речи; хомонимија. Приказивање полисемије и хомонимије у великим једнојезичним речницима. струкцијом. Метафора и метонимија као начини да реч стекне нова значења (крило (птице) → крило зграде – метафора; Моја школа је близу → Цела школа иде на излет – метонимија). Главна правила стандардне акценатске норме и систематизовање знања оакцентима из претходних разреда.			
КЊИЖЕВНОСТ	**Лирика** Народна песма: Српска дјевојка Љубавне народне лирске песме (избор) Ђура Јакшић: Отаџбина Јован Јовановић Змај: Ђулићи (избор), Светли гробови	Оспособљавање ученика за самосталну анализу књижевноуметничког дела (лирска и епска песма, лирско-епска песма, приповетка,роман, драма и књижевнонаучне врсте) уз помоћ развијеног плана и теза.	Упућивање ученика у коришћење одабране и приступачне литературе о делима и писцима. Подстицање и развијање критичког односа у проблемском приступу делу и писцу. Систематизовање знања о народној	**Књижевнотеоријски појмови** **Лирика** Стилска средства: метонимија, рефрен, антитеза,асонанца и алитерација. Лирске врсте: љубавна народна лирика; љубавна народна и ауторска

	Франческо Петрарка: Канцонијер (LXI сонет) Десанка Максимовић: Пролетња песма или Опомена Милош Црњански: Ламент над Београдом (одломак) Васко Попа: Очију твојих да није Оскар Давичо: Србија Сергеј Јесењин: Писмо мајци Рајнер Марија Рилке: Љубавна песма Избор из савремене српске поезије **Епика** Народна епско-лирска песма: Женидба Милића барјактара Народне епско-лирске песме (избор) Народна песма: Почетак буне против дахија Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобоёењу Србија и Црне Горе) Вук Стефановић Караџић: Српски рјечник (избор); О народним певачима Народна приповетка: Немушти језик или Усуд Теодосије: Житије светог Саве (одломак) Прота Матеја Ненадовић: Мемоари (одломак) Петар Петровић Његош: Горски вијенац (избор кратких одломака) Љубомир Ненадовић: Писма из Италије (одломци) Симо Матавуљ: Пилипенда Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити Петар Кочић: Кроз мећаву Милош Црњански: Сеобе I (одломак) Иво Андрић: Мост на Жепи , избор приповедака о деци Добрица Ћосић: Деобе (одломак) Исидора Секулић: Царско достојанство језика(одломак) или есеј по избору Избор из савремене српске прозе **Драма** Бранислав Нушић: Сумњиво лице	Процењивање идејноестетских, језичко-стилских и других вредности уметничког дела. Стицање поузданог критеријума за избор, анализу и процену књижевног текста.	и ауторској књижевности (на примерима из лектире). - Систематизација књижевних родова и врста у народној и ауторској књижевности. - Систематизација облика казивања (форми приповедања) у књижевноуметничким текстовима: нарација (приповедање у 1. и 3. лицу); -хронолошко и ретроспективно приповедање; дескрипција (портрет, пејзаж, појам ентеријера и екстеријера), наративна дескрипција; дијалог; монолог, унутрашњи монолог. - Језичкостилска изражајна средства (систематизација). - Структура уметничког текста (композиција, однос фабуле и сижеа, драмски елементи: експозиција, заплет, кулминација, перипетија, расплет). - Врсте карактеризације (социолошка, психолошка, језичка ...). - Мотиви: динамички, статички, наративни, описни, интернационални...).	песма. Сонет. **Епика** Епско-лирске врсте: поема, балада, романса. Спев. Путопис.Мемоари. Есеј. **Драма** Трагедија.Трагично (појам). Протагонист и антагонист. Разрешење сукоба. Катарза. Сценски знакови. Режија. Телевизијска драма. **Функционални појмови** Подстицање ученика на схватање и усвајање функционалних појмова: - романтичарско, романтично, реалистично, реално; - документовано, рационално, теза, чињеница; - етичко, естетско; - рефлексија, меморија; - креативно, доживљајно, сугестивно, пластично; - апсурд, провокација, противуречност, доследност; - самокритичност, самоиницијатива; - агресивност, себичност (егоизам), лицемерје, опортунизам; - независно, самостално, зависно, завидно.

	Данило Киш: Ноћ и магла Виљем Шекспир: Ромео и Јулија Молијер: Граёанин племић (одломак) **Допунски избор** Борисав Станковић: Увела ружа Растко Петровић: Африка (одломци) Гроздана Олујић: Гласам за љубав Милорад Павић: Предео сликан чајем (одломак о путовању Атанасија Свилара на Свету гору) Матија Бећковић: Прича о Светом Сави Душан Ковачевић: Ко то тамо пева Борислав Михајловић:Бановић Страхиња Избор из антологија српске љубавне лирике Роберт Гревс: Златно руно (одломци) Џон Селинџер: Ловац у житу Дејвид Гибинс: Атлантида Ернест Хемингвеј: Старац и море *(Са предложеног списка, или слободно, наставник бира најмање три, а највише пет дела за обраду.)* **Научнопопуларни и информативни текстови** Петар Влаховић: Србија – земља, људи, живот, обичаји (избор) Миодраг Поповић: Вук Стефановић Караџић (одломци) Ева Кири: Марија Кири (одломак) Ш.Кулишић, Ж.Петровић,Н.Пантелић: Српски митолошки речник (избор) Д.Срејовић, А.Цермановић: Речник грчке и римске митологије (избор) Миле Недељковић: Годишњи обичаји у Срба (избор) Драгомир Антонић: Обичајни бонтон (избор) Јасминка Петровић: Бонтон (или одломци из овакве књиге неког другог аутора) Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу и омладину. (*Са наведеног списка, обавезан је избор најмање три дела за обраду*).			

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.1.1.1. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору.
ПСТ.1.1.2. Разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење.
ПСТ.1.1.3. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства. ПСТ.1.1.4. Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.
ПСТ.1.1.5. Разуме предмет једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.1.1.6. Разуме појединачне речи и једноставне изразе из текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.1.1.7. Разуме кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (нпр. писма, мејлови итд.)
ПСТ.1.1.8. Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.
ПСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.10. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи једноставна језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника (нпр. ко је, одакле је, чиме се бави итд.).
ПСТ.1.1.11. Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе.
ПСТ.1.1.12. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства.
ПСТ.1.1.13. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ПСТ.1.1.14. Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства.

ПСТ.1.1.15. Формулише молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.1.1.16. Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
ПСТ.1.1.17. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ПСТ.1.1.18. Писаним путем доставља/тражи основне информације о себи/другима.
ПСТ.1.1.19. Пише кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита.
ПСТ.1.1.20. Повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.1.1.21. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ПСТ.1.1.22. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ПСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ПСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.
ПСТ.1.2.3. Познајеикористиограниченбројфреквентнихморфолошкихобликаисинтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
ПСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. ПСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
ПСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
ПСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и

описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.2.1.1. Разуме краће низове (2-3) саопштења, упутстава, молби који се односе на његове потребе и интересовања.
ПСТ.2.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.2.1.3. Разуме основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
ПСТ.2.1.4. Разуме основни смисао и главне информације из подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим и узрасно адекватним темама, уколико се говори споро и разговетно.
ПСТ.2.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова из савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.2.1.6. Разуме општи смисао и главне информације у краћим порукама, писмима, мејловима о блиским темама.
ПСТ.2.1.7. Разуме краће низове (2-3) упутстава која се тичу његових непосредних потреба (нпр. оријентација у простору, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.), праћених визуелним елементима.
ПСТ.2.1.8. Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине, са интернета или других писаних медија, о познатим и узрасно адекватним темама.
ПСТ.2.1.9. Разуме општи смисао једноставних књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ПСТ.2.1.10. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима савремене музике.
ПСТ.2.1.11. Разуме смисао једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.12. Успева да поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ПСТ.2.1.13. Уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.
ПСТ.2.1.14. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне

активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.
ПСТ.2.1.15. Поставља и одговара на 2-3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање.
ПСТ.2.1.16. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање и једноставним језичким средствима даје кратко објашњење.
ПСТ.2.1.17. Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ПСТ.2.1.18. Једноставним језичким средствима пореди људе, ствари и појаве.
ПСТ.2.1.19. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ вербалним и невербалним средствима.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.2.1.20. Писаним путем доставља/тражи или преноси детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.
ПСТ.2.1.21. Пише једноставна лична писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договара о активностима или одговара на питања.
ПСТ.2.1.22. Саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу.
ПСТ.2.1.23. Описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексику.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.2.1.24. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ПСТ.2.1.25. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ПСТ.2.1.26. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ПСТ.2.1.27. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације које су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ПСТ.2.2.2. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.
ПСТ.2.2.3. Познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
ПСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања који су непримерени/неприкладни у контексту циљних култура.
ПСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
ПСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
ПСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
ПСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
ПСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ПСТ.3.1.1. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ПСТ.3.1.3. Разуме основни смисао и главне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме, уз одговарајућу визуелну подршку.
ПСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и може да издвоји главне информације из аутентичних подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама (нпр. репортажа, научно-популарних, документарних, играних, анимираних филмова, спотова) које слуша/гледа у смисленим целинама.
ПСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова савремене музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ПСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у порукама, писмима и мејловима о блиским темама.
ПСТ.3.1.7. Разуме упутства која се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.).

ПСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и главне информације различитих врста текстова са интернета или других писаних медија који су у складу са узрастом и интересовањима ученика.
ПСТ.3.1.9. Разуме главне идеје, поруке и специфичне информације адаптираних верзија белетристике за младе.
ПСТ.3.1.10. На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција.
ПСТ.3.1.11. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења.
ПСТ.3.1.12. Разуме општи смисао и већину фраза и израза у текстовима из савремене музике.
ПСТ.3.1.13. Разуме смисао једноставних рекламних порука.
ПСТ.3.1.14. Проналази потребне информације у речницима, енциклопедијама, брошурама и на интернет страницама.
ПСТ.3.1.15. Разумеиможедаиздвојипотребнеинформацијеизтабела, графикона, информатора и сл.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.16. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност.
ПСТ.3.1.17. Учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање.
ПСТ.3.1.18. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ПСТ.3.1.19. Објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/потребу расположивим језичким средствима.
ПСТ.3.1.20. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу.
ПСТ.3.1.21. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.
ПСТ.3.1.22. Резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ПСТ.3.1.23. Пише обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ПСТ.3.1.24. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота).
ПСТ.3.1.25. Прецизно описује искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније

језичке структуре и адекватну лексику.
ПСТ.3.1.26. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ПСТ.3.1.27. Резимира/парафразира одслушан или прочитан текст, ослањајући се минимално на језичка средства која се у њему појављују.
ПСТ.3.1.28. Описује и тумачи податке из табела, графикона, информатора и сл.

МЕДИЈАЦИЈА

ПСТ.3.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.30. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ПСТ.3.1.31. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ПСТ.3.1.32. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти.
ПСТ.3.2.2. Записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила.
ПСТ.3.2.3. Познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
ПСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
ПСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).
ПСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.
ПСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ПСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. ПСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.
ПСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.
ПСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.
ПСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем.
Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе.

Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се

вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик - наставник, као и ученик - ученик.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језикâ и културних идентитета. Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривања интеракције и преношења информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА

Уважавајући чињеницу да су аудио и аудио- визуелни медији, укључујући и нове медије, за младу генерацију примаран извор информисања, праћење аутентичних и псеудоаутентичних аудио и видео записа морало би бити једна од централних активности и у настави страног језика. Њу практично не би требало изоставити ни са једног часа и то од самог почетка учења страног језика, како би се ученици континуирано навикавали на различите видове говора на страном језику и јачали когнитивне способности неопходне за процесуирање информација добијених усменим путем. Ученици постепено усвајају технике за издвајање и селекцију суштинских информација и прихватају чињеницу да не могу у потпуности разумети говор већ да се приликом слушања морају оријентисати према оним елементима које су успели да схвате (укључујући и визуализацију околности у којима се одвија комуникација). Да би се остварио овај наставни императив, важно је уклонити одређене препреке. Уџбеник често није довољан извор аудио и аудио-визуелног материјала (или је он пак неадекватан – говорно неаутентичан, застарео и сл.), што од наставника изискује одређено техничко предзнање и спремност да савлада технике самосталне израде и припреме оваквих материјала (звучних и визуелних записа), као и развој умећа селекције и дидактизације. Осим телевизијских и радио емисија, кратких и документарних филмова, у ову сврху могу се користити извори са интернета, као и модерна музика (па чак и старији хитови, уколико се за тим искаже интересовање). На музику, наиме, ученици по правилу позитивно реагују, што утиче на даље јачање мотивације за учењем. Стандарди, између осталог, наводе наставнике да користе медијски подржане алатке за припрему ових материјала, између осталог и тзв. поткаст. Под овим се подразумевају аудио и видео датотеке доступне на интернету а које се могу преузети и користити и изван мреже (за серијске датотеке путем бесплатне пријаве за преузимање, тј. „претплате“ на одређене садржаје – што их, између осталог, чини доступнијим и лакшим за манипулисање од телевизијског програма); програми који омогућавају коришћење или креирање ове врсте звучног материјала у настави углавном су бесплатни и технички поједностављени.

КОМПЕТЕНЦИЈА РАЗУМЕВАЊА ПИСАНОГ ТЕКСТА

Како се ова компетеницја и у матерњем и у страном језику стиче и увежбава путем самосталног читања, то ученике увек треба подстицати да се с новим и непознатим текстом суочавају најпре сами (техником читања у себи), покушавајући да утврде општи смисао прочитаног текста (тему, главне нити садржаја, развој и расплет описане ситуације и сл.), као и мањи или већи број појединачних релевантних детаља. У првом случају тексту се приступа са намером глобалног разумевања, а у другом селективног (уколико се издваја неколико важних појединости) или детаљног (код текстова који се морају схватити у потпуности). Техника читања текста наглас, наслеђена из преткомуникативне наставе страних језика (било да то чини наставник или сами ученици), не треба да буде доминантан начин за дидактичку обраду новог текста (оно се евентуално може примењивати у фазама провере повезивања писане форме и звучне слике речи и исказа). Самосталним приступом новом тексту ученици се подстичу да читају на аутентичан начин. Они тиме постепено превазилазе и ризик демотивације услед недовољног разумевања текста, усвајајући различите технике попут откривања кључних речи и тзв. инферирања – погађања и закључивања (тј. формирања претпоставки о могућем значењу непознатих делова текста на основу ужег или ширег контекста).

КОМПЕТЕНЦИЈА ПИСАНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У ери виртуелног комуницирања писање не губи на значају, али се одвија у измењеној форми; све чешће се, наиме, констатује да се границе функционалних стилова померају и да се елементи говорног језика појављују у многим видовима писане комуникације у којима су доскора били незамисливи. С друге стране, примена комуникативне методе довела је до (пре)наглашавања усмене комуникације па самим тим и до релативног запостављања писања. Ове две околности указују да активност писања треба ревалоризовати и повезати је с конкретним потребама за писаним изражавањем у свакодневици.

Образовни стандарди стога предвиђају да ће ученици умети да пишу *једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама, краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке (нпр. СМС, имејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљује, извињава или нешто честита* итд. Врсте текстова које се усвајају структурно су једноставне али покривају широк спектар домена у којима се примењује активност писања (како на матерњем тако и на страном језику). У овој фази учења не треба инсистирати на граматичкој и правописној тачности, већ превасходно на кохеренцији текста, што је непосредно повезано са способношћу организације идеја и представља основ за свако даље академско описмењавање.

КОМПЕТЕНЦИЈА УСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА

У савременој настави страних језика комуникативна компетенција се неретко своди на пуку говорну активност, те се усмено изражавање сматра јединим или макар примарним циљем учења. То свакако може бити тачно, али се с обзиром на непредвидивост будућих комуникативних потреба, ни остале језичке активности не смеју занемаривати. Код одређеног броја задатака понуђене су опције са комуникативним играма заснованим на подели улога (*role play*), не улазећи у начин на који би се било у настави било приликом завршног тестирања вредновала ова активност. Наставнику се, наиме, препоручује да самостално одређује начине вредновања у складу с датим наставним околностима.

КОМПЕТЕНЦИЈА МЕДИЈАЦИЈЕ

Пошто се у последњим разредима основне школе медијација и у наставним програмима издваја као посебна активност у настави страних језика, она је актуелизована и у образовним стандардима. Под медијацијом се подразумева сваки вид преношења садржаја с једног језика на други (један од њених видова јесте и поступак превођења, приликом којег се преноси сама порука, али и њена спољна форма; у школским условима није предвиђено усвајање ове технике). Компетенција медијације је дефинисана као врста језичког посредовања између особа које не говоре исти језик, а у циљу преношења (суштине) поруке, што укључује и одређено преобликовање текста (усменог, писаног или комбинованог). Ово је иначе учестала врста активности у свакодневној пракси, која представља саставни део опште језичке компетенције, али се истовремено ретко упражњава у настави. Могући узрок томе јесте зазор наставника од делатности која подсећа на превођење (што се може тумачити као страх да се у иначе комуникативно оријентисаној настави не пронађу трагови граматичко-преводне методе). Зато је важно подсетити да се медијација не може изједначити с превођењем; она се у многим случајевима може практиковати и изван наставе, у стварним комуникативним ситуацијама, где би ученици садржаје из страног језика преносили особама у свом окружењу које тај језик не познају (или обрнуто, уколико би неки изворни говорник датог језика комуницирао са особом која његов језик не познаје, али уз посредство ученика који га изучава као страни).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Усвајање правила и закономерности страног језика на различитим језичким нивоима (фонетско-фонолошком, правописном, граматичком, лексичком, функционално-стилистичком) саставни је део наставе

и учења страних језика, али не може бити њихова главна сврха и примарни садржај, као што је већ раније истакнуто. Будући да су искази стандарда језички неспецификовани, односно да се односе на све стране језике који се уче у школама, они нису могли узети у обзир структурне специфичности појединачних језика, већ су прилично уопштеног карактера. Ипак, они се могу конкретизовати повезивањем са садржајима наставног програма за дати страни језик. Како задаци показују, граматички садржаји се не увежбавају нити проверавају ванконтекстуално; граматичко-лексичка знања треба да буду функционалног карактера, односно повезана с комуникативним потребама. Граматичка прогресија се постепено усложњава и ученик на вишим нивоима учења бива у стању да за исту комуникативну сврху користи све комплексније језичка средства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Полазећи од премисе да језик и култура чине нераздвојиво јединство, дефинисањем стандарда који се односе на стицање интеркултурне компетенције валоризује се учење културних специфичности заједница циљног језика и оспособљавање за непристрасно и нестереотипно поређење полазне и циљне културе. Култура се поима у најширем смислу, тако да се не односи само на највише производе човекове комплексне когнитивне и уметничке делатности, већ обухвата и културу свакодневице, тј. *основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода)*. Задаци из ове области могу послужити за проверу не само стечених знања већ и прагматичких вештина, културно сензитивног обликовања ставова као и вербалног и невербалног понашања. Без обзира на то што се културолошке датости за стране језике заступљене у Приручнику вишеструко разликују, неки задаци се уз одређене модификације могу користити за све језике. Примера ради, исказ стандарда ДСТ.1.3.5 подразумева да ученик *познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање*. У Приручнику је уз тај исказ стандарда дат радни налог: *Представи неко место са шпанског говорног подручја на које би волео/-ла да одеш*, уз очекивано решење у којем би ученик/-ца на матерњем језику навео/-ла име локације, показао/-ла њен положај на мапи света и навео/- ла основне карактеристике одабране локације (уз помоћ визуелних средстава – фотографија, слика са интернета, из књига или часописа, ППТ презентација, постер...) Без обзира на то што је на овом месту дати задатак искоришћен за образовне стандарде у настави шпанског језика, овакав тип задатка може се користити и у осталим страним језицима, укључујући и оне плурицентричне (који су у употреби у већем броју националних заједница). Што се тиче евалуације интеркултурне компетенције, она је и надаље предмет полемика; из бројних аргументованих разлога не би требало изоловано оцењивати постигнућа из ове области.

Приручник би се у перспективи могао употпунити примерима за све исказе стандарда, а не само за оне овде одабране, као и упутствима за оцењивање постигнућа; та упутства би морала бити довољно прецизна и транспарентна како би се омогућило исправно вредновање и упоређивање постигнутих резултата. Јасно је да не може постојати директна веза између исказа стандарда, задатака који их илуструју и решења понуђених у Приручнику, с једне стране, и школске нумеричке оцене, с друге стране (премда се у *Правилнику о оцењивању ученика у основној школи* њоме, између осталог, изражава и степен остварености стандарда – што се, по нашем мишљењу, може остварити само стандардизованим поступком провере постигнућа). Коначно, ваља имати у виду да је образовање целовита активност у којој тек сви наставни предмети заједно могу представљати заокружену целину, прожету бројним међупредметним компетенцијама и општепримењивим стратегијама учења. Стога се мора нагласити да су многе овде наведене активности преносиве и на друге наставне предмете, као и да су, с друге стране, на стране језике примењени одређени општедидактички принципи, укључујући и оне везане за поступак стандардизације.

Предмет: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

Разред: ОСМИ

Недељни фонд: 2 часа

Годишњи фонд часова: 68 часова

Циљ: наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Корелација: грађанско васпитање, српски језик, историја, екологија, географија, математика, физика, хемија, биологија

Област/ тема Комуникативне функције	**Исходи**	**Препоручени садржаји**	**Начин остваривања** **(језичке активности у комуникативним ситуацијама)**	**Кључни појмови**
Заједничке активности и интересовања у школи и изван ње (изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); Договор и узајамно поштовање међу члановима породице, као и према другим особама;	Ученици могу да: - комуницирају о животном стиловима и интересовањима у садашњости; - постављају и одговарају на питања о сећањима; - разговарају о догађајима из прошлости.	глаголске облике за изражавање садашњости *(Present Simple / Continuous)* и прошлости *(Past Simple)*; глаголе који су праћени глаголском именицом *(Gerund)* или инфинитивом; постављање питања са упитним речима *Who / Which – subject / object questions*; **(Интер)културни садржаји** Различити животни стилови у земљама енглеског говорног подручја	Ученици понављају: - изразе и речи које се односе на животне стилове и интересовања поштујући правилну колокацију глагола; - изразе и речи које се односе на свакодневне обавезе и рутине, радње у тренутку говора	*She is working now. She works as a doctor.* *He played tennis last week.* *do exercise, download … from the internet, getu p late, go online, stay at home, watch TV…* *Who is that girl standing next to you?*
Прдстављање себе и	Ученици могу да: - разговарају о својим навикама из детињства; - комуницирају о догађајима	употребу глагола *get* колокације придева и предлога *(good / bad at, famous for…)*	- уче и увежбавају изразе и речи које се односе на опис различтих декада у прошлости;	*get married, get better, get on with, get upset, get a job, get the flu, get a driver's licence…* *He was fmous for breaking and*

других традиција и обичаји у културама земаља чији се језик учи	из прошлости и успоменама; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о садашњости и прошлости (компарација садашњости и прошлости); - разумеју суштину и детаље разговора о успоменама који слушају; - напишу опис декаде из прошлости.	глаголске облике за изражавање прошлости, појединачно и упоредно *(used to, Past Simple / Continuous, Past Perfect)* **(Интер)културни садржаји:** Упознавање са начинима живљења и активностима у прошлости	- читају текст у ком се упоређују прошлост и садашњост и раде задатке; - слушају разговор о успоменама и раде говорне задатке; - пишу дескриптивни текст о периоду од 2000 – 2009. године.	*entering when he was young.* *decade, crisis, economy, gadget, icon, poverty, protest, invention, war, weapon* *She used to work all day.* *When I came, she had finished her job.* *She cut her finger while she was cutting the bread.*
Тражење и давање информација о себи и другима Именовање активности у вези са темама Примање и давање позива за учешће у некој активности/групној игри	Ученици: - могу да разговарају о пријатељима и међуљудским односима и опишу своја искуства; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о браку; - могу да питају и кажу колико дуго нешто раде, односно о радњама које су почеле у прошлости и још увек трају; - разумеју суштину и детаље разговора о догађајима из прошлости; - умеју да упуте и учтиво одговоре на нечији позив; - могу да напишу имеил пријатељу којим га позивају на неки догађај.	Придеве за описивање искуства изразе *both / neither*; глаголске облике *Present Perfect Simple with just, for, alreday, since, yet,* *Present Perfect and Past Simple* упоредно; изразе/фразе које се користе за позивање и учтиво одговарање на нечије позиве **(Интер)културни садржаји:** Различити друштвени односи у земљама енглеског говорног подручја као и земљама где се енглески језик учи. Различито поимање брака у различитим друштвеним срединама	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе на пријатељство и међуљудске односе; - читају текст о начинима склапања бракова у свету и раде задатке; - слушају разговор тинејџера о недавним искуствима; - пишу имеил пријатељу кога позивају на музички фестивал или догађаја по избору.	*awful, exhausting, fascinating, unforgettable, gorgeous, outstanding…* *fall out with, get engaged, have an argument, get to know, have a lot in common, make friends, make up with…* *She has worked already finished her essay.* *She worked as a teacher last year.* *Do you fancy coming…? Sorry! I can't. I'm afraid I....* *He loves both swimming and skiing. He doesn't love hicking nor camping.*
Однос према здрављу (развијање свести о здравом начину живота); Тражење мишљења и изражавање	Ученици: -могу да комуницирају о здравим стиловима живота и размене мишљења; -могу да разговарају о способностима и могућностима, односно питају и кажу колико је вероватно или сигурно да се нешто догоди;	фразалне глаголе *(get over, give up, take up, turn off, call on, cut down…)*; модалне глаголе *(can/could/be able to for abilities; may/might/could/must for possibility and certainty; past modals - may/might/couldn't/can't+perfect infinitive; should/must/have to for obligation and advice)*;	-уче и увежбавају изразе и речи које се односе на медицину и здраве стилове живота; - читају текст о алтернативној медицини и раде задатке;	*She got over him, she has a new boyfriend now.* *They're trying to cut down the losses.* *cure, prevention, operate, operation, research, suffer, treat, treatment, transplant* *She had an operation last week,*

слагања/неслагања	-разумеју суштину и детаље прочитаног текста о алтернативној медицини; -разумеју суштину и детаље разговора о здравим стиловима живота који слушају; -могу да шпекулишу о прошлости; -могу да напишу „за и против“ есеј о датој теми.	**(Интер)културни садржаји:** Различити приступи здравственој нези и заштити, здравствени систем у другим земљама	- слушају разговор о здравим стиловима живота и разговарају на тему; - пишу есеј на повезану тему	*she's doing well now.* *She couldn't come, she was too bussy.* *He might help you tomorrow.* *This new research may give a new cure.*
Именовање активности (у вези са темама) Заједничке активности и интересовања у школи и изван ње (изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији)	Ученици: - могу да разговарају о плановима за распуст и путним аранжманима; - могу да комуницирају о плановима, предвиђањима, одлукама и аранжманима у будућности; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о припремама за путовања; - разумеју најаву путовања коју слушају. - умеју да разговарају о плановима за путовања;	глаголске облике за изражавање будућности *(be going to, will, Present Simple, Present Continuous)* **(Интер)културни садржаји:**. Упознавање других култура, обичаја, знаменитости, историје, традиције	-уче и увежбавају изразе и речи које се односе на путовања; - читају текст о припреми за путовање и раде задатке; - слушају најаву за путовање и раде говорну вежбу – најава путовања на месец и разгледање.	*She is going to go on a trip.* *Tre train leaves at 6am.* *They will visit you next week.* *She is working hard.* *city break, daytrip, accomodation, guidebook, long-haul flight, book, board, check in, set off, stop off, leave, arrive* *We're going on a daytrip to the Big Apple.*
Изражавање допадања/недопадања Описивање лица и предмета	Ученици: - разумеју функцију повратних заменица и знају да их користе; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о ставовима о моди; - разумеју суштину и детаље разговора о етички (не)исправној одећи и реагују на информације које чују; -ефикасно користе облике пасива у разговору о моди, одећи и другим производима; - могу да се снађу и замене артикле у продавници;	префиксе за негацију; повратне заменице; израз *each other*; облике пасива *Present / Past /Future*; прилоге *very, really, a bit, extremely…*; фразе које се користе у продавници одеће **(Интер)културни садржаји:** Различити модни стилови, друштвено прихватљиви стилови облачења	**уче и увежбавају** изразе и речи које се односе на украшавње тела и трговину; - **читају** текст о ставовима о моди и дискутују о датој теми; - **слушају** разговор о етички (не)исправниј одећи и раде задатке; - **пишу** писмо жалбе произвођачу / продавцу.	*beard, chain, dreadlocks, hair dye, nail varnish, piercing…* *export, exporter, import, importer, manufacture, produce, producer, supply, supplier, design, designer…* *He will be extremely attractive after making dreadlocks.* *Can I try…? They don't fit. We've sold out…Is it OK if I change…?* *The producer was really worried about consequences.*

	- знају да напишу писмо жалбе.			*Export is very endangered by economic crisis.*
Исказивање просторних односа, релација и величина	Ученици: - могу правилно да изговоре и напишу велике и децималне бројеве, проценте, разломке; - могу да комуницирају о количинама користећи бројеве; - разумеју суштину и детаље есеја о производњи и куповини (не)етичке одеће.	Бројеви *(million, billion)*, проценте, читање децимала (*one point seven*), разломци (*a half, a third*); изрази и речи које се односе на статистику *(statistics, average, annually,)* и екологију; **(Интер)културни садржаји:** Разлике у изказивању бројева и мерних јединица	- уче и увежбавају велике бројеве *(million, billion)*, проценте, децималне бројеве, разломке; - читају и слушају изразе и речи које се односе на статистику *(statistics, average, annually,)* и екологију - читају текст о (не)етичкој производњи одеће и раде задатке; - разговарају на тему еколошке производње одеће.	*fossil fuels, carbon dioxide, second-hand clothes, pesticide, organic, chemical-free, recycle…* *fossil fuels, carbon dioxide, second-hand clothes, pesticide, organic, chemical-free, recycle…)*; *She ate a half of the birthday cake.* *She works three times more than you.* *The percentage of unemployed is over 36%.*
Како станујемо Договор и узајамно поштовање међу члановима породице, као и према другим особама	Ученици: - могу да комуницирају о дозволама и обавезама, ситуацијама у будућности и евентуалним последицама; - могу да разумеју суштину и детаље прочитаног текста о микронародима; - могу да изразе жаљење због нечега у садашњости и прошлости; - умеју да напишу у ком изражавају своје мишљење.	глаголе *make* и *let*; први и други кондиционал; фразе за изражавање жаљења / извињења **(Интер)културни садржаји:** Разлике у становању и начину живота међу нацијама	Ученици: - уче и увежбавају изразе и речи које се односе народе и политику; - читају текст о микронародима и раде задатке; - усмено увежбавају изражавање жаљења и извињења; - пишу есеј у ком дају мишљење о предлогу владе да скрати распуст и увежбавају изразе	*border, citizen, democracy, flag, currency, election, government, head of state, ban, cut, permit, raise, stand for, tax, vote…)* *I'm really sorry. I wish I didn't / hadn't… If I were you, I'd…* *Let me help you.* *I'll make you finish your homework.* *In my opinion… I believe that… In conclusion… I feel strongly that… It seems to me.*
Описивање лица и предмета	Ученици: - могу да упоређују људе и ствари које раде; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о промени животног става; - могу да комуницирају о имагинарним ситуацијама у прошлости; - разумеју суштину и детаље дискусије о фобијама коју слушају; - умеју да опишу људе и ствари користећи односне реченице.	Придеви за описивање личности и осећања односне реченице *(defining and non-defining relative clauses)*; компарацију придева и прилога; трећи кодиционал; **(Интер)културни садржаји:** Различити погледи на ирационалне страхове	- уче и увежбавају изразе и речи које се односе на опис личности и осећања -читају текст о особи којој је ситница променила став о животу и раде задатке; -слушају радио програм о фобијама и раде задатке; - разговарају о сопственим страховима и фобијама.	*anxious, anxiety, confidence, confident, frustration, frustrating, generosity, generous, moodiness, moody, polite, politeness…)* *annoyed, annoying, astonished, astonishing, embrassed, embrassing, fascinated, fascinating…)*; *A shark is more frightening than a mouse.* *If I had known about this plan, I would have stayed in Alaska.*

Разумевање и давање једноставних упутстава и команди	Ученици: - могу да питају и кажу шта је неко рекао користећи облике индиректног говора; - разумеју суштину и детаље прочитаног текста о искрености; - умеју да разговарају о искрености и моралу; - могу да објасне и разјасне ситуације.	глаголе *make* и *do*; глаголе који се користе у индиректном говору *(admit, agree, complain, convince, explain, insist, offer, order…)*; индиректни говор *(Reported requests, statements and questions)*; **(Интер)културни садржаји:** Различити поглед на морал међу народима, начин комуницирања међу људима из различитих културних поднебља	- уче и увежбавају изразе и речи које се односе на искреност и морал; - читају наративни текст о искрености и раде задатке; - усмено увежбавају давање објашњења и разјашњавање ситуација.	*break a promise/the law/do something wrong, feel guilty about something, tell a lie/the truth, make an excuse/something up* *He admitted he had forgotten to call you.* *He ordered me to do this task by the end of the month.*

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2018 /2019. ГОДИНУ

Школа/Место	**Основна школа „ 20.октобар“ Сивац**
Наставник	**Љиљана Ланчушки**
Предмет	**Немачки језик**
Фонд часова	**Недељни: 2 Годишњи: 68**
Разред/одељење	**VIII-4**

Према плану и програму објављеном у „Службеном гласнику-Просветном гласнику РС“ , бр. 9 / 2017.	
Циљеви наставе предмета	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Стандарди Разумевање говора Ученик разуме и реагује на усмени текст у вези са темама 1, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом. _____ 1 Теме предвиђене наставним програмом обухватају и оне теме које су обрађене током претходних година учења страног језика Разумевање писаног текста Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом. Усмено изражавање Ученик се усмено изражава, приступа различитим комуникативним ситуацијама и остварује комуникативне функције у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Писмено изражавање Ученик се у писаној форми изражава у вези са темама и ситуацијама и комуникативним функцијама, предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода. Интеракција Ученик остварује комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући социокултурне норме

	интеракције. Медијација У комуникативним контекстима, који укључују говорнике ученикovог првог језика (Л1) и циљног језика (Л2), преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми), у складу са потребама комуникације. Знања о језику 2 Ученик препознаје принципе језика, односно граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај развијања личних стратегија учења страног језика. _____ 2 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Оперативни задаци по језичкимвештинама Оперативни задаци по језичким вештинама постепено се проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда. Разумевање говора Ученик треба да: - глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације) разуме различите усмене текстове (дијалоге, монологе, песме и друго) о темама предвиђеним наставним програмом у трајању од 3 до 5 минута (у зависности од степена познавања теме и контекста), које чује уживо или са аудио визуелних записа. а) Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу (говор наставника и другова, аудио и визуелни материјали у настави); б) Разуме рекламе, радио и ТВ емисије блиске интересовањима ученика или значајне за младе, као и о темама образовног карактера из популарне науке; в) Разуме усмене текстове које исказују говорници различитих стандардних варијетета о темама из свакодневног живота ближег и даљег ученикovог окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања. Разумевање писаног текста Ученик треба да: - разуме глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације и личних потреба) различите писане текстове (писма, новинске чланке, јасна илустрована упутства, огласе, прилагођене књижевне текстове, текстове у вези са градивом других наставних предмета и слично) о темама из свакодневног живота и популарне науке, ближег и даљег ученикovог окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања и чија дужина зависи од чињенице у коликој мери ученик познаје дату тему и контекст. Увиђајући намеру аутора текста и контекста у којем је текст настао (емоционални и друго), ученик чита: а) да би се информисао; б) да би пратио упутства; в) ради задовољства. Усмено изражавање Ученик треба да: - прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута, на структурисани начин: а) говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и изван ње; б) изрази своје утиске, осећања и аргументовано мишљење и ставове у вези са темама које су програмом предвиђене. Интеракција Ученик треба да: - поштујући социокултурне норме комуникације, са саговорницима размењује информације, мишљења и ставове о темама из свакодневног живота, блиске његовом интересовању или из популарне науке и културе, - започиње и води разговор о познатим темама., одржава његов континуитет и завршава га. Писмено изражавање Ученик треба да пише: - сруктурисане и кохерентне текстове дужине од 140 до 160 речи у којима,

	користећи познату лексику и морфосинтаксичке структуре, описује догађаје и лична искуства, - поруке и писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација). Медијација У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) које не могу да се споразумеју, ученик треба да: - усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и са циљног на матерњи, - писмено преноси поруке и објашњења, - препричава садржај писаног или усменог текста. Доживљај и разумевање књижевног текста Ученик може да: - изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту и тексту из области књижевности за младе (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума), - препознаје у тексту елементе културе земаља чији језик учи, - увиђа сличности и разлике са матичном и осталим културама. Знања о језику и стратегије учења 3 Ученик треба да: - препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом, - поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине, - користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости), - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима, - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страних језика које учи, - разуме значај употребе интернационализама, - примењује компензационе стратегије и то тако што: 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме; 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника итд), 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, 4. обраћа пажњу на невербалне елементе (гестови, мимика итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писаним текстовима), 5. размишљајући утврђује сличности и доводи у везу стране речи које не разуме са речима у српском језику, 6. тражи значење у речнику 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило) 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком, 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер). _____ 3 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Теме и ситуације по доменима употребе језика Приватно Јавно Образовно - заједничкеактивности и интересовања ушколи и изван ње(изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); - договор и узајамно поштовање међу члановима породице, као и према другим особама; - изражавање обавезе, забране, недостатака; - вршњачка комуникација и људска права (толеранција, разумевање, хуманост); - професионална оријентација(жеље и реалне могућности у вези са даљим школовањем и усавршавањем) - развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима(описивање времена, прогноза,

	загађивање/заштита човекове околине); - традиција и обичаји у културамаземаља чији сејезик учи; - однос премаздрављу (развијањесвести о здравом начинуживота); - становање- како станујемо (предности живота у селу и у граду); - знаменитости, интересантна места и дешавања у већим градовима(у земљама чији сејезик учи); - знаменити људи и популарне личности, њихова делатност(у земљама чији сејезик учи) - тематске целине и повезаност садржајаса другим предметима; - сналажење у раду с компјутером - употреба информација из медија и јачање медијске писмености; - образовни систем у другим земљама - професионална оријентација (могућности даљег школовања) КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ 1. Представљањесебе и других 2. Поздрављање 3. Идентификација и именовање особа, објеката, делователа, животиња, боја, бројева итд. (у вези сатемама) 4. Разумевање и давањеједноставних упутстава и команди 5. Постављање и одговарање на питања 6. Молбе и изрази захвалности 7. Примање и упућивање позиваза учешће у игри/групнојактивности 8. Изражавање допадања/ недопадања, 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Именовањеактивности (у вези сатемама) 11. Исказивање просторних односа, релација и величина(идем, долазим из..., лево, десно,горе, доле...) 12. Давање и тражење информација о себи и другима 13. Тражење и давање обавештења 14. Описивање лица и предмета 15. Изрицањезабране и реаговање назабрану 16. Изражавање припадања и поседовања 17. Тражење и давање обавештења о времену на часовнику 18. Скретање пажње 19. Тражење мишљења и изражавањеслагања/неслагања 20. Исказивање извињења и оправдања САДРЖАЈИ ПРОГРАМА Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења, осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила. Напомена: У осмом разреду наставнику се препоручује да врши честе систематизације граматичких садржаја, чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. Обим нових садржаја који се уводе у осмом разреду, као и степен њиховог продубљивања, зависи, првенствено, од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, али и од когнитивног стила ученика.
Задаци наставе	Да ученици буду оспособљени да у школској и ваншколској свакодневици могу писмено и усмено да остваре своје намере,сходно ситуацији,продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основу за то да страни језик користе и после завршетка образовања ,за студије ,у будућем послу или даљем образовању,да стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше поређења у односу на сопствену стварност,да се у усменој и писаној комуникацији компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља,усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, да изграђују и унапређују индивидуалне афинитете према вишејезичности. Задаци наставе страног језика у основном образовању и васпитању јесу: - развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских

	ставова, - стицање позитивног односа према сопственом језику и културном наслеђу, као и према другим језицима и културама, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, - стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. - унапређивање знања из страног језика, која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писменој комуникацији споразумева са људима из других земаља, - усвајање норми вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који се учи, - подстицање на даље учење истог или другог страног језика, било самостално или на вишем нивоу образовања. У процесу учења страних језика ученик богати себе и, упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика. Стандарди Разумевање говора Ученик разуме и реагује на усмени текст у вези са темама 1, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом_ 1 Теме предвиђене наставним програмом обухватају и оне теме које су обрађене током претходних година учења страног језика Разумевање писаног текста Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом. Усмено изражавање Ученик се усмено изражава, приступа различитим комуникативним ситуацијама и остварује комуникативне функције у вези са темама предвиђеним наставним програмом. Писмено изражавање Ученик се у писаној форми изражава у вези са темама и ситуацијама и комуникативним функцијама, предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода. Интеракција Ученик остварује комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући социокултурне норме интеракције. Медијација У комуникативним контекстима, који укључују говорнике учениковог првог језика (Л1) и циљног језика (Л2), преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми), у складу са потребама комуникације. Знања о језику 2 Ученик препознаје принципе језика, односно граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај развијања личних стратегија учења страног језика. _____ 2 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Оперативни задаци по језичкимвештинама Оперативни задаци по језичким вештинама постепено се проширују и усложњавају. Истовремено се континуирано примењују и оперативни задаци из претходних разреда. Разумевање говора Ученик треба да: - глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације) разуме различите усмене текстове (дијалоге, монологе, песме и друго) о темама предвиђеним наставним програмом у трајању од 3 до 5 минута (у зависности од степена познавања теме и контекста), које чује уживо или са аудио визуелних записа. а) Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу

	(говор наставника и другова, аудио и визуелни материјали у настави); б) Разуме рекламе, радио и ТВ емисије блиске интересовањима ученика или значајне за младе, као и о темама образовног карактера из популарне науке; в) Разуме усмене текстове које исказују говорници различитих стандардних варијетета о темама из свакодневног живота ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања. Разумевање писаног текста Ученик треба да: - разуме глобално, детаљно и селективно (у зависности од захтева комуникативне ситуације и личних потреба) различите писане текстове (писма, новинске чланке, јасна илустрована упутства, огласе, прилагођене књижевне текстове, текстове у вези са градивом других наставних предмета и слично) о темама из свакодневног живота и популарне науке, ближег и даљег ученикових окружења, а које се односе на узрасно специфична интересовања и чија дужина зависи од чињенице у коликој мери ученик познаје дату тему и контекст. Увиђајући намеру аутора текста и контекста у којем је текст настао (емоционални и друго), ученик чита: а) да би се информисао; б) да би пратио упутства; в) ради задовољства. Усмено изражавање Ученик треба да: - прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута, на структурисани начин: а) говори о себи и свом окружењу, о догађајима и активностима у школи и изван ње; б) изрази своје утиске, осећања и аргументовано мишљење и ставове у вези са темама које су програмом предвиђене. Интеракција Ученик треба да: - поштујући социокултурне норме комуникације, са саговорницима размењује информације, мишљења и ставове о темама из свакодневног живота, блиске његовом интересовању или из популарне науке и културе, - започиње и води разговор о познатим темама., одржава његов континуитет и завршава га. Писмено изражавање Ученик треба да пише: - сруктурисане и кохерентне текстове дужине од 140 до 160 речи у којима, користећи познату лексику и морфосинтаксичке структуре, описује догађаје и лична искуства, - поруке и писма (у електронској и традиционалној форми) различитог садржаја (захваљивање, позивање, извињење, тражење и давање информација). Медијација У ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) које не могу да се споразумеју, ученик треба да: - усмено преноси суштину поруке са матерњег на циљни језик и са циљног на матерњи, - писмено преноси поруке и објашњења, - препричава садржај писаног или усменог текста. Доживљај и разумевање књижевног текста Ученик може да: - изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту и тексту из области књижевности за младе (песма, скраћена верзија приче, музичка песма), користећи вербална и невербална средства изражавања (цртежи, моделирање, глума), - препознаје у тексту елементе културе земаља чији језик учи, - увиђа сличности и разлике са матичном и осталим културама. Знања о језику и стратегије учења 3 Ученик треба да: - препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом, - поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине, - користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме

	учтивости), - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима, - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика и страних језика које учи, - разуме значај употребе интернационализама, - примењује компензационе стратегије и то тако што: 1. усмерава пажњу, пре свега, на оно што разуме; 2. покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника итд), 3. обраћа пажњу на речи / изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, 4. обраћа пажњу на невербалне елементе (гестови, мимика итд. у усменим текстовима; илустрације и други визуелни елементи у писаним текстовима), 5. размишљајући утврђује сличности и доводи у везу стране речи које не разуме са речима у српском језику, 6. тражи значење у речнику 7. покушава да употреби познату реч приближног значења уместо непознате (нпр. аутомобил уместо возило) 8. покушава да замени или допуни исказ или део исказа адекватним гестом / мимиком, 9. уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер). _____ 3 Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Теме и ситуације по доменима употребе језика Приватно Јавно Образовно - заједничкеактивности и интересовања ушколи и изван ње(изласци, договори, преузимање одговорности у договореној ситуацији); - договор и узајамно поштовање међу члановима породице, као и према другим особама; - изражавање обавезе, забране, недостатака; - вршњачка комуникација и људска права (толеранција, разумевање, хуманост); - професионална оријентација(жеље и реалне могућности у вези са даљим школовањем и усавршавањем) - развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима(описивање времена, прогноза, загађивање/заштита човекове околине); - традиција и обичаји у културамаземаља чији сејезик учи; - однос премаздрављу (развијањесвести о здравом начинуживота); - становање- како станујемо (предности живота у селу и у граду); - знаменитости, интересантна места и дешавања у већим градовима(у земљама чији сејезик учи); - знаменити људи и популарне личности, њихова делатност(у земљама чији сејезик учи) - тематске целине и повезаност садржајаса другим предметима; - сналажење у раду с компјутером - употреба информација из медија и јачање медијске писмености; - образовни систем у другим земљама - професионална оријентација (могућности даљег школовања) КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ 1. Представљањесебе и других 2. Поздрављање 3. Идентификација и именовање особа, објеката, делователа, животиња, боја, бројева итд. (у вези сатемама) 4. Разумевање и давањејednоставних упутстава и команди 5. Постављање и одговарање на питања 6. Молбе и изрази захвалности 7. Примање и упућивање позиваза учешће у игри/групнојактивности 8. Изражавање допадања/ недопадања, 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Именовањеактивности (у вези сатемама) 11. Исказивање просторних односа, релација и величина(идем,

	долазим из..., лево, десно,горе, доле...) 12. Давање и тражење информација о себи и другима 13. Тражење и давање обавештења 14. Описивање лица и предмета 15. Изрицањезабране и реаговање назабрану 16. Изражавање припадања и поседовања 17. Тражење и давање обавештења о времену на часовнику 18. Скретање пажње 19. Тражење мишљења и изражавањеслагања/неслагања 20. Исказивање извињења и оправдања САДРЖАЈИ ПРОГРАМА Сви граматички садржаји уводе се са што мање граматичких објашњења, осим уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту, без инсистирања на експлицитном познавању граматичких правила. Напомена: У осмом разреду наставнику се препоручује да врши честе систематизације граматичких садржаја, чије је усвајање и учење било предвиђено у претходним разредима. Обим нових садржаја који се уводе у осмом разреду, као и степен њиховог продубљивања, зависи, првенствено, од нивоа савладаности претходно обрађиваних граматичких садржаја, Немачки језик 1. Именица, заменица, члан, придеви Употреба именица са свим категоријама рода, броја, падежа. Употреба основних суфикса за извођење именица и њихово генусно одређење: die Freundschaft, die Meinung, die Müdigkeit; der Schlaf, der Lehrer; das Gerede, das Gebirge. Употреба фреквентнијих изведених и сложених именица (рецептивно и продуктивно). Употреба неодређеног, одређеног, нултог, негационог, упитног, присвојног и показног члана: Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gibt mir dieses Buch. Употреба неодређених детерминатива (manch-, viel-, einig-, all-). Употреба контрахованог члана: im Buch, am Strand, ans Meer. Употреба личних заменица у номинативу, акузативу и дативу. Употреба неодређених заменица man, jemand, etwas. Употреба придева у атрибутској функцији (рецептивно и продуктивно). Употреба компаратива и суперлатива (укључујући и компаративске фразе: Dein Haus ist billiger als meine Wohnung.) 2. Глаголи и глаголска времена, стања и начина Употреба глагола у презенту, претериту, перфекту и футуру. Употреба глагола у коњунктиву II за изражавање жеље и љубазне молбе. Употреба императива. Употреба глагола у пасиву (рецептивно). Употреба модалних и основних модалитетних глагола: Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen. Употреба рефлексивних и реципрочних глагола: Ich lege mich ins Bett. Wir küssen uns. 3. Предлози, прилози, партикуле Употреба предлога који регирају генитив, датив и акузатив. Употреба предлога који регирају по два падежа - датив и акузатив (Wechselpräpositionen). Употреба темпоралних, локалних и модалних прилога. Употреба основних партикула (рецептивно): Was machst du denn da? Kommst du einfach mal vorbei? Das kann ich aber nicht. 4. Фраза и реченица Употреба генитивске посесивне фразе: das Haus meiner Eltern. Употреба основних глагола, именица, придева са предложном допуном: Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für. Глаголски комплекс: употреба реченичног оквира и разоквирење у комуникативне

	сврхе (рецептивно). Употреба основних безличних глагола (Es regnet. Es blitzt.), једновалентних (Ich schlafe. Ich laufe.), двовалентних (Ich lese ein Buch. Ich schreibe einen Brief.) и најфреквентнијих тровалентних глагола - глагола саопштавања и давања (Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk.). Употреба глагола са већим бројем допуна различитог облика (именичке и заменичке фразе) и њихов редослед у реченици: Ich gebe meiner Mutter ein Geschenk. Ich gebe ihr ein Geschenk. Ich gebe es meiner Mutter, Ich gebe es ihr. Предвиђена су два писмена задатка, по један у свакомполугодишту. Граматички садржаји у осморазреду У претходним разредима основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно интуитивно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено и писмено изразили у сличним контекстима. У петом разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање на страном језику. Од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у претходним разредима дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, стога, није само себи циљ,стога се и наставницима предлаже да: 1. охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; 2. откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; 3. у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; 4. примере и вежбања контекстуализују; 5. додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; 6. указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на овом узрасту граматичка знања проширују (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети, пре свега, у оквиру формативне евалуације, то јест давањем кратких усмених / писмених вежби којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугодишта и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе.

Начин остваривања програма предмета	Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: - циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; - битно је значење језичке поруке; - почев од петог разреда очекује се да наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; - знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; - почев од петог разреда наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа. - сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се евалуира и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће : - усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; - уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; - за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике (активности) Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника или са траке (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) Мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.) Вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)

	Игре примерене узрасту Певање у групи Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти "Превођење" исказа у гест и геста у исказ Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације) Разумевање писаног језика: уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); препознавање везе између група слова и гласова; одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; извршавање прочитаних упутстава и наредби. 13. Писмено изражавање: - повезивање гласова и групе слова; - замењивање речи цртежом или сликом; - проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично); - повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; - попуњавање формулара (пријава за курс, претплату на дечији часопис или сл, налепнице за кофер); - писање честитки и разгледница; - писање краћих текстова; 14. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХВЕШТИНА С обзиром на то да су оперативни задаци наставе страних језика конципирани према задацима по језичким вештинама, важно је и да се у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају све језичке вештине. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. С тога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. ВРСТЕ ЧИТАЊА Оријентационо читање. Уочити главни ток текста да би се добио општи утисак, да би се одлучило за шта и како употребити текст. Поступци: Брзо читање по поглављима; Пратити расподелу делова текста, пре него његов линеарни ток; Циљати на препознавање суштине: кључних речи, садржаја, почетака параграфа, конектора, елемената текстуалне кохезије. Интензивно, односно фокусирано читање. Разумети тему и садржај текста. Открити шта аутор има намеру да саопшти. Поступци: Начинити смисаону анализу текста; Поступати по упутствима (ако их текст садржи); Читати пажљиво и промишљено следећи линеарни ток текста, читати и по секвенцама; - Уочити различите елементе текста (укључујући: језичке; графичке; културолошке; итд.). Претраживање текста. Пронаћи специфичну информацију у тексту. Поступци: - Брзо претраживање текста се смењује са пажљивијим испитивањем делова текста; - Није неопходно пратити линеарни ток текста; - Тражити: специфичну реч, реченицу, датум, формулу, број. Читање да би се научило прочитано. Усвојити садржај текста, односно схватити односе између идеја; запамтити информацију и бити у стању да је репродукујеш. Поступци: Читати полако, аналитички, на продубљен начин, са честим враћањем на претходне садржаје; Корисни су поступци разноврсног обележавања/екстраховања текста (подвлачење, вођење белешки

	и сл.). Сажимајуће читање, односно читање са синтезом. Утврдити садржаје и појмове да би се информација разјаснила и запамтила. Поступци: Поновљено брзо читање по пасусима, с пажњом усмереном више на поједине делове текста него на читав текст; Корисно је исписивање основног концепта, главних теза и сл; Посебну пажњу обратити на: битне информације, кључне речи, елементе који подвлаче кохерентност текста. Читање из задовољства. Текст је подстицај за рефлексивно, релационо и креативно размишљање. Поступци: Текст се чита у целости, пажљиво и усредсређено. Могуће је враћати се на прочитано. Језичка продукција А. ОПШТА СТРАТЕГИЈА ПРИПРЕМЕ ЗА ЈЕЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ ГОВОР И ПИСАЊЕ Осмишљавање теме. - О чему бих говорио/писао? Шта бирам за предмет свог говора/текста? О чему је реч? избор теме, предмет говора/текста (у околностима када тема није задата, а познат је повод, циљ, аудиторијум); упознавање са темом говора (у околностима када је тема конкретизована, задата). Уочавање већ познатог. - Шта о томе већ знам (ја и/или аудиторијум)? Трагање за грађом. - Како да сазнам више о теми којом се бавим? - стицање нових сазнања о предмету - стратегије претраживања различитих извора информација; бележење прикупљених информација; анализа прикупљене грађе. Заузимање става. - Шта ја о томе мислим? активно размишљање о теми, опредељење за приступ теми. Постављање резолуције исказа. - Чему тежим? Шта ми је најбитније? одређење циља говора/текста; - селекција и структурирање прикупљене грађе у складу са циљем. Израда скице (плана). - Како да искажем оно што желим? Како да то аргументујем? - формулисање главне тезе - поенте говора/текста; - селекција и структурирање подтеза; - формулисање аргументације која поткрепљује изнето мишљење/став (аргументи за и против). Структурирање говора/текста (у складу са темом, концепцијом и циљем). - Којим редоследом да изложим своје исказе како би мој говор/текст био јасан, разложан и ефектан? уводни део говора/текста; излагање теме; излагање чињеничног стања ; исказивање поенте говора/текста; исказивање сопственог става и изношење аргументације за њега; закључак. Б. СТРАТЕГИЈЕ СПЕЦИФИЧНЕ ЗА ГОВОРНУ ПРОДУКЦИЈУ 1. Језичко уобличавање говора; стил говора. - Како да што боље искажем оно што сам замислио? адекватан избор речи; јасно, изражајно, складно, примерено изражавање; добро структурирање реченице; - сугестивност говора; ритмичност говора; сажетост излагања; духовитост; - адекватне стилске интервенције (коришћење стилских фигура), и сл. 2. Меморисање говора. - Како то да запамтим? - памћење скице говора; - меморисање упоришних тачака беседе (формулација поенте) и најлепше осмишљених исказа. 3. Припрема за чин излагања. - Како да моје излагање буде течно и ефектно? - техника и ритам дисања при говору; - модулација гласа (обим, боја, јачина); - правилна артикулација; дикција (правилно акцентовање, логички акценат, мелодија и ритам говора). 4. Израз лица, гестикулација, држање и став тела - Где да гледам? Шта ћу са рукама? усмереност погледа; прикладни пратећи гестови; одговарајуће држање. Ц. ЈЕЗИЧКО УОБЛИЧАВАЊЕ ТЕКСТА Језичко уобличавање текста

	обухвата: поштовање правописних конвенција, исправну употребу морфолошких облика речи, поштовање синтаксичких правила, успостављање кохерентности и кохезије у тексту, као и употребу одговарајућих лексичких и стилских средстава. 1. Правопис. Обратити пажњу на доследно поштовање правописних конвенција. 2. Морфологија Обратити пажњу на исправну употребу различитих морфолошких облика 3. Синтакса. Обратити пажњу на: слагање речи (конгруенцију); правилну употребу глаголских времена; правилно структурирање реченице; јасност, недвосмисленост реченице; адекватну употребу зависних реченица; адекватан ред речи у реченици; исправну употребу корелатива и везника унутар једне реченице, као и између реченица. 4. Кохерентност. Обратити пажњу да се различити делови текста добро "уклопе" једни са другима и да не стварају проблеме у разумевању: - информације и аргументе износити постепено и у логичном следу; текст обликовати тако да представља семантичку целину и да сви његови делови допринесу успостављању те целине. 5. Кохезија. Поштовати логичко-семантичке везе између различитих делова текста. Обратити пажњу на: адекватну употребу заменица и заменичких речи; - адекватну употребу везника и конектора; - исправну употребу речи и израза којима се упућује на неки други део текста. 6. Лексичка прикладност. Обратити пажњу на: - одабир лексике која треба да буде у сагласности са регистром (формалним, неформалним, итд.); примерну употребу устаљених метафора; - одговарајућу употребу колокација и фразеологизама; семантичко-лексичко нијансирање; - сигурну и правилну употребу терминологије. 7. Стилска прикладност. Обратити пажњу на: - избор регистра (треба да одговара намени текста); - складно коришћење различитих језичких средстава, како при обликовању неутралних исказа, тако и при обликовању исказа Облици наставе Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (*handlungsorientierter)* Препоруке за реализацију наставе У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и

	објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори (разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада. Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај : - вештинама подучавања; - вештинама организовања рада у учионици; - способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству; - стиловима подучавања; - разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење; - знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје; - интекултурним ставовима и вештинама; - знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво рзумевање код ученика; - способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење. Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник: - надгледа, прати рад и одржава ред у учионици - стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете - преузме улогу супервизора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности. Стога се у настави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су: - слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа; - рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.); - мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.); - дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену

	тему); - обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате; - усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације; - евалуација (формативна која се спроводи током године и служи наставнику да усмерава даљи ток наставног процеса и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоевауација (језички портфолио) ученичких постигнућа. Предвиђена су два писмена задатка, по један у свакомполугодишту. Граматички садржаји у осмомразреду У претходним разредима основне школе ученици су усвајали страни језик. Учење је на том узрасту било претежно интуитивно: одговарајућим наставним активностима ученици су довођени у ситуацију да слушају страни језик у оквиру одређених, њима блиских и разумљивих ситуација, а затим да научене исказе комбинују да би се усмено и писмено изразили у сличним контекстима. У петом разреду ученици су почели да уочавају прва језичка правила која су им олакшавала почетно описмењавање на страном језику. Од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у претходним разредима дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, стога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: 1. охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; 2. откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; 3. у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; 4. примере и вежбања контекстуализују; 5. додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; 6. указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на овом узрасту граматичка знања проширују (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети, пре свега, у оквиру формативне евалуације, то јест давањем кратких усмених / писмених вежби којима се проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да

	га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугодишта и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, потребно је да буду доступни, познати и јасни ученицима. ДОПУНСКА НАСТАВА Допунска настава се организује за ученике који - из објективних разлога - у редовној наставистраног језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.). На основу претходног испитивања тешкоћа и узрока, за сваку групу се ствара посебан, одговарајући план рада, чијим ће се савладавањем отклонити испољени недостаци у знању, умењу и вештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе - полупрограмираним и програмираним секвенцама, наставним листићима; предавањима с друкчијим - очигледнијим примерима; посебни групни и индивидуални задаци и др.). Нарочито треба водити рачуна о одмерености захтева, као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена). Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе такве ученике не треба испуштати из вида, односно - диференцирањем редовне наставе - омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима. ДОДАТНИ РАД 1. За додатни рад опредељују се ученици од V до VIII разреда изнадпросечних способности и посебних интересовања за наставу страног-немачког језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само појединих програмско-тематских подручја редовне наставе (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). То су они ученици чија се знања, интересовања и даровитост изразитије испољавају већ у I, II и III разреду. Такве ученике уочавају, прате и подстичу наставници разредне наставе и

	педагошко-психолошка служба . 2. Додатни рад се организује и изводи за ученике од V до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године. Изузетно је важно да се започета динамика додатног рада одржи док се не реализује утврђени програм. Уколико се, изузетно, додатни рад организује само у једном делу наставне године, пожељно је да се интересовање даровитих ученика за овај рад доцније не гаси, односно да се они подстичу на самостални рад другим формама рада (нпр. појачаном индивидуализацијом рада у редовној настави, давањем посебних задатака, ангажовањем у одговарајућим слободним активностима и др.). 3. Додатни рад - заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина - непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатном раду самостално служе књижевном и некњижевном грађом (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писмене, практичне) пред својом групом, разредом или целом школом. Знања, умења и вештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе). Ученике који се посебно истичу у додатном раду треба и посебно стимулисати (похвале, награде, стипендије за даље школовање, упис у одговарајућу средњу школу и др.). 4. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика и остварених резултата на смотрама, такмичењима, интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања, интересовања и жеља даровитих ученика и напред наведених оријентационих садржаја, наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима. Програмом рада обухватају се сегменти оријентационих садржаја програма (зависно од интересовања и жеља ученика). То значи да наставник није обавезан да с појединцем или групом ученика оствари оријентационе програмске садржаје у целини. Битно је да планирани програмски садржаји буду у складу са интересовањима и жељама ученика, као и са расположивим годишњим фондом часова. 5. Додатни рад из српског језика може се реализовати као индивидуализовани (примерен појединим ученицима) и групни (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте програмске садржаје додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе). 6 . Улога наставника у додатном раду је специфична. Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности

	ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сарадднички, непосреднији и ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању. 7. У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада , те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју, те се стара да тај досије прати ученике пре уписа у средњу школу. 8. Ученици се самостално опредељују за додатни рад. (могу бити мотивисани, али никако присиљавани на то). Приликом опредељивања ученика за додатни рад, објективно треба проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку (у обзир долазе само стварно надарени ученици, оцене из српског језика, а жеље ученика и родитеља не представљају пресудан фактор, јер не мора у сваком одељењу да буде даровитих ученика за овај предмет, талентованих за све предмете и области). Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља (довољно је да ученик - уз редовну наставу - буде ангажован још само у једном виду васпитно-образовног рада - додатном раду, на пример, из овог предмета). Почев од петог разреда, паралелно са усвајањем, почиње и учење страног језика; реч је о свесном процесу који посматрањем релевантних језичких (и нејезичких) феномена и размишљањем о њима омогућује уочавање одређених законитости и њихову концептуализацију. Граматички садржаји предвиђени у петом разреду дати су, дакле, са двоструким циљем: да би ученици могли да унапреде своју комуникативну компетенцију, али и да би стекли основна знања о језику као сложеном систему. Савладавање граматичких садржаја, с тога, није само себи циљ, те се ауторима уџбеника и наставницима предлаже да: - охрабрују ученике да посматрањем сами покушавају да открију граматичка правила; - откривена граматичка правила прикажу на схематизован начин; - у примерима и вежбањима користе што је могуће више познату лексику; - примере и вежбања контекстуализују; - додатна објашњења - само најнеопходнија - заснују на анализи најчешћих граматичких грешака својих ученика; - указују ученицима на неразумевање или неспоразум као могуће последице граматичке непрецизности / нетачности. Будући да се на том узрасту стичу тек почетна граматичка знања која ће се у вишим разредима утврђивати и проширивати (способност ученика да разумеју страни језик и да се изразе њиме умногоме превазилази њихова експлицитна граматичка знања), њихово вредновање требало би предвидети пре свега у оквиру формативне евалуације, то јест кроз кратке усмене/писмене вежбе којима се

	проверава способност ученика да примене одређено откривено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. У сумативној евалуацији (на крају полугођа и школске године), то јест у писменим задацима и приликом провере способности усменог изражавања, не би требало давати граматичка вежбања, већ би граматичку тачност наставник требало да вреднује као један од више елемената којим се оцењују различите рецептивне и продуктивне језичке вештине. Елементи и скала вредновања, усаглашени на нивоу школе, требало би да буду познати и јасни ученицима. Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима.Елементи за проверу знања су: разумевање говора; разумевање краћег писаног текста; усмено изражавање; писмено изражавање; усвојеност лексичких садржаја; усвојеност граматичких структура; правопис; залагање на часу; израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи).

РЕДНИ БРОЈ	НАЗИВ ТЕМЕ	ЦИЉ ТЕМЕ -ИСХОДИ	Број часова по теми	Број часова за			Стандарди постигнућа	Начин провере остварености циљева/ стандарда
				Обраду	Увежбав.	Проверу		
1 1.1	Berufe, Reisen, Marchen Ich will tennisspielerin werden	Учимо: Да именујемо занимања, Питамо особе о њиховом занимању, Правимо поређења, Причамо о својим плановима, Изразимо своје намере, Испричамо бајку, Разумемо новински текст,	34	12	12	10	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18.	Постављање питања, тражење одговора,грамати ка и речи –усмена провера,писмена провера путем теста,прављење пројеката

1.2. 1.3	Eine Sprachreise nach England Es war einmal…	Планирамо путовање ради учења језика у иностранству, Питамо...причамо,... Одговарамо на питања,...генитив, Зависне реченице са везником: dass, Зависне реченице са везницима: wenn / als, Претерит: правилни и неправилни глаголи,					ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11. ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2.	
2. 2.1 2.2	Medien, Umwelt, Gesellschaft Wie entsteht eine Schulerzeitung? Was tust du fur die Umwelt?	Учимо: Неке појмове из жаргона младих, Да правимо школске новине и да разумемо кад их читамо, Да причамо о заштити животне околине,да причамо о резултатима истраживања, да заштитимо животну околину, Да помогнемо другима.да питамо..., Да причамо, ...,	21	8	6	7	ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1.	Вежбе, питања и одговори, усмена провера,писмени задатак, прављење пројеката

2.3	Ich engagiere mich fur…	Да одговарамо на питања..., Заменице:einige, manche, beide, alle,... Зависне реченице са везником: obwohl, Глаголе који захтевају предлоге, Питања: fur wen?, mit wem?, Упитне речи: womit?, wofur?, worauf?					ДСТ.2.1.2. ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	
			6 7	3 -	2 1	1 6	ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17. ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.2.3. ДСТ.2.3.2. ДСТ.3.1.1. ДСТ.3.1.2. ДСТ.3.1.7. ДСТ.3.1.14. ДСТ.3.1.15. ДСТ.3.1.21. ДСТ.3.2.2. ДСТ.3.2.3. ДСТ.3.3.1 ДСТ.3.3.2. ДСТ.1.1.1 ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.6. ДСТ.1.1.8. ДСТ.1.1.10. ДСТ.1.1.11. ДСТ.1.1.12. ДСТ.1.1.18. ДСТ.1.2.4. ДСТ.1.3.1. ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2.	Постављање питања, тражење одговора, конверзација, усмена провера, пимена провера путем теста. Писмени задатак,глумље ње улога

							ДСТ.2.1.9. ДСТ.2.1.11.	
У К У П Н О ЧАСОВА				23	21	24	68	

Кључне речи:

Berufe, Traumberuf,
Gehoren,
Sprachreise nach…
Das / die Marchen
Rotkappchen,
Es war einmal…
Entstehen, die Schulerzeitung,
Umfrage. Statistik,…
Umwelt, Umweltschutz, umweltbewusst,
Sich engagieren fur…

КОРЕЛАЦИЈА

Пошто је речено да је циљ наставе и учења немачког језика да се ученици оспособе за основну усмену и писмену комуникацију, као и да стекну позитиван однос према другим језицима и културама, онда је корелација вишеструка , и то са :матерњим језиком, енглеским језиком, биологијом, географијом, ликовном културом, информатиком,математиком.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција или језичка комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језику као комуникационом средству, располагање основном језичком писменошћу и схватање повезаности између језика и културних идентитета.Она омогућава ученику да се користи једноставним језичким средствима у циљу обављања елементарне писмене и усмене комуникације, остваривање интеракције и преношење информативних и других садржаја из полазног језика ка циљном и обрнуто, у приватном, јавном и образовном контексту.

Основни ниво

Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима,у усменом и и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама.Познаје основне граматичке и лексичке елементе.Разуме основне појаве и процесе циљне културе.

Средњи ниво

Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве.
Користи типске фразе, готове изразе, конструкције и просте реченице за формулисање конкретних исказа везаних за сопствену личност и свакодневне активности или послове.познаје одређе број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања.Поседује свест о суштинским сличностима и разликама између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст.Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација.
Ученикм познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике.Ученик прихвата постојање разлика између сопствене и циљне културе и прилагођава своје понашање основним општеприхваћеним друштвеним конвенцијама.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Функционално-прагматичка компетенција

Функлционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компоетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевање говора и разумевање писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме.Уме да обави основне комуникативне активности-поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника.

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи , изразе, фразе и кратке усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања.Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула-постављање питања и давање одговора.

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке , једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје..Обавља основне језичкефункције-давање и тражење информација, у писаном и усменом општењу, уз постављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисањаи употребе језика и обухвата фонолошка-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентнох, понављаних и меморисаних гласова, као и некух најчешћих гласовних група.Повезује гласове и начин њиховог записивања у увежбаним речима.Познаје ограничен број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура .Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних груп.Ученик исправно записује гласове и гласовне комбибације и познаје одређен број основних правописних правила.Познаје такође једноставне граматичке елементе и

конструкције.Ученик познаје ограничен репертоар готових израза за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила.Записује речи и изразе с релативном ортографскоо тачношћу и познаје фреквентна правописна правила.Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе , познаје основне просторне и временске оквире развоја циљне културе, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба.ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе.Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе..Поседује свет о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе.Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног језика.разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, разуме положај земаља циљне културе у свету.прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама.негује став отворености и радозналости према циљној култури и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

Предмет: Математика

Разред: Осми

Недељни фонд: 4 **Годишњи фонд:** 144

Циљ предмета: Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Корелација: Географија, историја, физика.

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
1. Сличност троуглова	Формирање и усвајање појма размере, пропорционалних дужи. Разумевање сличности као трансформације и схватање појма сличности троуглова. Примена у нумеричким и конструктивним задацима.	Талесова теорема, неке њене једноставне последице и примена у конструкцијама. Сличност троуглова и ставови сличности. Примена сличности на правоугли троугао.	Препоручено је избегавати фронтални рад што је више могуће, више простора оставити ученицима да сами закључују и долазе до везе између одређених појмова. Препоручен је рад у пару и групни рад, док се провере	Талесова теорема, ставови сличности троуглова.

2. Тачка, права и раван	Оспособљавање ученика да виде простор, посматрањем, користећи моделе, уоче међусобне односе тачака, правих и равни у простору. Развијање способности да та знања прикажу на скицама уз прецизно обележавање.	Тачка, права и раван, праве у простору, праве и равни у простору, нормалана на раван, однос међу равнима, нормалне равни. Ортогонална пројекција, полиедри.	раде индивидуално и углавном на крају сваке области, са изузетком писмених задатака, који се раде после најмање две области. У осмом разреду је битно ученике подстицати на прављење геометријских модела великог броја фигура због лакшег уочавање законитости које важе за те фигуре.	Тачка, права, раван, ортогонална пројекција и полиедри.
3. Линеарне једначине и неједначине с једном непознатом	Схватање основних својстава једнакости и неједнакости. Продубљивање и проширивање раније стечених знања о једначинама и неједначинама. Решавање линеарне једначине и неједначине на основу	Еквивалентност израза, линеаран израз. Линеарна (не)једначина и еквивалентност једначина. Решавање линеарних (не)једначина с једном непознатом. Једначине које се своде на линеарне.		Еквивалентност израза, линеаран израз. Еквивалентност једначина и неједначина.

	еквивалентних трансформација.			
4. Призма	Продубљивање знања о полиедрима и схватање призме као полиедра (дела простора). Цртање мрежа размих призми и израђивање њихових модела. Извођење формула за израчунавање површине и запремине призме на основу раније стечених знања.	Површина и запремина призме.		База и омотач призме, основне и бочне ивице призме.
5. Пирамида	Продубљивање знања о полиедрима и схватање пирамиде као полиедра (дела простора). Цртање мрежа размих призми и израђивање њихових модела. Извођење формула	Површина и запремина пирамиде.		Основне и бочне ивице пирамиде, апотема пирамиде.

	за израчунавање површине и запремине призме на основу раније стечених знања.			
6. Линеарна функција	Продубљивање и проширивање појма функције детаљним упознавањем линеарне функције и њених својстава. Уочавање зависности међу величинама. Цртање и читање графика функције, изражавање математичким језиком у текстуалним задацима. Практично примењивање стеченог знања из функција.	Линеарна функција $y = kx + n$, имплицитни и експлицитни облик задавања линеарне функције. График линеарне функције, нула функције. Неке особине графика линеарне функције и права одређена једнакошћу $x = a$. Пресек две праве.		Независна променљива, зависна променљива, линеарна зависност. Имплицитни и експлицитни облик задавања функције, График линеарне функције, нула функције, коефицијент правца функције. Рашћење и опадање функције.
7. Графичко представљање статистичких података	Проширивање појма функције детаљним упознавањем	Представљање зависних величина табеларно и у координатном		Стубични дијаграм, хистограм, кружни дијаграм. Средња вредност и

	линеарне функције и њених својстава. Уочавање зависности међу величинама, записивање текстуалних задатака математичким језиком и цртање одговарајућих дијаграма разних стања појава и процеса.	систему. Графичко представљање статистичких података у облику дијаграма. Средња вредност, медијана.		медијана.
8. Системи линеарних једначина	Упознавање линеарне једначине са две непознате и начина налажења њеног скупа решења. Препознавање система од две линеарне једначине са две непознате са јединственим решењем, са бесконачнно много решења и без решења.	Линеарна једначина с две непознате. Систем од две линеарне једначине са две непознате. Еквивалентност система линеарних једначина. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената. Примена система линеарних		Скуп решења система једначина. Еквивалентност система једначина. Метод замене, метод супротних коефицијената.

	Навикавање ученика да контролишу сваки корак при решавању система и да контролишу резултат.	једначина.		
9. Ваљак	Схватање настанка ваљка, увођењем појма цилиндричне површи. Скицирање слике, контрукција мреже и израђивање модела ваљка. Уочавање пресека ваљка са равни која садржи његову осу са равни која је паралелна са осом ваљка. Самостално извођење формула за површину и запремину ваљка.	Површина ваљка. Запремина ваљка.		База ваљка. Омотач ваљка. Висина ваљка. Оса ваљка и његов осни пресек. Површина и запремина ваљка.
10. Купа	Схватање настанка купе, увођењем појма конусне површи. Стицање знања о купи као	Површина купе. Запремина купе.		Основа купе, омотач купе. Врх купе, висина купе, изводница купе. Оса купе и њен

	обртном геометријском телу и његовим елементима. Скицирање слике, конструкција мреже и израђивање модела купе. Уочавање пресека купе са равни која садржи његову осу.			осни пресек. Површина и запремина купе.
11. Лопта	Стицање знања о сфери. Схватање лопте као тело које је ограничено сфером и уочавање пресека сфере са равни.	Површина лопте. Запремина лопте.		Сфера, велики круг лопте, површина лопте, запремина лопте.

ОСНОВНА ШКОЛА „20. ОКТОБАР“ СИВАЦ
ПРЕДМЕТ: **ИСТОРИЈА**
РАЗРЕД: VIII - 1,2,3,4
НЕДЕЉНИ ФОНД: 2
ГОДИШЊИ ФОНД: **72**
ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе историје је да ученик изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне осовна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву, држави у којој живи.
КОРЕЛАЦИЈЕ: српски језик , географија, ликовна култура, музичка култура, верска настава, грађанско васпитање

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
I **ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА**	Упознавање са међународним односима и привредним и друштвеним односима крајем XIX и почетком XX века. Разумевање тековина овог периода и подела које постоје у Европи и свету пред Први светски рат	Водеће државе европе и света и њихови односи у другој половини половини XIX и почетком XX века Епоха напретка Велике силе и балканске земље	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Амерички грађански рат, Француска, Русија, Аустро-Угарска, социјално раслојавање, Берлински конгрес, Савез централних сила, Велика Антанта
II **НЕЗАВИСНЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА. СРБИ ПОД ВЛАШЋУ АУСТРО-УГАРСКЕ И ТУРСКЕ**	Стицање знања о историји Србије, Црне Горе и њихових суседа крајем XIX века и почетком XX века, као и о условима у којима су живели Срби ван простора Србије и ЦрнеГоре. Разумевање околности у којима се развија политички живот независне Србије, политичких странака, њихових програма. Уочавање узрока који су довели до Балканских ратова, као и	Србија 1878-1903. Србија 1903-1914., напредак демократије и отпор Аустро-Угарској Друштво и привреда независне Србије Црна Гора као независна држава 1878-1912. Срби под влашћу Аустро-Угарске Босна и Херцеговина под аустоугарском управом Срби у Турском царству 1878-1912.	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Милан и Александар Обреновић, државна независност, политички сукоби, територијално проширење, Никола Пашић, проглашење краљевине, Петар I Карађорђевић, анексија Босне и Херцеговине, Млада Босна, Гврило Принцип, књаз Никола Петровић Његош, Светозар

	последица. Истицање значајних појединаца и разумевање њихове улоге у одређеним догађајима.	Балкански ратови 1912-1913.		Милетић, Матица Српска, I и II балкански рат
III ПРВИ СВЕТСКИ РАТ - ВЕЛИКИ РАТ	Уочавање узрока и повода за избијање Првог светског рата и истицање значајних момената у рату. Истицање значајних ратишта и личности. Упознавање ученика са узроцима који су довели до Фебруарске и Октобарске револуције у Русији, као и упознавање са последицама ових револуција и утицајем истих на догађаје у Европи	Избијање Првог светског рата и прве ратне године Иза фронтова великог рата Револуције у Русији у улазак САД у рат - прекретнице Првог светског рата	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Сарајевски атентат, ултиматум, Западни фронт, Источни фронт, Балкански фронт, прекид културне и научне сарадње, Русија, Октобарска револуција, Владимир Иљич Лењин, улазак САД у рат, Томас Вудро Вилсон, друштво народа, пробој Солунског фронта, капитулација Аустроугарске, капитулација Немачке
IV СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ	Стицање знања о догађајима везаним за учешће Србије и Црне Горе у Првом светском рату и стварању прве јужнословенске државе. Истицање значајних битака и стицање значајних чинилаца који су довели до стварања Краљевине СХС. Издвајање значајних личности и уочавање њихове појединачне улоге у колективу. Изграђивање става о доприносу Србије рату, али и о променама које су настале после рата	Србија и Црна Гора 1914. - прве ратне победе Албанска голгота и окупација Србије, Солунски фронт Победа у рату и стварање прве Југославије	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Видовдан, објава рата, Церска битка, марш на Дрину, Колубарска битка, Живојин Мишић, Степа Степановић, капитулација, Албанија, повлачење, голгота, Солунски фронт, крај рата, победа, уједињење, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца

V **СВЕТ И ЕВРОПА ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА**	Стицање знања о идеолошким и политичким системима у Европи између два светска рата као и економским, културним и друштвеним приликама у Европи и свету. Разумевање улоге појединаца у догађајима. Оспособљавање ученика да уоче пропагадни материјал и успеју да одреде у којој мери би евентуално подаци могли бити релевантни. Изграђивање свести о културним достигнућима.	Свет и Европа после Великог рата - нове државе, нове границе Економске, друштвене и културне прилике у Европи и свету Свет између демократије и тоталитаризма Рушење версајског система. Ратни сукоби у свету и Европи	Наративна (монолошка) - дијалошка -илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Версајска мировна конференција, Жорж Клемансо, демилитаризација, Женева, Мала Антанта, људски губици, инфлација, пораст броја становника, пропаст фабрика, Алберт Ајнштајн, књижевност, жене добиле право гласа, Италија, Немачка, национализам, комунисти, СССР, погром Јевреја, Кристална ноћ, Шпански грађански рат, Хитлер, аншлус Аустрије
VI **ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА 1918-1941.**	Уочавање догађаја и чинилаца који су довели до стварања заједничке државе Срба, Хрвата и Словенаца, као и оних који су деловали током постојања ове државе. Уочавање значаја појединачних личности и политичких странака	Нова држава - Краљевина СХС 1918-1929. Краљевина Југославија 1929-1941. године Друштво Краљевине Југославије	Наративна (монолошка) –дијалошка – илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Тријанонски споразум, регент Александар, Краљевина СХС, Уставотворна скупштина, крвопролиће у скупштини, Анте Павелић, усташка организација, убиство краља Александра, Краљевина Југославија, намесништво, економске реформе, аграрна реформа, сиромаштво, заразне

				болести, Комунистичка партија Југославије, Тројни пакт, приступање Југославије Тројном пакту
VII ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	Истицање узрока и последица Другог светског рата. Упознавање ученика са основним подацима о Другом светском рату и детаљима који су утицали на његов ток, као и личностима које су имале значајну улогу на колектив	Почетак рата - доминација Сила осовине 1939-1943. године Победа антифашистичке коалиције Последице рата - холокауст, геноцид, страдања у рату	Наративна (монолошка) –дијалошка – илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	немачки напад на Пољску, немачко заузимање Југославије и грчке, напад на СССР, напад на Перл Харбур, атомска бомба, Стаљин, Антифашистичка коалиција, конференција у Јалти, подела Немачке, концентрациони логори, холокауст, Аушвиц, материјални губици, Народна библиотека у Београду
VIII ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	Упознавање ученика са догађајима везаним за Други светски рат у Краљевини Југославији и грађански сукоб. Уочавање и истицање проблема са којима се Краљевина суочава 1941. год. и оспособљавање ученика да самостално уочи географске промене на Балкану 1941. год. уз помоћ историјске карте	Напад на Југославију - Априлски рат. Окупација Антифашистички покрети отпора. Грађански рат у ослободилачком рату Југословенско ратиште и завршна фаза рата 1943-1945. Допринос Југославије победи над фашизмом. Људски и материјални губици	Наративна (монолошка) –дијалошка – илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Драгиша Цветковић, принц Павле, напад на Југославију, Независна држава Хрватска, окупација, саботаже, КПЈ, Јосип Броз Тито, револуција, немачка офанзива, битка на Сутјесци, АВНОЈ, Црвена армија, Сремски фронт, концентрациони логори, Јасеновац, страдање цивила,

				емиграција
IX **СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА**	Стицање знања о најважнијим променама у Европи и свету после Другог светког рата. Блоковска подела и стварање НАТО и Варшавског пакта. Промене настале деведесетих година. Уочавање географских промена после 1945. год.	Послератни свет и његове супротности. Од ратног савезништва до хладног рата Европске интеграције - од идеје до реализације	Наративна (монолошка) –дијалошка – илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	Организација Уједињених нација, Савет безбедности, Међународни монетарни фонд, подела Немачке, хладни рат, трка у наоружању, блоковска подела света, апартхејд, Покрет несврстаних земаља, Вијетнамски рат, Џон Кенеди, рушење Берлинског зида, распад Варшавског пакта, распад Совјетског Савеза, Европска економска унија, Европска заједница, Европска унија
X **ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА**	Уочавање проблема послератне Југославије, основних карактеристика спољне и унутрашње политике социјалистичке Југославије. Упознавање ученика са проблемима током деведесетих година и уочавање узрока као и последица политике која је била актуелна на Балкану у овом периоду	Југославија 1945-1948. на трагу совјетског модела Друштвени, економски, политички и културни развој - главни процеси и проблеми Друштвена криза и пораз Југославије - разбијање заједничке државе	Наративна (монолошка) –дијалошка – илустративна текстуална Активна настава Метода читања Метода писања Разговор Монолошка Дијалошка Истраживање Кооперативни рад	национализација, сељачке радне задруге, Политбиро, Резолуција о стању у КПЈ, Голи оток, радничко самоуправљање, економске реформе, индустријализација, побољшање стандарда, масовна култура, смрт Јосипа Броза Тита, председништво, вишестраначки избори,

				грађански рат, мировни уговор у Паризу, Савезна Република Југославија, НАТО агресија на СРЈ, Резолуција о Косову, пад Слободана Милошевића, Државна Заједница Србија и Црна Гора

ПРЕДЛОЗИ:

СТАНДАРДИ:

ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. С.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

НЕЗАВИСНЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА. СРБИ ПОД ВЛАШЋУ АУСТРО-УГАРСКЕ И ТУРСКЕ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1. ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ - ВЕЛИКИ РАТ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СВЕТ И ЕВРОПА ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА 1918-1941.: ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.5. ИС.3.1.5. С.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5. ИС.3.2.6. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.1.2.4. ИС.3.1.3. .3.1.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.2.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6.

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ: ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.5. ИС.3.1.5. С.1.2.1. ИС.1.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5. ИС.3.2.6. ИС.1.1.7. ИС. 1.1.9. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.1.2.4. ИС.3.1.3. .3.1.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.2.6. ИС.1.2.4. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6.

ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА: ИС.1.1.1 ИС.1.1.2. ИС. 1.1.9. ИС.1.2.1. ИС.2.2.1.ИС.3.2.1. ИС.1.1.6. ИС. 3.1.2. ИС.1.1.8. ИС. 2.1.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС. 3.1.2. ИС.3.1.5. ИС.1.1.6. ИС.3.1.1. ИС.3.1.3. ИС.3.2.6. ИС.2.1.6. ИС.1.1.8. ИС.2.1.3. ИС.1.1.6. ИС.2.1.2. ИС.3.1.5. ИС.3.1.3.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: На крају основног образовања кроз наставу историје ученик је стекао основна историјска знања и вештине неопходне за даље учење, разумевање улоге историје, критичког сагледавања савременог света, његових историјских корена и актуелних дешавања. Оријентише се у историјском времену и простору, разуме историјске процесе и токове, користи и самостално проналази различите изворе података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност и оспособљен је да резултате истраживања представи усмено, писано, графички и уз коришћење ИКТ-а. Има развијену свест о свом личном, као и о локалном, националном, европском и глобалном идентитету у духу толеранције и демократских вредности. Одговорно се односи према културно-историјском наслеђу и уважава грађанске обавезе.

Основни ниво

Ученик именује хронолошке и просторне одреднице; познаје основне појмове из историје цивилизације, именује најистакнутије историјске личности; описује повезаност најважнијих историјских догађаја, појава, процеса; препознаје историјско порекло савремених појава и процеса; разликује узроке и последице важних историјских догађаја и појава; препознаје и користи различите врсте историјских извора у једноставним истраживачким задацима, разликује чињенице од интерпретација; показује одговоран однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу

Средњи ниво

Ученик примењује хронолошке и просторне одреднице; разуме најважније догађаје и појаве и зна истакнуте личности из опште и националне историје; повезује најзначајније догађаје и појаве националне, регионалне и светске историје, појаве из прошлости са појавама у садашњости; разуме узрочно-последичне везе историјских догађаја; користи различите историјске изворе у истраживачким задацима и разумевању историјских појава и процеса, уочава стереотипе и предрасуде на примерима из прошлости; има активан однос према културноисторијском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

Напредни ниво

Ученик упоређује и анализира догађаје у хронолошком и просторном одређењу; зна специфичне детаље из националне и опште историје; тумачи повезаност догађаја националне, регионалне и светске историје, као и повезаност појава из прошлости и садашњости; самостално закључује шта је узрок, а које су последице историјских догађаја; анализира садржај историјских извора; уочава различита тумачења истог историјског феномена, критички се односи према стереотипима, предрасудама и пропаганди; осмишљава активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа свог народа, других народа и етничких заједница у духу толеранције и демократских вредности у школском и ваншколском окружењу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ КОМПЕНТЕНЦИЈА: Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима, наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика, процес прачења по карактеру пре формативан него сумативан, у процесима се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције, у процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене ,а не само процене наставника, елики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима, процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенција и предлоге за даље унапређење ,а не само суд о нивоу развијености.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препознаје и користи основне појмове из историје цивилизације и наводи значајне догађаје, појаве и личности из историје људског друштва; именује хронолошке одреднице и зна да их користи у разумевању прошлости и садашњости; разликује врсте историјских извора и користи понуђене у једноставним истраживачким задацима; усмено, писано и графички представи резултате једноставног истраживачког задатка; препозна међусобну повезаност догађаје из прошлости људског друштва, улогу значајних личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; користи хронолошке одреднице и у њима идентификује појаве, догађаје и личности; сакупља информације користећи различите изворе у истраживачким задацима ради најважнијих појава и догађаја на националном и регионалном нивоу као и историјско порекло савремених појава; разликује узроке и последице најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји из националне, регионалне и опште историје.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: опише, усмено и писано, основне појмове, процесе и најзначајније реконструисања личне, породичне и локалне прошлости; усмено, писано и графички представи резултате истраживачких задатака, преко чега ствара слику како о историјским тако и о савременим појавама; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном и регионалном нивоу, појаве из прошлости са појавама из садашњости; разуме узрочно-последичне везе најважнијих догађаја у историји људског друштва; одреди и покаже на ком простору су се одиграли најважнији догађаји, појаве и процеси из националне, регионалне и опште историје и повеже их са савременим простором.

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да опише, усмено и писано, специфичности најзначајнијих појава, догађаја и личности из опште, регионалне, националне и историје сопствене државе; повеже најважније појаве, догађаје и личности на националном, регионалном и светском нивоу и смести их у одговарајући хронолошки оквир (историјски период, миленијум, век) и тумачи повезаност појава из прошлости и садашњости, уочавајући различита тумачења истог историјског феномена; сакупља и разврстава изворе информација у циљу решавања истраживачког задатка као и за разумевање историјских појава и процеса; представи, усмено, писано, графички и уз помоћ ИКТ-а садржај извора информација и резултате спроведеног истраживачког задатка; изведе закључак, на основу извор информација, о узроку и последицама историјског догађаја; уочи променљивост простора и граница у различитим историјским периодима.

Разумевање историје као основе за активно учествовање у друштву

Основни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: разликује чињенице од интерпретација у историјским и савременим изворима информација; уочава различите културне, друштвене, политичке и религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет и развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима и поштовању другачијег становишта; одговорно се односи према културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; толерантно се односи према другим и другачијим мишљењима и ставовима, примењује основне елементе интеркултуралног дијалога, наводи права и обавезе које има као ученик и сагледава непосредно друштвено окружење.

Средњи ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: препозна стереотипе и предрасуде кроз примере из прошлости у историјским и савременим изворима информација; процењује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости; одговорно и активно се односи према сопственим правима и обавезама, културно-историјском наслеђу, меморијалима и празницима свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; уочава могуће узроке конфликата у непосредном окружењу и ради на њиховом спречавању, односно решавању и превазилажењу; комуницира у вршњачкој групи на толерантан начин и уз поштовање основних људских права

Напредни ниво

Учењем историје ученик је оспособљен да: анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација као и различита тумачења исте историјске појаве/догађаја/ личности; планира активности са циљем очувања културно-историјског наслеђа, меморијала и празника свог народа, других етничких, друштвених група и верских заједница; конструктивно комуницира у вршњачкој групи и окружењу уз поштовање основних људских права; унапређује толерантан однос у комуникацији заснованој на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културних позиција.

ОБЛАСТ /ТЕМА	ИСХОДИ / по завршетку области /теми ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
I ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА **II НЕЗАВИСНЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА. СРБИ ПОД ВЛАШЋУ АУСТРО-УГАРСКЕ И ТУРСКЕ** **III ПРВИ СВЕТСКИ РАТ - ВЕЛИКИ РАТ** **IV СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ** **V СВЕТ И ЕВРОПА ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА**	-развијање сарадничког односа, проширивање постојећих и усвајање нових знања, сналажење на карти -усвајање нових знања, утврђивање постојећих, употреба атласа, оспособљавање за самосталан рад -анализа текстова, уочавање повезаности градива и оспособљавање за самосталан рад, употреба атласа -анализа текстова, уочавање повезаности градива и оспособљавање за самосталан рад, употреба атласа -анализа текстова, уочавање повезаности градива и оспособљавање за самосталан рад, употреба атласа	• **II индустријска револуција** • **Никола Тесла и Михајло Пупин** • **Велике силе** • **Источно питање** • **Србија и Црна Гора пре I светског рата** • **Србија и Црна Гора у I светском рату** • **Солунски фронт** • **Велика економска криза** • **II светски рат** • **Хладни рат** • **Комунистичка Југославија**	- планирањем интердисциплинарних тема - увођењем и мотивацијом ученика за одређене теме - дискусијом, појашњавањем и прецизирањем одређених ситуација - кооперативним радом наставника са ученицима у малим групама и тимовима - кроз тематске целине уз слободу динамике реализације - комбинацијом коришћења различитих наставних метода, а посебно активних где и ученици учествују у реализацији програма - фокусирањем пажње питањима и причом на одређене догађаје и личности које су обележиле овај период - комбинацијом различитих метода рада -организовањем и	**динамо машина, телефон, мотор са унутрашњим сагоревањем, електромотор на наизменичну струју, дизел мотор, први авион, Аустроугарска, Немачка, Русија, Француска, САД, Берлински конгрес, Александар Обреновић, краљ Никола Петровић, Петар Карађорђрвић, Балкански ратови, Гаврило Принцип, окупација, Балкански фронт, Краљевина СХС, сиромаштво, заразне болести, Кристална ноћ, Хитлер, Антифашистичка коалиција, Јосип Броз Тито, Стаљин, Црвена армија, НАТО пакт, Варшавски пакт, СФРЈ, Голи оток, радничко самоуправљање, индустријализација, побољшање**

VI ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА 1918-1941. **VII ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ** **IX СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА**	-уочавање узрочно последничких веза, развијање способности за самосталан рад -анализа текстова, уочавање повезаности градива, развијање креативности и сарадничког односа -повезивање и примена наученог, анализа текстова, уочавање повезаности градива		учешћем на такмичењима -посетама споменицима, музејима и изложбама	**стандарда, масовна култура**

Сивац, 27. Јун 2018.

Предметни наставник: **Горан Влаховић**

НАСТАВНИК:ОЛИВЕРА СВИТИЋ

ПРЕДМЕТ:ГЕОГРАФИЈА

НЕДЕЉНИ ФОНД:2 ГОДИШЊИ ФОНД:68

Циљеви:

Циљ настава географије у VIII разреду основне школе је да ученицима пружи знања и објашњења о географским појавама, објектима и процесима на територији наше државе и Републике Црне Горе. Ослањајући се на претходно стечена знања и умења ученика настава географије омогућава тумачење и разумевање сложених друштвеногеографских промена и процеса у нашој држави, на Балканском полуострву, Европи и свету.

КОРЕЛАЦИЈА:

Математика: површина, проценти

Биологија: биљне заједнице, екологија, флора и фауна

Историја: настанак европских народа, сеобе народа, Балкански ратови.

Математика: површина, Историја: настанак европских народа, сеобе народа, Балкански ратови.

Математика: површина, углови, проценти.Математика: површина, проценти

Историја: настанак европских народа, сеобе народа

Математика: површина, проценти

Биологија: биљни и животињски свет, загађеност и заштита

Хемија: воде састав и значајСрпски језик: језици и дијалекти у Србији

Историја: насељавање Балкана, развој културе код Срба Хемија: метали, неметали, својства и размештај

Биологија: пољопривреда, гајење и заштита биљакаХемија: метали, неметали, својства и размештај

Биологија: пољопривреда, гајење и заштита биљака

Српски језик: језици и дијалекти у Србији

Историја: насељавање Балкана, развој културе код СрбаХемија: метали, неметали, својства и размештај

Биологија: пољопривреда, гајење и заштита биљака

Српски језик: језици и дијалекти у Србији

Историја: насељавање Балкана, развој културе код Срба

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ

Увод у програмске садржаје	-зна основну поделу географије (физичка, друштвена ,регионална) -именује и разликује географске дисциплине	- Садржај изучавања географије у осмом разреду. - Начин, поступци и методе учења.	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-увод у географију Србије
Географски положај, границе и величина Србије	- користи географску карту за утврђивање географског положаја Републике Србије и дефинише његов утицај на начин живота и рада људи -	- Географски положај, границе и величина Републике Србије	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-географски положај -границе -површина Србије
Природне одлике Србије	-користи географске информације о природним одликама Републике Србије и демонстрира их на одабраним примерима - повезује кључне друштвено-географске одлике Републике Србије са географским положајем	-Постанак и еволуција главних рељефних целина. -Панонска рељефна целина -Панонска низија: географски положај, простирање, подела, одлике и значај. -Јужни обод Панонског басена: географски поло-жај, простирање, основ¬не одлике, -Планинска рељефна целина - Географски положај, основне одлике, подела и значај. - Родопска маса: географски положај, подела, одлике и значај. - Западна зона веначних планина. - Географски положај, подела, одлике и значај: Динарске планине, Про-кле¬тијске планине, Шарске планине, Старовлашко-рашке планине, Копао¬ничка	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-геолошки развој Србије -највиша и најнижа тачка Србије -Панонска Србија -Планинска Србија -клима Србије -реке и језера Србије -национални паркови Србије -биљни и животињски свет

		група планина, Косовска и Метохијска котлина, Шумадијске планине, Рудне и флишне планине. - Источна зона веначних планина. - Карпатско-балканске планине: географски положај, подела, одлике и значај - Клима: - Климатски елементи и фактори: - Климатске области, типови климе и њихове одлике -Воде Србије: -Реке црноморског слива: економски и саобраћајни значај, загађеност и заштита. -Реке јадранског и егејског слива: економски и саобраћајни значај, зага-ђеност и заштита. -Језера: постанак, подела, значај, загађеност и заштита. - Термоми.нералне воде: постанак, размештај, значај и искоришћавање. -Земљиште: основни типови, одлике, значај и заштита. -Биљни и животињски свет: простирање, значај и заштита. -Национални паркови Републике Србије: размештај и опште одлике		
Становништво и насеља Србије	- користи основне податке о становништву и тумачи их у контексту проблема популационе политике Републике Србије	Становништво: основне одлике (број, густина насељености, природно кре¬тање). -Народи и етничке заједнице Републике Србије. -Структура становништва (биолошка, национална, културно-образовна, социо-економска, верска) -Миграције становништва (узроци и последице). -Срби ван граница наше земље. -Насеља: подела, размештај и перспективе развоја.	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-становништво -миграције -природни прираштај -наталитет -морталитет -густина насељености -насеља и подела

		-Београд - главни град Републике Србије.		
Привреда Србије	-на бази познавања природних и друштвених одлика издваја географске регије Републике Србије (клима, биљни и животињски свет, миграциона и туристичка кретања, привредне активности – избор занимања)	- Основне одлике и подела привреде. - Пољопривреда - Гране пољопривреде - Енергетика - Рударство - Индустрија - Тешка индустрија - Електроиндустрија, хемијска индустрија и индустрија неметала и грађе¬винског материјала. - Лака индустрија - Саобраћај - Трговина - Туризам	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-привреда -привредне делатности -пољопривреда -индустрија -саобраћај -трговина -туризам
Завичајна географија	-.одређује географски положај ужичко гкраја на географској карти Србије - описује основне природне и друштвена одлике ужичког краја и наводи перспективе његовог развоја - објашњава удео природних процеса и друштвено-економских утицаја у образовању и преображају ужичког краја	-Географски положај, величина. -Простирање завичаја у оквиру Републике Србије. -Природне одлике завичаја. -Врсте и изглед насеља. -Становништво. -Главне привредне делатности и гране. -Перспективе развоја.	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-Сивац-природне и друштвене одлике
Срби ван граница Србије	.именује суседне државе у којима живе Срби . именује европске и ваневропске државе у којима живе Срби . проналази на карти Европе и света државе у којима живе Срби - зна узроке миграција и последице исељавања	- Срби у суседним државама: БИХ, Црна Гора, Хрватска, Мађарска, Румунија, Бугарска, Албанија. - Основне географске одлике у којима живе Срби. - Срби у дијаспори: број и територијални размештај: Европа и ваневропски континенти; везе са земљом матицом	разговор демонстрација метода читања метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	-државе у којима живе Срби
Србија у савременим интеграцијским процесима	знадаСрбијаостварујеполитичку, економску, културно-просветну и научнотехнолошку сарадњу с другим државама и организацијама у свету - користи географску карту за проналажење држава	- Значај интеграцијских процеса у Европи и савременом свету. - Сарадња наше земље са другим државама и међународним	разговор демонстрација метода читања	-интеграција -глобализација

	чланица међународних организација и чланица Европске уније - знати узроке миграција српског становништва кроз одређене историјске периоде -	организа¬цијама.	метода писања графички радови проблемска индивидуални групни рад	
Годишња систематизација градива				

СТАНДАРДИ

ОБЛАСТ/ТЕМА	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Увод у програмске садржаје	ГЕ 1.1.1.зна основну поделу географије (физичка, друштвена ,регионална)	ГЕ 2.1.1. именује и разликује географске дисциплине	ГЕ 3.1.1. уочава значај географије за опште образовање и културу
Географски положај, границе и величина Србије	ГЕ 1.4.1. уме да на географској карти света одреди математичко- географски положај Србије, њене географске координате и простирање -ГЕ 1.4.2. зна да се Србија налази у умереном топлотном појасу ГЕ 1.4.3. уме да на географској карти Европе и Балканског полуострва одреди физичко- географски положај Србије ГЕ 1.4.4. зна да је Србија јужноевропска,балканска , панонска,подунавска, средњоевропска земља ГЕ 1.4.5. зна државе с којима се Србија граничи	ГЕ 2.4.1.уме да на географској карти света, Европе и Балканског полуострва одреди саобраћајно-- географски положај Србије -ГЕ2.4.2.уочава на географској карти света, Европе и Балканског полуострва територијалну повезаност Србије и других регија и држава ГЕ 2.4.3.зна да се Србија налази на додиру јужне, средње и источне Европе, а у близини југозападне Азије и североисточне Африке	ГЕ 3.4.1. разуме зашто је Србија вековима била на удару различитих освајача ГЕ 3.4.2. уме да на географској карти Србије одреди природне и вештачке границе ГЕ 3.4.3.упоређује величину територије, број становника и просечну густину насељености Србије и других држава на Балканском полуострву и у Европи ГЕ 3.4.4.разуме сложеност и повољност географског положаја Србије у Европи и његов утицај на историјски, културни, друштвено-економски и политички развој Србије
Природне одлике Србије	ГЕ 1.4.1. именује најкрупније рељефне целине у Србији (панонска и планинска рељефна целина) и препознаје их на географској карти Србије ГЕ 1.4.2. именује планине, низије, котлине, веће реке бање, језера) и	ГЕ 2.4.1. одређује географски положај панонске рељефне целине на географској карти Србије и описује одлике њеног рељефа (острвске планине, алувијалне равни, пешчаре и лесне заравни) ГЕ2.4.2.одређује географски положај	ГЕ 3.4.1.објашњава повезаност и међуусловљеност свих природних и друштвених елемената на територији наше државе (рељеф, клима, воде, тло, биљни и животињски свет, становништво, насеља, људске делатности) ГЕ 3.4.2.уме да издвоји

	препознаје их на географској карти Србије ГЕ 1.4.3. наводи типове климе и земљишта заступљене на територији Србије	планинске рељефне целине на географској карти Србије и описује Родопску масу, западну и источну зону веначних планина и зна имена планина и котлина ГЕ 2.4.3.наводи и описује географске регије у Србији ГЕ 2.4.4.именује спољашње и унутрашње факторе климе и описује основне одлике типова климе у Србији ГЕ 2.4.5.именује морскесливове у нашој држави , веће реке и описује њихове одлике, значај и загађеност ГЕ 2.4.6.описује постанак језера у Србији и зна њихову поделу,размештај и значај ГЕ 2.4.7. описује одлике типова становништва и насеља	географске регије на територији Србије и објасни њихове основне одлике
Становништво и насеља	ГЕ 1.4.1. препознаје народе и еничке заједнице у Републици Србији ГЕ 1.4.2. именује главни град и веће градове на територији Србије и зне да их покаже на географској карти ГЕ 1.4.3. разликује врсте и типове насеља у Србији	ГЕ 2.4.1.схвата да се подаци о становништву, његовим одликама и структури добијају на основу пописа становништва ГЕ2.4.2.уме да израчуна просечну густину насељености на основу података о површини територије Србије и броја њених становника ГЕ 2.4.3.зна шта се подразумева под структуром становништва и може да наведе све структуре становништва Србије	ГЕ 3.4.1.зна да објаснипојмове наталитет, морталитет и природни прираштај ГЕ 3.4.2. анализира податке природног кретања становништва дате у табелама и изводи закључке ГЕ 3.4.3.разуме узроке и последице миграционих кретања становништва Србије ГЕ 3.4.4.идентификује историјске периоде масовних миграција становништва Србије, наводи њихове правце и узроке и објашњава последице тих миграција ГЕ 3.4.5.објашњава када и зашто су биле масовне миграције из села у градове и какве су њихове последице ГЕ 3.4.6.уме да анализира табеле и полно-

			старосне пирамиде и изводи закључке ГЕ 3.4.7. уме да повезује географска знања са знањима из других предмета ГЕ 3.4.8. познаје и уважава различитости народа и култура
Привреда Србије	ГЕ 1.4.1. дефинише појам привреда и дели привреду на привредне делатности, привредне гране и секторе привреде ГЕ 1.4.2. именује гране пољопривреде (земљорадња, сточарство, лов и риболов), описује њихов развој и наводи основне одлике ГЕ 1.4.3. наводи значај шума (огрев, дрвна индустрија, индустријацелулозе и папира, екологија, туризам, здравље, заштита насеља, култура...) ГЕ 1.4.4. именује енергетске изворе минералног порекла, црне метале, руде обојених метала, племените метале, ретке и радиоактивне метале ГЕ 1.4.5. именује гране индустрије (рударство, енергетика, црна и обојена металургија, машинска индустрија, електроиндустрија, хемијска индустрија, индустрија грађевинског материјала и неметала и лака индустрија) ГЕ 1.4.6.именује гране лаке индустрије (прехрамбена, текстилна, индустрија коже, гуме и обуће, дрвна, индустрија дувана, лака хемијска индустрија), наводи њихове сировине и лоцира територијални размештај производње ГЕ 1.4.7.зна поделу туризма (домаћи,	ГЕ 2.4.1.навеоди фазе развоја привреде Србије и описује одлике сваке фазе ГЕ2.4.2.препознаје и наводи природне и друштвене факторе који утичу на развој привреде у целини ГЕ 2.4.3. описује основне одлике и специфичности унутрашње и спољне трговине Србије ГЕ 2.4.4.именује туристичке регије Србије (планинска, панонска), туристичка подручја и места,класификује и описује их	ГЕ 3.4.1. објашњава разлоге и потребу бржег развоја и унапређивања пољопривредне производње у Србији ГЕ 3.4.2. разуме важност одрживог коришћења природних ресурса ГЕ 3.4.3.описује друмски, железнички, речно-каналски и ваздушни саобраћај у Србији и наводи предности и недостатке за сваку грану саобраћаја ГЕ 3.4.4.објашњава утицај и значај спољне трговине на прилив девизнихсредстава у нашу земљу ГЕ 3.4.5.објашњава привредни значај туризма и утврђује перспективе развоја ГЕ 3.4.6.зна начине заштите и рационалног коришћења природних ресурса

	иностранн, излетнички, екскурзиони, стационарни, планински, бањски, ловни и риболовни, градски, сеоски) и услове развоја (природне лепоте и реткости, културно-историјско и градитељско наслеђе, саобраћај, смештајни капацитети, угоститељски објекти...		
Завичајна географија	ГЕ 1.4.1. одређује географски положај ужичког краја на географској карти Србије	ГЕ 2.4.1.описује основне природне и друштвена одлике ужичког краја и наводи перспективе његовог развоја	ГЕ 3.4.1.објашњава удео природних процеса и друштвено-економских утицаја у образовању и преображају ужичког краја
Срби ван граница Србије	ГЕ 1.4.1. именује суседне државе у којима живе Срби ГЕ 1.4.2. именује европске и ваневропске државе у којима живе Срби ГЕ 1.4.3. проналази на карти Европе и света државе у којима живе Срби	ГЕ 2.4.1.знати узроке миграција српског становништва кроз одређене историјске периоде ГЕ2.4.2.навести последице исељавања српског становништва из земље матице	ГЕ 3.4.1. разуме потребу одржавања и унапређивања економских и културних веза између наших исељеника и Србије ГЕ 3.4.2. анализира табеле дате у Уџбенику и изводи закључке
Србија у савременим интеграцијским процесима	ГЕ 1.4.1. зна да Србија остварује политичку, економску, културно-просветну и научнотехнолошку сарадњу с другим државама и организацијама у свету ГЕ 1.4.2. користи географску карту за проналажење држава чланица међународних организација и чланица Европске уније ГЕ 1.4.3. прихвата и уважава другог и друге без обзира на расне, националне, верске, родне (полне) и остале разлике	ГЕ 2.4.1.зна да се кроз деловање међународних организација унапређују поштовања права и основних слобода	ГЕ 3.4.1. објашњава и разуме појмове интеграција и глобализација ГЕ 3.4.2. разуме значај међународних организација у одржавању мира, безбедности и развијању пријатељских односа међу народима ГЕ 3.4.3.разуме значај политичког и економског повезивања држава Европе ГЕ 3.4.4.разуме значај Европске уније у унапређењу економије и социјалног статуса земаља чланица

БИОЛОГИЈА 8. разред

2 часа недељно, 72 годишње

ЦИЉ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ

Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну батичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје као и да усвајањем образовно-васпитних садржаја развијају знања, вештине и умења из области екологије и заштите животне средне, уз примену концепта одрживог развоја.

ЛИТЕРАТУРА

Биологија 8, уџбеник за осми разред основне школе

Аутори:
Гордана Субаков Симић

КОРЕЛАЦИЈА

Математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност.

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Понављ.	Систематизација	Провера	Укупно
1.	Увод	4	0	0	1	5
2.	Екологија и животна средина	10	5	0	1	16
3.	Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема животне средине	12	8	0	1	21
4.	Глобалне последице загађивања животне средине	5	3	0	1	9
5.	Животна средина и одрживи развој	5	4	1	0	10
6.	Животна средина, здравље и култура живљења	3	2	2	0	7

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	**Одговарајући начин оцењивања**
Памтити (навести, препознати, идентификовати ...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати ...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати ...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити ...)	Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати ...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
СУМАТИВНО – оцењивање наученог	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји
ФОРМАТИВНО - оцењивање за учење	Посматрање, дијагностички тестови, контролне вежбе, дневници, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

ОБЛАСТ / ТЕМА	**ИСХОДИ По завршеној области / теми ученик ће бити у стању да:**	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА**	**КЉУЧНИ ПОЈМОВИ**
Увод	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области екологије	Биолошка и културна еволуција човека. Услови живота на Земљи. Разноврсност живог света. Биодиверзитет. Нивои организације живог света.	Садржаји програма наставе биологије који обухватају екологију и заштиту животне средине логички су распоређени у шест тематских целина: Увод, Екологија и животна средина, Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема - животне средине, Глобалне последице загађивања животне средине, Животна средина и одрживи развој и Животна средина, здравље и култура живљења.	Биолошка еволуција Културна еволуција Биодиверзитет Генетички диверзитет Специјски диверзитет Екосистемски диверзитет Организам Популација Биоценоза Екосистем Биом Биосфера
Екологија и животна средина	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области	Предмет истраживања, историјски развој и значај екологије. Животна средина - појам и компоненте.	Наведени садржаји програма, поред основног теоријског приступа, поседују и	Животна средина Еколошки фактори Биотоп Адаптација

	екологије -образовање за заштиту животне средине -развијање потребе и могућности личног абгажовања у заштити животне средине -усвајање и примена принципа одрживости	Животно станиште - биотоп. Услови живота у станишту - еколошки фактори. Однос организама и животне средине (адаптације, животне форме). Популација - основне одлике. Животна заједница и њена организација (еколошка ниша, просторна и временска организација). Екосистем - основни процеси који се одвијају у екосистему. Односи исхране. Пренос енергије и кружење супстанце (материје). Развој екосистема (сукцесије). Основни биоми на Земљи. Биосфера.	активан приступ који је усмерен практичној реализацији заштите животне средине са бројним активностима и пројектима у учионици и у непосредном окружењу. Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га, сходно условима, могућностима и времену реализују.	Животна форма Еколошка ниша Фотосинтеза Хемосинтеза Ланац исхране Трофичка пирамида Пренос енергије Кружење супстанце Азотофиксација Сукцесија Природни екосистем Антропогени екосистем Водени екосистеми Копнени екосистеми Антропогени екосистеми
Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема животне средине	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области екологије -образовање за заштиту животне средине -развијање потребе и могућности личног ангажовања у заштити животне средине	Разноврсност и структура екосистема (природни и антропогени). Екосистеми копнених вода; загађивање и могућности заштите. Екосистеми мора; загађивање и могућности заштите. Шумски екосистеми; угроженост и могућности заштите. Травни екосистеми;	Улога наставника је да уз примену интерактивне наставе развија одговоран однос према животној средини и усмерава интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и	Природно добро Национални парк Резервати природе Природне реткости Црвене књиге Рестаурација Конзервација Реинтродукција

	-усвајање и примена принципа одрживости	угроженост и могућности заштите. Антропогени екосистеми (агроекосистеми и урбани екосистеми); угроженост и могућности заштите. Активност: Уочавање разноврсности и структуре екосистема у непосредном окружењу. Угрожавање и заштита биодиверзитета. Категорије заштићених природних добара (национални и међународни ниво). Црвене књиге флоре и фауне. Угрожавање и заштита културних добара. Унапређивање животне средине - значај и могућности. Пројекат: Истраживање стања угрожености животне средине у непосредном окружењу. Активност: Примери позитивног и негативног утицаја антропогеног фактора на животну средину. Активност: Посета једном заштићеном природном добру.	реализују пројекте.	

Глобалне последице загађивања животне средине	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области екологије -образовање за заштиту животне средине -развијање потребе и могућности личног ангажовања у заштити животне средине -усвајање и примена принципа одрживости	Климатске промене. Ефекат стаклене баште. Оштећење озонског омотача. Киселе кише. Сушење шума. Ерозија земљишта. Ширење пустиња. Нестајање биљних и животињских врста. Пројекат: Глобалне последице загађивања животне средине (претраживање интернет страна, научних часописа ...).	Нивои постигнућа знања, вештина и умења ученика захтев су дефинисаних образовних стандарда знања за крај обавезног образовања. Професионално искуство и адекватно ангажовање наставника у раду са ученицима допринеће остваривању захтева дефинисаних образовним стандардима.	Ефекат стаклене баште Глобално загревање Озонски омотач Фреони Киселе кише Ерозија земљишта Изумирање Интродукција
Животна средина и одрживи развој	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области екологије -образовање за заштиту животне средине -развијање потребе и могућности личног ангажовања у заштити животне средине -усвајање и примена принципа одрживости	Концепт одрживог развоја. Право на информисаност и учешће јавности у доношењу одлука у вези заштитне животне средине. Природни ресурси - одрживо коришћење. Енергетска ефикасност. Активност: Процена примене неких облика енергетске ефикасности. Отпад и рециклажа. Активност: Конкретан допринос селекцији отпада.	Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационих технологија. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа, психофизичких и менталних способности ученика,	Ресурси Еколошки отисак Природни ресурси Обновљиви извори енергије Необновљиви извори енергије Отпад Рециклажа

		Дебата на тему: Информисаност и учешће младих у заштити животиња (добробит животиња).	расположивих наставних средстава и учила, као и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику.	
Животна средина, здравље и култура живљења	-упознавање еколошких појмова -развијање вештина и умења из области екологије -образовање за заштиту животне средине -развијање потребе и могућности личног ангажовања у заштити животне средине -усвајање и примена принципа одрживости	Право на здраву животну средину. Савремен начин живота и здравље (бука, брза храна, дувански дим...). Култура живљења (еколошка култура). Активност: Организација и реализација разних активности унапређивања заштите животне средине и културе живљења. Обнављање и систематизација садржаја наставног програма петог, шестог, седмог и осмог разреда (провера знања дефинисаних образовним стандардима за крај обавезног образовања).	Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од Министарства просвете и најновију стручну литературу.	Здрава животна средина Устав Србије Еколошка култура Култура живљења

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Увод

Основни ниво:

1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих
1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси
1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи
1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа

Средњи ниво:

2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама

Напредни ниво:

3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

Екологија и животна средина

Основни ниво:

1.1.5. зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе
1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном
1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином
1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима
1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације
1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)

Средњи ниво:

2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи
2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова
2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација
2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)
2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи
2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају

Напредни ниво:

3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама
3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање
3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози
3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)
3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)
3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација

Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема-животне средине

Основни ниво:

1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају
1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)
1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)
1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења

1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату

Средњи ниво:

2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме
2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизама
2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине
2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи
2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају
2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини
2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије
2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)
2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

Напредни ниво:

3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама
3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје
3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)
3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај
3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак
3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

Глобалне последице загађивања животне средине

Основни ниво:

1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта
1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату
1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

Средњи ниво:

2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије
2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

Напредни ниво:

3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај
3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак
3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

Животна средина и одрживи развој

Основни ниво:

1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)
1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)
1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења
1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату
1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

Средњи ниво:

2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

Напредни ниво:

3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај
3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/ више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак
3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

Животна средина, здравље и култура живљења

Основни ниво:

1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека
1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

Средњи ниво:

2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека
2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

Напредни ниво:

3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести
3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај

3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак
3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ДИДАКТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
зидне слике, цртежи, табеле, графикони, шеме, лупа, микроскоп, трајни препарати, природни материјал, штампани и писани материјал, рачунар, филмови, ТВ емисије	монолог, дијалог, лабораторијске вежбе, теренски рад, радионице, рад у пару/групи, ученичка истраживања, дебата, усмена и писмена провера знања (тестови, контролни задаци)

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме основне биолошке појмове и процесе. Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи, разликује елементе грађе и функције живих бића и има развијену свест о општој здравственој и еколошкој култури. Уме да процени значај биолошких знања за развој људског друштва, а посебно у свом непосредном окружењу. Поседује истраживачке вештине потребне за рад у биологији. Способан је да примени стечена биолошка знања и вештине у свакодневном животу. Критички размишља и развија научни поглед на свет и оспособљен је за наставак школовања.

Основни ниво
Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, да познаје

основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уме да наведе основне фазе у историјском развоју живог света и да правилно дефинише појам биолошке еволуције. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја. Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. Уме да опише основне етапе у реализацији практичних и лабораторијских радова.

Средњи ниво
Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. Уме да образложи основне генетичке појмове. Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. Разликује и разврстава основне еколошке појмове и процесе и уме да уочи везу између еколошких система и животне средине. Примењује стечена знања из биологије у свакодневном животу, а посебно у очувању сопственог здравља. Познаје и у животу примењује принципе одрживог развоја. Уме да реализује практичне и лабораторијске радове.

Напредни ниво
Уме да анализира корелације које постоје између грађе и функционисања организама и животних услова у њиховој околини. Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. Анализира утицај средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. Разуме фазе у историјском развоју живог света. Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности. Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета. Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. Вреднује значај биолошких открића за развој људског друштва и уме

самостално да процени квалитет биолошке информације у медијима. Уме да ревидира/преради и реорганизује сопствени систем биолошког знања и сопствене ставове. Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

• повезује распрострањење појединих група организама са различитим условима живота на Земљи

• илуструје примерима везу између промена у спољашњој средини и адаптација и животних форми живих бића и изводи биолошки исправне закључке о обрасцима распрострањења живих бића на Земљи

• интерпретира значај наследне различитости између јединки у популацији за деловање природне селекције на примерима из конкретне животне заједнице

• прикаже међусобну повезаност еколошких нивоа организације живог света

• тумачи основне односе међу члановима екосистема на примерима из своје околине

• преко циклуса кружења воде и основних хемијских елемената (угљеник, азот, фосфор и сумпор) протумачи како делови екосистема утичу једни на друге и какве последице могу настати поремећајем тог процеса, укључујући и последице настале антропогеним утицајем

• процењује утицај својих животних навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада по здравље и околину

• учествује у планирању и реализацији акција усмерених ка заштити биодиверзитета и одрживог развоја и отклањања последица загађивања воде, ваздуха, земљиште и хране у свом окружењу

• процени значај коришћења обновљивих извора енергије (соларне енергије, механичке снаге воде и ветра и искоришћавањем енергетског потенцијала биомасе) за очување животне средине у својој непосредној околини

• рукује основним теренским прибором и инструментима током истраживања у својој непосредној околини

Предмет: Музичка култура

Разред: Осми

Недељни фонд часова: 1

Годишњи фонд часова: 34

Корелација: Српски језик и књижевност, Матерњи језик, Историја, Страни језици, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Верска настава, Грађанско васпитање, Техника и технологија

Циљ предмета

Општи циљ јесте да се осигура да сви ученици стекну основну уметничку као и напредовање ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа. Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке, у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење, и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје. Такође, ученици треба да упознају музичку културу кроз обраде тема повезаних са музиком различитих епоха и жанрова, развијају музикалност и креативност, као и да негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

Задаци наставе музичке културе су:

- Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе музичке културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе музичке културе буду у пуној мери реализовани.
- Стицање знања о музици различитих епоха и жанрова
- Развијање способности и извођења музике (певање/свирање)
- Развијање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике
- Подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике)
- Даље упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности
- Стварање одељенских ансамбала

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ РАЗЛИЧИТИХ ЕПОХА И ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	• уме да комуницира путем нотног писма • испољава и артикулише основне елементе музичког укуса • уочава везу између музичких стилова и духа времена • повезује облике традиционалног музицирања са народним обредима и обичајима • анализира дејство које музика има на њега • идентификује начине употребе и злоупотребе музике • препознаје музику као начин човековог изражавања и односа према стварности • идентификује начине на који музика дочарава различит карактер, текст и садржаје • уочава везу између начина интерпретације музике и значења • фокусирано прати догађања у музичком току читаве	Примењивати стечена знања о музици различитих епоха кроз музичке примере. РОМАНТИЗАМ МУЗИКА XX ВЕКА	Клавирска музика романтичара: стилизација нових игара (мазурка, полонеза и др.), романтичарске минијатуре. Програмска музика романтизма. Опера и балет романтичара (Росини, Вебер, Верди, Вагнер, Бородин, Чајковски). Симфонија романтичара. Романтичарски концерт. Националне школе у романтизму. Српска музика 19. века: Станковић, Маринковић, Мокрањац. Правци музике XX века: експресионизам, неокласицизам, модерна и постмодерна. Џез у музици XX века. Примењена музика (филм и позориште). Жанрови популарне музике. Традиционални жанрови у XX веку: опера, балет, симфонијска и концертантна музика. Српска музика XX века: Коњовић, Христић, Милојевић. Модерна и постмодерна у српској музици.	световна музика, духовна музика, опера, балет, минијатуре, музички инструменти.

ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ	композиције • бира музичке облике, жанрове и стилове који највише одговарају садржају који жели да изрази • одабира или креира музику и кореографију за одређени догађај • истражује различите начине музичког стваралаштва користећи ИКТ.	Стечена знања из музичке културе проширивати и примењивати на примерима за певање и свирање.	- Обнављање стечених знања из музичке писмености на конкретним музичким примерима (предзнаци, ознаке за динамику и темпо, нотне вредности, обрађене лествице). - Анализа музичких елемената и карактеристика (темпо, карактер). - Упознавање функције елеманата музичке писмености и извођачких састава.	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ		Слушни примери различитих епоха и стилова, извођачких састава	Слушање музике је у функцији стицања знања о музици и део је обраде задатих тема. Пре часова слушања музике потребно је методички тако организовати наставу да се прво обнове знања из области музичких изражајних средстава, која се стављају у функцију изабраног примера. Треба избегавати утврђене методске поступке и трагати за новим приступом у складу са делом које се обрађује. Личност стваоца се представља целовито, у складу са његовим уметничким портретом и са основним хронолошким подацима, уз одабране анегдоте и уз настојање	

			да се ученикова знања из различитих области повежу и ставе у функцију разумевања слушаног дела. Елементи музичког облика могу се усвајати графичким представљањем, али је неопходно инсистирати на звучној представи сваког облика као основи разумевања. Музички облици се усвајају у оквиру историјског контекста у којем су се појавили. Пожељно је користити паралеле са савременим стваралаштвом корелација са осталим сродним наставним предметима.	
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ: Певање,		Извођење једноставних музичких примера, музичких тема композиција.	Извођење по слуху и из нотног текста: -указивање на значај и правилне хигијене гласа, сталана брига о положају тела при певању, вежбе за певачко дисање, вежбе артикулације, распевавање уз инструменталну пратњу и без ње, певање каденце; -учење песме почиње увођењем у тематику, затим следи наставниково тумачење литерарног текста уз наглашавање	

Свирање			васпитних елемената; -приликом учења песама по слуху прво се демонстрира оригинални вид песме (у темпу, са динамиком), затим се ради једноставна анализа песме због разумевања форме (заједничко уочавање понављања и контраста); -приликом учења песама из нотног текста прво се ради анализа записа песме (уочавају се: кључ, предзнаци, такт уз пробу тактирања, динамичке и артикулационе ознаке, дужине и имена тонова), затим се нотни текст ишчитава парлато (текст се понавља док не утврди), ради се вежба распевавања и отпочиње певање док наставник свира мелодију; -осмишљавање почетне интонације песмеостваривати инсрументалним уводом; -песма се учи по деловима и фразама уз инструменталну пратњу која се у почетку своди на мелодију (аранжмане додати тек пошто је песма научена); -теже ритмичке фигуре и мелодијске скокове обрађујивати комбиновањем понављања и увежбавања; -током учења непрекидно	

			инсистирати на изражајном и доживљеном певању. Музичко извођење -певање једноставних, народних или популарних композиција; -извођење једноставних дечјих, народних или популарних композиција на бар једном инструменту; -извођење разноврсног музичког репертоара певањем и свирањем, као солиста и у школским ансамблима. -Свирање на инструменатима Орфовог инструментаријума; -Свирање композија из музичке литературе. Основе музичке писмености Стечена знања из музичке културе проширивати и примењивати на примерима за певање и свирање. -Обнављање стечних знања из музичке писмености на конретним музичким примерима (предзнаци, ознаке за динамику и темпо, нотне вредности, обрађене лествице). -Анализа музичких елемената и	

			карактеристика (темпо, карактер). -Упознавање функције елемената музичке писмености и извођачких састава.	
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Стварање дечјих композиција. Реконструкција музичких догађаја у стилу обрађиваних епоха.	- импровизација мелодије на задати текст - инструментална импровизација; - коришћење плеса и импровизација покрета уз музику. - Стварање дечјих композиција.	

СТАНДАРДИ

Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне елементе музичке писмености и контекст музичког догађаја. Ученик препознаје везу између музичких елемената и музичког израза. Ученик зна и разуме сложеније елементе музичке писмености и њихову изражајну и естетску примену.	Елементи музичке писмености
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученико познаје основне карактеристике музичких инструмената, гласова, њихову гласовну поделу и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Ученик познаје основне карактеристике музичких инструмената са музичким изразом. Ученик зна историјат, литературу, извођаче и специфичне карактеристике музичких инструмената и састава што повезује са естетском применом.	Инструменти, гласови и састави

Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне карактеристике музике одређених епоха и опште појмове музичко-сценске и концертне музике. Ученик познаје најзначајнија дела и представнике стилских епоха, разуме појмове апсолутне и програмске музике, структуру одређених облика музичко-сценске и концертне музике. Ученик повезује структуралну и драматуршку (и програмску) димензију музичког дела са естетском применом и историјским контекстом.	Епохе; Музичко-сценска и концертна музика
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне појмове одређених музичких жанрова. Ученик разуме специфичне карактеристике жанра, структукуралне и драматуршке елементе жанровских примера и њихову естетску функцију. Ученик повезује драматуршке и структуралне елементе са естетском применом и доводи у везу са духом времена. Познаје најзначајније светске и националне представнике.	Жанрови
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне појмове народног стваралаштва, контекст настанка српске народне музике, музичке карактеристике и специфичне саставе. Ученик познаје основне појмове српске народне духовне музике (Осмогласник) и основне каратксристике фолклорне музике других народа. Ученик повезује изражајне елементе народне музике са контекстом њиховог настанка. Препознаје различите видове спрског музичког фолклора по географским карактеристикама. Ученик разликује старију и новију музичку традицију, аутентичну фолклорну музику од “ новокомпоноване “ на основу повезивања музичких, текстуалних, извођачких, социјалних и историјских карактеристика.	Народна музика

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Да би се остварио процес праћења напредовања и степена постигнућа ученика у настави музичке културе, неопходно је да наставник претходно упозна музичке способности сваког ученика.

Вредновање усвојеног знања и оцењивање ученика у настави спроводи се организовано. У поступку вредновања знања, наставник посебно прати развој сваког ученика, његов рад, залагање, интересовање, став, умешност, креативност и слично. Такође, наставник прати развој личности у целини и објективно процењује колико је ученик савладао програмске захтеве.

Смисао и сврха оцењивања у настави музичке културе не треба да се односе искључиво на оцену и процену музичких способности, већ је потребно да буду у функцији награде и подстицања за залагање, интересовање, љубав према музици. Оцену треба користити као облик мотивације: она треба ученике да мотивише на музичке активности и на бављење музиком, у складу с њиховим стварним способностима и потребама.

Домаће писмене задатке или писане текстове, контролне задатке и слично не примењивати у настави музичке културе ни у једном разреду. Наставни садржаји музичке културе остварују се само у школи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин

остварује своје циљеве.

Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Музичка искуства подстичу ученика да разлике сматра предностима што користи у развијању идеја и сарадње.

Користи знања о музици у разумевању савремених догађаја, историје, науке, религије, уметности и сопствене културе и идентитета. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

Основни ниво

Ученик ужива у различитим музичким садржајима. Свестан је различитих утицаја музике на њега и улоге музике у друштвеним догађајима.

Ученик разуме неопходност сарадње, међусобног подстицања и уважавања у заједничком музицирању и повезује ставове и искуства у свакодневном групном раду.

Средњи ниво

Ученик повезује музику са историјским, религијским, научним и осталим релевантним димензијама људског живота. Разуме везу између културног идентитета и музике. Ученик повезује музичка знања и вештине са различитим

видовима сопственог изражавања. Учествује у музичким активностима школе и заједнице.

Напредни ниво

Ученик разуме музичке стилове у односу на друштвена дешавања и има критички однос према музици.

Креативно користи музичка знања, вештине и искуства у подстицању индивидуалног и групног изражавања и сарадње и презентована знања. Даје свој допринос у очувању традиције и културног идентитета путем музике.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Кроз познавање музичког језика и стилова ученик увиђа везу музике са догађањима у друштву и доприноси њиховом обликовању. Ученик

истражује везу између музике и изражавања покретом.

Основни ниво

Ученик познаје језик музике и изражава се гласом, инструментом и покретом индивидуално и/или у групи.

Ученик слушно препознаје основне карактеристике музичке уметности и развија естетску осетљивост.

Средњи ниво

Ученик користи различите музичке изражајне елементе у исказивању својих осећања и идеја и у комуникацији са другима.

Слушно препознаје различите жанрове музичке уметности са посебним акцентом на аутентични музички фолклор.

Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања и истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике.

Ученик комуницира покретом уз музику.

Напредни ниво

Ученик креативно примењује стечена музичка искуства у изражавању и представљању ставова и идеја и у комуникацији са другима. Уважава и истражује музичке садржаје различитих жанрова, стилова и култура. Доприноси очувању и

развоју музичке културне баштине. Има критички став према музици.

Повезује и користи музику са ИКТ-ом у стварању и презентовању знања.

Прати и учествује у музичком животу заједнице.

Предмет: Ликовна култура

Разред: осми

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 34

Циљ предмета: Циљ наставе ликовне културе јесте да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се подстиче и развија ученичко стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Корелација: српски језик, математика, биологија, техничко и информатичко, географија,музичка култура

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Слободно компоновање			Перцепција и Аперцепција, комбинаторика фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	Експресиван Акционо сликарство Енформел Фовизам Импресионизам Апстрактна уметност
Визуелна метафорика и споразумевање			Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	Визуелно споразумевање Знак, симбол Персонификација Атрибут, алегорија Грб,хералдика,лого Амблем

Контраст, јединство и доминанта у простору			Перцепција и Аперцепција, комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	Инсталације Јединство Боди-арт Футуризам Наивна уметност Израз Сродност Равнотежа Доминанта
Слободно компоновање и фантастика			Перцепција, симетрија, понављање, преношење комбинаторика Фронтални, индивидуални, групни, дијалог, демонстрација	Надреализам Фантастика Имагинација

НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ПО НИВОИМА (искази који описују шта ученик/ученица зна и уме из наведене теме/области)
1. **Слободно**	**Основни ниво:** ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове

компоновање	ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основнеизражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју
2. **Визуелна метафорика и споразумевање**	**Основни ниво:** ЛК.1.2.3. описује свој рад и ирадове других (нпр. исказује утисак) **Средњи ниво:** ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр.наводи садржај, тему, карактеристике технике...) **Напредни ниво:** ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би пос тигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене уз расту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других
3. **Контраст, јединство и доминанта у простору**	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у

	свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.
4. **Слободно компоновање и фантастика**	**Основни ниво:** ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за којасу потребна знања и вештине стечене учењем у визуе лним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу **Средњи ниво:** ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст **Напредни ниво:** ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који сунеопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота

GODIŠNJI (GLOBALNI) PLAN RADA NASTAVNIKA

Školska 20__/20__. godina

Nastavni predmet: ***TEHNIČKO I INFORMATIČKO OBRAZOVANJE***
Razred: ***VIII***

Cilj i zadaci

Cilj nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja u osnovnoj školi jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku, tehničku i informatičku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da se učenici upoznaju sa tehničko-tehnološki razvijenim okruženjem, steknu osnovnu tehničku i informatičku pismenost, razviju tehničko mišljenje, tehničku kulturu rada.
Zadaci predmeta su stvaranje raznovrsnih mogućnosti da kroz različite sadržaje i oblike rada nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja svrha, ciljevi i zadaci obrazovanja, kao i ciljevi nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja budu u punoj meri realizovani, kao i da učenici:
- steknu osnovno tehničko i informatičko obrazovanje i vaspitanje,
- steknu osnovna tehničko-tehnološka znanja, umenja, veštine i osposobljavaju se za njihovu primenu u učenju, radu i svakodnevnom životu,
- saznaju osnovni koncept informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT),
- saznaju uloge IKT u različitim strukama i sferama života,
- upoznaju rad na računaru;
- nauče upotrebu računara sa gotovim programima za obradu teksta, za grafičke prikaze, interfejs i internet,
- razvijaju stvaralačko i kritičko mišljenje,
- razvijaju sposobnost praktičnog stvaranja, odnosno da realizuju sopstvene ideje prema sopstevenom planu rada i afirmišu kreativnost i originalnost,
- razvijaju psihomotorne sposobnosti,
- usvoje pretpostavke za svesnu primenu nauke u tehnici, tehnologiji i drugim oblicima društveno korisnog rada,
- savladavaju osnovne principe rukovanja različitim sredstvima rada, objektima tehnike i upravljanja tehnološkim procesima,
- razvijaju preciznost u radu, upornost i istrajnost prilikom rešavanja zadataka,
- stiču radne navike i osposobljavaju se za saradnju i timski rad,
- komuniciraju na jeziku tehnike (tehnicka terminologija, crteži),
- steknu znanja za korišcenje mernih instrumenata,
- razumeju tehnološke procese i proizvode različitih tehnologija,
- prepoznaju ograničenost prirodnih resursa,
- prilagode dinamičke konstrukcije (modele) energetskom izvoru,
- odaberu optimalni sistem upravljanja za dinamicke konstrukcije (modele),
- izrade ili primene jednostavniji program za upravljanje preko računara,
- upoznaju ekonomske, tehničko-tehnološke, ekološke i etičke aspekte rada i proizvodnje i njihov znaacaj na razvoj društva,
- primenjuju mere i sredstva za ličnu zaštitu pri radu,
- znaju mere zaštite i potrebu za obnovu i unapređenje životnog okruženja,
- na osnovu znanja o vrstama delatnosti i sagledavanja svojih interesovanja pravilno odaberu svoju buduću profesiju.

Operativni zadaci:
Učenici treba da :

- prošire znanja o osnovnim komandama operativnog sistema,
- prošire znanja o korišćenju interneta i elektronske pošte,
- prošire znanja o korišćenju osnovnih programa za obradu teksta, tabela i slike,
- obuče se za pripremu prezentacija,
- upoznaju podsisteme elektroenergetskog sistema,
- steknu pojam o distribuciji električne energije,
- upoznaju elektroinstalacioni materijal i elemente prema standardima navedenih elektromaterijala,
- upoznaju osnovne elektrotehničke simbole,
- nauče da čitaju elektrotehničke šeme, a jednostavnije da koriste u praktičnom radu,
- steknu osnovna praktična znanja i umenja u sastavljanju električnih strujnih kola,
- upoznaju osnovne delove elektrotermičkih i elektrodinamickih aparata i uređaja u domaćinstvu,
- nauče da pravilno koriste električne uređaje i aparate,
- upoznaju osnovne elektronske elemente,
- nauce simbole i šeme u elektronici,
- shvate principe rada telekomunikacionih i audiovizuelnih uređaja u domaćinstvu,
- razvijaju konstruktorske sposobnosti izradom i sklapanjem modela elektrotehnickih i elektronskih uređaja i aparata prema odgovarajućim šemama.

Redni broj nastavne teme	NASTAVNA TEMA/OBLAST	Broj časova po temi	Broj časova za	
			obradu	ostale tipove časova
1.	Informatičke tehnologije	**16**	8	8
2.	Elektrotehnički materijali i instalacije	**10**	5	5
3.	Električne mašine i uređaji	**14**	7	7
4.	Digitalna elektronika	**12**	6	6
5.	Od ideje do realizacije - moduli	**16**	4	12
	Ukupan broj časova	**68**	**30**	**38**

GODIŠNJI PLAN RADA NASTAVNIKA
(Razvrstane nastavne jedinice po mesecima)
školske 2017/18. godine

Nastavni predmet: ***TEHNIČKO I INFORMATIČKO OBRAZOVANJE***
Razred: ***VIII razred, nedeljni fond časova = 2, godišnji fond časova = 68***

Mesec	Nastavna tema i nastavna jedinica	Potreban broj časova				Primedba
		O	U	V	Σ	
IX	**1. Informatičke tehnologije (16=8+8)**	**8**		**8**	**16**	
	Računarske mreže	1		1		
	Internet	1		1		
	WWW	1		1		
	Elektronska pošta	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
X	Primena računara	1		1		
	Upravljanje okruženjem i modelom	1		1		
	Programi za obradu teksta, tabela, grafikona	2		2		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
XI	**2. Elektrotehnički materijali i instalacije (10=5+5)**	**5**		**5**	**10**	
	Elektrotehnički materijali	1		1		
	Standardni elektroinstalacioni elementi	1		1		
	Tehnička dokumentacija u elektrotehnici	1		1		
	Kućne električne instalacije	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
XII	Opasnosti i zaštita od strujnog udara	1		1		
	3. Električne mašine i uređaji (14=7+7)	**7**		**7**	**14**	
	Proizvodnja, transformacija i prenos električne energije	1		1		
	Alternativni izvori električne energije	1		1		
	Elektrotehnički aparati i uređaji u domaćinstvu	2		*2*		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**5**		**3**		
I	Svojstva i primena elektromagneta	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 4	**1**		**3**		
II	Električne mašine	1		1		
	Električni uređaji u motornim vozilima	1		1		
	4. Digitalna elektronika (12=6+6)	**6**		**6**	**12**	
	Osnovi analogne i digitalne tehnologije	1		1		
	Osnovni elektronski elementi. Pasivni elektronski elementi. Aktivni elektronski elementi	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
III	Struktura računara	2		2		
	Elektronski uređaji u domaćinstvu	1		1		
	Telekomunikacije i audiovizuelna sredstva	1		1		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**4**		**4**		
IV	**5. Od ideje do realizacije – moduli (16=4+12)**	**4**		**12**	**16**	
	Rad sa softverima za projektovanje i izradu tehničke dokumentacije	1		3		
	Praktična izrada električnih i elektronskih kola	1		3		

	Ukupno časova u mesecu = 8	**2**		**6**		
V	Rad sa interfejsom i praktično upravljanje robotom	1		1		
	Rad na istraživačkom projektu	1		5		
	Ukupno časova u mesecu = 8	**2**		**6**		
		30		**38**	**68**	**Σ=68**

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Изборни спорт-ОДБОЈКА

-2 часа недељно.72 годишње + 1 час недељно изабрани спорт,36 годишње

ЦИЉЕВИ

- Да ученик игра спортску игру (кошарка,одбојка)примењујући виши ниво технике и правила кошаркашке игре,да развија сарадњу са члановина екипе изражавајући сопствену личност
- Да зна функцију и значај спортске игре,зна већи број правила,и има степен сарадње са члановима екипе
- Да правилно трчи различитим варијантама технике на кратке,средње и дуге стазе
- Да зна правила атлетских такмичењ,влада терминологијом
- Да овлада бацање куглом,леђном техником
- Да у гимнастици правилно изводи вежбе,влада терминологијом и асистира код бежби
- Да се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње
- Да зна симосао и значај физичког вежбања
- Да испољава позитиван став према физичком вежбању и према другим ученицима

ЛИТЕРАРУРА

-Настава физичког васпитања од 5-8 разредааутор Драгољуб Вишњић,Београд 2006
-Образовни стандарди за крај обавезног образовања за физичко васпитање
-Ателтика;Маринковић;Београд 2004
-Основи биомеханике са применом у атлетици,проф.др.Иван Тончев;Нови Сад 2000
-Вежбе на тлу,Бала,Нови Сад 1985
-Одбојка

КОРЕЛАЦИЈА ИЗМЕЂУ ПРЕДМЕТА

-биологија
-музичко
-физика

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 8.РАЗРЕД

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТАВРИВАЊА ПРОГРАМА
ОСПОПСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА ЗНАЊЕ О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА ОД СТРАНЕ УЧЕНИКА	-ателтика -вежбе на спаравам и тлу -тестирање -спотрска игра,(одбојка и кошарка) -вежбе обликовања - плес,ритмика,гимнастика	-разликује правило од неправилног држања тела -развијање и усавршавање моторичких способнисти -изводи покрете у задатом смеру -вешто изводи једноставне форме природног кретања -весшто изводи задате вежбе са реквитизима -уочава своје моторичке способности и особине,сличности и разлике међу вршњацима -мерење физичких способности ученика -познаје правила спотске игре и придржава их се -стварање услова за социјално прлагођавање	-игра спотрску игру (одбојка)примењујући носновну технику ,непроходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопстевну личност уз поштовање других -зна функцију спортске гре,основне појмове,правила,принципе тренинга. -правилно трчи различитим техникама -зна терминологију и значај трчања -зна правила такмичења и основе тренинга -правилно изводи вежбе на справама и тлу -правилно изводи прескоке -правилно асистира -успешно се креће у ритму и темпу музике -правилно изводи најмање два комплекс вежби обликовања и показује вежбе за поједине делове	-фронталини -групни -рад у паровима -индивидулани .комбиновани -вербална -демонстртивна -игровне активности -комбиновани рад -такмичење турнир

		ученика за коративни живот и рад	тела -зна утицај и значај вежби обликовања за организам,познаје поделу вежби обликоваа и њихову терминологију лепота покрета и естетске вредности	

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ 8 разред

Циљ и задаци:

Циљ физичког васпитања је да разноврсним и системским,моторичким активностима,у повезаности са осталим васпитно образовним подручјима,доприноси интелифентном развоју ученика ,развоју моторичких способности ,стицању,усаврсавању и примени моторних умења,навика и неопхосних теоретских знања у свакодневним и специфичним условима зивота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања су:

- Подстицање раста ,развоја и утицања на правилно држање тела
- Развој и усавшавање моторичких способности
- Стицање моторичких умења које су као садржај утврђени програмом физичког васпитањаи стицање теориских знања неопходних за њихово усвајање
- Усвајање знања ради размевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циља овог васпитно-образобног погручја
- Формирање морално-вољних квалитета личности
- Оспособљавање ученика да стечена умења,знања и навике користе у свакодневни условима живота и рада
- Стицањем и развијање свести о потреби здравља,чувања здравља и заштити природе и човекове околине

Опертативни задаци:

- Усмерени развој основних моторичких способности,првенствено брзине и координације
- Усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика и навике предвиђених програмом физичког васпитања
- Примена стечених знања,умења и навика у сложенијим условима(кроз игру,такмичење и сл.)
- Задовољавање социјалних потреба за потврђивање,групним поистовећивањем и сл.
- Естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности
- Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

	НЕДЕЊНИ ФОНД ЧАСОВА	**ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА**
1.ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 1.1 РЕДОВНА НАСТАВА ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	**2**	**68**
2.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 2.1 ИЗАБРАНЕ СПОРТСКЕ ГАРНЕ-ОДБОЈКА 2.2.СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ(секције) 2.3.АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ 2.4.КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД 2.5.ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКИЧЕЊА	**1** **У току редовне наставе 2 часа са ученицима са здравственим проблемом**	**34**

Наставни садржај 8 раз.	Број часова	Активности ученика у васпитно-образовном раду	Активности наставника у васпитно-образовном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
АТЛЕТИКА	**15**	-ходање -трчање -вежбање -анализрање -такмичење	-дискусија -анализирање -објашњавање -показивање	-разговор демонстрација -физичко вежбање	-разликује правилно од неправилног држања тела -развијање усавршавање моториствичких споаобности -изводи покрете у задатом смеру -вешто изводи једноставне форме природног кретања
ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ И РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА	**19**	-вежбање -анализирање	-анализирање -објашнавање -показивање -поверење	-демонстрација -физичко вежбање	-вешто изводи задате вежбе са реквизитима -уочава своје моторичке способности и особине,сличности и разлике међу вестинама
ТЕСТИРАЊЕ	**12**	-мерење	-мерење -анализирање -упоређивање	-физичко вежбање	-мерење физичких способности ученика
СПОРТСКА ИГРА-ОДБОЈКА	**21**	-вежбање -анализирање -трчање -скакање -такичење	-анализирање -порећење -показивање -објашњавање	-демонстрација -физичко вежбање -разговор	-познаје правила спортске игре и придржава их се -стварање услова за социјално пролагођавање ученика за корелативни живот и рад, подстицање такмичарског духа

Наставни садржај 8 раз.	Број часова	Број часова обраде	Број часова увежбавања	Број часова провере	Број часова понављања
АТЕЛТИКА	**24**	**3**	**21**	**3**	**/**
ГИМНАСТИКА	**16**	**3**	**10**	**3**	**/**
РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И ПЛЕС	**8**	**2**	**4**	**2**	**/**
ТЕСТИРАЊЕ	**6**	**/**	**/**	**/**	**/**
СПОРТСКА ИГРА-ОДБОЈКА ,КОШАРКА	**12**	**1**	**11**	**/**	**/**
ИЗАБРАНИ СПОРТ-ОДБОЈКА	**34**	**15**	**11**	**8**	**/**
УКУПНО	**68+34**	**24**	**57**	**16**	**/**

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **34**

Разред: **Осми**

ТЕМА (наставне јединице)	**ЦИЉ**	**ИСХОДИ** По завршетку теме ученик ће:	**ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА**	**НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА**
I – УВОД **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; • Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	• Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
II - ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖИЈА **2. Човек - икона Божја и свештеник твари** **3. Хришћанско схватање личности** **4. Грех као промашај човековог назначења** **5. Новозаветне заповести Божије**	• Продубити код ученика знање о човеку као икони Божијој у свету; • Развити свест код ученика о неопходности живота у заједници; • Развити свест код ученика да је грех злоупотреба слободе; • Омогућити ученицима основ за разумевање хришћанског појма слободе;	• моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света. • моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. • бити подстакнут да учествује у литургијској заједници. • моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; • моћи да разликује слободу од самовоље;	• Човек - икона Божја и свештеник твари • Хришћанско схватање личности • Грех као промашај човековог назначења • Две велике заповести о љубави • Слобода и љубав у хришћанском етосу	

6. Слобода и љубав у хришћанском етосу	• Подстаћи ученике на узајамну љубав и поштовање; • Подстаћи ученике на стално преиспитивање свог живота.	• моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; • бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; • моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт; • моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави.		**Врсте наставе** Настава се реализује кроз следеће облике наставе: • **теоријска настава (32 часова)** • **практична настава (2часа)** **Место реализације наставе** • Теоријска **настава се реализује у учионици**; • Практична настава се **реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;** **Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе** • Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. • Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.
III - ПОДВИЖНИЧКО – ЕВХАРИСТИЈСКИ ЕТОС **7. Хришћански подвиг** **8. Подвизи Светитеља** **9. Пост** **10. Хришћанске врлине** **11. Евхаристијски поглед на свет**	• Омогућити ученицима основ за правилно разумевање хришћанског подвига; • Упутити ученике на смисао подвига светитеља; • Објаснити ученицима начин, смисао и циљ поста; • Упознати ученике са Житијима Светих; • Развити евхаристијски етос код ученика.	• моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; • моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу; • моћи да објасни кад и како се пости; • моћи да увиди смисао и значај поста; • бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу; • бити подстакнут да развија хришћанске врлине; • бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима; • бити подстакнут да чита Житија Светих; • бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности.	• Хришћански подвиг • Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге • Хришћански пост (духовни смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост) • Основне хришћанске врлине • Евхаристијски поглед на свет	

IV – ЛИТУРГИЈА **12. Молитва - лична и саборна** **13. Црква је Тело Христово** **14. Божанствена Литургија (опис тока литургије)** **15. Литургијски простор (делови храма)** **16. Освећење времена**	• Указати ученицима на значај личне и саборне молитве; • Објаснити ученицима важност Литургије тумачењем значења речи Евхаристија и Литургија (захвалност и заједничко дело); • Указати ученицима да је литургијско сабрање израз Цркве као Тела Христовог; • Указати ученицима на целину литургијског догађаја као узајамног даривања Бога и његовог народа • Упознати ученике са смислом и основним елементима Литургије; • Подстаћи ученике на заједничко учешће у богослужењима; • Објаснити ученицима динамику богослужбеног времена.	• моћи да увиди да је молитва разговор са Богом; • бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот; • моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву; • моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија; • моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу; • моћи да препозна неке од елемената Литургије; • моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу; • моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену. • моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници; • бити подстакнут да активније учествује у богослужењима;	• Молитва - лична и саборна • Црква је Тело Христово • Божанствена литургија - Проскомидија - Литургија речи (јектенија, мали вход, читања) - Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће) • Литургијски простор (делови храма) • Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности (дневни, недељни и годишњи богослужбени круг)	• Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. • Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. • У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. • Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.
V - ЦАРСТВО БОЖИЈЕ **17. Царство Божије – циљ стварања**	• Објаснити ученицима да је Царство Божије крајњи циљ историје;	• моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије;	• Царство Божије – циљ стварања • Васкрсење мртвих и живот будућег века	

18. Живот будућег века **19. Сведоци Царства Божијег** **20. Обожење – циљ хришћанског живота** **21. Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...)** **22. Икона – прозор у вечност**	• Указати ученицима на повезаност између васкрсења мртвих и Царства Божијег; • Објаснити ученицима појам обожења указујући им на библијски опис Преображења Господњег; • Развијање свести ученика да је Литургија икона Царства Божјег; • Упознати ученике са сведочанствима присуства Божијег у овом свету (чуда, мошти...); • Предочити ученицима улогу Цркве у свету; • Пружити ученицима основно знање о икономији Духа Светога; • Упознати ученике са иконографијом као изразом есхатолошког стања света и човека.	• моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; • моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; • моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег; • бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији. • моћи да преприча догађај Преображења Господњег; • моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа • моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима... • моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства; • моћи да препозна икону као символ Царства Божијег; • бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама. • моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 8. разреду, као и у целом циклусу.	• Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег • Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима • Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) • Икона – прозор у вечност	**<u>Евалуација наставе</u>** Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: • процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; • провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; **<u>Оцењивање</u>** Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: • усмено испитивање; • писмено испитивање; • посматрање понашања ученика; **<u>Оквирни број часова по темама</u>** Увод – **1** Човек је икона Божија – **6** Подвижничко-евхаристијски етос – **7** Литургија – **9** Царство Божије – **8** Евалуација – **1+2**

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:

1. Српски језик и књижевност
2. Историја
3. Биологија
4. Ликовна култура
5. Музичка култура
6. Грађанско васпитање
7. Техничко и информатичко образовање

Предмет: Грађанско васпитање

Разред: Осми разред

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 34

Циљ предмета: Циљ предмета у осмом је да ученици стекну знања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

Корелација: Историја, српски језик, ликовна култура; информатика

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
I тема: Увод **II тема: Деца у савременом свету**	**Повезује претходна знања са новим сазнањима;** **Ученик је створио јасну слику о сопственом месту и значају у активностима чији је циљ унапређивање положаја детета у друштву;** **Стекао је потребна знања и**	**Узроци различитог степена остварености права детета у савременом свету;** **Упознавање са неопходним условима за остваривање најбољег интереса детета;** **Упознавање са**	**Методе посматрања** **Метода усменог излагања (објашњавање, образложење)** **Метода разговора (дијалошка метода)** **Метода демонстрације (показивања)** **Метода практичних радова** **Метода писаних и цртаних радова** **Фронтални облик рада** **Индивидуални и**	**Положај детета у друштву** **Медији у савремном свету** **Дечија права** **Заштита интереса детета**

III тема: Медији у савременом друштву **IV тема: Завршни део**	**вештине које ће му омогућити преузимање иницијативе у различитим активностима;** **Ученик схвата улогу медија у савременом свету, а посебно у креирању слике детета у једном друштву и осетљивости тог друштва за поштовање дечијих права;** **Ученик је развио своје вештине критичког разматрања информација;** **Ученик је оспособљен да вреднује своје и туђе поступке**	**местом, улогом и значајем националних и међународних организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце;** **Упознавање са националним законодавним оквиром чији је циљ заштита интереса деце;** **Разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву;**	**индивидуализовани облик рада** **Рад у пару** **Групни облик рада** **Тимски облик рада**	

Предмет: Домаћинство

Разред: VIII

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 34

Циљ предмета: Ученици стичу нова знања, интегришу, функционализују и унапређују претходна знања и вештине, усвоје вредности и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Корелација: хемија, физика, биологија, ТИО, српски језик

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
Средства за одржавање личне хигијене и хигијене стана	Ученик треба да: - усвоји знања о коришћењу воде у домаћинству; - правилно одабере и користи средства за одржавање личне и хигијене стана;	Вода и њен значај за одржавање хигијене; Средства за личну хигијену и хигијену стана; Кућна апотека	Корелација са другим наставним садржајима. Функционално повезивање стечених знања из других предмета.	Вода, козметика, хигијена, дезинфекција, бојење, лакирање
Исхрана човека	- зна да се исхраном уноси шест главних врста супстанци неопходних људском организму (протеини, угљени хидрати, масти и уља, витамини, минерали и вода; - Зна о еколошкој и генетски модификованој храни; - развије хигијенске навике руковања намирницама; - планира дневне оброке и саставља јеловнике; - негује културу исхране и живота уопште.	Биолошки важне супстанце: масти и уља, угљени хидрати, протеини, витамини, минерали, вода; Намирнице биљног порекла; Намирнице животињског порекла; Еколошка храна; Генетски модификована храна.	Разматрање физичких и хемијских промена примењених у свим активностима око припремања хране. Практичне активности које се реализују у ђачкој кухњи. Мали пројекти, презентације, јавна представљања.	Протеини, витамини, угљени хидрати, анорексија, булимија

НАСТАВНИК:ЉИЉАНА ВАГИЋ

ПРЕДМЕТ.ФИЗИКА

РАЗРЕД.ОСМИ

НЕДЕЉНИ ФОНД:2 ГОДИШЊИ ФОНД:68

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви уценици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда постигнућа,да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама,да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима,развијају мотивисаност за учењем и заинтересованост за предметне садржаје,као и да упознају природне појаве и основне законе природе,да стекну основну научну писменост,да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања офизичким појавама кроз истраживање,да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

КОРЕЛАЦИЈА: Осцилаторно и таласно кретање: : математика, хемија, техничко образовање

Светлосне појаве: математика, биологија, географија

Електрично поље: математика, биологија

Електрична струја:техничко образовање, хемија, математика

Магнетно поље: техничко образовање, хемија, географија

Елементи атомске и нуклеарне физике: хемија, биологија

Физика и савремени свет: информатичко образовање,биологија, хемија

ТЕМА/ОБЛАСТ	ИСХОДИ	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ
Осцилаторно и таласно кретање	• користи и повезује физичке величине које описују осцилације и таласе • описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере њихове примене • решава квалитативне и квантитативне задатке и демонстрира: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова - описује штетне последице буке	. Периодично кружно и осцилаторно кретање. Амплитуда,период, фреквенција. . Математичко клатно. ЗО Енергије код еластичне опруге. Појава резонанције . Таласи: појам, извор, зрак, фронт, врсте таласа Амплитуда,период, фреквенција. . Звук и ултразвук. Карактеристике звука. Звучна резонанција	-ндивидуални рад -фронтални рад -групни рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака	-осцилаторно,таласно кретање,равнотежни положај,амплитуда, Елонгација,период, Фреквенција -механичка и кинетичка Енергија,потенцијална е. -таласно кретање -лонгитудинални талас -трансверзални талас -звук,инфра звук, Ултра звука,акустика, Извор звука,брзина звука, Тонови,резонанција

Светлосне појаве	• наводи и анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп -разуме појаву сенке, функционисање ока и корекције вида • описује штетне последице прекомерног излагања Сунчевој светлости и мере заштите	. Светлост: талас и честица. Праволинијско простирање светлости. Сенка, полусенка, помрачење Сунца и Месеца. . Одбијања светлости. Равна огледала. . Сферна огледала и конструкција ликова. Брзина светлости Преламање светлости - индекс преламања.Тотална рефлексија Преламање светлости кроз призму и сочива. . Оптичка сочива Конструкција ликова. Једначина сочива. . Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.	-групни рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -индивидуални рад -решавање рачунских задатака (графички)	-светлосни зрак,огледало, Предмет,лик,зраци, Елементи огледала -сочива -диоптрија -лупа,микроскоп
Електрично поље	-објашњава и демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и повезује величине од којих оно зависи - описује и приказује електрично и магнетно поље, израчунава силу којом поље делује на наелектрисање и повезује електрични напон и јачину електричног поља -	. Наелектрисавање тела.Елементарна количина наелектрисања. Електроскоп. ЗО Наелектрисања. Количина наелектрисања . - Електрична сила. Узајамно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. - Електрично поље: линије сила, хомогено и нехомогено (Електростатичка индукција.) Напон. Рад силе у електричном пољу. . Електричне појаве у атмосфери	-индивидуални рад -групни рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака	-наелектрисавање тела -позитивно наелктрисање -негативно наелектрисање -елементарно наелектри. -кулонов закон -јачина електричног поља -потенцијал,рад,напон -муња,гром
Електрична струја	- објашњава провођење струје кроз метале, течности и гасове и упоређујотпорности металних проводника на основу њихових карактеристика, наводи и -користи различите изворе електричне струје (EMS) и познаје начине њихове рециклаже - анализира и образује струјно коло, мери јачину струје и напон, одређује	- Електрична проводљивост супстанције. Електрична струја једносмерна и наизменична. - Извори електричне струје Електромоторна сила Електрично коло-елементи простог кола - Јачина електричне струје и њено мерење. Мерење електричног	-индивидуални -групни -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака	-електрична струја -једносмерна струја -наизменична струја -извори струје -елементи струјног кола -напон,електрични отпор -Омов закон -рад и снага ел.струје -Џул-Ленцов закон -редна и паралелна веза

	вредностотпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате приказујетабеларно и графички - описује основна својства наизменичне струје, израчунава потрошњу електричне енергије потрошача и економично користи електричне уређаје • описује ефекте протицања електричне струје кроз проводник (топлотни, хемијски, механички, светлосни, магнетни) • решава квалитативне и квантитативне задатке и демонстрира: протицањеелектричне струје кроз различите средине (метал, електролити, гасне цеви са Теслиним трансформатором	напона. - Електрични отпор проводника. Омов закон за део и за цело коло (АУН). - Рад и снага електричне струје. Џулов закон.		
Магнетно поље	- описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора - решава квалитативне и квантитативне задатке и демонстрира: протицањеелектричне струје кроз различите средине (метал, електролити, гасне цеви са Теслиним трансформатором), линије сила електричног и магнетног поља, понашање компаса у магнетном пољу	. Стални магнети.Магнетно поље Земље. Магнетна индукција. - Деловање магнетног поља на проводник са струјом.	-индивидуални рад -групни рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад	-магнети,перманентни ,магнетно поље,полови -магн.инфлуенција -компас -Ерстедов оглед -соленоид,електромагнет -магн.индукција,флукс -Тесла,Пупин
Елементи атомске и нуклеарне физике	- објашњава структуру атома и разликује његове изотопе - описује нуклеарне силе, радиоактивност, врсте зрачења, њихово биолошко дејство и мере заштите •-објашњава фисију и фузију и могућности њихове примене као и примене радиоактивних изотопа.	- Структура атома. Језгро, електронски омотач. Нуклеарне силе - Природна радиоактивност. α, β, γ, зраци -.Нуклеарна фисија. Нуклеарна фузија - Примена Нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. - Заштита од нуклеарног зрачења.Нуклеарно загађивање	-индивидуални рад -групни рад -фронтални рад -дијалошка метода -илустративно-демонстративна метода -рад на тексту	Атом,електрон,протон, Неутрон,језгро,омотач -нуклеони,јони,јака И слаба нуклеарна сила -радиоактивност -радиоактивно зрачење -биолошки ефекти -мере заштите -фисија,фузија -нуклеарна електрана, Реактор,гориво
Физика и	-препознаје и наводи	- Утицај физике на развој	-индивидуални рад	-физика кондензованог стања

савремени свет	примере из живота о утицају физике на развој других наука и медицине,технологије	других природних наука. - Утицај физике на равој медицине и технологије.	-рад у пару -дијалошка метода -рад на тексту	-атомска физика -квантна физика -нуклеарна физика -физичке методе дијагностике и лечења -електротехника,примењена физика,технологија

ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ
ТАЛАСИ И ОПТИКА	ФИ.1.4.1. Ученик реализује основне појмове и величине којима се описују периодично и осцилаторно кретање: осцилатор, клатно, осцилација, амплитуда, период, фреквенција. Ф.И.1.4.2. Ученик зна основне карактеристике звука и праволинијског простирања светлости; упоређује брзину звука у чврстим, течним и гасовитим срединама и зна да је брзина светлости у вакууму највећа брзина у природи; упознат је са штетним последицама буке и прекомерног излагања Сунчевој светлости; зна где се примењује ултразвук ФИ.1.4.3. Ученик зна основне законе геометријске оптике и познаје примере одбијања и преламања светлости у свакодневном животу; може да демонстрира нека својства звука и светлости једноставним огледима (резонанција звука, зависност висине тона од дужине ваздушног стуба, праволинијско простирање светлости, одбијање и преламање). ФИ.2.4.1. Ученик разуме како настаје и како се преноси механички талас; зна везу између таласне дужине, фреквенције и брзине таласа и уме да је примени у решавању једноставних задатака; разуме графички приказ таласа и уме са њега да одреди таласну дужину. ФИ.2.4.2. Ученик разуме и описује последице праволинијског простирања светлости; разуме одбијање и преламање светлости на равним и сферним граничним површима; зна да објасни формирање лика код огледала и сочива и разуме да димензије и карактер лика зависе од положаја предмета; зна да је бела светлост сложена; уме да решава једноставне квалитативне и квантитативне задатке из геометријске оптике. ФИ.2.4.3. Ученик уме да објасни формирање лика код лупе ФИ.3.4.1. Ученик уме да повезује физичке величине које описују осцилаторно кретање (елонгација, амплитуда, период, фреквенција); разуме како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању и уме то да повеже са Законом одржања енергије. ФИ.3.4.2. Ученик зна шта је индекс преламања светлости и уме да објасни његову улогу код преламања светлости; разуме преламање светлости кроз планпаралелну плочу, призму и сочива; разуме појаву тоталне рефлексије и њене примене у пракси. ФИ.3.4.3. Ученик зна једначину сочива и уме да је примени; уме да објасни принцип функционисања ока као оптичког система и формирање лика код микроскопа.
ЕЛЕКТРОМАГНЕТИЗАМ(ЕЛЕКТРИЧНО И МАГНЕТНО ПОЉЕ,ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА)	ФИ.1.3.1. Ученик зна врсте наелектрисања, основне начине наелектрисавања тела иосновна својства електростатичке силе; препознаје појаву статичког електрицитета у свакодневном животу; зна основна својства магнета и интеракције између магнета; познаје примену магнета у пракси; зна да Земља има магнетно поље и разуме принцип рада компаса. ФИ.1.3.2. Ученик разликује електричне проводнике и изолаторе у свакодневном животу; зна основне елементе струјног кола и разуме улогу извора електричне струје; уме да нацрта једноставно електрично коло; зна везу између јачине струје, напона и отпорности проводника; разликује редну и паралелну везу отпорника (потрошача) у једноставном електричном колу.

	ФИ.1.3.3. Ученик наводи примере примене различитих деловања електричне струје (магнетно, топлотно, механичко, хемијско) у свакодневном животу. ФИ.2.3.1. Ученик зна да јачина поља одређује силу којом поље делује на наелектрисање, односно магнет; уме графички да прикаже електрично поље тачкастог наелектрисања и магнетно поље праволинијског струјног проводника; разуме појам хомогеног поља и уме графички да прикаже хомогено електрично и магнетно поље. ФИ.2.3.2. Ученик разуме како интензитет силе зависи од количине наелектрисања тела, њиховог међусобног растојања и средине у којој се налазе и решава једноставне задатке. ФИ.2.3.3. Ученик разуме зашто метали проводе струју и како течности и гасови могу постати проводници; зна да електрична отпорност металног проводника зависи од његових димензија и врсте материјала од којег је направљен и на основу тога уме да упоређује отпорности различитих проводника; уме да повеже отпорнике редно и паралелно и израчуна еквивалентну отпорност везе. ФИ.2.3.4. Ученик зна Омов закон за просто струјно коло; уме да повеже основне елементе и мерне инструменте у струјно коло; мерењем може да утврди зависност јачине струје од напона на крајевима отпорника, прикаже резултате табеларно и графички и одреди електричну отпорност. ФИ.2.3.5. Ученик зна од чега зависи енергија и снага електричне струје, уме да израчуна потрошњу електричне енергије када зна снагу потрошача и економично користи електричне уређаје. ФИ.2.3.6. Ученик зна да магнетно поље делује силом на струјни проводник и да на томе заснива рад електромотора. ФИ.3.3.1. Ученик зна када се у електричном пољу врши рад; зна везу између рада електричне силе и напона, као и између јачине хомогеног електричног поља и напона. ФИ.3.3.2. Ученик графички представља магнетно поље соленоида и уочава сличност са пољем магнетне шипке; зна да одреди правац и смер силе којом магнетно поље делује на струјни проводник и израчуна њен интензитет; разуме магнетну интеракцију паралелних струјних проводника. ФИ.3.3.3. Ученик примењује Омов закон на електрична кола са различитим везама отпорника; уме да процени како се мења јачина струје у колу при промени других параметара.
СТРУКТУРА МАТЕРИЈЕ(ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ)	ФИ.1.5.1. Ученик зна да је супстанца изграђена од молекула, а молекули од атома;уме да скицира модел атома и јона (језгро, омотач) и означи протон, неутрон и електрон ФИ.1.5.2. Ученик зна да се нуклеарни процеси користе у енергетици; зна за могуће штетно деловање радиоактивног зрачења и за потребу за контролом и заштитом од радиоактивног и електромагнетног зрачења. ФИ.2.5.1.Ученик може да објасни разлику између атома и молекула; зна да су својства тела последица међумолекулских интеракција и топлотног кретања молекула. ФИ.2.5.2. Ученик зна да између нуклеона делују нуклеарне силе; зна шта је радиоактивност, може да наброји врсте зрачења и зна мере заштите. ФИ.3.5.1. Ученик зна шта су изотопи и користи ознаке (A, Z) за масени и редни број; зна шта је јонизација. ФИ.3.5.2. Ученик уме да објасни појмове фисија и фузија; зна да имају улогу у животу звезда, као и у нуклеарним реакторима, и познати су му примери мирнодопске и ратне употребе достигнућа нуклеарне физике. ФИ.3.5.3. Ученик зна шта су алфа, бета и гама зраци и може да напише једначине радиоактивних распада (промене редног и масеног броја).

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На крају обавезног образовања ученик описује и објашњава природне појаве и процесе физичким законима. Овладао је специфичном терминологијом физике и коректно је користи (симболи, међународни систем јединица, формуле) у описивању физичких појава. Унапредио је апстрактно и критичко мишљење и развио и култивисао истраживачки дух. Оспособљен је да поштује правила заједничког рада и да активно и конструктивно учествује у раду групе. Уме да примени стечена знања и вештине у ситуацијама из свакодневног живота и оспособљен је да их унапређује у даљем школовању.

Основни ниво

Ученик је стекао елементарне основе научне писмености: зна да се вредности физичких величина добијају мерењем или израчунавањем и да се изражавају бројем и одговарајућим мерним јединицама; употребљава нека мерила и уме да одреди њихову прецизност; користи једноставне формуле. Има свест о улози физике у развоју људског друштва. Препознаје примену закона физике у свакодневном животу и уочава како развој физике доприноси технолошким променама у индустрији, саобраћају, медицини, енергетици и многим другим областима, и свестан је везе тих промена са побољшањем квалите важности енергетских потенцијала на Земљи .

Средњи ниво

Ученик разуме значај прикупљања података и мерења; уме да реализује једноставније експерименте и да резултате мерења прикаже табеларно и графички; изводи закључке засноване на основу добијених података. Разуме и користи основне формуле у физици. Има развијену свест о опасности од могућих негативних последица на животно окружење и властито здравље услед погрешне примене технологија (бука, зрачење и сл.). Стекао је основна знања и умења да узме учешће у дискусијама које су у вези са овим проблемима.

Напредни ниво

Ученик уме да реализује експерименте, прикаже резултате табеларно и графички и анализира их, уопштава их и изводи закључке. Анализира физичке проблеме и решава их коришћењем формула. Свестан је да се природне појаве и процеси описују, објашњавају, предвиђају и користе употребом сазнања добијених изучавањем физике. Способан је да планира и реализује једноставне истраживачке пројекте у сарадњи с другим ученицима.

Специфична предметна компетенција: ЕЛЕКТРОМАГНЕТИЗАМ

Основни ниво

Ученик зна основна својства наелектрисаних тела и магнета и описује узајамно деловање наелектрисаних тела, односно магнета. Идентификује и разликује електричне и магнетне појаве у природи и свакодневном животу. Разликује супстанце на основу проводљивости електричне струје. Зна елементе простог струјног кола. Познаје опасности од електричне струје и уме да се заштити.

Средњи ниво

Ученик зна да се електрична и магнетна интеракција преносе преко одговарајућих поља, графички их представља и описује их одговарајућим физичким величинама. Процењује проводљивост метала на основу табличних података и зна под којим условима течности и гасови постају проводници. Познаје основне законе електричне струје и зна да око проводника кроз који протиче струја постоји магнетно поље. Уме да опише деловање магнетног поља на гвожђе и челик, као и на струјни проводник. Повезује елементе у струјно коло, изводи мерења и врши једноставне огледе.

Напредни ниво

Ученик уме да одреди силу којом магнетно поље делује на струјни проводник и да објасни основни принцип рада електромотора. Решава сложеније квалитативне и рачунске задатке. Уме да осмисли и (сам или у групи) реализује експеримент са струјним колима, налектрисаним телима или магнетима и презентује резултате.

Специфична предметна компетенција: ТАЛАСИ и ОПТИКА

Основни ниво

Ученик у конкретним примерима разликује периодично, осцилаторно и таласно кретање и познаје основне појмове којима се они описују. Зна за таласну природу звука и светлости. Препознаје и именује у свакодневном животу и уме да прикаже једноставним огледима основне звучне и светлосне појаве. Упознат је са штетним последицама буке и прекомерног излагања Сунчевој светлости и зна мере заштите.

Средњи ниво

Ученик познаје деловање звука и светлости на чула вида и слуха. Зна везу између основних величина које описују таласе и зна да брзина таласа зависи од својстава средине кроз коју се простиру. Разуме светлосне појаве у природи користећи законе праволинијског простирања светлости. Уме да решава једноставне проблеме и задатке из геометријске оптике и да користи најједноставније оптичке инструменте.

Напредни ниво

Ученик разуме појаву тоталне рефлексије светлости. Зна за индекс преламања и уме

да опише и нацрта преламање светлости кроз оптичка тела и да конструише лик предмета код сабирног и расипног сочива. Решава сложеније проблеме и задатке из области осцилација, таласа и геометријске оптике. Познаје примену звука и светлости у науци, техници, медицини и уметности

Специфична предметна компетенција: СТРУКТУРА МАТЕРИЈЕ

Основни ниво

Ученик зна да супстанца има атомску и молекулску структуру. Познаје основну структуру атома и уме да је скицира. Зна за употребу нуклеарних реакција и радиоактивности у животу човека, посебно у енергетици, техници и медицини. Свестан је потребе контроле и заштите од радиоактивног и електромагнетног зрачења.

Средњи ниво

Ученик зна разлику између атома и молекула, као и за постојање нуклеарних и међумолекуларних сила. Зна да су многе макроскопске појаве последица деловања на молекуларном и међумолекуларном нивоу. Зна да постоје различите врсте радиоактивног зрачења.

Напредни ниво

Ученик зна да су нуклеарне реакције основа енергетских процеса у звездама и нуклеарним реакторима. Свестан је велике улоге познавања структуре материје за свакодневни живот, за развој технике, технологије и медицине

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: Осми

Недељни фонд: 1 Годишњи фонд: 34

Циљ и задаци

Општи циљ наставе информатике и рачунарства јесте да се ученици оспособе за коришћење рачунара и стекну вештине у примени рачунара у свакодневном животу.

Остали циљеви и задаци наставе информатике и рачунарства су:

- упознавање основних појмова из информатике и рачунарства;

- развијање интересовања за примену рачунара у свакодневном животу и раду;

- оспособљавање за рад на рачунару;

- подстицање креативног рада на рачунару.

Оперативни задаци

- упознавање ученика са применом рачунара у области табеларних прорачуна и изради графикона;

- упознавање ученика са фазама израде проблемских задатака на рачунару;

- упознавање ученика са основама језика за израду једноставних презентација на мрежи;

- упознавање ученика са могућностима специјализованих програма за израду презентација на мрежи;

- оспособљавање ученика за самосталну израду пројекта применом рачунарских технологија.

Корелација: : Српски језик, Математика, Техника и технологија, Енглески језик, (сви предмети)

Област/тема	Исходи	Препоручени садржаји	Начин остваривања	Кључни појмови
ПРОГРАМИРАЊЕ (14)		Решавање проблема помоћу рачунара. Увод у развојно окружење програмског језика. Типови података. Уношење и приказивање података. Наредбе и изрази. Наредба гранања. Наредбе за организацију циклуса.	Програмске садржаје треба остваривати првенствено кроз вежбе и практичан рад на рачунару. У циљу што бољег усвајања знања, препорука је да ученици имају по један час вежби сваке недеље или да се реализује двочас сваке друге недеље. **Решавање проблема помоћу рачунара** - Како је информатика један од базних инструмената за развој интелектуалних способности ученика, независно од било ког другог предмета, кроз наставу овог предмета се очекује да се ученици упуте у технику решавања проблема полазећи од прикупљања битних информација, њиховог систематизовања, чувања, обраде помоћу рачунара и презентирања добијених резултата. Посебну пажњу поклонити алгоритмизацији - дисциплини кроз коју ученици треба да стекну навике и вештине у решавању разноврсних проблема (не само	

			математичких) на систематичан и прецизан начин. Програмски језик се овде користи само као средство за реализацију алгоритма на рачунару. **Увод у развојно окружење програмског језика** - При реализацији ове тематске целине треба објаснити најважније команде за руковање окружењем, а затим изложену материју увежбавати на елементарним примерима. Пожељно је да се први примери, док ученици не стекну основне навике за рад у интегрисаном развојном окружењу, демонстрирају методом "корак по корак" тако да ученици могу детаљно да испрате све етапе у изради апликације. **Типови података** - При реализацији ове тематске целине треба поћи од математичког појма целог и реалног броја, интервала њихових вредности при регистровању у рачунару и операција које се могу примењивати. Објаснити зашто се сужава интервал вредности када се одређени типови података региструју у рачунару и шта се дешава када се у току израчунавања израза добије	

			вредност ван дозвољеног опсега. Указати да оно што је тачно у математици, не мора бити тачно и у програмирању, на пример да (1/3)*3 није једнако 1. Појам *променљива* треба третирати као "црну кутију" у којој се могу чувати подаци, без упуштања у њену бинарну репрезентацију. За неке једноставне примере тражити од ученика да променљивој придруже најпогоднији тип. Инсистирати да се ученици од првих програма, ради њихове боље читљивости, навикавају да за имена променљивих користе осмишљена имена, односно имена која асоцирају на врсту информације која се у њима чува. **Уношење и приказивање података** - Уколико је програмски језик такав да омогућава учитавање и приказивање података само у форми стринга, ученицима указати када је неопходно реализовати конверзију улазних података из типа стринг у одговарајући тип и обратно (када је потребно да се прикажу). **Наредбе и изрази** - При упознавању са наредбом доделе	

			важно је објаснити доделу облика: A:=A+1; која је за ученике збуњујућа због због сличности са математичком једначином која нема решење. Указати на разлику између знака једнакости који се користи у саставу наредбе "доделе" вредности, за разлику од знака једнакости који се користи за означавање релације "једнако". Истаћи да променљива може чувати само једну вредност, и да свака додела вредности променљивој поништава њен претходни садржај. Врло је важно објаснити шта је недефинисана променљива и последице њеног коришћења. Већ од првих примера програма треба избегавати математичке формулације проблема који се решавају, како ученици овај предмет не би доживљавали као додатну наставу из математике. Тежити да формулација проблема буде таква да се њом тражи решавање проблема из других наставних области и свакодневног живота. **Наредба гранања** - У овој наставној јединици посебну пажњу посветити алгоритму којим се израчунава	

			максимум/минимум два (три) броја и указати зашто је за улазне податке **а** и **б** боље применити поступак: мах:=а; иф мах<б тхен мах:=б; уместо: иф а<б тхен мах:=б елсе мах:=а; Тражити од ученика да сами израчунају максимум/минимум четири броја како би се уверили у оправданост препорученог начина размишљања који ће посебно доћи до изражаја при израчунавању максимума/минимума једно или дводимензионалног низа. **Наредбе за организацију циклуса** - Како при реализацији ове наставне области алгоритми постају сложенији, врло је битно да наставник на уводним примерима осим презентирања програма изврши његово "ручно" тестирање попуњавањем таблице вредности променљивих после извршавања сваке наредбе програма. Ово помаже разумевању логике извршавања програма, па би ученици бар код првих самостално урађених програма требало да обаве	

			оваква тестирања. Код алгоритма сумирања (или пребројавања) указати на последице изостављања иницијализације променљиве за одређивање суме (броја појављивања) пре уласка у циклус, или, што се ученицима често дешава, уметања иницијализације у тело цилуса.	
ТАБЕЛАРНИ ПРОЦЕСОР (10)		Радна свеска и радни лист. Унос података. Форматирање ћелија. Рад са формулама. Коришћење уграђених функција. Рад са графичким објектима. Израда графикона. Штампање.	*Радна свеска и радни лист.* Објаснити радно окружење и основне елементе прозора. Објаснити појмове: радна свеска, радни лист, ћелија, редови, колоне, адреса ћелије. Обрадити кроз вежбу рад у радној свесци (чување, брисање, премештање и копирање, отварање нове и постојеће радне свеске), кретање кроз радни лист (помоћу миша и тастатуре), убацивање новог радног листа, брисање радног листа, промену имена, копирање и померање радних листова. Показати селекцију ћелије, реда, колоне и целог радног листа. Вежбати селекцију суседних и несуседних ћелија, редова и колона. Вежбати промену ширине редова и колона. *Унос података у*	

			ћелију. Објаснити који се типови података могу уносити у ћелију. Вежбати унос текстуалних, бројчаних и датумских података, њихово брисање, измену, копирање и премештање. *Форматирање ћелија.* Објаснити како се форматом ћелије одређују начини приказа података у облику текста, броја, датума и времена. Вежбати форматирање података (врста, величина, стил и боја слова). Показати како се могу бојити позадина и оквири ћелије. *Рад са формулама.* Објаснити појам формуле, начин њеног уноса, концепт повезивања ћелија унутар формула преко адреса ћелија. Вежбати на једноставним примерима. *Коришћење уграђених функција.* Објаснити појам функције и начин њеног уноса. Обавезно обрадити основне функције за сабирање, просек, минимум и максимум. Показати могућност "паметног" копирања формула. Вежбати на једноставним примерима. Показати да једна формула може да се састоји од више уграђених операција. *Рад са графичким*	

			објектима. Показати могућности рада са готовим графичким објектима, њихово уметање на радни лист и форматирање (слике, дијаграми, готови облици, оквири за текст, украсна слова, симболи и други објекти). Повезати са стеченим знањима. *Израда графикона.* Објаснити начин израде графикона на основу унетих података. Показати и препоручити одређене типове графикона. Вежбати израду графикона, измену података и форматирања на израђеном графикону као и уметање графикона на исти и на посебан радни лист. *Штампање*. Објаснити поступак прегледања радног листа пре штампе и поступак штампања. Такође, објаснити могућности форматирања страница за штампу, тј. одређивања величине и оријентације папира, као и подешавање маргина. Скренути пажњу на могућности одабира штампача, штампања одређене странице и одређеног броја копија, као и на могућност штампања целе радне свеске.	

ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ НА МРЕЖИ (10)		Основни елементи језика ХТМЛ. Боја и слика за позадину. Рад са текстом. Рад са сликом. Хиперлинк. Рад са табелама. Специјализовани програми за израду веб страница.	Обновити са ученицима појмове као што су сервиси интернета, презентације на интернету, мапа и структура презентација на мрежи, појам сајта, преузимање материјала са других презентација, ауторска права на интернету и друго. Израду презентација на мрежи започети радом са језиком ХТМЛ. Објаснити основе језика ХТМЛ. У оквиру наставних јединица које следе направити једноставну презентацију на мрежи. Обраду језика ХТМЛ и израду једноставне презентације на мрежи поделити на следеће целине: - Основни елементи језика ХТМЛ (појам тагова са примерима основног костура програма, концепт креирања стране, поглед из веб читача). - Боја и слика за позадину. - Рад на тексту (унос текста, измена, брисање, прелазак у нови ред, размак између речи, специјални знаци, центрирање, фонт, величина, боја, стил). - Рад на слици (уметање слике на страну, промена димензије слике, позиционирање на екрану, постављање и позивање извора слика).	

			- Хиперлинк (текст, слика, е-маил). - Креирање табела (дефинисање табела, редова и колона, спајање редова, спајање колона, оквири за табелу, рад са текстом и сликама). На крају демонстрирати могућности специјализованих програма за израду презентација на мрежи (МС Публисхер, Дреамweавер, Јоомла, итд.). Причати са ученицима о критеријумима за вредновање веб страница. Подстицати ученике на критичко вредновање информација доступних на мрежним презентацијама. Причати са ученицима о утврђивању вредности презентације постављањем следећих питања: да ли је садржај коректан и актуелан; да ли је садржај презентације у складу са узрастом ученика; да ли су квалитетни текстуални, графички и мултимедијални елементи (ако постоје); да ли постоји препорука неке релевантне установе за коришћење презентације; да ли је лако кретање (навигација) кроз презентацију; да ли сви линкови у презентацији функционишу; да	

			ли презентација садржи биографију аутора и његову електронску адресу; да ли је аутор веб презентације познато име у својој области; да ли постоји линк до посматране презентације са неке презентације у коју већ имамо поверења; да ли се наводе потпуни библиографски подаци у цитатима, како би се могли пронаћи оригинални извори; да ли посматрана презентација има обележен датум постављања и датум последњег ажурирања; да ли је то битна карактеристика квалитетне презентације. Број часова који је предвиђен за сваку наставну област је оријентациони. Наставнику се оставља слобода да га коригује у извесној мери (2 до 3 часа по теми) уколико му је то потребно ради квалитетнијег савладавања програмских садржаја.	

Прилози:

-Стандарди

-Праћење и вредновање наставе и учења

-Општа предметна компетенција

-Специфичне предметне компетенције

*****Доставити у електронској форми*****